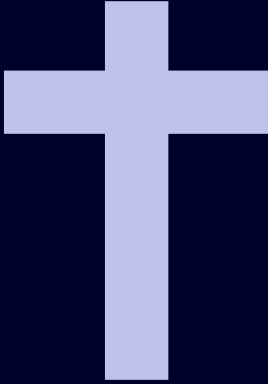

Godeeyo To Tekepo

Portions of the New Testament in the Odoodee language of
Papua New Guinea

Godeeyo To Tekepo
Portions of the New Testament in the Odoodee
language of Papua New Guinea

Sampela hap Nupela Testamen long tokples Odoodee

copyright © 2006, 2015, 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Odoodee

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ffb0eddd-0f6e-5201-89ab-6fcbfcaebeba

Contents

Matiyu	1
Maka	99
Luka	158
Yonee	257
Diye Di Odoo	330
Loum	424
1 Tesalonika	468
2 Tesalonika	476
1 Timoti	481
2 Timoti	494
Taites	503
Palimon	509
Yemes	512
1 Yonee	523
2 Yonee	533
3 Yonee	535
Yuda	537

Matiyu To tekepo Matiyuye hogugu

Matiyu booka goo eyo bei
Matiyu yo Yesu o hamamee dili odoos 12 ee ma kulodu hee yoso. Yo o hu hee Libai deliso. Yu odooso Yesu mapoo tei talame to hogugu hagee yayo dimapoo teneeso. Esiga yayo to hogugu hagee ma kulodu Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo taka goo ee Yesuye medee tobuloso tomo sileeso. Osoloso Yesu Yu odooso bamelee Kelisoso.

*Yesuwo amawe dio
(Luka 3:23-38)*

¹ Yesu Keliso yo Deibidiyo amawe, osoloso Deibidi yo Eibalahameeyo amawe. Esiga Yesuwo amawe dio dia hu hagoso.

² Eibalahameeyo owolo Aisek, osoloso Aisekeeyo owolo ee Yekob, Yekobeeyo owolo ee Yuda, osoloso Yekobeeyo owolo dio abo.

³ Osoloso Yudayo owolo ee Peles dio Sala dio (osoloso egee bia dia owee ee Tamala), osoloso Peleseeyo owolo ee Heslon, osoloso Hesloneeyo owolo ee Lam.

⁴ Osoloso Lameeyo owolo ee Aminadab, osoloso Aminadabeeyo owolo

ee Nason, osoloso Nasoneeyo owolo ee Salmon.

⁵ Osoloso Salmonowo owolo ee Bowas (Bowaseeyo owee ee Leihab), osoloso Bowaseeyo owolo ee Obed (Obedeeyo owee ee Lut), osoloso Obedeeyo owolo ee Yesi.

⁶ Osoloso Yesiyo owolo ee wiligi odoos toboloso badebei Deibidiso. Deibidiyo owolo ee Solomon. (Solomonowo owee ee daga Yulayayo osobo.)

⁷ Osoloso Solomonowo owolo ee Lehobowam, osoloso Lehobowameeyo owolo ee Abiya, osoloso Abiyayo owolo ee Asa.

⁸ Osoloso Asayo owolo ee Yehosapat, osoloso Yehosapateeyo owolo ee Yeholam, osoloso Yeholameeyo owolo ee Yusaya.

⁹ Osoloso Yusayayo owolo ee Yotam, osoloso Yotameeyo owolo ee Ahas, osoloso Ahaseeyo owolo ee Heseekaya.

¹⁰ Osoloso Heseekayayo owolo ee Manase, osoloso Manaseyo owolo ee Amon, osoloso Amoneeyo owolo ee Yosaya.

¹¹ Yosayayo owolo ee Yekonaya, osoloso Yosayayo owolo dio abo.

Biame domo omapoo Isalael odoos odoos abo

sabolo ha temeleso, diba Babilon mi mapoo dabalame iyado diso. ¹² Esiga Isalael odooso Babilon mi mapoo dala ma kulodu debei biame omapoo Yekonayaye giso holo soomagooso, o hu ee Selatiyel. Osoloso Selatiyeleeyo owolo ee Selubabel.

¹³ Osoloso Selubabeleeyo owolo ee Abiyud, osoloso Abiyudowo owolo ee Eliyakim, osoloso Eliyakimeeyo owolo ee Asol.

¹⁴ Osoloso Asolowo owolo ee Sadok, osoloso Sadokowo owolo ee Akim, osoloso Akimeeyo owolo ee Eliyud.

¹⁵ Osoloso Eliyudowo owolo ee Eliyasal, osoloso Eliyasaleeyo owolo ee Matan, osoloso Mata-neeyo owolo ee Yekob.

¹⁶ Osoloso Yekobowo owolo ee Yosep. Esiga Yosepeeye Meli huso. Osoloso Meliye Yesu ede-beeyo takolone Keliso deli ee soomagooso.

¹⁷ Esiga Eibalahameeye badebei biame omaga bei mooloogooloso di wiligi odo Diibidiye badebei biame omapoo, Kelisowo amawe dio 14 odo hagee biaso debeiso. Osoloso wiligi odo Diibidiye badebei biame omaga bei mooloogooloso di Babilon odo oso Isalael odo dala ma kulodu gili-mado di biame omapoo, Kelisowo amawe dio 14 odo hagee biaso debeiso. Osoloso abaga bei mooloogooloso

di Yesu soomagoo biame mapoo, Kelisowo amawe dio 14 odo hagee biaso debeiso.

*Yesu Keliso soomagoo
(Luka 2:1-7)*

¹⁸ Yesu Keliso soomagoo ee egeesee moloso. Owee Meli Yosepeeye hulame dadagoloso debeiso. Esino diba huilega dobolone, Meli yo Dio Tei oso kitulugu maga koowasi moodoo goo ee eyo nediliyo ogoloso gooleedooso.

¹⁹ Esino Yosepeeye goo hagee duloso, gowoolone Meli pagalame gooleeso. Esino Yosep yo Godeeyo howo woola tekepo badeli. Esiga odo susuga eyo howo woola Meli pagalai yo goomegele. Egeeseelone Meli hulame dadaga ee mada pagalame yo goomogaso.

²⁰ Yosep yo goo ham-aga goolone badoboome, Godeeyo momaiye oso sapootia mapoo yimapoo sibilesa egeesee takaso, "Yosep, Deibidiyo amawe, no Meli hulei na ebi. Bei, yo Dio Tei oso kitulugu maga koowasi moodooloso ka badoso. ²¹ Esiga yo giso holo soomagalaiso. Egeeseega nayo o hu Yesu hedi. Bei, o odo oso dibada goo tokenee eyo nei telega pagalame, yayo diba pidileiso," diso.

²² Esiga Godeeye o odo yimaga to toloso kokodo takomo sili odo yimaga to taka goo oso tei dalame,

goo susuga hagoso tei peled-abaso. Bei, yayo egeesee takaso,

²³ “Sobo obuo giso dia goo gooleedele poogoo oso koowasi moodooloso giso holo soomagalaiso.

Osoloso odoo susuga oso o hu ee Imanuwel dolone dabalaiso,” diso.

Hu eyo bei ee Godee ibolo hodobo badoso.

²⁴ Esemé Yosep yo tia hogabuloso Godeeyo mo-maiyeso yimapoo taka to ee dodolone Meli huso. ²⁵ Esino Yosep dio Meli dio hedebe delega badolone, Meliye giso holo soomagooso. Esemé Yosepeeye holope o hu Yesu hediso.

2

Giwo hesigeli odoo oso Yesu agalame di

¹ Helodeeye Yu odoowo wiligi odoo toboloso badebei biame omapoo, Yudiya mi toowa ma kulodu Betilihem mi pepooko mapoo Meliye Yesu soomagooso. Yesu soomagoloso hamamee giwo hesigeli odoo oso osokoso sibili maga Yelusalem mi mapoo sibadeeso. ² Diba Yelusalem mapoo peledoboloso egeesee takomo silesibiso, “Ibada midee mapoo dobolone egeino, giwo toowa osokoso sibili omapoo molome egeiso. Iyo giwo egee ogoloso,

wiligi odoo hee olo soomagoo doloso gooleedoloso hamapoo ka sibadee. Esiga holope Yu odoowo wiligi odoo toboloso badalame soomagoo ee kasomo? Bei, iyo o hu dokodoo poudalame ka sibadee,” dee takomo silesibiso.

³ Esino wiligi odoo Helodee sabolo osoloso Yelusalem mapoo debeli odoo susuga sabolo oso goo hagee duloso diya gooleeso. ⁴ Egeeseelone Helodeeye tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso takolone Keliso kamapoo soomagalaigona?” diso.

⁵ Esemé diayo nei egeesee takaso, “Yudiya mi toowa ma kulodu Betilihem mi pepooko mapoo soomagalaigona diso. Bei, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso egeesee hoguguso,

⁶ ‘Betilihem Yuda mi ee ma kulodu,

Nayo Yuda mi toowa ee ma kulodu goo toowa ka moloso.

Bei, nee mi omaga wiligi odoo tabalai ee sibileiso.

Yayo mo odoo Isalael mi mapoo debeli odoo ee bamalaiso,’ dee take-liso.”

⁷ Esemé Helodeeye goo hagee duloso, giwo hesigeli odoo mapoo giwoso peledaba biame ee gooleedalame

diba mada gilimadooso. ⁸ Osoloso diayo nei taka duloso diba Betilihem mapoo diye dolone to egeesee takaso, “Niba dilesa holope egee medee esiamaleso ogoloso see wedi sibilesa amapoo takee. Egeeseega anosee yimapoo dilesa o hu dokodoo poudileiya,” dee takaso.

⁹⁻¹⁰ Esem giwo hesigeli odoosoo Helodeeyo to duloso dulone, giwo diayo dia mi mapoo egei hedebe onosee see egeiso. Diba giwo egee ogoloso diya goomoga sabolo giwosoo malalo dime hamamee deede diso. Diba giwo egee hamamee dodomo dime, giwosoo dilesa holopesa badebei mosoo eyo tobudu pouni meleeso. ¹¹ Esem giwo hesigeli odoosoo holopesa badebei mosoo eyo kulodu gadilesa egeino, holope owee Meli dio badoboome egeiso. Esem diayo gauwulosoo dobolone holope eyo hu dokodoo poudooso. Osoloso emegei di bi gold molee, osoloso siga medee sisigageli bi medee tekepo, osoloso mopoodoo sooo kolo mapoo hedili hageesee yimapoo teneeso. ¹² Esino diba see wedi dilame tiano, sapootia mapoo Godeeye dimapoo egeesee takaso, “Niba see wedi duga, Helodeeye badebei maga na di. Esino niba eli hee maga nibada mi mapoo ka diyadee,” diso. Esem diba to ee dodolone eli hee

maga dibada mi mapoo diyadeeso.

Isipi mi mapoo kukulo di

¹³ Osoloso hamamee giwo hesigeli odoosoo olo dime, gesi omapoo Yosep tiamolome, sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso sibilesa yimapoo egeesee takaso, “No hogabulosoo holope sabolo osoloso owee sabolo gilimadoloso Isipi mi mapoo kukulo di. Bei, Helodeeyo odoosoo holope egee wooloomalame esiamoo sibileiso. Esiga niba kukulo dilesa Isipi mi mapoo dabalame di. Niba omapoo dilesa dogaa, niyo see wedi sibilei biame ee ayo nimapoo takalaiso,” diso.

¹⁴ Egeesee taka duloso gesi omapoo Yosep hogabulosoo holope sabolo owee sabolo gilimadoloso Isipi mi mapoo kukulo diso. ¹⁵ Diba omapoo dilesa Helodee towa beleso bameleeso. Esiga goo hagee tei peledabaso, Godeeye o odoosoo yimaga to tolosoo kokodo takomoo sili odoosoo yimaga taka to sabolo tebilame. To ee hagosoo, “Ayo mo holo Isipi mi ee poogoloso sibilame iso.”

Giso holaiso piligu

¹⁶ Esino giwo hesigeli odoosoo Helodee mapoo takalame see wedi sibilega, eli hee maga dibada mi mapoo wedi di goo ee duloso yo diya kamasoo. Osoloso yayo eyo nediliyo

egeesee gooleeso, “Giwo hesigeli odoo oso giwo dia midée mapoo egei biame omaga simi dugo bakadio olo poogooso. Esiga ayo mo odoo mapoo takolone, giso holaiso dugo bakadio poogoo sabolo osoloso dima hamamee soolooga magoo sabolo piligiye daga, holope egee sabolo wooloomalaiso,” diso. Esiga yayo o odoo mapoo to kitulugu teneeso, diayo Betilhem mi mapoo osoloso mi pepuso abo koola mapoo bumo di, omapoo dileso giso holaiso pepuso susuga piligilame. Esemé diayo dileso giso holaiso dugo bakadio osoloso dima hamamee soolooga magoo sabolo piliguso. ¹⁷ Esiga goo hagoso peledoboome Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yelemayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee hoguguso,

¹⁸ “Diya goohelème Lama mi ee ma kuloduga pisa ee duso.

Bei, sobo Laiseleeye owolo dio halo ka pusumo siloso.

Esiga yo pisa koo koodobu-oso.

Bei, owolo dio susuga olo piliguga.”

Yosepeeye Nasalet mi mapoo see wedi simi

¹⁹ Yosep Isipi mi mapoo osee badoboome, wiligi odoo taba Helodee taso. Esemé Yosep tiamolome sapootia mapoo Godeeyo momaiye

oso sibilesó yimapoo egeesee takaso, ²⁰ “No hogabuloso holope sabolo owee sabolo gilimadoloso Isael mi mapoo see wedi di. Bei, giso holo egee wooloomalame esieli odoo egee bia olo wediaso,” diso.

²¹ Esemé Yosep to hagee duloso, holope sabolo owee sabolo gilimadoloso see Isael mi mapoo wedi diso. ²²⁻²³ Esino Helodee teme, see owolo Akaleyoseeye Yudiya mi mapoo wiligi odoo toboloso badebeiso. Esemé Yosep goo hagee duloso mi omapoo dilei ebiaso. Esemé sapootia mapoo Godeeyo momaiye oso see tobu sibilesó yimapoo egeesee takaso, “No Yudiya mi mapoo na di,” diso. Yosep yo momaiyeso egeesee taka dulo see Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko mapoo badalame diso. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo teibaso. Bei, diayo egeesee takaso, “Edebeeyo yo Keliso dolone Nasalet odoo dalaiso,” diso.

3

Yonee odoo howo oluguli odoo oso to taka
(Maka 1:1-8; Luka 3:1-18; Yon 1:19-28)

¹ Osoloso Yesu Nasalet mi mapoo badoboome, Yonee odoo howo oluguli odoo oso sibilesó Yudiya miwe poogoo mi mapoo Godeeyo

to egeesee takomo siliso,
² “Niba goo goolee su wu-
 doloso nibada tokenee maga
 miligi pie. Bei, Godeeye
 wiligi doloso badeli goo oso
 sibilei olo koola tooboo,” dee
 takomo siliso. ³ Esiga Yonee
 odoo howo oluguli odoo
 eyo goo maga Godee maga
 to toloso kokodo takomo
 sili odoo Aisayaye egeesee
 takaso,

“Odoo heeso miwe poogoo
 mi omaga egeesee ida-
 goo,

‘Lodeeye sibilei eli
 moodee.

Osoloso o eli medee hoodo
 magee,’ dee tako-
 moloso.”

⁴ Yonee yo kemol be too
 oso dugo dusa kaloso silone,
 gala koloso bagi mapoo
 gudu masi kaloso siliso.
 Osoloso nei yayo nali ee
 tapala sabolo koo sabolo nali.

⁵ Odoo susuga oso Yelusalem
 abaga osoloso Yudiya abaga
 osoloso Yoden howo palaga
 debeli mi maga Yoneeye
 taka to ee dulame sibadeeso.

⁶ Diba Yoneeye taka to ee
 duloso dibada goo tokenee
 yilige bugume, Yoneeye diba
 Yoden howo mapoo howo
 oluguso.

⁷ Esino Yoneeye odoo
 howo olugumolome, Pelisi
 odoo susuga sabolo osoloso
 Sedisi odoo susuga sibilesi
 omapoo peledabaso. Es-
 eme Yoneeye diba ogoloso
 dimapoo egeesee takaso,
 “Niba hebise, nimapoo

odoo agayo takolone, niba
 Godeeye kamana goo egee
 sibo maga mada pia da-
 balai teiba, dee ka takana?

⁸ Esiga niyo debei goo maga
 nibada goo tokenee mapoo
 tei miligi pia goo ee eligi.

⁹ Osoloso niba niso nediliyo
 niba Eibalahameeyo amawe
 dioga, Godeeye kamana goo
 maga mada pia dabalaiso,
 dee na goolee. Bei, ayo
 nimapoo taka. Godee

yimapoo kitulugu moloso, yo
 hagoso see Eibalahameeyo
 amawe dio palai. ¹⁰ Esiga
 kabee homo bei mapoo
 olo magoo moloso. Esiga
 homo kaso ko tekepo pelega
 mologa, homo egee holoso
 dou mapoo toodalaiso.

¹¹ Nibada goo tokenee goo
 mapoo miligi pia maga ayo
 niba wulo howodee mapoo
 oluguso. Esino odoo ama
 hamamee egee sibo oso Dio
 Tei nima kulodu tenelaiso.
 Osoloso yayo yimapoo tei
 tele poogoo odoo ee dou
 mapoo toodalaiso. Esiga
 yayo kitulugu oso a dagadi.
 Esiga ayo o homo mapoo
 kali bi ee todilei a tebile.

¹² Yayo witi wo ko sabolo
 osoloso so ee pilame o tou
 teli bi mopoodoo doloso ba-
 doso. Osoloso witi wo ko ee
 mosopoo kukuleiso. Osoloso
 witi wo so ee dou koo semili
 mapoo toodalaiso,” diso.

Yesu howo olugu

(Maka 1:9-11; Luka 3:21-
 22)

13 Biame domo omapoo Yesu Gelili mi maga Yoden howo mapoo Yoneeye yo howo olugulame simiso. 14 Esino Yoneeye Yesu yo howo olugulei gowoolone yimapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga no ayo howo olugulame amapoo ka simiyo? Nayo a howo olugulei tekepo," diso.

15 Esemé nei Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Epedee hamapoo nayo a howo olugulei tekepo. Bei, goo hagee Godeeye goomoga goo oso," diso. Esemé Yonee to hagee duloso Yesu howo oluguso.

16 Osoloso Yesu howo oluguloso gasibilesa tobudulone egeino, Kei mi osulu yamagoloso Dio Tei oso molo masi pusibilesa yimapoo pubalegeme egeiso. 17 Esemé Kei mi ma dokodooga toso egeesee taka, "Hagee ayo diya gooma mo Holo oso. Ayo yimapoo diya goomogo," dee takaso.

4

Saitenso Yesu kukulo egei (Maka 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Osoloso hamamee bo holo dia wiligi odoo Saitenso Yesu kukulo agalame, Dio Tei oso Yesu miwe poogoo mi mapoo ido palaso. 2 Yo biame 40 osoloso gesi 40 ee ma kulodu nei nelega sileeme

yo diya hodiaso. 3 Esemé kukuli odoo Saitenso sibilesa Yesu mapoo egeesee takaso, "No tei Godeeyo owolo daga, nayo yo hagoso see wo pe dee takee," diso.

4 Esino Yesuye nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Edebeeyo hedebe nei nolone badoga, gie badeli talaime. Esino Godeeyo to wo masi nolone badoga, yo gie badeli talaiso,'" diso.

5 Esemé Saitenso see Yesu idoloso Godeeyo hu dokodoo poudili mi Yelusalem mapoo ido diso. Osoloso tei moso tegei omu ma dokodoo ido peleso tobudume yimapoo egeesee takaso, 6 "No tei Godeeyo owolo daga, no moso omu ma dokodooga miyomoo bologobigi. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Godeeye o momaiye mapoo, no medee bamelee, dalaiso.

Egeeseega diayo no dia deeso douguleiso, no yo mapoo homodobiyaaga.'"

7 Esemé Yesuye nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso see tobu egeesee takooso,

'Nee* wiligi odoo Godeeye taka to ee dada beleso agalame yimapoo na kukulo ege,' diso."

8 Osoloso Saitenso Yesu see mubi toowa ma dokodoo

3:16: Yon 1:32 3:17: Psa 2:7; Isa 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luka 9:35 4:1: Hib 2:18; 4:15 4:2: Exo 34:28 4:4: Deut 8:3 4:6: Psa 91:11-12 4:7: Deut 6:16 * 4:7: To Isalael odoo dimapoo taka hagee Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso.

ido palaso. Osoloso yayo mi edebeeyo bia susuga oso toowa di sabolo osoloso oso tekepo ee yimapoo eligiso. ⁹ Esemé Saitenso yimapoo see egeesee takaso, “Nayo amapoo gasuwoloso a dokodoo poudoga, mi susuga hagee ayo namapoo tenelaiso,” diso.

¹⁰ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Saiten, no amaga peegoo di. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘No* hedebe nee wiligi odoo Godee mapoo gauwuloso o hu dokodoo poudoolone o to mapoo ka mesimo sile,’ diso.”

¹¹ Esemé Saitenso Yesu poogoloso diso. Esemé Godeeyo momaiyeso sibilesa Yesu pidiso.

Yesuye Gelili mi mapoo o tou bei mooloogoo

(Maka 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Yonee odoo howo oluguli odoo ee neliga moso ma kulodu magoo goo ee duloso, Yesu see Gelili mi toowa ee ma kulodu o midée Nasalet mapoo wedi diso. ¹³ Osoloso yo Nasalet poogoloso see Kapenyum mi mapoo badalame diso. Kapenyum mi hagee Gelili abei palaga mapoo doso. Mi egee bala bakadio Sebulun dio osoloso Naptali egee bia dia mi. ¹⁴ Godee maga to toloso kokodo takomo

sili odoo Aisayaye taka to sabolo tebilame goo hagoso tei peledabaso. Bei, yayo to egeesee takaso,

¹⁵ “Gelili odoo, niba Yu odoonee sabolo doso.

Nibada mi Yoden howo hodiokoo Gelili abei palaga mapoo moloso.

Osoloso odoo aboso nibada mi ee Sebulun sabolo osoloso Naptali sabolo dia mi deliso.

Esiga niba mo to dui.

¹⁶ Neliga ma kulodu debeli odoo, niba gadeebugu toowa agalaiso.

Osoloso odoo susuga oso teli mi mapoo debeli odoo, nimapoo gadeebugu toowa oso pounileiso.”

¹⁷ Osoloso biame domo omapoo Yesuye Godeeyo to takalame bei mooloogoolone egeesee takomo sileeso, “Nibada goo goolee su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pie. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei olo koola toobooso,” dee takomo sileeso.

Yesuye o hamamee dili odoo abo daga malalo gili-madoo

(Maka 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Biame heeso Yesu Gelili abei palaga maga dimeleeno, di kebili odoo bakadio Saimon dio osoloso omolo Endulu dio egeiso. Saimonowo hu hee Pita. Esemé diba dia pei howo

4:10: Deut 6:13 * **4:10:** To Isael odoo dimapoo taka hagee Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso. **4:12:** Mat 14:3; Maka 6:17; Luka 3:19-20 **4:15:** Isa 9:1-2 **4:17:** Mat 3:2; 19:27

kulomoo ogusamo silesi-bume, Yesuye sibulone diba egeiso. ¹⁹ Esemé dimapoo egeese takaso, “Niba ama hamamee deede sibe. Niba daga di kebigeli odo doloso debeiso. Esino see epedee biame domo hamaga niba see odo susuga Godee mapoo gilimadoloso sibili odo doloso dabalaiso,” diso. ²⁰ Esemé diba to egee duloso dia pei omapoo saga poogoloso Yesubolo hodobo diyadeeso.

²¹ Osoloso diba omaga dulone egeino, di kebili odo Sebediyo owolo bakadio Yemes dio osoloso omolo Yonee dio egeiso. Dibada amabolo du ma kulodu pei mopoodoolone debeiso. Esemé Yesuye dimapoo egeese takaso, “Niba ama hamamee deede sibe,” diso. ²² Esemé diba to ee duloso dibada pei sabolo osoloso dibada ama sabolo du ma kulodu saga poogoloso Yesubolo hodobo diyadeeso.

Yesuye odo paigiga susuga tekepo moodooga

²³ Esiga Yesuye Gelili mi toowa ma kulodu mosobia susuga mapoo silone, dibada howo gisili moso susuga ma kulodu to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo ee eligimo sileeso. Egeeseemo silone odo paigiga susuga sabolo tekepo moodoogamo sileeso. ²⁴ Esemé Gelili mi hodiokoo mi toowa Siliya deli omapoo

debeli odo oso yayo goo moodoomo silee goo ee duso. Goo egeesi maga odo susuga oso paigiga opusomo opusomo di odo ee Yesuye tekepo palame yayo badebei mapoo iyado sibadeeso. Esiga paiye opusomo opusomo di oso too odo hagee diayo Yesu mapoo iyado sibadeeso. Odo aboso odo dala toowa too ee iyado simiso, osoloso odo aboso odo bo holo paladee iyado simiso, osoloso odo aboso odo todili iyado simiso, osoloso odo aboso odo su kakawa poogoo iyado simiso. Esemé Yesuye diba susuga tekepo paso. ²⁵ Osoloso odo mooloogoodoo bei oso Gelili abaga osoloso Dekapolisi* abaga osoloso Yelusalem abaga osoloso Yudiya abaga osoloso mi abo Yoden howo hodiokoo debeli mi maga Yesuye badebei mapoo sibilesi yima hamamee deede diyadeeso.

Yesuye mubi ma dokodoo odo mapoo eligi

5

5:1—7:29

¹ Yesuye odo mooloogoodoo bei oso yimapoo sibadee ogoloso, mubi ma dokodoo peleso biaso. Esemé o hamamee dili odo oso yimapoo sibadeeso. ² Esemé omapoo yayo Godeeyo to dimapoo eligilame bei

4:23: Mat 9:35; Maka 1:39; Diye 10:38

4:24: Maka 6:55 **4:25:** Maka 3:7-8

* **4:25:** Dekapolisi - mosobia dee bakadio tiadoo mooloogoodoloso hedi eyo hu toowa oso.

mooloogoolone egeesee
takaso,

Goomoga sabolo dabalai
(Luka 6:20-23)

3 “Edebeeyo Godeeye diba
pidilame yimapoo
kibiloso dogo, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.

Bei, diba Godeeye wiligi
doloso ka badoso.

4 Osoloso edebeeyo goohele
sabolo pupusigilone
dogo, diba goomoga
sabolo dabalaiso.

Bei, Godeeye diba
pidileiso.

5 Osoloso edebeeyo mesie
sabolo dogo, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.

Bei, hamamee mipoo
susuga hagee dibada
mi dalaiso.

6 Osoloso edebeeyo goo
tekepo Godeeye
goomoga goo ee talai
ono diya goolee sabolo
dogo, diba goomoga
sabolo dabalaiso.

Bei, diayo Godeeye
goomoga goo ee
talame, yayo diba
pidileiso.

7 Osoloso edebeeyo emegei
sooloo dolone dogo,
diba goomoga sabolo
dabalaiso.

Bei, nei Godeeye
dimapoo sooloo
dolone badalaiso.

8 Osoloso edebeeyo hedebe
Godee mapoo goo
hoodolone dogo, diba

goomoga sabolo da-
balaiso.

Bei, diayo Godee
agalaiso.

9 Osoloso mesie dabalame
segeli odoo doloso
dogo, diba goomoga
sabolo dabalaiso.

Bei, Godeeye diba owolo
dio dalaiso.

10 Osoloso edebeeyo Godeeyo
howo woola goo
tekepo too maga dala
tolone dogo, diba
goomoga sabolo da-
balaiso.

Bei, diba Godeeye wiligi
doloso ka badoso.

11 Osoloso niyo amapoo
tei too goo maga edebeeyo
nimapoo to tokenee takoloso
dala tenelone nimaga game-
nee goo takooga, niba
goomoga sabolo dabalaiso.

12 Esiga niba sigabolone
goomege. Bei, Kei mi
mapoo nei toowa niyo
talame nibada hu sabolo olo
mopoodoo doloso moloso.
Esiga nimapoo dala tenelone
egee do egee dia amawe
diayo Godee maga to toloso
kokodo takomo silesibili
odoo daga hoogoo debei
mapoo dala hedebe egeesee
tenemeleeso.”

Solu sabolo gadeebugu
sabolo

(Maka 9:50; Luka 14:34-
35)

13 “Mi toowa mapoo debeli
odoo mapoo niyo solu masi
ka doso. Esino soluso
hadali me poogooga, nayo
solu ee see hadalame kasee

moodolaiyo? Esiga solu hadali me poogooga, yo goo mauwe malaiso. Osoloso mi mapoo togobuguga, ede-beeyo dokodooga homosobidileiso.

¹⁴ Esiga mipoo toowa hamapoo debeli odoosusugamapoo niyogadeebugumasi ka doso. Bei, mubi ma dokodoo mi edebeeyobia mologa, mi egee mada malaime. Haye. Yo medee woola molo egeliso.

¹⁵ Esiga odoosusugakeme poulosotolo oso koo gagali. Haye. Yo keme poulosodoosusugaso o mosokulodu dobolone gadeebuguee agalame woola poumageliso. ¹⁶ Egeesi maganiyo mipoo toowa hamapoo debeli odoomapoo gadeebuguloso dabalai tekepo. Egeeseega odoosusugaso niyo goo tekepo tolone egeedoogoloso diayonibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo egee bado o hu dokodoo poudileiso.”

Godeeye tei magoo hogugu

¹⁷ “Esiga Moseseeye tei magoo hogugu sabolo osolosogodee magato tolosokokodo takomosilesibili odoosogodeeyoto hoguguee ayo peegoomagalame ka simidoo, niyo dee na goolee. Haye, ayo egeesee selame ka sibile. Esino ayo wulo diayo taka goosusugaeetobulosotalame ka simi.

¹⁸ Esiga ayo nimapoo taka. Mipoo toowa sabolo kei sabolo mauwe pegelega osee mologa, Godeeye tei magoo ma kulodu hu bei pepusoheso peegoo osugobalaime. Esino tei oso taka goosusugaso tobulosopeledabalaiso.

¹⁹ Esiga edebeeyo Godeeye tei magoo ma kulodu tei pepooko hedebe mapoo mesilega badolone, emegei dimapoo gooegeesi masimoodoolame eligimosiloga, yo Godeeye wiligi dolosobadeli mapoo diya pepooko dolosobadalaiso. Esino edebeeyo Godeeye tei magoo susugamapoo mesilosobadolone, emegei dimapoo gooegeesi masimoodoolame eligimosiloga, yo Godeeye wiligi dolosobadeli mapoo toowa dolosobadalaiso.

²⁰ Esiga ayo nimapoo taka. Niyo Godeeye tei magoo mapoo mesie goo oso tei eligili odoosabolo, osolosopelisi odoosabolo oso Godeeye tei magoo mapoo mesiligooe dagadilega poogooga, niba Godeeye wiligi dolosobadalaimo.”

Kamanali goo

²¹ “Esiga Godeeye olo daga hoogoo ibada amawe dimapoo to egeesee taka gooe niba olo duso, ‘Emegei bei mauwe wooloomalai tei. Esiga edebeeyo emegei bei mauwe wooloomaga, o goomidileiso.’ ²² Esino goohamaga ayo see egeesee takooso.

Edebeeyo emegei dimapoo kamana sabolo badoga, yo goo midili mapoo ido palaiso. Osoloso edebeeyo emegei dimapoo no tokenee odo daga, niyo yo wiligi odo tebisa dimapoo ido peleso o goo midilei tekepo. Osoloso edebeeyo emegei dimapoo no boobada odo daga, yo nei Dou mi mapoo toodalai tekepo.

23-24 Esiga nayo Godee mapoo emegei di bi tenelame badolone epedee omapoo nee odo oso namapoo egee gowoomolo gooleebuguga, nee emegei di bi ee omapoo magoloso see saga dileso nee odo omapoo emegei di to takee. Osoloso see wedi sibilesa emegei di bi egee Godee mapoo tenee.

25 Esiga namapoo goweli odo oso no goo midilei mapoo ido duga, no eli domopoo yibolo dulone yayo namapoo gowe egee molo pagalame yibolo saga emegei dee. Esino nayo goo egeesi moodelega poogooga, yayo no goo midili odo mapoo ido peleso nee goo midileiso. Egeeseega goo midili odo oso no neliga moso gibadeli odo mapoo tenelaiso. Egeeseega see yayo no neliga moso ma kulodu toosolaiso. 26 Esiga ayo namapoo taka, no neliga moso ee ma kulodu badolone nayo peegoo dilei eli agalaime. Esino molee yayo hesia sabolo tobuloso

nayo yimapoo teneega, no peegoo dileiso.”

Adaba kooka sobo goo heli teli goo sabolo, osoloso sobo pegeli goo

(Mat 19:19; Maka 10:11-12; Luka 16:18)

27 “Esiga niba to egeesee taka olo duso, ‘Adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli talai ee tei,’ diso. 28 Esino ayo nimapoo egeesee takooso, edebeeyo emegei dia kooka sobo mapoo howo todolone goo goolee ma kuloduga yibolo goo heli talame gooleega, o goo goolee oso yo sobo egee olo goo heli tooso.

29 Esiga nee howo deede oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo deede egee tabigilei tekepo. Bei, nee howo bakadio sabolo badolone Dou mi mapoo dilei tekeponee. Esino nayo howo hedebe sabolo Kei mi ma dokodoo gadilei tekepo. 30 Osoloso nee dee deede oso no goo tokenee talame gido duga, nee dee deede ee kobigilei tekepo. Bei, nee dee bakadio sabolo badolone Dou mi mapoo dilei tekeponee. Esino nayo dee hedebe sabolo Kei mi ma dokodoo gadilei tekepo.

31 Osoloso niba to egeesee taka olo duso, ‘Edebeeyo osobo pagalame gooleega, yo sobo pegeli peipa mapoo to hoguguloso osobo mapoo tenee,’ diso. 32 Esino

ayo nimapoo goo hamaga egeesee takooso, nosobo na peegee. Esino kooka sobo agayo giso hee sabolo goo heli too daga, yayo osobo egee pagalai tei mauwe. Esino yayo wulo goo hee maga osobo poogooga, yayo osobo ee goo tokenee mapoo gido duso. Bei, sobo ogoso giso hee mapoo obuoga, yo odoo heeyo giso ee peedee huso. Osoloso edebeeyo sobo omoye poogoo ee huga, yo odoo heeyo osobo ee peedee huso.”

Goo talame tei mageli

³³ “Osoloso daga hoogoo ibada amawe dimapoo to egeesee taka ee niba olo gooleedooso, ‘No goo tei moodoolame Godee mapoo tei magooga, tei egee na gababie,’ diso. ³⁴ Esino ayo goo hamaga see egeesee takooso, no goo hee moodoolame tei na ye. Esiga no Kei mi eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee Godeeye wiligi doloso badeli oso. ³⁵ Osoloso mipoo toowa eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee Godeeye o homo kokusoloso badeli mi oso. Osoloso Yelusalem mi eyo hu hesialoso tei na ye. Bei, mi egee wiligi odoo Godeeyo mi oso. ³⁶ Osoloso nee wiligi mapoo sigolone tei na ye. Bei, nayo egee takoo goo oso nee wiligi ma kulodu wudu heeso opusomo dalai tebile. ³⁷ Esiga

odoo heeso nimapoo sibilesi takolone tou hagee teye dee takooga, niyo goo egee talai goomogoga, yimapoo hedebe niyo goomoga goo ee takee. Osoloso niba goo ee talai gowooga, niyo hedebe gowe goo ee takee. Bei, niyo egeesee selega poogooga, niba gamenee takooso. Esiga gamenee takeli goo ee Saiten maga siboso.”

Nei su teli goo (Luka 6:29-30)

³⁸ “Osoloso niba to egeesee taka olo duso, ‘Odo heeso no woolone nee howo tabuguga, nei odoo o howo tabigilei tekepo. Osoloso see odoo heeso nee maga mapoo woolone mei hedebe dobuguga, nei o mei dobigilei tekepo.’ ³⁹ Esino ayo goo hamaga see egeesee takooso, no odoo heeso namapoo tokenee goo kasee moodooga, nayo yimapoo nei goo egeesi masi na moodee. Esiga odoo heeso nee haleegi mapoo kobuguga, see nee haleegi hodio mapoo kobugulame heligi magalai tekepo. ⁴⁰ Osoloso edebeeyo nee sedi talame goomogolone no goo midili mapoo ido duga, nayo nee sedi egee sabolo osoloso nee kekeisu dugo sabolo yimapoo tenee. ⁴¹ Osoloso odoo heeso o bi kadaloso yibolo mi hee koola mapoo dilame sibilesi no giga, see nayo yibolo hodobo o bi eli sage kadadilei tekepo.

42 Esiga edebeeyo namapoo bi howaga, yimapoo wulo tenee. Osoloso edebeeyo namapoo bi hoowadalai goomogoga, yimapoo tenee.”

Nimapoo ha teli odoosooloo dele
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 “Esiga niba to egeesee taka olo duso, ‘Nee odoosooloo dolone namapoo ha teli odoosooloo hegie,’ diso. 44 Esino ayo goo hamaga nimapoo egeesee takooso, nimapoo ha teli odoosooloo dele. Egeeseelone nimapoo dala teneli odoosooloo halo Godee mapoo takolone ka debee. 45 Esiga niyo goo hageesee tolone dogaga, goo oso niba tei ibada Ama Kei mi ma dokodoo badeli Godeeyo owolo dio dolosoegee do goo ee ka eligiso. Egeesi ma kulodu Godeeyo howo woola tekepo debeli odoosabolo osoloso tokeneeteli odoosooloo osoko pa sabolo howo sabolo tobulosotenemoloso. 46 Esiga niba hedebe nimapoo sooloo deli odoosooloo dolone dogaga, niba nei tekepo talaisomo? Haye, talaime. Bei, tokeneeteli odoosabolo egeesee seliso. 47 Osoloso niyo hedebe nee odoosooloo mo odoosooloo dolone badogaga, egee goo tekepowa? Haye, peegoo debeli odoosabolo goo hageesee teliso. 48 Esiga nibada Ama Godeeye odoosusuga sooloo dolone egee

bado egeesi masi niba noseedoosusuga sooloo dolone ka debee.”

6

Bi mauwe odoosooloo pidilei goo

1 “Esiga niba wulo edebeeyo agalame goo tekepo na tomo silesibe. Bei, goo hageesee tomo silesibogaga, nibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo badeli maganeitalaime.

2 Egeesi ma kulodu niba bi mauwe odoosooloo mapoo bi teneega, odoosooloo howo woola na tenee. Bei, goo goolee bakadio gweli odoosooloo susuga oso hedebe diba tekepo doloso takalame, diayo goo hageesee howo gisili moso mapoo osoloso mosobia domopoo tomo silesibiliso. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi tomo silesibume, odoosooloo susuga oso diba ogoloso goomogolone egee do maga dibada nei tolone ka doso. Esiga diba Godee maga nei hee talaime.

3-4 Esiga nayo bi mauwe odoosooloo mapoo bi tenelame gooleega, nayo dimapoo mada tenee. Egeeseega Nama Godeeye nayo mada tekepo goo egee tomolo ogoloso namapoo nei tenelaiso.”

Godee mapoo takeli goo
(Luka 11:2-4)

5 “Esiga niyo Godee mapoo takolone goo goolee bakadio gweli odoosooloo masi na debee. Bei, diba odoosooloo susuga oso

agalame, mosobia domopoo osoloso howo gisili moso ma kulodu malalo peleso tebisamolone Godee mapoo takalai, diba goomegeliso. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi tolone egee do maga diba nei tolone doso. Esiga diba Godee maga nei hee talaime. ⁶ Esino nayo Godee mapoo takalame gooleega, nee moso ma kulodu gadilesosulu kisilososedebeeyo koo egeli Nama Godee mapoo ka takee. Egeeseega nayo mada yimapoo egee takomolo ogolosoyayo namapoo nei tenelaiso. ⁷ Osoloso niyo yimapoo takolone Godeeyo goo gooleedele poogoo odoosodibada godee mapoo takeli egeesi masitakolone na debee. Bei, diayo Godee mapoo taka ee ma kulodugoo mauwe to diya sage takeliso. Bei, diayo gooleediayo sage takooga, dia godeeso duleiso, dee gweliso. ⁸ Esiga niyo diba egeesi masigoo mauwe Godee mapoo takolone na debee. Bei, niyo goomoga goo ee nibada Ama Godee yayo malalo olo gooleedolosoka badoso. ⁹ Esino niyo Godee mapoo takooga, hageeseetakee,

'Ibada Ama Kei mi ma dokodoo badeli,
biame susuga ma kulodu hedebe nee hu oso toowa doloso mele dee, odoosusuga oso

dokodoo poudalame.

¹⁰ Esiga nayo wiligi dolosobadeli goo oso sibilei iba goomogo.

Osoloso Kei mi mapoo nayo goomoga goo egee tomolo goo ee

see mipoo hamapoo debeli odoosotolone ka dabalame.

¹¹ Osoloso biame susugama kulodu nei iyo nalai imapoo tenee.

¹² Osoloso ibadagoo toke-nee hapolosoboobado bigi.

Bei, iba noseedoosusuga oso goo toke-nee susuga imapoo moodeli ee boobadobigiliso.

¹³ Osoloso ibagoo tokeneemapoo na gido di dee.

Esino iba Saitenso kitulugumaga peegoo gilimado di.

[Bei, nayo wiligi dolosobadeli goo sabolo, osoloso nayo kituluguegee molo sabolo,

osoloso nee hu oso toowadolosokookaiyomoloso osee malaiso. Hageetei goo.]'

¹⁴ Esiga odoosonimapoo tokeneegoo moodooga, niyo dia tokenee ee boobado bigi. Niyo egeeseega, nei nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado oso nibadagoo tokeneehapolosoboobadobigileiso.

¹⁵ Esino odoosonimapoo goo tokeneemoodooga, niyo

dia tokenee ee boobado bigilega poogooga, nei nibada Ama oso nibada goo tokenee ee hapoloso boobado bigileime.”

Nei tei doloso Godee mapoo takolone dabalai goo

¹⁶ “Osoloso niba nei tei doloso Godee mapoo takolone dobolone, goo goolee bakadio gweli odoosoo moodeli egeesee na moodede. Bei, diba nei tei doloso dobolone, mudu poudoloso debeliso, odoosoo susuga oso diba nei tei doloso debei ee ogoloso gooledalame. Esiga ayo nimapoo taka. Diayo goo egeesi moodoolone egeedo maga, edebeeyo dia hu dokodoo olo poudooso. Goo egeesi maga Godeeye dimapoo nei hee tenelaime. ¹⁷ Esino no nei tei doloso badolone Godee mapoo takalame gooleega, nee mudu howo hapoloso wudu guloso ka badebee. ¹⁸ No egeesee badoga, odoosoo susuga oso nayo nei tei doloso egee bado goo ee diba gooledalaime. Esino odoosoo susuga oso koo egeli Nama Godeeye nayo mada nei tei doloso egee bado goo ee ogoloso namapoo nei tenelaiso.”

Bi bei doloso badalai goo
(Luka 11:34-36; 12:33-34; 16:13)

¹⁹ “Esiga niba mi toowa hamapoo haga bi bei mooloogoo magoloso na

debee. Bei, mi toowa hamapoo nibada bi abo sisonaliso. Osoloso abo emisiasi ki nadoloso tokenee peliso. Osoloso abo heli teli odoosoo gasibileso heli teliso. ²⁰ Esino niba Godeeye goomoga gooeetolone ka debee. Niyo egeesee seega, Godeeye Keimi mapoo nei nimapoo tenelaiso. Mi omapoo sisonnee bi koo nali, osoloso mi omapoo bi emisiasi ki nadoloso koo tokenee peli, osoloso heli teli odoosoo gasibileso nee bi heli koo teli. ²¹ Nimapoo bi bei toowa mologaga, nibada goo goolee oso omapoo meliso.

²² Esiga nee su mapoonee howo oso keme masi kamoloso. Osoloso nee howo oso tekepo mologaga, nee susuga gadeebugu malaiso. ²³ Esino nee howo oso tokenee poga, nee susuganeliga malaiso. Egeesi makulodu namapoo gadeebuguege molo semidiloso badoga, no tei diyaneliga makulodu badoso.

²⁴ Esiga edebeeyo wiligi odoosoo bakadio eyo to mapoomesiloso silone tou talaitebile. Bei, yo o wiligi odoosoo hee goomogolone heegowoolaiso. Egeeseeloneyayo wiligi odoosoo heeyo to mapoomesiloso silone, see heeyo to mapoomesileime. Esiga niyo Godee mapoomesimo silone molee toowatoloso badalai goo mapoomesilei tebile.”

Tei tolosa dobolone haga

na goolee

(Luka 12:22-31)

²⁵ “Esiga ayo nimapoo taka, niyo dobolone nei nalai sabolo osoloso howo nalai sabolo osoloso dugo kalai sabolo omapoo haga na goolee. Bei, nei nalai bi oso goo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada gie badeli goo oso goo toowa ka moloso. Osoloso kali bi oso goo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada su oso goo toowa ka moloso. ²⁶ Esiga niba só ogoloso goolee. Diba nali bi dieso sogoloso koo gooloogali. Osoloso diba nei nali bi magalai moso mauwe. Esino nibada Ama Godeeye Kei mi ma dokodoo egee bado oso dimapoo nei nali bi ka tenemoloso. Esino Godeeyo howo woola só oso goo toowa koo moloso. Esino niyo goo toowa ka moloso. ²⁷ Esiga edebeeyo kali bi sabolo osoloso nei nali bi sabolo omapoo diya gooleega, o gie badeli see hoogoo sagelisomo? Haye.

²⁸ Esiga niba kasi maga kali bi mapoo haga goolee sabolo ka dabala? Esino niba dobudu meli palapalawa tekepo ogoloso goolee. Bei, diba dieso nediliyo pidilame tou koo teli. Osoloso dugo dieso kalai koo duseli. ²⁹ Esiga ayo nimapoo ka taka, daga Solomonoye wiligi odoo toboloso badebei mapoo yayo kali bi medee tekepo kalaga meleeso. Esino

dobudu meli palapalawa oso tekepo oso dugo tekepo Solomonoye kali ee dagadi. ³⁰ Esiga dobudu meli palapalawa tekepo oso epei bou gasibleso moloso, see biame hee mapoo wooseliso. Esino Godeeye palapalawa omapoo dugo masi tekepo ka kadili daga, a tei toso, Godeeye nimapoo dugo tekepo tenelaiso. Bei, niyo Godeeyo howo woola goo toowa ka moloso. Odo niba tei too kibile.

³¹ Esiga niba goo koudulone dobolone egeese na goolee, ‘Iyo nei sabolo howo sabolo kamapoo talaisoba? Osoloso iyo dugo kalai bi kamapoo talaisoba?’ dee na goolee. ³² Bei, peegoo debeli odoo oso bi hagesi maga diya goolone debeliso. Esino Nama Godeeye bi niyo talame goomegeli ee yayo malalo olo gooleedooso. ³³ Esiga niba Godeeye wiligi doloso badeli goo ee goolone, daga malalo nibada Ama yayo goomoga goo ee tolone ka debee. Niyo egeeseega bi susuga niyo egee esigamolo ee nei yayo nimapoo tenelaiso. ³⁴ Esiga niba godigi gooso peledabalai mapoo goo haga koudulone na debee. Bei, godigi eyo goo ee godigi eyo goo oso. Esino niba epei eyo goo ee goolone ka debee.”

7

Emegei dia goo wulo goo mauwe na midi
(Luka 6:37-38, 41-42)

¹ “Niyo nee odo heeyo goo wulo goo mauwe na midi. Esino niyo egeese midiga, nei Godeeye nibada goo onosee hedebe egeese midileiso. ² Bei, niyo emegei dia goo kasee midiga, nei nibada goo onosee Godeeye hedebe egeesi midileiso. Niyo goo teiba hedebe egeesi midiga, nei yayo niba nose teiba hedebe egeesi midileiso.

³ No kasi maga nee odoowo howo mapoo gelesi pepooko eege molo medee ogolone, hee nee howo mapoo homo toowa eege molo egelega ka pagala? ⁴ Osoloso nee howo mapoo homo toowa eege molo egelega no see kaseega nee odo mapoo takolone, ‘Nee howo mapoo gelesi pepooko eege molo ayo tabiga,’ dee ka takeliyo? ⁵ No tei goo goolee bakadio gweli odo. Bei, daga nee howo mapoo homo toowa eege molo ee tabigi. Egeeseega nee odoowo howo mapoo gelesi pepooko eege molo medee ogoloso nayo tabigilei tebileiso.

⁶ Godee mapoo tenelai bi ee so mapoo na tene. Bei, soso namapoo see wedi sibileso no palaiso. Osoloso namapoo bi tekepo eege molo be mapoo na togobise. Bei, beso bi mapoo homososo

tooboomo siloga tokenee palaiso.”

Esiaga agalaiso
(Luka 11:9-13)

⁷ “Esiaga ayo nimapoo taka, niba woose. Egeeseega, nimapoo tenelaiso. Osoloso niba esie. Egeeseega, niyo agalaiso. Osoloso niba osulu mapoo kalamadi. Egeeseega osulu nimapoo yamagalaiso. ⁸ Bei, woosali odo oso goo talaiso. Osoloso esieli odo oso goo agalaiso. Osoloso osulu mapoo kalamadili odo mapoo osulu yamagalaiso.

⁹ Esiaga edebeeyo owoloye wo nalame woosaga, yimapoo yo tenelaisomo? ¹⁰ Osoloso yayo see di nalame woosaga, nayo yimapoo sa tenelaisomo? Haye. ¹¹ Niba tokenee odo, esino niyo nibada owolo dimapoo bi tekepo tenelai goo ee niba gooleedooso. Esiaga ibada Ama Godee Kei mi ma dokodoo eege bado yayo yimapoo bi woosali odo mapoo bi tekepo teneli goo ee niba gooleedooso. ¹² Niba edebeeyo goo hee nimapoo moodoolame goomogoga, daga niyo dimapoo goo eege moodee. Bei, Moseseeye eligi goo sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo oso to hogugu oso eligi goo eyo bei hagososo.”

7:1: Loum 2:1; 1Kol 4:5; Yem 4:11-12
Yon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** 1Yon 3:22; 5:14-15 **7:11:** Yem 1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Loum 13:8-10

7:2: Maka 4:24 **7:7:** Maka 11:24;

7:11: Yem 1:17 **7:12:**

Osulu pepooko
(Luka 13:24)

¹³ “Esiga osulu pepooko maga gadi. Bei, Dou mi mapoo dili osulu ee diya toowa osoloso eli onosee diya toowa. Egeesi maga odoo bei oso osulu omaga galagadilesi eli omaga ka diyadaga moloso. ¹⁴ Esino gie badeli mapoo gadili osulu ee diya pepooko. Osoloso eli omapoo dili onosee diya pepooko. Esiga odoo aboso eli egee ogoloso omaga ka diyadaga moloso.”

Gamenee goo eligili odoo medee hoodo ege
(Luka 6:43-44)

¹⁵ “Niba obeeyamo! Game-nee goo eligili odoo medee ege. Bei, diba kolo ma dokodooga odoo tekepo masi nimapoo sibiliso. Esino dibada kulodu dobu so kamanali egeesi masi nimapoo sibiliso. ¹⁶ Esiga niba diayo suso goo moodoo maga diayo egee do goo ee ogoloso gooleedeliso. Bei, pigi ko sabolo osoloso geleipi ko sabolo we ti maga ko koo peeya. ¹⁷ Esiga homo su tekepo oso homokoko tekepo peliso. Osoloso homo su tokenee oso homokoko tokenee peliso. ¹⁸ Esiga homo su tekepo oso homokoko tokenee koo peeya. Osoloso homo su tokenee oso homokoko tekepo koo peeya. Haye. ¹⁹ Egeesi ma kulodu homo su kaso homokoko

tekepo pelega mologa, homo egee heemagoloso dou mapoo toodalaiso. ²⁰ Esiga gamenee goo eligili odoo ee diayo goo moodoo maga dia goo ee ogoloso niba gooleedalaiso.

²¹ Esiga haga odoo susuga oso amapoo Lodee, Lodee dolone egee do oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileime. Esino odoo agayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado yayo goomoga goo ee tomo siloga, hedebe odoo egee bia oso gasibileiso. ²² Esiga goo midili biame mapoo odoo aboso sibiliso amapoo egeese takalaiso, ‘Lodee, Lodee, iyo nee hu maga Godeeyo to takomo silesibiliso, osoloso nee hu maga odoo bo holo paladee peegoo hasiso bugu dolone silesibilone goo toowa opusomo di moodoomo silesibiliso,’ dee takalaiso. ²³ Esino nei ayo dimapoo egeese takalaiso, ‘Niba a gooleede. Esiga niba amaga peegoo diyadee, niba tokenee teli odoo,’ dee takalaiso.”

Moso tegeli odoo bakadio
(Luka 6:47-49)

²⁴ “Edebeeyo to ayo eligi duloso mesiloso siloga, yo odoo goo medee gweli oso moso tegelame mi nelegedi dooloso omou sooloso moso tegei odoo egeesi masi badoso. ²⁵ Bei, i sabolo howo sabolo simiso, osoloso howo

duwa oso o moso mapoo weino, moso egee kibiya meleeso. Bei, moso omou mi nelegedi doloso omou ka sooga. ²⁶ Esino edebeeyo to ayo eligi duloso mesilega siloga, yo odoo goo medee koo gweli oso moso tegelame mi nelegedi doolega omou sooloso, moso tegei odoo egeesi masi badoso. ²⁷ Bei, i sabolo howo sabolo simiso, osoloso howo duwa oso o moso mapoo woome, moso egee kibilega saga goboloso guobuguso.”

²⁸ Yesuye goo hagee eligimeleso koodobume, odoo susuga yayo eligi du oso diya howoogadooso. ²⁹ Bei, yayo eligi ma kulodu tei eligili odoo oso eligi egeesi masi koo eligime. Esino yayo odoo diya kitulugu oso eligi masi eligiso.

8

Yesuye odoo agagisa bia tekepo pa

(Maka 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Yesu mubi ma dokodooga kumoo moumolome, odoo mooloogoodoo bei oso yima hamamee diyadeeso.

² Egeesee semelee biame domo mapoo odoo agagisa bia* sibilesu Yesuwo homo beiyopoo ebiso miyomoo tugusaloso egeesee takaso, “Lodee, nayo a tekepo

moodolai goomogoga, a tekepo moodee,” diso.

³ Esemu Yesuye o deeso odoo egee sigolone egeesee takaso, “Ayo no tekepo palai a goomogo. Esiga no tekepo pe,” diso. Esemu epedee omapoo o kolo mapoo agagisa bia mauwe poogooso.

⁴ Esemu Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo dileso no ayo tekepo moodoo goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino nayo dileso Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mapoo nee su tekepo pa goo ee ka eligi. Osoloso odoo susuga oso ogoloso no tekepo moodoo goo ee gooleedalame, nayo Moseseeye tei magoo ee dodolone, nee su tekepo moodoo omaga emegei di bi tenee,” diso.

Loum ha teli gibadeli odoo oso tei too goo
(Luka 7:1-10)

⁵ Yesu Kapeniyum mi mapoo dileso peledoboome, Loum ha teli odoo 100 gibadeli odoo* oso yo pidilame Yesu mapoo sibilesu egeesee takaso, ⁶ “Lodee, mo tou teli odoo hee diya paiyega su kakawoo buguloso tiamoloso,” diso.

⁷ Esemu Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Ayo sibilesu yo tekepo palaiso,” diso.

7:29: Maka 1:22; Luka 4:32 * **8:2:** odoo agagisa bia - Yu odoo dia tei oso takolone, odoo agagisa bia hageesee ee Godeeyo howo woola kee kauwe deliso. Osoloso Yu odooso diba sigilei tei deliso. Goo egeesi maga yo tekepo palame Yesu mapoo ka hoowa. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luka 17:14 * **8:5:** Loum ha teli odoo 100 gibadeli odoo hagee Yu odoonee.

⁸ Esino Loum ha teli odoos gibadeli odoos oso nei egeesee takaso, “Lodee, nayo mo mosopoo sibilei, a tebile. Esino mo tou teli odoos ee tekepo palame, no wulo omaga tobudulone toso idagee. ⁹ Bei, anosee odoos abo dia tou teli odoos. Osolosoo odoos aboso mo tou teli odoos doloso dobolone mo to mapoo mesilosoo silesibiliso. Esiga ayo mo tou teli odoos hee mapoo, ‘no koo diye’ daga, yo omapoo diliso. Osolosoo see odoos hee mapoo takolone, ‘no hamapoo sibeye’ daga, yo sibiliso. Osolosoo see mo tou teli odoos hee mapoo takolone, ‘no goo hagee teye’ daga, yo goo ee teliso. Esino mo tou teli odoos ee tekepo palame nayo wulo toso idagee.”

¹⁰ Yesu to hagee duloso howodolone yima hamamee sibadee odoos susuga mapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, ayo Isalael mi mapoo silee ee ma kulodu kibiya tei too odoos hee yo egeesi egele. ¹¹ Esiga ayo nimapoo taka, mi opusomo opusomo di maga sibilesoo, Godeeye wiligi doloso badeli Kei mi mapoo Eibalaham, Aisek, osolosoo Yekob sabolo hodobo mooloogoodoloso nei nalame dabalaisoo. ¹² Esino Yu odoos tei tele poogoo ee Dou mi mapoo toodalaisoo. Egeeseega omapoo dobolone mei gisile sabolo pupusigilone dabalaisoo.”

¹³ Esemee Yesuye Loum ha

teli gibadeli odoos mapoo egeesee takaso, “No nee mosopoo di. Nayo goo peledabalaisoo doloso tei too oso goo peledabalaisoo,” disoo. Egeesee semelee mapoo Loum ha teli gibadeli odoos o tou teli odoosoo mosopoo paiyega tiamelee odoos ee olo weidoosoo.

Yesuye odoos susuga tekepo pa

(Maka 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Osolosoo Yesu Pitayo mosopoo disoo. Yo omapoo dileso egeino, Pitayo nalobo paiyeesoo kolo dei moodoome tiamolome egeisoo. ¹⁵ Esemee Yesuye sobo egeeyoo dee mapoo sigime, paiye weidoosoo. Osolosoo yo tobolosoo wo silosoo Yesu mapoo teeneesoo.

¹⁶ Osolosoo habe omapoo odoos susuga oso bo holo paladee susuga Yesuye badebei mapoo iyadoo sibadeesoo. Esemee yayo to kitulugu sabolo takeme, bo holo susuga odoos ma kuloduga peegoo hasisoo bugulosoo, odoos paigiga susuga ee tekepo pasoo. ¹⁷ Esiga Godee maga to tolosoo kokodo takomoo sili odoos Aisayaye daga hoogoo to taka sabolo tebilame sisoo. Bei, yayo egeesee takaso,

“Yayo ibada paiye susuga egee molo yayo tolone iba tekepo pasoo.”

Yesuye di hamamee dadalai goo

(Luka 9:57-62)

¹⁸ Yesuye odoosusuga oso yimapoo sibilesomooloo-goodoo ogoloso, o hamamee dili odoosusuga mapoo egeesee takaso, “Iba abei hodiokoo dalosoowoomo,” diso. ¹⁹ Osoloso biame omapoo tei eligili odoosusuga heeso sibilesomooloo yimapoo egeesee takaso, “Eligili odoosusuga, nayo kamapoo dusomo, nayo di ayo hamamee deedeesileiso,” dee takaso.

²⁰ Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Dobu soso debeli mi moloso, osoloso soso tieseli dibada ou moloso. Esino Odoosusuga Holo ayo tieli moso mauwe,” diso.

²¹ Osoloso odoosusuga abo Yesu ma hamamee dadagamo silesibili ee ma kulodu odoosusuga heeso Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, a no dadalai goomogo. Esino nayo epedee amapoo biame tenee, a mo ma toga bouleiya,” dee takaso.

²² Esemesusuga Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “No a deedeesibe. Tei tele poogoo odoosusuga ee odoosusuga wedia masi doso. Esiga diayo dia odoosusuga wedia eyo kou ee boulei tekepo,” diso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka

(Maka 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Esemesusuga Yesu o hamamee dili odoosusuga sabolo abei mapoo meilesodu mapoo

dalaga poogoloso diyadeeso. ²⁴ Diba diyadaga molome, haga booloogelega i toowa sibume, howo ki toowa simiso. Osoloso howo ki toowa oso sibulone dibada du ma kulodu howo sasoso. Esino Yesu du ma kulodu tiameleeso. ²⁵ Esemesusuga Yesu o hamamee dili odoosusuga dileso Yesu tidibugulone yimapoo egeesee takaso, “Lodee, nayo iba pidi. Iba howoso nalasoo!” dee takaso.

²⁶ Esemesusuga Yesu yo tia hogabuloso dimapoo egeesee takaso, “Niba kaseega haga ka ebiala? Niyo tei too diya pepooko,” diso. Osoloso yayo toboloso i sabolo howo ki sabolo koodobilame to kitulugu sabolo takaso. Esemesusuga i sabolo howo ki sabolo omapoo koodobume, abei see howo gie paso.

²⁷ Esemesusuga Yesu o hamamee dili odoosusuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, “Odoosusuga hagee ogoosusuga odoosusuga bele? Poo sabolo osoloso howo ki sabolo oso o to mapoo duloso koodobiaso,” dee takaso.

Yesuye odoosusuga bo holo pala bakadio tekepo pa

(Maka 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Osoloso Yesu abei hodiokoo daboogoloso Gadala odoosusuga eyo mi mapoo dileso peledabaso. Yo omapoo dileso peledoboome, odoosusuga bo holo pala bakadio oso odoosusuga bi maga yimapoo sibadeeso. Odoosusuga bakadio

hagoso halabagamo silesi-bulone diya kitulugu sabolo silesibume, mosobia odoososo wedia eyo bi eli omagakoo silesibili. ²⁹ Esemee odoososo holo pala osososo Yesu mapoo sibilesosotoso neligidi egeesee takaso, “Godeeyo owolo, nayo imapoo ogoososo moodoolame ka simiyo? No Godeeye biame magoo mapoo sibilega wulo domo mapoo iba ee tokenee palame ka simiyo?” diso.

³⁰ Diayo tebisamelee koola mapoo be hu mooloogoodoo toowa osososo mi namo silesibiso. ³¹ Osolososo holo osososo Yesu mapoo howolone egeesee takaso, “Nayo iba peegoo hasiso buguga, iba be ma kulodu galaga di dee takee,” diso.

³² Esemee Yesuye diba be ma kulodu galagadi diso. Egeesee semelee domo omapoo odoososo bakadio hagee bia dia kuloduga bo holo peegoo galagadilesososo be ma kulodu galagadiso. Esemee be mooloogoodoo susuga osososo godobia maga kukulo meilesososo, howomoo wediasososo.

³³ Be bali odoososo osososo goososo hagee ogolosososo, saga o mosobia mapoo hoguo dilesososo be mapoo goososo peledaba sabolosolososo odoososo bakadio tekepo pa goososo ee oposusumososilesososo.

³⁴ Esemee mosobia omapoo debeli odoososo susuga osososo Yesu agalame diyadeesososo. Diba dilesososo yo ogolosososo yimapoo

howolone egeesee takaso, “No ibada mi hamaga peegoo di,” dee takaga meleesososo.

9

Yesuye odoososo su kakawa poogoo tekepo pa

(Maka 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Osolososo see Yesu o hamamee dili odoososo sabolososo du ma kulodu meilesososo bulumalososo o midee Kapeniyum mapoo dalososo soowasososo. ² Diba omapoo dalososo soowelesososo peledoboome, odoososo abosososo odoososo su kakawa poogoo ee kidamapoo tiedilosososo Yesu mapoo imadosososo sibadeesososo. Esemee Yesuye diayosososo tei toososo goososo ee ogolosososo odoososo su kakawa poogoo yimapoo egeesee takaso, “Emegei, no howaleegeesoso. Nee goososo tokenee ee olo hapolosososo boobadosososo bugusososo,” disososo.

³ Esinosososo tei eligili odoososo abosososo osososo Yesuye egeesee takasososo dulosososo gowoolonesososo diesosonosososo egeesee takasososo, “Odoososo hagosososo Godee bolososo takososo,” disososo.*

⁴ Esinosososo Yesu diayosososo goososo goolee olo ogolosososo egeesee takasososo, “Niba kasisososo magasososo ayo takasososo goososo mapoo dooboo goolonesososo diya gowoolonesososo ka dabala?” ⁵ Nibasososo odoososo su kakawa poogoo hagee egeesoso. Yimapoo goososo kasesososo takalaisososo osososo sebe kasososo mololosososo? Ayo odoososo su kakawa poogoo

8:29: Maka 1:24; Luka 4:41 **9:1:** Mat 4:13 * **9:3:** Tei eligili odoososo diba Yesu yo Godeeyo owolo, osolososo goososo tokenee hapalaisososo kitulugu Godeeye tenee yimapoo molosososo dolosososo tei tele. **9:4:** Luka 9:47; Yon 2:25

mapoo 'Nee tokenee ayo olo boobado buguso,' dee takooga, o tokenee boobado bugu ee niyo gooleedalame. Esino ayo yimapoo takoo, 'No toboloso nee kida toloso di,' daga, yo toboloso duga, odoo tekepo peli kitulugu amapoo molo doloso niyo gooleedaiso. ⁶ Esino Odoo Holo amapoo kitulugu olo teneeso, mipoo hamapoo goo tokenee hapoloso boobado bigilei goo ee niyo ogoloso gooleedalame, ayo nimapoo eligileiso." Osoloso yayo odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso, "No hogabuloso nee kida toloso mosopoo di," diso. ⁷ Esemee odoo su kakawa poogoo toboloso o mosopoo diso. ⁸ Esemee odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone Godeeyo hu dokodoo poudoolone debeiso. Bei, Godeeye kitulugu hagee odoo mapoo tenee ogoloso.

Yesuye Matiyo idoo

(Maka 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Goo hagee koodobume Yesuye dulone egeino, tekisi molee teli odoo Matiyuye tekisi molee mageli moso ee ma kulodu badoboome egeiso. Osoloso Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Ama hamamee sibe," diso. Esemee yo toboloso Yesuye di hamamee diso.

¹⁰ Yesu o hamamee dili odoo sabolo Matiyuwo

mosopoo peleso nei nolone doboome, tekisi molee teli odoo sabolo osoloso toke-nee teli odoo oso sibilesi dibolo mooloogoodoloso nei nolone debeiso. ¹¹ Esino Pelisi odoo oso goo hagee ogoloso gowoolone Yesuwo hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga nibada eligili odoo oso tekisi molee teli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo sabolo nei nolone ka badabala?" diso.

¹² Esemee Yesuye to hagee duloso nei egeesee takaso, "Odoo paile poogoo ee melesenee neli odoo mapoo koo diya. Esino hedebe odoo paigiga oso melesenee neli odoo mapoo ka diya. ¹³ Esiga Godeeyo to booka ma hogugu oso egeesee takooso, 'Emegei sooloo dolone nei pidi nei pidi dolone dabalai goo ee ayo diya gooleeso. Esino nei niyo amapoo gala hu wooloso tenelai goo ee ayo haga koo gweli,' dee takooso. Esiga niyo dileso to hagee takoo goo eyo bei medee gooleede. Bei, ayo simi hagee, Godeeyo howo woola tekepo teli odoo ee gilimalame ka sibile. Esino tokenee teli odoo ee gilimadoloso Godee mapoo sibilame ka simi," diso.

Yesuye nei tei doloso debeli goo ee eligi

(Maka 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Biame heeso Yoneeyo hamamee dili odoo oso

sibilesu Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibolo osoloso Pelisi odoosabolo Godee mapoo takolone dobolone nei tei doloso debeliso. Esino bei kasi maga nee hamamee dili odoos ee nei tei delega ka dabala?” diso.

¹⁵ Esemes Yesuye dimapoo wudu takolone nei egeesee takaso, “Sobo hulei odoos sobo hulame nei mopoodoo doloso o odoos gilimileiso. Egeeseega o odoos susuga sibilesu gooholone nei tei doloso dabalaisomo? Haye. Diba goomoga sabolo sobo huli odoos sabolo hodobo dobolone nei nolone hodobo dabalaiso. Esino biame heeso sobo huli odoos ee dimaga peegoo ido duga, diba nei tei doloso dabalaiso.”

¹⁶ Yesuye wudu takolone see egeesee takaso, “Edebeeyo dugo nape mapoo dugo dia koodoloso omapoo opodoloso koo dusiya. Bei, dugo egee hapoloso magooga, dugo dia oso gawoolone sesegawe oso, dugo nape ee tologodoloso ou toowa moodolaiso. ¹⁷ Osoloso see edebeeyo wain i dia katolo gout be koloso moodoo nape mapoo koo salama seeya. Bei, wain i dia oso kitulugu oso katolo be gout koloso moodoo nape ee gabuguga, wain i ee hodalaiso. Osoloso katolo gout be koloso moodoo ee tokenee palaiso. Esiga wain i dia ee medee katolo gout be koloso moodoo dia mapoo salama salai tekepo.

Egeeseega wain i sabolo osoloso katolo gout be koloso moodoo sabolo tokenee palaimo.”

Yesuye sobo holo sabolo osoloso sobo hee tekepo pa
(Maka 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Yesuye Yoneeyo hamamee dili odoos mapoo to osee takomolome, howo gisili moso gibadeli odoos sobo sibilesu Yesuwo homo beiyopoo gauwuloso badolone egeesee takaso, “Mo sobo holo epedee taso. Esiga nayo sibilesu yo o gie badeli see talame nee deeso sige,” diso. ¹⁹ Esemes odoos ogoso toboloso dime, Yesu o hamamee dili odoos sabolo tebisaloso yibolo hodobo diso.

²⁰⁻²¹ Diba osee diyadaga molome, sobo hee aso woolooma koodobilega dugo 12 ma kulodu badebei oso Yesuwo dugo mapoo sigilame yima hamamee sibilesu egeesee gooleeso, “Ayo dugo Yesuye ka eyo su mapoo wulo sigoga, a tekepo palaiso,” dee gooleeso. Osoloso hegi sibilesu sigeso.

²² Esemes epedee omapoo Yesu bidi toboloso sobo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Mo holo, no howaleege. Nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso,” diso. Esemes epedee omapoo sobo egee olo tekepo paso.

²³ Osoloso Yesu see abaga howo gisili moso gibadeli odoos eyo mosopoo palaiso.

Diba omapoo peleso egeino, odoo aboso goohele sabolo dobolone bogobou masi gawulone doboome egeiso. Esem e odoo aboso pupusiga meleeso. ²⁴ Yesuye goo hagee ogoloso dimapoo egeese takaso, "Niba pee-goo diyadee. Sobo holo hagee koo tamoloso. Esino yo wulo tiamolo," diso. Esem diayo Yesuwo to duloso tei telega poogoloso wulo yiliga meleeso. ²⁵ Esino Yesuye odoo susuga peegoo diyadee doloso sobo holo oso tamelee moso ee ma kulodu peleso o dee mapoo tooso. Esem sobo holo tamelee oso ta maga see hogabiaso. ²⁶ Esem mi su koola omapoo debeli odoo mapoo goo hagee dudobuguso.

Yesuye odoo howo neliga sabolo osoloso odoo to koo keli ee tekepo pa

²⁷ Yesu moso omaga miy-omoo meilesa dimeleeno, odoo howo neliga bakadio oso yima hamamee toboloso dulone toso neligidi takolone egeese takaso, "Deibidiyo amawe,* nayo iba sooloo dologa, iba pidi," dee takomo diyadeeso.

²⁸ Osoloso Yesu yo see moso kulodu polome, odoo howo neliga bakadio oso yayo badebei mapoo sibadeeso. Esem Yesuye dimapoo egeese takaso, "Niba tei tosono, ayo niba

tekepo moodoolai a teiba?" dee takaso. Esem diayo to nei egeese takaso, "O, Lodee. Iba tei toso," dee takaso.

²⁹ Esem Yesuye dibada howo mapoo sigolone egeese takaso, "Niyo amapoo tei too goo maga niyo goomoga goo ee peled-abalaiso," diso. ³⁰ Esem dibada howo ee tekepo paso. Esino Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeese takaso, "Niyo dilesa goo hagee odoo abo mapoo na takee," diso. ³¹ Esino odoo bakadio oso mi su koola omapoo debeli odoo susuga mapoo Yesuwo goo ee oposusumo diyadeeso.

³² Odoo howo neliga tekepo pa bakadio oso epedee omaga peegoo diyadaga molome, odoo aboso odoo bo holo pala Yesu mapoo ido simiso. Odoo hagee bo holoso yima kulodu badolone, to kelega badeliso. ³³ Esino Yesuye bo holo ee yimaga peegoo hasiso bugume, yo see to keiso. Esem odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeese takaso, "Iba Isalael mi ma kulodu daga goo hageese egele," dee takaso.

³⁴ Esino Pelisi odoo oso egeese takaso, "Bo holo dia wiligi odoo oso Yesu mapoo kitulugu teneega, yayo kitulugu omaga bo holo peegoo

9:27: Mat 20:29-34 * **9:27:** Deibidiyo amawe deli hu eyo bei ee Godeeye hudi magoo dolone takooso. **9:30:** Mat 8:4 **9:33:** Maka 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Maka 3:22; Luka 11:15

hasiso bugulone ka silo,” dee takaso.

Yesuye odoos susuga diya sooloo deli

³⁵ Osoloso Yesuye mi susuga ma kulodu silone, Yu odoowo howo gisili moso susuga ma kulodu to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligimo sileeso. Osoloso yayo odoos paigiga susuga tekepo poomo sileeso. ³⁶ Egeeseelone Yesuye odoos susuga ogoloso diya sooloo dalaso. Bei, diba pidili odoos mauwe goo tiadoloso dobolone, sipi beso odoos diba bali mauwe debeli egeesi masi debeiso. ³⁷ Esemee Yesuye o hamamee dili odoos mapoo egeese takaso, “Homolee ma kulodu nei susuga olo bi moodooloso goolai ee moloso. Esino nei ee gooloogalame tou teli odoos haga beinee. ³⁸ Esiga homolee gibadeli odoos mapoo woose, yayo o homolee ma kulodu nei gooloogalame tou teli odoos abo diye dalame,” diso.

10

Yesuye odoos 12 hesiga

(Maka 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesuye o hamamee dili odoos 12 gilimadoloso, yayo dimapoo kitulugu teneeso, diayo silesibulone odoos susuga dima kulodu bo holo paladee ee peegoo

habuguloso, odoos paigiga susuga tekepo palame.

² Esiga Yesuye diye di odoos 12 hagee bia dia hu ee hagoso. Saimon, o hu hee Pita, osoloso omolo Endulu, osoloso Sebediyo owolo bakadio Yemes dio Yonee dio, ³ osoloso Pilipi, osoloso Batolome, osoloso Tomas, osoloso tekisi molee teli odoos Matiyu, osoloso Alpiyeseeyo owolo Yemes, osoloso Tadiyes, ⁴ osoloso Loum gamalee mapoo ha teli odoos Saimon, osoloso Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoos dimapoo tiasoos).

Yesuye odoos 12 diye di

(Maka 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Yesuye odoos 12 hagee bia diye dolone dimapoo egeese takaso, “Niyo duga, Yu odoonee mapoo osoloso Samaliya odoos mapoo na di. ⁶ Esino niba Isalael odoos mapoo di. Bei, diba sipi be hu oso diba bali odoos mauwe debeli egeesi masi doso. ⁷ Esiga niyo dileso Godeeyo to egeesee takee, ‘Godeeye wiligi doloso badeli goo ee olo koola too-booso,’ dee takomo diyadee. ⁸ Egeeseelone odoos paigiga susuga tekepo pe, osoloso odoos wedia mapoo see gie badeli tenee, osoloso odoos agagisa bia see tekepo pe, osoloso odoos ma kulodu bo holo paladee peegoo hasiso bigi. Ayo nimapoo kitulugu

hagee nei mauwe teneeso. Esiga niyo odoosusuga pidimo silone, tou eyonei talame na howamo silesibe.

9-10 Niyo dulone molee sabolo, osoloso o sabolo, osoloso sedi bakadio sabolo, osoloso homo mapoo kali bi hee sabolo, osoloso susu sabolo toloso na diyadee. Bei, tou teli odoosusuga ee dia tou eyonei talai tebiliso.

11 Niyo mi hee mapoo dileso, mi omapoo odoosusuga hee niba medee egeli esie. Niba odoosusuga egeesee ogoloso yibolohodobo o mosopoo debee. Osoloso mi egee poogoo dilega osee dobolone, yibolo o moso omapoo debee. 12 Osoloso niba moso hee mapoo ido pologa, niyo moso omapoo debeli odoosusuga mapoo emegei di to egeesee takee, 'Godeeyo mesie goo oso nibolo mele dee.' 13 Egeesega moso ee ma kulodu debeli odoosusuga oso emegei dolone mesie sabolo niba moso kulodu iyado pologa, Godeeyo mesie goo oso dibolo malaiso. Esino diayo niba dibada moso kulodu iyado pelega poogooga, Godeeyo mesie goo oso dibolo malaime. 14 Esiga niba mi hee mapoo duga, edebeeyo niba idilega poogoloso nibada to mapoo mesilega poogooga, mi egee poogoloso dulone, megegu nibada homo mapoo mologa omapoo

te, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyonei tenelai goo ee gooleedalame. 15 Esiga ayo nimapoo taka, mosodei kaso niba sibadeega, ogoloso goomoga sabolo niba iyadalega poogooga, nei Godeeye midilei biame omapoo, dala toowa diayo talai oso Sodom bia sabolo osoloso Gomola bia oso dala talai ee dagadileiso."

Dala egee sibo eyo goo
(Maka 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 "Esiga ayo niba sipi be hu masi dobu so kamanali ma kulodu diye deeso. Esiga niba hebise masi dobolone medee goolee sabolo bolone ka debee. Osoloso niba molo masi dobolone niyo debei ma kulodu goo tokenee mauwe debee.

17 Esiga niba obeeyamo. Edebeeyo niba toloso goo midili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso niba dibada howo gisili moso mapoo ido peleso wooloogolone dabalaiso.

18 Osoloso niba mo goo maga gamalee wiligi odoosusuga tebisa sabolo osoloso wiligi odoosusuga toowa tebisa abo dia mudugiyopoo ido peleso omapoo holoogalaiso. Esino niyo omapoo peleso mo goo ee dimapoo osoloso Yu odoosusuga mapoo takolone dabalaiso. 19 Egeesi ma kulodu edebeeyo niba goo midili moso mapoo ido

pologa, niyo takalai goo ee haga na goolee. Bei, biame omapoo Dio Tei oso niyo takalai goo goolee tekepo ee nimapoo tenelaiso. ²⁰ Esiga niba niso goolee takalaime, esino Nama Godeeye Dio Tei nimapoo tenee oso nibolo toboloso goo goolee tekepo teneega niyo egeesee takalaiso.

²¹ Biame omapoo edebeeyo emei dio omolo dio wooloomalame diba goweli odo mapoo tiasalaiso. Osoloso amaye owolo mapoo egeesee selaiso. Osoloso owoloye dibada ama dio owee dio mapoo mesilega poogoloso diba wooloomalame tiasalaiso. ²² Bei, niyo amapoo tei too goo omaga odo susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. Esino edebeeyo eyo tei too kibiloso badolone hoo poogoo mapoo dilesos peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badelitalaiso. ²³ Esiga odo susuga oso nimapoo dala teneega, mi omaga mi hee mapoo kukulo diyadee. Esino ayo nimapoo taka. Niyo egeesee lone Isalael mi toowa ma kulodu mi pepooko susuga mapoo Godeeyo to osee takomo silesiboga, Odo Holo ayo omapoo sibileiso.

²⁴ Esiga hamamee dili odo oso dia eligili odo ee dagadilesos koo badoso. Osoloso tou teli odo oso

dibada wiligi odo taba ee dagadilesos koo doso. ²⁵ Egeesi ma kulodu dibada eligili odo mapoo goo heesos peledaba hedebe egeesi oso o hamamee dili odo dimapoo peledobooga, diba goomoga sabolo dabalai tekepo. Osoloso wiligi odo taba mapoo goo heesos peledaba hedebe egeesi oso o tou teli odo dimapoo peledobooga, diba goomoga sabolo dabalai tekepo. A nibada wiligi odo dolosos ka badoso. Esiga odo abosos a hu tokenee Belsebul* hediga, niba nosee hu diya tokenee hedigileiso.”

*Mi odoobolo na ebi
(Luka 12:2-7)*

²⁶ “Esiga niba goweli odo ee bolo haga na ebi. Bei, goo susuga mada egee molo see woola peledabalaiso. Osoloso edebeeyo koo duli goo ee see woola takooga duleiso. ²⁷ Esiga ayo nibolo silone goo abo hedebe nimapoo takeli susuga ee see niyo woola yilige bigi. Osoloso ayo nimapoo goo hee mada dulu mapoo takooga, goo egee niyo moso omu ma dokodoo pelesos see woola takee. ²⁸ Esiga niba odo nimapoo goweli ee bolo haga na ebi. Bei, diba hedebe su wooloomali ee gooleedoo, esino dio wooloomalai diba tebile. Esino niba hedebe Godeebolos obulone

10:20: Yon 14:26 **10:21:** Mica 7:6; Mat 10:35; Maka 13:12; Luka 21:16

10:24: Luka 6:40; Yon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Maka 3:22; Luka

11:15 * **10:25:** Belsebul ee Saiteneeyo hu hee. **10:26:** Maka 4:22; Luka

8:17 **10:28:** Yem 4:12; Loum 8:31

ka debee. Bei, yayo ni-bada su sabolo osoloso dio sabolo tokenee palame, Dou mi mapoo toodalai yo teiba. ²⁹ Esiga niba goolee, só pe-puso bakadio ee wulo molee ko ta hedebeso teli. Esino ee ma kulodu só pe heeso talai ee ibada Ama Godeeye koo goomogoga, só pe egee talaime. ³⁰ Esiga nibada wiligi mapoo wudu susuga egee molo, Godee yo olo goolee-doo. Bei, yayo susuga olo hesigaso. ³¹ Esiga niba haga obugulone na debee. Bei, Godeeyo howo woola sóso goo toowa koo moloso. Haye. Niyo goo toowa ka moloso.

³² Esiga odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei too goo ee yilige buguga, nei ayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado eyo howo woola yo mo odoo dalaiso. ³³ Esino odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei tele poogoo goo ee woola yilige buguga, nei ayo mo Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado eyo howo woola yo mo odoonee dalaiso.”

Domo pilei goo

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Esiga niba ayo mi toowa hamapoo mesie goo tosimi dee na goolee. Haye, ayo mesie goo tosibile, esino domo pilame ka simi. ³⁵ Esiga ayo simi goo eyo bei egeesee moloso.

Giso holo oso amabolo domo pileiso.

Osoloso sobo holo oso oweebolo domo pileiso.

Osoloso gisowo osobo oso odoowa dio domo pileiso.

³⁶ Esiga egeesi ma kulodu nee soosooso namapoo ha teli odoo doloso dabalaiso.

³⁷ Edebeeyo ama sabolo, owee sabolo, owolo giso holo sabolo, osoloso sobo holo mapoo diya goolee sabolo badolone, hee a goolee pepooko mologa, yo ayo di hamamee deede sibilei tebile. ³⁸ Osoloso odoo agayo talai sabolo dala toowa talai sabolo goo medee moodelega poogoloso, ayo di hamamee dedelega poogoga, yo ayo di hamamee deede sibilei tebile. ³⁹ Esiga edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo balai daga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga o gie badeli osugobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.”

Nei tekepo talai

(Maka 9:41)

⁴⁰ “Edebeeyo niba o mosopoo gilimado pologa, yayo a ido poloso. Esiga edebeeyo o mosopoo a ido pologa, yayo mo Ma Godee a diye di ee ido poloso. ⁴¹ Osoloso edebeeyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee ogoloso,

10:31: Mat 6:26 **10:33:** Maka 8:38; Luka 9:26; 2Tim 2:12 **10:35:** Mica 7:6

10:38: Mat 16:24-25; Maka 8:34-35; Luka 9:23-24; 17:33; Yon 12:25 **10:40:** Maka 9:37; Luka 10:16; Yon 13:20

o mosopoo ido pologa, yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoososo nei teli yinosee hedebe egeesi masi talaiso. Osolososo edebeeyo Godeeyo howo woola odoososo tekepo ogolososo, o mosopoo ido pologa, yo Godeeyo howo woola odoososo tekepo oso nei teli yinosee hedebe egeesi masi talaiso. ⁴² Osolososo edebeeyo mo hamamee dili odoososo hee wuluge ogolososo yimapoo bi pepooko wulo howo egeesi keneega, yo nei toowa talaiso. Esiga hagee tei goo.”

11

¹ Yesu o hamamee dili odoososo 12 mapoo goo hagee taka koodobulososo see Gelili mi toowa ee ma kulodu Godeeyo to takomo silame diso.

Yesu dio osolososo Yonee odoososo howo oluguli dio
(Luka 7:18-35)

² Yonee odoososo howo oluguli oso neliga moso ma kulodu badolone, Kelisoye goo tomo silee duloso o hamamee dili odoososo abo Yesu mapoo diye diso. ³ Esem diba dileso Yesuye badebei mapoo peledobulososo yimapoo egeesee takaso, “Yoneeye iba namapoo diye dolone to egeesee takeeyena, ‘No tei Keliso iyo hagee bamolo odoososo osomo? O, iba odoososo hee bamalaiyo?’” diso.

⁴ Esem Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba see wedi dileso niyo

egei goo sabolo osolososo niyo du goo ee Yonee mapoo takee. ⁵ Bei, odoososo howo neliga oso see medee ogowa. Osolososo odoososo bagi daga poogoo sabolo see tekepo polososo ka silesiba. Osolososo odoososo agagisa bia sabolo tekepo polososo ka silesiba. Osolososo odoososo dulu tabaga onosee tekepo polososo to taka see duliso. Osolososo odoososo wedia sabolo hogogabulososo see silesibososo. Osolososo to tekepo hagee bi mauwe odoososo oso duluga moloso. ⁶ Esiga odoososo agayo ayo goo moodoo ee ogolososo diayo amapoo tei too goo ee pegelega poogooga, Godeeye dimapoo goomoga goo tenelaiso.”

⁷ Yonee o hamamee dili odoososo oso see wedi diyadeeme, Yesuye odoososo mooloogoodoo mapoo Yoneeyo goo takalame bei mooloogoososo. Osolososo yayo egeesee takaso, “Niba miwe poogoo mi mapoo ogoo goo agalame ka diyo? Pooso sibulone obu dabisa ee agalame ka diyo? ⁸ Niba edebeeyo dugo tekepo kalososo badoboome ee agalame ka diyo? Hagee. Bei, dugo tekepo kalagali odoososo ee wiligi odoososo tebisa oso debeli moso tekepo mapoo debeli. ⁹ Esino niba wulo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoososo ee agalame ka diyo? O. Niyo dileso egei odoososo Yonee hagososo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoososo daga hoogoo debei ee yayo dagadilesoso ka badososo.

10 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee egee takoo ee Yoneeyo goo ee takooso,

'Ayo mo to tosili odoo yo daga malalo diye dalaiso, odoo susuga oso nayo sibilei mapoo mopoodoo doloso debeeye dalame,' diso.

11 Esiga ayo nimapoo taka. Odoo daga hoogoo debei susuga ee Yoneeye dagadilesa ka badoso. Esino edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odoo wuluge oso Yonee dagadilesa ka badoso.

12 Esiga odoo howo oluguli Yoneeye Godeeyo to takomo silee biame omaga bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo tokenee teli odoo oso ha teli odoo masi Godeeye wiligi doloso badeli goo ee tokenee palame diya kituluguso. 13 Yonee sibilega badoboome, Moseseeye eligi goo sabolo osoloso Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo susuga oso hogugu oso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takemeleso. 14 Esiga niyo to diayo taka hamapoo tei toga, niyo Yonee see Ilaya dalaiso.

Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Ilayaye sibilei goo ee takemeleso. 15 Niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui."

16 Osoloso Yesuye see

egeesee takaso, "Odoo epedee biame hamapoo egee do odoo ee kasee masiso dosomo? Diba holaiso masi go domopoo dobolone emegei dimapoo nei takoo nei takoo dolone dobolone egeesee takaga meliso, 17 'Iyo goomoga kosaiya poume, niba hepele. Osoloso iyo goohele kosaiya poume, niba pisile,' diso. 18 Niba odoo egeesi masi doso. Bei, Yonee odoo howo oluguli yayo sibilesa nei haga toowa namo sile, osoloso wain i keeso nele. Esino niyo yo bo holo paladoo, dee takeliso. 19 Osoloso hamamee Odoo Holo a olo simiso. Ayo sibilesa wo sabolo wain i sabolo namo sileeme, niyo a nei sabolo yugune sabolo dooboo nali odoo, dee takeliso. Osoloso niyo a tekisi molee teli odoo sabolo, osoloso tokenee teli odoo sabolo hedebe doloso ka badeli deliso. Esino odoo agayo Godeeyo goo goolee tekepo gooledoloso tomo siloga, yayo Godeeyo goo goolee ee tekepo dolone ka eligiso."

Yesuye odoo tei tele poogoo eyo goo taka

(Luka 10:13-15)

20 Yesuye mi abo mapoo goo toowa opusomo di moodoomo sileeme, odoo mi omapoo debeli oso dia goo tokenee su wudelega poogoome, yayo odoo egee bia dia goo ogoloso dimapoo

diya takolone egeesee takaso,²¹ “Kolasin bia sabolo Betesaida bia, dala toowaso niba bamoloso. Bei, ayo nibada mi mapoo goo toowa mudu opusomo opusomo di ee moodoogamo silee egeesi masi Taya bia mapoo osoloso Saidon bia mapoo moodoogamo silee diepi, diba haga booloogelega, dibada goo tokenee maga miligi pialoso debeliyo. Osoloso diayo dibada goo tokenee maga miligi pia goo ee eligilone dugo tokenee kelekaloso dosou holugaloso silesibiliyo.²² Esino ayo nimapoo taka, Godeeye goo midilei biame mapoo dala toowa Kolasin bia sabolo osoloso Betesaida bia oso talai oso Taya bia sabolo osoloso Saidon bia oso talai ee dagadileiso.²³ Osoloso Kapeniyum mosobia niba Kei mi ma dokodoo ido palaiso, dee goolone ka dosomo? Haye. Niba tolosa Dou mi mapoo toodalaiso. Ayo nibada mi mapoo goo toowa mudu opusomo di moodoogamo silee egeesi masi Sodom mi mapoo moodoogamo silee diepi, Sodom mi tokenee pelega epedee hamapoo osee meliyo.²⁴ Esino ayo nimapoo taka, Godeeye goo midilei biame omapoo dala toowa Kapeniyum bia niyo talai oso Sodom bia oso talai ee dagadileiso.”

*Amapoo sibilesa hese
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Esemé Yesuye egeesee takaso, “Ma, Kei mi sabolo osoloso mipoo sabolo nayo wiligi doloso ka badoso. Esiga a namapoo goomogo. Bei, nayo wiligi doloso badeli goo mada egee molo ee, odooo goo goolee toowa mapoo yilige bigile. Esino nayo goo goolee dele poogoo odooo mapoo yilige buguso.²⁶ O. Tei takoo, Ma. Goo hagee nayo goomoga goo oso.”

²⁷ Yesuye see tobu egeesee takaso, “Mo Maye goo susuga amapoo olo teneeso. Esiga odooo heeso Owolo a gooleede. Esino hedebe mo Maye Owolo, a ka gooleedoo. Osoloso odooo heeso mo Ma gooleede. Esino hedebe Owolo ayo mo Ma ka gooleedoo. Odooo ugu bia mapoo Owolo ayo mo Mayo goo ee yilige bigilame goomogoga, odooo egee bia oso mo Mayo goo ee diba nose gooleedalaiso.”

²⁸ Esiga edebeeyo hegi bi masi kadaloso silone kwasu sabolo siloga, niba amapoo sibe. Egeeseega ayo nimapoo hasali tenelaiso.²⁹ Osoloso ayo eligi goo ee ogoloso mo goo peedee. Bei, a mesie odooo. Esiga niba hasalame amapoo sibe.³⁰ Bei, goo ayo eligi ee dadalai haga kodi-ane. Osoloso bi masi ayo nimapoo eimedilame egee molo ee diya poopeeya.”

11:23: Isa 14:13-15; Gen 19:24-28 **11:24:** Mat 10:15; Luka 10:12 **11:25:** 1Kol 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Yon 3:35; 17:2; 1:18; 10:15 **11:28:** Jer 31:25
11:30: 1Yon 5:3

12

Pelisi odoo dia hasali biame maga Yesubolo toso agadiga

(Maka 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Yu odoowo hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo witi wo ko segei ee ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso Yesu o hamamee dili odoo oso diya houdume, witi wo ko gooloogaloso nalagamo diyadeeso. ² Esem Pelisi odoo oso goo hagee ogoloso Yesu mapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga nee hamamee dili odoo oso iyo hasali biame mapoo witi wo ko ka gooloogayo? Diayo ibada tei gababuoso,” diso.

³ Yesuye nei egeesee takaso, “Deibidiye o odoo sabolo houdume diayo moodoo goo ee Godeeyo toso booka mapoo hogugu niyo hesigeleyo? ⁴ Bei, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadileso tei wo toloso o odoo sabolo neso. Esino tei wo hagee ibada tei ee dodolone Godee ogo odoo ogo doloso domo debeli odoo hedebe oso nali. Esino Deibidiye o odoo sabolo wo ne oso tei magoo ee gababiaso. ⁵ Osoloso Moseseeye tei hogugu ma kulodu to hee hageesee egee takoo niyo hesigeleyo? Goo egee Godee ogo osoloso odoo ogo doloso debeli odoo oso hasali biame mapoo tei moso ma kulodu

dia tou teliso. Diayo goo egeesi moodeli oso tei magoo gababiliso. Esino Godeeye goo egee ogoloso tokenee dee koo takeli. ⁶ Esiga ayo nimapoo taka, goo hee dia epedee hamapoo sibilesa egee molo oso tei moso oso kitulugu ee dagadileso ka moloso. ⁷ Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Niyo emegei pidilei ono ayo diya goolone niyo nei amapoo gala wooloso teneli goo ee ayo haga koo gooleeso,’ diso.

Niyo to eyo bei medee kibiya gooleedoloso ka debei diepi, niyo mo hamamee dili odoo ee tokenee odoo dee takele pegeliyo. ⁸ Bei, niyo hasali biame egee Odo Holo ayo wiligi doloso ka badoso.”

Yesuye odoo dee hodio seeseegedoo poogoo tekepo pa

(Maka 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesuye to taka hagee koodobuloso see omaga diayo howo gisili moso mapoo palaso. ¹⁰ Osoloso moso eyo kulodu odoo dee hodio seeseegedoo poogoo badoboome egeiso. Egeesi ma kulodu Pelisi odoo aboso Yesu tokenee odoo dalame eli esilone yimapoo egeesee takaso, “Ibada tei magoo oso takolone iyo hasali biame

12:1: Deut 23:25

12:2: Exo 20:10

12:3: 1Sam 21:1-6

12:4: Lev 24:5-9

12:5: Num 28:9-10

12:6: Mat 12:41-42

12:7: Hos 6:6; Mat 9:13

12:10:

Luka 14:3

mapoo odoo tekepo palai tekepowo?" diso.*

¹¹ Esino Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Nima kulodu odoo heeso o sipi be hedebe oso niyo hasali biame mapoo wulu ma kulodu toodobuoga, yayo yo hudilega pagalaisomo? Haye. Yayo yo wulu ma kulodu badoga see hudileiso.

¹² Esiga Godeeyo howo woola sipi beso goo haga toowa koo moloso. Haye. Edebeeyo goo toowa ka moloso. Esiga edebeeyo ibada hasali biame mapoo goo tekepo talai ee tei mauwe."

¹³ Esemé Yesuye odoo dee hodio seeseegedoo poogoo yimapoo egeesee takaso, "Nee dee seeseegedoo poogoo egee see hoodode," diso. Esemé odoo egee o dee see hoododeme, dee egee tekepo poloso o dee tekepo hodio egeesi masi meleeso.

¹⁴ Esemé Pelisi odoo oso goo hagee ogoloso komonolone dia howo gisili moso maga peegoo diyadeeso. Osoloso diayo dileso Yesu toloso woolame diesono to mousu.

Yesu yo Godeeye hesia

¹⁵ Esiga diayo to mou goo ee yo olo gooleedoloso, Yesu yo see mi hee mapoo diso. Esemé odoo susuga oso yo deedeé diso. Esemé odoo paigiga susuga dima kulodu melee ee yayo tekepo paso.

¹⁶ Osoloso yayo dimapoo

to kitulugu sabolo egeesee takaso, "Niyo mo goo hagee odoo susuga mapoo na opo-sisiye," diso. ¹⁷ Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso,

¹⁸ "Ege, hagee mo tou teli odoo.

Yo ayo hesia.

Ayo yo diya goolone yimapoo diya goomogoso.

Ayo mo Dio yimapoo tenelaiso.

Osoloso tei goo ee yayo Yu odoonee susuga mapoo takalaiso.

¹⁹ Osoloso yayo odoo hee sabolo toso agadigilone to boowoolaimé. Osoloso yayo eli domopoo eligiga to neligidi takalaimé.

²⁰ Osoloso yayo tiosi seegee magoo ee gobigileime. Osoloso keme pepooko paimologa yayo semidileime.

Esiga odoo tei too kibile poogoo yayo egee pidimolo goo ee epedee pagalai mauwe.

Esino odoo susuga oso Godeeye goomoga goo ee dodomolo ogoloso omapoo koodobileiso.

²¹ Esiga o hu maga Yu odoonee susuga oso diayo dulone egee bamolo gie badeli ee talaiso."

* **12:10:** - Pelisi odoo aboso Yesu mapoo hageesee takaso, bei, diayo tei goo ee dodolone dia hasali biame mapoo odoo paiye ee moodolai tei. **12:11:** Luka 14:5 **12:14:** Yon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Maka 3:12 **12:18:** Isa 42:1-4; Mat 3:17

Yesu dio Belsebul dio
(Maka 3:20-30; Luka
11:14-23)

22 Biame omapoo odoo aboso odoo hee howo neliga mapoo bo pala oso to kelega badebei odoo ee Yesu mapoo ido simiso. Esememe Yesuye yo tekepo paso. Esememe domo omapoo odoo egee olo howo puo ogoloso see to keiso. 23 Odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaso, "Odoo hagee Deibidiyo amawe bele," diso.

24 Esino Pelisi odoo oso goo hagee duloso egeesee takaso, "Yesuye Belsebul oso kitulugu maga bo holo peegoo hasiso bigiliso. Bei, Belsebul yo bo holo dia wiligi odoo," diso.

25 Esino Yesuye diayo goolee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, "Mi toowa mapoo debeli odoo oso abo puloso dieso nediliyo ha toga, mi toowa egee malaime, tokenee palaiso. Osoloso soosoo heeso o, mosobia heeso abo puloso dieso nediliyo ha toga, diba dabalaimeme, tokenee palaiso. 26 Esiga Saiten oso bo holo peegoo hasiso buguga, dia mooloogoodoo ma kulodu abo puloso dieso nediliyo ha talaiso. Yayo egeesee seega, yayo wiligi doloso badeli goo oso kookaiyo osee malaisomo? Tokenee palaiso. 27 Esino ayo bo holo peegoo hasiso bigili kitulugu

hagee tei Belsebul oso kitulugu maga ka hasisimo silo daga, nibada hamamee dili odoo oso bo holo peegoo egee hasisimo silesibo kitulugu egee kamapoo teliyo? Esiga diayo takooga niyo amapoo egee takoo goo ee tei goonee, dee takalaiso. 28 Esino ayo Godeeyo Dio Tei oso kitulugu maga bo holo peegoo ka hasisimo siloso. Goo oso Godeeye wiligi doloso badeli goo oso olo nimapoo simi goo ee ka eligiso.

29 Esiga odoo heeso kitulugu odoo eyo moso mapoo peleso bi heli talame gooleega, yo daga kitulugu odoo egee tiso tialogoloso magalaiso. Osoloso hamamee o moso kulodu peleso o bi heli talaiso.

30 Esiga edebeeyo abolo tebelega poogooga, yayo amapoo ha tomoloso. Osoloso edebeeyo abolo odoo Godee mapoo gilimado sibilega poogooga, yayo odoo Godee maga peegoo hasiso bugu domoloso. 31 Esiga ayo nimapoo taka. Goo tokenee susuga edebeeyo teli sabolo osoloso emegei dimapoo to tokenee takeli goo ee Godeeye hapoloso boobado bigileiso. Esino edebeeyo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o goo tokenee egee Godeeye hapoloso boobado bigileime. 32 Osoloso edebeeyo Odoo Holo amaga to tokenee takooga, Godeeye o goo tokenee egee hapoloso

boobado bigileiso. Esino edebeeyo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, yo goo tokenee moloso kookaiyo osee malai ee toso. Esiga o goo tokenee egee Godeeye hapoloso boobado bigileime.”

Homokoko maga homo o su ka gooleedeeya
(Luka 6:43-45)

³³ “Esiga homo tekepo oso homokoko tekepo peliso. Esino homo tokenee oso homokoko tokenee peliso. Esiga homo su susuga oso ko pa maga ka gooleedeeya. ³⁴ Esiga niba tokenee odoo hebise masi dobolone niyo see goo tekepo takalai tebile. Bei, edebeeyo goo goolee dia sooloo ma kulodu egee molo ee dia magaso takooga woola yilige bigiliso. ³⁵ Esiga goo tekepo teli odoo oso goo tekepo o goo goolee mapoo meli ee o magaso woola yilige bigiliso. Osoloso goo tokenee teli odoo oso goo tokenee o goo goolee mapoo meli ee o magaso woola yilige bigiliso. ³⁶ Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Goo midilei biame mapoo odoo susuga oso goo tokenee diayo taka goo eyo bei ee Godee mapoo woola yilige bigileiso. ³⁷ Esiga Godeeye goo midilei biame mapoo, to no takeli goo sabolo teiba nee goo midileiso. Egeesi ma kulodu no to tekepo

takomo sili daga, yayo no odoo tekepo dalaiso. Esino no to tokenee takomo sili daga, yayo no odoo tokenee dalaiso.”

Edebeeyo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame goomoga
(Maka 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Biame heeso Pelisi odoo abo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso Yesuye badebei mapoo sibilesa egeese takaso, “Eligili odoo, nayo kitulugu too egee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiya, nayo goo toowa opusomo di hee moodee,” diso.

³⁹ Esemé Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Odoo epedee hamapoo egee do niba diya tokenee. Osoloso niyo amapoo tei talai goweliso. Esiga niyo ayo wulo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame amapoo takeliso. Esino ayo nimapoo goo toowa opusomo di hee eligilei mauwe. Esino hedebe Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo Yonayo goo ono nimapoo eligileiso. ⁴⁰ Yona biame bakadio hedebe di osoloso gesi bakadio hedebe di ee ma kulodu di toowa eyo gemedei ma kulodu badebeiso. Esiga Odoo Holo anosee biame bakadio hedebe di osoloso gesi bakadio hedebe di mapoo midoo ma kulodu ta malaiso.

⁴¹ Esiga Niniba odoo oso goo midilei biame mapoo nibolo hodobo toboloso nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, Yonaye Godeeyo to dimapoo takeme, diayo dia goo tokenee maga goo su wuduloso miligi piaso. Esino ayo Yona dagadilesa ka badoso. Esino ayo Godeeyo to nimapoo takeme, niyo duloso nibada goo tokenee maga goo su wuduloso miligi pile. ⁴² Osoloso goo midilei biame mapoo Siba mi eyo wiligi odoo taba sobo onosee nibolo hodobo nibada goo midiloso niba tokenee odoo dalaiso. Bei, wiligi odoo taba Solomonoye eligi goo ee dulame yo eli sage abaga simiso. Esino ayo Solomonoo dagadilesa ka badoso. Esino niyo mo to dulei ka gowooso.”

Bo holoso see wedi sibili goo

(Luka 11:24-26)

⁴³ “Esiga bo holoso odoo maga peegoo gaduga, yo dilesa doobudu yayo badalai mi ee esiamo sileiso. Yo mi esiamo siloso koo ogoga, eyo nediliyo egeesee takalaiso, ⁴⁴ ‘A mawo daga badebei moso mapoo see wedi dileiso,’ dee takalaiso. Osoloso yo see sibilesa ogoga, gelesi kadee doloso bi medee mopoodoo ma molo agalaiso. ⁴⁵ Eseega yo see doobudu wedi dilesa bo holo diya kitulugu abo 7 gilimadoloso sibilesa moso omapoo dabalaiso.

Egeeseega odoo hagee eyo daga badebei poogoloso see diya tokenee badalaiso. Esiga goo tokenee teli odoo epedee hamapoo egee do niyo daga debei poogoloso see diya tokenee dabalaiso. Bei, niyo ayo eligi goo mapoo tei tele poogooga.”

Yesuwo owee sabolo osoloso omolo dio

(Maka 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesuye odoo mooloo-goodoo mapoo to osee takomolome, owee dio osoloso omolo dio sibilesa peegoo tebisamolone, yimapoo to takalame goomogaso. ⁴⁷ Esemee odoo heeso Yesu mapoo egeesee takaso, “No ege, noowee dio osoloso nomolo dio namapoo to takalame sibilesa peegoo tebisamoloo,” dee takaso.

⁴⁸ Esino Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Mo wee ogumo? Osoloso molo dio ogumo?” diso. ⁴⁹ Esemee yayo o hamamee dili odoo dimapoo dee kou takolone egeesee takaso, “Niba ege, odoo egee bia ee mo wee osoloso molo dio oso. ⁵⁰ Esiga edebeeyo mo Ma Kei mi ma dokodoo badeli oso goomoga goo ee tomo siloga, odoo egee bia ee molo dio, osoloso mo booba dio, osoloso mo wee dio oso,” dee takaso.

13

Witi ko segei maga wudu taka

(Maka 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Biame hedebe ogoso Yesu moso kuloduga pee-goo dilesa Gelili abei pee mapoo meilesa biaso. ² Yo omapoo badoboome, odoo susuga oso yayo eligi goo ee dulame yimapoo sibilesa diya mooloogoodooso. Esememe Yesu yo du mapoo daboogoloso eligilone badoboome, odoo susuga mubiyodoga tebisamolone duluga meleeso.

³ Osoloso yayo goo susuga maga wudu takolone odoo susuga mapoo eligilone egeesee takaso, "Niba dui. Biame heeso odoo hee witi wo ko segelame diso. ⁴ Yo witi wo ko sogomo sileeme, ko abo eli domopoo misigedibaso. Esememe só aboso sibilesa neso. ⁵⁻⁶ Osoloso witi wo ko abo yugo kauwe mi mapoo misigediba ee bou saga pisigaso. Esino osoko pa oso dei moodoolone witi wo ko saga wediaso. Bei, too delega. ⁷ Osoloso witi wo ko abo dagi we ti kauwe kadee mapoo misigedibaso. Osoloso bou pisigaso. Esino we ti sabolo palaga tiso tiademe susuga wediaso. ⁸ Osoloso witi wo ko abo mi tekepo mapoo misigedibaso. Osoloso oso bou pisigaloso kakauwuloso ko diya palagaso. Egeesi ma kulodu witi wo ko

aboso homokoko 100 egeesi palagaso. Osoloso aboso 60 egeesi palagaso. Osoloso aboso 30 egeesi palagaso. ⁹ Odoo niba dulubolo, esiga to ayo hagee takoo medee dui!"

Bei kasalame Yesuye wulo ka wudu takomo siliyo?

(Maka 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo oso sibilesa Yesu mapoo egeesee takaso, "Nayo kasalame odoo mapoo wulo ka wudu takomo siliyo?" diso.

¹¹ Esememe Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee diya gooleedaiso. Godeeye wiligi doloso badeli goo ee daga mada meleeso. Esino Godeeye epedee hamapoo nimapoo olo yilige buguso. Esino yayo odoo abo mapoo yilige bigile. ¹² Esiga to taka duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo bei tenelaiso. Esino edebeeyo mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee tekepo pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso. ¹³ Ayo odoo mapoo wulo wudu takomo siliso. Bei, 'diayo ogoloso medee kibiya egelega pagalame.

Osoloso diayo duloso goo eyo bei medee kibiya gooleedelega pagalame.'

14 Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoos Aisayaye taka to oso goo diayo moodeli sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso,

'Diayo medee hodu dilesos to taka duleiso, esino goo eyo bei diayo medee kibiya gooleedalaime.

Osoloso diayo medee hodu dilesos agalaiso, esino goo eyo bei diayo ogoloso gooleedalaime.

15 Bei, diba tei goos ee gooleedalai gowoolone, dieso dibada deeso dia dulu tobodos osoloso dia howo gisigasos.

Esiga diba goos eyo bei ee gooleedalai tebile.

Esino diayo ogoloso, osoloso duloso goos goolee tekepo toloso, amapoo wedi simi diepi, ayo dibada goos tokenee hapolosos boobados bigiliyo.'

16 Esino Godeeye mos hamamee dili odoos nimapoo goomogoso. Bei, niyos ayo moodos goos ee ogoloso duloso gooleedos magas.

17 Esiga ayos nimapoo takas. Godee magas to toloso kokodos takomos sili odoos dagas debei sabolos osoloso Godeeyos howos woolas tekepos debelis odoos osos niyos epedes eegees ogomolos goos ee agalais dolosos bameleesos. Esino diayos egeles. Osoloso niyos epedes eegees dumolos goos ee dulei

dolosos bameleesos. Esinos diayos dules.

Wudu taka goos eyo bei
(Maka 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 Yesuyes sees tobos egeesee takasos, "Esigas witis wo kos segei magas wudus takas goos eyo bei medees duis. 19 Esigas odoos abos witis wo kos osos elis domopos misigedibas egeesis masi dosos. Dibas to tekepos Godeeyes wiligis dolosos badelis goos ee dulosos medees kibiya gooleedelegas poogoogas, Saitensos sibilesos Godeeyos to dibadas sooloo mas kulodus meles yayos peedes delisos. 20 Osoloso odoos abos witis wo kos osos yugos kauwes mis mapos misigedibas egeesis masi dosos. Esigas diayos Godeeyos to takas dulosos goomogas sabolos sagas telisos.

21 Esinos Godeeyos to osos dias sooloo mas kulodus toos medees koo meilis. Esigas diayos Godeeyos to dulosos biames deiyepos mapos tei telisos. Esinos diayos Godeeyos to mapos tei toos goos magas hegis goos sabolos osolosos dalas goos osos dimapos sibogas, diayos Godeeyos to mapos tei toos goos ee sagas pegelisos.

22 Osoloso odoos abos witis wo kos osos dagis wis tis kauwes kadees mapos misigedibas egeesis masi dosos. Dibas Godeeyos to dulosos tei telisos. Esinos mis hamapos dabalais magas goos kodias sabolos osolosos bis beis dolosos dabalames goolees osos dibadas tei toos tokenees pelisos. Egeesis

maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli.

²³ Osoloso odo o witi wo ko oso mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo Godeeyo to duloso gooleedeliso. Esiga odo aboso homokoko masi 100 egeesi peliso, osoloso aboso 60 egeesi peliso, osoloso aboso 30 egeesi peliso.”

Witi wo ko sabolo osoloso obu ko sabolo

²⁴ Osoloso Yesuye see hee wudu takolone odo mooloo-goodoo mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odo heeso witi wo ko o homolee mapoo segeiso. ²⁵ Esino gesi odo susuga tiesamolome, yimapoo ha teli odo oso sibilesa yayo witi wo ko segei homolee omapoo obu ko sogoloso diso. ²⁶ Esiga witi wo ko segei olo kauwudoloso ko poome, obu ko segei sabolo hodobo palaso.

²⁷ Esem e o tou teli odo aboso sibilesa egeesee takaso, ‘Nee homolee ma kulodu hedebe witi wo ko segeino, see kasi maga obu sabolo ka paladeeyo?’ dee takaso.

²⁸ Esem e yayo nei egeesee takaso, ‘Imapoo ha teli odo oso sibilesa ka segei molodoo,’ diso.

Esem e o tou teli odo oso yimapoo egeesee takaso, ‘Iyo dileso obu egee tigaloso peegoo togobisilei no goomogodo?’ dee takaso.

²⁹ Esino yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Haye, niyo

na tige. Bei, niyo tigaga, witi wo ko segei sabolo tigebigiyaga. ³⁰ Esiga o diesono hodobo esee paladee dee. Osoloso ko goolai biame mapoo mo tou teli odo oso daga obu ee tigaloso dou mapoo toodee dalaiso. Esino witi wo ko segei oso paladee ee gooloogaloso mo nei mageli moso mapoo mooloogoo magee dalaiso.’”

Yesuye ko pepooko masted deli sabolo osoloso yist maga wudu taka

(Maka 4:30-32; Luka 13:18-21)

³¹ Osoloso Yesuye see hee wudu takolone o hamamee dili odo mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odo heeso ko pepooko masted deli todilesa o homolee mapoo segeiso. ³² Esino ko abo ma kulodu ko masted deli hagee diya pepooko. Esino ko pepooko oso bou pisoloso kauwuga, homolee ee ma kulodu homo su oso toowa malaiso. Osoloso sóso omapoo sibilesa o dee mapoo ou tegelaiso.”

³³ Osoloso Yesuye see hee wudu takolone dimapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Soboso wo palawa silame daga homolone, wo toowa ee ma kulodu yist pepooko kukoseliso. Osoloso yist pepooko oso wo palawa ee diya koudiliso.”

³⁴ Esiga Yesuye odo mooloogoodoo mapoo goo

susuga hagee eligilame
dimapoo wulo wudu take-
liso. ³⁵ Yayo goo hageesee
tomo sili egee Godee maga
to toloso kokodo takomo
sili odoososo taka sabolo
tebilame ka eligimo sili. Bei,
yayo egeesee takaso,

“Ayo odoososo mapoo Godeeyo
to eligilone

wulo wudu takomo
sileiso.

Osolososo mi toowa bei
mooloogolone goo
mada melee ee
see ayo woola yilige big-
ileiso.”

*Witi wo ko sabolo osolososo
obu maga wudu taka goo eyo
bei*

³⁶ Yesuye odoososo mooloo-
goodoo diye dolososo, yo see
moso kulodoo palaso. Esemee
o hamamee dili odoososo
yimapoo sibilesoso egeesee
takaso, “Witi wo ko segei
sabolo osolososo obu ko segei
omaga wudu taka goo eyo
bei nayo imapoo medee
kibiya takee,” diso.

³⁷ Esemee Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Witi wo ko
segeli odoososo ee Odoososo
Holo aso.

³⁸ Osolososo witi wo ko segei mi
ee mipoo toowa hagososo. Os-
olososo witi wo ko ee Godeeyo
owolo diososo. Esino obu ko
ee Saiteneeyo owolo diososo.

³⁹ Egeesoso ma kulodoo obu ko
segeli odoososo ee Saitenso. Os-
olososo goolai biame ee biame
hoo poogoo oso. Osolososo
witi wo ko goolai odoososo ee
Godeeyo momaiye oso.

⁴⁰ Esiga obu tigoososo
dou mapoo toodeli egeesoso
masi ee biame hoo poogoo
mapoo Odoososo Holo ayo
Saiteneeyo owolo dio ee dou
mapoo egeesoso toodalaisoso.

⁴¹⁻⁴² Egeesoso ma kulodoo Odoososo
Holo ayo mo momaiye diye
dalaisoso, diayo dileso odoososo
goo tokenee mapoo gido
dili odoososo sabolo osolososo
goo tokenee teli odoososo ee
gilimadolososo dou mi mapoo
toodalaisoso. Eseega diayo ee
ma kulodoo dobolone pisa
sabolo mei gisile sabolo
dabalaisoso. ⁴³ Esino Godeeyo
tekepo deli odoososo oso Ma
Godeeyo wiligi dolososo badeli
mi mapoo osokososo pa masi
palaisoso. Odoososo niba dulubolo,
esiga to ayo hagee takoo
medee dui!”

*Molee mada magoo maga
wudu taka*

⁴⁴ “Esiga Godeeyo wiligi
dolososo badeli goo ee egeesoso
masi molososo. Odoososo heeso
daga hoogoo bi medee
tekepo molee toowaso too
mi ma kulodoo mada magoo
ee odoososo heeso mi doomelesoso
egeisoso. Yo bi egee ogolososo see
tobu miso gagasoso. Osolososo
goomoga sabolo o mosopoo
wedi dileso o bi susuga odoososo
abo mapoo tenelososo nei
molee toososo. Osolososo yayo
molee oso mi egee toososo.
Osolososo bi medee tekepo
mada mi ma kulodoo magoo
sabolo yayo toososo.”

Beegee maga wudu taka

45 “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odo heeso beeg ee esiamo siliso. 46 Yayo esiamo siloso beeg ee medee tekepo ogoga, yo see dileso o bi susuga odo abo mapoo teneloso nei molee teliso. Osoloso yo molee oso beeg ee tekepo teliso.”

Pei maga wudu taka

47 “Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Pei howomoo oluguloso di bei mologa ee misiga egeesi masi moloso. 48 Egeesi ma kulodu pei mapoo di bei mologa, di kebili odo oso dia pei booboosee mapoo gimagoloso dobolone di piliso. Osoloso di tekepo ono o ma kulodu soliso, esino di edebeeyo koo nali ee peegoo togobiseliso. 49 Esiga biame hoo poogoo mapoo goo hageesi masi oso peledabalaiso. Esiga Godeeyo momaiye aboso mipoo hamapoo sibilesa Godeeyo howo woola tekepo debeli odo sabolo osoloso goo tokenee teli odo ee domo pileiso. 50 Osoloso goo tokenee teli odo ee Dou mi mapoo toodalaiso. Eseega diayo ee ma kulodu pisa sabolo dobolone mei gisile sabolo dabalaiso.”

51 Yesuye o hamamee dili odo mapoo egeesee takaso, “Niba ayo hagee takoo goo susuga eyo bei medee gooleedosomo?” diso. Esem diayo nei egeesee

takaso, “O. Iba gooleedoso,” dee takaso.

52 Esem Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Tei too odo agayo Godeeyo to eligilone, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee gooleedoloso badoga, yo moso eyo ama masi badoso. Yayo moso ee ma kuloduga bi dia sabolo osoloso nape sabolo toloso ka tosibo dalaiso.”

Yesu o mosobia oso gowe
(Maka 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesuye odo susuga mapoo wudu takemelee koodobuloso mi hagee poogoo diso. 54 Yo see wedi dileso o midee Nasalet mapoo badolone diayo howo gisili moso mapoo peleso Godeeyo to odo mapoo eligilame bei mooloogooso. Esem odo susuga oso yayo eligi duloso diya howoogadolone egeesee takaso, “Odo hagoso goo ee ee eligimo silo kapoo tobele? Osoloso yayo goo toowa opusomo di ege moodoomo silo, kitulugu kapoo tobele? 55 Yo wulo Meliyo owolo. Osoloso yo wulo moso tegeli odo hamapoo badeli eyo owolo. Osoloso yo Yemes, Yosep, Saimon, osoloso Yudas ee ee bia dia emei. 56 Osoloso obooba dio onosee ibolo hodobo hamapoo doso. Esiga goo susuga ee ee Yesuye kasee moodoomo silosomo?” dee takaso. 57 Esiga diayo

egeesee goolone Yesuye eligi goo ee talai goweso.

Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odooye to dulososo mesiliso. Esino o mosobia sabolo osolososo o soososo oso o to mapoo dulososo koo mesili,” diso.

⁵⁸ Esiga Yesuye diayo tei telega poogolososo debei goo ee ogolososo o mi omapoo goo toowa opusomo di abo moodele poogooso.

14

Odooye howo oluguli Yonee woolooma

(Maka 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹⁻² Biame omapoo Gelili mi gibadeli odooye Helodeeye Yesuye goo moodoomo silee dulososo o tou teli odooye mapoo egeesee takaso, “Odooye hagee Yonee odooye howo oluguli oso molodoo. Yo ta maga olo hogabiadoo. Esiga yayo see goo toowa opusomo di hageesee ka moodoomo silo,” dee takaso.

(Yayo hageesee takaso. Bei, Yonee telega bado-boome, goo hagoso peled-abaso.)

³⁻⁴ Biame heeso Helodeeye omolo Pilipiyo osobo Helodiyes peedee huso. Eseme Yoneeye goo hagee ogolososo Helodee mapoo diya takolone egeesee takaso, “Nayo nomolowo osobo peedee hulei tekeponee. Bei, egee tei,” diso.

Eseme Helodee diya komonolone, o ha teli odooye mapoo takolone, Yonee dee tialogolososo neliga moso ma kulodu huse diso. ⁵ Eseme yo Yonee wooloomalame goomogaso. Esino odoobolo obulone wooloomele poogooso. Bei, odooye susuga oso takolone Yonee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odooye deliso.

⁶ Osolososo hamamee Helodee yo soomagoo biame tugodeme, yayo o odooye gili-madoloso sibilesoso wo nolone debeiso. Eseme Helodiyeseeyo sobo holo oso sibilesoso dia mudugiyopoo hopoome, Helodee diya goomogaso.

⁷ Eseme nei Helodeeye goo tei moodoolame takolone yimapoo egeesee takaso, “Nayo goomoga bi ee amapoo takooga, ayo bi egee namapoo tenelaiso,” diso.

⁸ Yo to egeesee taka dulososo hopoomelee koodobulososo owee mapoo dileso yayo goomoga goo ee duso. Osolososo see wedi sibilesoso Helodee mapoo egeesee takaso, “A Yonee odooye howo oluguli eyo wiligi ono goomogo. Esiga nayo epedee o wiligi koodolososo tolo mapoo magolososo amapoo tenee,” dee takaso.

⁹ Esino Helodee goo hagee dulososo Yoneeye wiligi koodolososo tenelai yo goomegele. Esino yayo sobo holo mapoo goo tei moodoolame taka ee dibolo hodobo nei nolone debei odooye oso olo duso. Esiga goo

hagee pagalai yo goomegele. ¹⁰⁻¹¹ Esemé yayo o odoo mapoo to kitulugu teneeso, diayo dilesó Yoneeyo wiligi koodoloso tosibilame. Osoloso o odoo oso neliga moso ma kulodu gadilesó, Yoneeyo wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso tosibileso, sobo holo mapoo teneeso. Esemé see yayo tosibileso owee mapoo teneeso. ¹² Esemé Yonee o hamamee dili odoo oso sibileso Yoneeyo kou todilesó bouso. Osoloso dilesó Yesu mapoo takaso.

Yesuye odoo 5,000 mapoo nei pi

(Maka 6:30-44; Luka 9:10-17; Yon 6:1-14)

¹³ Helodeeye Yonee woolooma goo ee Yesu duloso, o hamamee dili odoo sabolo du mapoo dalaga poogoloso, mi odoo mauwe mapoo hasalame diyadeeso. Esino mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo oso goo hagee duloso Yesuye badebei mapoo mubili sibadeeso. ¹⁴ Yesu du maga mubiyodoo daboogoloso tobudulone, odoo susuga oso mooloogoodoo ogoloso yayo diba diya sooloo dolone odoo paigiga tekepo paso.

¹⁵ Yesuye egeeseemo sileeme, o hamamee dili odoo oso habe sibileso yimapoo egeese takaso, "Osoko olo todobuo. Esiga nayo odoo susuga egee do diyadee dee, diayo mosobia koola kee do mapoo dilesó nei dieso nalai ee moleeso

talame. Bei, mi iyo hagee do mapoo odoo mauwe. Esiga mi hamapoo nei mauwe," dee takaso.

¹⁶ Esemé Yesuye dimapoo egeese takaso, "Niyo diba nei talame diye dee na takee. Esino niyo nei dimapoo tenee," diso.

¹⁷ Esemé nei diayo yimapoo egeese takaso, "Imapoo wo si hedebe dee tiadoo sabolo osoloso di bakadio moloso," diso.

¹⁸ Esemé Yesuye nei dimapoo egeese takaso, "Wo si sabolo osoloso di sabolo amapoo tosibe," diso.

¹⁹ Esemé yayo odoo susuga pukusi mapoo bulume dee takoloso, wo si dee tiadoo sabolo di bakadio toloso Kei mi ma dokodoo bolone Godee mapoo goomoga to takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo nei egee teneme, see diayo odoo mooloogoodoo mapoo píso. ²⁰ Esemé odoo susuga oso nei teiba nega diya edigime nei hosudelega abo poogooso. Osoloso diayo nei naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dilesó bou ma kulodu soo bou

¹² egeesi metamagisaso. ²¹ Osoloso giso sabolo sobo sabolo osoloso holaiso sabolo oso nei hagee neso. Esino hedebe gisowe hesiga ee 5,000.

Yesuye howo ma dokodooga di

(Maka 6:45-52; Yon 6:15-21)

22 Yesuye 5,000 odoo mapoo nei pi koodobuloso, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Daga niyo du toloso abei hodiokoo dalo soowee. Ayo odoo hagee bia diye doloso a hamamee ka sibileigo,” diso. 23 Osoloso yayo odoo mooloogoodoo olo diye doloso, see obusomo badalame mubi dokodoo howo gisilame palaso. Yo mubi dokodoo peleso bado-boome neligaso. 24 Esino biame omapoo o hamamee dili odoo oso du mapoo toboloso abei domopooga diyadaga meleeso. Esemee poo sabolo howo ki sabolo simi oso dia du diya bidigaso.

25 Osoloso gesi domo kudi takeme, Yesuye abei ma dokodooga dimapoo diso. 26 Esemee diayo Yesuye simi ogoloso dio dulone diya ebigaso. Bei, diayo goolee boso siba bele dolone diya googaso.

27 Esemee Yesuye saga dimapoo egeesee takaso, “Niba howaleege. Haga na ebi. Ayo siba,” dee takaso.

28 Esemee Pitaye egeesee takaso, “Lodee, tei nayo siboga, nayo anosee howomoo meledoboloso howo ma dokodooga namapoo sibeye dee,” diso.

29 Esemee Yesuye nei egeesee takaso, “Sibe.” Esemee Pita howomoo meledoboloso howo ma dokodooga Yesu mapoo diso. 30 Esino yo dulone egeino,

poo toowa simi oso howo ki toowa sibume, yo diya ebiaso. Egeeseelone yo howo kulomoo oumo moume to neligidi egeesee takaso, “Lodee, a pidi,” dee takaso.

31 Esemee Yesuye o deeso Pita saga toloso yimapoo egeesee takaso, “Nayo tei too ee diya pepookodoo. Bei kasalame nayo tei too goo ee ka poogoowo?” diso.

32 Osoloso o bakadio du ma kulodu daboogoome, poo simi omapoo koodobiaso. 33 Esemee o hamamee dili odoo oso Yesuwo homo bei mapoo gasuwoloso dobolone egeesee takaso, “No tei Godeeyo Owolodoo,” diso.

Odoo paigiga Genesalet mi mapoo debeli oso Yesu mapoo simi

(Maka 6:53-56)

34 Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei daboogoloso Genesalet mi mapoo dia du oluguso.

35 Mi omapoo debeli odoo oso Yesu hoodo ogoloso mi opusomo opusomo di mapoo Yesu olo sibago doloso to takomo diso. Esemee odoo aboso odoo paigiga susuga Yesu mapoo ido sibadeeso.

36 Osoloso odoo paigiga oso Yesu mapoo howolone egeesee takaso, “Iyo wulo nee dugo su mapoo sigilei soowayo?” diso. Esemee odoo paigiga oso Yesuwo dugo su mapoo sigime, odoo egee bia wegigadooso.

15

Tei Godeeye eligi sabolo osoloso edebeeyo eligi goo sabolo

(Maka 7:1-13)

1 Biame hedebeso Pelisi odoo abo sabolo osoloso tei eligili odoo abo oso Yelusalem maga sibilesa Yesuye badebei mapoo mooloogoodoloso yimapoo egeesee takaso, 2 “Bei kasalame nee hamamee dili odoo oso ibada adaga dia goo ee dedelega poogoloso dia dee hapelega nei ka nasomo?” dee takaso.

3 Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Bei kasalame niyo tei Godeeye eligi goo ee poogoloso see nibada adaga dia goo ee ka dodomo silosomo?”

4 Bei, Godeeye egeesee takaso, ‘Namamo to mapoo osoloso nooweeyo to mapoo mesiloso ka silesibe. Esino edebeeyo ama mapoo osoloso owee mapoo to tokenee takooga, yo wooloome,’ diso. 5 Esino niyo egeesee eligiliso, odoo heeso ama dio owee dio biso pidilame tei magoo ee dadalai gowooga, yayo wulo takolone bi egee Godee mapoo tenelame olo to magoloso ka moloso, dee takalai tekepo deliso.

6 Goo egeesi maga edebeeyo ama dio owee dio pidilame niyo hamaga takeliso. Niyo goo egeesi moodoolone, Godeeye tei magoo goo ee dedelega see nibada adaga dia goo ee dodolone ka doso.

7 Niba goo bakadio gweli odoo. Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo Aisayaye nibada goo maga tei goo takaso. Bei, yayo goo Godeeye taka egeesee hoguguso,

8 ‘Odoos hagee bia oso dia magaso wulo gamenee amapoo goomoga poudiliso.

Esino dibada sooloo ma kulodu tei amapoo mesili goo ee mauwe.

9 Esiga diayo amapoo goomogolone mo hu dokodoo poudili goo eyo bei mauwe.

Bei, diayo tei edebeeyo eligi goo ee ayo eligi masi see diayo odoo mapoo eligimo silesibiliso.”

Ogoo gooso odoo tokenee ka peliyo?

(Maka 7:14-23)

10 Yesuye odoo susuga gili-madoloso dimapoo egeesee takaso, “Odoos susuga niba mo to hagee duloso medee gooleede. 11 Esiga edebeeyo nei ne oso Godeeyo howo woola yo tokenee koo peli. Esino edebeeyo o sooloo ma kuloduga goolee to tokenee ee takooga oso Godeeyo howo woola yo tokenee peliso,” dee takaso.

12 Osoloso o hamamee dili odoo oso yimapoo sibilesa egeesee takaso, “Pelisi odooso nayo taka goo mapoo egee kamanaga no ogoloso gooleedosomo?” diso.

13 Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Nei howo mo Ma Kei mi ma dokodoo badeli yayo segele susuga ee o too sabolo tigadoloso togob-ileiso. 14 Esiga Pelisi odoo ee nei howo segei egeesi masi moloso. Niyo diba haga na goolee. Diba odoo howo neliga masi doso. Esiga odoo howo neliga heeso odoo howo neliga hee ido duga, o bakadio ou mapoo tigidibileiso.”

15 Esemе Pitaye egeesee takaso, “Nayo wudu taka goo eyo bei imapoo medee kibiya eligi,” diso.

16 Esemе Yesuye nei egeesee takaso, “Niba to hageeyo bei gooledelega osee dosomo? 17 Esiga nei niyo toloso nali oso nibada sooloo ma kulodu tokenee koo peli. Bei, nei egee nayo nalo soologoloso see nee gemedei maga peegoo gadiliso. 18 Esino odoo o magaso to tokenee takeli goo susuga oso o sooloo ma kuloduga woola takooga goo oso yo Godeeyo howo woola tokenee peliso. 19 Bei, o sooloo ma kuloduga goo tokenee susuga hagoso woola peledebeliso: tokenee gweli goo, osoloso odoo hee wooloomali goo, osoloso adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli teli goo, osoloso sobo obuo sabolo giso kadiga sabolo goo heli teli goo, osoloso adaba bi

heli teli goo, osoloso emegei dimaga gamenee takeli goo, osoloso emegei dia goo maga to tokenee takeli goo. 20 Esiga goo tokenee susuga hagoso Godeeyo howo woola odoo tokenee peliso. Esino dee hapelega nei nali oso yo tokenee palaime.”

*Yu sobonee oso tei too
(Maka 7:24-30)*

21 Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso see Taya mi toowa sabolo osoloso Saidon mi toowa koola mapoo mi pepuso mapoo diyadeeso. 22 Diba omapoo dileso peledoboome, sobo heeso Yesuye badebei mapoo simiso. Sobo egee Keinen sobo. Esiga yayo Yesu ogoloso to neligidi egeesee takaso, “Lodee, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dele. Bei, mo sobo holo yima kulodu bo holo peleso badolone yimapoo dala toowa tenee domoloso,” diso.

23 Esino Yesuye to hagee duloso to nei takele. Esemе o hamamee dili odoo oso Yesu mapoo sibilesa egeesee takaso, “Sobo hagoso iba deedee silone to neligidi takomo silo. Esiga nayo yo diye dee takee,” diso.

24 Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Godeeye a hedebe Isalael odoo sipi be hu masi osug-obuloso egee do mapoo diye diso,” dee takaso.

25 Esemе sobo hagoso see sibilesa Yesu o homo bei

mapoo gasuwoloso badolone egeesee takaso, “Lodee, a pidi,” diso.

²⁶ Esemé Yesuye nei sobo yimapoo wudu takolone egeesee takaso, “Holaiso dia nei toloso see so mapoo tenelai tekeponee,” diso.

²⁷ Esino sobo hagosó Yesu mapoo egeesee takaso, “O. Lodee nayo tei takoo. Esino so ee amaye nei nolone kokou miyomoo mou ee nalagamo silesibiliso,” diso.

²⁸ Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Sobo, nayo tei too diya toowadoo. Esiga nayo goomoga goo taka ee ayo moodolaiso,” diso. Esemé biame omapoo sobo egeeyo owolo sobo holo olo tekepo paso.

Yesuye odoo paigiga susuga tekepo pa

²⁹ Yesu mi egee poogoloso see Gelili abei palaga dimeleeso. Yo see abaga peleso mubi dokodoo biaso.

³⁰ Osoloso odoo mooloogoodoo oso odoo paigiga gilimado sibilesó Yesuwo homo beiyopoo ibedigaso. Odoo abo bagi daga poogoo, osoloso odoo howo neliga, osoloso odoo su kakawa poogoo, osoloso odoo to koo keli, osoloso odoo paigiga opusomo opusomo di abo sabolo Yesu mapoo gilimado sibadeeso. Esemé Yesuye odoo paigiga susuga egee bia tekepo paso. ³¹ Esemé odoo susuga oso goo hagee

ogoloso diya howoogadolone Isalael odoo dia Godee mapoo goomoga toowa poudooso. Bei, to koo keli odoo see to keiso, osoloso odoo su kakawa poogoo see toboloso silesibiso, osoloso bagi daga poogoo odoo see tekepo poloso silesibiso, osoloso odoo howo neliga see egeiso.

Yesuye odoo 4,000 mapoo nei pi

(Maka 8:1-10)

³² Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo gili-madoloso egeesee takaso, “Odoo mooloogoodoo hagee bia biame bakadio hedebe di ee ma kulodu abolo hodobo debeiso. Esino see diayo nei mauwe debei ogoloso diba diya sooloo dalaso. Ayo diba nei tenelega diye daga, diba eli domopoo dumologa houdulone diya wosalai malaiso,” dee takaso.

³³ Esemé o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Nei mauwe mi hamapoo iyo nei kapoo toloso odoo mooloogoodoo mapoo teiba ka tenelaiyo?” diso.

³⁴ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Nimapoo wo si kasolo molosomo?” dee takaso.

Esemé diayo nei egeesee takaso, “Imapoo wo si 7 sabolo osoloso di pepooko abo moloso,” diso.

³⁵⁻³⁶ Esemé Yesuye odoo susuga mi mapoo bulume dee takoloso wo si 7 sabolo osoloso di pepooko

abo toloso Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso wo si popei, di hwei agisaloso o hamamee dili odoo mapoo teneme, see diayo odoo mooloogoodoo mapoo piso. ³⁷ Odoo susuga nei ne oso diya edigasaso. Eseme nei naloso abo poogoo ee o hamamee dili odoo oso misigaloso bou tegei ma kulodu soo bou ⁷ egeesi metamagisaso. ³⁸ Osoloso giso sabolo sobo sabolo osoloso holaiso sabolo oso nei hagee neso. Esino hedebe gisowe hesiga ee 4,000. ³⁹ Yesuye odoo susuga diye dee takoloso o hamamee dili odoo sabolo meilesa du ma kulodu tebisaloso, Magadan mi koola mapoo dalo soowaso.

16

Edebeeyo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame goomoga

(Maka 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Osoloso Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso Yesu mapoo sibilesa yimapoo kukulo agalame egeesee takaso, “Nayo kitulugu too egee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiya, nayo goo toowa opusomo di hee moodee,” dee takaso.

²⁻³ Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Habe osoko tekepo mouga ogoloso niyo egeesee takeliso, ‘Godigi osoko tekepo polodoo,’ dee

takeliso. Osoloso gesikolo mi hemiye ogoloso, ‘Epei howo sibulodoo,’ deliso. Esiga goo egeesi oso peledabalai niba olo gooleedooso. Esino goo susuga ayo epedee hagee eligi sabolo osoloso goo susuga ayo epedee hagee moodoomolo eyo bei, niba gooleedele. ⁴ Odoo epedee hamapoo egee do niba diya tokenee. Osoloso niyo amapoo tei talai goweliso. Osoloso niyo wulo goo toowa opusomo di moodoo ee agalame amapoo takeliso. Esino ayo nimapoo goo toowa opusomo di hee eligilei mauwe. Esino hedebe Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Yona eyo goo ono nimapoo eligileiso.” Yesuye goo hagee takemelee koodobuloso diba poogoo diso.

Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso eligi goo ee na deedee

(Maka 8:14-21)

⁵ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei dalo soowaso. Diba omapoo dileso dobolone egeino o hamamee dili odoo oso wo telega boobada neme goo diya koudiaso. ⁶ Diba goo koudulone doboome Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Obeeyamo! Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo dia wo ee habiaga, niba medee koolone ka debee.”

⁷ Esino Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee du- loso, diesono to moulone

egeesee takaso, “Iyo wo tel-ega boobada poogoo simiga Yesuye iba ogoloso egeesee ka takoo,” diso.

⁸ Esemе diayo goo koudulone debei ee Yesuye ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga niyo wo telega boobada poogoo simi maga goo diya koudulone ka dabala? Niyo tei too goo ee diya pepookodoo.

⁹ Esiga niba ayo kitulugu goo ee gooleedelega osee doso. Esiga niba ayo odoo 5,000 mapoo wo si dee tiadoo populoso pi goo ee boobado buguloso ka doso. Osoloso diayo wo naloso abo poogoo, niyo misigaloso bou ma kulodu soo bou bei metamagisa goo sabolo boobado buguso.

¹⁰ Esiga niba ayo odoo 4,000 mapoo wo si 7 populoso pi goo ee boobado buguloso doso. Osoloso diayo wo naloso abo poogoo, niyo misigaloso bou ma kulodu soo bou bei metamagisa goo sabolo olo boobado buguso.

¹¹ Esiga ayo nimapoo wodee eyo goo maga takele. Esino bei kasi maga niyo goo hagee gooleedelega ka dosomo? Esiga ayo taka goo ee niyo Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso eligi goo mapoo hamamee dedeyaga niso nediliyo medee balame to hagee nimapoo ka taka.”

¹² Esemе Yesuye wodee

eyo goo maga takelega, wulo Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo oso eligi goo* maga ka takeme, Yesu o hamamee dili odoo oso omapoo ogoloso olo gooleedooso.

Pitaye Yesuwo goo yilige bugu

(Maka 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu dileso Kasaliya-Pilipai mi mapoo silone o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Edebeeyo Odoo Holo a odoo ogu deliyo?” diso.

¹⁴ Esemе diayo yimapoo egeesee takaso, “Odoo aboso no Yonee odoo howo oluguli odoo osodoo, dee takeliso. Osoloso odoo aboso no Ilaya, dee takeliso. Osoloso odoo aboso no Yelemaya deliso. Osoloso odoo aboso no Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso molodoo, dee takeliso.”

¹⁵ Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esino hee niyo a odoo ogu deliyo?” diso.

¹⁶ Esemе Saimon-Pitaye nei egeesee takaso, “No Keliso, Godeeye hudi magoo, kookaiyo badoboso gie badeli Godeeyo owolo osodoo,” dee takaso.

¹⁷ Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Saimon-Pita, Yonayo owolo,

16:9: Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38 * **16:12:** Pelisi odoo sabolo osoloso Sedisi odoo diayo eligi goo ee wo habia masi moloso. Bei, wo giedege sabolo wo habia sabolo hamaga, wo giedege tekepo ee tokenee palaiso. **16:14:** Mat 14:1-2; Maka 6:14-15; Luka 9:7-8 **16:16:** Yon 6:69 **16:17:** Gal 1:15-16

no goomege. Bei, odoo heeso goo hagee namapoo ka eligile. Esino mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso namapoo ka eligi. ¹⁸ Esiga Pita, ayo namapoo taka, no yo masi badoso. Esiga ayo yo hagee ma dokodooga mo sosee* bei mooloogolaiso. Egeesi ma kulodu teliso kitulugu oso sosee hagee dagadileime. ¹⁹ Osoloso ayo Godeeye wiligi doloso badeli osulu ee gibadalame kitulugu namapoo tenelaiso. Esiga nayo takolone, edebeeyo mipoo hamapoo goo moodolai ee tei daga, goo egee Kei mi mapoo olo tei doloso moloso. Osoloso nayo takolone, edebeeyo mipoo hamapoo goo moodolai ee tei me daga, goo egee Kei mi mapoo olo tei me moloso.”

²⁰ Osoloso yayo tobudulone to kitulugu sabolo o hamamee dili odoo mapoo egeese takaso, “Niyo odoo abo mapoo takolone a Kelisoso, dee na takee,” diso.

Yesu eyo talai goo ee taka
(Maka 8:31-33; Luka 9:22)

²¹ Osoloso biame domo omaga Yesuye o hamamee dili odoo mapoo eyo talai eyo goo ee takomo silame bei mooloogooso. Egeeseelone yayo dimapoo egeese takaso, “A Yelusalem mapoo pologa, Yu odoowo wiligi odoo sabolo, osoloso tei moso eyo wiligi odoo

sabolo, osoloso tei eligili odoo oso amapoo dala tenelaiso. Osoloso edebeeyo a wooloomaloso, bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see bi maga hogadileiso,” dee takaso.

²² Eseme Pitaye Yesu peegoo ido dileso tobudulone yimapoo diya kitulugu sabolo takolone egeese takaso, “Haye Lodee, goo hagoso namapoo peledbeyaga, Godeeye no gooleegeeye dee,” dee takaso.

²³ Esino Yesuye Pita mapoo bidi toboloso tobudulone egeese takaso, “Saiten, no amaga peegoo di. To nayo egee takoo oso ayo Godeeye goomoga goo talai ee eli poo. Bei, nayo to egee takoo Godeeye taka ee koo takoo. Esino edebeeyo taka goo ee takoo,” diso.

Yesu goolone badalai

(Maka 8:34-38; Luka 9:23-26)

²⁴ Yesuye o hamamee dili odoo mapoo see tobu egeese takaso, “Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, eyo talai sabolo dala toowa talai goo sabolo medee mopoodoo doloso ama hamamee ka sibe. ²⁵ Esiga edebeeyo o gie badeli eyo goodogoga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga o

16:18: Yon 1:42; Epe 2:20 * **16:18:** sosee hu eyo bei ee tei telaga odoo susuga mipoo hamapoo egee do ee takooso. **16:19:** Mat 18:18; Yon 20:23 **16:24:** Mat 10:38; Luka 14:27 **16:25:** Mat 10:39; Luka 17:33; Yon 12:25

gie badeli eyo goodegelega poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. ²⁶ Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga ee tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoo goo talaisomo? Mauwe. Bei, yayo gie badeli eyo nei talai mipoo hamapoo bi hee mauwe. ²⁷ Esiga Odo Holo ayo mo Maye toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo, osoloso o momaiye sabolo sibilesi, odo susuga oso goo tomo silee eyo nei ayo dimapoo teiba tenelaiso. ²⁸ Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Nima kulodu odo abo wedilega egee do ee osee dogo, Odo Holo ayo wiligi doloso badalame sibileiso.”

17

Yesuye Moses dio osoloso Ilaya dio to kei
(Maka 9:2-10; Luka 9:28-36)

¹ Osoloso biame ⁶ poogoloso Yesuye Pita, Yemes, osoloso Yemeseyo omolo Yonee esee gili-madoloso mubi hoodee mapoo dabalame paladeeso. ² Diba omapoo peleso dobolone egeino, Yesu o su opusomo doloso osokoso poni masi o mudu maga poni molome egeiso. Osoloso o dugo oso heliye diya gadeebugu masi molome egeiso.

³ Diba omapoo dobolone egeino, Moses dio Ilaya dio peledoboloso Yesubolo to kesamolome egeiso. ⁴ Esem Pitaye Yesu mapoo egeese takaso, “Lodee, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga nayo goomogoga, iyo waseme bakadio hedebe di tege-laiso. Hee nee, osoloso hee Moseseeyo, osoloso hee Ilayayo dalaiso,” dee takaso.

⁵ Pita yo to osee komolome, kolobo diya heliye oso sibilesi diba gidisooso. Esem kolobo ma kuloduga toso egeese takaso, “Hagee ayo gooma mo holo oso. A namapoo diya goomogo. Esiga o to mapoo medee dui,” diso.

⁶ Esem Pita diayo goo hagee duloso diya obulone miyomoo balaboo tiesaso. ⁷ Esino Yesuye sibilesi dimapoo sigolone egeese takaso, “Niba tebise. Haga na ebi,” diso. ⁸ Esem diba tebisaloso egeino Yesu obusomo tobudume egeiso.

Yesu o hamamee dili odo o Ilayayo goo maga woosa
(Maka 9:11-13)

⁹ Osoloso diba mubi dokodooga see kumoo moulone, Yesuye dimapoo egeese takaso, “Goo niyo egei ee odo abo mapoo na takee. Esino Odo Holo a ta maga see hogado pala ogoloso, niyo hamamee ka takomo silesibe,” dee takaso.

¹⁰ Esemé Pita diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Bei kasalame tei eligili odoo oso eligilone ‘Daga malalo Ilayaye sibilesó Keliso hamamee sibileigo’ dee ka takeliyo?” diso.

¹¹ Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ilaya tei sibilesó goo susuga see medee mopoodoo dalaiso.

¹² Esino ayo nimapoo taka, Ilaya yo olo simiso. Esino edebeeyo yo medee kibiya hoodo egelega yimapoo dala tenemeleeso. Egeeseelone diayo Odoo Holo amapoo dala egeesi masi tene-malaiso.”

¹³ Osoloso diayo Yesuye egeesee taka duloso nei di-ayo goolee, Yonee odoo howo oluguli eyo goo ee takoo doloso olo gooleedooso.

Yesuye holope bo holo pala ee tekepo pa

(Maka 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Yesu o hamamee dili odoo bakadio hedebe di sabolo mubi dokodooga meilesó, odoo susuga diba balagamelee omapoo peledoboome, odoo heeso sibilesó Yesuwo homo beiy-opoo gasuwoloso badolone egeesee takaso, ¹⁵ “Lodee, nayo mo giso holo sooloo dologa yo pidi. Bei, yo todo dolone halaboomo silone, eyo nediliyo howomoo homodobuo osoloso dou mapoo homodobuo dolone dala toowa teliso. ¹⁶ Esemé

ayo holope egee nee hamamee dili odoo mapoo ido simino, diayo yo tekepo moodolai tebilena,” diso.

¹⁷ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Niba toke-nee odoo, tei too mauwe. Niyo amapoo tei talame a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo? Ayo biame sage nibolo hodobo badebeino, niyo amapoo tei telega osee dogá, a nimapoo diya gowooso. Esino holope egee amapoo ido sibe,” diso.

¹⁸ Esemé bo holo holopeyo kulodu pala mapoo Yesuye to kitulugu sabolo takeme peegoo diso. Esemé epedee omapoo holope egee see tekepo paso.

¹⁹ Goo hagoso dileso koodobume, Yesu o hamamee dili odoo oso dibusomo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Iyo kaseme bo holo holopeyo kulodu pala ee peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoowo?” diso.

²⁰ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo tei too ee diya pe-pooko. Goo egeesi maga niyo bo holo peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoo. Esiga ayo nimapoo taka. Niyo tei too goo ee homokoko pepooko masi mologa, niyo mubi mapoo takolone ‘no see koo dileso mele’ dee takooga, tei egeesee selaiso. Esiga egeesi ma kulodu goo susuga niyo moodolai tebileiso. [

²¹ Esino bo holo hageesi masi peegoo habigili ee hedebe nei tei doloso dobolone Godee mapoo taka maga bo holo peegoo ka habigiya.”]

Yesu eyo talai goo ee see tobu taka

(Maka 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Yesu o hamamee dili odoososo sibilesogelili mi mapoo mooloogoodoloso doboome, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Odoososo Holo a odoososo mapoo tiasalaiso.

²³ Osolosodiayo a wooloomalaiso. Esino a bi mapoo ta molosobiame bakadio hedebe di mapoo gie badeli tolosohogadileiso.” Esemes Yesu o hamamee dili odoososo to hagee dulosodiya goohesoso.

Tei moso ee pidilame tekisi molee teneli

²⁴ Osolosodi see tobu Yesu o hamamee dili odoosabolo dileso Kapeniyum mi mapoo peledoboome, tei moso ee pidilame tekisi molee teli odoosaboso sibilesopita mapoo egeesee takaso, “Nibada eligili odoosoyotei moso ee pidilame tekisi molee tenelismo?” diso.

²⁵ Esemes Pitaye nei egeesee takaso, “O. Teneliso,” diso. Esino Pita epedee omapoo mosokulodu Yesuye badebei mapoo gasibume, Yesuye Pita mapoo

egeesee takaso, “Saimon, nayo goo hagee amapoo takee. Mipoo hageeyo wiligi odoosotebisa ososo odoosogubia dimaga tekisi molee ka teliyo? Odoosodiayo bali maga teliyo o, odoosobomaga ka teliyo?” deetakaso.

²⁶ Esemes Pitaye nei egeesee takaso, “Odoosobomaga ka teli,” diso.*

Esemes Yesuye nei egeesee takaso, “Esiga wiligi odoosodiayo bali odoosodiba tekisi molee dia wiligi odoosomapoo koo teneli.” ²⁷ Esino tei moso ee pidilame tekisi molee teli odoosohagee bia ee kemeneyaga, iyo tekisi molee tenelega pagalai tekeponee. Esiga no dileso abei mapoo kimaso di gi. Osolosodi malalo gi eyo magagwalosogogamolee ko molo agalaiso. Eseganayo molee egee tolosodimapoo ibada tekisi molee magee,” deetakaso.

18

Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo odoosogayotoowa doloso ka badosomo?

(Maka 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Biame domo omapoo Yesu o hamamee dili odoososo sibilesos Yesu mapoo egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo

17:22: Mat 16:21 **17:24:** Exo 30:13; 38:26 * **17:26:** Yesuye badebei biame omapoo, wiligi odoosotoowataba ososo ha teli odoosabolo ha temeleso, odoosodiayo dagadi egee bia dimaga yayo tekisi molee teliso. Esino o mosobia maga koo teli.

* **17:26:** Yesuye to hageesee taka goo eyo bei ee, Godeeyo owolo dio osotei moso ee pidilame tekisi molee tenelega pagalai ee tei mauwe doloso ka taka. **18:1:** Luka 22:24

mapoo odoo agayo toowa doloso ka badosomo?" diso.

² Esemee Yesuye holope hee idoloso dima domo tobudume, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, ³ "Ayo nimapoo taka. Nibada goo goolee su wudoloso holope hageesi masi badelega poogooga, niba Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileime.

⁴ Esiga odoo agayo holope pepooko hageesi masi o su eyo nediliyo pepooko daga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo toowa doloso ka badoso.

⁵ Osoloso odoo agayo holope hageesi masi mo hu maga o mosopoo ido pologa, yo a ido pala masi ido poloso. ⁶ Esino odoo heeso tei too odoo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odoo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosoolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odoo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso. ⁷ Ye-ee, mipoo hamapoo debeli odoo, niba emegei! Bei, mipoo hamapoo niba goo tokenee mapoo gido dili goo diya bei moloso. Esiga goo egeeseeso sibileiso. Esino goo tokenee mapoo gido dili odoo, niba obeeyamo! Godeeye odoo egeesee seli mapoo dala diya toowa tenelaiso. ⁸ Osoloso nee dee hodio oso no goo tokenee talame gido duga,

dee hodio egee kobigi, dee hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee dee bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee. Osoloso nee homo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, homo hodio egee kobigi, homo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee homo bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee. ⁹ Osoloso nee howo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo hodio egee tabigi, howo hediliwe badoboso kookaiyo gie badeli talai tekepo. Esino nee howo bakadio dou koo semili mapoo dilei tekeponee.

¹⁰ Esiga niba obeeyamo. Holaiso hagee bia goo mauwe dee na goolee. Bei, Godeeyo momaiye oso Kei mi ma dokodooga Ma Godeeyo howo woola dimapoo ka bamoloso. [¹¹ Bei, Odoos Holo ayo simi hagee odoo Godee maga peegoo osugoba dimapoo gie badeli tenelame ka simi."]

Sipi be hu osugoba

(Luka 15:3-7)

¹² "Odoos heeso sipi be hu 100 gibadalaiso. Egeesi ma kulodu sipi be hedebe osugoboodoga, yayo see ogoo goo moodoolaisomo? Sipi be hu abo 99 ee omapoo dogo, yo see hedebe osugoba ee esiamo dileiso. ¹³ Esiga ayo nimapoo taka. Sipi be

hu 99 osugobele mapoo yo goomoga moloso. Esino sipi be hedebe osugoba ee esiamleso ogoga, yo diya goomogalaiso. ¹⁴ Esiga holaiso hageesee heeso yimaga peegoo osugobalai nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado yo koo goomogoso.”

Tei too odoosoo oso goo tokenee toga, yo pidi

¹⁵ “Esiga tei too odoosoo oso namapoo goo tokenee moodooga, nayo mada dileso yimapoo o goo tokenee ee takalai tekepo. Egeesi ma kulodu yayo nee to duloso mesioaga, yo see goo tekepo mapoo ido siboso. ¹⁶ Esino yayo nee to duloso mesile poogooga, nayo see tei telaga odoosoo hedebe, o, bakadio egeesi gilimadoloso yo agalame di, diayo to nayo taka ee tei takadoo dalame. ¹⁷ Egeesi ma kulodu yayo dibada to duloso mesile poogooga, goo hagee tei telaga odoosoo susuga sosee ma kulodu egee do mapoo takee. Esino yayo see dibada to duloso mesile poogooga, yo see peegoo badeli odoosoo o, goo tokenee teli odoosoo dalai tekepo.

¹⁸ Esiga ayo nimapoo taka. Osoloso niyo ogoosoo goo ee mi hamapoo tiadoo mologa, Kei mi ma dokodoo osee tiadoo molo agalaiso. Osoloso niyo mi hamapoo ogoosoo goo ee puobuguga, Kei mi

ma dokodoo puobugu molo agalaiso.

¹⁹ Esiga ayo see nimapoo taka. Mipoo hamapoo odoosoo bakadio oso goosoo goolee hedebe doloso ogoosoo talame Godee mapoo takooga, mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso diayo goomoga goo ee tei moodolaiso. ²⁰ Esiga odoosoo bakadio egeesi o, bakadio hedebe di egeesi oso sibilesosoo mo hu maga mooloogoodolosoo dogaa, a dibolo hodobo badosoo.”

Odoosoo koo sooloo deli odoosoo

²¹ Osoloso domo omapoo Pitaye sibilesosoo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Lodee, mo tei too odoosoo oso amapoo goo tokenee toga, ayo nei o goo tokenee ee kasolo boobado bigileiyo? 7 mapoo toobooga ka koodobileiyo?” dee takaso.

²² Esemee Yesuye nei egeesee takaso, “Haye, hedebe 7 mapoo toobooga o goo tokenee na boobado bigi. Esino o goo tokenee hapolosoo boobado bigili ee na koodobie.

²³ Osoloso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesee moloso. Wiligi odoosoo o tou teli odoosoo oso molee howadoosoo, see hamamee teiba hedebe egeesi yimapoo ka tenelame. Esemee hamamee wiligi odoosoo oso molee egee see talai goomogolone, o odoosoo mapoo takolone, odoosoo molee howadoo egee bia

yimapoo gilimado sibeye diso. ²⁴ Esemé o tou teli odoó hee daga molee toowa 10,000 talent* deli ee howadoo ee yimapoo ido simiso. ²⁵ Esemé odoó ogoso molee teiba egeesi nei tenelai tebile. Esemé wiligi odoó oso o odoó mapoo egeesee takaso, 'Odoó hagee sabolo, osoloso osobo, osoloso owolo dio, osoloso o bi susuga toloso odoó abo mapoo tenee, nei molee talame. Osoloso see molee egee amapoo tosibe,' dee takaso.

²⁶ Osoloso o tou teli odoó yayo o wiligi odoowo homo beiyopoo gasuwoloso ebiso miyomoo tugusaloso badolone howolone egeesee takaso, 'Nayo a sooloo dologa biame deiyepo amapoo tenee. Ayo hamamee nee molee teiba hedebe egeesi namapoo tenelaiso,' diso.

²⁷ Esemé wiligi odoó oso yo diya sooloo dolone yimapoo egeesee takaso, 'Nayo mo molee howadoo eyo nei hamamee amapoo tenelaigo, dee takemeni ee bige peegee. Bei, ayo goo egee olo boobado buguso. Esiga no goomoga sabolo di,' dee takaso.

²⁸ Osoloso tou teli odoó ee see wedi dulone o odoó tugodooso. O odoó hagoso yimaga molee howadoo ee haga toowanee (goo egee, molee ko 100 denaliyus* deli

ee howadoo). Esino tou teli odoó oso yo ogoloso o gabada mapoo toloso debidolone egeesee takaso, 'Nayo mo molee howadoo eyo nei teiba hedebe egeesi amapoo tenee,' diso.

²⁹ Esemé odoó hagoso tou teli odoowo homo beiyopoo gasuwoloso ebiso miyomoo tugusaloso badolone yimapoo howolone egeesee takaso, 'Nayo a sooloo dologa biame deiyepo amapoo tenee. Bei, ayo hamamee nee molee teiba hedebe egeesi namapoo tenelaiso,' diso.

³⁰ Esino tou teli odoó yo o odoó oso egeesee takeme gowoolone yo todilesos neliga moso mapoo toosooso, yayo nei teiba egeesi yimapoo teneega peegoo ka tamagalame.

³¹ Esino wiligi odoó o tou teli odoó aboso goo hagee ogoloso diya gowoolone wiligi odoó mapoo takalame diyadeeso. ³² Esemé wiligi odoó yo goo hagee duloso o tou teli odoó ee idoloso yimapoo egeesee takaso, 'No tei diya tokenee odoodoó. Nayo mo molee hoowadoloso see hamamee tenelai tebile neme, ayo no sooloo dolone bige peegee dee takaso. ³³ Goo egeesi maga, nayo mo tou teli odoó hee sooloo dala diepi, tekepo meliyo,' diso. ³⁴ Egeesee takoloso wiligi

* **18:24:** talent goo eyo bei hagoso. Odoó heeso dugo 15 ma kulodu tou temelee eyo nei molee toowa talent deli hedebe teliso. * **18:28:** denaliyus goo eyo bei hagoso. Odoó heeso biame hedebe mapoo tou too eyo nei molee ko denaliyus deli hedebe teliso. **18:34:** Mat 5:25-26

odoo oso komonolone o tou teli odoo ee neliga moso gidebeli odoo mapoo teneeso, diayo yo neliga moso mapoo toosooloso dala tenelame. Osoloso yayo nei teiba hedebe egeesi yimapoo teneega peegoo ka tamagalame.”

³⁵ Yesuye to hagee taka koodobuloso see odoo mapoo egeesee takaso, “Esiga niyo nee sooloo ma kuloduga tei too odoo eyo goo tokenee boobado bigilega poogooga, wiligi odoo oso o tou teli odoo mapoo moodoo egeesi masi nei mo Ma Kei mi ma dokodoo egee bado oso nimapoo egeesee moodoolaiso.”

19

Sobo huloso pegeli goo ee eligi

(Maka 10:1-12)

¹ Yesuye goo hagee takoloso koodobuloso Gelili mi poogoloso see Yudiya mi mapoo dulone Yoden howo daloso diso. ² Yo omapoo dime, odoo mooloogoodoo oso yo dodomo diso. Esem Yesuye paiye dima kulodu melee susuga ee tekepo paso.

³ Esem biame omapoo Pelisi odoo aboso sibilesu Yesu mapoo gamenee kukulo agalame yimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo sobo huloso wulo goo hee maga osobo pagalai tei molo-somo?” diso.

⁴ Esem Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba Godeeyo to hesigeleyo? Godeeye mipoo hagee moodoo biame mapoo giso sabolo sobo sabolo moodooso. ⁵ Osoloso Godeeye egeesee takaso, ‘Esiga gisoso ama dio owee dio poogoloso see osobo sabolo hedebe doloso badalaiso. Osoloso obakadio su hedebe doloso dabalaiso,’ dee takaso. ⁶ Esiga diayo debei ee ma kulodu diba bakadio nee, esino diba see olo hedebe doloso ka doso. Esiga Godeeye diba hedebe di goo ee see odoo heeso domo na pi.”

⁷ Esino Pelisi odooso nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga Moseseeye takolone, sobo pagalame gooleega, sobo pegeli peipa mapoo hoguguloso sobo egee pagalai soowa, dee ka takayo?” diso.

⁸ Esem Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Moseseeye egeino yayo eligi goo mapoo niyo mesilega poogolo neme, bige, sobo pagalai soowa dee ka taka. Esino bei mooloogoo biame mapoo sobo huloso pagalai goo ee Godeeye takele.

⁹ Esiga ayo nimapoo taka, gisoso osobo na peegee. Esino soboso giso hee sabolo olo goo heli too daga, omoye osobo egee pagalai tei mauwe. Esiga gisoso wulo goo hee maga osobo

poogoloso see sobo hee huga, yo odo heeyo osobo ee peedee huso.”

¹⁰ Esemé Yesu o hamamee dili odo oso yimapoo egeese takaso, “Esiga gisoso wulo goo hee maga osobo pagalai ee tei daga, gisoso sobo hulei tekepnee,” diso.

¹¹ Esemé Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Goo hagee odo susuga oso dadalai tebile. Esino hedebe Godeeye kitulugu tenee odo oso goo hagee dadalai teiba. ¹² Bei, odo aboso sobo huloso holo soolooga magalai tebile. Bei, diba dibada oweeye ho mauwe soomagooga. Goo egeesi maga diba sobo koo huli. Osoloso odo abo ho tigaga diba sobo koo huli. Esino odo aboso Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo maga sobo koo huli. Esiga edebeeyo sobo huli eyo goo maga ayo eligi goo ee talai teiba daga, yo goo ayo eligi hagee medee dadalai tekepo.”

Yesuye holaiso pidi

(Maka 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Odo aboso owolo dio Yesu mapoo iyado simiso, Yesuye o deeso diba sigolone diba Godee mapoo takalame. Esemé o hamamee dili odo diayo goo hagee ogoloso hamaga takaso. ¹⁴ Esemé Yesuye o hamamee dili odo mapoo egeese takaso, “Holaiso amapoo

sibadee dee, diba na hamaga takee. Bei, edebeeyo holaiso hageesi masi oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadileiso,” diso. ¹⁵ Osoloso yayo o deeso diba sigolone Godee mapoo takoloso see mi hee mapoo diso.

Bi bei odo

(Maka 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Odo heeso Yesu mapoo sibilesi egeese takaso, “Eligili odo, ayo ogo goo tekepo ee toga, badoboso kookaiyo gie badeli ka talaiyo?” dee takaso.

¹⁷ Esemé Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “Bei kasalame nayo sibilesi goo tekepo talai goo maga amapoo ka woosowala? Hedebe Godeeye tekepo ka badoso. Esiga no badoboso kookaiyo gie badeli talai goomogoga, no tei magoo goo ee medee deede.”

¹⁸ Esemé odo ogoso egeese takaso, “Tei magoo kagee takala?” diso.

Esemé Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “Odo na wooloome, osoloso adaba kooka sobo sabolo goo heli na te, osoloso adaba bi heli na te, osoloso odo hee mapoo gamenee na gigidi, ¹⁹ osoloso nama dio noowee dio oso taka to mapoo mesie, osoloso nee su no nediliyo egee sooloo dolo egeesi masi nee odo hee nose egeese sooloo dele.”

20 Esemé odoo gie kauwa ogoso Yesu mapoo egeesee takaso, “Tei magoo goo susuga ayo tobuloso medee deedeeso. Esino ayo see ogo goo hee ka moodoolaisomo?” dee takaso.

21 Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “No medee teedee badalai goomogoga, nee bi susuga odoo abo mapoo teneloso nei molee toloso odoo bi mauwe mapoo tenee. Nayo egeesee seega, Kei mi mapoo bi bei nee hu sabolo malaiso. Osoloso a dodomo sibe,” diso.

22 Esemé odoo gie kauwa ogoso Yesuwo to duloso diya goohele sabolo diso. Bei, yo bi bei doloso badebeiga.

23 Esemé Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilei diya kalawa. 24 Esiga ayo nimapoo see tobu taka, dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa,” diso.

25 Esemé o hamamee dili odoo oso yayo eligi goo hagee duloso diya dio dulone egeesee takaso, “Goo egee diya kalawadoo. Esiga odoo agayo gadileisomo?” diso.

26 Esemé Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, “Edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo pidilei tebile. Esino

Godee yo teiba. Bei, goo susuga yayo moodoolai haga kalawanee,” diso.

27 Esemé Pitaye nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibada bi susuga hoogoo poogoloso nayo di hamamee deedee simiso. Esiga iba nei ogo bi talaiyo?” diso.

28 Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Godeeye goo susuga see dia moodoolai biame mapoo, Odoo Holo ayo wiligi doloso badeli mi mapoo badalaiso. Osoloso biame omapoo mo hamamee dili odoo 12 niba nose wiligi odoo oso bili 12 mapoo dobolone, Isalael odoo bala 12 ee niyo gidabalaiso.

29 Osoloso odoo agayo emei dio, omolo dio, omoo dio, ama dio, owee dio, owolo dio, osoloso dia mi sabolo, dia moso poogoloso mo goo tomo siloga, diba nei toowa talaiso. Osoloso diba kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. 30 Esiga odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso.”

20

Tou teli odoo eyo goo maga wudu taka

1 “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Homolee eyo amaye gesikolodee tou teli odoo

gilimalame diso, diayo o homolee geleipi ko segei mapoo tou talame. ² Osoloso yayo odo abo ogoloso yibolo hodobo to mouloso goomoga magooso, biame hedebe mapoo diayo tou too eyo nei odo hedebe hedebe dimapoo molee ko* hedebe tenelame. Osoloso diba tou talame diye diso.

³ Osoloso homolee eyo amaye osoko howo 9 domo mapoo yo see wedi dileso egeino, odo abo tou telega wulo tebisamolome egeiso.

⁴ Esem e yayo dimapoo egeese takaso, 'Niba see mo homolee mapoo tou talame di. Eseega ayo habe nimapoo niyo tou too eyo nei molee teiba tenelaiso,' diso.

⁵ Esem e diba tou talame diso.

Osoloso biame hedebe omapoo osoko oo domo too-boome, odo abo gilimado dileso o homolee mapoo tou teye diso. Osoloso biame hedebe ososee osoko howo bakadio hedebe di mapoo, yayo see tobu odo abo gilimado dileso o homolee hedebe omapoo tou teye diso. ⁶ Osoloso biame hedebe omapoo osoko howo dee tiadoo mapoo too-boome, yo see wedi dileso egeino, odo abo tou telega wulo tebisamolome egeiso. Esem e yayo dimapoo egeese takaso, 'Niba kasalame tou telega biame toowa wulo hamapoo mosoowe ka tebisamalala?' diso.

⁷ Esem e diayo nei egeese takaso, 'Odo heeso imapoo o tou teye dee takele,' diso. Esem e yayo dimapoo egeese takaso, 'Niba nose mo homolee mapoo tou talame sibe,' dee takaso.

⁸ Esem e habe homolee eyo amaye o tou teli eyo wiligi odo mapoo egeese takaso, 'Homolee ma kulodu tou telagali odo gilimadoloso dia tou too eyo nei molee tenee. Esiga nayo nei molee teneega, tou talame hamameedee sibili odo mapoo daga malalo ka tenee,' dee takaso.

⁹ Esem e tou teli odo oso dia nei talame sibiles mooloogoodome, odo tou talame hamameedee sibili dimapoo tou too eyo nei molee ko hedebe hedebe di teneeso. ¹⁰ Osoloso gesikolodee odo daga malalo tou talame diyadee oso goo egee ogoloso diayo goolee, diba dia tou eyo nei toowa talaiso, dee goolone debeiso. Esino diba onosee molee ko hedebe egeesi tooso. ¹¹ Diba molee egee toloso gowoolone homolee eyo ama mapoo egeese takaso, ¹² 'Iba biame toowa osoko pa mapoo tou toowa telagameleeso. Esino odo hagee bia wulo osoko howo deiyepo mapoo tou ka too. Esino nayo kasi maga molee dimapoo tenee hedebe egeesi masi imapoo ka tonowala?' diso.

¹³ Esem e homolee eyo

* **20:2:** molee ko hageeyo hu ee denaliyus (Mat 18:28 mapoo ege). **20:8:** Lev 19:13; Deut 24:15

amaye dima kulodu odoo hee mapoo egeesee takaso, 'Emegei, ayo goo tokenee hee namapoo moodele. Bei, no biame hedebe mapoo tou too eyo nei molee ko hedebe egeesi masi talai doloso tou talame goomoga magooso. ¹⁴ Esiga nee molee egee toloso di. Ayo molee namapoo tenee hedebe egeesi masi odoo abo mapoo tenelai a goomogo. ¹⁵ Bei, mo molee oso mawo goomoga goo ee talai tekepo. Esino kasi maga goo tekepo ayo moodoo ee ogoloso, nayo amapoo ka komonowala?' dee takaso."

¹⁶ Esemé Yesuye see egeesee takaso, "Esiga odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso."

Yesu eyo talai goo ee see tobu taka
(Maka 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Yesu Yelusalem mapoo polone o hamamee dili odoo 12 peegoo gilimado dileso dobolone dimapoo egeesee takaso, ¹⁸ "Goolee! Iba Yelusalem mapoo olo duso. Omapoo Odoo Holo a Yu odoo dia tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo mo goo midiloso ayo talai goo ee takalaiso. ¹⁹ Osoloso

Yu odoonee oso a toloso manolone woolaiso. Osoloso a woomo dileso homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Esino a bi ma kulodu ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see gie badeli toloso hogadileiso."

Yemes dio Yonee dio egee bia dia oweeye goomoga goo ee ogo taka

(Maka 10:35-45)

²⁰ Osoloso Sebediyo owolo Yemes dio Yonee dio oweeye gilimadoloso Yesu mapoo simiso. Osoloso oweeye goomoga goo ee Yesu mapoo ogo takalame, o homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso.

²¹ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo ogoo goo takalame ka simiyo?" diso. Esemé yayo Yesu mapoo nei egeesee takaso, "Nayo wiligi doloso badalai mi mapoo mo holo bakadio hagee heeso nee dee deedee dokolo bado, osoloso hee nee dee dobusu dokolo bado dalai tekepowa?" dee takaso.

²² Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niyo egee takoo goo ee niba koo gooleedo," dee takaso. Osoloso yayo Yemes dio Yonee dio mapoo egeesee takaso, "Dala toowa ayo talame egee molo niba nosee egeesee talai teibayo?" diso.

Esemé diayo nei egeesee takaso, "O. Iba teiba," dee takaso.

23 Esemé Yesúye nei dimapoo egeesee takaso, “Tei takoo, niba noseé dala hageesee talaiso. Esino mo dee deedeé dokolo dabalai odoó sabolo, osoloso mo dee dobusu dokolo dabalai odoó hesigilei amapoo kitulugu mauwe. Esino hedebe mo Maye hesiga odoó oso mi omapoo dabalaiso.”

24 Egeesi ma kulodu Yesu o hamamee dili odoó abo 10 oso to hagee duloso Yemes dio Yonee dio mapoo diya kamanaso. 25 Esemé Yesúye o hamamee dili odoó susuga gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Yu odoonee dia wiligi odoó oso dima hemidu debeli odoó ee kitulugu sabolo gidebeliso. 26 Esino nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu edebeeyo toowa doloso badalai goomogoga, yo tou teli odoó masi mesie sabolo odoó abo halo tou tolone ka badebee. 27 Osoloso edebeeyo malalo badalai goomogoga, yo tou wulayo teli odoó masi odoó abo halo tou tolone ka badebee. 28 Bei, Odoó Holo ayo mipoo hamapoo simi hagee edebeeyo a pidilame ka sibile. Esino ayo odoó pidilame ka simi. Osoloso odoó susuga Godee mapoo iyado sibilame a talame ka simi.”

Yesúye odoó howo neliga bakadio tekepo pa
(Maka 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu o hamamee dili odoó sabolo Yeliko mi poogoloso diyadaga molome, odoó mooloogoodoo toowa oso diba dodomo sibadeeso. 30 Egeesee semelee domo omapoo odoó howo neliga bakadio eli pee mapoo debeiso. Diayo Yesúye simi goo ee duloso to neligidi egeesee takaso, “Lodee, Deibidiyo amawe, nayo iba sooloo dolone pidi,” dee takaso.

31 Esino odoó susuga oso dimapoo diya takolone egeesee takaso, “Niba to mauwe debee,” diso. Esino odoó susuga oso dimapoo egeesee takeme, diba dia to dulega see diya neligidi egeesee takaso, “Lodee, Deibidi amawe, nayo iba sooloo dolone pidi,” dee takaso.

32 Esemé Yesúye omapoo kookoodoboloso diba iyadoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo ogoo goo moodolai goomogolo?” diso.

33 Esemé diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Ibada howo tekepo moodee. Iba agalai goomogo,” dee takaso.

34 Yesúye diba sooloo dolone dibada howo deeso sigeso. Esemé saga omapoo dibada howo tekepo poome, Yesúye di hamamee diso.

21

Yesúye Yelusalem mi

mapoo di

(Maka 11:1-11; Luka 19:28-40; Yon 12:12-19)

¹ Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mi koola mapoo dulone, Olipi mubi kumoo mi pepooko Betapage mapoo peled-abaso. Diba omapoo peledoboloso dobolone, Yesuye o hamamee dili odoo bakadio malalo diye dolone egeesee takaso, ² “Niba mi hee malalo koogee mapoo di. Niba omapoo dileso ogoga, donki be o pe sabolo dia mu mapoo ebigiso bagagoloso, omou mapoo bagagoo mologa saga agalaiso. Eseega niyo ebigi pidiga poogoloso amapoo hado sibe. ³ Egeesi ma kulodu odoo heeso nimapoo takooga, niyo nei yimapoo egeesee takee, ‘Lodeeye donki be bakadio egee goomogogona,’ dee takee. Egeeseega odoo ogoso saga nimapoo takolone donki be egee hado diye dalaiso,” diso.

⁴ Esiga goo hagosu peledaba ee Godee maga to tolosu kokodo takomo sili odoo oso to taka sabolo tebilame ka see. Bei, yayo egeesee takaso,

⁵ “Niyo Yelusalem mapoo debeli odoo mapoo takee, ‘Ege, nibada wiligi odoo nimapoo olo sibo.

Yo mesie taba. Yo donki be pepooko mapoo buloso ka siboso.’”

⁶ Esemu Yesu o hamamee dili odoo bakadio oso Yesuye taka goo ee tobulooso moodooso. ⁷ Diba

dileso donki be owee sabolo osoloso o pe sabolo hado simiso. Osoloso dibada kekeisu dugo tigadoloso donki be dia wagi ma dokodoo palagaloso, Yesuye omapoo peleso biaso. ⁸ Esemu odoo mooloogoodoo toowa oso dia kekeisu dugo tigadoloso eli domopoo palagamo dime, odoo aboso weiyo kookooloso Yesuye sibilei eli mapoo palagamo diso. ⁹ Esemu Yesuye donki be ma dokodoo buloso dimolome, malalo diyadee odoo sabolo osoloso Yesu ma hamamee sibadee odoo oso to neligidi egeesee takaso,

“Iba Deibidiyo amawe mapoo goomogo.

Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo yo Godeeye pidiye dee.

Kei mi ma doko hodoo badeli Godee mapoo goomogo,” dee takagamo diyadeeso.

¹⁰ Yesu Yelusalem mi ma kulodu gadime, odoo susuga omapoo debei oso diya dio dulone egeesee takaga meleeso, “Hagee odoo gubele?” dee takaso.

¹¹ Esemu odoo mooloogoodoo oso nei egeesee takaso, “Hagee Godee maga to tolosu kokodo takomo sili odoo Yesu oso. Yo Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko maga ka siboso,” diso.

Yesuye Yu odoo dia tei

*moso ma kuloduga odoo pee-
goo hasiso bugu*

*(Maka 11:15-19; Luka
19:45-48; Yon 2:13-22)*

¹² Yesuye Yelusalem mapoo sibilesu tei moso mapoo peleso egeino, odoo susuga oso tei moso tegei ma kulodu gala sabolo bi abo sabolo neiso telaga molome egeiso. Yo goo egee agalai gowoolone, yayo moso ee ma kulodu melee bi eyo ama sabolo osoloso bi ee telaga odoo sabolo peegoo hasiso buguso. Osoloso molee piligeli odoo dia debi pooba sabolo bidige buguso. Osoloso molo huyado sibilesu nei moleeso teli odoo susuga oso bili pooba sabolo bidige buguso.

¹³ Osoloso Yesuye dimapoo egeese takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeese takooso,

'Mo tei moso ee edebeeyo sibilesu Godee mapoo takeli moso,' diso.

Esino niyo Godeeyo moso hagee heli teli odoo oso mada wuli moso ka poso," diso.

¹⁴ Egeese semelee biame omapoo Yesu tei moso ma kulodu badoboome, howo neliga odoo abo sabolo, osoloso odoo bagi daga poogoo yimapoo sibadeeso. Esem e yayo diba tekepo paso.

¹⁵ Esino tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo oso Yesuye goo toowa opusomo di moodoomo silee ogoloso diya kamanaso. Egeeseelone

holaisoso tei moso ma kulodu dobolone toso neligidi takolone egeese takaso, "Deibidiyo amawe Yesu mapoo goomogo," dee takaga melee duloso diayo dimapoo diya goweso. ¹⁶ Osoloso diayo see Yesu mapoo egeese takaso, "No holaisoso to egee takoo medee dusomo?" diso.

Esem e Yesuye nei dimapoo egeese takaso, "O. A duso. Esino niba Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigel-ega dosomo? Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeese takooso,

'Godeeye holaiso sabolo osoloso holope oso o hu dokodoo poudilei goo ee dimapoo olo eligiso,' dee takaso."

¹⁷ Osoloso Yesuye diba poogoo dileso Yelusalem mi maga see Betani mi mapoo tilame diso.

Pigi homoso sia

(Maka 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Gesikolo Yesu Yelusalem mapoo see wedi dulone hodiaso. ¹⁹ Esem e dulone pigi homo eli palaga mapoo dime ko pa beleso agalame diso. Esino ko pelega wulo duwe molome egeiso. Esem e Yesuye pigi homo hamapoo egeese takaso, "No see tobu ko palaime," diso. Esem e pedee omapoo homo saga siaso.

²⁰ Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso dio dulone egeese takaso,

“Pigi homo hagee saga kasee siabele?” diso.

²¹ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Niyo tei toloso dobolone goo goolee bakadio delega dogá, ayo homo hamapoo moodoo goo ee niba nosee egeesee moodolai tebileiso. Osoloso goo hedebe hagonosee talai tebile. Esino niyo goo toowa abo moodolaiso. Egeeseelone niyo mubi hamapoo takolone ‘no nediliyo tadoloso howomoo mei’ dee takooga, goo oso tei peledabalaiso. ²² Esiga niyo tei tolone Godee mapoo takooga, yayo goo niyo hoowa eyo nei nimapoo tenelaiso.”

Yesuye kitulugu maga woosa
(Maka 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu see Yu odoowo tei moso mapoo peleso Godeeyo to odoosuga mapoo eligimolome, tei moso wiligi odoos tebisa sabolo osoloso Yu odoos dia wiligi odoos tebisa oso sibilesos Yesu mapoo egeesee takaso, “No agamo kitulugu maga goo hagee ka moodoomo silala? Odoos agayo namapoo kitulugu hagee ka teneeyo?” diso.

²⁴⁻²⁵ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Anosee woosali to hedebe nimapoo woosalaiso. Odoos agayo Yonee mapoo kitulugu ka teneeyo, yayo odoos howo

olugulame? Kitulugu Godeeye teneeyo o, edebeeyo teneeyo? Esiga niyo to eyo nei amapoo takooga, anosee ayo kitulugu toloso hagee silo eyo goo ee nimapoo ka takalai,” diso.

Esemé diayo to hagee duloso dieso nediliyo to moulone egeesee takaga meleeso, “Iyo kasee takalaisomo? Iyo takolone Yoneeye kitulugu ee Godeeye teneedoo, dee takooga, see nei Yesuye imapoo egeesee takalaiso, ‘Niba bei kaseme Yoneeyo to mapoo tei telega ka poogoowo?’ dalaiso. ²⁶ Osoloso iyo takolone kitulugu odoos maga simigo daga, odoos susuga oso imapoo diya kamanalaiso. Bei, odoos susuga oso takolone Yonee yo Godee maga to toloso kokodo takomos sili odoos deliso.” ²⁷ Egeeseelone diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Yoneeye kitulugu too goo eyo bei, iba gooleedele,” dee takaso.

Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esiga ayo goo hagee moodoomo silame kitulugu too hagee nimapoo takalaime,” diso.

Yesuye holaiso bakadio eyo goo maga wudu taka

²⁸ “Esiga niba goo hamapoo kasee gooleesomo? Odoos heeso o giso holo bakadio gilimadoloso debeiso. Esiga yayo daga mapoo egeesee takaso, ‘Mo holo, no

epei geleipi ko segei homolee mapoo tou talame di,' dee takaso.

²⁹ Esino giso holo oso nei egeesee takaso, 'A gowoo,' diso. Esino yo see hamamee o goo goolee su wuduloso tou talame diso.

³⁰ Osoloso amaye see tobu owolo hee mapoo dileso egeesee takaso, 'No geleipi ko segei homolee mapoo tou talame di,' dee takaso. Esemé owoloye nei egeesee takaso, 'O. A tou talame dileiso,' diso. Esino yo dilega poogooso.

³¹ Esiga holaiso bakadio hagee bia hee kaso amaye goomoga goo ka toowo?"

Esemé tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso yimapoo egeesee takaso, "Daga holo oso amaye goomoga goo ee tooso," dee takaso.

Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka. Tekisi molee teli odoo sabolo osoloso domo silesibili sobo oso daga diayo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadulone hee niba peegoo pagalaiso.

³² Bei, Yoneeye nimapoo goo tekepo eligime, niyo o to duloso tei tele. Esino goo tokenee teli odoo hagee bia oso Yoneeyo to duloso tei tooso. Osoloso niyo diayo tei too goo ogoloso goo goolee su

wuduloso Yoneeyo to mapoo tei tele poogooso."

Odoo tokenee bali eyo goo maga wudu taka

(Maka 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ "Osoloso see hee hagee wudu takoo dui. Biame heeso homolee eyo amaye homolee mapoo geleipi ko segeiso, osoloso pee maga beeleso. Osoloso ko i debilame yo ou poogoloso homolee egee gibadalame doko moso tegeiso. Osoloso yayo homolee bali odoo* abo mapoo beye doloso, yo see mi eli sage mapoo badalame diso.

³⁴ Yo omapoo dileso badoboome, homokoko palagaloso olo bi moodoogaso. Esemé yayo o tou teli odoo abo mapoo takolone o homolee mapoo dileso homokoko egee gooloogaloso o hodio ee yimapoo tosibeye diso.

³⁵ Esino homolee bali odoo oso diayo sibadee ogoloso diba toloso, hee wulo woomele poogooso. Osoloso heeno wulo wooloomaso, osoloso hee yoso wooloomaso.

³⁶ Esemé homolee eyo amaye goo hagee duloso see tou teli odoo bei diyadeeye diso. Esino homolee bali odoo oso diba noseé toloso woomele poogoloso abo yoso piliguso.

³⁷ Esemé see hamameedee owolo diye dolone egeesee gooleeso, 'Homolee bali odoo oso mo holo mapoo mesilone

21:32: Luka 3:12; 7:29-30 **21:33:** Isa 5:1-2 * **21:33:** homolee bali odoo - odoo hagee bia oso homolee mapoo tou too eyo nei homokoko gooloogaloso hodio diayo teliso. Osoloso hodio homolee eyo amaye teliso.

yo wooloomalaime,' dee gooleeso.

³⁸ Esino homolee bali odoososo homolee eyo amayo owoloye simi ee ogoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, 'Holo hagoso hamamee ama toga, yayo geleipi ko segei hagee talaiso. Esiga geleipi ko segei hagee see iyo talame yo wooloomamo,' dee takaso. ³⁹ Esemediayo holaiso hagee homolee maga peegoo ido dileso wooloomaso. ⁴⁰ Esiga homolee eyo amaye sibilesio homolee bali odoososo mapoo kasee moodoolaisomo?"

⁴¹ Esemetei moso wiligi odoososo tebisa sabolo osolososo Yu odoososo dia wiligi odoososo tebisa oso nei egeesee takaso, "Homolee eyo amaye sibilesio homolee bali odoososo wooloomaloso see bali odoososo abo mapoo beye dalaiso. Osolososo odoososo egee bia oso homokoko gooloogalalai biame mapoo homokoko gooloogalaloso homolee eyo ama mapoo hodio tenee demelaiso."

⁴² Esemeye Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigeleyo? Bei, omapoo egeesee takooso,

'Moso tegeli odoososo omou gowoolone togobugusoso see epedee hamapoo moso omu domo pupodoo ka moloso.

Esiga goo hagee Lodeeye ka moodoo.

Esiga iba goo hagee ogoloso howoodolone tekepo deeso.'

⁴³ Esiga ayo nimapoo taka. Godeeye wiligi dolosobadeli goo ee nimaga peedee doloso, see Godeeye goomoga goo tomo silesibili odoososo omapoo tenelaiso. ⁴⁴ Esiga odoososo agayo omou omapoo takodee bugulosohomodobuoga, yo ki gebisapagalaiso. Osolososo omou oso odoososo hee bulugu magooga, odoososo egee balado dileiso," dee takaso.

⁴⁵ Esemetei moso wiligi odoososo tebisa sabolo osolososo Pelisi odoososo oso Yesuye wudu taka goo ee duloso "ibada goo takolone bado," dolososo egeesee gooleeso. ⁴⁶ Egeeseelone diayo Yesu talai eli esiaso. Esino odoososo susuga oso Yesu yo tei Godee maga to tolosoko kodo takomo sili odoososo dolosotakolone debei ee duloso, diayo yo talai ebiaso.

22

Sobo hu wo ne maga wudu taka
(Luka 14:15-24)

¹ Esemeye Yesuye see tobu wudu takolone, tei moso wiligi odoososo tebisa sabolo, osolososo Yu odoososo dia wiligi odoososo tebisa mapoo egeesee takaso, ² "Godeeye wiligi dolosobadeli goo ee egeesee moloso. Wiligi odoososo taba eyo owoloye sobo hulei maga nei toowa mopodoo dooso.

³ Yo nei mopoodoo koodob-uloslo o tou teli odoo diye dolone egeesee takaso, 'Odoos daga ayo nei mopoodoo hamapoo sibilame taka ee niyo hamapoo gilimado sibe,' diso. Esemel o tou teli odoo oso to hagee todileslo odoo egee bia dimapoo takano, diba sibilei goweso. ⁴ Esemel yo to egee duloso, wiligi odoo taba oso o tou teli odoo abo see tobu diye dolone egeesee takaso, 'Niba dileslo odoo daga ayo sibeye dee taka mapoo to egeesee takeeye diso, "Be hu olo piliguloso moloso, osoloslo nei olo mopoodoo doloso moloso. Esiga niba sobo hu wo ne mapoo sibadeeye," dee takee,' diso. ⁵ Esemel diayo to hagee todileslo takano, odoo aboso to hagee duloso gowoolone see dia tou talame diyadeeso. Egeeseelone, odoo aboso dia homolee mapoo diyadeeso. Osoloslo odoo aboso dia bi neiso teli moso mapoo diyadeeso. ⁶ Esemel see odoo aboso to hagee duloso wiligi odoo taba o tou teli odoo ee toloslo piliguso. ⁷ Esemel wiligi odoo taba oso goo hagee duloso diya komonolone o ha teli odoo mapoo egeesee takaso, 'Emegei piligili odoo hagee bia piliguloso dia mi onosee dou gigaleegee,' dee takeme, diayo egeesee moodooso.

⁸ Esemel wiligi odoo taba oso o tou teli odoo mapoo see egeesee takaso, 'Nei

toowa olo mopoodoo doloso moloso. Esino odoo ayo gi hagee bia ee dia goo tokenee maga hamapoo sibilei tebile. ⁹ Esiga niyo dileslo mi domo omapoo silesibilone odoo susuga wo nalame gilimado sibe,' diso. ¹⁰ Esemel o tou teli odoo oso dileslo odoo susuga gilimadoloso wo nalame sibadeeso. Egeeseelone goo tekepo teli odoo sabolo, osoloslo goo tokenee teli odoo sabolo sibadeeso. Esemel odoo moso ee ma kulodu diya muguleso.

¹¹ Esino wiligi odoo taba oso moso ee ma kulodu odoo agalame gapeleso egeino, odoo hee sobo hu wo ne mapoo kali bi ee kelega sibileso badoboome egeiso. ¹² Esemel wiligi odoo taba oso yimapoo egeesee takaso, 'Emegei, no sobo hu wo ne mapoo kali bi ee kelega hagee bado, no moso hagee ma kulodu kasee gasimiyo?' diso. Esino odoo egee to nei takele.

¹³ Esemel wiligi odoo taba oso o tou teli odoo abo mapoo egeesee takaso, 'Odoos hagee dee sabolo homo sabolo tiso tialogoloslo moso peegoo neliga mapoo togo-bigi. Yo omapoo badolone pisa sabolo mei gisile sabolo badalaiso,' diso.

¹⁴ Esiga Godeeye odoo susuga yimapoo sibilame gilimolone ka badoso. Esino yo wulo odoo abo ono ka hesiga moloso."

Sisa mapoo tekisi molee tenelai

(Maka 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Osoloso Pelisi odoososo peegoo dileso Yesu kukulo agalame to mouso, yayo to tokenee takooga yo ka talame.

¹⁶ Egeeseelone diayo dia hamamee dili odoosabolo, osoloso Helodeeyo hamamee dili odoosabolo Yesuye badebei mapoo diye diso. Esemee odoososo egee

bia oso dileso Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoososo, iba gooleedoo, no tei goomoodeli odoososo. Osolosonayo Godeeyo goososo eligilone hedebe tei goodee ee eligili. Osolosono odoososo holo koo ebili. Osolosono odoososo su mapoo koo egeli.

¹⁷ Esiga nayo kasee gooleedo? Imapoo takee, iyo Loum gamalee wiligi odoososo Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowo?" dee takaso.

¹⁸ Yesuye diayo goososo tokenee moodoolame to mou goososo ee yo olo gooleedolosodimapoo egeesee takaso, "Niba goososo bakadio gweli odoososo. Bei kasi maga niyo a kukulo agalame ka sala?"

¹⁹ Esiga niyo tekisi molee magalame mooloogoo molee ko hedebe amapoo eligi." Esemee diayo molee ko hedebe yimapoo tosimiso. ²⁰ Esemee Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Molee hamapoo agamoo mudu sabolo osolososagamoo hu oso ka mololo?"

diso.

²¹ Esemee diayo nei egeesee takaso, "Sisayo mudu sabolo osolososo o hu oso ka molo," diso. Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niyo Sisayo bi ee Sisa mapoo tenee, osolososo Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee," dee takaso.

²² Diba to hagee duloso diya howoogadoloso Yesu poogoo diso.

Ta maga hogabili eyo goososo maga Yesu mapoo woosa

(Maka 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Osolososo biame omapoo Sedisi odoososo abo oso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoososo hagee bia oso takolone, "Odoososo wedia see hogabileime," dee takeliso. Esemee diayo Yesu mapoo sibilesososo egeesee takaso,

²⁴ "Eligili odoososo, tei magoo Moseseeye hogugu oso imapoo egeesee takoososo. 'Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei tayo osobobau ee huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,' diso.

²⁵ Esiga odoososo heeso gisoholo 7 soomagoososo. Osolososodaga emeiyo sobo huso. Osolososoyoholo soomagellega taso. Esemee omoloyima hamamee soomagoo oso emeiyo osobobau ee huso. ²⁶ Esino yinoseeholosoomagelega taso. Esemee see omoloyima hamameesoomagoo oso emeiyo osobo

bau ee huso. Esino yinosee holo soomagelega taso. Egeeseelone giso holo 7 susuga hagee bia oso holo soolooga magelega wediaso. ²⁷ Osoloso hamameedee sobo bau yinosee taso. ²⁸ Esiga odoo wedia maga see hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoo agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso,” diso.

²⁹ Esemé Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Niba goo dooboo gweli odoo. Bei, niba Godeeye kitulugu sabolo osoloso o to sabolo gooleedelega ka doso. ³⁰ Bei, odoo wedia ee bi maga see hogogabuoga, diba see sobo huleime, osoloso giso obileime. Esino diba see Godeeyo momaiye oso Kei mi mapoo egee do egeesi masi dabalaiso. ³¹ Esiga niba Godeeye odoo wedia see hogogadilei eyo goo maga taka to hogugu hagee hesigeleyo? Bei, yayo egeese takaso, ³² ‘A Eibalahameeyo Godee, Aisekeyo Godee, osoloso Yekobowo Godee doloso ka badoso,’ dee takaso. Esiga Godee hagee odoo wedia eyo Godeenee. Haye, odoo gie egee do eyo Godee.” ³³ Esemé odoo susuga oso Yesuye eligi goo hagee duloso diya howoogadooso.

Tei magoo kaso toowa ka molosomo?
(Maka 12:28-34; Luka

10:25-28)

³⁴ Sedisi odoo oso Yesuye taka eyo nei takalai tebile poogoo ogoloso Pelisi odoo susuga diesono hodobo mooloogoodoloso to mouso. ³⁵ Osoloso mooloogoodoo omaga tei eligili odoo heeso Yesu kukulo agalame yimapoo sibilesio egeese takaso, ³⁶ “Eligili odoo, Moseseeye tei magoo ma kulodu tei magoo kaso diya toowa ka molosomo?” diso.

³⁷ Esemé Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “‘Nayo nee wiligi odoo Godee diya goolee, nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nee dioso goolee sabolo, osoloso nayo goo goolee oso diya goolee.’”

³⁸ Esiga tei magoo susuga ee ma kulodu tei hedebe hagosu daga malalo diya toowa ka moloso. ³⁹ Osoloso ee ma hamamee tei magoo toowa egeesi masi hee hagosu,

‘Nayo no nediliyo diya egee goolee, egeesee goolone nee odoo nose diya egeesee goolee.’”

⁴⁰ Esiga Moseseeye tei magoo susuga sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso to hogugu susuga eyo bei ee tei magoo bakadio hamapoo moloso.”

Keliso agamo owolowo?

(Maka 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Pelisi odoos hodoboo mooloogoodoloso osee do-boome, Yesuye dimapoo egeesee takaso, ⁴² “Niba Kelisowo goo maga kasee gooleesomo, yo agamo owolowo?” dee takaso. Esemee diayo egeesee takaso, “Deibidiyo amawe,” diso.

⁴³ Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Bei kaseme Deibidiye Dio Tei maga takolone Keliso yo Lodee dee ka takayo? Bei, Deibidiye egeesee takaso,

⁴⁴ ‘Godeeye mo Lodee mapoo egeesee takaso:

No abolo wiligi doloso badalame mo dee deedee dokolo bie.

Esiga nayo badolone namapoo ha teli odoos ee ayo dagadileiso,’ diso.

⁴⁵ Esiga Deibidiye Keliso o Lodee diso. Esiga kasi maga Keliso yo Deibidiyo amawe dee ka seeyo?” diso.

⁴⁶ Esemee odoos heeso o to su mapoo to nei hee takele. Esiga biame domopooga dulone, odoos susuga oso Yesu mapoo woosalai obulone yimapoo hee wooselo poogooso.

23

Yesuye tei eligili odoos sabolo osoloso Pelisi odoos dia

goo ee eligi

(Maka 12:38-39; Luka 11:43-46; 20:45-46)

¹ Esemee Yesuye odoos mooloogoodoo mapoo, osoloso o hamamee dili odoos mapoo egeesee takaso, ² “Tei eligili odoos sabolo osoloso Pelisi odoos oso Moseseeye tei magoo nimapoo ee eligilei dimapoo kitulugu moloso.

³ Esiga dibada to mapoo mesimo silesibulone, diayo taka goo ee tolone debee. Esino diayo suso goo moodeli ee ogoloso niyo na peedee. Bei, diayo tei ma goo ee nimapoo eligilino, see dieso suso koo edidili. ⁴ Esiga diayo tei eligi goo oso odoos mapoo hegi toowa teneliso. Osoloso diayo emegei pidilone hegi su ee see dieso koo teli.

⁵ Esiga goo susuga diayo moodoo ee wulo edebeeyo agalame ka moodeli. Osoloso diba Godeeyo to abo hogugu ee debege masi diya toowa kaloso ee ma kulodu sooloso edebeeyo agalame silesibiliso. Osoloso edebeeyo agalame, diayo howo gisilone, kali dugo su mapoo ti sage bagagoloso* kalagaloso silesibiliso. ⁶ Osoloso ibada howo gisili moso ma kulodu, osoloso wo toowa ne mapoo diba medee malalo peleso bilei ono diya goomegeliso. ⁷ Osoloso mi domo mapoo edebeeyo dimapoo gauwuloso emegei di to takooga ee dulei

22:42: Yon 7:42 22:44: Psa 110:1; Mat 26:64 23:3: Mal 2:7-8 23:5:

Mat 6:1; Exo 13:9; Deut 6:8; Num 15:38-39 * 23:5: kali dugo su mapoo ti sage bagagoo - Edebeeyo ti sage hagee ogoloso, Pelisi odoos diba Godeeyo howo woola medee tekepo, dee gweliso.

onosee diya goomegeliso. Osoloso odoo susuga oso diba eligili odoo dalame diya goomegeliso.

⁸ Esino odoo susuga oso nimapoo takolone eligili odoo dalai tekeponee. Bei, nibada eligili odoo hedebe ayo ka badoso. Osoloso nima kulodu odoo heeso dagadilesa koo badoso. ⁹ Osoloso mipoo hamapoo odoo heeyo hu dokodoo poudoolone, yimapoo takolone ma dee na see. Bei, nibada Ama hedebe yayo Kei mi ma dokodoo ka badoso. ¹⁰ Osoloso odoo heeso nimapoo takolone wiligi odoo dalai tekeponee. Bei, nibada wiligi odoo hedebe Keliso aso. ¹¹ Esiga nima kulodu odoo hu toowa too oso nibada tou teli odoo doloso badalai tekepo. ¹² Osoloso odoo agayo dieso nediliyo diba si howolone dogo, nei Godeeye diba pepooko dalaiso. Esino odoo agayo dieso pepooko doloso dogo, diba nei Godeeye toowa dalaiso.”

Ye-ee, tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo!
(Luka 11:39-52; 20:47)

¹³ “Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilei eli poolone ka dogo.

Osoloso niba nosee omapoo koo gadili.

[¹⁴ Tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo sobo bauwe diba ebilame gamenee takoloso, dia moso sabolo bi sabolo niyo tolosa omapoo dobolone, nibada goo gagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoo aboso niba tekepo odoo dee goolame. Esiga goo egeesi maga niba nei dala toowa talaiso.]

¹⁵ Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, Yu odoonee oso see Yu odoo dalame niyo mipoo hamapoo odoo esiamo silesibiliga. Osoloso niyo odoo hee tolosa goo tokenee niyo eligi oso yo diya tokenee peliso. Goo egeesee moodoo oso niyo yo Dou mi mapoo ido duso. Bei, goo tokenee yayo too oso goo tokenee niyo too ee dagadilesa moloso.

¹⁶ Niba odoo howo neliga oso odoo abo gilimado di masi gilimado duso. Esiga Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo egeesee eligiliso, ‘Odo heeso to magolone tei moso eyo hu sabolo tei yeli ee goo haga toowanee,’ deliso. ‘Esino edebeeyo tei moso ma kulodu molee eege molo eyo

hu sabolo tei yeli goo ono diya toowa,' deliso. 'Esiga see hamamee to magoo ee na gababie,' deliso. ¹⁷ Niba howo neliga boobada odo. Molee ee goo haga toowanee. Esino tei moso tegei oso goo diya toowa ka moloso. Bei, molee oso tei moso ma kulodu mologa, molee egee Godeeyo doloso ka moloso.

¹⁸ Osoloso niyo see egeesee eligiliso, 'Odo heeso to magolone Godee mapoo emegei di bi tenelame nei sili dosulu tei moso ma kulodu egee molo eyo hu sabolo tei yeli ee goo haga toowanee,' deliso. 'Esino yayo to magolone dosulu mapoo emegei di bi magoo eyo hu sabolo tei yaga, goo ono diya toowa,' deliso. 'Esiga see hamamee to magoo ee na gababie,' deliso. ¹⁹ Niba odo howo neliga masi. Tei moso ma kulodu bi dosulu mapoo egee molo oso goo toowa koo moloso. Esino dosulu oso goo toowa ka moloso. Bei, emegei di bi teneli ee dosulu mapoo mologa, Godeeyo doloso ka moloso. ²⁰ Esiga odo agayo to magolone dosulu eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe dosulu eyo hu sabolo koo yeli. Esino yo dosulu eyo hu sabolo osoloso dosulu mapoo emegei di bi magoo eyo hu sabolo tei ka yeli. ²¹ Esiga odo agayo to magolone tei moso eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe tei moso eyo hu sabolo koo

yeli. Esino yo tei moso eyo hu sabolo osoloso ee ma kulodu badeli Godeeyo hu sabolo tei ka yeli. ²² Osoloso odo agayo to magolone Kei mi eyo hu sabolo tei yaga, yo hedebe Kei mi eyo hu sabolo koo yeli. Esino Godeeyo hu sabolo osoloso yayo bili eyo hu sabolo tei ka yaso.

²³ Tei eligili odo sabolo osoloso Pelisi odo, niba goo bakadio gweli odo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo Godee mapoo emegei di bi tenelame kobu sabolo, osoloso nai sabolo, osoloso bi abo pepuso mooloogoo 10 egeesi mageliso. Osoloso 10 ee ma kulodu hedebe Godee mapoo tenelone debeliso. Esino nei tei magoo ee ma kulodu goo toowa egee molo ee talai boobado bigiliso. Goo ee, tekepo goo talai, osoloso emegei sooloo deli goo, osoloso tei talai goo. Esiga goo toowa hagee tolone medee ka debee. Egeeselone goo pepuso talai na boobado bigi. ²⁴ Niba odo howo neliga oso odo abo gilimado di masi ka gilimado duso. Niba kababoo nibada wo mapoo badoga ogoloso peegoo habigiliso. Esino kemol be toowa oso nibada mudugiyopoo tiamologa egelega poogoloso wulo sooloogeliso.

²⁵ Tei eligili odo sabolo osoloso Pelisi odo, niba goo bakadio gweli odo!

Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, nibada kapu sabolo osoloso peleta ee hedebe kolo ee hapoolone kulodu hapelega pegeli, niba egeesi masi doso. Bei, niyo hedebe kolo ono hapeli. Esino nibada sooloo ma kulodu bi goomegeli goo oso diya bei moloso. Osoloso niyo hedebe niso goomegeli goo ee tomo silesibiliso.²⁶ Pelisi odoo niba howo neliga odoo. Niba daga nibada kapu sabolo osoloso peleta kulodu hapege. Egeeseega, kolo onosee dasegelega heliye malaiso.

²⁷ Tei eligili odoo sabolo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niba odoo bi medee mopoodoo doloso meli egeesi masi doso. Bei, odoo bi ee dokodoo medee tekepo mopoodoo deliso. Esino odoo bi ee ma kulodu odoo wediayo ki sabolo ku sabolo bei meliso.²⁸ Egeeseelone odoo aboso niba ogoloso niba odoo tekepo gweliso. Esino niba goo bakadio gweli odoo. Bei, nibada kulodu goo tokenee bei moloso.

²⁹ Tei eligili odoo osoloso Pelisi odoo, niba goo bakadio gweli odoo! Godeeye nimapoo dala toowa tenelaiso. Bei, niyo Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoo wedia dia bi ma dokodoo moso pepuso

tegegaloso mopoodoo doloso doso. Egeeseelone Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo oso wedia eyo bi sabolo niyo medee mopoodoo doloso doso.³⁰ Osoloso niyo see egeesee takolone doso, 'Ibada amawe diayo debei biame omapoo iba debei diepi, ibada amawe diayo Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoo ee piligu sabolo hodobo hedebe delega pegeliyo,' deeso.³¹ Esino niyo egeesee taka goo oso niso nediliyo takolone, Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoo ee wooloomali odoo ee nibada amawe dio dee ka takooso.³² Esiga goo tokenee namawe diayo bei mooloogoloso poogoo ee see niyo hosude.³³ Niba hebiseyo owolo dio masi. Niba Dou mi mapoo egee du peegoo pia dabalai gooleesimo?

³⁴ Esiga ayo nimapoo Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoo, osoloso goo goolee tekepo gweli odoo, osoloso Godeeyo to eligili odoo sibeye dalaiso. Esino niyo odoo abo piligileiso. Osoloso abo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Osoloso odoo abo Yu odoo dia howo gisili moso ma kulodu woolaiso. Osoloso odoo abo niyo dala tenelone dobolone, mi hee maga mi hee mapoo hasiso bugu dolone dabalaiso.³⁵ Esiga

mipoo hamapoo nibada amawe diayo Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo ee piligimo simiso. Egeeseelone diayo odoo tekepo Eibol woolooma maga bei mooloogooloso abaga simino Belekaya eyo owolo Sekalaya wooloomaso. Esiga diayo Sekalaya tei moso ogo osoloso Godee mapoo gala hu wooloso sili dosulu ogo doloso domopoo tobudume wooloomaso. Esiga nibada amawe dio oso daga hoogoo Godeeyo howo woola tekepo debeli odoo piligu eyo nei dala niyo talaiso. ³⁶ Esiga ayo nimapoo taka. Yu odoo epedee hagee do niyo, nibada amawe dio eyo tokenee eyo nei niyo talaiso.”

Yesuye Yelusalem maga goohele

(Luka 13:34-35)

³⁷ “Yelusalem odoo, niba kasi maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee piliguloso, Godeeye nimapoo diye di odoo ee yoso ka enigeliyo? Kolokoloso o pe gilimadoloso medee egee wuo egeesee selame, ayo biame susuga nowolo dio gilimadalai goomegeliso. Esino niba koo goomegelina. ³⁸ Esiga Yelusalem odoo, niba dui. Nibada tei moso tegei ee Godeeye poogoo duga, moso egee mosoowe malaiso. ³⁹ Esiga ayo nimapoo taka. Niyo a see agalaime. Esino biame oso siboga niyo egeesee

takalaiso, ‘Odo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo Godeeye yimapoo goomogoso,’ dalaiso. Biame omapoo niyo a see agalaiso.”

24

Yesuye tei moso tegei guobigilei eyo goo ee taka

(Maka 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu tei moso poo-goo dileso dimolome, o hamamee dili odoo oso yimapoo sibilesi egeesee takaso, “Tei moso tekepo tegei hagee ege,” diso.

² Esem Yesuye egeesee takaso, “Niba goo susuga hagee medee ege. Ayo nimapoo taka. Moso hamapoo yo hedebeso yo hee ma tobudoo molo agalaime. Esino yo susuga mi mapoo misigeduboloso molo agalaiso,” diso.

Dala goo oso bei mooloogalai biame

(Maka 13:3-23; Luka 21:7-24)

³ Osoloso Yesu Olipi mubi ma dokodoo peleso bado-boome, o hamamee dili odoo dibusomo sibilesi yimapoo egeesee woosaso, “Tei moso guobigilei ogo biameso ka guobigileiyo? Osoloso nayo sibilei mologa, malalo ogo gooso ka peledabalaiyo? Osoloso mi hoo pagalai mologa, daga ogo gooso imapoo ka eligileiyo? Nayo imapoo takee.”

4 Esemé Yesuyé see dimapoo egeesee takaso, “Niba obeeyamo! Odoó heeso tei goodee maga niba peegoo gilimado diyaga. 5 Bei, odoó aboso mo hu maga sibilesó takolone dieso nediliyo diba Kelisoso, dee takalaiso. Egeeseelone diayo odoó bei tei goo maga peegoo gilimado dileiso. 6 Esiga ha too goo sabolo osoloso biliga goo oso peledoboómo duga goo ee duloso, niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso daga malalo peledabalaiso. Esino biame egee hoo poogoo osoné, hamamee sibileiso.

7 Mi toowa heeso mi toowa hee sabolo ha talaiso. Biame omapoo mi susuga mapoo nei mauwe pagalaiso. Osoloso mi susuga mapoo mibia toowa sibileiso. 8 Goo hagoso peledobooga, dala biame oso bei mooloogolone ka seeso.

9 Egeesi ma kulodu odoó aboso nimapoo dala teneloso niba piligilame odoó abo mapoo tenelaiso. Osoloso niyo amapoo tei too goo omaga odoó susuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. 10 Biame omapoo odoó aboso tei too goo ee pagalaiso. Egeeseelone diayo emegei tei too odoó ee hegilone, diba ha teli odoó mapoo tiasalaiso. 11 Osoloso gamenee godee maga to tolosó kokodo takomo sili odoó aboso sibilesó odoó

abo peegoo gilimado dileiso. 12 Egeesi ma kulodu goo tokenee goo oso diya toowa dolone, edebeeyo emegei sooloo deli goo ee me pagalaiso. 13 Esino odoó agayo o tei too medee kibiloso badolone hoo poogoo mapoo dileso peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. 14 Esiga mipoo hamapoo to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoó susuga oso dulame takomo dileiso. Osoloso to tekepo hagee odoó susuga oso olo dulugaloso dogá, mi hoo pagalai biame omapoo peledabalaiso.

15 Esiga hesigeli odoó, no to hageeyo bei medee gooleede. Bei, Godee maga to tolosó kokodo takomo sili odoó Daniyeleeye egeesee takaso, ‘Niba bi diya tokenee mudu opusomo di oso tei moso ma kulodu molo agalaiso. Esiga bi ogoso Godeeyo howo woola tei moso tokenee palaiso,’ diso. 16 Egeeseega Yudiya mi toowa mapoo debeli odoó oso bi mudu opusomo di ee ogoga mubi ma dokodoo kukulo pele. 17 Osoloso biame omapoo odoó moso hau mapoo badoga, see moso kulodu gadilesó o bi na te. 18 Osoloso odoó homolee ma kulodu siloga, o gidei talame mosopoo see na wedi di. 19 Osoloso biame omapoo sobo koowasi

sabolo, osoloso holope too nedili sobo ee kukulo dilei diya kalawa toowa molo agalaiso. ²⁰ Esiga Godee mapoo takee, niyo kukulo dilei biame ee wau biame o, iyo hasali biame omapoo pelededelega pagalame.

²¹ Bei, biame omapoo dala toowa oso sibileiso. Esiga mi bei mooloogoo biame abaga simino epedee hamapoo, odoo susuga oso dala goo hageesi egele. Esino dala goo toowa hagoso sibilesi koodobuoga, hamamee dala goo hageesi see agalaime. ²² Esino dala biame hagee see Godeeye deiyepo moodoolaiso. Bei, yayo biame sage magoo diepi, odoo heeso dala ee ma kulodu badalai tebile pegeliyo. Esino dala ee ma kulodu Godee eyo hesiga odoo ee halo, yayo biame see deiyepo moodoolaiso.

²³ Biame omapoo odoo heeso sibilesi nimapoo takolone, 'Hamapoo ege, Keliso hagoso' o, 'Koo ege, Keliso ogoso,' dee takooga, o to mapoo tei na te. ²⁴ Bei, gamenee keliso deli sabolo, osoloso gamenee godee maga to tolosi kokodo takomo sili odoo oso sibilesi goo toowa opusomo di edebeeyo howeli moodoolaiso, odoo susuga sabolo osoloso odoo Godeeye hesiga oso peegoo dia beleso kukulo agalame. ²⁵ Esiga

niba medee dui. Goo hagee pelededelega mologa, ayo daga nimapoo ka taka.

²⁶ Esiga odoo heeso nimapoo takolone, 'Niba ege. Keliso dobudu badoso,' dee takooga, yo agalame na di. Osoloso see yayo takolone, 'Niba ege. Keliso moso kulodu badoso,' dee takooga, omapoo tei na te. ²⁷ Bei, kei ebiedigaga mi toowa egee gadeebugu egeesi masi ogoga, niyo Odoo Holo a sibo agalaiso. ²⁸ Osoloso mi hee mapoo hune mologa, kukodeeso hune egee nalame omapoo busiliso."

*Odoo Holo oso sibilei
(Maka 13:24-37; Luka 21:25-36; 17:26-36)*

²⁹ "Osoloso hamamee haga booloogelega dala biame hagoso dileso koodobuoga, 'osoko semelaiso.

Egeeseega anosee gadee-bigileime.

Osoloso giwo kei ma dokodoo egee molo mi hamapoo tigidibileiso.

Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo Godeeye halabuga ki me pagalaiso.'

³⁰ Osoloso biame omapoo Odoo Holo ayo sibilei eyo goo ee kei ma dokodooga eligiga, odoo susuga oso agalaiso. Eseege odoo susuga oso goohele sabolo

pupusigileiso. Egeesi ma kulodu odoo susuga oso Odoo Holo ayo kolobo maga gadeebugu sabolo osoloso kitulugu toowa sabolo siboga agalaiso. ³¹ Osoloso kibu neligidi iga, ayo mo momaiye diye dalaiso, diayo dileso odoo susuga Godeeye hesiga mi susuga mapoo egee do ee gilimalame.

³² Osoloso niba sogai maga goo hagee medee gooleede. Sogai du pisigaga ogoloso wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso. ³³ Esiga goo hagee egeesi masi moloso. Goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Odoo Holo ayo sibilei olo koola tooboo doloso niba olo gooleedalaiso. ³⁴ Ayo nimapoo taka. Odoo epedee hamapoo egee do diba osee dogo goo susuga hagoso peledaba ee diba agalaiso. ³⁵ Esiga kei sabolo mipoo sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to me pagalaime.

³⁶ Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame ee odoo hee gooleede. Osoloso Godeeyo momaiye Kei mi ma dokodoo egee do sabolo osoloso Godeeyo owolo anosee gooleede. Esino hedebe mo Ma Godeeye biame egee gooleedoloso ka badoso. ³⁷ Esiga Nowaye badebei biame omapoo goo peledaba goo hedebe egeesi masi oso Odoo Holo ayo sibilei biame mapoo peledabalaiso. ³⁸ Bei,

Nowaye badebei biame omapoo, howo duwelega molome odoo susuga oso nei sabolo howo sabolo nolone dobolone sobo hulone de-beiso. Diba egeeseelone doboome, biame heeso Nowa du toowa ma kulodu gadiso. ³⁹ Nowa du toowa ma kulodu gadime, odoo susuga oso goo peledabalai ee kibiya gooleedelega do-boome, howo toowa duwa oso diba howoso neso. Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame omapoo goo hedebe hageesi oso peledabalaiso. ⁴⁰ Esino biame omapoo odoo bakadio homolee ma kulodu tou tomo silesiboga, odoo heeno ido polone hee omapoo pagalaiso. ⁴¹ Osoloso sobo bakadio wo galaga mologa, sobo heeno ido polone hee omapoo pagalaiso.

⁴² Esiga niba mopoodoo doloso koolone ka debee. Bei, nibada Lodee ayo sibilei biame ee niba gooleede. ⁴³ Esino niba goo hagee medee gooleede. Edebeeyo mesiyaso o moso mapoo sibilei biame ee duga, yo mopoodoo doloso badolone medee bamalaiso. Osoloso mesiya olo siboga ogoloso yo habigileiso. ⁴⁴ Esiga niba nosee medee mopoodoo doloso ka debee. Bei, Odoo Holo ayo sibilei biame ee niba gooleede.”

Tou tekepo teli odoo sabolo osoloso tou tokenee

*teli odo**(Luka 12:41-48)*

⁴⁵ “Goo mapoo mesiloso silone tou tekepo teli odo ee ogumo? Wiligi odo oso odo egeesi mapoo kitulugu tenelaiso, yayo o tou teli odo susuga medee bolone yayo dimapoo nei nali pilame. ⁴⁶ Bei, wiligi odo yo peegoo dileso badoboso see sibilesa ogoga, o tou teli odo oso o tou medee tekepo too daga, yimapoo diya goomogalaiso. ⁴⁷ Esiga ayo nimapoo taka. Wiligi odo oso o tou teli odo oso tou medee tekepo too ogoloso, see yimapoo bi susuga ee yayo bamelee dalaiso.

⁴⁸⁻⁴⁹ Esino tou tokenee teli odo oso o wiligi odo saga koo siboga eyo nediliyo egeese takalai malaiso, ‘Mo wiligi odo saga koo sibo,’ doloso tou teli odo abo wooloogolone, yugune nali odo gilimadoloso nei sabolo howo sabolo nolone dabalaiso. ⁵⁰ Yo egeeseemo silone mopoodoo delega badoga, o wiligi odo omapoo sibileiso. ⁵¹ Osoloso o wiligi odo oso sibilesa yo diya wooloso peegoo habigileiso, goo bakadio gweli odo sabolo dabalame. Osoloso diayo omapoo dobolone pisa sabolo osoloso mei gisile sabolo dabalaiso.”

25

Sobo obuo 10 eyo goo maga wudu taka

¹ “Biame omapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei ee egeesi masi malaiso. Sobo obuo 10 oso dia keme toloso giso sobo hulame siboga, yo tugodalame diso. ² Osoloso dima kulodu sobo abo 5 ee goo medee koo gweli. Esino sobo abo 5 ee goo medee gweli. ³ Egeesi ma kulodu sobo abo goo medee koo gweli oso dia keme howo keesoloso dulone, howo abo telega diyadeeso. ⁴ Esino sobo goo medee gweli oso dia keme sabolo osoloso howo abo keesoo sabolo toloso diyadeeso. ⁵ Diba dileso balaga meleeno, odo sobo hulei ee saga sibile. Esem diba diya tila poogoome tiesaso.

⁶ Osoloso gesi domo mapoo odo heeso to neligidi egeese takaso, ‘Sobo hulei odo ee olo koola sibo. Esiga niba dileso yo tugode,’ dee takaso.

⁷ Esem sobo obuo susuga tiesamelee maga hogogabuloso dia keme wiki medee pailame hoo kookooso. ⁸ Esino sobo obuo goo medee koo gweli oso sobo goo medee gweli mapoo egeese takaso, ‘Ibada keme howo olo hosudalaso. Esiga niyo iba howo tenee,’ diso.

⁹ Esem goo medee gweli sobo obuo oso nei dimapoo egeese takaso, ‘Haye. Iyo ibada howo nibada keme mapoo keesoga, iba howo tebileime. Esiga niba howo

abo neiso talame bi teli moso mapoo diyadee,' diso.

¹⁰ Esemé diba howo talame dime, odoó sobo hulei ee sibilesó peledabaso. Esemé goo medee gweli sobo obuo yo bamelee diba yibolo hodobo nei nalame moso kulodu galagadiso. Diba moso kulodu doboome, osulu kisiso.

¹¹ Esino sobo obuo goo medee koo gweli diba hamamee sibilesó osulu mapoo kalamadulone egeesee takaso, 'Wiligi odoó, osulu yade, iba moso kulodu gasibileiya,' dee takaga meleeso.

¹² Esino odoó sobo hulame simi oso nei dimapoo egeesee takaso, 'Haye. Niba gasibileime. Bei, ayo nimapoo tei taka. A niba gooleedele,' dee takaso.

¹³ Esiga niba medee koolone ka debee. Bei, Odoó Holo ayo sibilei biame ee niba gooleedele."

Tou teli odoó bakadio hedebe di eyo goo maga wudu taka

(Luka 19:11-27)

¹⁴ "Osoloso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi malaiso. Wiligi odoó oso mi eli sage mapoo dilame, o tou teli odoó gili-madooso. Osoloso dimapoo o bi medee bameleeye diso. ¹⁵ Egeesee lone yayo o tou teli odoó mapoo molee tenelone dia goo goolee sabolo teiba teneeso. Egeesee solone yayo odoó hee mapoo molee

ko 5,000 teneeso. Osoloso odoó hee yima hamamee taba mapoo molee ko 2,000 teneeso. Osoloso odoó hee ee ma hamamee taba mapoo molee ko 1,000 teneeso. Osoloso yo see mi eli sage mapoo diso. ¹⁶ Esemé o tou teli odoó molee ko 5,000 too odoó oso molee egee tolosó dileso bi neiso teli moso togoloso badolone molee ko hodio 5,000 tooso. ¹⁷ Osoloso molee ko 2,000 too odoó yinosee molee egee tolosó dileso bi neiso teli moso togoloso badolone molee ko hodio 2,000 tooso. ¹⁸ Esino odoó hee molee ko 1,000 too yo o wiligi odoowo molee egee tolosó dileso mada mi doluguso.

¹⁹ Wiligi odoó yo mi eli sage dileso biame sage omapoo badoboso see wedi simiso. Yo sibilesó yayo molee pi odoó ee gili-madooso, molee oso goo hee moodoo beleso agalame.

²⁰ Esemé molee ko 5,000 too odoó oso molee tosibilesó egeesee takaso, 'Wiligi odoó, nayo amapoo molee ko 5,000 tenee ee see ayo abaga odoomo dino 10,000 tugodoo hagoso,' diso.

²¹ Esemé wiligi odoó oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou medee goosa teli odoó. Nayo tou tekepo too ee ogoloso a goomogoso. Esiga nayo bi pepooko medee bamelee maga nei ayo namapoo bi toowa bameleeye dalaiso. Esiga

no mo moso kulodu abolo hodobo goomoga sabolo badalame gasibe,' diso.

²² Esemé molee ko 2,000 too odoó yinosee molee tosi-bilesó egeesee takaso, 'Wiligi odoó, nayo amapoo molee ko 2,000 tenee ee see ayo abaga odoomo dino 4,000 tugodoo hagosó,' diso.

²³ Esemé wiligi odoó oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou medee goosa teli odoó. Nayo tou tekepo too ee ogoloso a goomogo. Esiga nayo bi pepooko medee bamelee maga nei ayo namapoo bi toowa bamele-eye dalaiso. Esiga no mo moso kulodu abolo hodobo goomoga sabolo badalame gasibe,' dee takaso.

²⁴ Esemé molee ko 1,000 too odoó oso sibilesó egeesee takaso, 'Wiligi odoó, a gooleedoo, no kitulugu sabolo odoó mapoo diya seseli. Osoloso no odoó heeyo nei segei wulo goobada teli. ²⁵ Esiga a nobolo obulone nee molee oso goo hee moodelega, wulo dilesó mada mi ka dolugu. Esiga nee molee amapoo tenee ee teiba osee hagee moloso,' diso.

²⁶ Esemé o wiligi odoó oso nei yimapoo egeesee takaso, 'No tou diya tokenee teli wabada odoodoó. Nayo goolee, a emegei dia nei segei wulo gooloogali gweliso. ²⁷ Esino nayo kasalame mo molee kauwulame molee

bali odoó dia moso mapoo magelega ka poogoowo? Nayo mo molee omapoo magoo diepi, ayo see wedi simi biame mapoo mo molee ogoso toowa poloso mologa teliyo,' dee takaso.

²⁸ Osoloso wiligi odoó oso o odoó abo mapoo egeesee takaso, 'Niyo yimapoo molee ko 1,000 egee molo tolosó see odoó molee ko 10,000 too mapoo tenee. ²⁹ Bei, odoó agayo dimapoo tenee bi ee medee bamologa, nei dimapoo bi bei tenelaiso. Esino odoó agayo dimapoo tenee bi ee medee bel-ega poogooga, bi susuga dimapoo egee molo see padaga dalaiso. ³⁰ Esiga tou too tokenee bali odoó ee peegoo neliga ma kulodu togobigi. Osoloso yo omapoo pisa sabolo badolone mei gisile sabolo badalaiso.'"

Goo midilei biame

³¹ "Odoó Holo ayo kitulugu sabolo osoloso Godeeyo momaiye susuga sabolo siboga, biame omapoo ayo toowa doloso badeli goo omaga gadeebugu sabolo sibilesó ayo wiligi doloso bili mapoo badalaiso. ³² Osoloso mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoó susuga ee Godeeyo momaiye oso gili-mado sibilesó mo mudugiy-opoo mooloogoodalaiso. Osoloso be bali odoó oso o be domo puloso sipi be dibusomo pi, osoloso

gout be dibusomo pi deli, egeesi masi solone ayo mi odoo susuga domo puloso mooloogoodoo bakadio moodolaiso. ³³ Egeeseelone ayo odoo mooloogoodoo hee sipi be masi ee mo dee deede dokolo mapoo sibiles mooloogoode, osoloso odoo mooloogoodoo hee gout be masi ee mo dee dobusu dokolo mapoo sibiles mooloogoode, dee takalaiso.

³⁴ Osoloso wiligi odoo taba ayo mo dee deede dokolo mooloogoodoo odoo mapoo egeese takalaiso, 'Mo Maye goomegeli odoo niba sibadee, Godeeye mipoo bei moolooge mapoo Godeeye wiligi doloso badeli mi niyo dabalame mopoodoo doloso egee molo mapoo gasibadee. ³⁵ Bei, a hodume niyo amapoo nei teneliso. Osoloso a howo na poogoome niyo amapoo howo keneliso. Osoloso a odoo soo masi sibume niyo a nibada moso mapoo ido peliso. ³⁶ Osoloso a boodo diwe badoboome, niyo amapoo dugo kalame teneliso. Osoloso a paiye badoboome, niyo a medee baliso. Osoloso a neliga moso ma kulodu badoboome, niyo a agalame sibiliso,' dee takalaiso.

³⁷ Osoloso Godeeyo howo woola odoo tekepo debeli mo dee deede dokolo mooloogoodoo oso nei egeese takalaiso, 'Lodee, kopolone

no hodia badoboome, iyo no ogoloso nei ka teneeyo? Osoloso kopolone no howo na paga badoboome, iyo no ogoloso howo ka keneeyo? ³⁸ Osoloso kopolone no odoo soo masi sibume, iyo no ogoloso ibada moso ka ido palayo? Osoloso kopolone no boodo diwe badoboome, iyo no ogoloso dugo kalame ka teneeyo? ³⁹ Osoloso kopolone no paiye badoboome, iyo no ogoloso medee ka bameleeyo? Osoloso kopolone no neliga moso ma kulodu badoboome, iyo no agalame ka simiyo?' dee takalaiso.

⁴⁰ Osoloso wiligi odoo taba ayo nei egeese takalaiso, 'Ayo nimapoo tei goo taka. Niyo tei telaga odoo abo wuluge pidimenee ee, niyo a pidi masi pidi,' dee takalaiso.

⁴¹ Osoloso wiligi odoo taba ayo mo dee dobusu dokolo mooloogoodoo odoo mapoo egeese takalaiso, 'Niba amaga peegoo diyadee. Bei, niba Godeeyo kamana ma hemidu doso. Esiga Godeeye Saiten sabolo osoloso o momaiye sabolo dou koo semili mopoodoo doloso magoo mapoo dabalame diyadee. ⁴² Bei, a hodume niyo amapoo nei tenele. Osoloso a howo na paga badoboome, niyo a howo kenele. ⁴³ Osoloso a odoo soo masi sibume, niyo a nibada moso mapoo ido pele. Osoloso a boodo diwe

badoboome, niyo amapoo dugo kalame tenele. Osoloso a paiye badoboome, niyo a medee bele. Osoloso a neliga moso ma kulodu badoboome, niyo a agalame sibile,' dee takalaiso.

⁴⁴ Egeeseega diayo nei egeesee takalaiso, 'Lodee, kopolone no hodia sabolo osoloso howo na paga badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no odoosoo masi sibume iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no boodo diwe badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no paiye badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone no neliga moso ma kulodu badoboome iyo no ka egeiyo? Osoloso kopolone goo susuga hagee ogoloso no pidile ka poogoowo?' dee takalaiso.

⁴⁵ Osoloso wiligi odoosoo taba ayo nei dimapoo egeesee takalaiso, 'Ayo nimapoo tei goo taka. Niyo tei telaga odoosoo abo wuluge pidilega poogoomenee ee a pidile poogoo,' dee takalaiso.

⁴⁶ Esiga odoosoo hagee bia peegoo dileso kookaiyo moloso osee malai dala goo mapoo dabalaiso. Esino Godeeye tekepo deli odoosoo ee Godee sabolo gie badobosoo kookaiyo osee dabalaiso."

26

Yesu wooloomalame to mou
(Maka 14:1-2; Luka 22:1-2; Yon 11:45-53)

¹ Yesuye goo susuga hagee taka koodobuloso see o hamamee dili odoosoo mapoo egeesee takaso, ² "Niba olo gooleedoosoo, Godeeye Gababia wo nalai ee bei mooloogalai biame hoogoo bakadio moloso. Osoloso biame omapoo Odoosoo Holo a homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ha teli odoosoo mapoo tiasalaiso," dee takaso.

³ Osoloso biame omapoo Yu odoosoo wiligi odoosoo tebisa sabolo, osoloso tei moso eyo wiligi odoosoo tebisa, diayo dia wiligi odoosoo Kayapaseeyo moso mapoo mooloogoodoloso to mousoo.

⁴ Diayo gamenee goo maga Yesu tolosoo wooloomalame mada to mousoo. ⁵ Osoloso diayo egeesee takaso, "Iyo Gababia wo ne biame mapoo yo wooloomalaime. Bei, odoosoo susuga oso dimapoo komonolone biligiyaga," disoo.

Betani mi mapoo sobosoo mopoodoo soo medee tekepo oso Yesuwo wiligi mapoo soo
(Maka 14:3-9; Yon 12:1-8)

⁶ Yesu Betani mi mapoo badolone, odoosoo daga agagisa bia Yesuye tekepo pa Saimonowo moso mapoo palasoo. ⁷ Yo omapoo nei nolone badoboome, sobo heeso kapu yosoo moodoo mapoo mopoodoo soo medee tekepo keesoloso tosimisoo. Yayo tosibileso Yesuwo wiligi mapoo soosoo. Mopoodoo soo hagee molee towasoo teli.

⁸ Esemé Yesu o hamamee dili odoó oso goo hágee ogoloso diya komonolone egeesee takaso, “Bei kasalame sobo hágoso mopoodoo soo medee tekepo ee wulo goo mauwe yimapoo soomeleso ka hosudoowo?”
⁹ Yayo mopoodoo soo medee tekepo hágee odoó mapoo neiso talame tenee diepi, molee toowa toloso bi mauwe odoó mapoo tenelai tebiliyo,” diso.

¹⁰ Esino Yesuye diayo gowe goo ee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Sobo hágoso goo moodoo hágee ogoloso yimapoo to tokenee na takee. Bei, yayo amapoo goo tekepo moodoo.”
¹¹ Esiga bi mauwe odoó ee biame susuga nibolo hodobo dabalaiso. Esino a biame susuga nibolo hodobo badalaime.
¹² Yayo mopoodoo soo egee mo wiligi mapoo soo oso mo suso bi ma kulodu malai ee mopoodoo doo.
¹³ Ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo mi kamapoo Godeeyo to tekepo takooga, diayo sobo hágoso goo moodoo onosee takalaiso. Osoloso edebeeyo o goo onosee osee goolee malaiso.”

Yudaseeye Yesu tiasalame goomoga magoo

(Maka 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Osoloso Yesu o hamamee dili odoó 12 ee ma kulodu badeli odoó hee Yudas-Iskaliyoteeye tei moso wiligi odoó tebisa mapoo dileso egeesee takaso,
¹⁵ “Ayo

Yesu nimapoo tiasoga, niyo amapoo nei ogoó bi tenelaisomo?” diso. Esemé diayo nei molee ko 30 yimapoo teneeso.
¹⁶ Esemé domo omaga bei mooloogoloso Yudaseeye Yesu dimapoo tiasalame eli esiamo sileeso.

Yesuye o hamamee dili odoó sabolo Godeeye Gababia wo ne

(Maka 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yon 13:21-30)

¹⁷ Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yesu o hamamee dili odoó oso dileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Iba mi kamapoo dileso Gababia wo nalai ka mopoodoo dalaiyo?”
 dee takaso.

¹⁸ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Niba Yelusalem mi mapoo dileso odoó hee ogoloso yimapoo egeesee takee, ‘Eligili odoó oso egeesee taka: Mo biame Godeeye hesia ee olo koola tooboogona. Esiga ayo mo hamamee dili odoó gili-madoloso nee moso mapoo Gababia wo ka nalaigona,’
 dee takee.”
¹⁹ Yesuye egeesee taka duloso o to ee dodolone o hamamee dili odoó oso dileso Gababia wo nalame mopoodoo dooso.

²⁰ Osoloso habe Yesuye o hamamee dili odoó gili-madoloso wo nalame bulumaso.
²¹ Diba omapoo nei nolone dobolone Yesuye egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Nimaga odoó

heeso a ha teli odoo mapoo tiasalaiso,” diso.

²² Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso goohele sabolo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, ayowo?” dee takaga meleeso.

²³ Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Odo agayo mo peleta mapoo abolo hodobo wo olugudoloso naga, a ha teli mapoo tiasalai odoo ogoso.

²⁴ Esino Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka ee dodolone, Odo Holo a talaiso. Esino Odo Holo a ha teli odoo mapoo tiaseli odoo yo dala toowa talaiso. Oweeye yo soomagelega poogoo diepi, yo dala tele pegeliyo.”

²⁵ Esemé Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli Yudaseeye egeesee takaso, “Eligili odoo, ayowo?” diso. Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “O. No olo egee takooso,” dee takaso.

Lodee gooleebugu wo ne

(Maka 14:22-26; Luka 22:19-20; 1Kol 11:23-25)

²⁶ Diba wo nolone do-boome, Yesuye wo tolosa Godee mapoo goomoga to takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo wo pulone egeesee takaso, “Wo hagee tolosa ne. Hagee mo suso,” diso.

²⁷ Osoloso see Yesuye kapu wain i keeso tolosa Godee mapoo goomoga to takoloso

o hamamee dili odoo mapoo tenelone egeesee takaso, “Niba susuga wain i hagee ne. ²⁸ Hagee mo sawo, odoo susuga dia tokenee hapalame ka sologo bugu. Mo sawo oso Godeeye o odoo mapoo to kitulugu magoo goo oso tei peledabalame. ²⁹ Esiga ayo nimapoo taka. Ayo epedee hamaga dulone wain i hagee see nalaimé. Esino hamamee mo Maye wiligi doloso badeli mi mapoo ayo nibolo hodobo wain i dia see nalaiso.”

³⁰ Osoloso diba goomoga kosaiya hedebe pouloso Olipi mubi mapoo diso.

Pitaye Yesu yo boobado bigilei goo ee taka

(Maka 14:27-31; Luka 22:31-34; Yon 13:36-38)

³¹ Yesuye see tobu o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Epei gesi odoo susuga niyo a poogoo dileiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Godeeye sipi be bali odoo ee wooloomaga, sipi be susuga oso yimaga peegoo kukulo dileiso.’”

³² Osoloso Yesuye see egeesee takaso, “Esino a ta maga hogado dileso, ayo daga malalo Gelili mi mapoo dileso niba bamalaiso.”

³³ Esemé Pitaye nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Odo susuga oso namaga

peegoo kukulo duga, hedebe ayo no poogoo dileime,” diso.

³⁴ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Ayo namapoo tei taka. Epei gesi kolokolo takelega mologa, nayo mo goo gagadilei bakadio hedebe dalaiso,” dee takaso.

³⁵ Esemé Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Ayo egeesee selaime. Edebeeyo no wooloomaga, a nobolo hodobo talaiso,” diso. Esemé o hamamee dili odoosuga oso to hedebe egeesee takaso.

Yesuye Getesemeni homolee mapoo Godee mapoo taka

(Maka 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Yesuye o hamamee dili odoosabolo Getesemeni homolee mapoo dileso dobolone dimapoo egeesee takaso, “Niba hamapoo debee. A koo dileso Godee mapoo takalaiya,” diso.

³⁷ Yayoo egeesee takoloso hedebe Pita osoloso Sebediyo owolo bakadio esee ido palaso. Yo peleso badoboome, goohele goo sabolo osoloso su hegi goo oso yimapoo simiso.

³⁸ Osoloso yayoo dimapoo egeesee takaso, “Mo su ma kulodu hegi goo toowa oso molone ayo talai olo koola tooboo. Esiga niba hamapoo dobolone, abolo hodobo koolone ka bamo,” diso.

³⁹ Yesu egeesee takoloso dimaga pepooko hoogoo

dileso ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tiamolone Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Ma, no goomogoga, amapoo dala egee sibo ee nayo peegoo magee. Esino nayo goomoga goo ee moodee, ayo goomoga goonee,” dee takaso.

⁴⁰ Osoloso yo Godee mapoo taka koodobuloso dileso egeino, o hamamee dili odoosabakadio hedebe di tiesamolome egeiso. Esemé Pita mapoo egeesee takaso, “Niba kaseega ka tiesamalala? Niba biame deiyepo mapoo abolo hodobo koolone dabalai tebiledoo.” ⁴¹ Niba bolone Godee mapoo takolone ka debee, kukuga homodobiya. Bei, niba goo tekepo talame goomogoso. Esino nibada su oso ki me ka poogoo,” diso.

⁴² Yo see tobu dileso Godee mapoo takaso, “Ma, dala goo ayo talai oso a dagadilei tebile daga, a dala egee talaiso. Bei, ayo nayo goomoga goo ee talaiso.”

⁴³ Yesu see tobu dileso Godee mapoo takoloso sibilesio egeino, o hamamee dili odoosabakadio hedebe di diba tila poogoomo tiesa molo egeiso. ⁴⁴ Osoloso Yesu see tobu bakadio hedebe di mapoo dileso goo hedebe eyo daga taka hedebe egeesee takaso.

⁴⁵ Osoloso yo see wedi sibilesio o hamamee dili odoosabakadio mapoo egeesee takaso, “Niba osee tiesa molosomo? Bei,

Odoo Holo a tokenee odoo mapoo tiasalai biame olo siboso. ⁴⁶ Esiga koo ege, a tokenee odoo mapoo tiasalai odoo ee olo siboso. Esiga niba tebise, dimapoo dimo.”

Edebeeyo Yesu wooloomalame ido di

(Maka 14:43-50; Luka 22:47-53; Yon 18:3-12)

⁴⁷ Yesu to osee komolome, o hamamee dili odoo hee Yudaseeye Yesu talame odoo mooloogoodoo toowa gilimado simiso. Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Yesu talame odoo hagee bia diye diso. Esem diayo sibulone kaiya sabolo kodolo sabolo toloso sibadeeso. ⁴⁸ Egeesi ma kulodu Yudas yo epedee sibilega badolone, odoo Yesu talai mapoo yayo egeesee takaso, “Ayo dileso adaga, odoo ogoso. Eseega niyo yo toloso ka ido di,” diso. ⁴⁹ Osoloso Yudaseeye odoo gilimado sibilesa Yesu mapoo dileso egeesee takaso, “Emegei, eligili odoo,” dee takoloso yo adaso.

⁵⁰ Esem Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Emegei, nayo goo moodoolame simi egee moodee,” diso. Esem odoo susuga oso sibilesa Yesu tooso. ⁵¹ Esino o hamamee dili odoo heeso kaiya toloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo eyo dulo koososo.

⁵² Esem Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nee kaiya peegoo magee. Bei, emegei piligilame kaiya toloso silesibili odoo ee kaiyaso piligileiso. ⁵³ Esiga niba gooleedeleyo, ayo a pidilame mo Ma mapoo takooga, yayo o momaiye mooloogoodoo ^{12*} egeesi sabolo osoloso abo epedee saga meiyee dalaiso. ⁵⁴ Esino ayo egeesee seega, ayo dala toloso talai goo ee Godeeyo toso booka maga taka sabolo kasee tebileisomo?” dee takaso.

⁵⁵ Esem Yesuye yo talame sibadee odoo omapoo egeesee takaso, “Niyo ogoga a mesiya daga, a talame kaiya sabolo osoloso kodolo sabolo misigaloso ka sibatada? Esino ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sileeme, niyo a egeliso. Esiga bei kaseme ayo omapoo eligimo sileeme niyo a telega ka poogoowo? ⁵⁶ Esino niyo epei a talame simi hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo olo tobuoso.” Esem biame omapoo Yesu o hamamee dili odoo susuga oso yo poogoloso kukulo diyadeeso.

Yesu wiligi odoo tebisa mapoo ido di

(Maka 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yon 18:13-14, 19-24)

57 Edebeeyo Yesu toloso tei moso wiligi odoo taba Kayapaseeyo moso mapoo ido palaso. Esiga moso ee ma kulodu tei eligili odoo sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso daga olo mooloogoodoloso debeiso. 58 Esemе Pitaye hamameedee Yesu deedee dileso tei moso eyo wiligi odoo taba eyo moso beele ma kulodu gadiso. Yo tei moso gidebeli odoo sabolo omapoo badolone, Yesu mapoo ogoo goo mooda beleso bameleeso.

59 Esemе tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoo dia goo midili wiligi odoo tebisa oso Yesuwo goo maga gamenee takeli odoo ee esiaso, yimapoo goo tokenee hee mologa, Yesu ka wooloomalame. 60 Egeeseelone edebeeyo wulo gamenee takolone Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takaso. Esino diayo taka ee ma kulodu tei goo hee molo egele.

61 Esemе odoo bakadio oso see hamamee sibilesa egeesee takaso, "Iba Yesuye egeesee takeme duso, Godeeyo tei moso hagee guobuguloso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia tegelai yimapoo kitulugu moloso, dee takeme duso."

62 Esemе tei moso wiligi odoo taba oso toboloso Yesu mapoo egeesee takaso, "Odoo hagee biaso nee goo

maga goo opusomo opusomo di egee takoo mapoo nayo to eyo nei takalaimoyo?" diso. 63 Esino Yesu to hee takele. Esemе tei moso wiligi odoo taba oso see tobu yimapoo egeesee takaso, "Ayo gie badeli Godeeyo hu maga namapoo ka taka. No tei Godeeyo owolo Kelisosomo? Imapoo takee," diso.

64 Yesuye to nei yimapoo egeesee takaso, "O. Nayo olo egee takooso. Esino ayo nimapoo takooso. Hamamee niyo Odoo Holo a Kitulugu Godeeyo dee deedee dokolo mapoo badoga agalaiso. Osoloso ayo kei ma dokodooga kolobo maga siboga agalaiso," dee takaso.

65 Esemе tei moso wiligi odoo taba oso to hagee duloso diya gowoolone, o dugo tologo bugulone egeesee takaso, "Odoo hagoso Godeeyo goo maga to tokenee takoo. Esiga iyo o goo see midilame to abo taka ee dulei koo goomogo. Bei, yayo Godeeyo goo maga to tokenee taka niba olo duso. 66 Esiga niyo yimapoo ogoo goo moodolai gooleedo?" diso.

Esemе tei eligili odoo sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso nei egeesee takaso, "Yo tokenee olo tooso, esiga yo talai tekepo," dee takaso.

67 Osoloso diayo yo manolone o mudu mapoo

magawo paganiso. Osoloso diayo o howo dugoso gaga-
 loso, yo woolone yimapoo
 egeesee takaso, ⁶⁸ “Keliso,
 no tei Godee maga to tolosa
 kokodo takomo sili odo
 daga, no odo agayo woolo?”
 dee takaga meleeso.

Pitaye Yesuwo goo gagadi
(Maka 14:66-72; Luka
22:56-62; Yon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita epedee moso pee
 mapoo osee badoboome,
 tei moso wiligi odo taba o
 tou teli sobo heeso sibilesa
 yimapoo egeesee takaso,
 “Nonosee Gelili odoo Yesu
 bolo silee odo hee noso,”
 dee takaso.

⁷⁰ Esem Pitaye odo
 susuga eyo howo woola
 egeesee takaso, “Nayo ege
 takoo goo ee a gooleedele,”
 diso.

⁷¹ Osoloso yo dileso moso
 beele osulu miyopoo to-
 budume, tou teli sobo heeso
 yo ogoloso odo abo omapoo
 tebisamelee mapoo egeesee
 takaso, “Odo hagee Nasalet
 odoo Yesu bolo sileeso,”
 dee takaso.

⁷² Esem Pitaye see to kit-
 ulugu sabolo egeesee takaso,
 “A tei goo taka. Odo egeyo
 goo a gooleedele,” diso.

⁷³ Biame deiyepo poogoloso
 hamamee odo susuga
 omapoo tebisamelee oso
 sibilesa Pita mapoo egeesee
 takaso, “No tei Yesubolo silee
 odo hee noso. Bei, nayo to
 ege ko ee Gelili odo oso to
 keli egeesee masi ko. Esiga
 nayo to kei oso nee goo ee
 yilige buguso,” diso.

⁷⁴ Esem Pitaye to kitulugu
 sabolo dimapoo egeesee
 takaso, “Ayo Godeeyo hu
 hesilone tei taka. Odo ege
 a gooleedele,” diso. Pitaye
 egeesee takoloso badoboome
 kolokolo takaso. ⁷⁵ Esem
 Pita kolokolo taka duloso
 Yesuye taka to ee gooleebu-
 guso. Bei, Yesuye yimapoo
 egeesee taka, “Kolokolo
 takelega mologa, nayo mo
 goo gagadi bakadio hedebe
 dalaiso,” diso. Esem yo to
 ege gooleebuguloso peegoo
 gadilesa diya goholone
 pisaso.

27

Yudas eyo nediliyo
woolooma

¹ Gesikolodee mapoo tei
 moso wiligi odo tebis
 susuga sabolo, osoloso Yu
 odo dia wiligi odo tebis
 susuga oso to mouloso, Yesu
 wooloomalame goomoga
 magooso. ² Osoloso diayo
 Yesuwo dee tiso tiegisaloso
 gamalee wiligi odo taba
 Paileteeye badebei mapoo
 ido dileso yimapoo teneeso.

³ Yesu tiaseli odo Yudase-
 eye Yesu tei olo woolooma-
 lame badebei goo ee duloso,
 diya goheleso. Esem
 molee ko 30 yayo too ee see
 tei moso wiligi odo tebis
 sabolo, osoloso Yu odo dia
 wiligi odo tebis mapoo
 tenelame diso. ⁴ Yayo dileso
 dimapoo egeesee takaso,
 “Ayo odo goo tokenee
 mauwe nimapoo tiasoo
 maga, a goo tokenee olo

tooso,” diso. Esino wiligi odoo tebisa oso nei egeesee takaso, “Egee ibada goonee. Nee goo. Esiga no nobusomo tekepo moodee,” dee takaso.

⁵ Egeesee taka duloso Yudaseeye molee ko egee tei moso ma kulodu kugobuguloso, see wedi dileso eyo nediliyo tiso mu mapoo bagagoloso, homo dee ma dokodooga bagagoo sooloso taso.

⁶ Esemе tei moso wiligi odoo tebisa oso molee ko misigelone egeesee takaso, “Ibada tei magoo oso egeesee takooso, ‘Molee hagee see tosibilesa molee odoo aboso tenee sabolo hodobo magalai tei,’ deliso. Bei, molee hagee odoo wooloomalai eyo nei tenee,” dee takaso.

⁷ Osoloso diba molee oso goo talai to magoloso bogoso sesepeni moodoogali odoo eyo mi molee ogoso tooso, Yu odoonee wedioga omapoo boulame. ⁸ Bei egeeseega odoo susuga oso mi egee takolone sawo mi deliso.

⁹⁻¹⁰ Esemе biame omapoo goo hagoso Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo Yelemayaye taka to sabolo teibaso. Bei, yayo egeesee takaso,

“Isalael odoo diayo o su eyo nei magoo molee ko 30 ee tolosa see odoo bogoso sesepeni moodoogali eyo mi ee tooso, Lodeeye amapoo taka to ee dodolone.”

Pailiteeye Yesuwo goo midi

(Maka 15:2-15; Luka 23:3-5, 13-25; Yon 18:33—19:16)

¹¹ Yesu Loum gamalee odoo Pailiteeye badebei mapoo ido sibume, nei gamalee odoo oso yimapoo egeesee takaso, “No tei Yu odoo dia wiligi odoosomo?” diso. Esemе Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, “O. No olo egee takooso,” dee takaso.

¹² Esemе tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takeme, yayo nei dimapoo to hee takele. ¹³ Esemе Pailiteeye yimapoo egeesee takaso, “Odoosoma susuga oso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takaga, no dusoma?” diso. ¹⁴ Esino Yesuye to hee takelega poogoome, gamalee odoo yo goo egee ogoloso diya dio diso.

¹⁵ Dugo susuga ma kulodu Pailiteeye Yu odoo goomogalame, Godeeye Gababia wo ne biame mapoo odoo susuga oso goomoga odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye deliso. ¹⁶ Biame omapoo mesiya hedebe odoo susuga oso gooleedoo ee neliga moso ma kulodu badebeiso, o hu ee Balabas.

¹⁷ Esiga odoo susuga olo mooloogoodeme, Pailiteeye dimapoo egeesee woosaso, “Ayo odoo ogu ee neliga

moso ma kuloduga peegoo ka tamagalaiyo? Balabas o, Yesu, edebeeyo Keliso deli ee tamagalaiyo?”¹⁸ Egeesi ma kulodu Yu odo dia wiligi tebisa oso Yesu mapoo koolone, diayo Yesu yimapoo ido simi goo ee, yo ogoloso olo gooleedooso.

¹⁹ Paillet goo midili odo oso bili mapoo osee bado-boome, osoboye yimapoo to tenelone egeesee takaso, “Odo goo tokenee mauwe omapoo nayo goo hee na moodeeye. Bei, eiyo gesi ayo o goo maga sapootia diya ku tiaga,” dee takaso.

²⁰ Esino tei moso wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Yu odo dia wiligi odo tebisa oso odo susuga mapoo toso pupulone egeesee takaso, “Paillet mapoo egeesee takee, ‘Yesu ono wooloomolone Balabas, ono peegoo tamageeye,’ dee,” diso.

²¹ Esem Pailleteeye odo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba ayo odo ogu ee neliga moso ma kuloduga peegoo tamagalai ee ka goomogolo?” Esem odo susuga oso nei egeesee takaso, “Balabas ono peegoo ka tamagee,” dee takaga meleeso.

²² Esem Pailleteeye egeesee takaso, “Ayo Balabas yo neliga moso ma kuloduga peegoo tamagooga, hee Yesu

edebeyo Keliso deli ee kasee moodoolaisomo?” diso.

Esem nei odo susuga oso to neligidi takolone egeesee takaga meleeso, “Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige,” dee takaso.

²³ Esino Pailleteeye dimapoo egeesee takaso, “Yayo ogo goo tokenee tooga, niyo yo wooloomalame ka sala?” diso. Esino odo susuga oso to diya neligidi egeesee takaso, “Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige,” demeleso.

²⁴ Esem odo susuga oso Paillet yayo goomoga goo ee telega poogoome, diba komonolone biligalame see ogoloso, yo howo keedoloso odo susuga eyo howo woola o dee hapoolone* egeesee takaso, “Niyo odo hagee wooloomaga, mo goonee, esino nibada goo,” dee takaso.

²⁵ Esem odo susuga oso egeesee takaso, “Yo wooloomaga eyo nei iyo ibada holaiso sabolo talaiso,” diso.

²⁶ Esiga Pailleteeye Balabas neliga moso maga peegoo tamagooso. Esem yayo o ha teli odo mapoo takolone, Yesu we tiso wooloso homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige, dee takaso.

Ha teli odooso Yesu mane
(Maka 15:16-20; Yon 19:2-

3)

27:18: Yon 11:47-48; 12:19 **27:24:** Deut 21:6-9 * **27:24:** Pailleteeye o dee hapoo eyo bei ee, Yesu woolooma ee o goo tokenee nee dolone ka hapoo.

27:25: Diye 5:28

27 Eseme Paillet o ha teli odoo oso Yesu we tiso wooloso Loum gamaleeyo moso mapoo ido palaso. Eseme ha teli odoo susuga sibileso Yesu domo to-budume toboloso silodabaso. 28 Diba omapoo mooloo-goodoloso, Yesu manolone o dugo tigamagoloso see wiligi odoo tebisa oso kali dugo bige sage ee yimapoo kadiso. 29 Osoloso we ti sidoloso o wiligi mapoo kadiloso, o dee deede mapoo homo magooso. Osoloso Yesu mapoo manolone yimapoo gauwuloso egeese takaso, "Yu odoo dia wiligi odoo taba, iyo nee hu dokodoo poudoso," dee takaga meleeso. 30 Osoloso yimapoo magawo pogolone, homo o dee mapoo magoo ee see peedee doloso o wiligi mapoo osee woomeleeso. 31 Egeese soloso koodobuloso ha teli odoo oso dugo Yesuye ka ee tamagoloso see Yesu o dugo kadiso. Osoloso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga

(Maka 15:21-32; Luka 23:26-43; Yon 19:17-27)

32 Ha teli odoo oso Yesu idoloso Yelusalem mi maga peegoo gadulone, Kulene odoo Saimon tugodooso. Yo tugodoloso homo bulubo magoo Yesuye imado di ee see yayo ime diso. 33 Diba

abaga dino Gologota mi mapoo peledabaso. Mi hu eyo bei ee wiligi ki mi. 34 Diba omapoo sibileso Yesu mapoo wain i sabolo habili bi gal deli sabolo wuluguloso teneeso. Esino Yesuye howo egee wulo pepooko pia naloso poogooso. 35 Osoloso ha teli odoo oso Yesu homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso tuluguloso, Yesu o dugo pilame diayo yoso dasigeli hee dasigaso. 36 Diba Yesuwo dugo puloso omapoo dobolone yo gibadebeiso. 37 Osoloso edebeeyo Yesu wooloomalai goo eyo bei ee odoo susuga oso gooledalame, odoo heeso Yesuwo wiligi oo poogoo dokodooga to egeese hoguguloso kalamaso,

"Hagee Yesu, Yu odoo dia wiligi odoo taba."

38 Osoloso mesiya bakadio sabolo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaso. Odoo hee Yesu o dee deede dokolo tulugu, osoloso hee o dee dobusu dokolo tulugu diso.

39 Osoloso odoo aboso eli omaga dulone, Yesu ogoloso manolone dia wiligi wabisaso. Osoloso diayo yimaga to tokenee yimapoo takaga meleeso. 40 Egeeseelone diayo yimapoo egeese takaso, "Nayo takolone, tei moso ee guobuguloso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia ka tegelaigona, dee

taka. Esiga no tei Godeeyo Owolo daga, no homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilesa no nediliyo pidi,” dee takaga meleeso. ⁴¹ Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa dibolosee Yesu manolone egeesee takaso, ⁴² “Yayo odoo abono pidimo siliso. Esino yo epedee eyo nediliyo pidilei tebledoo. Yo tei Keliso, Isalael odoo ibada wiligi odoo daga, yo homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilei tekepo. Egeeseega yayo mou ogoloso iyo yimapoo tei talaiso. ⁴³ Yo Godee mapoo tei teliso. Osoloso eyo takolone, yo Godeeyo Owolo, dee takomo siliso. Esiga iyo epedee yimapoo bamo, Godeeye goomogolone yo pida beleso agalame.”

⁴⁴ Goo hedebe egeesi masi moodoolone, mesiya bakadio onosee homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso molone, Yesu mapoo to tokenee takaso.

Yesuye ta

(Maka 15:33-41; Luka 23:44-49; Yon 19:28-30)

⁴⁵ Osoko oo domo too-boome, mi toowa egee nolugo doloso melee osoko howo bakadio hedebe di poogooso. ⁴⁶ Osoloso neliga melee ee mauwe poogoome, Yesuye to neligidi egeesee iso, “Ilai, Ilai, lama sabakatani.” To hageeyo bei

ee egeesi moloso, “Mo Godee, mo Godee, bei kasi maga nayo a ka pagala?”

⁴⁷ Esem e odoo koola omapoo tebisa melee oso to hagee duloso egeesee takaso, “Niba dui. Yo Ilaya i,” diso. ⁴⁸ Osoloso odoo heeso hoguo sibilesa dugo tolosa wain i mei nali mapoo olugu doloso homo sage su mapoo tialogoloso Yesuye nalame o maga mapoo heligiso. ⁴⁹ Esem e odoo aboso egeesee takaso, “Ougo! Ilayaye sibilesa yo tolosa miyomoo mouwa beleso bamo,” diso.

⁵⁰ Esem e biame omapoo Yesu to neligidi idagoloso taso.

⁵¹ Esem e Yesuye ta biame omapoo, tei moso tegei ma kulodu dugo kodia oso kisi melee ee, dokodooga eyo tologomo abaga mouno miyomoo sabuguso. Osoloso mi halabulone yo toowa gagabuguso. ⁵²⁻⁵³ Osoloso odoo bi goodogamo diso. Esem e Godee o odoo susuga wedia ee hogaduloso see gie badeli tooso. Osoloso odoo bi poogoloso diso. Osoloso Yesu ta maga hogaduloso hamamee, Yelusalem mapoo dileso dieso nediliyo diba odoo abo mapoo eligiso.

⁵⁴ Esem e ha teli odoo gibadeli odoo sabolo, osoloso odoo yibolo Yesu gibadebei oso mibia simi sabolo, osoloso goo abo omapoo peledaba ogoloso diya obulone egeesee takaso, “Tei

takoo, odoo hagee Godeeyo owolo doo,” diso.

⁵⁵ Eseme sobo abo Gelili abaga Yesubolo sibadee oso eli sage abaga Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo molome balaga meleeso. Sobo hagee biaso Gelili abaga Yesubolo sibulone yo pidiso. ⁵⁶ Sobo hagee bia dima kulodu Meli-Magadalin, osoloso Yemes dio Yosep dio dibada owee Meli, osoloso Sebediyo osobo sabolo omapoo dobolone balaga meleeso.

Yesu bi ma kulodu magoo

(Maka 15:42-47; Luka 23:50-56; Yon 19:38-42)

⁵⁷ Habedee bi bei odoo hee Alimatiya mi maga simiso. O hu ee Yosep. Yinosee Yesuwo hamamee dili odoo hee yoso. ⁵⁸ Esiga yayo dilesa Paillet mapoo Yesuwo kou talame woosaso. Eseme Pailteeye o odoo mapoo takolone, Yesuwo kou ee Yosep mapoo tenee, dee takaso. ⁵⁹⁻⁶⁰ Eseme Yosepeeye Yesuwo kou tolosa dugo dia heliyeso tiadolosa o bi dia yo ou poogoo ee ma kulodu magooso. Osolosa wulu ou mapoo yo toowa bidigamo dilesa kisilosa diso. ⁶¹ Biame omapoo Meli-Magadalin dio osolosa Meli hee dio wulu koola omapoo dobolone balaga meleeso.

Yesuwo bi gidebei

⁶²⁻⁶³ Osolosa biame hee mapoo Yu odoowo hasali biame omapoo, tei moso

wiligi odoo tebisa sabolo, osolosa Pelisi odoo oso Pailteeye badebei mapoo dilesa egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba goo hagee gooleebuguso. Goo ee, gamenee takeli odoo Yesu hagosa gie badolone egeesee takeliso, ‘Yo bi ma kulodu biame bakadio poogolosa see biame hee mapoo hogabileiso,’ dee takeliso. ⁶⁴ Esiga iba goomogo, nee odoo oso biame bakadio hedebe di ee ma kulodu bi egee medee gidabalame. Bei, o hamamee dili odoo oso sibilesa o kou heli tolosa see wulo gamenee takolone, Yesu olo hogadulosa dina, dee takeeyaga. Egeeseega hamamee gamenee taka goo hagosa daga yayo gamenee taka goo ee dagadileiso.”

⁶⁵ Eseme Pailteeye egeesee takaso, “Niba mo ha teli odoo abo gilimado dilesa bi egee medee gidebee,” diso. ⁶⁶ Eseme diba susuga dilesa bi omapoo dobolone yo ou yoso kisi mapoo eli peeso, odoo heeso mada sibilesa yo peegoo bidibugu beleso agalame. Osolosa gidebeli odoo mapoo takolone, medee gidebeeye, dee takaso.

28

Yesu ta maga hogadi

(Maka 16:1-10; Luka 24:1-12; Yon 20:1-10)

¹ Yu odoowo hasali biame oso dilesa koodobulosa biame hee mapoo gesikolodee

Meli-Magadalin dio osoloso Meli hee dio Yesuwo bi agalame diso.

² Diba bi mapoo diyadaga molome, haga booloogelega nibia toowa simiso. Esemé Lodee o momaiye oso Kei mi ma dokodooga sibilesó yo peegoo bidi buguloso ee ma dokodoo biaso. ³ Yo dugo diya heliye kaloso, o su maga diya gadee magoloso badoboome egeiso. ⁴ Esemé bi gidebeli odoo oso diya obugulone kikiliga oso homodobuloso wulo wedia masi meleeso.

⁵ Esino momaiye oso sobo bakadio mapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. A gooleedooso, niba Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga ee esiamo silesibo. ⁶ Yo hamapoo koo moloso. Yo to eyo taka ee dodolone yo see hogado diso. Esiga niba sibilesó o kouso melee mi mapoo ege. ⁷ Osoloso niba see saga dilesó o hamamee dili odoo mapoo egeesee takee, ‘Yesu ta maga see hogado dina. Osoloso yo malalo dilesó Gelili mapoo diba bamoloso. Diba omapoo dilesó yo agalaiso,’ dee takee. Mo to ayo nimapoo taka ee na boobado bigi.”

⁸ Egeesee taka duloso sobo diba obulone see saga wedi dilesó o hamamee dili odoo mapoo takalame diya goomoga sabolo diyadeeso. ⁹ Diba diya goomoga sabolo diyadaga molome, haga

booloogelega Yesuye eli domopoo diba tugodoloso egeesee takaso, “Emegei,” diso. Esemé sobo bakadio hagoso yimapoo sibilesó gauwuloso dobolone, o homo mapoo toloso o hu dokodoo poudooso. ¹⁰ Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. Niba dilesó mo hamamee dili odoo mapoo takee, diba Gelili mapoo dilesó omapoo a agalaiso,” dee takaso.

Odoo bi gidebeli odoo ee moleeso howo gaga

¹¹ Sobo bakadio hagoso Yesu o hamamee dili odoo mapoo takalame osee diyadaga molome, odoo bi gidebeli odoo aboso dilesó tei moso wiligi odoo tebisa mapoo goo susuga odoo bi omapoo peledaba ee takaso. ¹² Egeesee taka duloso tei moso wiligi odoo tebisa oso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa sabolo to mousó. Esiga diba diesó to magoo ee dodolone, molee toowa odoo bi gidebeli odoo mapoo tenelone egeesee takaso, ¹³ “Niyo odoo susuga mapoo egeesee takee, ‘Niba gesi tiesamolome, Yesu o hamamee dili odoo oso mada sibilesó Yesuwo kou todina,’ dee takee. ¹⁴ Osoloso gamalee odoo Pailteeye goo hagee duloso kamanaga, iyo yo hemisilame, nibada goo medee moodoolaiso,” dee takaso. ¹⁵ Esemé odoo bi gidebeli odoo oso molee toloso, goo diayo moodeeye

dee taka goo ee moodooso. Goo egeesi maga gamenee taka goo hagee Yu odooso dima kulodu osee takomo silesiboso.

biame susuga nibolo hodobo badalaiso.”

Yesuye o hamamee dili odoo diye di

(Maka 16:14-18; Luka 24:36-49; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8)

¹⁶ Yesu o hamamee dili odoo ¹¹ oso Gelili mapoo dilesu Yesuye taka to ee dodolone mubi hee mapoo palaso. ¹⁷ Diba omapoo peleso Yesu ogoloso yimapoo goomoga poudooso. Esino dima kulodu odoo aboso yo tei Yesudoo doloso tei tele. ¹⁸ Esemu Yesuye dima hegi sibilesu egeese takaso, “Kei mi sabolo osoloso mipoo hamapoo goo susuga ee balai kitulugu amapoo olo teneeso. ¹⁹ Esiga niba mipoo susuga omapoo debeli odoo susuga mapoo dilesu, diayo amapoo tei tolosu mo hamamee dili odoo dalame, Godeeyo to tekepo takomo di. Egeeseelone diba Mayo hu maga, osoloso Owolo mo hu maga, osoloso Dio Tei eyo hu maga diba howo olugi. ²⁰ Osoloso ayo kokodo taka to susuga niyo dodomo silesibilame nimapoo tenee ee see dimapoo eligi, diayo to egee dodolone ka dabalame. Esiga niba goo hagee medee gooleede, epedee hamaga bei mooloogoloso mi hoo poogoo mapoo duga, ayo

Maka To tekepo Makaye hogugu

Maka booka goo eyo bei

Maka yo Yesuwo hamamee dili odoonee. Esino iba gooledele, Yesuye goo moodoomo sileeme ee agalame, yinosee Yesubolo hodobo sileeso. Yayo Polo dio Banabas dio pidimo siloso, see hamamee Pita pidilone badebeiso. Makaye to hagee Yu odoonee mapoo hoguguloso teneeso, diayo Yesu mapoo tei talame. Yayo to hagee ma kulodu goo toowa hagoso. Goo ee, Yesuye kitulugu oso Saitenso kitulugu ee dagadiso. Bei, Yesuye mipoo hamapoo silone, odoo paigiga tekepo moodoomo silone, goo toowa opusomo di moodoomo sileeso. Osoloso bo holo onosee odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugu domo sileeso.

Odoo howo oluguli, Yoneeye to tekepo taka goo

(Mat 3:1-12; Luka 3:1-18; Yon 1:19-28)

¹ To tekepo bei mooloogoo hagoso, Godeeyo owolo Yesu Kelisowo goo. ² Daga hoogoo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye o booka mapoo Godeeye Yesu mapoo to taka egeesee hoguguso:

“Ayo mo to tosili odoo malalo diye dalaiso.

Osoloso yayo dilesos nee eli moodoolame.

³ Miwe poogoo mi omaga edebeeyo egeesee idagoo,

‘Lodee yayo sibilei eli moodee.

Osoloso medee hoodo magee.’”

⁴ Yonee odoo howo oluguli miwe poogoo mi mapoo peledoboloso, yayo odoo howo ogusulone to tekepo takolone egeesee takaso, “Nibada goo tokenee mapoo miligi pialoso howo ogusige. Eseega Godeeye nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso,” dee takemeleeso.

⁵ Yudiya mi mapoo debeli mosobia sabolo, osoloso Yelusalem mi toowa mapoo debeli odoos susuga oso Yoneeye to taka ee dulame sibadeeso. Diba Yoneeye taka to ee duloso dibada goo tokenee yilige bugume, Yoneeye diba Yoden howo mapoo howo oluguso.

⁶ Yonee yo kemol be too oso dugo dusa kaloso silone, gala koloso bagi mapoo gudu masi kaloso siliso. Osoloso nei yayo nali ee tapala toowa sabolo koo sabolo nali. ⁷ Yayo odoos susuga mapoo egeesee takeliso, “Odoos hee ama hamamee sibileiso. Yayo kitulugu oso ayo kitulugu ee dagadi. A tekeponee, o homo bei mapoo gauwuloso o homo bi ee pidigilei. ⁸ Ayo

niba howodeeso oluguso. Esino hamamee yayo Dio Tei nima kulodu tenelaiso.”

Yesu howo olugu sabolo kuku sabolo

(*Mat 3:13—4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13*)

⁹ Haga booloogelega Yesu Gelili mi toowa ma kulodu mi pepooko Nasalet omaga sibume, Yoneeye yo Yoden howomoo howo oluguso.

¹⁰ Yesu howomoo gasibilesa egeino, Kei mi osulu yamagoloso Dio Tei oso molo masi pusibilesa yimapoo pubalegeme egeiso. ¹¹ Osoloso Kei mi ma dokodooga to egeesee taka, “No ayo gooma mo holo noso, a namapoo diya goomogo,” dee takaso.

¹² Osoloso biame omapoo Dio Teiso Yesu miwe poogoo mi omapoo diye diso. ¹³ Yesu biame 40 omapoo gala seebee sabolo badoboome, Saitenso kuku demeleeso. Esino Godeeyo momaiye sibilesa yo pidiso.

Yesuye di kebigeli odoo bakadio bakadio di gilimadogo

(*Mat 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11*)

¹⁴ Yu odoo dia wiligi odoo taba Helodeeye, Yonee neliga moso ma kulodu husuloso hamamee, Yesu yo Gelili mi toowa mapoo dileso, to tekepo Godee maga simi takomo siliso.

¹⁵ Yayo egeesee takaso, “Biame tekepo olo simiso, osoloso

Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei koola too-booso. Esiga niba goo tokenee maga miligi pialoso, to tekepo mapoo tei te.”

¹⁶ Biame heeso, Yesu Gelili abei palaga maga dimeleeno, di kebigeli odoo bakadio Saimon dio omolo Endulu dio peiso di giligamolome yayo egeiso.

¹⁷ Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba ama hamamee sibadee, ayo niba odoo gilimeli eligileiya.”

¹⁸ Esemé diba Yesuwo to duloso, dia pei omapoo saga poogoloso, see Yesubolo hodobo diyadeeso.

¹⁹ Osoloso yo pepooko hoo-goo dileso, di kebigeli odoo abo Sebediyo owolo bakadio, Yemes dio omolo Yonee dio du ma kulodu dobolone pei moodoomolome egeiso.

²⁰ Osoloso Yesu diba ogoloso, yayo diba gilimadooso. Esemé diayo dulone o tou telagali odoo sabolo ama Sebedi sabolo du ma kulodu gilimane poogoloso, Yesubolo hodobo diyadeeso.

Odoo bo holo pala

(*Luka 4:31-37*)

²¹ Yesu o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi mapoo simiso. Osoloso Yu odoowo hasali biame hee mapoo, Yesu howo gisili moso omapoo peleso, Godeeyo to eligilame bei mooloogooso.

²² Odoo susuga yayo eligi du oso diya howoogadooso. Bei,

yayo eligi ma kulodu tei eligili odoo oso eligi egeesi masi koo eligime. Esino yayo odoo diya kitulugu oso eligi masi eligiso. ²³ Epedee omapoo, howo gisili moso ma kulodu odoo bo holo pala hee omapoo badebeiso. Yayo to neligidi Yesu mapoo egeesee takaso, ²⁴ “Yesu Nasalet odoo, nayo imapoo ogo goo moodoolame ka simiyo? Nayo hamapoo iba tokenee palame ka simiyo? A gooleedooso, no Godeeyo tei odoo.”

²⁵ Yesuye bo holo mapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “No to koodobuloso, odoo ma kuloduga peegoo di,” diso. ²⁶ Esem bo holo oso odoo ma kulodu badolone neligidi kikiligameleso gwa sabolo peegoo gadiso.

²⁷ Esem odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadooso, osoloso diesono nei woosa nei woosa diso, “Goo hagee ogo goowo? Eligili goo hagee dia, osoloso yayo kitulugu sabolo eligi. Bei, edebeeyo bo holo mapoo to takooga, peegoo koo gadili. Esino Yesuye bo holo mapoo to takooga, diba o to mapoo mesiloso peegoo gadiliso.” ²⁸ Esem Gelili mi toowa mapoo odoo susuga goo ee saga takomo diyadeeso.

tekepo moodoo

(*Mat 8:14-17; Luka 4:38-41*)

²⁹ Howo gisili moso poogoo dileso, Yesu Yonee sabolo Yemes sabolo, Saimon dio Endulu dio dibada moso mapoo diso. ³⁰ Saimonowo nalobo paiye kolo dei moodoome debi mapoo tiameleeso. Diayo Yesu mapoo sobo paiye eyo goo takaso. ³¹ Osoloso Yesuye sobo paiye mapoo dileso, o dee mapoo toloso, “Tebee,” diso. Esem paiye kolo dei saga yimaga koodo diso. Esem yayo dimapoo nei teneeso.

³² Habe osoko todobume odoo abo oso odoo paigiga sabolo bo holo paladee odoo sabolo Yesu mapoo iyado sibadeeso. ³³ Osoloso Kapeniyum mi toowa mapoo debeli odoo susuga oso Yesuye odoo paigiga moodoo ee agalame, osulu miyopoo mooloogodooso. ³⁴ Esem Yesuye odoo paigiga opusomo opusomo di yayo takeme tekepo poloso weido diso. Osoloso bo holo odoo ma kulodu debei peegoo hasilone dimapoo egeesee takaso, “Mo goo na takee,” diso. Bei, bo holo susuga oso Yesu yo Godeeyo owolo doloso diba gooleedooso.

Yesuye Gelili mi toowa mapoo to takomo di goo

(*Luka 4:42-44*)

Yesuye odoo paigiga

1:24: Maka 5:7 **1:26:** Maka 9:26

1:35: Mat 14:23; Maka 6:46

1:28: Mat 4:24 **1:34:** Maka 3:10-12

³⁵ Gesikolodee mi hadobi-lega, Yesu tia maga hogab-ulosu moso poogoo dileso, obusomo odoo koola mauwe mi mapoo Godee mapoo takalame diso. ³⁶ Hamamee Saimonbolo debei odoo abo sabolo Yesu esiamo silesibiso. ³⁷ Diayo yo ogoloso yimapoo takaso, “Odoo susuga oso no esia moloso,” diso.

³⁸ Yesuye nei egeesee takaso, “Iba mi abo mapoo dimo, omapoo dileso Godeeyo to takalame. Bei, a goo egee talame ka simi.” ³⁹ Osoloso yo Gelili mi toowa ma kulodu mi pepooko susuga mapoo dileso, Yu odoowo howo gisili moso susuga ma kulodu Godeeyo to takomo sileeso. Osoloso bo holo odoo ma kulodu paladee peegoo hasiso bugu demeleso.

Yesuye odoo agagisa bia tekepo moodoo

(Mat 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Odoo agagisa bia Yesu mapoo sibilesu ebiso miy-omoo tugusaloso egeesee howaso, “Nayo a tekepo moodolai goomogoga, a tekepo moodee.”

⁴¹ Yesuye yo diya sooloo dolone o kolo mapoo sigolone yimapoo egeesee takaso, “Ayo no tekepo palai, a goomogo. Esiga no tekepo pe.” ⁴² Esemepedee omapoo o kolo mapoo agagisa bia mauwe poogooso. ⁴³ Yesuye yo diye dolone to kitulugu sabolo

egeesee takaso, ⁴⁴ “Nayo dileso no ayo tekepo pa goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino, nee su tekepo pa goo ee, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mapoo dileso eligi. Osoloso nee su tekepo pa omaga emegei di bi tenee, Moseseeye tei magoo goo ee dodolone, odoo susuga oso ogoloso tekepo pa ee gooleedalame.”

⁴⁵ Esino yo Yesuwo to mapoo tei telega poogoloso, odoo susuga mapoo o agagisa bia tekepo moodoo goo ee oposususo. Bei egeesi maga Yesuye mi kamapoo disomo, odoo susuga oso Yesu agalame diya mooloogoodoo diso. Esemee Yesu mi abo mapoo odoo howo woola sile. Esino yo mi odoo mauwe mapoo bado neme, edebeeyo mi opusomo opusomo di maga yayo badebei mi mapoo yo agalame sibadee demeleso.

2

Odoo su kakawa poogoo moodoo

(Mat 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Biame abo poogoloso hamamee, Yesu see Kapeniyum mi mapoo wedi sibume, edebeeyo Yesuye simi ogoloso, mi omapoo saga takomo diso. ² Osoloso odoo susuga sibilesu, o moso kulodu sabolo peegoo sabolo omapoo diya mooloogoodoome, Yesuye dimapoo

Godeeyo to eligi meleeso. ³ Esemé mi omapoo odoo su kakawa poogoo badebei ee, odoo bakadio bakadio di oso kida mapoo tiediloso imado sibadeeso. ⁴ Osoloso diayo yo Yesuye badebei omapoo todilame goomogaso. Esino odoo beiga Yesu mapoo dilei eli egele. Esemé diayo odoo su kakawa poogoo kida sabolo moso omu ma dokodoo imado palaso. Osoloso Yesuye to kemelee domo omaga seme ou tologo poogoloso tiso kida mapoo bagagoloso kida sabolo moso kulodu toosooso. ⁵ Diayo odoo su kakawa poogoo moso omu maga toosooloso goolee, odoo egee yayo moodoolai teiba doloso, Yesuye dia tei too ogoloso, odoo su kakawa poogoo mapoo takaso, “Mo odoo, nee goo tokenee ee olo hapoloso boobado buguso.”

⁶ Esemé tei eligili odoo omapoo dobolone dieso nediliyo egeesee gooleemeleeso, ⁷ “Odoo hagoso kaseme egeesee ka takayo? Yayo Godee dagadilame see, esino goo tokenee hapeli hedebe Godeeso.”

⁸ Yesu o dio oso diayo dibada sooloo ma kulodu goolee melee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Niyo kasi maga nibada sooloo ma kulodu egeesee ka goolee malala? ⁹ Niba odoo su kakawa poogoo hagee ege. Yimapoo goo kasee takalai oso sebe ka mololo? Ayo

odoo su kakawa poogoo mapoo ‘Nee tokenee ayo olo boobado buguso,’ dee takooga, o tokenee boobado bugu ee niyo gooleedalaimé. Esino ayo yimapoo takoo ‘No toboloso nee kida toloso di,’ daga, yo toboloso duga, odoo tekepo peli kitulugu amapoo molo doloso niyo gooleedalaiso. ¹⁰ Esino Odoo Holo amapoo kitulugu olo teneeso, mipoo hamapoo goo tokenee hapoloso boobado bigilei goo ee niyo ogoloso gooleedalame, ayo nimapoo eligileiso.” Osoloso yayo odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso, ¹¹ “No hogabuloso nee kida toloso mosopoo di,” diso.

¹² Diayo balaga molome, odoo su kakawa poogoo hogabuloso, o kida toloso saga diso. Diayo odoo su kakawa poogoo oso toboloso di ogoloso diya howoogadooso. Osoloso Godee mapoo goomoga poudooso. Osoloso diayo egeesee takaso, “Iba daga goo hageesee koo egeli.”

Yesuye Libai idoo goo

(Mat 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Yesu Gelili abei palaga maga see wedi dimeleeno, odoo susuga sibilesos yimapoo mooloogoodoome, yayo Godeeyo to dimapoo eligi meleeso. ¹⁴ Yesu abei palaga dulone egeino, odoo Alpiyes eyo owolo Libai tekisi molee misigeli moso kulodu badoboome egeiso. Osoloso Yesuye yimapoo

takaso, “Ama hamamee sibe.” Esem Libaiye to-boloso Yesuye di hamamee diso.

¹⁵ Habe Yesu Libaiyo mosopoo badebeino, tekisi molee misigeli odo be sabolo, goo tokenee teli odo abo sabolo, osoloso Yesuwo hamamee dili odo sabolo, Yesubolo nei nameleeso. Odo be hageese oso yimapoo hamamee dili odo.

¹⁶ Esino Yesu tekisi molee misigeli odo sabolo, osoloso goo tokenee teli odo sabolo nei namolome, tei eligili Pelisi odo oso ogoloso, o hamamee dili odo mapoo egeese woosaso, “Bei kasi maga Yesuye tekisi molee misigeli odo sabolo goo tokenee teli odo sabolo nei nolone ka badabala?”

¹⁷ Esem Yesuye to hagee duloso nei dimapoo egeese takaso, “Odo paile poogoo ee melesenee neli odo mapoo koo diya. Esino odo paiye melesenee neli odo mapoo ka diya. Ayo simi hagee, Godeeyo howo tekepo teli odo doloso gweli odo ee gilimalame ka sibile. Esino tokenee teli odo doloso gooleedo odo ee gilimadoloso Godee mapoo sibilame ka simi.”

Nei tei doloso dabalai goo
(*Mat 9:14-17; Luka 5:33-39*)

¹⁸ Biame aboso Yonee odo howo oluguli o hamamee dili odo sabolo, osoloso Pelisi odo oso Godee mapoo takolone

dobolone, nei tei doloso debeliso. Biame hedebeso odo aboso sibilesu Yesu mapoo egeese woosaso, “Yoneeyo hamamee dili odo sabolo, osoloso Pelisi odoowo hamamee dili odo oso, nei tei doloso debeliso. Bei kasi maga nee hamamee dili odo ee nei tei delega ka dabala?” diso.

¹⁹ Esem Yesuye dimapoo wudu takolone nei egeese takaso, “Sobo hulei odo oso sobo hulame nei mopoodoo doloso o odo gilimileiso. Egeeseega o odo susuga sibilesu goholone nei tei doloso dabalaisomo? Haye. Diba goomoga sabolo sobo huli odo sabolo hodobo dobolone nei nolone hodobo dabalaiso. ²⁰ Esino biame heeso sobo huli odo ee dimaga peegoo ido duga, diba nei tei doloso dabalaiso,” diso. ²¹ Yesuye wudu takolone see egeese takaso, “Edebeeyo dugo nape mapoo dugo dia koodoloso omapoo opodoloso koo dusiya. Bei, dugo egee hapoloso magooga, dugo dia oso gawoolone sesegawe oso, dugo nape ee tologodoloso ou toowa moodolaiso. ²² Osoloso see edebeeyo wain i dia katolo gout be koloso moodoo nape mapoo koo salama seeya. Bei, wain i dia oso kitulugu oso katolo be gout koloso moodoo nape ee gabuguga, wain i ee hodalaiso. Osoloso katolo gout be koloso moodoo ee tokenee palaiso. Esiga wain i dia ee medee katolo gout be

koloso moodoo dia mapoo salama salai tekepo,” dee takaso.

Yu odoowo hasali biame goo

(Mat 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Yu odoowo hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odoosabolo witi wo ko segei ee ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso Yesu o hamamee dili odoososo witi wo ko gooloogaloso nalagamo diyadeeso. ²⁴ Esem Pelisi odoososo ogoloso Yesu mapoo egeesee woosaso, “No ege, bei kasi maga nee hamamee dili odoososo iyo hasali biame mapoo witi wo ko ka gooloogayo? Diayo ibada tei gababuso,” diso.

²⁵ Yesuye nei egeesee takaso, “Wiligi odoo taba Deibidiye o odoosabolo houdume, Deibidiye goo moodoo ee Godeeyo toso booka mapoo hogugu, niyo hesigeleyo? ²⁶ Abayata yayo Godeeyo tei moso wiligi odoo toboloso badebei omapoo, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadilesotei wo tolososo o odoosabolo neso. Esino tei wo hagee ibada tei ee dodolone, Godee ogo odoosogodolosodomodebeli odoohedebe osonali. Esino Deibidiye o odoosabolo wone osotei magoo ee gababiaso. ²⁷ Godeeye edebeeyo hasali biame ee pidilame ka moodele. Godeeye odoopidilame hasali biame ka moodoo. ²⁸ Esiga niyo hasali biame egee Odoosolo Holo ayo

wiligi doloso ka badoso,” diso.

3

Yesuye odoodee hodio seeseegedoo poogoo tekepo moodoo

(Mat 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Yesu see Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu gapeleso egeino, odoodee hodio seeseegedoo poogoo badoboome egeiso. ² Pelisi odoo aboso Yesu tokenee odoodalame, Yesuwo goo ee medee balagamo silesibiso. Egeeseelone Yesuye dia hasali biame mapoo odoodee hodio seeseegedoo poogoo tekepo moodabeleso bologolone debeiso. ³ Esem Yesuye odoodee hodio seeseegedoo poogoo mapoo egeesee takaso, “No bia omaga tebee, odoosusuga oso agalame.”

⁴ Osoloso Yesuye Pelisi odoo mapoo egeesee woosaso, “Ibada tei goo osobada hasali biame mapoo ogoogoo takoosomo? Biame omapoo goo tekepo talai ee tekepowa? O, goo tokenee talai ee tekepowa? Osoloso tei goo osomapoo ibada hasali biame omapoo odoogie badeli pidilei goo ee takoosomo? O, odoogie badeli wooloomalai goo ee takoosomo?” diso. Esino Pelisi odoososo Yesu mapoo to nei takele.

⁵ Dibada sooloo ma kulodu mesili goo mauwe poogoloso debeli ogoloso, Yesuye

sooloo deleme kamana sabolo dimapoo egeino, odoodee hodio seeseegedoo poogoo ogoloso yimapoo egeeseetakaso, "Nee dee seeseegedoo poogoo egeeseehoodode." Esemee odoodee hoododeme, dee egeetekepo paso. ⁶ Esemee Pelise odoodee oso Yu odoowohowogisili mosomaga peegoodileso, Helodeeyomooloogoodoo odoodee tudoloso, diayo Yesu toloso wooloomalame diesono to mousou.

Odoodee susuga oso Yesu di hamamee di

⁷⁻⁸ Yesu o hamamee dili odoodee sabolo Gelili abei mapoo dime, odoodee mooloogoodoo toowa oso Yesu di hamamee diyadeeso. Odoodee susuga oso goodee Yesu moodoo duloso yimapoo sibadeeso. Odoodee susuga hagee mi opusomoo opusomoo di mi hamagaa sibadee: Gelili mi toowa, Yudiya mi toowa, Yelusalem mosobia, Idumiya mi toowa, Yoden howo hodio hoogoo debeli Taya mi toowa sabolo Saidon mi toowa omagaa sibadeeso. ⁹⁻¹⁰ Esemee Yesu odoodee paigiga abotekepo moodoome weido diso, osolosoo odoodee paigiga aboo oso yimapoo sigilame hegi pupugamo sibume, yayo o hamamee dili odoodee mapoo takaso, "Niba du hee tosibe, bei abei palaga omapoo odoodee diya mooloogoo deeyaga,"

diso. ¹¹ Odoodee bo holo paladee oso Yesu ogoga, diayo o homo beiyopoo gauwuloso goolone egeeseetakeliso, "No Godeeyoo owoloso," diso. ¹² Esemee Yesu odoodee bo holo paladee omapoo to kitulugu sabolo egeeseetakeliso, "Nayo odoodee abo mapoo a Godeeyoo owolodee na takee," dee takeliso.

Yesu odoodee 12 gilimadoo (Mat 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Yesu mubi ma dokodoo pelesoo yayo goomoga odoodee hesigaloso yayo gilimademe, diba yimapoo sibadeeso. ¹⁴ Yesu odoodee 12 hesigaloso dimapoo egeeseetakaso, "Niba abolo sile sibileiso, osolosoo ayo niba diye dalaiso, Godeeyoo to takomoo sile sibilame. ¹⁵ Osolosoo, ayo nimapoo kitulugu tenelaiso, odoodee bo holo pala peegoo hasisilame." ¹⁶ Yesu gilimadoo odoodee 12 dia hu hagoso: Saimon (odoo hagee Yesu o hu hee Pita hediso); ¹⁷ osolosoo Sebediyo owoloo bakadio Yemes dio omoloo Yonee dio (Yesu hu hee hedi Bowaneges. Hu eyo bei ee to kei wei masi weli); ¹⁸ osolosoo Endulu, Pilipi, Batolome, Matiyu, Tomas, Alpiyeseeyoo owoloo Yemes, Tadiyes, Loum gamalee mapoo ha teli odoodee Saimon-Selot, ¹⁹ osolosoo Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoodee dimapoo tiasooso).

Yesu dio Belsebul dio
(*Mat 12:22-32; Luka*
11:14-23; 12:10)

²⁰ Esemé Yesu o odoowo moso mapoo wedi dileso badoboome, odoosuga oso see diya mooloo-goodooso. Esemé Yesu sabolo o hamamee dili odoosabolo diayo nei nalai biame egele. ²¹ Esemé o soosoo goo egee dulosoo, yo halaboomo sila pele dolone, yo dibada mosopoo ido dilame sibadeeso.

²² Esino tei eligili odoos Yelusalem maga sibadee oso egeese takaso, “Yesu yo bo dia wiligi odoosaba Belsebul (Saiten o hu hee) o kulodu badoso. Esiga yayo bo wiligi taba oso kitulugu maga bo holo peegoo hasiso bugulone ka silo.”

²³ Esemé Yesuye tei eligili odoos gilimadoloso wudu takolone egeese takaso, “Saiten odoos ma kulodu badebei dieso nediliyo peegoo kasee hasiso bigileiyo? Eli mauwe.” ²⁴ Mi toowa mapoo debeli odoos oso abo puloso dieso nediliyo ha toga mi toowa egee malaime, tokenee palaiso.

²⁵ Osoloso soosoo heeso abo puloso dieso nediliyo ha toga soosoo egee dabalaimé, tokenee palaiso. ²⁶ Osoloso Saiten eyo nediliyo o odoos sabolo ha toga, yayo kitulugu sagelaimé, omapoo mauwe pagalaiso. ²⁷ Esiga odoos heeso kitulugu odoos eyo mosopoo bi heli talame goolega, yo daga kitulugu

odoo tiso tiamagalaiso. Osoloso hamamee o moso kulodu peleso, o bi heli talaiso. ²⁸ Esiga ayo nimapoo taka, goo tokenee susuga edebeeyo teli sabolo, osoloso to tokenee Godee mapoo takeli ee Godeeye hapoloso boobado bigileiso. ²⁹ Esino odoos agayo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o goo tokenee egee hapalaimé, o goo tokenee moloso kookaiyo osee malaiso.”

³⁰ Yayo goo hagee dimapoo takaso, bei diayo yo bo holo paladee dee takeme.

Yesuwo owee sabolo omolo dio sabolo
(*Mat 12:46-50; Luka 8:19-21*)

³¹ Yesuwo owee sabolo omolo dio Yesuye eligimelee moso mapoo peledabaso. Diba Yesubolo to kalame peegoo tebisa molome, odoos heeso Yesu takalame moso kulodu gadiso. ³² Esemé odoos susuga Yesubolo debei odoos diayo ogoloso Yesu mapoo egeese takaso, “Noowee sabolo no molo dio oso peegoo no esia molo.”

³³ Yesuye dimapoo eligilame to nei woosaso, “Mo wee sabolo molo dio odoos ogumo?”

³⁴ Osoloso see Yesuye odoos buluma omapoo ogogolone egeese takaso, “Hamapoo ege, hagee mo wee sabolo molo dio oso. ³⁵ Odoos agayo Godeeye goomoga goo tomo siloga, diba tei molo dio osoloso mo wee dio oso.”

4

*Witi ko segeli odoe eyo
goo maga wudu taka*

(Mat 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Yesuye Gelili abei palaga odoe susuga mapoo see tobu eligimeleeso. Esino odoe susuga yimapoo mooloogoodeme, yo du ma kulodu meledoboloso buloso pepooko hoogoo dileso omaga to takaso. ² Yesuye wudu taka susuga dimapoo eligiliso. Yayo eligilone dimapoo takaso, ³ “Niba dui. Odoe hee ko segelame diso. ⁴ Yo omapoo ko kukobugumo sileeno, ko abo eli domopoo misigedibaso. Esemé só aboso sibilesó neso. ⁵ Osoloso ko abo yugogisi mi mapoo misigedibaso. Esemé mi sebega saga palaso. ⁶ Esino osoko pa oso dei moodoome siligaloso wediaso. Bei, too mi ma kulomoo gameilega. ⁷ Osoloso ko abo we ti bei kookoone poogoo omapoo misigedibaso. Esemé we ti ko sabolo palaso. Esino we tiso ko eyo bou tiademe dadailoso ko pele poogooso. ⁸ Osoloso ko abo mi medee tekepo mapoo misigediba oso medee tekepo kauwa palaso. Osoloso ko paso, su aboso ko 30 egeesi paso, osoloso abo ko 60 egeesi paso, osoloso abo ko 100 egeesi paso.”

⁹ Yesuye egeese takaso, “Niba dulubolo, esiga ayo

hagee takoo medee hoodo dui.”

*Yesuye wudu taka goo eyo
bei*

(Mat 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Hamamee Yesu obusomo badebeino, o hamamee dili 12 odoe sabolo, osoloso odoe abo yimapoo mooloogoo doloso debei odoe oso yimapoo, yayo wudu taka goo eyo bei woosaso. ¹¹ Esemé Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee daga mada meleeso. Esino nimapoo woola yilige bigileiso. Esino peegoo debeli odoe mapoo ayo wudu takeliso. ¹² Esiga Aisayaye taka hagee peegoo debeli odoe maga taka, ‘Diayo medee hodu dileso agalaiso.

Esino goo eyo bei diayo ogoloso gooleedalaime. Osoloso diba medee hodu dileso to taka duleiso. Esino goo eyo bei diayo medee gooleedalaime. Diayo gooleedoo diepi, dibada goo tokenee maga miligi pialoso, Godeeye goo tokenee hapoloso boobado bigiliyo,’ diso.”

*Yesuye ko segei eyo bei
taka*

(Mat 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³ Yesuye o hamamee dili sabolo odoe abo dimapoo egeese takaso, “Bei kasi

maga niba wudu taka hagee medee kibiya gooledelega ka pagala? Wudu taka hageeyo bei niyo medee kibiya gooledelega poo-googa, wudu taka abo nimapoo ayo takooga, niyo kasee gooleedalaisomo? ¹⁴ Ko edebeeyo kukobigili ee Godeeyo to oso, osoloso yayo to egee odoo mapoo takeliso. ¹⁵ Esiga odoo abo ko oso eli domopoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duliso. Esino Saitenso saga sibilesa Godeeyo to dibada sooloo ma kulodu melee yayo peedee deliso. ¹⁶ Osoloso odoo abo ko yugogisi mi mapoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to taka duloso goomoga sabolo saga teliso. ¹⁷ Esino Godeeyo to oso dia sooloo ma kulodu too medee koo meili. Esiga diayo Godeeyo to duloso biame deiyepo mapoo tei teliso. Esino diayo Godeeyo to mapoo tei too goo maga hegi goo sabolo osoloso dala goo oso dimapoo siboga, diayo Godeeyo to mapoo tei too goo ee saga pegeliso. ¹⁸ Osoloso odoo abo ko oso dagi we ti kauwe kadee mapoo misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duloso tei teliso. ¹⁹ Esino mipoo hageeyo gie badeli goolee sabolo, osoloso bi bei doloso badalai goolee sabolo, osoloso tokenee goo goolee sabolo oso dibada

tei too tokenee peliso. Egeesi maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli. ²⁰ Osoloso odoo abo ko mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo Godeeyo to duloso tei teliso. Osoloso diba Godeeyo to duloso dibada sooloo ma kulodu Godeeyo to oso homokoko masi peliso. Esiga odoo aboso homokoko masi 30 egeesi peliso, osoloso aboso homokoko 60 egeesi peliso, osoloso aboso homokoko 100 egeesi peliso.”

Keme maga wudu taka goo

(Luka 8:16-18)

²¹ Osoloso Yesuye dimapoo wudu takolone woosaso, “Odoo heeso keme pouloso gadeebugu ee gooloo-goolame, tolo ma hemidu o, debi ma hemidu mada magelisomo? Haye, yo keme pouloso dokodoo woola mageliso. ²² Goo susuga epedee hamapoo mada egee molo, see hamamee gooleedalame gadeebugu mapoo woola peledabalaiso. ²³ Niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui.”

²⁴ Osoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, “To niyo du medee goolee. Niba to hagee medee kibiya gooleedoga, goo abo niyo medee gooleedalaiso. ²⁵ Esiga to taka duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo bei

tenelaiso. Esino edebeeyo mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee tekepo pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso.”

Yesuye witi ko oso pala omaga wudu taka

(*Mat 13:31-34; Luka 13:18-19*)

²⁶ Yesuye see wudu takolone egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odo heeso witi ko o homolee mapoo segeiso.

²⁷ Osoloso yo biame susuga, gesi susuga tialo hogabuo tialo hogabuo dolone witi ko oso pala, yo gooledele.

²⁸ Witi ko segei eyo mi naga obusomo peliso. Osoloso kauwulone daga bou gabibiliso, osoloso du teliso, osoloso hamameedee ko peliso. ²⁹ Witi ko segei poloso telegeega, segeli odo oso dileso gwaliso.”

Ko pepooko masted deli maga wudu taka

³⁰ Yesuye egeesee takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee kaseeyo? Ayo ogoo goo maga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo ka eligileiyo?

³¹ Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odo heeso ko pepooko masted deli todilesa o homolee mapoo segeiso.

³² Esino ko abo ma kulodu ko masted deli hagee diya pepooko. Esino ko pepooko oso bou pisoloso kauwuga,

homolee ee ma kulodu homo su oso toowa malaiso. Osoloso sóso omapoo sibilesa o dee mapoo ou tegelaiso.”

³³ Yesuye odo mapoo wudu takolone, Godeeyo to takomo siliso. Esem wudu taka oso dibada goo goolee sabolo teibaso. ³⁴ Yayo odo susuga mapoo hedebe wudu takemeliso. Esino Yesu o hamamee dili odo sabolo diesono dobolone, yayo wudu taka eyo bei ee dimapoo takeliso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka

(*Mat 8:23-27; Luka 8:22-25*)

³⁵ Biame hedebe omapoo osoko olo moume, Yesuye o hamamee dili odo dimapoo egeesee takaso, “Iba abei hodiokoo dalo soowoomo,” diso. ³⁶ Esem Yesuye odo abo poogoloso, hedebe o hamamee dili odo sabolo du maga abei daso. Esino odo abo du hee mapoo toboloso hamamee daso.

³⁷ Diba olo abei domopoo damolome, i toowa sibume, howo ki toowa simiso. Osoloso howo ki toowa oso sibulone, dibada du ma kulodu howo sasooso. Esiga diba abei osee damolome, howo sasoo oso dibada du howomoo owulame siso.

³⁸ Esino Yesu yo du osio mapoo wolomai wolomaloso tiameleeso. Esem o hamamee dili odo diayo yo tidibuguloso yimapoo egeesee takaso, “Eligili odo, iba howomoo meilame

hagee see, nayo iba sooloo dolosomo?"

³⁹ Esemé Yesu yo tia hogabuloso tobudulone, i sabolo howo ki sabolo omapoo egeesee takaso, "Epedee hamapoo koodobie!" Esemé i sabolo howo ki sabolo o to duloso, saga koodobiaso.

⁴⁰ Esemé see Yesuye o hamamee dili odoó dimapoo egeesee takaso, "Niba kaseega ka ebiala? Niba amapoo tei too meyo?"

⁴¹ Esemé Yesu o hamamee dili odoó diba diya obume, diesono nei woosa nei woosa dolone egeesee takaso, "Hagee odoó ogumo? Yayo i sabolo howo ki sabolo omapoo takeme o to duloso koodobiaso."

5

Yesuye odoó bo holo pala tekepo moodoo

(*Mat 8:28-34; Luka 8:26-39*)

¹ Osoloso Yesu o hamamee dili odoó sabolo Gelili abei daso. Osoloso dibada du Gelasa mosobia dibada mi su mapoo oluguso. ² Osoloso diba du olo oluguloso, Yesu yo mubi dokodoo polomeleeno, odoó bo holo pala oso odoó bi maga Yesu mapoo simiso. ³ Odoó hagee biame susuga odoó bi mapoo badeli, yo kitulugu toowaga edebeeyo yo ki tiso koo tialegeeli. ⁴ Biame susuga o homo sabolo dee sabolo ki tiso tialogoloso magooga eyo kitulugu oso ki ti kokisa bigiliso. Esiga edebeeyo yo

balai eli opupa meli. ⁵ Biame susuga osoloso gesi susuga odoó bi mapoo osoloso esia mapoo eyo nediliyo yoso kolo kookoome gwa sabolo siliso.

⁶ Yesu eli sage hoogooga sibumolome, odoó yo Yesu ogoloso yo tugodalame hoguo diso. Osoloso o homo beiyopoo gawuaso. ⁷⁻⁸ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Bo holo, no odoó yimaga peegoó gadi." Esino odoó bo holo pala oso toso neligidi egeesee takaso, "Yesu, dokodoo badeli Godeeyo owolo, nayo amapoo ogoó goo moodoolame ka simiyo? Godeeyo goo maga nayo amapoo dala toowa na tenee!"

⁹ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Nee hu ogumo?"

Esemé odoó oso to nei yimapoo egeesee takaso, "Mo hu Bei. Bei, iba bei odoó hageeyo kulodu." ¹⁰ Osoloso bo holo oso Yesu mapoo see howa see howa diso, bo holo mi hee mapoo seese peegeeyaga.

¹¹ Esemé koola omapoo esia ma dokodoo be hu mooloogoodoo toowa oso mi namo silesibiso. ¹² Esemé bo holo odoó ma kulodu debei oso Yesu mapoo see howolone egeesee takaso, "Nayo iba be mapoo palame seese pagalai soowayo?" diso. ¹³ Esemé Yesuye diba be ma kulodu gasoowadee neme, bo holo odoó ma

kuloduga galaga sibilesa see be ma kulodu soowadeeso. Esembe be bei 2,000 egeesi oso esia dokodooga abei mapoo kukulo meilesa, howomoo wediasa.

¹⁴ Esembe be bali odoosoo goohagee ogoloso kukulo dilesa, dia mi mapoo osoloso mi pepooko abo mapoo gooegee takomo diso. Esembe odoosusuga oso to hagee duloso, diba agalame sibadeeso. ¹⁵ Odoosusuga oso Yesu mapoo sibilesa mooloogoodooso. Esino odoobo holo pala see tekepo poloso, gootekepo gooleme dugotekepo kaloso, Yesubolo badoboome ogoloso diya ebiasa. ¹⁶ Esembe be bali odoodiayo goodoosoo mapoo peledaba sabolo be mapoo peledaba sabolo ogoloso odoosusuga mapoo takaso. ¹⁷ Esembe odoomooloogoodoo susuga oso to hagee duloso, Yesu mapoo see howa see howa diso, "No ibada mi hamaga peegoo di," diso.

¹⁸ Yesu dilame du mapoo tooboome, odoobo holo pala Yesuye tekepo moodoo oso Yesu mapoo egeeseehowaso, "A nobolo dilei goomogo."

¹⁹ Esino Yesuye yimapoo egeeseetakaso, "Haye, no mosopoo wedi dilesa, Godeeye no sooloo dolone namapoo gootoowa moodoo gooe nemisi dimapoo oposisi," diso. ²⁰ Esembe odooyo see abaga wedi dino Dekapolisi mi mapoo mosobia 10 mapoo takomo diso. Odoosusuga oso to

yayo taka ee duloso diya howoogadooso.

Yesu mapoo tei teme nei yayo odoopaiye moodoo

(Mat 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Yesu o hamamee dili odoosabolo abei hodiokoo dalo sibume, abei palaga mapoo odoosusuga oso yimapoo mooloogoodooso.

²² Mi omapoo Yu odoowo howo gisili moso gibadeli odooo, o hu Yailas, yayo Yesu ogoloso o homo beiyopoo gawuaso. ²³ Osoloso yayo see Yesu mapoo howolone egeeseetakaso, "Mo sobo holo paiye moodoolame, yo talai koola taba. Esiga nee deeso yo sigilame sibe, yo paiye wediloso, see gie badalame."

²⁴ Esembe Yesu yibolo dime, odoomooloogoodoo susuga oso hamamee yo pupugamo diso. ²⁵ Osoloso mooloogoodoo ee ma kulodu sobo aso woolooma oso sawo dimeli ososee dugo 12 poogooso. ²⁶ Sobo yo melesenee neli odoobei mapoo diayo pidilame dugo susuga dimeliso. Esino diayo yimapoo dala toowa tenemeleeso. Osoloso yayo dimapoo melesenee talame, melesenee eyonei magolone o molee susuga hosudooso. Esino yo sawo dimeli koodobilega see toowa poloso, sawo osee dimeliso.

²⁷ Esino sobo yo daga Yesuye odootekepo moodoomo sili gooe duloso, yayo odoomooloogoodoo ee

ma kuloduga Yesu yima hamamee sibilesa o dugo sage yayo ka mapoo sigeso. ²⁸ Sobo yayo goolee Yesuwo dugo sigoga yo tekepo palai gooleeso. ²⁹ Yayo Yesuwo dugo sigime sawo dimeli saga koodobiaso. Esemé yo eyo egeesee gooleeso, "Sawo dimeli tekepo pa," dee gooleeso.

³⁰ Esemé Yesu eyo gooleeno, odoo weidilame moodeli kitulugu yimaga peegoo di neme, yo odoo mooloogoodoo mapoo hodio bidi toboloso egeesee takaso, "Odoó agayo mo dugo sigoba?" diso.

³¹ Esemé o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, "Odoó susuga oso nobolo hodobo dulone, no ka sigo domo du. Esiga nayo kasalame, 'Odoó agayo mo dugo sigoba' doloso ka takala? Bei, odoo susuga oso nama sigoso," diso.

³² Esino Yesuye odoo mooloogoodoo kulodu osee esia meleso, yo odoo agayo sigebeleeso. ³³ Esemé sobo Yesuwo dugo sige oso eyono moodoo gooleebuguloso obulone, kikiliga sabolo sibilesa o homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso, osoloso eyo goo moodoo Yesu mapoo takaso. ³⁴ Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Mo holo, nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso. Esiga no mesie

sabolo di. No olo tekepo paso," diso.

³⁵ Osoloso Yesu to osee takomolome, odoo aboso Yailaseeyo moso abaga sibilesa Yailas mapoo egeesee takaso, "Nee sobo holo olo ta moloso. Esiga nayo eligili odoo hamapoo wulo goo mauwe na ido sibe," diso.

³⁶ Esino Yesuye goo hagee duloso Yailas mapoo egeesee takaso, "No haga na ebi, wulo amapoo tei te."

³⁷ Osoloso Yesuye egeesee takaso, "Odoó susuga, niba debée," doloso hedebe Pita, Yemes, Yonee, osoloso Yailas esee Yesubolo diso. ³⁸ Diba abaga dino Yailas eyo moso mapoo peledoboloso egeino, odoo susuga oso to boowa sabolo pupusiga molome egeiso. ³⁹ Yesuye moso kulodu gadilesa odoo susuga mapoo egeesee takaso, "Niba kaseega to boowa sabolo ka pupusiga malala? Sobo holo hagee koo tamoloso. Esino yo wulo tia moloso," diso. ⁴⁰ Esemé odoo susuga oso to Yesuye taka ee duloso yiligaso.

Esemé Yesuye odoo susuga mapoo egeesee takaso, "Niba moso kuloduga peegoo galagadi," diso. Osoloso Yesu yo sobo holo oso tia melee debi mapoo dulone, hedebe oma dio owee dio, osoloso o hamamee dili odoo sabolo kulodu gadiso. ⁴¹ Yesuye sobo holo ta o dee mapoo

toloso yimapoo egeesee takaso, "Talita koum!" (To eyo bei sobo holo, no tebee.)

⁴² Esemе sobo holo yo epedee omapoo saga toboloso siliso (yo dugo 12). Esemе oma dio owee dio, osoloso Yesu o hamamee dili odoо sabolo diya howoogadooso. ⁴³ Yesuye dimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, "Ayo sobo holo hagee wedilame moodoo goo ee, niyo odoо hee mapoo na takee," diso. Osoloso oma dio owee dio mapoo Yesuye egeesee takaso, "Sobo holo mapoo nei tenee," diso.

6

Nasalet odoо oso Yesu gowe
(*Mat 13:53-58; Luka 4:16-30*)

¹ Yesu o hamamee dili odoо sabolo mi toowa omaga see o midee Nasalet mapoo diso. ² Osoloso Yu odoowo hasali biame hee mapoo howo gisili moso mapoo peleso, Godeeyo to odoо mapoo eligilame bei mooloogooso.

Esemе odoо susuga oso yayo eligi duloso diya howoogadolone, egeesee takaso, "Odoо hagosо goo susuga hagee kasee gooleedoowo? Yo goo goolee medee tekepo. Yayo goo toowa opusomo di moodeli kitulugu kapoo toowo?" ³ Yo wulo moso tegeli odoо, osoloso Meliyo owolo. Osoloso yo Yemes, Yosep, Yudas, osoloso Saimon egee bia dia emei.

Osoloso obooba dio onosee ibolo hodobo hamapoo doso," diso. Esiga diayo egeesee goolone, Yesuye eligi goo ee talai goweso.

⁴ Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Odoо susuga oso Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо eyo to duloso mesiliso. Esino o mosobia sabolo, osoloso o soosoo sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoо oso o to mapoo duloso koo mesili," diso. ⁵ Esiga bei diayo Yesu mapoo gowoolone tei too mauwe poogoloso debei ogoloso, yayo o mi omapoo goo toowa opusomo di moodele poogooso. Esino odoо paigiga abo o deeso sigime weido diso. ⁶ Yesu diayo yimapoo tei too mauwe poogoo ogoloso diya hoowaso. Esemе Yesu Nasalet mi omaga see poogoloso dileso mi pepooko abo mapoo Godeeyo to eligimo siliso.

Yesuye o hamamee dili odoо 12 diye di

(*Mat 10:5-15; Luka 9:1-6*)

⁷ Yesuye o hamamee dili odoо 12 gilimadoloso dieso nediliyo puloso bakadio tooboo, bakadio tooboo doloso mi opusomo opusomo di mapoo diye diso. Yayo diba diye dolone dimapoo kitulugu teneeso, diayo bo holo paladee ee peegoo hasisilame.

⁸ Osoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niyo dulone bi abo na todi. Esino niba

wulo susu toloso diyadee. Osoloso nei sabolo, o sabolo, osoloso molee sabolo toloso na diyadee.⁹ Esino homo mapoo kali bi sabolo osoloso dugo niso ka hedebe egee mouloso dulone, dugo kali bi abo na te.”¹⁰ Osoloso Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Niyo mi omapoo dileso peledobooga, biame omapoo mosobia oso goomogolone moso teneega, moso hedebe omapoo dobooso mi hee mapoo dulone ka poogoo di.¹¹ Osoloso niba mi hee mapoo duga, edebeeyo niba idilega poogoloso nibada to mapoo mesilega poogooga, mi egee poogoloso dulone, megegu nibada homo mapoo mologa omapoo te, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame,” diso.

¹² Esemé Yesu o hamamee dili odoo diayo dileso, odoo susuga mapoo Godeeyo to takomo sile sibilone egeesee takaso, “Nibada goo goolee su wuduloso goo tokenee maga miligi pie,” diso.

¹³ Osoloso bo holo odoo ma kulodu paladee diayo peegoo hasiso bugu dolone debeiso. Osoloso odoo paigiga sabolo diayo olipi iso dibada wiligi mapoo soome paigiga weido diso.

Yonee Odoo Howo Oluguli oso ta

¹⁴ Mi susuga mapoo odoo susuga oso Yesuwo goo takomo dime, wiligi odoo

taba Helodeeye duloso gooleedooso. Odoo aboso egeesee takaso, “Yo Yonee Odoo Howo Oluguli ta maga see hogabia, esiga kitulugu goo toowa hagee yima kuloduga tou ka to,” diso.

¹⁵ Esino odoo aboso egeesee takaso, “Yo Ilaya.”

Osoloso odoo aboso egeesee takaso, “Yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei egeesi masi bado,” diso.

¹⁶ Esino Helodeeye goo hagee duloso yayo egeesee takaso, “Yonee Odoo Howo Oluguli, o wiligi kobugume ta odoo, yo see ta maga hogabia doo,” diso.

(Yonee telega badolone, daga goo peledaba hagosoo.)

¹⁷⁻²⁰ Biame heeso Helodeeye omolo Pilipiyo osobo Helodiyes peedee huso. Esemé Yoneeye goo hagee ogoloso Helodee mapoo diya takolone egeesee takaso, “Nayo nomolowo osobo peedee hulei tekeponee,” diso. Esemé Helodiyeseeye komonolone, Helodee mapoo dileso egeesee takaso, “Nayo Yonee neliga moso ma kulodu magee,” diso. Esemé yayo Yonee neliga moso ma kulodu magalame, o ha teli odoo diye dee takeme, diayo dileso yo neliga moso mapoo magooso. Esino Helodiyes

Yonee mapoo hegilone, yayo yo wooloomalame gooleeso. Esino yayo yo

woolomele, bei Helodeeye Yonee wooloomalai ebiaso. Yo gooleedooso, Godeeyo howo woola Yonee goo tokenee mauwe, osoloso yo odo medee tekepo. Esiga yayo Yonee medee bameleeso. Yayo Yoneeyo to duloso goo diya tiadiliso, esino o to mapoo dulei goomogolone, o sooloo ma kulodu goomegeliso.

²¹ Esino hamamee Yonee wooloomalame biame tekeposo Helodiyes mapoo simiso. Helodee soomagoo biame mapoo wo toowa nalame, gamalee wiligi odo tebisa sabolo, osoloso o ha teli wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Gelili mi toowa ma kulodu wiligi odo tebisaloso debei odo sabolo Helodeeye gilimadoloso mooloogodooso.

²² Diba wo nolone do-boome, Helodiyeseeyo sobo holo oso diayo wo nolone debei moso ma kulodu gasibileso, dimapoo goomoga tenelone habaso. Esem Helodeeye sobo yimapoo egeesee takaso, "Nayo goomoga goo amapoo takee, ayo bi egee namapoo tenelaiya," diso. ²³ Osoloso see Helodeeye tei yilone egeesee takaso, "Nayo goomoga goo amapoo takooga, ayo namapoo tenelaiso. Osoloso mi ayo hagee bamolo su sabolo nayo talai goomogoga, ayo namapoo tenelaiso."

²⁴ Esem sobo yayo owee Helodiyes mapoo dileso,

yayo goomoga goo ee dulame diso.

Esem sobo owee Helodiyeseeye nei egeesee takaso, "Nayo goomoga Yonee Odo Howo Oluguli eyo wiligi goomogo dee takee."

²⁵ Esem yayo oweeyo to duloso, saga wedi dileso Helodee mapoo egeesee takaso, "Epedee hamapoo Yonee Odo Howo Oluguli eyo wiligi koodoloso tolo mapoo magoloso tosiboga ee talai, a goomogo," diso.

²⁶ Helodeeye to hagee duloso yo diya gooheleso. Esino yo odo susuga eyo howo woola mapoo eyo tei magoo ee gabablei ebiaso. Esiga yayo sobo o to mapoo gowele. ²⁷⁻²⁸ Osoloso Helodeeye o ha teli odo hee neliga moso gibali oso Yoneeyo wiligi koodolame diye diso. Esem yayo neliga moso mapoo dileso Yoneeyo wiligi koodoloso, odo susuga oso agalame tolo mapoo magoloso, odo howo woola tosibileso sobo holo mapoo teneeso. Esem sobo yayo toloso owee mapoo teneeso. ²⁹ Yonee o hamamee dili odo oso goo hagee duloso, diayo sibileso o kou todileso wulu odo toga tooseli omapoo kulodu magooso.

Yesuye sobo sabolo, holaiso sabolo, osoloso gisowe 5,000 mapoo nei pi

(Mat 14:13-21; Luka 9:10-17; Yon 6:1-14)

³⁰ Yesuye diye di odo 12 diba see wedige sibilesa, goo diayo moodoo sabolo osoloso goo diayo eligi susuga ee Yesu mapoo oposususo. ³¹ Odo 12 susuga Yesuye badebei omapoo dile see sibo di oso, Yesu o hamamee dili odo sabolo nei nalai biame tekepo egele. Esem Yesuye o hamamee dili odo mapoo egeese takaso, "Iba ibusomo odo mauwe poogoo mi mapoo dileso hasalame dimo," diso.

³²⁻³³ Esem Yesu o hamamee dili odo sabolo du ma kulodu bulumaloso, abei hodiokoo odo koola mauwe mi mapoo dalo soowoolame moumeleeno, odo abei palaga debei oso ogoloso gooleedooso. Esem odo susuga oso mi opusomo opusomo di maga Yesuye di mi mapoo malalo mili hoguga diyadeeso. Diba malalo dileso balaga meleeno, Yesu o hamamee dili odo sabolo du maga sibilesa gimagooso. ³⁴ Osoloso Yesu du maga mi mapoo pubalogoloso, odo susuga oso mooloogoodoloso debei ogoloso, yayo diba diya sooloo dalaso, bei sipi be hu masi bali odo mauwe poogoloso doboome. Esem yayo goo susuga dimapoo eligiso.

³⁵ Osoko olo todobume, Yesu o hamamee dili odo oso yimapoo sibilesa egeese takaso, "Osoko olo todobuo. Osoloso mi iyo hagee do

mapoo odo mauwe. Esiga mi hamapoo nei mauwe. ³⁶ Esiga nayo odo susuga egee do diyadee dee, diayo mosobia koola kee do mapoo dileso nei dieso nalai ee moleeso talame," diso.

³⁷ Esino Yesuye o hamamee dili odo mapoo nei egeese takaso, "Diayo nei nalai niso toloso dimapoo tenee," diso.

Esem diayo Yesu mapoo egeese takaso, "Iyo nei toloso dimapoo teneega, molee ko* 200 oso teli, esino iba molee mauwe."

³⁸ Esem Yesuye dimapoo egeese woosaso, "Diba wo kasolo molosomo? Niyo agalame di."

Esem diayo dileso ogoloso, diayo yimapoo egeese takaso, "Wo si dee tiadoo sabolo osoloso di bakadio moloso," diso.

³⁹ Esem Yesuye o hamamee dili odo mapoo egeese takaso, "Odo susuga mapoo egeese takee, 'Niba mi mapoo pepooko mooloogoodoloso buluma mooloogoodoloso buluma,' dee takee," diso. ⁴⁰ Esem diayo dimapoo takeme, diba mooloogoodoo opusomo opusomo doloso mooloogoodoo hee mapoo odo 100, osoloso mooloogoodoo hee mapoo odo 50 doloso bulumaso. ⁴¹ Esem Yesuye wo si dee tiadoo sabolo di bakadio sabolo toloso, Kei mi ma dokodoo bolone, Godee

6:34: Num 27:17; Mat 9:36 **6:35:** Maka 8:1-9 * **6:37:** molee ko hagee denaliyus deli ee, biame hedebe mapoo tou too eyo nei hedebe hageese teliso.

mapoo goomoga to takaso. Osoloso yayo wo popeiloso di sabolo agisaloso o hamamee dili odoo mapoo piso, diayo odoo susuga mapoo pilame. Esemé diayo wo si popei sabolo di hwei sabolo odoo susuga mapoo piso.⁴² Esemé odoo susuga oso nei teiba nega diya edigaso.⁴³ Osoloso diayo nei naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dileso bou tegei 12 egeesi metamagisaso.⁴⁴ Osoloso sobo sabolo holaiso sabolo nei neso. Esino mooloogoodoo ee ma kulodu gisowe hesiga 5,000 oso nei ka ne.

Yesuye howo dokodooga di
(*Mat 14:22-33; Yon 6:15-21*)

⁴⁵ Diba nei nalaga koodobuloso, Yesuye o hamamee dili odoo malalo du maga Betsaida mi mapoo diye doloso, diba abei damolome, Yesuye odoo susuga dibada mi mapoo diye diso.⁴⁶ Osoloso Yesuye odoo susuga diye doloso, yo obusomo Godee mapoo takalame mubi dokodoo palaso.

⁴⁷ Gesi domo o hamamee dili odoo dibada du maga abei domo damolome, Yesu yo obusomo mubi dokodoo badebeiso.⁴⁸ Yesu mubi dokodoo badolone egeino, poo sabolo howo ki sabolo simi oso, o hamamee dili odoo dia du mapoo woome, diba kwasu sabolo du sulugamo diyadaga molome

egeiso. Osoloso gesikolo kudi olo tadageme, yo howo dokodooga diba daga dilame dimeleeso.⁴⁹ Esino o hamamee dili odoo diayo Yesu howo dokodooga dimelee ogoloso, diayo goolee boso siba bele dolone diya googaso.⁵⁰ Yesu o hamamee dili odoo oso yo ogoloso obugume, yayo dimapoo egeese takaso, "Niba howaleege. Haga na ebi. Ayo siba."⁵¹ Osoloso Yesu yo du ma kulodu daboogoo, howo ki sabolo poo sabolo saga koodobiaso. Esemé Yesu o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso diya howoogadooso.⁵² Diba Yesuwo kitulugu gooleedoo diepi, diba howoogelee pegeliyo. Esino diba howoogadooso, bei dia goo goolee oso gooleedalai tebilega.

⁵³ Osoloso diba abei daloso abei hodiokoo Genesalit mi mapoo dibada du oluguso.⁵⁴ Diba du oluguloso mubiyodoo dalaga poogoo, odoo omapoo tebisa melee oso yo kibiya hoodo egeiso.⁵⁵ Odoo susuga mi opusomo opusomo di mapoo hoguga dileso, odoo paigiga dibada kida mapoo tiedigaloso Yesu mapoo emigado sibadeeso.⁵⁶ Yesu mi opusomo opusomo di mapoo silime, edebeeyo odoo paigiga kida mapoo tieduloso, bi teli go mapoo emigado sibilesoma-gooso. Esemé odoo paigiga oso Yesu mapoo howolone

egeesee takaso, “Iyo wulo nee dugo su mapoo sigilei soowayo?” diso. Osoloso odoo paigiga oso Yesuwo dugo su mapoo sigime, odoo egee bia wegigadooso.

7

Godeeye tei eligi goo sabolo edebeeyo tei eligi goo sabolo
(Mat 15:1-9)

¹ Biame hedebeso Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo abo oso Yelusalem mi maga sibilesa Yesu mapoo mooloogodooso.

² Osoloso diayo egeino, Yesu o hamamee dili odoo abo oso Yu odoowo tei dedelega poogoloso nei nalame, dibada dee howo koo hapagali. ³ (Esino Yu odoo sabolo Pelisi odoo sabolo dibada adaga dia tei eligi goo ee dodolone, daga nei nalame dee howo hapagaliso. ⁴ Diba bi teli go mapoo bi toloso nala poogolone, daga dibada dee medee howo hapagaloso ka nali. Osoloso dibada adaga dia tei eligi goo ee dodolone, dibada kapu sabolo sesepeni sabolo osoloso disi sabolo howo hapagaliso.)

⁵ Esemé Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo oso Yesu mapoo egeesee woosaso, “Bei kasalame nee hamamee dili odoo oso ibada adaga dia tei eligi goo ee dedelega ka pagala? Diba dee howo hapegelega nei naliso,” diso.

⁶ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba goo bakadio gweli odoo. Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Aisayaye nibada goo maga tei goo takaso. Bei, yayo goo Godeeye taka egeesee hoguguso,

‘Odoó hagee bia oso dia magaso wulo gamenee amapoo goomogolone mo hu dokodoo poudiliso. Esino dibada sooloo ma kulodu tei amapoo mesili goo ee mauwe.

⁷ Diayo amapoo goomogolone mo hu dokodoo poudili goo eyo bei mauwe. Bei, diayo tei edebeeyo eligi goo ee ayo eligi masi see diayo odoo mapoo eligimo silesibiliso,’ diso.

⁸ Niba Godeeyo tei eligi goo ee poogoloso, see nibada adaga dia tei eligi goo ee deedeeso.”

⁹ Yesuye dimapoo see tobu egeesee takaso, “Niyo tei Godeeye eligi goo ee peegoo magoona, nibada adaga dia tei eligi goo ee talame. ¹⁰ Esiga daga hoogoo Moseseeye tei goo Godee maga simi nimapoo tenee hagosó,

‘Nama dio noowee dio oso to taka duloso dimapoo mesie. Esino odoo agayo ama dio owee dio mapoo to

tokenee takooga, yo wooloomalaiso.'

¹¹ Esino niyo egeesee take-liso, 'Soowa, edebeeyo ama dio owee dio mapoo takoo, "Emegei, niba ayo pidileime, bei molee amapoo egee molo Godee mapoo tenelame siga. Molee egee ibada toso hedi koloban." ' ¹² Niyo odoowee dio ama dio ee pidilei tei magooso. ¹³ Niyo tei magoo ee dodolone Godeeyo tei magoo peegoo magolone ka doso. Osoloso niba goo abo susuga egeesi masi tomo sile-siboso."

Odoowee sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peli goo

(Mat 15:10-20)

¹⁴ Esemee Yesuye odoowooloogoodoo see gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, "Odoowee susuga niba, mo to hagee duloso medee gooleede. ¹⁵ Esiga edebeeyo nei nali oso o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee koo peli. Esino odoowee o sooloo ma kulodu goo gooleemeleso, to tokenee taka sabolo, osoloso yayo goo tokenee tomo sili oso, o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peliso. [¹⁶ Niba dulubolo, ayo hagee takoo niyo medee hoodo dui," diso.]*

¹⁷ Esemee Yesuye odoowooloogoodoo poogoo dileso, moso kulodu gadime, o hamamee dili odoowee dileso yimapoo egeesee

takaso, "Nayo wudu taka goo eyo bei imapoo medee takee," diso. ¹⁸⁻¹⁹ Esemee Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba goo eyo bei medee koo gooleedolo? Esiga nei niyo tolosoto nali oso nibada sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee koo peli. Bei, nei egee sooloo ma kulodu koo gameli. Esino nayo nalo sooloogoloso see nee gemedei maga peegoo gadiliso." (Yesuye goo hagee takolone, yayo to kitulugu sabolo takaso, nei nali bi susuga nalai tekepo, diso.)

²⁰ Esino Yesuye see egeesee takaso, "Odoowee o sooloo ma kulodu goo gooleemeleso, to taka sabolo, osoloso yayo goo tokenee tomo sili oso, o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peliso. ²¹ Esino o sooloo ma kuloduga goo tokenee susuga hagoso woola peledebeliso: tokenee gweli goo, osoloso sobo obuo sabolo giso kadiga sabolo goo heli teli goo, osoloso adaba bi heli teli goo, osoloso odoowooloowooloogoo, osoloso adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli teli goo, ²² bi bei doloso badalai gweli goo, osoloso tokenee teli goo, osoloso emegei dimapoo gameneetakeli goo, osoloso odoowee susuga eyo howo woola ebili goo talai, osoloso emegei dimapoo kweli goo, osoloso emegei

7:15: Diye 10:14-15 * **7:16:** To hagee odoowee abo oso taka Makaye hogugu dee takeliso, esino odoowee bei oso taka Makaye hogugule dee takeliso.

dia goo maga to tokenee takeli goo, osoloso suwa peli goo, osoloso goo tekepo goolee me sili goo. ²³ Esiga goo tokenee susuga egee talame odoo o sooloo ma kulodu gooleemeleso toga, o sooloo ma kulodu Godeeyo howo woola tokenee peliso.”

Yu sobonee oso tei too
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso, see Taya mi toowa koola mapoo diyadeeso. Osoloso yo dileso, odoo susuga oso yayo simi ogoloso gooleedeeyaga, moso hee mapoo kulodu gapeleso mada badebeiso. Esino odoo susuga oso yayo simi goo ee duloso, odoo abo mapoo saga takomo dime, diba gooleedooso.

²⁵⁻²⁶ Esememe Yu sobonee hedebe Ponesiya Siliya mi mapoo badeli oso Yesuwo goo ee duloso, yayo badebei mi omapoo simiso. Yayo sibilesu Yesuwo homo beiyopoo gauwuloso badolone egeesee hoowaso, “Mo sobo holo yima kulodu bo holo peleso badoso. Esiga nayo sibilesu o kulodu bo holo egee bado peegoo habigilame sibe,” diso.

²⁷ (Yu odoo oso Yu odoonee mapoo so, dee takeliso. Osoloso Yu odoo ee takolone odoo holaiso, deliso. Esememe sobo yayo goo egee moodoolai kitulugu teiba doloso yimapoo tei too mala beleso agalame) Yesuye sobo mapoo egeesee takaso, “Holaiso dia nei toloso so

mapoo tenelai tekeponee. Esino daga holaiso dimapoo nei tenelai tekepo,” diso.

²⁸ Esememe sobo hagoso Yesu mapoo nei egeesee takaso, “O. Lodee, nayo tei takoo. Esino so moso hemidu silesibulone, holaisoso nei nolone kokou miyomoo mou ee nalagamo silesibiliso,” diso.

²⁹ Esememe Yesuye sobo mapoo egeesee takaso, “Nayo amapoo to nei tekepo takaso. Esiga no mosopoo dileso nowolo sobo holo mapoo ege, yo tekepo badoso. Bo holo epedee o beliye ma kulodu mauwe,” diso.

³⁰ Esememe yo o mosopoo dileso, o sobo holo egeino bo holo o kulodu pala mauwe poogoloso, tekepo poloso debi mapoo wulo tia molome egeiso.

Yesuye odoo dulu taba ibaya tekepo moodoo

³¹ Yesu o hamamee dili odoo sabolo Taya mi poogoloso Saidon mi mapoo peledabaso. Osoloso diba see abaga dino Dekapolisi mosobia mapoo peledoboloso, Gelili abei mapoo mouso.

³² Osoloso odoo aboso odoo dulu taba ibaya Yesu mapoo ido sibilesu howaso, yayo o deeso sigiloso tekepo palame.

³³ Yesuye odoo dulu taba ibaya odoo mooloogoodoo omaga peegoo ido dileso, Yesuwo dee woluguso dulu taba ibaya eyo dulu ou mapoo tuluguloso, makawo o dee mapoo paga magoloso,

odoo dulu taba ibaya eyo i mapoo sigeso. ³⁴ Osoloso Yesuye Kei mi ma dokodoo bolone sooloo toowa polomeleso homodobuloso yimapoo o toso egeesee takaso, “Epata!” (to eyo bei ee yiliga magee). ³⁵ Esemee epedee omapoo dulu taba ibaya eyo dulu tekepo poloso to taka o duluso medee duso, osoloso o iso to medee kalame bei mooloogooso.

³⁶ Osoloso Yesuye odoo susuga mapoo takolone, goo yayo moodoo ee na oposisi doloso, dimapoo to kitulugu sabolo takeliso. Esino yayo takolone diayo odoo abo mapoo na oposisi dee taka poogoloso, see odoo abo mapoo oposisiliso. ³⁷ Esemee odoo susuga oso Yesuye goo moodoo duloso diya howoogadooso. Osoloso diayo see egeesee takaso, “Yesu goo susuga tomo sili medee tekepo. Iyo goolee edebeeyo odoo dulu tabaga ibaya tekepo koo moodoogamo silabelee dee. Esino yayo odoo dulu tabaga osoloso to koo kalagali yayo tekepo moodoogamo siliso.”

8

Yesuye odoo 4,000 mapoo nei pi

(Mat 15:32-39)

¹⁻² Biame heeso Yesuye goo eligi ee dulame see yimapoo odoo susuga mooloogoodoloso debeiso. Esino nei mauwe poogoome, Yesuye

o hamamee dili odoo gili-madoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo odoo susuga hagee diya sooloo dolo, bei diba abolo dobolone biame bakadio hedebe di poogooga. Esiga diayo nei nalai mauwe. ³ Osoloso ayo diba nei tenelega, dibada mosopoo diyadee dee takooga, diba eli domopoo houdaso kitulugu me poogoloso howamadagalaiso, bei odoo abo dibada mi koola hapoonee,” diso.

⁴ Esemee Yesu mapoo o hamamee dili odoo oso egeesee woosaso, “Nei mauwe, osoloso moso mauwe miwe poogoo mi hamapoo, iyo nei kamapoo toloso odoo susuga hamapoo ka tenelaiyo?” diso.

⁵ Esemee Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee woosaso, “Nimapoo wo si kasolo molosomo?” dee takaso.

Esemee diayo nei egeesee takaso, “Imapoo wo si 7 moloso,” diso.

⁶ Esemee Yesuye odoo susuga mi mapoo bulume diso. Osoloso yayo wo si 7 toloso Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso wo si popeiloso odoo susuga mapoo pilame, o hamamee dili odoo mapoo piso. Esemee diayo odoo mooloogoodoo susuga mapoo piso. ⁷ Osoloso odoo mooloogoodoo ma kulodu di pepooko abo molo egeiso. Esemee Yesuye di toloso Godee mapoo goomoga to takoloso,

o hamamee dili odoo mapoo teneme, diayo toloso odoo mooloogoodoo mapoo piso. ⁸ Esememe odoo susuga nei ne oso diya edigime, diayo nei naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigaloso, bou tegei ma kulodu soo bou 7 egeesi metamagisaso. ⁹ Esiga biame omapoo odoo 4,000 oso nei egee neso. Osoloso diba nei naloso, hamamee Yesuye dibada mi mapoo diyadee, diso. ¹⁰ Osoloso diba diye doloso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo abei mapoo meilesa du ma kulodu bulumaloso, Dalmanuta mi mapoo dalo soowaso.

Pelisi odoo oso goo toowa opusomo di ee agalame goomoga

(Mat 16:1-4)

¹¹ Diba Dalmanuta mi mapoo soowooleso pele-doboome, Pelisi odoo oso Yesu mapoo toso agadilame sibadeeso. Bei, diba goomogaso, Yesuye kitulugu egee tomolo tei Godee maga simibeleso kukuloso agalame. Egeesee meleso, diayo Yesu mapoo goo toowa opusomo di moodee doloso takaso. ¹² Esememe Yesuye goo hagee duloso, yo diba gooheleme sooloo toowa polomeleso homodobuloso dimapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga epedee biame hamapoo odoo susuga hagee do oso goo toowa opusomo di moodoo ee agalame

ka woosaliyo? Esiga ayo nimapoo tei goo taka, ayo goo toowa opusomo di odoo epedee biame hamapoo hagee do omapoo niyo agalame see moodoolaima," diso. ¹³ Osoloso Yesuye goo hagee takemelee koodobuloso, see o hamamee dili odoo gilimadoloso du mapoo meilesa, abei hodiokoo dalo soowaso.

Yesuye wo habili maga wudu taka
(Mat 16:5-12)

¹⁴ Diba abei hodiokoo dalo soowoolone wo talai boobado bugunabu. Esino du ma kulodu wo si hedebe molome egeiso. ¹⁵ Esememe Yesuye dimapoo kokodo takalame, wudu takolone egeesee takaso, "Niba obeeyamo! Bei, Pelisi odoo sabolo osoloso Helodee dibada goo ee wo habili masi moloso. Osoloso wo giedege sabolo wo habia sabolo hamaga, wo giedege habia oso tokenee palaiso," diso.

¹⁶ Esememe diayo Yesuye taka duloso diesono to moulone egeesee takaso, "Iyo wo telaga boobada poogoo simiga Yesuye iba ogoloso egeesee ka takoo," diso.

¹⁷ Esino diayo to moulone debei ee Yesuye ogoloso dimapoo egeesee takaso, "Bei kasi maga niyo wo telega boobada poogoo simi maga goo diya koudulone ka dabala? Esiga niba ayo kitulugu goo ee gooleedelega

osee doso. Nibada sooloo ma kulodu goo ayo eligi ee gooleedoloso, nibada sooloo ma kulodu magalai diya kalawado? ¹⁸⁻¹⁹ Niba howo mauwega, egele ka pagala? Niba dulu mauwega, dule ka pagala? Niba ayo wo si dee tiadoo giso 5,000 mapoo pi goo ee boobadoolo? Diayo nei naloso, wo abo poogoome, niyo misigamo di bou tegei kasolo metamagisayo?" diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, "Bou tegei 12."

²⁰ Eseme Yesuye see egeesee takaso, "Ayo odoo 4,000 mapoo wo si 7 populo pi, wo abo poogoome, niyo misigamo di bou tegei kasolo metamagisayo?" diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, "Bou tegei 7."

²¹ Eseme Yesuye egeesee takaso, "Ayo odoo susuga mapoo wo pi goo ee niyo egeiso. Esino bei kasi maga Pelisi odoo sabolo Helodee dibada goo wo habili masi maga ayo hagee takoo niyo gooleedelega osee ka dabala?"

Yesuye Betesaida mi omapoo odoo howo bakadio si tekepo moodoo

²² Osoloso diba Betesaida mi omapoo peledoboloso, odoo abo oso odoo howo bakadio si Yesu mapoo ido sibadeeso. Osoloso diayo Yesu mapoo howoolone egeesee takaso, "Odoo hagee nee deeso sigoloso yo tekepo

pe," diso. ²³ Eseme Yesuye o hamamee dili odoo sabolo dulone, yayo odoo howo bakadio si eyo dee mapoo toloso mosobia omaga yo peegoo ido diso. Osoloso Yesuye o howo mapoo makawo paganuloso, yayo odoo egeeyo howo mapoo sigoloso, Yesuye yimapoo egeesee woosaso, "No epedee bi susuga ogolo?"

²⁴ Eseme odoo yayo peegoo ogogolone egeesee takaso, "O, olo ogoso. Esino odoo silesibono medee koo ogo. Diba homo masi silesibo," diso.

²⁵ Eseme Yesuye o deeso see odoo howo bakadio si eyo howo mapoo sigeme, olo epedee omapoo o howo tekepo poloso bi ogogolone egeesee takaso, "Bi susuga medee ogo," diso. ²⁶ Yesu odoo howo bakadio si tekepo moodooloso, Yesuye yo tekepo moodoo odoo abo mapoo takelega pagalame, yo mosopoo diye dolone yimapoo takaso, "No duga mosobia kuloduga na di," diso.

Pitaye Yesuwo goo yilige bugu

(Mat 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Yesu o hamamee dili odoo sabolo abaga mosobia koola Kasaliya-Pilipai mi mapoo polone, eli domo dulone, Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee woosaso, "Edebeeyo a odoo ogu deliyo?"

28 Esemе diayo Yesu mapoo nei egeesee takaso, “Odoо aboso taka, no Yonee odoо howo oluguli odoо tolosо hogado simi deliso. Aboso taka, no Ilaya deliso, osolosо odoо aboso taka, no Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо hee daga badebei deliso.”

29 Yesuye dimapoo egeesee woosaso, “Niyo a odoо ogu deliyo?”

Esemе Pitaye nei egeesee takaso, “No Keliso, Godeeye hudi magoo oso.”

30 Esemе Yesuye dimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Odoо mapoo a Keliso Godeeye hudi magoo dee na takeeye!” diso.

*Yesu eyo talai goo ee taka
(Mat 16:21-23; Luka 9:22)*

31 Yesuye o hamamee dili odoо eligi bei mooloogolone egeesee takaso, “Odoо Holo, a dala toowa bei talaiso, osolosо Yu odoowo wiligi odoо tebisa sabolo, tei moso wiligi odoо tebisa sabolo, tei eligili wiligi odoо tebisa sabolo oso a gowoolone pagalaiso. Osolosо edebeeyo a wooloomaloso, bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo see bi maga hogadileiso.” 32 Yesuye goo hagee o hamamee dili odoо dimapoo woola yilige bugume, Pitaye yo peegoo ido dileso yimapoo egeesee takaso, “No egeesee na takee.”

33 Esemе Yesuye o hamamee dili odoо dimapoo bidi toboloso bolone, Pita mapoo egeesee takaso, “Saiten, no amaga peegoo di! Nayo to egee takoo Godeeye taka ee koo takoo. Esino edebeeyo taka goo ee takoo.”

34 Yesuye o hamamee dili odoо sabolo osolosо odoо mooloogoodoo gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, eyo talai sabolo dala toowa talai sabolo medee mopoodoo doloso ama hamamee ka sibe.

35 Esiga edebeeyo o gie badeli eyo goodogoga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mo goo maga sabolo osolosо to tekepo eyo goo maga o gie badeli eyo goodegelega poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

36 Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga ee tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoо goo talaisomo? Mauwe. 37 Bei, yayo gie badeli eyo nei talai mipoo hamapoo bi hee mauwe. 38 Esiga edebeeyo Godeebolo ebilega poogoloso, goo tokenee osee tomo silesibo epedee biame hamapoo, edebeeyo abolo osolosо mo to mapoo gowooga, hamamee ayo mo Maye toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu

sabolo, osoloso o momaiye sabolo sibilesa, nei ayo yo gowoolaiso.”

9

¹ Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo ka taka, odo abo hamapoo hagee do, niba epedee talaime. Esino daga malalo Godeeye wiligi doloso badalai biame goo kitulugu sabolo siboga agalaiso.”

Yesu o su opusomo di

(Mat 17:1-8; Luka 9:28-36)

² Osoloso biame ⁶ olo poogoloso, hamamee Yesuye Pita, Yemes, osoloso Yonee esee mubi hoo dokodoo odo mauwe mapoo ido paladeeso. Mubi hoo dokodoo o hamamee dili odo oso balaga molome Yesu o su opusomo paso.

³ Esemee egeino Yesu o dugo diya hohodi ka heliye omaga poni oso howo dooso. Esiga mi hamapoo odo heeso dugo hapooga dugo heliye egeesi molo agalaime.

⁴ Diba omapoo dobolone egeino, Moses dio Ilaya dio peledoboloso Yesubolo to kesamolome egeiso.

⁵ Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odo, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga iyo waseme bakadio hedebe di tegegalaiso, hee nee, hee Moseseeyo, osoloso hee Ilayayo,” dee takaso.

⁶ Pitaye takalai kibiya gooledele, diba obume.

⁷ Esemee koloboso sibilesa, diba gidisooso. Osoloso kolobo ma kuloduga toso egeesee takaso, “Hagee ayo gooma mo holo oso. Esiga o to mapoo medee dui,” diso.

⁸ Esemee Pita, Yonee, osoloso Yemes to taka duloso egeino, Moses dio Ilaya dio mena, esino hedebe Yesu dibolo tobudume egeiso.

⁹ Osoloso diba mubi dokodooga see kumoo moulone, Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, “Goo niyo egei ee odo abo mapoo na takee. Esino Odo Holo, a ta maga see hogado pala ogoloso, niyo hamamee ka takomo silesibe,” dee takaso.

¹⁰ Esemee Yesuye to taka diayo wulo kookodooso. Esino diayo Yesu ta maga see hogado pala goo eyo bei ee diesono nei woosa nei woosa demeleeso.

¹¹ Osoloso diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Bei kasalame tei eligili odo oso takolone, daga malalo Ilayaye sibilesa, Keliso hamamee sibileigo, dee ka takeliyo?” diso.

¹² Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ilaya tei sibilesa goo susuga see medee mopoodoo dalaiso. Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Odo Holo, a dala toowa talaiso, osoloso edebeeyo a gowoolaiso.’” ¹³ Esino ayo nimapoo taka, Ilaya yo olo simiso. Osoloso edebeeyo

yimapoo dala teneeso, bei Godeeyo to booka maga taka ee dodolone.”

Yesuye giso holo bo holo pala tekepo moodoo

(Mat 17:14-21)

¹⁴ Yesu o hamamee dili odo bakadio hedebe di sabolo mubi dokodooga meilesa egeino, Yesu o hamamee dili odo abo oso tei eligili odo sabolo agadiga molome egeiso. Esemee odo susuga sibilesa mooloogoodoso. ¹⁵ Diba diesono mooloogoodoloso balaga meleeno, Yesu dimapoo simi ogoloso, diya howoogadooso. Osoloso diayo Yesu mapoo goomoga sabolo hoguga sibadeeso.

¹⁶ Esemee Yesuye dimapoo egeesee woosaso, “Niba ogoo goo maga agadiga malala?” diso.

¹⁷ Osoloso mooloogoodoo ee ma kuloduga odo heeso egeesee takaso, “Eligili odo, mo giso holo bo holo pala oso ibaya paga, nayo moodoolame ido simino, no hamapoo mena. ¹⁸ Esiga bo holo yimapoo pologa, yo miyomoo homodobuloso, kakawa molone o mei wulo tekeliso, osoloso maga maga makawo tiobiliso. Esino nee hamamee dili odo dimapoo mo holo bo holo peegoo hasiso bigilame woosano, diayo bo holo peegoo hasiso bigile, bei diayo kitulugu tebilena.”

¹⁹ Esemee Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba tei

too mauwe odo. Niyo amapoo tei talame, a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo? Ayo biame sage nibolo hodobo badebeino, niyo amapoo tei telega osee dogo, a nimapoo diya gowooso. Esino giso holo egee amapoo ido sibe,” diso.

²⁰ Esemee diayo giso holo Yesu mapoo ido simiso. Esino bo holo eyo Yesu ogoloso, giso holo yo bo holoso o kulodu degiga meleso miyomoo homodobi-aso. Esemee maga mapoo makawo oudoo sabolo mi mapoo bidigamo sileeso.

²¹ Yesuye holopeyo ama mapoo egeesee woosaso, “Goo hagee kopolone holope yimapoo bei ka mooloogoo?”

Esemee holopeyo amameeye nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Yo pepooko mapoo bei mooloogoo. ²² Biame susuga bo holoso holope wooloomalame yo dou mapoo toodoo, osoloso howomoo huso demeeleso. Esiga no kitulugu teiba mologa, nayo iba sooloo dele, osoloso iba pidi,” diso.

²³ Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo taka, ‘No kitulugu teiba daga iba pidi,’ diso. Esino edebeeyo amapoo tei toga, goo susuga haga kalawanee.”

²⁴ Esemee holopeyo amameeye Yesu mapoo toso neligidi egeesee takaso, “Ayo namapoo tei tooso, esino nayo a pidi, mo tei too

pepooko see toowa dee,” diso.

²⁵ Esem e odoo susuga oso Yesu mapoo saga mooloo-goodalame sibadee ogoloso, Yesuye bo holo mapoo toso neligidi egeesee takaso, “No odoo mapoo dulu taba ibaya teneli. Esiga ayo namapoo to kitulugu sabolo ka taka, no epedee holope hageeyo kuloduga peegoo gasiboga, see holope hageeyo kulodu na gadi.”

²⁶ Osoloso bo holo gwa sabolo diya degiga meleso holope miyomoo togobuloso, yo peegoo gadiso. Esem holope mi mapoo degigilega kakawoloso meleeso. Esem odoo aboso goolee, yo olo ta, dee gooleeso. ²⁷ Esino Yesuye holopeyo dee mapoo toloso, yo tabalame pidiso. Esem holope yo tabaso.

²⁸ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo dibusomo moso kulodu dobolone, diayo Yesu mapoo egeesee woosaso, “Iyo kaseme bo holo holopeyo kulodu pala ee peegoo habigilei kitulugu mauwe ka poogoowo?” diso.

²⁹ Esem Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo daga Godee mapoo takooga, bo holo egeesi masi peegoo ka hasiso bigiya,” diso.

Yesu eyo talai goo see taka
(Mat 17:22-23; Luka 9:44-45)

³⁰ Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee

poogoloso, see Gelili mi ee ma kuloduga diso. Osoloso Yesu yo goomegele, odoo heeso yo egeyaga. ³¹ Bei, Yesuye o hamamee dili odoo eligi meleeso. Yayo dimapoo egeesee takaso, “Odo Holo, a amapoo ha teli odoo mapoo tenelame tiasalaiso. Osoloso diayo a wooloomalaiso, esino a bi mapoo ta moloso biame bakadio hedebe di mapoo gie badeli toloso hogadileiso.”

³² Esino diayo Yesuye taka goo eyo bei medee kibiya gooleedele. Esem diayo see Yesu mapoo woosalai ebigaso.

Odo agayo wiligi doloso ka badalaiyo?

(Mat 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³ Yesu o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi mapoo peledabaso. Osoloso diba moso dieso dabalai mapoo dobolone, Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee woosaso, “Niba eli domopooga sibulone, ogoo goo maga toso agadigamo simiyo?” ³⁴ Esino diayo to nei wedi dile. Bei, diayo dieso nediliyo dima kulodu odoo agayo wiligi doloso badalai goo maga toso agadigaso.

³⁵ Yesu yo biamolone o hamamee dili odoo gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo malalo wiligi doloso badalai goomogoga, yo eyo nediliyo pepooko doloso badebee,

osoloso yo tou teli odoo masi mesie sabolo odoo susuga ee halo tou tolone ka badebee.”

³⁶ Yesuye holope hee ido sibilesa, dibada mudugiyopoo tebidiso. Osoloso holope Yesuye maduloso dimapoo egeesee takaso, ³⁷ “Edebeeyo holope hageesi masi mo hu maga o mosopoo ido pologa, yayo a ido poloso. Osoloso edebeeyo o mosopoo a ido pologa, yayo mo Ma a diye di ee ido poloso.”

Odoo imapoo ha koo teli, diba ibada odoo
(Luka 9:49-50)

³⁸ Esemé Yoneeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, iba odoo heeso bo holo ee nee hu maga odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugume egeiso. Esemé iyo yo hamaga takaso. Bei, yo ibada mooloogoodoo ma kulodu koo badeli.”

³⁹ Esemé Yesuye egeesee takaso, “Na hamaga takee. Odoo heeso mo hu maga goo toowa opusomo di moodooga, yayo mo goo maga tokenee goo saga takalaime. ⁴⁰ Osoloso edebeeyo imapoo ha telega badoga, yo ibada odoo oso. ⁴¹ Ayo nimapoo taka, bei niba Kelisowo odooga, odoo heeso nimapoo howo keneega, yo nei toowa talaiso. Esiga hagee tei goo.”

Tokenee goo mapoo gido dili

(Mat 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² Esemé Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoo heeso tei too odoo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odoo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosoolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odoo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso. ⁴³ Osoloso nee dee hodio oso no goo tokenee talame gido duga, dee hodio egee kobigi, dee hediliwe badoboso kookaiyogie badeli talai tekepo. Esino nee dee bakadio sabolo Dou mi mapoo dilei tekeponee. Dou egee koo semili.* ⁴⁵ Osoloso nee homo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, homo hodio egee kobigi, homo hediliwe badoboso kookaiyogie badeli talai tekepo. Esino nee homo bakadio sabolo Dou mi mapoo dilei tekeponee. ⁴⁷ Osoloso nee howo hodio oso no goo tokenee talame gido duga, nee howo hodio egee tabigi. Godeeye wiligi doloso badeli omapoo howo hediliwe gadilei tekepo. Esino howo bakadio sabolo Dou mi mapoo toodalai tekeponee. ⁴⁸ Bei, mi omapoo ‘boobee egee molo koo wedili osoloso dou koo

9:37: Mat 10:40 **9:40:** Mat 12:30; Luka 11:23 **9:41:** Mat 10:42 **9:43:**

Mat 5:30 * **9:43:** 9:44 sabolo 9:46 sabolo Makaye hamapoo hogugule. Esino 9:48 maga taka to hedebe. **9:47:** Mat 5:29 **9:48:** Isa 66:24

semili.’
 49 Esiga odoo susuga dala toga douso gawe masi gawoolaiso. Bei, Godee yo goomogoso, iba medee tekepo dabalame.

50 Solu ee bi tekepo. Esino soluso hadali me poogooga, nayo solu ee see hadalame kasee moodolaiyo? Esiga niba solu masi molone nemegei dimapoo mesie sabolo debee.”

10

Sobo huloso pegeli goo

(Mat 19:1-12; Luka 16:18)

1 Yesu o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi poogoloso abaga dino Yudiya mi mapoo peledoboloso, see abaga dino Yoden howo daso. Osoloso omapoo egeino, odoo mooloogoodoo yimapoo sidademe, Yesuye dimapoo Godeeyo goo eyo daga eligi egeesee eligiso.

2 Esem Pelisi odoo aboso sibilesa Yesuye to tokenee takabeleso, kukulo agalame yimapoo egeesee woosaso, “Edebeeyo sobo huloso wulo goo hee maga osobo pagalai tei molosomo?” diso.

3 Esem Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Sobo huloso pegeli eyo goo Moseseeye nimapoo tei kasee eligiyo?” diso.

4 Esem diayo egeesee takaso, “Moseseeye imapoo tei egeesee eligiso, gisoso sobo poogooga, daga sobo pegeli peipa mapoo to

hoguguloso sobo yo ka peegeena.”

5 Esino Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Moseseeye egeino, yayo eligi goo mapoo niyo mesilega poogolo neme, bige, sobo pagalai soowa, dee takoloso tei hagee ka magoo.

6 Godeeye mipoo hagee daga moodoo biame mapoo, giso sabolo sobo sabolo moodooso. 7 Goo egeesi

maga gisoso ama dio owee dio poogoloso, see osobo sabolo hedebe doloso dabalaiso. 8 Osoloso obakadio su hedebe doloso dabalaiso. Esiga diayo debei ee ma kulodu diba bakadio nee, esino diba see olo hedebe doloso ka doso. 9 Esiga Godeeye diba hedebe di goo ee see odoo heeso domo na pi,” diso.

10 Osoloso hamamee Yesu o hamamee dili odoo sabolo moso kulodu dobolone, sobo huloso pegeli goo maga diayo see tobu Yesu mapoo woosaso. 11 Esem Yesuye dimapoo egeesee takaso,

“Edebeeyo osobo poogoloso, see sobo hee huga, yo odoo heeyo osobo ee peedee huso. 12 Osoloso sobo yo

omo poogoloso, see giso hee mapoo obuoga, yo odoo heeyo giso ee peedee huso.”

Yesu sabolo holaiso sabolo
(Mat 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Biame hedebeso odoo aboso holaiso Yesu mapoo ido sibadeeso, o deeso

sigoloso diba pidilame. Esino o hamamee dili odoo oso goo egee ogoloso hamaga takaso. ¹⁴ Esem Yesuye o hamamee dili odoo oso holaiso hamaga taka ogoloso, komonolone dimapoo egeese takaso, "Holaiso amapoo sibilei soowa. Niyo na hamaga takee. Bei, edebeeyo holaiso hageesi masi oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileiso. ¹⁵ Ayo nimapoo taka, edebeeyo o goo holaiso masi amamo to mapoo mesimo sili, egeesi selega poogoloso, Godee mapoo mesilega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei mauwe." ¹⁶ Osoloso Yesuye holaiso gilimadoloso, yayo hedebe maduloso o deeso sigolone Godeeye no pidi dee takoo, hedebe maduloso o deeso sigolone Godeeye no pidi dee takoo, diso.

Bi bei odoo

(*Mat 19:16-30; Luka 18:18-30*)

¹⁷ Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi hee mapoo dimeleeno, odoo heeso hoguo sibilesi, o homo beiyopoo gauwuloso, yimapoo egeese takaso, "Eligili odoo tekepo, ayo ogo goo toga badoboso kookaiyo gie badeli ka talaiyo?" diso.

¹⁸ Esem Yesu yo Godeeye hudi magoo doloso gooledalame, yayo nei egeese takaso, "Bei kasalame nayo a tekepo ka

takala? Hedebe Godeeno medee tekepo. ¹⁹ Esino nayo woosa to eyo nei, Godeeyo tei magoo no olo gooleedooso: odoo na wooloome, adaba kooka sobo sabolo kooka giso sabolo goo heli na te, heli na te, odoo hee mapoo gamenee na gigidi, odoo hee mapoo gamenee goo maga heli na te, osoloso nama dio noowee dio to taka mapoo mesie."

²⁰ Esem odoo ogooso Yesu mapoo egeese takaso, "Eligili odoo, a holope maga simi tei magoo susuga hagee ayo tobuloso tomo simiso," diso.

²¹ Esem Yesuye sooloo dala sabolo odoo omapoo bolone yimapoo egeese takaso, "No goo hedebe dooboo dagadi moloso. No dilesi, nee bi susuga odoo abo mapoo nei moleeso talame todi. Osoloso bi too eyo nei molee bi mauwe odoo mapoo pi. Nayo egeese seega, Kei mi ma dokodoo bi tekepo nee hu sabolo mologa agalaiso. Osoloso no a dodomo sibe," diso.

²² Osoloso bi bei odoo oso Yesuwo to duloso, diya goohele sabolo diso. Bei, yo bi bei doloso badebeiga.

²³ Esem bi bei odoo dime, Yesuye o hamamee dili odoo mapoo bolone egeese takaso, "Bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa."

²⁴ Yesuye to taka duloso diba howoogaso. Esino

Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Mo holo dio, Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa. ²⁵ Esiga dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odoo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa,” diso.

²⁶ Esememe o hamamee dili odoo oso yayo eligi goo hagee duloso diya howoogadooso. Osoloso diesono nei woosa nei woosa dolone egeesee takaso, “Goo egee diya kalawadoo. Esiga odoo agayo gie badeli ka talaisomo?” diso.

²⁷ Esememe Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, “Edebeeyo o gie badeli eyo nediliyo pidilei tebile. Esino Godee yo teiba. Bei, goo susuga yayo moodoolai haga kalawanee,” diso.

²⁸ Esememe Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “No ege, iba ibada bi susuga hoogoo poogoloso, nayo di hamamee deedee simiso,” diso.

²⁹ Esino Yesuye egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, edebeeyo ayo di hamamee sibilame, osoloso to tekepo eyo goo maga, o moso, o emei, o omoo, o omolo, o owee, o ama, o holaiso, osoloso mi poogooga, ³⁰ odoo yayo o bi susuga poogoo eyo nei toowa talaiso. Esiga yo mipoo hamapoo badolone, see moso, emei,

omoo, omolo, owee, holaiso, osoloso mi bei malaiso. Osoloso edebeeyo yimapoo dala tenelaiso, bei yayo mo to mapoo mesiliga. Osoloso hamamee yo kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. ³¹ Esiga odoo abo epedee hamapoo malalo hagee do ee see diba hamamee dabalaiso. Esino odoo abo epedee hamapoo hamamee hagee do oso see malalo dabalaiso.”

Yesu eyo talai see tobu taka

(Mat 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mi mapoo dulone, Yesuye malaso. Esino o hamamee dili odoo goo howoogamo dime, odoo abo hamamee sibadee diya ebigaso. Bei, odoo susuga oso goolee Yelusalem mapoo goo toke-nee peledebeyaga. Osoloso Yesuye o hamamee dili odoowe peegoo gilimado dileso dobolone, Yelusalem mapoo gooso yimapoo peledabalai goo ee takolone dimapoo egeesee takaso,

³³ “Iba Yelusalem mapoo peledobooga, Odo Holo, a Yu odoo dia tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo abo mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo mo goo midiloso, ayo talai goo ee takalaiso. Osoloso Yu odoonee mapoo tenelaiso.

³⁴ Diayo a manalaiso, osoloso amapoo makawo pagalaiso, osoloso a tiso dabalaiso,

osoloso a wooloomalaiso. Esino biame bakadio hedebe di poogoloso hamamee a ta maga see gie badeli toloso hogadileiso.”

Yemes dio Yonee dio goomoga goo Yesu mapoo ogo taka

(Mat 20:20-28)

³⁵ Osoloso Sebediyo owolo Yemes dio Yonee dio Yesu mapoo sibilesa egeesee takaso, “Eligili odoo, goo iyo goomoga namapoo taka,” diso.

³⁶ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Ogoo goowo?”

³⁷ Esemé diayo nei egeesee takaso, “Nama Godeeye wiligi doloso badeli mi toowa mapoo siboga, iba goomogo, odoo hee nee dee deede dokolo buo, osoloso hee nee dee dobusu dokolo buo doloso goo susuga nobolo wiligi dalame,” diso.

³⁸ Esino Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Niyo egee takoo goo ee niba koo gooleedo. Esiga dala toowa ayo talame egee molo, niba nose dala egeesee talai teibayo? Osoloso niba ayo talame egee molo, niba egeesee talai teibayo?” diso.

³⁹ Esemé diayo nei egeesee takaso, “O. Iba teiba,” dee takaso.

Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Dala toowa ayo talame egee molo, niba dala egeesee talaiso. Osoloso ayo talame egee molo, niba

egeesee talaiso. ⁴⁰ Esino mo dee deede dokolo dabalai odoo sabolo, osoloso mo dee dobusu dokolo dabalai odoo hesigilei amapoo kitulugu mauwe. Esino hedebe Godeeye hesiga odoo oso mi omapoo dabalaiso.”

⁴¹ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo abo 10 diayo Yemes dio Yonee dio to taka duloso, dimapoo diya kamaso. ⁴² Esemé Yesuye o hamamee dili odoo gilimadoloso, dimapoo egeesee takaso, “Yu odoonee dia wiligi odoo oso dima hemidu debeli odoo ee diya kitulugu sabolo gidebeliso. ⁴³ Esino nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu edebeeyo toowa doloso badalai goomogoga, yo tou teli odoo masi mesie sabolo odoo abo halo tou tolone ka badebee. ⁴⁴ Osoloso edebeeyo malalo badalai goomogoga, yo tou wulayo teli odoo masi odoo susuga halo tou tolone ka badebee. ⁴⁵ Bei, Odoo Holo, ayo mipoo hamapoo simi hagee, edebeeyo a pidilame ka sibile. Esino ayo odoo pidilame ka simi. Osoloso odoo susuga Godee mapoo iyado sibilame a talame ka simi.”

Yesuye odoo howo neliga tekepo moodoo

(Mat 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Osoloso diba Yeliko mi mapoo peledoboloso, Yesu o hamamee dili odoo sabolo mi egee poogoloso

dimeleeno, odoo mooloo-goodoo susuga diayo di hamamee simiso. Esem e odoo howo neliga o hu Batimeyes, Timayes eyo owolo, Yesuye sibilei eli pee mapoo badolone molee howameleeso.

⁴⁷ Esiga Batimeyesye Yesu Nasalet odoo sibogo di duloso, toso neligidi takolone Yesu mapoo egeesee takaso, "Yesu, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone a pidiye!"

⁴⁸ Esem e odoo aboso yo hamaga takaso. Esino yo koodobilega, see diya neligidi egeesee takaso, "Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone pidiye!" dee takaso.

⁴⁹ Esem e Yesuye o to duloso, kookoo toboloso tobudulone egeesee takaso, "Yo hapoo sibe dee takee." Esem e diayo howo neliga odoo iso, osoloso yimapoo egeesee takaso, "Goomege. No toboloso, di. Yesuye no i," diso. ⁵⁰ Esem e Batimeyes o gidei togobuloso, saga dokodoo pupeleso, Yesu mapoo simiso.

⁵¹ Yesuye yimapoo egeesee takaso, "No ayo namapoo ogoo goo moodoolai goomogolo?"

Esem e howo neliga odoo oso nei egeesee takaso, "Eligili odoo, a see agalai goomogo."

⁵² Esem e Yesuye yimapoo egeesee takaso, "No wulo di. Nee tei too goo oso no tekepo

paso." Esem e howo neliga odoo yo epedee omapoo see medee egeiso, osoloso yo Yesubolo eli maga diso.

11

Yesuye Yelusalem mi mapoo wiligi odoo masi toboloso gadi

(*Mat 21:1-11; Luka 19:28-40; Yon 12:12-19*)

¹⁻² Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mi koola mapoo dulone, Olipi mubi kumoo mosobia bakadio, Betapage osoloso Betani mapoo peledabaso. Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo bakadio diye doloso dimapoo egeesee takaso, "Mosobia koogee mapoo dilesa, omapoo ogoga be hu gie kauwa donki, edebeeyo wagi ma dokodoo buloso dilega poogoo ee, o mu mapoo ebigiso bagagoloso, omou mapoo bagagoo moloso. Esiga be ee niyo ebigi pidi poogoloso, hapoo hado sibe. ³ Egeesi ma kulodu odoo heeso sibilesa nimapoo takolone, niba ogoo toowala, dee takooga, niyo nei yimapoo egeesee takee, 'Lodeeye donki be hagee epedee talai goomogogona, osoloso see hamamee odoo heeso ka hado sibileigo,' dee takeeye," diso.

⁴ Yesu o hamamee dili odoo bakadio mosobia omapoo dilesa, donki be moso peegoo ebigi bagagoloso eli palaga tobudume egeiso.

⁵ Esem e diayo donki be

ebigi bagagoo pidi meleeno, odoo abo omapoo debei oso dimapoo egeese takaso, “Niyo ogo talame donki be ebige bagagoo egee ka pidala?”⁶ Esem Yesu o hamamee dili odoo oso to nei Yesuye dimapoo takee doloso taka tobuloso egeese takaso. Esem odoo abo oso donki be hado dilei soowa diso.⁷ Esem diayo donki be Yesu mapoo hado sibume, o wagi mapoo dugo pooloso, Yesu dokodoo buloso diso.⁸ Esem odoo susuga oso Yesu mapoo goomogolone dia kekeisu dugo tigadoloso, eli Yesuye dilei mapoo malalo palagamo dime, odoo aboso weiyo dibada go mapoo segei kookooloso eli mapoo palagamo diso.⁹ Esem Yesuye donki be ma dokodoo buloso dimolome, malalo diyadee odoo sabolo osoloso Yesu ma hamamee sibadee odoo oso to neligidi egeese takaso,

“Inolome! Iba Godee mapoo goomogo!

Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo yo Godeeye pidiye dee!

¹⁰ Wiligi doloso badeli mi ee sibo Godeeye pidiye dee. Hagee ibada amawe Deibidiye wiligi doloso badebei mi egeesi masi malaiso.

Osoloso iba Kei mi ma dokodoo badeli Godee mapoo goomogo,” dee takomo diyadeeso.

¹¹ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mapoo sibilesi, Yesu Yu odoo dia tei moso ma kulodu gadiso. Yo moso kulodu bi susuga mapoo egegemeleso diso. Bei olo neligime, osoloso o hamamee dili odoo 12 sabolo Betani mi mapoo diyadeeso.

Yesuye pigi homo mapoo to taka

(Mat 21:18-19)

¹² Yesu Betani mapoo tialoso, gesikolo Yelusalem mapoo dimeleeno, eli domopoo yo diya hodiaso.¹³ Esem Yesu eli sage abaga sibulone, pigi homo du egeiso. Esem ko pa beleso agalame hodu diso. Esino ko pelega wulo duwe molome egeiso. Bei, pigi ko peli eyo biamenee.¹⁴ Yesuye pigi homo hamapoo egeese takaso, “No hamamee homokoko see palaime!” Yesuye egeese taka, o hamamee dili odoo duso.

Yesuye Yu odoo dia tei moso ma kuloduga odoo peegoo hasiso bugu

(Mat 21:12-17; Luka 19:45-48; Yon 2:13-22)

¹⁵ Yesu o hamamee dili odoo sabolo Yelusalem mapoo peledoboloso, Yesu Yu odoo dia tei moso ma kulodu gadilesi egeino, odoo aboso bi abo nei moleeso talame si sabolo, osoloso odoo aboso bi abo nei moleeso telaga molome egeiso. Osoloso molee piligeli odoo dia debi pooba sabolo bidige buguso. Osoloso molo

huyado sibilesu nei moleeso teli odoosusuga oso bilipooaba sabolo bidege buguloso, diba susuga peegoo hasiso buguso. ¹⁶ Osoloso odoosusuga bi tolosotei mosotegei eli pee kuloduga gadiyaga Yesuye hamagatakaso. ¹⁷ Yayo dimapoo eligilone egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Mo tei moso ee odoososibia susuga maga oso sibilesu Godee mapoo takeli moso,' diso. Esino niyo goo egeesitolone, adaba molee heliteliso. Esiga niyo Godeeyo mosohagee heli teli odoosomada wuli mosopaso."

¹⁸ Esemetei mosowiligi odoosotebisa sabolo, osolosotei eligili odoosusuga oso to hagee duloso, diayo Yesu wooloomalame eli esigamosilesibiso. Bei, diayo Yesubolobiaso, bei diayo eligi mapoo odoosusuga oso tei telega peegeeyaga, osoloso odoosusuga oso Yesuye eligi goo ee duloso howoogadooso.

¹⁹ Osoloso habemapoo Yesu o hamamee dili odoosabolo Yelusalem poogoloso diyadeeso.

Pigi homo oso sia goo
(Mat 21:20-22)

²⁰ Gesikolodee mapoo diba eli domopoo diyadeega meleeno, diayo pigihomoegeiso. Pigi homo o dee

sabolo o kou sabolo, osoloso too susuga siodolosomolome egeiso. ²¹ Pita Yesuye daga homomapoo to taka gooleebuguloso, Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoos, no ege. Nayo daga pigihomomapoo to taka oso olo siodolosomolo," diso.

²² Esemes Yesuye o hamamee dili odoos dimapoo egeesee takaso, "Niba Godee mapoo tei te," diso. ²³ "Ayo nimapoo taka, edebeeyo mubi hamapoo egeesee takooga, 'No dileso, abei mapoo kulodu mei,' dee takooga, o sooloo ma kulodu goo goolee bakadio delega, yayo taka goo oso tei peledabalai dee gooleega, Godeeye goo hagee tei peledabalame moodoolaiso. ²⁴ Esiga ayo nimapoo taka, niyo bitalame Godee mapoo takoloso, see bi egee talai dolosotei toga, bi egee niyo talaiso. ²⁵ Esiga niyo Godee mapoo takolone, odoosheeso nimapoo goo tokenee moodoo mologa, niyo odoos egeeyo goo tokenee daga malalo boobado bigi. Egeeseeega nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado, Godeeye nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. [²⁶ Niyo odoos heeyo goo tokenee boobado bigilega poogooga, nei nibada Ama Kei mi ma dokodoo egee bado Godeeye nibada goo

11:17: Isa 56:7; Jer 7:11 **11:18:** Maka 14:1 **11:23:** Mat 17:20 **11:24:**

Mat 7:7 **11:25:** Mat 6:14-15 * **11:26:** To hagee odoos abo oso taka Makaye hogugu, dee takeliso. Esino odoos bei oso taka Makaye hogugule, dee takeliso.

tokenee hapoloso boobado bigileime.”]*

Yesuye kitulugu maga woosa
(*Mat 21:23-27; Luka 20:1-8*)

²⁷⁻²⁸ Diba see Yelusalem mapoo sibadeeso, osoloso Yesu Yu odoowo tei moso ma kulodu sileeme, tei moso wiligi odoow tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoow sabolo, osoloso Yu odoow dia wiligi odoow tebisa oso Yesu mapoo sibilesi egeesee woosaso, “No agamo kitulugu maga goo hagee ka moodoomo silala? Odoow agayo namapoo kitulugu hagee ka teneeyo?” diso.

²⁹ Esemee Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Ayo woosali to hedebe nimapoo woosalaiso. Osoloso niyo to eyo nei amapoo takooga, ayo kitulugu toloso hagee silo eyo goo ee nimapoo takalaiso.” ³⁰ Esiga Yesuye dimapoo egeesee woosaso, “Odoow agayo Yonee mapoo kitulugu ka teneeyo, yayo odoow howo olugulame? Kitulugu Godeeye teneeyo, o, edebeeyo teneeyo? Niyo amapoo to nei takee!” diso.

³¹ Esemee diayo to hagee duloso dieso nediliyo to moulone egeesee takaso, “Iyo kasee takalaisomo? Iyo takolone Yoneeye kitulugu ee Godeeye teneedoo, dee takooga, see nei Yesuye imapoo egeesee takalaiso, ‘Niba bei kaseme Yoneeyo to mapoo tei telega ka

poogoowo?’ dee takalaiso. ³² Esino iyo takolone yayo kitulugu egee odoow maga simi dee takooga, odoow susuga oso imapoo diya kamanalaiso.” Bei, odoow susuga oso goolee Yonee yo tei Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoow, dee gweli.

³³ Egeeseelone diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Yoneeye kitulugu too goo eyo bei, iba gooleedelee,” diso.

Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esiga ayo goo hagee moodoomo silame kitulugu too hagee nimapoo takalaime,” diso.

12

Geleipi ko segei homolee sabolo bali odoow sabolo
(*Mat 21:33-46; Luka 20:9-19*)

¹ Yesuye see wudu takolone Yu odoow dia wiligi odoow tebisa mapoo egeesee takaso, “Biame heeso odoow hee o homolee mapoo geleipi ko sogoloso, pee maga beeleso. Osoloso ko i debilame, yo ou poogoloso, see homolee egee gibadalame doko moso tegeiso. Osoloso yayo homolee bali odoow abo mapoo bameleeye doloso, yo see mi eli sage mapoo badalame diso. ² Osoloso yo omapoo dilesi badoboome, homokoko palagaloso olo bi moodoogaso. Esemee yayo o tou teli odoow hee mapoo takolone, o homolee mapoo dilesi homokoko

egee gooloogaloso o hodio ee yimapoo tosibeye diso.

³ Esino yo omapoo dileso peledoboome, homolee bali odoo oso yo woomele poogoloso geleipi ko telega mosoowe see wedi diye diso.

⁴ Esem egeesee ogoloso, homolee eyo amaye see o tou teli odoo hee diye diso. Esino homolee bali odoo oso odoo hagee o wiligi mapoo wooloso, yimapoo ebili goo teneloso see wedi diye diso.

⁵ Esem homolee eyo amaye o tou teli odoo hee diye diso. Esino homolee bali odoo oso yo woolomaso. Esem homolee eyo amaye o tou teli odoo abo susuga diye diso. Esino homolee bali odoo oso abo wulo wooloso poogooso, osoloso abo diayo piliguso.

⁶ Esino yayo gooma owolo hedebe diye dolone egeesee gooleeso, 'Homolee bali odoo oso mo holowo to duloso, yimapoo mesileiso,' dee gooleeso.

⁷ Esino homolee bali odoo diayo homolee eyo amayo owoloye simi ogoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, 'Holo hagoso hamamee ama toga, yayo geleipi ko segei hagee talaiso. Esiga geleipi ko segei hagee see iyo talame yo wooloomamo,' diso. ⁸ Esem diayo homolee eyo amayo owolo toloso woolomaso. Osoloso o kou homolee maga peegoo togobuguso."

⁹ Yesuye to hagee taka koodobuloso badolone,

o to dulone debei odoo mapoo egeesee takaso, "Esiga homolee eyo amaye see kasee moodoolaisomo? Yayo sibilesi homolee bali odoo piliguloso, see homolee bali odoo abo mapoo beye dalaiso. ¹⁰ Esiga niba Godeeyo to booka mapoo hogugu hagee hesigleyo? Bei, omapoo egeesee takooso,

'Moso tegeli odoo diayo omou gowoolone togobugu oso epedee hamapoo moso omu domo pupodoo ka moloso. ¹¹ Goo hagee Godeeye ka moodoo. Esiga iba goo hagee ogoloso howoodolone tekepo deeso.' "

¹² Esem Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso Yesuye wudu taka goo ee duloso, "Ibada goo takolone bado," doloso egeesee gooleeso. Egeesee diayo Yesu talai eli esigamo silesibiso. Esino diba odoo mooloogoodoo toowa ogoloso, diayo yo talai ebigaso. Esiga Yesu telega poogoo diyadeeso.

Sisa mapoo tekisi molee teneli

(Mat 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³ Osoloso hamamee Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso Yesuye Loum gamalee mapoo goo tokenee abo takalame gooleeso. Esem diayo Pelisi odoo abo sabolo Helodeeyo hamamee dili odoo abo sabolo Yesu mapoo

gamenee takalame diye diso. ¹⁴ Esem e odoo egee bia oso dileso Yesu mapoo egeese takaso, “Eligili odoo, iba gooleedooso, no tei goo takeli odoo. Osoloso no odoo bolo koo ebili, osoloso nayo odoo kolo mapoo koo egeli. Osoloso nayo Godeeyo goo odoo susuga mapoo tei eligi moloso. Esiga Loum gamalee wiligi odoo Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowo, o, tokeneeyo? ¹⁵ Iyo tenelaisomo, o, tenelaimoyo?” dee takaso.

Esino Yesuye diayo goo tokenee moodoolame to mou goo ee, yo olo gooleedoloso dimapoo egeese takaso, “Bei kasi maga niyo a kukulo agalame ka sala? Niba molee ko hedebe a agalaiya tosibe,” diso.

¹⁶ Esem diayo Yesu mapoo molee ko hedebe tosibilesa teneme, yayo dimapoo egeese takaso, “Molee hamapoo agamo mudu sabolo osoloso agamo hu oso ka mololo?”

Esem diayo nei yimapoo egeese takaso, “Sisayo mudu sabolo, osoloso o hu oso ka molo,” diso.

¹⁷ Esem Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Niyo Sisayo bi ee Sisa mapoo tenee. Osoloso Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee,” diso.

Esem diba to hagee du-
loso diya howoogadooso.

*Ta maga hogabili eyo goo
maga Yesu mapoo woosa*
(*Mat 22:23-33; Luka
20:27-40*)

¹⁸ Osoloso Sedisi odoo aboso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoo hagee bia oso takolone, “Odoo wedia see hogabileime,” dee takeliso. Esem diayo Yesu mapoo sibilesa egeese woosaso, ¹⁹ “Eligili odoo, tei magoo Moseseeye hogugu oso imapoo egeese takooso, ‘Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei tayo osobo bau ee huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,’ diso. ²⁰ Esiga odoo heeso giso holo 7 soomagooso. Osoloso daga emeiye sobo huso. Osoloso yo holo soomagelega taso. ²¹ Esem omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. Esino yo holo soomagelega taso. Esem see omolo yima hamamee soomagoo oso emeiyo osobo bau ee huso. Esino yinosee holo soomagelega taso. ²² Egeeseelone giso holo 7 susuga hagee bia oso holo soolooga magelega wediaso. Osoloso hamameedee sobo bau yinosee taso. ²³ Esiga odoo wedia maga see hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoo agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso,” diso.

²⁴ Esem Yesuye nei dimapoo egeese takaso,

“Niba goo dooboo gweli odoo. Bei, niba Godeeye kitulugu sabolo osoloso o to sabolo gooleedelega ka doso. ²⁵ Bei, odoo wedia ee bi maga see hogogabuoga, diba see sobo huleime, osoloso giso obileime. Esino diba see Godeeyo momaiye oso Kei mi mapoo egee do egeesi masi dabalaiso. ²⁶ Esiga Moseseeye odoo wedia see hogogadilei goo ee o book mapoo hogugu, niyo hesigeleyo? Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob olo taso. Esino homo douso nademe, paiya biame omapoo Godeeye Moses mapoo egeesee takaso, ‘Epedee hamapoo a Eibalahameeyo Godee, Aisekeyo Godee, osoloso Yekobowo Godee doloso ka badoso,’ diso. Odoo hagee wediaso, esino dibada dio oso epedee hamapoo gie doso. ²⁷ Esiga Godee hagee odoo wedia eyo Godeenee. Haye, odoo gie egee do eyo Godee. Esino niyo odoo toloso see gie badeli talaime dee gooleega, niba goo dooboo gweli odooso.”

Tei magoo kaso toowa ka molosomo?

(*Mat 22:34-40; Luka 10:25-28*)

²⁸ Tei eligili odoo hee diayo toso agadigamelee omapoo sibilesa badolone dumeleeso. Osoloso Yesuye Sedisi odoo mapoo to nei tekepo taka duloso, yayo Yesu mapoo egeesee

woosaso, “Tei magoo kaso diya toowa ka molosomo?” diso.

²⁹ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Tei magoo toowa hagoso, ‘Isalael odoo niba dui! Ibada wiligi odoo Godee hedebe. ³⁰ Esiga nayo nee wiligi odoo Godee diya goolee, nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nee dioso goolee sabolo, osoloso nayo goo goolee sabolo, osoloso nayo kitulugu oso diya goolee.’ ³¹ Osoloso tei magoo toowa hee hagoso: ‘Nayo no nediliyo diya egee goolee, egeesee goolone nee odoo nose diya egeesee goolee.’ Tei magoo toowa aboso, tei bakadio hagee dagadile,” diso.

³² Esemé tei eligili odoo ogoso see Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, nayo tei goo olo takaso. Esiga Godee hedebe badoso, Godee hee mauwe. ³³ Esiga gala hu wooloso dou mapoo siloso Godee mapoo teneli sabolo, bi abo teneli sabolo, tei oso taka hagee haga goo towanee. Esino tei magoo bakadio hagoso goo toowa ka moloso: Nayo Godee diya goolee, nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nayo goo goolee sabolo, osoloso nayo kitulugu oso, diya goolee. Osoloso nayo no nediliyo diya egee goolee, egeesee

goolone nee odoo nosee diya egeesee goolee,” diso.

³⁴ Esemé Yesúye odoo ogoso to nei tekepo taka dulo yimapoo egeesee takaso, “No Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei koola bado,” diso. Esemé odoo aboso goo abo Yesu mapoo woosalai obulone yimapoo hee woosele poogooso.

Keliso agamo owolowo?

(*Mat 22:41-46; Luka 20:41-44*)

³⁵ Hamamee Yesúye Yu odoo dia tei moso tegei ma kulodu odoo susuga mapoo eligilone yayo egeesee woosaso, “Bei kasi maga tei eligili odoo diayo Keliso ee Deibidiyo amawe, dee ka takeliyo? ³⁶ Deibidiye to kitulugu sabolo Dio Tei maga egeesee takaso,

‘Godeeye mo Lodee mapoo egeesee takaso:

“No abolo wiligi doloso badalame mo dee deedee dokolo bie.

Esiga nayo badolone namapoo ha teli odoo ee ayo dagadileiso,” diso.’

³⁷ Deibidiye Keliso o Lodee diso. Esiga bei kasi maga tei eligili odoo diayo ‘Keliso Deibidiyo amawe’ dee ka takeliyo? Kelisoye Lodee osoloso Deibidiyo amawe dalai teibayo? O, Keliso yo Lodee osoloso yo Deibidiyo amawe oso.”

Odoo susuga goomogolone o to mapoo medee duso.

Yesúye tei eligili odoo dia goo taka

(*Mat 23:1-36; Luka 20:45-47*)

³⁸ Yesúye odoo susuga mapoo eligilone egeesee takaso, “Niba tei eligili odoo mapoo medee ege. Diba dugo medee tekepo megigaloso silesibiliso, osoloso bi neiso teli go mapoo debeli odoo oso diba ogoloso gauwuloso emegei di to takooga ee dulei onosee diya goomegeliso. ³⁹ Diba howo gisili moso ma kulodu wiligi odoo taba eyo debi mapoo bulumulame, osoloso wo toowa nologolone debi mi mapoo wiligi odoo toowa taba eyo debi mapoo bulumulame goomegeliso. ⁴⁰ Esino diayo sobo bauwe ebilame gamenee takoloso, dia moso sabolo bi sabolo diayo toloso omapoo dobolone, dia gooagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoo aboso diba tekepo odoo dee goolame. Esiga goo egeesi maga diba nei dala toowa talaiso.”

Sobo bauso emegei di bi tenee

(*Luka 21:1-4*)

⁴¹ Yesu tei moso tegei kulodu edebeeyo emegei di molee tooseli ki bi oso moodoo mapoo sooloogamelee koola mapoo badolone odoo susuga bameleeso. Bi bei odoo oso molee ko toowa sooso. ⁴² Osoloso sobo bau bi mauwe oso sibileso molee ko ta bakadio toosooso.

⁴³ Esemé Yesu o hamamee dili odoó gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, sobo bau bi mauwe hagoso tenee oso odoó abo susuga oso tenee ee dagadiso. ⁴⁴ Bei, bi bei odoó dia molee toowa osee molome molee su pepooko teneeso. Esino sobo bau bi mauwe hagee yimapoo molee ko esiesibo meleeno teneeso. Esiga yo wo talai molee olo mauwe.”

13

Yesuye Godeeyo tei moso tegei oso tokenee palai goo taka

(Mat 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Biame omapoo Yesu tei moso poogoo dileso dimolome, o hamamee dili odoó heeso sibilesó yimapoo egeesee takaso, “Eligili odoó, ibada tei moso yoso tegei medee tekepo hagee, no ege, osoloso yo toowa medee tekepo, no ege,” diso.

² Esemé Yesuye to nei yimapoo egeesee takaso, “Tei moso tekepo tegei epedee no hagee ogo, hamamee guobigileiso, eseega yo hedebesó yo hee ma tobudoo malaime,” diso.

³ Osoloso Yesu Olipi mubi ma dokodoo peleso, tei moso tegei ma hodiokoo bolone badoboome, Pita, Yemes, Yonee, osoloso Endulu diayo dibusomo sibilesó yimapoo egeesee woosaso, ⁴ “Nayo imapoo takee, goo susuga hagoso kopolone ka

peledabalaiyo? Osoloso goo susuga hagoso peledabalame mologa, ogoó gooso imapoo ka eligileiyo?” diso.

⁵ Esemé Yesuye dimapoo to nei egeesee takaso, “Niba obeeyamo! Odoó heeso tei goodee maga niba peegoo gilimado diyaga. ⁶ Odoó aboso mo hu maga sibilesó takolone, dieso nediliyo diba Kelisoso, dee takalaiso. Egeeseelone diayo odoó bei tei goo maga peegoo gilimado dileiso. ⁷ Esiga ha too goo sabolo osoloso biliga goo oso peledoboomo duga goo ee duloso, niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso daga malalo peledabalaiso. Esino biame egee hoo poogoo osonee, hamamee sibileiso. ⁸ Osoloso mi toowa heeso mi toowa hee mapoo ha talaiso. Osoloso mi susuga mapoo mibia toowa sibileiso. Osoloso nei me pagalaiso. Esino goo susuga hagoso peledobooga, dala biame oso bei mooloogolone ka seeso.

⁹ Esiga goo susuga hagoso peledobooga, niba obeeyamo. Edebeeyo niba tolosó goo midili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso niba dibada howo gisili moso mapoo ido peleso wooloogolone dabalaiso. Osoloso amapoo tei too goo maga niba gamalee wiligi odoó tebisa sabolo, osoloso wiligi odoó toowa tebisa abo dia mudugiyopoo gilimado peleso, niyo mo goo ee dimapoo takalaiso. ¹⁰ Mi

hoo pagalai hoogoo mologa, to tekepo hagee daga ede-beeyo mi susuga mapoo takomo dileiso, odoosusuga oso to tekepo ee dulame. ¹¹ Osoloso edebeeyo niba goo midili moso mapoo ido pologa, niyo takalai goo ee haga na goolee. Bei, biame omapoo niyo takalai goo goolee tekepo ee nimapoo Godeeye tenelaiso. Esino niba niso goolee takalaime, Dio Tei oso nibolo toboloso to ka takalai.

¹² Biame omapoo edebeeyo emei dio omolo dio wooloomalame, diba goweli odoosusuga mapoo tiasalaiso. Osoloso amaye owolo mapoo egeesee selaiso. Osoloso owoloye dibada ama dio owee dio mapoo mesilega poogoloso diba wooloomalame tiasalaiso. ¹³ Bei niyo amapoo tei too goo omagoo odoosusuga oso nimapoo heiga toowa malaiso. Esino edebeeyo eyo tei too kibiloso badolone, hoo poogoo mapoo dileso peledobooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

¹⁴ (Hesigeli odoos, no to hageeyo bei medee gooleede.) Niba bi diya tokenee mudu opusomo di oso tei moso ma kulodu molo agalaiso. Esiga bi ogoso Godeeyo howo woola tei moso tokenee palaiso. Egeeseega Yudiya mi toowa mapoo debeli odoososo

bi mudu opusomo di ee ogoga mubi ma dokodoo kukulo pele. ¹⁵ Osoloso odoososo hoo mapoo badoga, bi talame moso kulodu na gadi. ¹⁶ Osoloso odoosohomolee mapoo nei howo sogomo siloga, o gidei talame mosopoo see na wedi di. ¹⁷ Osoloso biame omapoo sobo koowasi sabolo, osoloso holope too nedili sobo ee kukulo dilei diya kalawa toowa molo agalaiso. ¹⁸ Esiga Godee mapoo takee, goo hagoso wau biame mapoo peledebelega pagalame. ¹⁹ Bei, biame omapoo dala toowa oso sibileiso. Esiga mi toowa bei mooloogoo biame abaga simino epedee hamapoo, odoosusuga oso dala goo hageesi egele. Esino dala goo toowa hagoso sibileso koodobuoga, hamamee dala goo hageesi see agalaime. ²⁰ Esiga Godeeye dala biame deiyepo moodoolaiso. Esino yayo biame sage magoo diepi, odoosheeso dala ee ma kulodu badalai tebile pegeliyo. Esino dala ee ma kulodu Godee eyo hesiga odoos ee halo, yayo dala biame see deiyepo moodoolaiso. ²¹ Biame omapoo odoosheeso sibileso nimapoo takolone, 'Hamapoo ege, Keliso hagoso' o, 'Koo ege, Keliso ogoso,' dee takooga, o to mapoo tei na te. ²² Bei, gamenee

13:11: Luka 12:11-12 **13:12:** Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22; Yon 15:21
13:14: Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15:** Luka 17:31 **13:17:** Luka 23:29
13:19: Dan 12:1; Yili 7:14 **13:22:** Yili 13:13

keliso deli sabolo, osoloso gamenee godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso sibilesi goo toowa opusomo di edebee yo howeli moodoolaiso, odoo susuga sabolo osoloso odoo Godeeye hesiga oso peegoo dia beleso kukulo agalame. ²³ Esiga niba obeeyamo! Goo hagee peledebelega mologa, ayo daga goo susuga nimapoo ka taka.”

Yesuye see sibilei goo

(*Mat 24:29-44; Luka 21:25-33*)

²⁴ “Osoloso hamamee, biame omapoo dala goo hagoso dileso koodobuoga, ‘osoko semelaiso. Egeeseega a nosee gadeebig-ileime. ²⁵ Osoloso giwo kei ma dokodoo egee molo mi hamapoo tigidibileiso. Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo Godeeye halabuga ki me pagalaiso.’

²⁶ Biame omapoo odoo susuga oso Odoo Holo, ayo kolobo maga gadeebugu sabolo, osoloso kitulugu toowa sabolo siboga agalaiso. ²⁷ Osoloso ayo sibilesi, mo momaiye diye dalaiso, diayo dileso odoo susuga Godeeye hesiga mi susuga mapoo egee do ee gilimalame.

²⁸ Esiga niba sogai maga goo hagee medee gooleede. Sogai du pisigaga ogoloso,

wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso. ²⁹ Esiga goo hagee egeesi masi moloso. Goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Odoo Holo ayo sibilei olo koola tooboo doloso niba olo gooleedalaiso. ³⁰ Ayo nimapoo taka, epedee biame hamapoo odoo hagee do wedilega dogo, goo susuga hagoso peledabalaiso. ³¹ Kei sabolo mipoo sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to kookaiyo moloso osee malaiso.”

³² “Esiga Odoo Holo ayo sibilei biame ee odoo hee gooleede. Osoloso Godeeyo momaiye Kei mi ma dokodoo egee do sabolo osoloso Godeeyo owolo anosee gooleede. Esino hedebe mo Ma Godeeye biame egee gooleedoloso ka badoso.

³³ Esiga niba medee koolone ka debee. Bei, biame ogoso sibilei ee niba gooleede.

³⁴ Odoo Holo, ayo sibilei goo ee egeesi moloso. Odoo heeso mi hee mapoo dulone, o tou teli odoo mapoo moso hagee medee bameleeye, dee takoloso dileiso. Osoloso yayo tou teli odoo mapoo moso egee bamalame, tou opusomo opusomo di pileiso. Osoloso osulu gibalai odoo mapoo yayo see wedi sibilei maga egeese takalaiso, ‘Medee be!’

³⁵ Esiga mosowo ama masi aso. Esiga niba mopoodoo doloso koolone ka debee. Bei, ayo sibilei biame ee

niba gooleedelee. Habe sibumobelee, o gesi domo sibumobelee, o kudi takooga sibumobelee, o gesikolodee sibumobelee. ³⁶ Osoloso ayo saga sibilesa ogoga, niba tiesa molo agalai tekeponee. ³⁷ Ayo nimapoo to taka see odo o susuga mapoo takooso, niba mopoodoo doloso, koolone ka debree,” diso.

14

Yesu wooloomalame to mou

(Mat 26:1-5; Luka 22:1-2; Yon 11:45-53)

¹ Osoloso Godeeye Gababia wo nalai sabolo osoloso wo mosoowe nalai biame bakadio hoogoo meleeso. Esem e tei moso wiligi odo o tebisa sabolo, osoloso tei eligili odo o sabolo diayo Yesu toloso mada wooloomalame eli esiamo silesibiso. ² Esino diayo dieso nediliyo egeesee takaso, “Iyo Gababia wo ne biame hamapoo yo toloso wooloomalaime. Bei, odo o susuga oso imapoo kamanaloso ibolo biligiyaga,” diso.

Betani mi mapoo soboso mopoodoo soo medee tekepo oso Yesuwo wiligi mapoo soo
(Mat 26:6-13; Yon 12:1-8)

³ Yesu Betani mi mapoo badolone, odo o daga agagisa bia Yesuye tekepo pa Saimonowo moso mapoo palaso. Yo omapoo nei nolone badoboome, sobo heeso mai masi pepooko yo alabasta deli oso moodoo

mapoo mopoodoo soo medee tekepo nad deli i salama soo tosimiso. Yayo tosimilesa, me gooboo buguloso Yesuwo wiligi mapoo sooso.

⁴ Esem e odo o abo omapoo debei oso ogoloso komonolone dieso nediliyo egeesee woosagaso, “Bei kasalame sobo hagoso mopoodoo soo medee tekepo ee wulo goo mauwe yimapoo soomeleso ka hosudoowo?” diso. ⁵ “Yayo mopoodoo soo medee tekepo hagee odo o mapoo neiso talame tenee diepi, molee ko 300 ee toloso bi mauwe odo o mapoo tenelai tebiliyo.” Diayo dee takoloso, sobo yimapoo kamanaso.

⁶ Esem e Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Yimapoo egeesee na takee. Bei kasi maga niyo yimapoo kamanaloso ka takala? Yayo amapoo goo tekepo moodooso. ⁷ Esiga bi mauwe odo o ee biame susuga nibolo hodobo dabalaiso. Esiga niyo diba gooleebuguga, diba biso pidilei tekepo. Esino biame susuga a nibolo hobobo badalaime. ⁸ Esiga sobo hagoso yayo moodolai dee goolee goo ee amapoo moodooso. Yayo mopoodoo soo egee mo wiligi mapoo soo oso mo suso bi ma kulodu malai ee mopoodoo doo. ⁹ Ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo mi kamapoo Godeeyo to tekepo takooga, diayo sobo hagoso goo amapoo moodoo

onosee takalaiso. Osoloso edebeeyo o goo onosee goolee malaiso,” diso.

Yudaseeye Yesu tiasalame goomoga magoo

(*Mat 26:14-16; Luka 22:3-6*)

¹⁰ Osoloso Yesu o hamamee dili 12 ee ma kulodu odoo hee Yudas-Iskaliyot yayo tei moso wiligi odoo tebisa mapoo dilesa Yesu dimapoo tiasalame diso. ¹¹ Esem diayo o goo duloso, diya goomogolone yimapoo molee nei tenelame to takoloso edidi magooso. Esem Yudaseeye Yesu dimapoo tiasalame eli esiamo silone biame tekepo bameleeso.

Yesuye o hamamee dili odoo sabolo Godeeye Gababia wo ne

(*Mat 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yon 13:21-30*)

¹² Isipi mi maga peegoo di gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yu odooso Godeeye Gababia wo nalame, sipi be hu weliso. Esem Yesuwo hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeesee woosaso, “Nayo iba kamapoo dilesa Godeeye Gababia wo nalai mopoodoo dalai ka goomogolo?” diso.

¹³ Esem Yesu o hamamee dili odoo bakadio diye dolone egeesee takaso, “Niba Yelusalem mi mapoo diyadee. Osoloso niba omapoo dilesa ogoga odoo hee howo keedoloso eli domopoo dumologa tugodalaiso. Niba yo tugodoloso

yo deedee di. ¹⁴ Osoloso niba yayo dilesa moso kulodu gaduga omapoo dobolone, mosowo ama mapoo egeesee takee, ‘Eligili odoo oso egeesee taka, “Ayo mo hamamee dili odoo gili-madoloso, Godeeye gababia wo nalame debi pooba gooboogoo kasomo?”’ dee takee. ¹⁵ Osoloso yayo niba moso dokohodoo ido peleso debi pooba gooboogoo toowa olo moodoo doloso melee eligileiso. Esiga niba iyo Godeeye Gababia wo nalai omapoo ka mopoodoo de,” diso.

¹⁶ Esem Yesu o hamamee dili odoo bakadio oso Yelusalem mi mapoo diyadeeso. Diba omapoo dilesa egeino, goo susuga ee Yesuye dimapoo taka goo sabolo tobuloso molome egeiso. Esem diayo Godeeye Gababia wo nalame omapoo mopoodoo doloso, diba see Yesuye o hamamee dili odoo abo sabolo debei mapoo wedi diso.

¹⁷ Osoloso habedee mapoo Yesu o hamamee dili 12 sabolo sibilesa moso omapoo peledabaso. ¹⁸ Diba omapoo wo nolone doboome, Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, nima kuloduga odoo hee abolo wo hagee namolo oso a ha teli odoo mapoo tiasalaiso,” dee takaso.

¹⁹ Esem Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso, goohele sabolo dobolone, Yesu mapoo egeesee takaso,

“Ayonee, o ayowo?” dee takaga meleeso.

²⁰ Esemeyayo dimapoo nei takaso, “Odo 12 mooloo-goodoo hagee ma kulodu, odo agayo mo peleta mapoo abolo hodobo wo olugudoloso naga, a ha teli mapoo tiasalai odo ogo.

²¹ Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka ee dodolone, Odo Holo a talaiso. Esino Odo Holo a ha teli odo mapoo tiaseli odo yo dala toowa talaiso. Oweeye yo soomagelega poogoo diepi, yo dala tele pegeliyo,” diso.

Lodee gooleebugu wo ne

(*Mat 26:26-30; Luka 22:19-20*)

²² Diba wo nolone do-boome, Yesuye wo toloso Godee mapoo goomoga to takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odo mapoo wo pulone egeese takaso, “Wo hagee toloso ne. Hagee mo suso,” diso.

²³ Osoloso yo see kapu wain i keeso toloso, Godee mapoo goomoga to takoloso, dimapoo teneme, diayo susuga wain i neso.

²⁴ Esemeyayo see egeese takaso, “Hagee mo sawo, odo susuga dia tokenee hapalame ka sologo bugu. Mo sawo oso Godeeye o odo mapoo to kitulugu magoo goo oso tei peledabalame. ²⁵ Esiga ayo nimapoo taka. Ayo epedee

hamaga dulone wain i see nalaimo. Esino hamamee Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo wain i dia see nalaiso,” diso.

²⁶ Osoloso diba goomoga kosaiya hedebe pouloso, see Olipi mubi dokodoo paladeeso.

Pitaye Yesu boobado big-ilei goo ee Yesuye taka

(*Mat 26:31-35; Luka 22:31-34; Yon 13:36-38*)

²⁷ Esemeyayo see o hamamee dili odo mapoo egeese takaso, “Odo susuga niyo a poogoloso kukulo dileiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeese takooso,

‘Godeeye sipi be bali odo ee wooloomaga, sipi be susuga oso yimaga peegoo kukulo dileiso.’”

²⁸ Osoloso Yesuye see egeese takaso, “Esino a ta maga hogado dileso, ayo daga malalo dileso Gelili mi mapoo niba tugodalaiso.”

²⁹ Esemeyayo nei Yesu mapoo egeese takaso, “Odo susuga oso namaga peegoo kukulo duga, hedebe ayo no poogoo dileime.”

³⁰ Esino Yesuye yimapoo see egeese takaso, “Ayo namapoo tei goo taka. Epei gesi kolokoloso taka bakadio delega, malalo hoogoo mologa, nayo mo goo gagadilei ee bakadio hedebe dalaiso,” dee takaso.

³¹ Esino Pitaye to kitulugu sabolo nei egeesee takaso, “Ayo egeesee selaimel! Edebeeyo no wooloomaga, a nobolo hodobo talaiso,” diso. Esemel Yesuwo hamameel dili odoo susuga oso to hedebe egeesee takaso.

Yesuye Getesemeni homolee mapoo Godee mapoo taka

(*Mat 26:36-46; Luka 22:39-46*)

³² Osoloso Yesu o hamameel dili odoo sabolo Getesemeni olipi homo segei homolee omapoo sibadeeso. Osoloso Yesuye o hamameel dili odoo dimapoo egeesee takaso, “A dileso Godee mapoo takalaiya, niba hamapoo debee,” diso. ³³ Osoloso yayo egeesee takoloso, hedebe Pita, Yemes osoloso Yonee esee ido palaso. Yo peleso badoboome, goohele goo sabolo osoloso su hegi goo oso yimapoo simiso.

³⁴ Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Mo su ma kulodu hegi goo toowa oso molone, ayo talai olo koola tooboo. Esiga niba hamapoo koolone debee,” diso.

³⁵ Osoloso Yesu egeesee takoloso, dimaga pepooko hoogoo dileso, ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tialoso molone Godee mapoo takaso, yimapoo dala toowa egee sibo ee Godeeye peegoo magalame. ³⁶ Yayo Godee mapoo takolone egeesee takaso, “Ma, mo Ma! Goo susuga namapoo kalawanee.

Esiga dala toowa oso amapoo hagee sibo, nayo peegoo magalai soowayo? Esino nayo goomoga goo moodee, ayo goomoga goonee,” diso.

³⁷ Osoloso yo Godee mapoo taka koodobuloso wedi dileso egeino, o hamameel dili odoo bakadio hedebe di tiesamolome egeiso. Esemel yayo Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, no tiayo? No biame deiyepo hamapoo abolo hodobo koolone badalai tebiledo? ³⁸ Esiga niba bolone Godee mapoo takolone ka debee, niba kukuli goo mapoo homodobiyaga. Bei nibada goo goolee oso goo tekepo talame goomogoso, esino nibada su oso ki me ka poogooso,” diso.

³⁹ Osoloso yo see wedi dileso, Godee mapoo takolone goo hedebe onosee takaso. ⁴⁰ Osoloso yo see dimapoo wedi sibileso egeino, diba tiesa molome egeiso, bei diba tila paga oso howo seme. Osoloso diayo Yesu mapoo to nei takalai gooleedele poogooso.

⁴¹ Yesu yo see bakadio hedebe di mapoo Godee mapoo takoloso, o hamameel dili odoo mapoo wedi sibileso, dimapoo egeesee takaso, “Niba hosolone wulo tiesa malala? Tia olo oso! Odoo Holo, a tokenee odoo mapoo toloso tenelai biame olo epedee hamapoo sibo. ⁴² Esiga koo ege, a tokenee odoo mapoo tiasalai odoo ee

olo sibo. Esiga niba tebise, dimapoo dimo!” diso.

Edebeeyo Yesu too

(*Mat 26:47-56; Luka 22:47-53; Yon 18:3-12*)

⁴³ Yesu to osee komolome, o hamamee dili odoos hee Yudaseeye Yesu talame odoos mooloogoodoo toowa gilimado simiso. Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoos tebisa sabolo, tei eligili odoos tebisa sabolo, osoloso Yu odoos wiligi odoos tebisa oso Yesu talame odoos hagee bia diye diso. Esem diayo sibulone kaiya sabolo kodolo sabolo tolosos sibadeeso.

⁴⁴ Egeesi ma kulodu Yudas yo epedee sibilega badolone, odoos Yesu talai mapoo egeese takaso, “Ayo dileso adaga, odoos ogoso. Esega niyo yo tolosos medee bolone ka ido di,” diso. ⁴⁵ Osoloso Yudas yo odoos mooloogoodoo poogoloso dileso, Yesuye tebidi mapoo hoogoo dileso, yayo egeese takaso, “Eligili odoos!” dee takoloso, Yesu adaso. ⁴⁶ Esem odoos abo oso sibileso Yesu tooso. ⁴⁷ Esino Yesu o hamamee dili odoos hee koola omapoo tebidi oso o kaiya tadoloso, tei moso wiligi odoos taba eyo tou teli odoos kaiyaso woomeleso eyo dooboo poogoome, dulu asoos.

⁴⁸ Esem Yesuye yo talame sibadee odoos omapoo egeese takaso, “Niyo ogoga a mesiya daga, a talame kaiya sabolo osoloso kodolo sabolo misigaloso

ka sibadala? ⁴⁹ Esino ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sileeme, niyo a egeliso. Esiga bei kaseme niyo a omapoo telega ka poogoowo? Esino niyo epei a talame simi hagoso Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka to sabolo olo tobuoso,” diso. ⁵⁰ Esem Yesu o hamamee dili odoos susuga oso yo poogoloso kukulo diyadeeso.

⁵¹ Osoloso odoos gie kauwa dugo booloso, Yesu diayo tolosos dime hamamee deede diso. Esem diayo yo ogoloso, yibolo talame o dugo mapoo temeleso, o dugo puobuguso. ⁵² Esino o dugo dimapoo yane poogoloso, yo boodo diwe piaso.

Yesu wiligi odoos tebisa mapoo goo midilame ido di

(*Mat 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yon 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Osoloso diayo Yesu tolosos tei moso wiligi odoos taba eyo mosopoo ido diso. Esiga moso ee ma kulodu tei moso wiligi odoos tebisa sabolo, Yu odoos wiligi odoos tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoos oso daga olo mooloogoodoloso debeiso. ⁵⁴ Esem Pitaye hamamee Yesu deede dileso, tei moso wiligi eyo moso eyo beele ma kulodu gadiso. Yo omapoo badolone, tei moso gidebeli odoos sabolo kekeisime dou hameleso.

55-56 Eseme tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo dia goo midili wiligi tebisa oso Yesuwo goo maga gamenee takeli odoo ee esiaso, yimapoo goo tokenee hee mologa, Yesu ka wooloomalame. Egeeseelone edebeeyo wulo gamenee takolone Yesuwo goo maga goo opusomo opusomo di takaso. Esino diayo taka ee ma kulodu, tei goo hee molo egele.

57 Esino odoo aboso tebisa-losa, Yesuwo goo maga gamenee egeesee takaso, 58 "Iba odoo hagoso egeesee takeme duso, 'Edebeeyo tei moso tegei hagee ayo guobuguloso, see biame bakadio hedebe di ee ma kulodu tei moso dia tegelaiso. Esino edebeeyo tegelaime,' yayo dee takeme duso," diso. 59 Esino diayo to opusomo opusomo di taka ee ma kulodu tei goo egele.

60 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso odoo susuga mooloogoodoo ma kuloduga toboloso Yesu mapoo egeesee woosaso, "Odoo hagee biaso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takoo mapoo nayo to eyo nei takalaimoyo?" diso. 61 Esino Yesuye to nei takele poogooso.

Eseme tei moso wiligi odoo taba oso to see Yesu mapoo egeesee woosaso, "No Godeeyo owolo, Kelisomo?" diso.

62 Eseme Yesuye to nei egeesee takaso, "O, aso. Esiga hamamee Odoo Holo, a Kitulugu Godeeyo dee deede dokolo mapoo buloso yibolo wiligi doloso badoga niyo agalaiso, osoloso Kei mi ma dokodooga, kolobo ma kuloduga see wedi siboga niyo agalaiso," diso.

63 Eseme tei moso wiligi odoo taba oso to hagee duloso, diya komonolone o dugo tologo buguloso egeesee takaso, "Iyo o goo see midilame to abo taka ee dulei koo goomogo. 64 Bei yayo 'a Godeeyo owolo oso' dee taka maga, yayo Godee mapoo mesilega osoloso ebilega to tokenee taka, niyo olo duso. Esiga niyo goolee yimapoo ogoo goo moodoolaiyo?" diso.

Eseme Yu odoo dia wiligi odoo tebisa susuga oso egeesee takaso, "Yesu diya tokenee odoo, esiga yo wooloomalai tekepo," diso. 65 Eseme odoo aboso Yesu mapoo makawo pagaso. Osoloso diayo o howo dugoso gagaloso, dibada dee tiadoo oso woolone yimapoo egeesee takaso, "Keliso, no tei Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo daga, no odoo agayo woolo?" dee takaga meleeso. Osoloso tei moso gidebeli odoo oso yo ido dulone woomodiso.

Pitaye Yesuwo goo gagadi
(*Mat 26:69-75; Luka 22:56-62; Yon 18:15-18, 25-27*)

66-67 Osoloso Pita yo tei moso wiligi odoo taba eyo moso beelee ma kulodu kekeisime dou holone badebeiso. Esemе tei moso wiligi odoo taba o tou teli sobo heeso sibilesa yimapoo medee bolone, egeesee takaso,

“No nose Nasalet odoo Yesubolo silee odoo hee noso,” diso.

68 Esemе Pitaye sobo yimapoo gamenee egeesee takaso, “Nayo egee takoo eyo goo ee, a gooleedele,” diso. Osoloso Pita yayo egeesee takoloso, moso beelee osulu gasibili pee mapoo diso. Esemе kolokolo takaso.

69 Osoloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli sobo hagoso Pita see omapoo tebidi ogoloso, yayo odoo abo omapoo tebisamelee mapoo egeesee takaso, “Odoо hagee tei Yesubolo sili hee yoso,” diso. ⁷⁰ Esemе Pitaye see egeesee takaso, “Haye! Asonee,” diso.

Esemе diba pepooko do-boso hamamee, odoo abo koola omapoo tebisamelee oso Pita mapoo see egeesee takaso, “Bei no Gelili odoo osoloso Yesu sabolo Gelili odoo, esiga no Yesubolo sili odoo hee noso,” diso.

⁷¹ Esemе Pitaye to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Ayo tei goo takelega poogooga, Godeeye amapoo dala toowa tenelai goomogo! Niyo odoo egee takoo a gooleedele!” diso.

⁷² Osoloso Pita yo egeesee takoloso epedee omapoo, kolokolo taka bakadio diso. Esemе Pita Yesuye yimapoo to taka hagee gooleebuguso, “Epei gesi kolokoloso taka bakadio delega, malalo hoogoo mologa, nayo mo goo gagadilei ee bakadio hedebe dalaiso.” Esemе Pitaye to hagee gooleebugume, goohele toowa sibume, diya pisaso.

15

Yesu Paillet mapoo ido di
(*Mat 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yon 18:28-38*)

¹ Osoloso gesikolodee mapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo, osoloso Yu odoo dia wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso wiligi odoo tebisa abo susuga oso goo hee moodoolai to mouso. Osoloso diayo to mouloso, Yesuwo dee tiso tiegisaloso, Loum gamalee mi toowa wiligi odoo taba, Pailleteeye badebei mapoo ido dileso yimapoo teneeso.

² Esemе Pailleteeye Yesu mapoo egeesee woosaso, “No tei Yu odoo dia wiligi odoo taba nosomo?” diso.

Esemе Yesuye nei egeesee takaso, “O, no olo egee takooso,” diso.

³ Esemе tei moso wiligi odoo tebisa oso Yesu tokenee goo bei tooso doloso, diya gigidiso. ⁴ Esemе Pailleteeye see Yesu mapoo egeesee woosaso, “No odoo susuga

oso nee goo maga goo opusomo opusomo di egee takoo omapoo nayo to nei takalaimoyo?" diso.

⁵ Esino Yesuye to nei takele. Esemé Pailét yayo goo egee ogoloso diya dio diso.

Paileteeye Yesu woolooma-lame woosa

(*Mat 27:15-26; Luka 23:13-25; Yon 18:39-19:16*)

⁶ Dugo susuga ma kulodu Paileteeye Yu odoogoomogalame, Godeeye Gababia wo ne biame mapoo odoosusuga oso goomoga odooheneeliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye deliso. ⁷ Biame omapoo odooheneeliga moso ma kulodu badebeiso, o hu Balabas. Daga yayo o odoosabolo oso Loum gamalee odoomapoo ha temeleso, diayo odooheneewoolomaso. ⁸ Esemé odoomooloogoodoo oso sibilesos, Pailét mapoo egeesee takaso, "Nayo odooheneeliga moso ma kuloduga peegoo tamageliso. Esiga nayo dugo hamapoo odooheneeliga moso maga peegoo tamagee," diso.

⁹⁻¹⁰ Egeesi ma kulodu tei mosowiligi odootebisa oso Yesu mapoo koolone, yo Pailét mapoo ido simi gooe, yo ogoloso olo gooleedooso. Esemé Paileteeye odoosusuga mapoo egeesee woosaso, "Ayo Yu odoonibada wiligi odoohagee peegoo tamagalai, niba

goomogosomo?" dee takaso. ¹¹ Esino tei mosowiligi odootebisa diayo odoosusugamapoo toso pupulone, Pailét mapoo egeesee takee diso, "Iba Yesu gowoo, esino Balabas neliga moso ma kuloduga peegoo tamageeye, dee takee," diso.

¹² Esemé Paileteeye dimapoo egeesee woosaso, "Ayo Balabas yo neliga moso ma kuloduga peegoo tamagooga, odooheneehagee niyo Yu odoowowiligi odootaba deli ee, ayo kaseemoodoolaisomo?" dee takaso.

¹³ Esemé nei diayo toneligidi takolone Pailét mapoo egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!" diso.

¹⁴ Esemé Paileteeye egeesee woosaso, "Bei kasi magayo? Yayo ogoogoo tokenee toowo?" diso.

Esino odoosusuga oso to diyaneligidi egeesee takaso, "Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!" diso.

¹⁵ Esemé odoosusuga goomogalame, Paileteeye Balabas yo neliga moso maga peegoo tamagooso. Osoloso yayo o ha teli odoomapoo takolone, Yesu wetsiwooloso homobulubomagoo ma dokodoo yoguso enige, dee takaso.

Ha teli odoososo Yesu mane
(*Mat 27:27-31; Yon 19:2-3*)

16 Eseme Paillet o ha teli odoo oso Yesu we tiso wooloso Loum gamaleeyo moso mapoo ido palaso. Osoloso omapoo ha teli odoo susuga gilimadoloso mooloogoodooso. 17 Osoloso diayo Yesu manolone game-nee yo wiligi odoo taba masi palame, kali dugo bige sage ee yimapoo kadiloso, we ti sidoloso o wiligi mapoo kadiso. 18 Osoloso diayo Yesu mapoo manolone egeesee takaso, "Yu odoo dia wiligi odoo taba, iyo nee hu dokodoo poudoso," dee takaga meleeso. 19 Osoloso Yesuwo wiligi mapoo diayo weiso see woo see woo dolone, yimapoo makawo paga demeleso. Osoloso diayo Yesu mapoo manolone o mudugiyopoo dibada ebiso miyomoo tugusaloso wiligi gauwuloso gamenee yimapoo tei to demeleso. 20 Egeesee soloso koodobuloso ha teli odoo oso dugo Yesuye ka ee tamagoloso see Yesu o dugo kadiso. Osoloso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga

(Mat 27:32-44; Luka 23:26-43; Yon 19:17-27)

21 Osoloso ha teli odoo oso Yesu idoloso diyadaga meleenoo, diayo Saimon eli domopoo Yelusalem mapoo sibumolome tugodooso. Osoloso diayo yo idoloso Yesuwo homo bulubo magoo

imado diye, diso. (Saimon hagee Alesanda dio Lupus dio dibada ama. Yo Kulene mi mapoo badeli odoo.) 22 Osoloso diayo Yesu toloso Gologota mi mapoo ido simiso. (Mi hu eyo bei ee wiligi ki mi.) 23 Osoloso mi omapoo ido dilesa, diayo Yesu mapoo sibilesa wain i sabolo dala mauwe pegeli melesenee sabolo wuluguloso, Yesu mapoo tenelame siso. Esino Yesuye wain i egee nele pogooso.

24-25 Eseme gesikolo osoko howo bakadio hedebe di poogoloso osoko pouneme, diayo Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso tuluguso. Osoloso Yesuwo dugo pilame, diayo yoso dasigeli hee dasigaso. 26 Osoloso edebeeyo Yesu woolooma goo eyo bei ee odoo susuga oso gooleedalame, odoo heeso Yesuwo wiligi oo pogoogo dokodooga to egeesee hoguguloso kalamaso,

"Yu odoo dia wiligi odoo taba."

27 Osoloso mesiya bakadio sabolo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaso. Odo hee Yesuwo dee deede dokolo tulugu, osoloso odoo hee o dee dobusu dokolo tulugu diso. [28 Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

"Yo mesiya masi talaiso." Esiga Yesuye mesiya masi talame homo bulubo magoo ma dokodoo molone, to

hagee tei diso.]*²⁹ Osoloso odoo aboso eli omaga dulone, Yesu ogoloso manolone dia wiligi wabisaso. Osoloso diayo yimaga to tokenee yimapoo takaga meleeso. Egeeseelone diayo yimapoo egeesee takaso, "Nayo takolone, tei moso ee guobuguloso, biame bakadio hedebe di ee ma kulodu see dia ka tegelaigona, dee taka.³⁰ Esiga no telega pagalame homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo mei!" diso.

³¹ Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo dibolosee Yesu manolone dieso dimapoo egeesee takaso, "Yayo odoo abo pidimo siliso. Esino yo epedee eyo nediliyo pidilei tebiledoo.³² Keliso, Isalael odoo ibada wiligi odoo daga, yo homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo meilei tekepo. Egeeseega yayo mou ogoloso iyo yimapoo tei talaiso," diso. Esememe mesiya bakadio oso, homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso molone, dibolosee Yesu mapoo maneso.

Yesuye ta

(*Mat 27:45-56; Luka 23:44-49; Yon 19:28-30*)

³³ Osoloso osoko olo oo domopoo tooboome, mi toowa egee nolugo doloso melee, osoko howo bakadio hedebe di poogooso.³⁴ Osoloso neliga melee ee mauwe

poogoome, Yesuye o to oso neligidi egeesee iso, "Eloi, Eloi, lama sabakatani?" To hageeyo bei ee egeesi moloso, "Mo Godee, mo Godee, bei kasi maga nayo a ka pagala?" diso.

³⁵ Esememe odoo koola omapoo tebisa melee oso to hagee duloso, diayo egeesee takaso, "Dui! Yo Ilaya i," diso.

³⁶ Esememe odoo heeso hoguo dilesa dugo toloso wain i mei nali mapoo olugu doloso homo sage su mapoo tialogoloso Yesuye nalame o maga mapoo heligiso. Osoloso yayo egeesee takaso, "Ougo. Ilayaye sibilesa yo toloso miyomoo mouwa beleso bamo," diso.

³⁷ Esememe epedee omapoo Yesuye neligidi iloso taso.

³⁸ Esememe Yesuye ta biame omapoo, tei moso tegei ma kulodu dugo kodia oso kisi melee ee, dokodooga eyo tologomo abaga mouno miyomoo sabuguso.³⁹ Esememe ha teli odoo gibadeli odoo oso Yesuwo homo bulubo magoo ma koola omapoo tobudulone, Yesuye tolone goo moodoo ogoloso, yayo egeesee takaso, "Tei takoo, odoo hagee tei Godeeyo owolodoo," diso.

⁴⁰⁻⁴¹ Esememe sobo abo Yesubolo Gelili abaga Yelusalem mapoo sibadee oso, eli sage abaga Yesu homo bulubo magoo ma

* **15:28:** To hagee odoo abo oso taka Makaye hogugu dee takeliso, esino odoo bei oso taka Makaye hogugule dee takeliso. **15:29:** Psa 22:7; 109:25; Maka 14:58 **15:34:** Psa 22:1 **15:36:** Psa 69:21 **15:40-41:** Luka 8:2-3

dokodoo molome balaga meleeso. Sobo mooloo-goodoo egee ma kulodu debei, dibada hu Meli-Magadalin sabolo, osoloso Meli hee (Yemes pepooko dio Yosep dio dibada owee) sabolo, osoloso Salome sabolo, diayo Yesu mapoo bameleeso. Sobo bakadio hedebe di hagoso daga Yesubolo Gelili mapoo silone, Yesu pidimo siliso.

Yesu midoo ma kulodu toosoo

(*Mat 27:57-61; Luka 23:50-56; Yon 19:38-42*)

⁴²⁻⁴³ Yu odoowo hasali biame malalo hoogoo molome, diayo tei doloso dabalame bi mopoodoo doo biame habe omapoo, Yosep Alimatiya odoow yayo Pailleteeye badebei omapoo diso. Yo Yu odoowo wiligi toboloso badolone, Godeeye wiligi doloso badeli oso sibilei omapoo hameli. Yayo ebilega Yesuwo kou talame Paillet mapoo woosaso.

⁴⁴ Esem Yosepeeye Yesu taso dee takeme, Paillet diya hoowaso. Bei, Pailleteeye goolee Yesu tele, dee gooleeso. Esino Yesu olo saga taso. Esem yayo ha teli odoow gibadeli odoow Yesuye ta egei mapoo egeesee woosaso, “Yesu taso dee takemeni teiyo?” diso. ⁴⁵ Esem ha teli odoow gibadeli odoow oso Yesu tei taso dee takeme, Pailleteeye Yosep mapoo egeesee takaso, “Yesuwo kou todi,” diso. ⁴⁶ Esem Yosepeeye dugo sage medee tekepo moleeso toloso,

Yesuwo kou homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo tomeilesa, dugoso tiadooso. Osoloso yayo Yesuwo kou toloso wulu ou sage yoso moodoo ma kulodu magooso. Osoloso yayo yo toowa bidigamo dilesa, wulu ou miyopoo kisiso. ⁴⁷ Osoloso Meli-Magadalin dio Yosepeeye owee Meli dio Yesuwo kou magoo mi diayo egeiso.

16

Yesu ta maga hogadi

(*Mat 28:1-8; Luka 24:1-12; Yon 20:1-10*)

¹ Osoloso Yu odoowo hasali biame oso dilesa koodobuloso, Meli-Magadalin, Yemeseeye owee Meli, osoloso Salome, diayo sisi-gageli bi medee tekepo Yesuwo kou mapoo hedilame moleeso misigaso. ² Osoloso Sadee toowa biame gesikolodee osoko gie pouneme, diba Yesuwo bi agalame diyadeeso. ³ Diba eli domopoo diyadulone, dieso dimapoo egeesee takaso, “Yo toowa wulu ou miyopoo kisi ee, odoow agayo peegoo bidige bigileisomo?” diso.

⁴ Esino diba dilesa egeino, yo toowa wulu ou miyopoo kisi ee peegoo bidigamo dilesa molome egeiso. Yo hagee diya toowa. ⁵ Esem sobo diayo wulu ou ma kulodu galaga dilesa egeino, odoow gie kauwa dugo sage heliye mouloso dee deede dokolo badoboome egeiso. Esem sobo diayo ogoloso, diba diya ebigaso.

6 Esino yayo dimapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. A gooleedooso, niba Yesu Nasalet odoo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga odoo ee esiamo silesibo. Esino yo hamapoo koo moloso. Yo ta maga hogado diso. Esiga niba sibilesa o kouso melee mi mapoo ege. 7 Esiga niyo dilesa, Yesu o hamamee dili Pita dimapoo takee, ‘Niba Gelili mapoo diyadee. Bei, Yesu yo daga malalo Gelili mapoo duso. Esiga niba dilesa Gelili mapoo Yesu agalaiso. Bei, Yesu yayo to hagee daga nimapoo takaso,’” diso.

8 Esem e diayo goo tiadoo sabolo obulone kiki-iligolone midoo maga hoguo diyadeeso. Esino diayo eli domopooga diyadulone, odoo hee mapoo to takele poogooso, bei diba obume.

*Yesuye daga odoo abo mapoo dilesa peledaba**

(*Mat 28:9-10; Yon 20:11-18*)

[9 Yesuye sadee toowa gesikolodee mapoo ta maga hogaduloso, yo daga Meli-Magadalin mapoo dilesa peledabaso. Meli hagee Yesuye daga telega silone, bo holo 7 o kulodu doboome, yayo peegoo hasiso bugu sobo yoso. 10-11 Esem e Meli yayo Yesu ta maga hogaduloso silee ogoloso, Yesuwo hamamee dili odoo

diayo goohela sabolo pupusugulone debei mapoo dilesa egeesee takaso, “Yesu ta maga hogaduloso sileeme, ayo egeiso,” diso. Esino diayo to hagee duloso, o to mapoo tei tele poogooso.

12 Osoloso see hamamee Yesubolo silesibili odoo bakadio Yelusalem abaga sibadaga molome, Yesu yo mudu opusomo doloso dimapoo peledabaso. 13 Esem e diayo Yesu ogoloso, diba see wedi dilesa, Yesuwo hamamee dili odoo dimapoo diayo Yesu egei takeme, diayo dibada to mapoo tei tele poogooso.

Yesuye o hamamee dili odoo 11 dimapoo dilesa peledaba

(*Mat 28:16-20; Luka 24:36-49; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8*)

14 Osoloso hamamee, Yesuwo hamamee dili odoo 11 wo nalaga molome, Yesu omapoo dilesa peledabaso. Osoloso Yesuye to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Niba tei too mauwe odoo! Bei kasi maga odoo abo oso a ogoloso, sibilesa nimapoo takeme, dimapoo tei telega ka poogoowo?” diso.

15 Osoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba mi susuga mapoo dilesa, to tekepo odoo susuga mapoo takomo di. 16 Esiga odoo agayo to tekepo mapoo tei tolosa howo oluguga,

16:7: Mat 26:32; Maka 14:28 * **16:8:** To hagee odoo abo oso taka Makaye hogugu, dee takeliso. Esino odoo bei oso taka Makaye hogugule, dee takeliso.

16:14: 1Kol 15:5

16:15: Diye 1:8

16:16: Diye 2:38

yo badoboso, kookaiyo gie badeli talaiso. Esino odoo agayo to tekepo mapoo tei telega poogooga, Godeeye goo midilei biame mapoo o goo midiloso yimapoo nei dala tenelaiso. ¹⁷ Osoloso edebeeyo to tekepo mapoo tei toga, diayo mo kitulugu sabolo goo toowa opusomo di moodoogamo silesibileiso. Egeesi ma kulodu diayo odoo bo holo oso paladee mo hu maga peegoo hasiso bigileiso. Osoloso diayo to opusomo opusomo di kalagalaiso. ¹⁸ Osoloso dibada deeso sa talaiso, osoloso pei i nalagaga, diba wedileime. Osoloso odoo paigiga mapoo dibada deeso sigo daga, susuga weido dalaiso," diso.

¹⁹ Osoloso Lodee Yesuye dimapoo to taka koodobuloso, Godeeyo kitulugu oso yo Kei mi mapoo ido peleso, Godeebolo wiligi doloso badalame, Godeeyo dee deedee dokolo peleso biaso. ²⁰ Esemee Yesu o hamamee dili odoo oso Yesuwo to ee mesilone, mi susuga mapoo to tekepo takomo diyadeeso. Egeeseelone diayo Lodeeye kitulugu sabolo goo toowa opusomo di moodoogaso. Bei, edebeeyo to tekepo mapoo tei doloso ogoloso gooleedalame.]

Luka To tekepo Lukaye hogugu

Luka booka goo eyo bei

Odoo Luka hagee Yu odoonee osoloso Yesuwo hamamee dili odoonee. Esino yo melesenee neli odoo badolone o odoo Poloye Godeeyo to takomo sileeme yibolosee silee. Lukaye goo toowa booka hamapoo hogugu ee egeesee moloso. Goo ee, Yesu Kelisoye hedebe Yu odoono pidilame ka sibile. Esino yayo Yu odoo sabolo osoloso mipoo toowa hamapoo debeli odoo susuga sabolo pidilame ka simi. Osoloso dala ma kulodu egee do sabolo osoloso goohele ma kulodu egee do sabolo pidilame ka simi. Osoloso Yesuye odoo susuga mapoo eligimo silee goo ee o booka hamapoo hoguguso.

1-2 Godeeye ima kulodu tou temelee odoo aboso bei mooloogoo maga goo egee ogoloso diba see Godeeyo tou talame, odoo ma kulodu goo egee takomo silesibilame bei mooloogooso. Diayo egee takomo silesibo goo ee iba olo duso. Esemee goo tei duluga odoo sabolo osoloso goo tei egei odoo sabolo oso taka duloso, diayo goo ee hoguguso. 3-4 Esino goo susuga bei mooloogoo maga ayo medee gooleedooga,

ayo to hagee see medee ka hoguga. Esiga Tiyopoles wiligi odoo hu toowa too, nayo du goo ee medee tei goodoo dalame, ayo namapoo to hogugu hagee ka teneeso.

Yonee odoo howo oluguli soomagalai goo ee yebugu

5 Helodeeye Yudiya mi mapoo wiligi toboloso badebei biame omapoo, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo hee badebeiso, o hu Sekalaya. Yo Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo mooloogoodoo hee Abiyayo mooloogoodoo ma kulodu badebeiso. Osoloso osobowo hu Elisabet, obakadio Elonowo soosoo. 6 Sekalaya dio Elisabet dio Godeeyo howo woola mapoo tekepo doloso dobolone, Godeeye kokodo taka to sabolo osoloso yayo tei magoo goo ee medee dodolone debeiso. 7 Esino diba holo soomagelega debeiso. Bei, Elisabet yo sobo deme taba, osoloso sobo adaga poloso badebei. Osoloso Sekalaya onosee olo adaga poloso badebei.

8 Biame heeso Sekalaya o mooloogoodoo oso tou talai biame simiso. Esemee Sekalayaye Yu odoo dia tei moso mapoo peleso Godeeyo howo woola tobodulone tou temeleso. 9 Osoloso Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo oso dima kulodu odoo hee hesilame diayo yo odoo hu ma ee kobumeleso Sekalaya hesiaso. Esemee

diayo Sekalaya yo Godeeyo tei moso ma kulodu sisi-gageli medee tekepo Godee mapoo gicalagalame hesiaso. Esemé Sekalayaye Yu odoowo tei moso mapoo peleso sisigageli medee tekepo gigalegemeleeso. ¹⁰ Esemé yayo sisigageli medee tekepo gicalogomolome, odoowo susuga oso tei moso pee mapoo dobolone Godee mapoo takemeleeso.

¹¹ Sekalaya yo tei moso ma kulodu osee bado-boome, Godeeyo momaiye oso sisigageli medee tekepo gicaligili dosulu deede dokolo mapoo peledoboloso tebidiso.

¹² Esemé Sekalayaye momaiye ogoloso dio dulone diya ebiaso. ¹³ Esino

Godeeyo momaiye oso yimapoo egeesee takaso, "Sekalaya, no haga na ebi! Nayo Godee mapoo taka ee yayo olo duso. Nosobo Elisabeth koowasi moodooloso giso holo soomagalaiso. Eseega nayo holope o hu Yonee hedi. ¹⁴ Yayo namapoo

goomoga toobileiso. Osoloso yo soomagooga, odoowo susuga oso goomogalaiso. ¹⁵ Bei,

yayo Godeeyo howo woola hu toowa tolosa badalaiso. Osoloso yo yugune nalaimé. Esino oweeye yo soomagoo maga bei mooloogoloso Dio Tei oso kitulugu sabolo badalaiso. ¹⁶ Osoloso

yayo Isalael odoowo see tobu dibada wiligi odoowo Godee

mapoo gilimado sibileiso. ¹⁷ Yo Ilayaye kitulugu sabolo badebei egeesi masi badolone, Lodeeye sibilei mologa daga malalo yayo sibileiso. Osoloso yayo odoowo susuga Lodeeye egee sibo goo omapoo mopoodoo dolone dobolone, ma dio sabolo owolo dio sabolo mesie goo mapoo gilimado sibileiso. Osoloso yayo Godeeyo to mapoo koo mesimo silesibili odoowo dia goo goolee ee see Godeeyo howo woola tekepo goo talame dia goo goolee su wudileiso."

¹⁸ Esino Sekalayaye Godeeyo momaiye mapoo egeesee takaso, "Ayo ogoo goo ogoloso nayo egee takoo goo mapoo tei doloso ka gooleedalaiyo? Bei, a olo giso adaga osoloso mo sobo onosee sobo adaga," diso.

¹⁹ Godeeyo momaiye oso yimapoo nei egeesee takaso, "Mo hu ee Geibulu. A Godeeyo mudugiyopoo badeli. Ayo namapoo to tekepo hagee takalame, Godeeye a sibeye diso.

²⁰ Esino no dui! No to kelega poogoloso badalaiso. Bei, nayo mo to mapoo koo tei to. Esiga no to kelega badoga, ayo namapoo taka goo hagoso peledabalai biame tugodoo omapoo ogoloso see to kalaiso," diso.

²¹ Sekalayaye tei moso ma kulodu badebei diya koodoowoome, odoowo aboso peegoo yo bolone dobolone

egeesee takaga meleeso, “Yo ogooo goo tamalabele?” diso. ²² Sekalaya tei moso maga gasibileso, to kelega tobudulone, wulo deeso edidi takaso. Esemee odoo susuga oso goo ee ogoloso gooleedooso, yo tei moso tegei ma kulodu badolone o howo opusomo deme, goo hee egeidoo, diso.

²³ Sekalayaye tei moso ma kulodu tou temelee biame ee koodobuloso, yo see o mi mapoo wedi diso. ²⁴ Osoloso hamamee Sekalayayo osobo Elisabet koowasi moodooloso badolone, a dee tiadoo ma kulodu Elisabeteeye o moso kuloduga peegoo gadile. ²⁵ Osoloso Elisabet eyo nediliyo egeesee gweliso, “Godeeye a pidiso, osoloso ayo deme toboloso badolone odoo howo woola simili goo ee yayo amaga peegoo to gobuguso,” deliso.

Yesu soomagalai goo ee yebugu

²⁶⁻²⁷ Elisabet koowasi moodooloso badebei a 6 poogoloso badoboome, Godeeye o momaiye Geibulu sobo obuo Meli mapoo meiye, diso. Meli yo Gelili mi toowa ma kulodu Nasalet mi pepooko mapoo badeli. Esino odoo hee Meli hulame badebeiso, o hu ee Yosep, yo Deibidi dio bala hedebe. ²⁸ Osoloso Godeeye momaiye oso meilesa Meli mapoo egeesee takaso, “Emegei, Godeeye sobo no olo hesiaso.

Osoloso Godeeye nobolo hodobo badoso,” dee takaso.

²⁹ Meli to hagee duloso goo tiademe, to hageeyo bei ee diya goolee meleeso. ³⁰ Esino Godeeye momaiye oso Meli mapoo to nei egeesee takaso, “Meli, no haga na ebi. Bei, Godeeye namapoo diya goomogoso. ³¹ No koowasi moodooloso giso holo soomagalaiso. Osoloso nayo o hu Yesu hedi. ³² Yayo hu toowa toloso badalaiso. Osoloso yo Godeeye owolo dalaiso. Osoloso amawe Deibidiye wiligi toboloso badebei goo ee see wiligi odoo Godeeye yimapoo tenelaiso. ³³ Esiga yayo Yekobowo bala ma kulodu wiligi toboloso badalaiso. Osoloso yayo wiligi toboloso badoga hoo pagalai mauwe,” diso.

³⁴ Esemee Meliye Godeeye momaiye mapoo to nei egeesee takaso, “Goo hagee amapoo egeesee kasee peledabalaiyo? A sobo obuo, esiga giso dia goo ee a gooleedele,” dee takaso.

³⁵ Esino Godeeye momaiye oso yimapoo egeesee takaso, “Dio Tei oso namapoo sibileiso, osoloso Godeeye kitulugu oso no gagalaiso. Esiga nayo holope soomagalame egee see ee tei holo, osoloso yo Godeeye owolo dalaiso. ³⁶ Esiga no dui! No nemisi Elisabet goolee. Yo sobo adaga poloso badolone deme toboloso badoso diso.

Esino yo epedee koowasi badebei a 6 poogooso. ³⁷ Bei, Godeeye goo susuga ee moodoolai yo teiba," diso.

³⁸ Meliye egeesee takaso, "A Godeeyo tou teli sobo. Esiga nayo amapoo taka goo ee amapoo moodoolai a goomogo," diso. Esemé Godeeyo momaiye oso Meli poogoo diso.

Meliye Elisabet agalame di
³⁹⁻⁴⁰ Osoloso biame omapoo Meli yo mopoodoo doloso Elisabet agalame saga diso. Yo Yudiya esia mapoo peleso, Sekalayaye badebei mi pepooko mapoo peledoboloso, see Sekalayayo mosopoo diso. Yo Sekalayayo mosopoo dileso Elisabet ogoloso emegei di to takaso. ⁴¹ Elisabet Meliye emegei di to taka du domo mapoo holope oso o beliyé ma kuloduga dabaso. Osoloso Dio Tei oso Elisabet mapoo sibume, yo kitulugu tooso. ⁴² Esemé yayo to neligidi egeesee takaso, "Sobo susuga ma kulodu Godeeye namapoo diya goomogolone, nama kulodu holope egee bado sabolo yimapoo diya goomogoso. ⁴³ A hu toowa too sobonee. Esino mo Lodeeyo oweeye a agalame simiso. Goo omapoo a diya goomogo. ⁴⁴ Esemé nayo amapoo emegei di to takeme, holope mo beliyé ma kulodu badebei oso goomogolone dabaso. ⁴⁵ Godeeye namapoo

peledabalai goo ee takeme duloso tei too maga, Godeeye namapoo goomoga tenelaiso," diso.

Meliye Godeeyo hu dokodoo poudoolone goomoga tenee

⁴⁶ Osoloso Meliye egeesee takaso,

"Mo sooloo ma kuloduga Godee mapoo goomoga to taka.

⁴⁷ Osoloso mo dio oso mo Godee mo gie badeli pidili mapoo goomogo.

⁴⁸ Bei, yayo o tou teli wuluge sobo a toowa doloso gooleeso.

Esiga epedee hamaga dulone odoo susuga oso a Godeeye pidi sobo dalaiso.

⁴⁹ Bei, Kitulugu Godeeye amapoo goo toowa abo olo moodooso.

Yo tei.

⁵⁰ Edebeeyo Godee mapoo mesilone dogo,

Godeeye sooloo deli goo oso dimapoo kookaiyo osee malaiso.

⁵¹ Osoloso yayo kitulugu oso goo toowa abo olo moodoogaso.

Osoloso yayo odoo dieso nediliyo tekepo doloso si howeli odoo ee peegoo hasiso buguso.

⁵² Osoloso yayo wiligi odoo tebisa diayo wiligi dalame kitulugu too hu ee peegoo tabuguso.

Esino odoo dieso pe-
pooko doloso debeli
odoo ee pidilone, diba
dokodoo poudooso.

53 Osoloso yayo nei mauwe
odoo ee bi tekepo oso
pidiso.

Esino bi bei odoo ee
mosoowe peegoo ha-
siso buguso.

54-55 Osoloso yayo ibada
amawe dio sabolo to
kitulugu magoo ee
dodolone

o to mapoo mesimo
silesibili Isalael odoo
pidiso.

Esiga yayo sooloo deli
goo oso Eibalaham
sabolo osoloso amawe
dimapoo kookaiyo
moloso osee malaiso,"
diso.

56 Meliye Elisabet dio bade-
bei a bakadio hedebe di
poogoloso see o mi mapoo
wedi diso.

*Yonee odoo howo oluguli
soomagoo*

57 Elisabet damamee ti bi-
ame omapoo, yayo giso holo
soomagooso. 58 Godeeye
Elisabet mapoo goo tekepo
moodoo maga o soosoo
sabolo, osoloso yima koola
mapoo debeli odoo sabolo
oso goo hagee duloso,
goomoga hodobo Elisabet
bolo poudooso.

59 Osoloso giso holo
soomagoloso abaga dino
biame 8 mapoo diayo holope
o kolo koolame mooloo-
goodooso. Osoloso diayo
holope o hu amamo hu

Sekalaya hedilame goomo-
gaso. 60 Esino owee Elis-
abeteeye egeesee takaso,
"Haye, o hu Yonee hedilei,"
diso. 61 Esino diayo yimapoo
egeesee takaso, "Yonee egee
namawe dio eyo hunee,"
diso. 62 Osoloso diayo see
holope eyo ama mapoo o hu
odoo ogu hedileiyo doloso
deeso edidi takaso. 63 Esem
Sekalayaye holope eyo hu
magalame odoo susuga
mapoo dasogo sabolo homo
kolo sabolo yimapoo tenee
doloso deeso edidi takaso.
Esem yayo holope eyo
hu egeesee magooso, o hu
Yonee. Esem odoo susuga
oso goo hagee ogoloso dio
diso. 64 Esem epedee
omapoo Sekalaya to kelega
poogoloso badebei see to
kolone Godeeyo hu dokodoo
poudoomo sileeso.

65 Osoloso mi omapoo
debeli odoo oso goo hagee
ogoloso ebigaso. Osoloso
Yudiya esia mapoo debeli
odoo susuga oso goo hagee
duloso to kesameleeso.
66 Osoloso goo hagee duli
odoo oso goolone egeesee
woosaso, "Holope hagee
odoo kasi masi badobomo-
belee," diso. Bei, diba egeiso,
Godeeye kitulugu oso yibolo
molome.

*Sekalayaye Godeeyo
hu dokodoo poudoolone
goomoga tenee*

67 Yoneeyo ama Sekalayaye
Dio Tei oso kitulugu toloso
badolone malalo hoogoo

peledabalai Godeeyo to ee
yayo malalo egeesee takaso,

68 “Isalael odoo dia wiligi
odoo Godeeyo hu
dokodoo poude!

Bei, yayo sibilesa o odoo
see eyo gilimadalame
neiso tooso.

69 Osoloso Godeeyo tou teli
odoo Deibidiyo bala
ee ma kuloduga gie
badeli pidili odoo kitu-
lugu toowa imapoo olo
teneeso.

70 Daga hoogoo Godeeye goo
hagee o howo woola
todoloso dobolone
Godee maga to toloso
kokodo takomo sili
odoo oso imapoo olo
takaso.

71 Esiga imapoo ha teli odoo
osoloso imapoo hegili
odoo oso kitulugu ee
ma kuloduga Godeeye
iba peegoo gilimado
dileiso.

72-73 Osoloso Godeeye ibada
amawe dio, sooloo
dolone pidileiso diso.

Osoloso yayo Eibalaham
dio to kitulugu magoo
ee osee goolee malaiso
diso.

74 Esiga Godeeye imapoo ha
teli odoo ma kuloduga
gilimadoloso peegoo
dileiso,

iyo Godeeyo tou tolone
dobolone ebia goo
mauwe poogoloso
dabalame.

75 Esiga iyo debei ma kulodu
Godeeyo howo woola
tekepo dobolone

todolone dabalai
tekepo.

76 Esino mo holo, no odoo
susuga oso dokodoo
badeli Godee maga to
toloso kokodo takomo
sili odoo dalaiso.

Bei, Lodee sibilega
badoga, daga malalo
nayo dileso yayo
sibilei goo mapoo
odoo mopoodoo
dalame gu takala
dileiso.

77 Nayo o odoo gie badeli
pidilei goo ee elig-
ileiso.

Goo ee dibada goo
tokenee hapooga, gie
badeli talaiso.

78 Godeeye iba sooloo dolone
diya goolee moloso.

Esiga Kei mi ma
dokodooga yayo hudi
magoo odoo oso mi gie
hadobuoga osokoso
egee pouno egeesee
masi imapoo sibileiso.

79 Godeeye hudi magoo odoo
hagoso teli mapoo dili
eli omapoo egee do
sabolo

osoloso neliga ma ku-
lodu egee do odoo
dimapoo pounileiso.

Osoloso yayo iba gilimado
dileiso, Godee sabolo
mesie dabalame,”
diso.

80 Yonee kauwulone o
dio oso kitulugu sabolo
badebeiso. Yo miwe poogoo
mi mapoo badoboso biame
oso sibume, Isalael odoo

dimapoo to tekepo takalame simiso.

2

*Yesu soomagoo
(Mat 1:18-25)*

¹ Biame omapoo Sisa-Ogastas yayo Loum odoo dia wiligi odoo toboloso badolone, odoo susuga eyo hu booka mapoo magalame tei magooso. ² Hu tomo di hagee hu telega moloso Kuliniyos yayo Siliya mi mapoo wiligi odoo toboloso badolone daga bei ka mooloogoo. ³ Esemé odoo susuga dibada midee mapoo dia hu magalame diyadeeso.

⁴ Yosep hagee Deibidiyo amawe. Esiga yo Gelili mi ee ma kulodu mi hee Nasalet maga, see Yudiya mi mapoo mi hee Betilihem mapoo o hu magalame palaso. Bei, Betilihem mi egee Deibidi o soosoo dibada midee. ⁵ Yo Meli hulame dadagoloso dia hu magalame palaso. Esino Meli yo olo koowasi moodooloso badebeiso. ⁶ Diba Betilihem mi mapoo dileso peledoboloso omapoo doboome, Meli damamee tiso. ⁷ Osoloso yayo holope daga malalo giso holo soomagoo. Holope soomagoloso dugoso tiadoloso gala hu nei nedili moso tegei eyo kulodu howogi masi mapoo tiediso. Bei, odoo soo oso sibilesi tieli moso ee ma kulodu debi mauwe neme.

Sipi be bali odoo oso Yesu soomagoo goo ee du

⁸ Yesu soomagoo gesi omapoo sipi be bali oso Betilihem mi koola mapoo dibada sipi be balaga meleeso. ⁹ Esemé Godeeyo momaiye oso saga epedee omapoo dimapoo sibilesi peledabaso. Osoloso Godee yayo toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu oso diba teme, diya ebigaso. ¹⁰ Esino momaiyeso dimapoo egeesee takaso, "Niba haga na ebi. Bei, odoo susuga oso goomogalame ayo nimapoo to tekepo tosiba. ¹¹ Epei Deibidiyo mi mapoo odoo susuga eyo gie badeli pidilei holope ee soomagooso. Yo Keliso Lodee. ¹² Yo dugoso tiadoloso gala hu nei nedili howogi masi mapoo tiamologa ogoloso gooleedalaiso," dee takaso.

¹³ Osoloso epedee saga omapoo momaiye mooloogoodoo toowa oso Kei mi maga sibilesi, momaiye daga malalo simi sabolo hodobo mooloogoodooso. Osoloso momaiye susuga oso Godeeyo hu dokodoo poudoolone egeesee takaso, ¹⁴ "Kei mi ma dokodoo badeli Godee mapoo goomoga poude!

Osoloso mipoo hamapoo Godeeye goomoga odoo dimapoo mesie goo oso mele dee," diso.

¹⁵ Osoloso momaiye susuga oso diba poogoloso Kei mi ma dokodoo see wedi paladeeso. Esemé

sipi be bali odoo oso dieso nediliyo egeesee takaso, “Iba Betilihem mi mapoo Godeeye imapoo taka goo ee peledaba beleso agalame dimo,” diso.

¹⁶ Esemе diba saga dileso egeino, Meli dio Yosep dio holope gala hu nei nedili howogi masi mapoo tiedi molome egeiso. ¹⁷ Osoloso diba dileso holope ogoloso momaiyeso holopeyo goo dimapoo taka ee see diayo odoo abo omapoo debei mapoo takaso. ¹⁸ Esemе sipi be bali odoo oso holope eyo goo takeme duloso odoo susuga diya howoogadooso. ¹⁹ Esino Meli yo goo hagee duloso biame susuga ma kulodu boobado bigilega osee goolee meleeso. ²⁰ Esemе sipi be bali odoo diba see wedi dulone, diayo du goo sabolo osoloso diayo egei goo omaga Godee mapoo goomoga toowa poudooso. Bei, diayo egei goo susuga ee momaiyeso taka goo sabolo teibaneme.

Yesu yo tei moso mapoo ido pala

²¹ Osoloso holope soomagoloso abaga dino biame 8 mapoo o kolo kooso. Osoloso yo Yesu hediso. Bei, daga yo Meliyo beliye ma kulodu mauwe mapoo

momaiyeso hu hagee olo hediso.

²²⁻²⁴ Meli dio Yosep dio Moseseeye tei magoo ee dodolone Godeeyo howo woola tokenee mauwe dabalame, mopoodoo doo biame koodobuloso, diayo Yesu idoloso Yelusalem mi mapoo diso. Osoloso diba Yu odoowo tei moso mapoo peleso, diba see Godeeyo howo woola tokenee mauwe dabalame, só bakadio wooloso Godee mapoo teneeso. Bei, Godee o tei magoo oso egeesee takooso, “Niba molo bakadio o, wi pepooko bakadio wooloso amapoo tenee,” deeso. Osoloso diba tei moso tegei mapoo peleso, Yesu see Godee mapoo teneeso. Bei, Godee o tei magoo oso egeesee takooso, “Malalo soolooga magoo giso holo susuga Godee mapoo tenee,” deeso.*

²⁵ Biame omapoo Yelusalem mi mapoo adaga hee badebeiso, o hu Simiyon. Yo Godeeyo howo woola tekepo doloso badolone, hedebe Godeeno diya goolee sabolo badeliso. Esino yayo Godeeye Isalael odoo mapoo hegi goo melee ee togobigilame biame oso sibilei ee bolone bameleeso. Osoloso Dio Tei oso yibolo badebeiso. ²⁶ Esino yo adaga poloso telega badolone, Godeeye

2:19: Luka 2:51 **2:21:** Luka 1:31 **2:22-24:** Exo 13:2, 12; Lev 12:1-8

* **2:22-24:** Yu soboso Moseseeye tei magoo ee dodolone giso holo soomagooga, yo biame 40 ee ma kulodu kee koododilega, o moso mapoo obusomo badeliso. Osoloso biame oso koodobuoga, see kee koododilame, Yu odoo dia tei moso mapoo dileso Godee mapoo emegei di bi teneliso.

hesia Keliso yo agalai goo ee Dio Tei oso yimapoo olo takaso. ²⁷ Osoloso Dio Tei oso Simiyon yo tei moso tegei mapoo ido diso. Osoloso Meli dio Yosep dio oso tei magoo ee dadalame holope Yesu yo tei moso mapoo ido palaso. ²⁸ Esemé adaga Simiyoneeye Yesu ogoloso maduloso Godee mapoo goomogolone to egeesee takaso,

²⁹ “Godee nayo takolone a Keliso ogoloso ka talai diso.

Esiga epei nee tou teli odoo ayo mesie sabolo talai tekepo.

³⁰⁻³¹ Bei, mo howoso gie badeli pidili odoo ee nayo odoo susuga mapoo tenee a egeiso.

³² Yo gadeebugu, Yu odoonee dimapoo Godeeyo goo ee yilige bigilame.

Osoloso yimaga nee Isalael odoo diba dokodoo poudileiso,” diso.

³³ Yesuwo ama dio owee dio Simiyoneeye taka to duloso diya howoogadooso.

³⁴ Osoloso Simiyoneeye Godeeye diba pidilame takoloso Meli mapoo egeesee takaso, “Godeeye holope hagee hesiaso, Isalael odoo aboso holope hagee gowooga, Godeeye diba pepooko dalame. Osoloso odoo aboso holope hamapoo tei toga, Godeeye diba dokodoo poudileiso. Esiga odoo

aboso o goo talai gowoolone yimapoo ha talaiso. ³⁵ Goo egeesi maga dibada sooloo ma kulodu egee molo goo ee woola yilige bigileiso. Osoloso goohele goo oso nee sooloo mapoo kaiyaso heleegee masi halagalaiso,” diso.

³⁶ Osoloso domo omapoo Godee maga to tolosokokodo takomo sili sobo hee tei moso tegei ma kulodu badebeiso, o hu Ana. Sobo yo o bala Asel. Osoloso amamo hu Panuwel. Yo sobo adaga poloso badebeiso. Yo daga gisoso huloso dugo 7 ma kulodu omobolo badoboso, omo taso. ³⁷ Esemé yayo badebei dugo 84 poogoloso, omapoo yo bau osee badebeiso. Yo biame susuga tei moso tegei mapoo howo gisimo silone, biame sabolo osoloso gesi sabolo Godeeyo hu dokodoo poudoolone nei tei yuloso badolone Godee mapoo takemeleeso. ³⁸ Osoloso Simiyoneeye Meli dio Yosep dio to kesamolome, yo domo omapoo simiso. Yo sibilesi Godee mapoo goomoga to takaso. Osoloso Yelusalem mi eyo hegi goo ee ma kuloduga gilimadoloso peegoo dilame balagamelee odoo dimapoo Yesuwo goo takaso.

³⁹ Yosep dio Meli dio Godeeye taka tei goo susuga tolosokoodobuloso, see Gelili mi ee ma kulodu dia midée Nasalet mapoo wedi

diso. ⁴⁰ Osoloso holope oso kitulugu sabolo kauwuloso goo goolee medee tekepo yimapoo meleeso. Osoloso Godeeye yo sooloo dolone pidimeleeso.

Yesu yo pepooko mapoo tei moso mapoo peleso badebei

⁴¹ Dugo susuga ma kulodu biame hedebe mapoo Yesuwo owee dio ama dio Yelusalem mapoo Godeeye gababia wo nalame diliso. ⁴² Osoloso dugo hee mapoo diba see gababia wo nalame dime, Yesu yo dibolo diso. Biame domo omaga Yesu o dugo 12. ⁴³ Gababia wo ne biame koodobume, diba see wedi diso. Esino Yesu yo dibolo dilega, Yelusalem mapoo badebeiso. Yesuye Yelusalem mapoo badebei owee dio ama dio gooleede. ⁴⁴ Esino ama dio owee dio goolee, Yesu odoo abo sabolo malalo di bele dolone, diba nosee diso. Diba dileso eli domopoo tilame dobolone, diayo dia soosoo ma kulodu osoloso dia odoo ma kulodu Yesu esiaso. ⁴⁵ Diba omapoo Yesu esiameliso koo egeme, see Yelusalem mapoo Yesu esilame wedi diso. ⁴⁶ Osoloso biame bakadio hedebe di poogoloso hamamee diayo Yesu Yu odoo dia tei moso mapoo Yu odoowo tei eligili odoo abo sabolo to kolone doboome egeiso. Ee ma kulodu Yesuye tei eligili odoo oso eligi goo ee dulone badolone, yayo nei dimapoo

woosa demeleeso. ⁴⁷ Osoloso nei tei eligili odoo oso woosa to eyo nei dimapoo medee tekepo wedi di duloso, osoloso o goo goolee tekepo ogoloso odoo susuga oso diya howoogadooso. ⁴⁸ Yesuwo owee dio ama dio oso Yesuye tei eligili odoo sabolo to kolone badoboome ogoloso dio diso. Esemeweeye egeese takaso, “Mo holo, nayo kasalame goo egeesee imapoo ka moodoowo? Nama asalo no esiamo silone diya kukuda sabolo sileeso,” diso.

⁴⁹ Esino Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Niyo kasalame a ka esiamo sileeyo? Ayo mo mayo moso mapoo badalai goo ee niba gooleedeleyo?” diso. ⁵⁰ Esino Yesuye taka to eyo bei diba medee kibiya gooleede.

⁵¹ Osoloso Yesu see dibolo hodobo Nasalet mapoo wedi diso. Osoloso omapoo badolone, dibada to mapoo mesimo sileeso. Esino Meliye goo susuga hagee biame susuga osee goolee sabolo badebeiso. ⁵² Yesu yo kauwulone goo goolee tekepo sabolo kauwaso. Esemeweeye sabolo osoloso odoo sabolo oso yimapoo diya goomegeliso.

3

Yonee odoo howo oluguli oso to taka
(*Mat 3:1-12; Maka 1:1-8; Yon 1:19-28*)

¹ Sisa-Taibiliyeseeye Loum wiligi toboloso badebei dugo 15 poogoloso, odo abo hagee bia oso yima hemi wiligi tebisaloso debeiso. Pontiyus-Paileteeye Yudiya mi bameleeso, osoloso Helodeeye Gelili mi bameleeso, osoloso omolo Piliyiye Ituliya mi sabolo Talakonitis mi sabolo bameleeso. Osoloso Lisaniyaseeye Abilene mi bameleeso. ² Osoloso Anas dio Kayapas dio Yu odo dia tei moso wiligi toboloso debeiso. Biame omapoo Sekalayayo owolo Yonee miwe poogoo mi mapoo badoboome, Godeeye o to yimapoo teneeso. ³ Esemeyayo dilesa Yoden howo koola ogolone debeli mi mapoo Godeeyo to takomo silone, odo susuga mapoo egeesee takomo sileeso, “Nibada tokenee mapoo miligi pialoso howo ogusige. Eseega Godeeye nibada tokenee hapoloso boobado bigileiso,” dee takemeleeso. ⁴ Goo hagee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo Aisayaye o booka mapoo hogugu to sabolo tobuoso. Bei, yayo o booka mapoo hageesee hoguguso, “Miwe poogoo mi omaga edebeeyo egeesee idagoo, ‘Lodee yayo sibilei eli moodee, osoloso medee hoodo magee.

⁵ Osoloso mi godobia mologa, omapoo mi abo kuge. Osoloso eli mapoo esia mologa, esia egee gebese.

Osoloso eli halaga medee hoodo magee.

Osoloso eli tokenee medee moodee.

⁶ Eseega odo susuga osogie badeli pidili Godee maga simi agalaiso,’ diso.”

⁷ Odo mooloogoodoo Yoneeye diba howo ogusigilame sibademe, yayo dimapoo egeesee takaso, “Niba hebise, nimapoo odo agayo takolone howo ogusiga goo oso Godeeye kamana goo egee sibo maga mada pia dabalaiso, dee ka takana? ⁸ Esiga niyo debei goo maga nibada goo tokenee mapoo tei miligi pia goo ee eligi. Osoloso niba niso nediliyo iba Eibalahameeyo amawe dioga, Godeeye kamana maga mada pia dabalaiso dee na goolee. Bei, ayo nimapoo taka. Godee yimapoo kitulugu moloso, yo hagoso see Eibalahameeyo amawe dio palai. ⁹ Esiga kabee homo bei mapoo olo magoo moloso. Esiga homo kaso ko tekepo pelega mologa, homo egee holoso dou mapoo toodalaiso,” diso.

¹⁰ Esemeyayo odo susuga Yoneeye taka to ee duloso nei egeesee takaso, “Egeesega iba ogo goo moodoolaisomo?” diso.

11 Esemé Yoneeye nei dimapoo egeesee takaso, “Namapoo sedi bakadio mologa, nee odoó sedi me daga, hee yimapoo tenee. Osoloso namapoo nei mologa, nee odoó hee nei me daga, abo yimapoo tenee.”

12 Osoloso tekisi molee misigeli odoó abo diba nosee howo ogusigilame sibilesó Yonee mapoo egeesee takaso, “Eligili odoó, iba ogoó goo moodoolaisomo?” diso.

13 Esemé Yoneeye nei egeesee takaso, “Niyo odoó mapoo tekisi molee misigaga, hodio niyo talai ee goolone tekisi molee magalame tobuloso magoo ee na dagapele. Esino hedebe teiba ono odoó mapoo ka misige,” diso.

14 Osoloso ha teli odoó aboso Yonee mapoo egeesee takaso, “Iba nosee ogoó goo moodoolaisomo?” diso.

Esemé Yoneeye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo emegei dia molee heli talame na seese. Osoloso emegei dia molee heli talame dimaga gamenee goo na takee. Esino hedebe niso tou too eyo nei molee ee tolone goomoga sabolo ka debee,” diso.

15 Odoó susuga oso Keliso bolone debei mapoo Yoneeye simi ogoloso, diayo goolee yo Keliso bele dee gooleeso.

16 Esemé nei Yoneeye dimapoo egeesee takaso, “Ayo niba howodeeso oluguliso. Esino odoó

hee ama hamamee egee sibo yayo kitulugu oso ayo kitulugu dagadi. Esiga ayo o homo beiyopoo gauwuloso o homo bi ee pidigilei a tebile. Osoloso yayo Dio Tei nima kulodu tenelaiso. Esino yayo yimapoo tei tele poogoo odoó ee dou mapoo toodalaiso.

17 Yayo witi wo ko sabolo osoloso so ee pilame o tou teli bi sabolo mopoodoo doloso badoso. Osoloso witi wo ko ee moso mapoo kukuleiso. Osoloso witi wo so dou koo semili mapoo toodalaiso,” diso. 18 Yoneeye to tekepo ee eli opusomo opusomo di maga odoó Godee mapoo gilimado sibilame, Godeeyo to tekepo takomo siliso.

19 Esino Gelili mi eyo wiligi odoó taba Helodeeye goo tokenee tooso. Goo ee omolo osee badoboome, yayo omolowo osobo Helodiyes peedee huso. Esemé Yoneeye goo hagee ogoloso yimapoo diya takolone o tokenee goo abo sabolo yilige buguso. 20 Esemé hamamee Helodee komonolone yo tokenee hee toowa tooso. Goo ee yayo Yonee neliga moso ma kulodu husooso.

Yesu howo olugu

(*Mat 3:13-17; Maka 1:9-11*)

21 Biame Yoneeye odoó howo ogusigamelee domo mapoo, Yesu yinosee howo oluguso. Yesu howo oluguloso gasibilesó tobudulone Godee mapoo takomolome

Kei mi osulu yamagooso.
²² Eseme Dio Tei oso molo masi pusibileso yimapoo pubalagaso. Osoloso Kei mi ma dokodooga toso egeesee takaso, “No ayo gooma mo holo noso, a namapoo diya goomogo,” diso.

*Yesuwo amawe diowo hu
 (Mat 1:1-17)*

²³ Yesu yo dugo 30 domo mapoo badolone, o tou bei mooloogooso. Odoosusuga oso Yosepeeyo owolo gweliso.

Yosep yo Heliyo owolo.

²⁴ Heli yo Matateeyo owolo.

Matat yo Libaiyo owolo.

Libai yo Melkiyo owolo.

Melki yo Yanaiyo owolo.

Yanai yo Yosepeeyo owolo.

²⁵ Yosep yo Matatiyaseeyo owolo.

Matatiyas yo Amoseeyo owolo.

Amos yo Nahumeeyo owolo.

Nahum yo Esliyo owolo.

Esli yo Nagaiyo owolo.

²⁶ Nagai yo Mateeyo owolo.

Mat yo Matatiyaseeyo owolo.

Matatiyas yo Semeineeyo owolo.

Semein yo Yosekeeyo owolo.

Yosek yo Yodayo owolo.

²⁷ Yoda yo Yohanayo owolo.

Yohana yo Lesayo owolo.

Lesayo yo Selubabeleeyo owolo.

Selubabel yo Selatiyeleeyo owolo.

Selatiyel yo Neliyo owolo.

²⁸ Neli yo Melkiyo owolo.

Melki yo Adiyo owolo.

Adi yo Kosameeyo owolo.

Kosam yo Elamadameeyo owolo.

Elamadam yo Eleeyo owolo.

²⁹ El yo Yosuwayo owolo.

Yosuwa yo Eliyeseleeyo owolo.

Eliyesel yo Yolimeeyo owolo.

Yolim yo Matateeyo owolo.

Matat yo Libaiyo owolo.

³⁰ Libai yo Simiyoneeyo owolo.

Simiyon yo Yudayo owolo.

Yuda yo Yosepeeyo owolo.

Yosep yo Yonameeyo owolo.

Yonam yo Eliyakimeeyo owolo.

³¹ Eliyakim yo Meleyayo owolo.

Meleya yo Menayo owolo.

Mena yo Matatayo owolo

Matata yo Neiteneeyo owolo.

Neiten yo Deibidiyo owolo.

³² Deibidi yo Yesiyo owolo.

Yesi yo Obedeeyo owolo.

Obed yo Bowaseeyo owolo.

Bowas yo Salmoneeyo owolo.

Salmon yo Nasoneeyo owolo.

³³ Nason yo Aminadabeeyo owolo.

Aminadab yo Adimineeyo owolo.

Adimin yo Aliniyo owolo.

Alini yo Hesloneeyo owolo.

Heslon yo Peleseeyo owolo.

Peles yo Yudayo owolo.

³⁴ Yuda yo Yekobeeyo owolo.

Yekob yo Aisekeeyo owolo.
Aisek yo Eibalahameeyo
owolo.

Eibalaham yo Telayo
owolo.

Tela yo Naholeeyo owolo.

³⁵ Nahol yo Selugeeyo
owolo.

Selug yo Lewuyo owolo.

Lewu yo Pelegeeyo owolo.

Peleg yo Ebeleeyo owolo.

Ebel yo Selayo owolo.

³⁶ Sela yo Keinaneeyo
owolo.

Keinan yo Alapakasadeeyo
owolo.

Alapakasad yo Semeeyo
owolo.

Sem yo Nowayo owolo.

Nowa yo Lamekeeyo
owolo.

³⁷ Lamek yo Metuselayo
owolo.

Metusela yo Inokeeyo
owolo.

Inok yo Yeledeeyo owolo.

Yeled yo Mahalaleleeyo
owolo.

Mahalalel yo Kenaneeyo
owolo.

³⁸ Kenan yo Enoseeyo
owolo.

Enos yo Seteeyo owolo.

Set yo Adameeyo owolo.

Adam yo Godeeyo owolo.

4

Saitenso Yesu kukulo egei
(*Mat 4:1-11; Maka 1:12-13*)

¹ Yesu yo Yoden howo mapoo Yoneeye howo oluguloso, Yesu Dio Tei oso kitulugu toloso yo miwe poogoo mi mapoo Dio Tei oso ido diso. ² Yesu miwe poogoo mi

mapoo biame 40 ee ma kulodu nei nelega badoboome, Saitenso yo kukulo ogo demeleso. Osoloso biame 40 poogoloso hamamee Yesu yo diya hodiaso.

³ Esem Saitenso ogoloso yimapoo egeesee takaso, "No tei Godeeyo owolo daga, nayo yo hagosso see wo pe dee takee," diso.

⁴ Esem Yesuye nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Edebeeyo hedebe nei nolone badoga oso gie badeli talaime,'" diso.

⁵ Esem see Saitenso Yesu idoloso mubi dokodoo ido palaso. Esem saga omapoo Saitenso mi edebeeyo bia susuga yimapoo eligiso. ⁶⁻⁷ Osoloso yayo Yesu mapoo egeesee takaso, "Daga Godeeye bi susuga hagee amapoo teneme, ayo bamo simiso. Esiga nayo amapoo gasuwoloso a dokodoo poudoga, mi susuga hagee sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo sabolo, ayo namapoo tenelaiso. Bei, amapoo kitulugu moloso, odoo hee mapoo tenelai," diso.

⁸ Esem Yesuye Saiten mapoo nei egeesee takaso, "Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

'Nayo hedebe nee wiligi odoo Godee mapoo gauwuloso yo dokodoo poude. Osoloso hedebe o to mapoo mesie,'" diso.

⁹ Osoloso see tobu Saitenso Yesu idoloso Yelusalem mapoo diso. Osoloso tei moso tegei omu ma dokodoo ido peleso to-budume yimapoo egeesee takaso, “No tei Godeeyo owolo daga, no moso omu ma dokodooga miyomoo bologobigi. ¹⁰ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Godeeye o momaiye mapoo no medee bamelee dee takaso.

¹¹ Esiga diayo no dia deeso douguleiso, no yo mapoo homodobiya,” diso.

¹² Esino Yesuye egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

‘Nee wiligi odoo Godee oso kitulugu ee hoodo agalame yimapoo na kukulo ege,’” diso.

¹³ Saitenso Yesu kukulo ogomo silee koodobuloso yo see tobu kukulo agalame biame tekepo ee bolone Yesu epedee poogoloso diso.

Yesuye Gelili mapoo o tou bei mooloogo

(Mat 13:53-58; Maka 6:1-6)

¹⁴ Yesu Dio Tei oso kitulugu sabolo Gelili mapoo wedi diso. Osoloso Gelili mi toowa ee ma kulodu odoo susuga oso Yesuwo goo dudobuguso.

¹⁵ Yayo Yu odoowo howo gisili moso susuga mapoo

eligimo sileeme, odoo susuga oso yimapoo goomegeliso.

¹⁶ Biame heeso Yesu eyo yo kauwa o midée Nasalet mapoo diso. Osoloso Yu odoo oso hasali biame mapoo Yesu eyo seli egeesee solone, yo howo gisili moso mapoo palaso. Osoloso yo Godeeyo to booka mapoo hogugu ee hesigilame tabaso. ¹⁷ Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka ee yimapoo teneeso. Yo booka toloso piligamo abaga dino to hogugu domo ee ogoloso, to hagee hesigaso,

¹⁸ “Godeeyo dio abolo hodobo badoso.

Bei, yayo a hesiaso, to tekepo bi mauwe odoo mapoo takalame.

Osoloso Godeeye a diye diso, neliga moso ma kulodu debeli odoo mapoo yayo diba peegoo gilimado dileiso dee takalame.

Osoloso howo siliga odoo see agalaiso dee takalame.

Osoloso Godeeye a diye diso, edebeeyo hegili odoo hegi goo ma kuloduga ayo peegoo gilimado dilame.

¹⁹ Osoloso Godeeye a diye diso, ayo Lodeeye o odoo mapoo goo tekepo moodolai biame oso egee sibo goo ee odoo mapoo eligilame.”

²⁰ Yesu booka hesigamelee koodobuloso, see booka bali odoo omapoo teneloso biaso. Esememe odoo susuga moso ee ma kulodu debei oso howoso medee kitulugu sabolo yimapoo bologolone debeiso. ²¹ Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Niyo Godeeyo to hogugu booka maga takeme du goo oso nimapoo epei olo simiso,” diso.

²² Esememe o to du odoo susuga oso yo tekepo odoo doloso, yayo to taka susuga ee tekepo diso. Diayo egeesee takoloso, see egeesee takaga meleeso, “Iba gooleedooso yo Yosepeeyo owoloso. Egesino yayo kaseme to tekepo egeesee ka takayo?” dee takaga meleeso.

²³ Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “A gooleedooso, niyo goo hamaga amapoo takalaiso, ‘Melesenee neli odoo, no no nediliyo tekepo moodee. Osoloso nayo Kapeniyum mi mapoo goo mudu opusomo di moodoogamelee see nee midee hamapoo moodee,’ dee takalai malaiso,” diso.

²⁴ Esino Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo yo o mosobia oso gowoolaiso. ²⁵ Esiga niba susuga dui. Ilayaye badebei biame omapoo mi toowa kibaso. Osoloso dugo bakadio hedebe osoloso a 6

ma kulodu howo sibilega nei mauwe badebeiso. Ee ma kulodu Isalael mi mapoo sobo bauwe debeiso. ²⁶ Esino ee ma kulodu Godeeye Ilayaye diba pidiye doloso yimapoo takele. Esino yo Ilayaye wulo Yu dele poogoo sobo Saidon mi ma kulodu mi hee Salipat mi mapoo badeli sobo bau ono pidilame diye diso. ²⁷ Osoloso Ilaisaye badebei biame omapoo, Isalael mi omapoo kolo tokenee odoo bei debeiso. Esino Ilaisaye odoo egee bia yayo pidile. Esino yayo Yu odoonee o hu Naman, Siliya mi mapoo badeli odoo ono tekepo moodooso,” diso.

²⁸ Esememe odoo howo gisili moso mapoo debei oso to hagee duloso diya kamanagaso. ²⁹ Esememe diba tebisaloso Yesu toloso mosobia pee mapoo esia goosoo mapoo halagasalame ido diso. ³⁰ Esino Yesu odoo mooloogoodoo ee ma kuloduga peegoo diso.

*Odoo bo holo pala
(Maka 1:21-28)*

³¹ Osoloso Yesu Gelili mi toowa ma kulodu mi hee Kapeniyum mapoo diso. Yo omapoo dileso badolone Yu odoo oso hasali biame heeso yayo howo gisili moso ma kulodu Godeeyo to eligimeleeso. ³² Esememe odoo susuga oso yayo eligi duloso diya howoogadooso. Bei, yayo diya kitulugu sabolo eligime.

³³ Howo gisili moso ma kulodu odoo bo holo pala hee omapoo badebeiso. Yayo to neligidi Yesu mapoo egeesee takaso, ³⁴ “Hei, Yesu Nasalet odoo, nayo imapoo ogo goo moodoolame ka simiyo? Nayo iba tokenee palame ka simiyo? Esiga no iba poogoloso di. Bei, a gooleedoo no Godeeye hesia odoo oso,” diso.

³⁵ Esemé Yesuye to kitulugu sabolo bo holo mapoo egeesee takaso, “No to koodobuloso odoo ma kuloduga peegoo di,” diso. Yesuye egeesee takeme, bo holo oso peegoo poogolone odoo egee odoo howo woola miyomoo homodobuloso molone yimaga peegoo diyadeeso. Esino bo holo oso yimaga peegoo dulone yimapoo dala hee tenele.

³⁶ Esemé odoo susuga oso goo hagee ogoloso howoogadolone egeesee takaga meleeso, “Yayo taka goo ee kasiyo? Bei, yayo to kitulugu sabolo bo holo mapoo takooga diba o to mapoo mesiloso peegoo dilidoo,” dee takaga meleeso.

³⁷ Esemé odoo susuga oso goo hagee ogoloso mosobia susuga koola mapoo debeli mapoo takomo diyadeeso.

Yesuye odoo paigiga tekepo moodoo

(Mat 8:14-17; Maka 1:29-34)

³⁸ Yesu howo gisili moso maga see Saimonowo

mosopoo diso. Moso ee ma kulodu sobo Saimonowo nalobo pailone kolo diya dei moodoome tiameleeso. Esemé odoo susuga oso yo Yesuye tekepo moodoolame Yesu mapoo o goo takaso. ³⁹ Esemé Yesuye sibilesa yayo tiamelee koola mapoo gauwuloso badolone paiye mapoo egeesee takaso, “Yo poogoloso di,” diso. Esemé paiye saga weidooso. Esemé yayo toboloso nei toloso dimapoo piso.

⁴⁰ Esemé osoko todobume odoo susuga oso odoo paigiga susuga Yesu mapoo gilimado sibadeeso. Esemé yayo o deeso odoo paigiga susuga sigime wegigadooso.

⁴¹ Esemé Yesuye odoo bo holo paladee tekepo moodoogoo bo holo oso peegoo dulone to neligidi takolone egeesee takaso, “No Godeeyo owoloso,” dee takaga meleeso. Esino Yesuye to kitulugu sabolo dimapoo egeesee takaso, “Niba to na ke,” diso. Bei, bo holo oso Yesu yo Godeeye hesia Keliso doloso diba gooleedooso.

⁴² Gesikolodee mi hadobilega, Yesu tia maga hogabuloso odoo koola mauwe mi mapoo diso. Esino odoo susuga oso egeino yo me neme yima hamamee yo esiamo silesibiso. Diba Yesu esiamo silesiboso yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “No iba na poogoo di,” diso.

⁴³ Esino Yesuye dimapoo

egeesee takaso, “A mi abo mapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takomo dilei tekepo. Bei, Godeeye goo hamaga a diye diso,” diso. ⁴⁴ Osoloso Yesuye Yudiya mi toowa mapoo diayo howo gisili moso susuga mapoo Godeeyo to eligimo sileeso.

5

Yesuye o hamamee dili odoo daga malalo abo gili-madoo

(*Mat 4:18-22; Maka 1:16-20*)

¹ Biame hee mapoo Yesuye Gelili abei palaga mapoo Godeeyo to takomolome odoo susuga oso o to dulame diya mooloogodooso. ² Yesu osee tobudulone di kebigeli odoo oso dia pei howo hapagalame dia du bakadio mubi dokodoo gisibado peleso ma molome egeiso. ³ Yesu du bakadio ee ma kulodu Saimonowo du mapoo meilesa badolone Saimon mapoo takaso, “Du abei pee maga pepooko hoogoo pupubigi,” diso. Esememe yo du ma kulodu badolone odoo susuga mubiyodoo doboome, yayo Godeeyo to dimapoo eligiso.

⁴ Yesuye odoo susuga mapoo Godeeyo to taka koodobuloso Saimon mapoo egeesee takaso, “Nee du howo bou mapoo sudo dileso di talame nibada pei howomoo oguse,” diso.

⁵ Esino Saimonoye egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba eiyo gesi pei ogusulone tou toowa tooso, esino iba di giligile. Esino nayo amapoo takaga, mo pei howomoo ogusuleiso,” diso.

⁶ Osoloso diba dia pei howomoo ogusume di susuga oso dia pei mapoo tulone, dibada pei tologo bugulame seeso. ⁷ Esememe diayo dia odoo abo du hee mapoo debei deeso iso, diba pidilame. Esememe diba sibademe dibada du bakadio ee diso metamagisilone howomoo owulame sino poogooso.

⁸ Saimon-Pitaye goo hagee ogoloso, Yesuwo homo beiyopoo gauwuloso egeesee takaso, “Lodee, amaga pee-goo di, a tokenee odoo,” diso. ⁹ Bei, yibolo osoloso o odoo sabolo diayo di bei giliga ogoloso diya howoogadooso. ¹⁰ Osoloso Saimonobolo tou teli odoo Yemes dio Yonee dio diba nosee goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Odoo bakadio Yemes dio Yonee dio hagee Sebediyo owolo.

Osoloso Yesuye Saimon mapoo egeesee takaso, “No haga na ebi! No daga di giligeli odoo badebeiso. Esino epei hamaga no see odoo Godee mapoo gilimado sibili doloso badalaiseo,” diso. ¹¹ Osoloso diba dileso dia du oluguloso bi susuga omapoo poogoloso, see Yesubolo hodobo diyadeeso.

Yesuye odoo agagisa bia moodoo

(Mat 8:1-4; Maka 1:40-45)

¹² Biame heeso Yesu see mi hee mapoo diso. Mi omapoo odoo agagisa bia badebeiso. Odoo ogoso Yesu ogoloso o homo beiyopoo ebiso miyomoo tugusaloso egeesee howaso, “Lodee, nayo a tekepo moodolai goomogoga, a tekepo moodde,” diso.

¹³ Esemé Yesuye o deeso odoo egee sigolone egeesee takaso, “Ayo no tekepo palai goomogo. Esiga no tekepo pe,” diso. Esemé omapoo o kolo mapoo agagisa bia saga mauwe poogooso.

¹⁴ Esemé Yesuye yo diye dolone to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Nayo dileso no ayo tekepo pa goo ee odoo abo mapoo na takee. Esino, nee su tekepo pa goo ee, Godee ogo odoo ogo doloso domo badeli odoo yimapoo dileso eligi. Osoloso nee su tekepo pa omaga emegei di bi tenee, Moseseeye tei magoo goo ee dodolone, odoo susuga oso ogoloso tekepo pa ee gooleedalame,” diso.

¹⁵ Esino odoo susuga oso Yesuwo goo ee mi susuga mapoo oposusumo dime, odoo susuga oso dulugaso. Esemé odoo susuga oso Yesuye Godeeyo to taka ee dulame sibadeeso. Osoloso Yesuye dimapoo paigiga egee molo tekepo palame. ¹⁶ Esino Yesu biame susuga dimaga peegoo dileso, odoo koola

mauwe mi mapoo Godee mapoo takalame diliso.

Yesuye odoo su kakawa poogoo tekepo moodoo

(Mat 9:1-8; Maka 2:1-12)

¹⁷ Biame heeso Yesuye odoo susuga eligimolome, Pelisi odoo sabolo tei eligili odoo sabolo diba onosee omapoo debeiso. Odoo hagee bia Gelili mi susuga maga, osoloso abo oso Yudiya mi maga, osoloso odoo abo oso Yelusalem mi maga sibadeeso. Esemé Yesuye odoo paigiga susuga tekepo moodoogalame Godeeye kitulugu oso yibolo meleeso. ¹⁸ Esemé mi

omapoo odoo aboso odoo su kakawa poogoo kida mapoo magoloso tosimiso. Osoloso diayo yo Yesuye badebei mapoo todilame goomogaso. ¹⁹ Esino odoo beiga Yesu mapoo dilei eli egele. Esemé diayo odoo su kakawa poogoo kida sabolo moso omu ma dokodoo imado palaso. Osoloso Yesuye to kemelee domo omaga seme ou tologo poogoloso tiso kida mapoo bagagoloso kida sabolo moso kulodu toosooso.

²⁰ Diayo odoo su kakawa poogoo moso omu maga toosooloso goolee, odoo egee yayo moodolai teiba doloso, Yesuye dia tei too ogoloso, odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso, “Mo odoo, nee goo tokenee olo hapoloso boobado buguso,” diso.

21 Esemé omapoo de-bei tei eligili odoo sabolo Pelisi odoo sabolo oso o to duloso, dieso nediliyo egeesee gooleemeleeso, “Odoó hagoso kaseme egeesee ka takayo? Yayo Godee dagadilame see, esino goo tokenee hapeli hedebe Godeeso,” diso.

22 Esemé Yesuye di-ayo dibada sooloo ma kulodu gooleemelee goo ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Niyo kasi maga nibada sooloo ma kulodu egeesee ka goolee malala?” 23 Niba odoo su kakawa poogoo hagee ege. Yimapoo goo kasee takalai oso sebe ka mololo? Ayo odoo su kakawa poogoo mapoo ‘Nee tokenee ayo boobado buguso,’ dee takooga, o tokenee boobado bugu niyo gooleedalaimé. Esino ayo yimapoo takoo, ‘No toboloso nee kida toloso di,’ dee takoloso, yo tobooga, amapoo odoo moodeli kitulugu molo doloso niyo gooleedalaiso. 24 Esino Odoó Holo amapoo kitulugu olo teneeso, mipoo hamapoo goo tokenee hapoloso boobado bigilei goo ee niyo ogoloso gooleedalame, ayo nimapoo eligileiso,” doloso yayo odoo su kakawa poogoo mapoo egeesee takaso, “No hogabuloso nee kida toloso mosopoo di,” diso. 25 Diayo balaga molome odoo su kakawa poogoo hogabuloso, o kida toloso o mosopoo dulone

Godee mapoo goomoga poudoomo diso. 26 Diayo odoo su kakawa poogoo toboloso di ogoloso diya howoogadooso, osoloso Godee mapoo goomoga poudooso. Osoloso diayo obulone egeesee takaso, “Iba epei goo toowa mudu opusomo di egeiso,” diso.

Yesuye Libai idoo goo

(*Mat 9:9-13; Maka 2:13-17*)

27 Goo hagee koodobuloso hamamee, Yesu moso kuloduga peegoo gadiso. Esemé yayo dulone egeino, tekisi molee misigeli odoo Libai tekisi molee misigeli moso kulodu badoboome egeiso. Osoloso Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Ama hamamee sibe,” diso. 28 Esemé Libaiye bi susuga omapoo poogoloso Yesuye di hamamee diso.

29 Esemé Yesuye Libai yo idoo goo omaga Libaiye o mosopoo nei toowa siso. Esemé tekisi molee misigeli odoo bei sabolo osoloso odoo abo sabolo Yesubolo nei nameleeso. 30 Esino Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso goo hagee ogoloso gowoolone Yesu o hamamee dili odoo mapoo egeesee woosaso, “Niyo kaseega tekisi molee misigeli odoo sabolo osoloso goo tokenee teli odoo sabolo nei nologolone ka dabala?” diso.

31 Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso,

“Odo paiye mauwe mele-senee neli odo mapoo dileime. Esino odo paiye ee melesenee neli odo mapoo dileiso. ³² Ayo simi hagee, Godeeyo howo woola tekepo teli odo doloso gweli odo ee gilimalame ka sibile. Esino tokenee teli odo doloso gooleedoo odo ee gilimadoloso Godee mapoo sibilame ka simi,” diso.

Nei tei doloso badalai goo
(*Mat 9:14-17; Maka 2:18-22*)

³³ Esem e odo aboso Yesu mapoo egeesee takaso, “Yoneeyo hamamee dili odo oso howo gisilone nei tei doloso debeliso. Osoloso Pelisi dia hamamee dili odo sabolo egeseliso. Esino bei kasi maga nee hamamee dili odo oso biame susuga nei sabolo howo sabolo ka nalagamalala?” diso.

³⁴ Esem Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo sobo hulei biame omapoo yo o odo abo sabolo osee doga, diba nei nelega dabalaisomo? Haye! Diayo sobo hulei odo sabolo hodobo dobolone goomoga sabolo nei nalaiso. ³⁵ Esino biame heeso odo hagee dimaga peegoo ido duga, nei nelega tei doloso dabalaiso,” diso.

³⁶ Esem Yesuye dimapoo wudu taka hee hagee takaso, “Edebeeyo o sedi dia koodoloso sedi nape mapoo opodoloso koo duseli. Egeeseega o sedi dia tokenee palaiso. Osoloso sedi dia

koodoloso sedi nape mapoo opodoloso dusa ee sedi nape sabolo tebileime. ³⁷ Osoloso see edebeeyo wain i dia katolo gout be koloso moodoo nape mapoo koo salama seli. Bei, wain i dia oso kitulugu oso katolo be gout koloso moodoo nape ee gabuguga, wain i ee peegoo sologo bigileiso. Osoloso katolo gout be koloso moodoo ee tokenee palaiso. ³⁸ Esiga wain i dia ee medee katolo gout be koloso moodoo dia mapoo salama salai tekepo. ³⁹ Esiga edebeeyo wain i nape naga, yo see wain i dia nalai koo goomegeli. Bei, yayo egeesee takalaiso, ‘Wain i nape ono diya hadali,’ dalaiso.”

6

Yu odooso hasali biame
(*Mat 12:1-8; Maka 2:23-28*)

¹ Yu odooso hasali biame heeso, Yesu o hamamee dili odo sabolo witi wo segei ma kuloduga diyadaga meleeso. Osoloso o hamamee dili odo oso witi wo ko ee gooloogaloso kolo soosoo poloso ko kulodu melee ono nalagamo diyadeeso. ² Esem Pelisi odo abo oso goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba bei kasi maga ibada hasali biame mapoo witi wo ka gwayo? Niyo ibada tei gababuo,” diso.

³ Yesuye dimapoo to nei egeesee takaso, “Deibidiye o odo sabolo houdume diayo moodoo goo ee Godeeyo toso

booka mapoo hogugu niyo hesigeleyo? ⁴ Bei, Deibidiye Godeeyo tei moso ma kulodu gadilesi tei wo toloso o odo sabolo neso. Esino tei wo hagee Godee ogo odo ogo doloso domo badeli odo hedebe oso nali. Esino Deibidiye o odo sabolo wo ne oso tei magoo ee gababiaso," diso. ⁵ Yesuye dimapoo see egeese takaso, "Niyo hasali biame egee Odo Holo ayo wiligi doloso ka badoso," diso.

Yesuye odo dee deede seeseegedoo poogoo tekepo moodoo

⁶ See Yu odooso hasali biame hee mapoo, Yesu Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu gapeleso odo mapoo eligimeleso. Moso ee ma kulodu odo dee deede seeseegedoo poogoo badebeiso. ⁷ Esino tei eligili odo sabolo Pelisi odo sabolo oso Yesu tokenee odo dalame, Yesuwo goo ee medee balagamo silesibiso. Egeeseelone Yesuye dia hasali biame mapoo odo dee deede seeseegedoo poogoo tekepo moodabeleso bologolone debeiso. ⁸ Esino diayo goo goolee melee Yesuye ogoloso gooledoloso, dee seeseegedoo poogoo odo mapoo egeese takaso, "No toboloso woola hamapoo sibilesi tebee," diso. Esemee dee seeseegedoo poogoo odo oso woola dileso tabaso.

⁹ Osoloso Yesuye Pelisi odo sabolo osoloso tei eligili odo sabolo mapoo egeese

takaso, "Ibada tei goo oso ibada hasali biame mapoo ogo goo takoosomo? Biame omapoo goo tekepo talai ee tekepowa? O, goo tokenee talai ee tekepowa? Osoloso tei goo oso imapoo ibada hasali biame omapoo odo gie badeli pidilei goo ee takoosomo? O, odo gie badeli wooloomalai goo ee takoosomo?" diso.

¹⁰ Yesuye dimapoo egeese takoloso, see dimapoo bolone odo dee seeseegedoo poogoo mapoo egeese takaso, "Nee dee seeseegedoo poogoo egee see hoodode," diso. Esemee odo dee seeseegedoo poogoo oso o dee hoododeme o dee see tekepo paso. ¹¹ Esemee Pelisi odo sabolo tei eligili odo sabolo oso goo hagee ogoloso diya komonogolone dieso nediliyo dima kulodu Yesu toloso kasee woolaisomo, doloso to mouso.

Yesuye diye di odo 12 gilimadoo goo

(Mat 10:1-4; Maka 3:13-19)

¹² Biame domo mapoo Yesu mubi ma dokodoo peleso gesi hedebe omapoo Godee mapoo takemeleso. ¹³ Esemee mi hadobume Yesu yima hamamee dodomo silesibili odo susuga gilimadoo. Osoloso dima kulodu odo 12 ono toloso, dimapoo diye di hu teneeso. Yesuye gilimadoo 12 odo dia hu hagoso. ¹⁴ Saimon (odo hagee Yesuye o hu hee Pita hediso), osoloso

Saimonowo omolo Endulu sabolo, osoloso Yemes, osoloso Yonee, osoloso Pilipi, osoloso Batolome, ¹⁵ osoloso Matiyu, osoloso Tomas, osoloso Alpiyeseeyo owolo Yemes, osoloso Loum gamalee odoo mapoo ha teli odoo Saimon, ¹⁶ osoloso Yemeseeyo owolo Yudas, osoloso Yudas-Iskaliyot (yayo hamamee Yesu ha teli odoo dimapoo tiasooso).

Yesuye odoo eligilone odoo susuga tekepo moodoo (Mat 4:23-25)

¹⁷ Yesuye o hamamee dili odoo 12 sabolo mubi dokodooga meilesa kubo mapoo debeiso. Diba omapoo meilesa dobolone egeino, Yesu o hamamee dili odoo susuga sabolo, osoloso odoo abo susuga Yudiya maga osoloso Yelusalem maga osoloso abei toowa palaga debeli Taya mi sabolo Saidon mi sabolo omaga sibilesa doboome egeiso. ¹⁸ Diayo Godeeyo to Yesuye taka ee dulame sibadeeso. Osoloso paiye dimapoo melee tekepo palame sibadeeso. Egeesi ma kulodu Yesuye odoo ma kulodu bo holoso dala tenemelee ee dimaga peegoo hasiso buguso. ¹⁹ Odoo susuga oso Yesuwo kolo sigilame goomogaso. Bei, diayo egeino kitulugu Yesu maga simi oso odoo susuga tekepo moodooga neme.

Niba goomege (Mat 5:1-12)

²⁰ Yesuye o hamamee dili odoo mapoo bolone egeese takaso,

“Bi mauwe odoo niba goomege.

Bei, Godeeye wiligi doloso badeli ee ma kulodu niba gasi-bileiso.

²¹ Odoo epedee hodia hagee do, niba goomege.

Bei, hamamee niba nei nameleso diya edigileiso.

Osoloso goohale sabolo egee pupusiga molo, niba goomege.

Bei, niyo goomogalai biame ee nimapoo tenelaiso.

²² Odoo Holo mo goo maga edebeeyo niba heigoga, niba goomege, osoloso diayo niba tokenee odoo doloso gowoolone managa niba goomege.

²³ Esiga domo omapoo goomoga toowa sabolo de-bee. Bei, Kei mi ma dokodoo niyo talai nei ee nibada hu sabolo olo mopoodoo doloso moloso. Esiga niyo medee goolee, nimapoo dala teneli odoo egee bia dia amawe dio oso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo daga hoogoo debei mapoo dala hedebe hageese masi tenemeleeso.”

Niba obeeyamo!

²⁴ “Ye-ee! Bi bei odoo niba obeeyamo!

Bei, niso goomoga goo
olo tooso.

25 Ye-ee! Niba epedee
nei naloso oduguloso
egee do odo, niba
obeeyamo!

Bei, hamamee nimapoo
hodia goo toowa oso
sibileiso.

Ye-ee! Yiligeli odo niba
obeeyamo!

Bei, hamamee niba
goohele goo sabolo
dabolone pupusiga
malaiso.

26 Ye-ee! Odo susuga oso
niba tekepona deli
odoo niba obeeyamo!

Bei, nimapoo tekepona
deli odo egee bia dia
amawe dio oso game-
nee godee maga to
toloso kokodo takomo
sili odo onosee diba
tekepo odo dee tak-
aga meleeso.”

*Nimapoo ha teli odo
mapoo sooloo dele*

(Mat 5:38-48; 7:12)

27 “Mo to duli odo, ayo
nimapoo ka taka, nimapoo
ha teli odo ee sooloo dele
osoloso niba hegili odo
mapoo goo tekepo moodee.

28 Nimapoo duwa takeli odo
dimapoo goo tekepo tolone
dimapoo goomoga tenee.
Osoloso nimapoo dala teneli
odoo diba halo Godee mapoo
takee.

29 Osoloso odo
heeso nee haleegi mapoo
kobuguga, see nee haleegi
hodio mapoo kobugulame
heligi magalai tekepo. Os-
oloso odo heeso nee kekeisu
sedi tadoduga, see yimapoo

nee sedidee tenee. ³⁰ Osoloso
odoo heeso namapoo bi
howaga yimapoo wulo
tenee. Osoloso odo heeso
nee bi toloso toduga nayo
nei yimaga see peedee
dalame na takee. ³¹ Esiga
edebeeyo nimapoo ogo
goo moodoolame ka goolee-
somo, nei niyo dimapoo
goo hedebe egeesi masi
moodolai tekepo.

³² Niyo hedebe niba sooloo
deli odo mapoo sooloo
dolone doga, odo aboso
niba tekepo odo dalaisomo?
Haye. Bei, tokenee teli odo
oso diba sooloo deli odo
mapoo nei diayo sooloo
deliso. ³³ Osoloso niyo
hedebe nimapoo goo tekepo
moodeli odo mapoo tekepo
moodooga, edebeeyo niba
tekepo odo dalaisomo?

Haye. Bei, tokenee teli
odoo diba nosee egeesee
seliso. ³⁴ Niyo teneega nei
tobuloso teneli odo hedebe
mapoo bi ka tenee domologa,
edebeeyo niba tekepo odo
dalaisomo? Haye. Bei,
tokenee teli odo diba nosee
egeesee seliso. Diayo nei
talai ee goolone dia bi odo
abo mapoo tenee deliso.

³⁵ Esino niba nimapoo ha
teli odo mapoo sooloo
dolone ka debee. Osoloso
dimapoo goo tekepo moodee.
Osoloso dimapoo bi wulo
wulayo teneloso see nei talai
doloso na goolee. Niyo goo
hageesi tolone doga, niba nei
toowa talaiso. Osoloso niba
dokodoo badeli Godeeyo
owolo dalaiso. Bei, Godeeye

yimapoo goomoga to koo takeli odoosabolo osolosotokenee teli odoosabolo mapoo goo tekepo tenelone ka badoso. ³⁶ Nibada Ama Godee yo emegei sooloo dolone badoso. Esiga niba nose emegei sooloo dolone ka debee.”

Odoos heeyo goo tokenee haga na goolee mele

(Mat 7:1-5)

³⁷ “Nayo nee odoos heeyo goo ee goo mauwe na midi, eseega nei nee goo midileime. Osoloso nee odoos ee tokenee odoos dee na takee, eseega nei no tokenee odoos dalaimo. Osoloso nee odoos oso namapoo goo tokenee toga, nayo o tokenee goo ee boobado bigi. Nayo egeese seega nei nee goo tokenee onose boobado bigileiso. ³⁸ Esiga nayo wulo tenemologa, no nei talaiso. Nayo odoos abo mapoo tenemologa, nei Godeeye namapoo toowa tenelaiso. Esiga Godeeye namapoo tenee goo hagoso bei molone abo peegoo misigedibileiso. Nayo bi kasee nee odoos mapoo ka teneesomo, nei Godeeye nei teiba egeesi namapoo tenelaiso,” diso.

³⁹ Osoloso Yesuye see wudu takolone egeese takaso, “Odoos howo si oso o odoos hee howo si ido dilei tekepowa? Haye. Bei, o bakadio wulo mapoo tigidibileiso. ⁴⁰ Esiga holaiso goo goolee gie tomolo oso o eligili odoos oso gooleedoo ee

dagadileime. Haye. Esino yo o eligili odoos oso holaiso medee kibiya eligiga, holaiso yayo gooleedoo goo ee o eligili odoos oso gooleedoo goo sabolo tebileiso.

⁴¹ Nayo kasi maga nee odoos howo mapoo gelesi pepooko egee molo medee ogolone, hee nee howo mapoo homo toowa egee molo egelega ka pagala?

⁴² Osoloso nee howo mapoo homo toowa egee molo egelega no see kaseega nee odoos mapoo takolone, ‘Nee howo mapoo gelesi pepooko egee molo ayo tabiga,’ dee ka takeliyo? No tei goo goolee bakadio gweli odoos. Bei, daga nee howo mapoo homo toowa egee molo ee tabigi. Egeeseega nee odoos howo mapoo gelesi pepooko egee molo medee ogoloso nayo tabigilei tebileiso.”

Homokoko maga homo o su ee goolee deliso

(Mat 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Esiga homo ko tekepo peli oso ko tokenee koo peli. Osoloso homo ko tokenee peli oso ko tekepo koo peli. Haye. ⁴⁴ Bei, homo susuga ee ko oso pa maga goolee deliso. Esiga pigi ko sabolo geleipi ko sabolo oso wulo homo hee mapoo ko koo peli. Haye. ⁴⁵ Esiga odoos tekepo oso o sooloo ma kulodu goo tekepo egee molo ee o maga maga woola yilige bigiliso. Osoloso odoos tokenee oso o

sooloo ma kuloduga goo to-
kenee ee woola yilige big-
iliso. Esiga ogoo goo oso
odoo sooloo ma kulodu bei
mologa, o maga maga goo
egeesee takamalaiso.”

*Odoo bakadio oso moso
tegei*

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Niyo kasi maga amapoo
‘Lodee, Lodee,’ dolone
dabolone hee nei ayo taka
goo ee telega ka poogoo-
somo? ⁴⁷ Odoo agayo
amapoo sibilesa mo to
duloso mesimo siloga, yo
egeesee badalaiso. ⁴⁸ Yo
edebeeyo moso togolone
mi nelegedi dooloso omou
sooloso moso tegei egeesi
masi badoso. Bei, howo
duwolone howo ki simi oso
moso omapoo weiso. Esino
moso egee dabisile. Bei,
moso medee kalawa tegeiga.
⁴⁹ Esino odoo agayo mo to
duloso mesilega siloga, yo
odoo heeso moso togolone
omou mi nelegedi doolega,
moso tegei egeesi masi
badoso. Bei, howo duwolone
howo ki simi oso moso
omapoo woome kibilega
saga goboloso guobuguso.”

7

*Loum ha teli odoo gibadeli
odoo oso tei too*

(Mat 8:5-13)

¹ Yesu goo susuga odoo
mapoo eligimelee koodob-
uloso see Kapeniyum mi
mapoo diso. ² Kapeniyum
mi mapoo Loum ha teli odoo
100 gibadeli odoo badebeiso.

Esino domo omapoo yo o
tou teli odoo hee paiye oso
talai koola taba molome
egeiso. Osoloso yayo o
tou teli odoo egee bia diya
gweliso. ³ Esiga yayo Yesuye
simi duloso Yu odoowo wiligi
odoo tebisa abo mapoo Yesu
idilame diye diso, Yesuye
sibilesa o tou teli odoo ee
tekepo palame. ⁴ Osoloso Yu
odoowo wiligi odoo tebisa
egee bia oso sibilesa Yesu
mapoo howolone egeesee
takaso, “Iba diya goomogo,
nayo dilesa ha teli odoo
gibadeli ee pidilei. ⁵ Bei, yayo
ibada odoo halo ibada howo
gisili moso tegeiso.” ⁶ Esem
Yesu to hagee duloso dibolo
diso.

Yesu moso koola mapoo
dimeleeno, ha teli gibadeli
odoo oso o odoo abo diye
neme, diayo sibilesa Yesu
mapoo egeesee takaso, “Ha
teli odoo gibadeli odoo oso
namapoo to egeesee taka,
nayo o moso mapoo dilei yo
koo goomogogona. Bei, yo
tokenee odooga, no o moso
mapoo na sibiyena. ⁷ Esiga
yo see nayo bado mapoo
sibilei koo goomogogona.
Esino yo goomogogona nayo
wulo no egee bado maga toso
takeeyena o tou teli odoo ee
tekepo palame. ⁸ Osoloso
yayo see egeesee taka, yo
odoo abo ma hemiduga tou
tolone dia to mapoo mesiloso
siliso. Osoloso yima hemi
tou teli odoo abo dosogona.
Esiga yayo dimapoo koo
diye daga diliso. Osoloso

yayo odoo hee mapoo no hamapoo sibeye daga sibiliso. Osoloso goo egee teye daga, yo see goo egee tobuloso teliso. Esiga yo goo egeesee teliga nayo see wulo hamaga badolone toso takeeyena, o tou teli odoo ee weidilame.”

⁹ Esemé Yesúye ha teli odoo gibadeli odoo oso to taka duloso diya howoodooso. Osoloso odoo mooloogoodoo yima hamamee simi omapoo bidi toboloso dimapoo bolone egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka, ayo Isalael mi mapoo silee ee ma kulodu odoo kibiya tei too odoo hee egeesi egele,” diso. ¹⁰ Osoloso ha teli gibadeli odoo oso diye di odoo diayo see wedi dileso egeino, ha teli gibadeli odoo eyo tou teli odoo ee weidiloso badoboome egeiso.

Yesúye sobo bauwo owolo giso holo ta maga see hogabidi

¹¹ Osoloso biame abo olo poogoloso hamamee Yesu mi hee Neín mapoo diso. Esemé o hamamee dili odoo sabolo osoloso odoo abo susuga oso yo dodomo diso. ¹² Yesu dileso beele osulu miyopoo dumolome odoo aboso edebeeyo bia mi maga giso holo gie kauwa ta eyo su imadoloso sibadeeso. Giso holo ta hagee sobo bau heeyo owolo hedebe oso. Osoloso odoo susuga oso sobo bau sabolo sibadeeso. ¹³ Lodeeye

sobo bau hagee ogoloso yo diya sooloo dolone yimapoo egeesee takaso, “Haga na pise,” diso.

¹⁴ Esemé Yesúye dileso giso holo ta eyo su magoo sa tegei homo su mapoo sigime, odoo ta imadoloso diyadee diba omapoo kookoodabaso. Esemé Yesúye giso holo ta yimapoo egeesee takaso, “Mo holo, ayo namapoo takooso, no tebee!” diso. ¹⁵ Esemé giso holo yo hogabuloso badolone to kemeleeso. Esemé Yesúye giso holo yo owee mapoo ido diso.

¹⁶ Odoo susuga oso goo hagee ogoloso diya dio dulone Godee mapoo goomoga goo poudo demeleso. Egeeseelone diayo egeesee takaga meleeso, “Godee maga to toloso kokodo takomo sili kitulugu odoo oso imapoo peledabadoo. Osoloso Godeeye o odoo pidilame olo simidoo,” dee takaga meleeso. ¹⁷ Edebeeyo Yesúye goo moodoo ogoloso Yu odoowo mi Yudiya mi susuga mapoo osoloso mi abo koola omapoo opo-susumo diyadeeso.

Yonee odoo howo oluguli oso Yesuwo goo duloso woosa (Mat 11:2-6)

¹⁸ Yonee o hamamee dili odoo oso Yesúye goo tomo silee ee Yonee mapoo takaso. Esemé Yoneeye goo hagee duloso o hamamee dili odoo bakadio oso dileso, Yesu

mapoo hageesee woosalo egeye diso, ¹⁹ “No tei Keliso iyo hagee bamolo osomo? O, iyo odoo hee bamalaiyo?” diso.

²⁰ Esemee Yoneeyo hamamee dili odoo oso dilesa, Yesu mapoo egeesee takaso, “Yonee odoo howo oluguli oso iba namapoo sibeye dolone egeesee taka, ‘No tei Keliso iyo bamelee osomo? O, iyo see odoo hee bamalaiyo?’ dee taka,” diso.

²¹ Esino biame domo omapoo Yesuye odoo paigiga sabolo osoloso odoo bo holo paladee sabolo osoloso odoo howo siliga sabolo tekepo moodoomo sileeso. ²² Yayoo egeeseemo silone Yonee o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Niba see wedi dilesa Yonee mapoo niyo egei goo sabolo osoloso niyo du goo sabolo takee. Bei, odoo howo siliga oso see medee ogowa. Osoloso odoo kido tigidiba sabolo see tekepo poloso silesiboso. Osoloso odoo kolo e bia sabolo tekepo poloso silesiboso. Osoloso odoo dulu tabaga nose tekepo poloso to taka dulugamo silesiboso. Osoloso odoo wedia sabolo hogogabuloso see silesiboso. Osoloso to tekepo hagee bi mauwe odoo oso duluga moloso. ²³ Esiga odoo agayo ayo goo moodoo ee ogoloso diayo amapoo tei too goo ee pegelega poogooga, Godeeye dimapoo goomoga goo tenelaiso,” diso.

Yesuye Yonee odoo howo oluguli eyo goo taka
(Mat 11:7-19)

²⁴ Yonee o hamamee dili odoo oso see wedi dime Yesuye odoo mapoo Yoneeyo goo ee takalame bei mooloogooso. Osoloso yayo egeesee takaso, “Niba miwe poogoo mi mapoo ogoo goo agalame ka diyo? Pooso siboga obuso dabisa ee agalame ka diyo? ²⁵ Niba edebeeyo dugo tekepo kaloso badoboome ee agalame ka diyo? Haya. Bei, dugo tekepo kalagali odoo ee wiligi odoo oso debeli moso tekepo mapoo debeli. ²⁶ Esino niba wulo Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo ee agalame ka diyo? O. Niyo dilesa egei odoo Yoneeye Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo daga hoogoo debei yayo dagadiso. ²⁷ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee egee takoo, o goo ee takooso, ‘Ayo mo to tosili odoo yo daga malalo diye dalaiso.

Yayo nee eli hoodo magalame.’

²⁸ Esiga ayo nimapoo taka, odoo daga hoogoo debei susuga ee Yoneeye dagadilesa badoso. Esino Godeeye wiligi doloso badeli mapoo odoo wuluge oso Yonee dagadilesa ka badoso,” diso.

²⁹ Odoo susuga sabolo osoloso tekisi molee misigeli odoo abo sabolo to hagee dulosoo Godeeyo goo ee tekepo

diso. Bei, diba nosee Yoneeye howo ogusigaso. ³⁰ Esino Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso Godeeye goomoga goo diayo ee talai gowoolone diba howo ogusigilega poogooso.

³¹ Osoloso Yesuye see egeesee takaso, "Epedee domo hamapoo egee do odoo ee odoo kasi masiyo? ³² Diba holaiso masi go domo mapoo dobolone emegei dimapoo nei takoo nei takoo dolone dobolone egeesee takaga meliso,

'Iyo goomoga kosaiya poume niba hepele, osoloso iyo goohele kosaiya poume niba pupusigele.'

³³ Niba odoo egeesi masi doso. Bei, Yonee odoo howo oluguli oso simi ee yo wo sabolo wain i sabolo namo sile. Esino niyo yo bo holo paladoo dee takeliso. ³⁴ Osoloso hamamee Odoo Holo anoose olo simiso. Ayo sibilesa wo sabolo wain i sabolo namo siloga, niyo a wo sabolo yugune sabolo dooboo nali odoo deliso. Osoloso niyo a tekisi molee misigeli odoo sabolo osoloso tokenee teli odoo sabolo hedebe doloso ka badeli deliso. ³⁵ Esino odoo agayo Godeeye goo goolee tekepo gooleedoloso tomo siloga, yayo Godeeye goo goolee ee tekepo dolone ka eligiso," diso.

Tokenee teli sobo oso Yesuwo homo hapoo

³⁶ Biame heeso Pelisi odoo Saimonoye Yesu idoloso o moso mapoo nei nalame diso. Esemé Yesu Saimonowo moso mapoo nei nalame biaso. ³⁷ Mi omapoo goo tokenee teli sobo hee badebeiso. Esino yayo Yesuye Pelisi odoowo moso mapoo nei namelee goo ee duloso sisigageli i medee tekepo yoso moodoo howogi mapoo salamasoloso tosimiso. ³⁸ Osoloso Yesuwo miligi maga gauwuloso pusulone o didawoso Yesuwo homo balagieso. Osoloso yayo see Yesuwo homo mapoo o wudu oso tolonge adameleeso. Osoloso sisigageli i medee tekepo oso Yesuwo homo mapoo soomeleeso.

³⁹ Osoloso Pelisi odoo Saimonoye goo hagee ogoloso egeesee goolee meleeso, "Odoo hagee tei Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo oso diepi, soboso yo sige medee hoodo egeliyo. Bei, sobo hagee goo tokenee teli sobo," diso.

⁴⁰ Esemé Yesuye Pelisi odoo mapoo egeesee takaso, "Saimon, ayo namapoo goo takalai, a goomogo," diso.

Esemé Saimonoye egeesee takaso, "Eligili odoo, takee," diso.

⁴¹ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Odoo heeso odoo bakadio mapoo molee teneeso. Egeeseelone yayo odoo hee mapoo molee ko 500 tenelone, odoo hee mapoo hedebe molee

ko 50 teneeso. ⁴² Esino hamamee odoo bakadio hagee bia dimapoo molee mauwe poogoome, nei o hedebe egeesi yimapoo tenelega poogooso. Esem bi eyo amameeye goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, 'Bige boobado bigi,' diso. Esiga odoo bakadio hagee ma kulodu odoo hee kaso bi eyo ama diya ka gooleebuguba?" diso.

⁴³ Esem Saimonoye nei yimapoo egeesee takaso, "A goolee, molee toowa too odoo oso ama diya goolee malaiso," diso.

Esem nei Yesuye Saimon mapoo egeesee takaso, "Nayo tei goo takoo," diso.

⁴⁴ Yesuye sobo mapoo bolone Saimon mapoo egeesee takaso, "No sobo hagee ege! Ayo nee moso mapoo sibume, nayo mo homo hapalame howo amapoo tenele. Esino sobo hagoso o didawoso mo homo hapoloso see o wuduso mo homo taso. ⁴⁵ Osoloso ayo nee moso sibume nayo goomogolone a edele. Esino ayo nee moso mapoo simi domo omaga sobo hagoso mo homo mapoo adamelee koodobile. ⁴⁶ Osoloso nayo olipi i oso mo wiligi mapoo soole. Esino sobo hagoso sisigageli i medee tekepo oso mo homo mapoo sooso.

⁴⁷ Esiga ayo namapoo taka. Sobo hagee o goo tokenee susuga olo hapoloso

boobado buguso. Esiga sobo hagoso a diya goolee goo ee weliga yilige buguso. Esino odoo agayo ayo o goo tokenee pepooko hedebe hapoloso boobado buguga, yayo a goolee goo ee haga toowanee," diso.

⁴⁸ Osoloso Yesuye sobo omapoo egeesee takaso, "No nee goo tokenee susuga ee olo hapoloso boobado buguso," diso.

⁴⁹ Esem odoo abo yibolo hodobo dobolone nei nalaga melee odoo oso goo hagee ogoloso dieso nediliyo dima kulodu egeesee takaga meleeso, "Odo hagee odoo ogumo? Yayo goo tokenee hapoloso kasee boobado bugu domo ka silosomo?" diso.

⁵⁰ Diayo egeesee takomolome Yesuye sobo yimapoo egeesee takaso, "Nayo tei too goo maga badoboso kookaiyo gie badeli nayo olo tooso. Esiga no goomoga sabolo di," diso.

8

Sobo aboso Yesubolo di

¹ Goo hagoso dileso koodobume, Yesuye to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligimo silone, mi hee maga mi hee mapoo du domo silesibiso. Osoloso o hamamee dili odoo 12 yibolo hodobo sileeso. ² Osoloso sobo paigiga Yesuye tekepo moodoo sabolo osoloso sobo bo holo paladee Yesuye

tekepo moodoo oso Yesubolo sileeso. Sobo egee bia hagoso: Meli, o hu hee Mag-adalin. Yesuye sobo hageeyo kuloduga bo holo 7 peegoo hasiso buguso. ³ Osoloso sobo hee Helodeeyo moso bali odoo hee Kusayo osobo Yowana, osoloso Susana, osoloso sobo abo dibolo silesibiso. Sobo hagee bia oso Yesu sabolo osoloso o hamamee dili odoo sabolo dimapoo diayo dia molee oso diba pidimo silesibiso.

Witi wo ko segei maga wudu taka
(Mat 13:1-9; Maka 4:1-9)

⁴ Odoo susuga mi opusomo opusomo di maga sibilesi mooloogoodeme Yesuye wudu taka hamaga opususo, ⁵ “Biame heeso odoo hee witi wo ko segelame diso. Yo witi wo ko sogomo sileeme, ko abo eli domo mapoo misigedibaso. Esem ebeeyo eli omaga silesibulone witi wo ko dia homoso topoomo dime sóso sibilesi neso. ⁶ Esem witi wo ko abo ee yugogisi mi mapoo misigedibaso. Osoloso bou gasibilesi palame sino haga booloogelega wediaso. Bei, yugogisi mi ee ma kulodu howo mauwega. ⁷ Osoloso witi wo ko abo obu ma kulodu misigedibaso. Esino haga booloogelega saga paladeeso. Esino oso polone obu sabolo palaga tiso tiadolone witi wo susuga wediaso. ⁸ Osoloso witi wo ko abo mi tekepo mapoo misigedibaso. Osoloso bou

pisaloso kauwuloso ko diya palagaso. Esem witi wo ko susuga oso ko pa homokoko 100 egeesi oso palagaso.”

Yesuye to hagee takoloso tobudulone toso neligidi egeese takaso, “Odoo niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui!” diso.

Wudu taka goo eyo bei
(Mat 13:10-23; Maka 4:10-20)

⁹ Yesuwo hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeese takaso, “Wudu taka goo hageeyo bei kasiyo?” diso. ¹⁰ Esem Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Niyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee ogoloso gooleedalaiso. Bei, daga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee mada meleeso. Esino epei nimapoo woola ka yilige buguso. Esino odoo abo mapoo ayo biame susuga wudu takeliso. Bei, ‘diayo ogoloso medee kibiya egelega pagalame.

Osoloso diayo duloso goo eyo bei medee kibiya gooledelega pagalame.’

¹¹ Esiga wudu taka goo eyo bei hagoso: Witi wo ko ee Godeeyo to oso. ¹² Esiga odoo abo witi wo ko eli domopoo misigediba egeesi masi doso. Diba to tekepo duliso. Esino Godeeyo to hagee dibada sooloo ma kulodu egee molo ee boobado bigilame Saitenso dimapoo boobado bigili goo teneliso. Bei, diayo to

omapoo tei toloso gie badeli teyaga. ¹³ Esiga odoo abo witi wo ko yugogisi mi mapoo misigediba egeesi masi doso. Esiga diba Godeeyo to taka duloso goomoga sabolo medee teliso. Esino witi wo ko oso yugogisi mi mapoo polone o too medee meilega poogoo egee, diba onosee egeesee seliso. Godeeyo to oso dibada sooloo ma kulodu too medee koo meili. Osoloso diayo Godeeyo to duloso biame deiyepo mapoo wulo tei teliso. Esino diayo Godeeyo to mapoo tei too maga, hegi goo sabolo dala goo sabolo oso dimapoo siboga, diayo Godeeyo to mapoo tei too goo ee saga pegeliso. ¹⁴ Osoloso odoo abo witi wo ko oso we ti kauwe kadee ma kulodu misigediba egeesi masi doso. Diba Godeeyo to duloso to ee teliso. Esino mi toowayo gie badeli goolee sabolo, osoloso bi bei doloso dabalai goo gweli sabolo, osoloso dibada su oso goomoga goo ee goolee sabolo diyadulone dibada tei too tokenee peliso. Goo egeesi maga diayo tei too goo oso homokoko masi koo peli. ¹⁵ Osoloso odoo abo witi wo ko mi tekepo mapoo misigediba egeesi masi doso. Diayo dibada sooloo ma kuloduga tekepo goo gweli sabolo osoloso goomoga sabolo Godeeyo to duloso dibada sooloo ma kulodu medee tei teliso. Osoloso diayo o to kibiya

kookoodoloso, dobolone homokoko masi diya peliso.”

*Mo to medee dui
(Maka 4:21-25)*

¹⁶ “Edebeeyo keme pouloso tolo oso koo gagali, osoloso mada koo mageli. Yo keme pouloso woola mapoo pou mageliso, edebeeyo moso kulodu gasibilesa gadeebugu ee agalame. ¹⁷ Bei, goo susuga epedee mada egee molo, see hamamee odoo susuga oso agalame woola peledabalaiso. Osoloso odoo susuga oso koo duli goo ee see odoo susuga oso dulame woola yilige bigileiso. ¹⁸ Mo to hagee niyo medee dui. Bei, to taka medee duli odoo mapoo Godeeye goo goolee tekepo tenelaiso. Esino edebeeyo eyo nediliyo yo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee yo gooleedoo doloso mo to dulega poogooga, Godeeye yimapoo goo goolee pepooko egee molo see eyo peedee dalaiso,” diso.

*Yesuwo owee sabolo omolo dio sabolo
(Mat 12:46-50; Maka 3:31-35)*

¹⁹ Biame heeso Yesuwo owee sabolo omolo dio oso Yesu agalame sibadeeso. Esino odoo bei diya mooloogoodoloso ka doboome, diba Yesuye badebei mapoo hodu dilei tebile. ²⁰ Esemee odoo heeso diba ogoloso, Yesu mapoo egeesee takaso, “Noowee sabolo osoloso

nomolo dio sabolo oso peegoo no agalame balaga moloso,” diso. ²¹ Esemé Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo nei egeesee takaso, “Edebeeyo Godeeye eligi goo ee duloso mesimo silesiboga, diba mo wee dio osoloso molo dio oso,” diso.

Yesuye i sabolo howo ki sabolo hamaga taka

(*Mat 8:23-27; Maka 4:35-41*)

²² Biame heeso Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Iba abei hodiokoo dalo soowoomo,” diso. Esemé diba du mapoo bulumaloso soowadeeso. ²³ Diba abei domopooga damolome, Yesu tila poogoomé tiaso. Esemé haga booloogelega i toowa sibume, abei omapoo howo ki toowa simiso. Esemé howo ki toowa oso sibulone dibada du ma kulodu howo sasoo oso diba dia du sabolo howomoo owulame siso.

²⁴ Esemé Yesu o hamamee dili odoo oso dileso, Yesu tidilone egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba howomoo owuloso wedilame see!” diso.

Esemé Yesu tia hogabuloso tobudulone i sabolo howo ki sabolo koodobilame to kitulugu sabolo takaso. Esemé i sabolo howo ki sabolo simi saga omapoo koodobiaso. ²⁵ Esemé Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Niyo tei too kasomo?” diso.

Esemé Yesuwo hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso howoogadoloso obugulone diesono egeesee

takaga meleeso, “Odoo hagee odoo ogumo? I sabolo howo ki sabolo o to duloso koodobiaso,” dee takaga meleeso.

Yesuye odoo bo holo pala ee tekepo moodoo

(*Mat 8:28-34; Maka 5:1-20*)

²⁶ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo sabolo Gelili mi maga abei daloso Gelasa mi mapoo peledabaso. ²⁷ Yesu du maga widi pee mapoo pubalogolone egeino, odoo bo holo pala oso yo tugalame sibume egeiso. Odoo hagee daga hoogoo dobudu boodo diwe silone biame susuga odoo bi mapoo badeli. ²⁸⁻²⁹ Bei, bo holo oso kitulugu oso yimapoo toga edebeeyo ki tiso yo tialogoloso mageliso. Esino bo holoso kitulugu oso ki tiso tialogoloso magoo ee kookoobuguloso odoo ee idoloso dobudu diliso. Esino odoo hagoso Yesu ogoloso miyomoo gasuwoloso gwa sabolo tiamolone toso neligidi yimapoo egeesee takaso, “Dokodoo badeli Godeeyo owolo Yesu, nayo amapoo ogoo goo moodoolame ka simiyo?” diso. Osoloso yayo Yesu mapoo howoolone see egeesee takaso, “Nayo amapoo dala na tenee,” diso. Odoo bo holo pala oso to hageesee taka. Bei, daga Yesuye bo holo odoo ma kulodu egee bado mapoo takolone peegoo gasibeye, dee takeme ka taka.

³⁰ Esemé Yesúye yimápoo egeesee takaso, “Nee hu ogumo?” diso.

Esemé yayo to nei egeesee takaso, “Ibada hu ee Bei,” diso. Bei, bo holo susuga oso yima kulodu doso. ³¹ Esemé bo holo odoó ma kulodu debei oso egeesee takaga meleeso, “Nayo iba Dou mi mapoo na seesee peegee,” dee takaso.

³² Esemé biame omapoo, esia ma dokodoo be hu susuga oso mooloogoo doloso, mi nalagamo silesibiso. Esemé bo holo odoó ma kulodu debei oso Yesu mapoo howoolone egeesee takaso, “Iba be ma kulodu galaga di dee takee,” diso. Esemé Yesúye dimápoo egeesee takaso, “Niba be ma kulodu galaga dilei soowa!” diso. ³³ Esemé bo holo susuga oso odoó ma kuloduga peegoo galaga dileso see be ma kulodu galaga diso. Esemé be susuga oso godobia maga kukolo meilesó, howomoo wediaso.

³⁴ Esemé be bali odoó oso goo hagee ogoloso kukulo dileso dia mi mapoo osoloso mi pepooko abo mapoo goo egee takomo diso.

³⁵ Esemé odoó susuga oso goo hagee duloso ee agalame sibadeeso. Diba sibilesó egeino, bo holo pala odoó ee tekepo poloso Yesuwo homo beiyopoo badolone goo goolee tekepo tolosó dugo kaloso badoboome egeiso. Esemé diba diya ebigaso. ³⁶ Esemé Yesúye odoó bo holo pala ee tekepo

moodoome egei odoó oso diayo egei goo ee agalame sibadee odoó dimápoo opo-sususo. ³⁷ Esemé Gelasa mosobia odoó susuga sabolo osoloso koola omapoo debeli odoó susuga sabolo oso Yesu mapoo egeesee takaso, “No mi hamaga saga peegoo di,” diso. Bei, diba Yesúye goo moodoo mapoo ogoloso diya obugume. Esemé Yesu dilame yo du mapoo dabagaso.

³⁸ Esemé odoó bo holo pala Yesúye tekepo moodoo oso Yesubolo dilame goomogaso. Esino Yesúye yimápoo egeesee takaso, ³⁹ “Haye. No abolo na sibe. No nee mi mapoo see wedi dileso Godeeye namápoo goo toowa moodoo goo ee oposisi,” diso. Esemé odoó yo o mi mapoo see wedi dileso, Yesúye yo tekepo moodoo goo ee oposusumo sileeso.

Yesúye Yailaseeyo owolta ee see hogabilame tekepo moodoo sabolo osoloso sobo paiye tekepo moodoo goo

(Mat 9:18-26; Maka 5:21-43)

⁴⁰ Yesu see abei hodiokoo dalo sibume, yo bolone debei odoó susuga oso yayo simi ogoloso diya goomogaso. ⁴¹ Esemé omapoo

haga booloogelega odoó hee, Yu odoó dia howo gisili moso gibadeli odoó taba, Yailaseeye, sibilesó Yesuwo homo beiyopoo gawusoloso badolone Yesu mapoo howoolone egeesee

takaso, “No mo mosopoo sibe! ⁴² Bei, mo sobo holo hedebe, o dugo 12, paiye oso olo talame soomoloso,” diso.

Eseme Yesuye Yailaseeyo mosopoo dumolome eli domopoo odoo susuga oso yima hodu diya mooloo-goo doloso dulone nei halagabugu nei halagabugu domo diyadeeso. ⁴³ Osoloso odoo mooloogoo doloso diyadee ee ma kulodu sobo hee aso wooloomaloso badebei sabolo diso. Yo aso wooloomaloso badebei ososee dugo 12 poogooso. Esino odoo heeso yo tekepo moodolai tebile. ⁴⁴ Esino sobo hagoso Yesu dumolome, mada miligiyoopoga sibilesa Yesuwo dugo su mapoo sigeme, aso woolooma oso sawo soomelee omapoo saga koodobiaso.

⁴⁵ Eseme Yesuye egeesee takaso, “Odo agayo a ka sigoba?” diso.

Esino odoo susuga oso Yesu sigile doloso diya pulugume, Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, odoo susuga oso nobolo hodobo dulone no ka sigo domo du,” diso.

⁴⁶ Eseme Yesuye nei egeesee takaso, “Haye. Egeesee sele. Odo heeso a ka sigiwa. Eseme odoo weidilame moodeli kitulugu ama melee oso peegoo di mawo gooleedoso,” diso.

⁴⁷ Sobo hagoso goo moodoo ee mada magalai tebile doloso gooleedoloso

kikiliga sabolo dileso, Yesuwo homo beiyopoo gasuwoloso badebeiso. Osoloso Yesuye sobo yo weidilame moodoo goo sabolo, osoloso yayo Yesu sige goo ee oposusume odoo susuga oso duso. ⁴⁸ Eseme Yesuye sobo yimapoo egeesee takaso, “Mo sobo holo, no tei too maga no olo tekepo paso, esiga no mesie sabolo di,” diso.

⁴⁹ Osoloso Yesuye sobo yimapoo to takomolome, odoo heeso Yailaseeyo moso abaga sibilesa, Yailas mapoo egeesee takaso, “Nee sobo holo olo ta moloso. Esiga nayo eligili odoo hamapoo wulo goo mauwe na ido sibe,” diso.

⁵⁰ Esino Yesuye goo hagee duloso Yailas mapoo egeesee takaso, “No haga na ebi, wulo amapoo tei te. Egeesee nee sobo holo ta egee molo see weidileiso,” diso.

⁵¹ Diba dileso mosopoo doboome, Yesuye dulone hedebe Pita, Yonee, Yemes, osoloso sobo holo eyo owee dio ama dio ono gilimadoloso, moso kulodu galagadiso. ⁵² Diba moso kulodu galagadilesa egeino, odoo susuga oso sobo holo ta ee halo pupusiga molome egeiso. Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba egee pupusiga molo epedee omapoo koodobie. Bei, sobo holo yo koo ta

moloso. Esino yo wulo tia moloso,” diso.

⁵³ Esemé Yesuye egeesee taka duloso diba yiligaso. Bei, sobo holo oso ta diba olo egeiga. ⁵⁴ Esino Yesuye sobo holo ta eyo dee mapoo tolosó yimapoo egeesee takaso, “Sobo holo, no tebee,” diso. ⁵⁵ Esemé sobo holo ta ee o gie badeli see wedi sibume, yo hogabuloso tabaso. Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Sobo holo mapoo nei tenee,” diso. ⁵⁶ Esino sobo holo eyo ama dio owee dio goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niso egei goo hagee odoó abo mapoo na takee,” diso.

9

Yesuye o hamamee dili odoó 12 diye di

(*Mat 10:5-15; Maka 6:7-13*)

¹ Yesuye o hamamee dili odoó 12 gilimadoloso dimapoo kitulugu teneeso, diayo bo holo odoó ma kuloduga peegoo hasiso bugu domo silesibulone odoó paigiga sabolo tekepo moodoo dalame. ² Osoloso yayo diba diye diso, diayo dileso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoó mapoo eligimo silesibulone, odoó paigiga sabolo tekepo moodoo dalame. ³ Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, “Niyo dulone, susu, osoloso o, osoloso wo,

osoloso molee, osoloso kali bi bakadio na todi, wulo hedebe todi. ⁴ Niba mi omapoo dileso peledobooga, omapoo edebeeyo niba o moso mapoo ido pologa, moso hedebe omapoo tia melee. Osoloso niyo mi omaga mi hee mapoo dulone, mi egee wulo poogoo du domo silesibe. ⁵ Osoloso niyo mi hee mapoo dileso edebeeyo niba o moso mapoo ido pelega poogooga, niba mi egee poogoo dulone, nee homo mapoo basago mologa omapoo tegene peegee, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame,” diso. ⁶ Osoloso diba see diyadeeso. Diba mi hee maga mi hee mapoo du domo silesibulone, Godeeyo to tekepo takomo silesibiso. Osoloso odoó paigiga susuga see tekepo moodoo domo silesibiso.

Helodeeye goo tiadoo

(*Mat 14:1-12; Maka 6:14-29*)

⁷ Yesuye moodoomo sili goo susuga ee Gelili mi ee bali odoó Helodee duso. Esemé goo hagee duloso yo diya goo tiadooso. Bei, odoó aboso Yesuwo goo mapoo egeesee takaso, “Yo Yonee odoó howo oluguli ta maga see ka hogabiadoo,” diso. ⁸ Osoloso odoó aboso egeesee takaso, “Yo Ilayadoo.” Osoloso odoó aboso egeesee takaso, “Yo Godee maga to

toloso kokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso ta maga hogabuloso see ka simidoo," diso. ⁹ Esem Helodeeye goo hagee duloso egeesee takaso, "Yonee ayo wooloomeye neme olo woolomaso. Esino ayo goo toowa hagee dumolo ee agamo goo ee dumolosomo?" diso. Yo diya goo tiademe, yayo Yesu agalame diya goomogaso.

Yesuye odoo 5,000 mapoo nei pi

(*Mat 14:13-21; Maka 6:30-44; Yon 6:1-14*)

¹⁰ Yesuye diye di odoo 12 diba see wedige sibilesi, goo diayo moodoo sabolo osoloso goo diayo eligi susuga ee Yesu mapoo oposususo. Osoloso Yesuye diba gilimadoloso Betesaida mi mapoo dibusomo dabalame diyadeeso. ¹¹ Esino odoo susuga oso goo hagee duloso diba nose hamamee diyadeeso. Esem diayo simi Yesuye ogoloso diba gilimadoloso dimapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligilone odoo paigiga sabolo weidilame tekepo moodoo demeleeso.

¹² Yesu yo egeeseemo sileeme, o hamamee dili odoo oso habe sibilesi yimapoo egeesee takaso, "Odoo susuga hagee epedee diye dee, diba mosobia koola omapoo dileso dieso nei nalai sabolo moso tilei sabolo ee esilame. Bei, mi iyo hagee do mapoo nei iyo

nalai sabolo moso iyo tilei sabolo mauwedoo," diso.

¹³ Esem Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Niyo dimapoo nei tenee," diso.

Esem diayo nei egeesee takaso, "Odoo hagee diya bei. Esino imapoo wo si hedebe dee tiadoo sabolo di bakadio sabolo moloso. Esino nayo imapoo nei abo talame diye doloso ka takala?" diso. ¹⁴ Bei, biame omapoo mooloogoodoo ee ma kulodu gisowe hesiga ee 5,000.

Esem Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, "Odoo susuga nei nalame odoo 50 egeesisi mooloogoodolo ka buluma, odoo 50 egeesisi mooloogoodolo ka buluma dee takee," diso. ¹⁵ Esem odoo susuga olo nei nalame egeesee bulumamo diso. ¹⁶ Osoloso wo si dee tiadoo sabolo di bakadio Yesuye toloso, Kei mi ma dokodoo bolone nei pidilame goomoga goo Godee mapoo takaso. Osoloso yayo wo popeiloso di bakadio agisaloso, o hamamee dili odoo mapoo piso, see diayo odoo susuga mapoo pilame. Esem diayo wo si popei sabolo di hwei sabolo odoo susuga mapoo piso. ¹⁷ Esem odoo susuga nei ne oso diya edigime nei hosudelega abo poogooso. Osoloso diayo nei naloso abo poogoo ee Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dileso bou

tegei mapoo soo 12 egeesi metamagisaso.

Pitaye Yesuwo goo yilige bugu
(*Mat 16:13-19; Maka 8:27-29*)

¹⁸ Biame heeso Yesu obusomo Godee mapoo takolone badoboome, o hamamee dili odoo oso yimapoo sibadeeso. Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo a odoo ogu deliyo?” diso.

¹⁹ Esemе diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Odoо aboso taka no Yonee odoo howo oluguli dee takeliso. Aboso taka no Ilaya deliso, osoloso odoo aboso taka no Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoo hee daga badebei oso ta maga hogabuloso see ka simidoo, dee takeliso.”

²⁰ Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Esino nei niyo a odoo ogu deliyo?” diso.

Esemе Pitaye nei egeesee takaso, “No Godeeye hudi magoo Kelisoso,” diso.

²¹ Esemе see Yesuye nei o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Niyo odoo abo mapoo takolone a Keliso dee na takee,” diso.

Yesuye eyo talai goo ee taka
(*Mat 16:21; Maka 8:31*)

²² Osoloso see tobu Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoо Holo, a dala toowa

bei talaiso. Osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei eligili odoo sabolo oso a diya gowoolone pagalaiso. Osoloso edebeeyo a teli mapoo magalaiso. Esino biame bakadio midoo ma kulodu ta moloso biame hee mapoo see hogabileiso.”

Yesuye yayo di hamamee dilei goo ee eligi
(*Mat 16:24-28; Maka 8:34-38*)

²³ Yesuye see odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Edebeeyo ayo di hamamee sibilei goomogoga, yo daga eyo goomoga goo tomo sili ee poogoloso, biame susuga ma kulodu eyo talai sabolo dala toowa talai goo sabolo medee mopoodoo doloso ama hamamee ka sibe.

²⁴ Osoloso odoo agayo o gie badeli eyo nediliyo pidilame seega, yo o gie badeli ee osugobalaiso. Esino odoo agayo mo goo maga o gie badeli peegoo magooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

²⁵ Esino odoo agayo mipoo toowa hamapoo badolone, eyo goomoga goo susuga tomo siloso, hedebe gie badeli goo ee telega dagaduga, yo see ogoo goo talaisomo? Mauwe.

²⁶ Osoloso odoo agayo abolo osoloso mo to mapoo gowooga, Odoо Holo ayo toowa doloso badeli goo omaga mo gadeebugu sabolo, osoloso mo Maye

toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo, osoloso Godeeyo momaiye oso toowa doloso debei omaga gadeebugu sabolo sibilesa nei diba gowoolaiso. ²⁷ Esiga ayo nimapoo ka taka. Nima kulodu odo abo olo doso, diba Godeeye wiligi doloso badalai biame oso simi ogoloso, hamamee wedileiso," diso.

*Yesu o su opusomo di
(Mat 17:1-8; Maka 9:2-8)*

²⁸ Osoloso biame 8 egeesi poogoloso, hamamee Yesuye dulone, Pita, Yonee, osoloso Yemes esee gilimadoloso mubi dokodoo Godee mapoo takalame palaso. ²⁹ Yesuye Godee mapoo takomolome, o mudu opusomo doloso o dugo diya heliye poloso omaga poniso. ³⁰ Esemehaga booloogelega, Ilaya dio Moses dio galaga sibilesa Yesubolo to kemeleeso. ³¹ Diayo Kei mi diya gadeebugu sabolo peledoboloso Yesuye Godeeyo to dodolone Yelusalem mapoo dileso talai goo ee oposususo. ³² Pita o odo abo sabolo tiesaloso hogogabuloso keesee egeino, Yesu yayo toowa doloso badeli goo omaga o gadeebugu sabolo tobudulone odo bakadio sabolo to kesamolome egeiso. ³³ Odo bakadio oso Yesubolo to kesameleso dilame doboome, Pitaye medee goo goolega Yesu mapoo egeesee takaso, "Wiligi odo, iba hamapoo dabalai tekepo. Esiga iyo

waseme bakadio hedebe di tegegalaiso. Hee nee, hee Moseseyo, osoloso hee Ilayayo," diso.

³⁴ Pita to osee komolome, koloboso sibilesa diba gidiseme, diya ebigaso. ³⁵ Osoloso kolobo maga toso egeesee taka, "Hagee mowolo, ayo hesia oso. Esiga o to medee dui!" diso. ³⁶ Kolobo ma kuloduga to taka koodobuloso, diayo Yesu obusomo tobudume egeiso. Pita diayo mubi ma dokodoo egei goo ee odo abo mapoo saga takele.

Yesuye giso holo bo holo pala tekepo moodoo

(Mat 17:14-18; Maka 9:14-27)

³⁷ Diba biame hee mapoo mubi maga kumoo meilesa doboome, odo susuga oso Yesuye badebei mapoo saga sibadeeso. ³⁸ Esem odo mooloogoodoo ma kuloduga odo hedebeeso toso neligidi Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odo, ayo namapoo howaso, nayo mo giso holo agalame sibe. Bei, yo mo holo hedebege. ³⁹ Bei, bo holo oso yimapoo pologa, yo kikeliga sabolo homodobuloso gwa sabolo molone maga maga makawo ti diliso. Bo holo oso yimapoo dala tenemolome yo biame susuga ma kulodu haga medee koo sili. ⁴⁰ Esino ayo nee hamamee dili odo mapoo bo holo hagee peegoo hasiso bigi deme,

diayo peegoo hasiso bigilei tebilena,” diso.

⁴¹ Esemé Yesúye egeesee takaso, “Niba tei too mauwe tokenee odoo. Niyo amapoo tei talame a biame kasolo nibolo hodobo ka badalaiyo? Esino nowolo amapoo ido sibe,” diso.

⁴² Giso holo Yesu mapoo ido sibumolome, bo holo yimapoo pala oso kilikolone mi mapoo homodobiaso. Esemé Yesúye bo holo peegoo hasiso buguloso, yo tekepo poloso oma mapoo ido diso. ⁴³ Esemé odoo susuga oso Godeeye kitulugu goo ogoloso diya howoogadooso.

Odoo susuga oso Yesúye goo moodoo susuga ee osee goolone doboome, Yesúye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, ⁴⁴ “Odoo Holo, a ha teli odoo mapoo tiasalaiso. Esiga niba ayo epedee goo hagee takoo na boobadee,” diso. ⁴⁵ Esino o hamamee dili odoo oso Yesúye taka goo eyo bei medee kibiya gooleedele poogooso. Bei, goo eyo bei ee dimaga mada magoloso meleeso. Esemé diayo see Yesu mapoo woosalai ebigaso.

Odoo agayo toowa doloso ka badalaiyo?

(Mat 18:1-5; Maka 9:33-37)

⁴⁶ Yesu o hamamee dili odoo oso dima kulodu odoo agayo toowa doloso ka badalaisomo, doloso

dieso nediliyo toso agadigasó. ⁴⁷ Esino Yesúye

dibada goo goolee ogoloso holope idoloso yima koola mapoo sibilesó tobudume, o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, ⁴⁸ “Odoo agayo holope hageesi masi mo hu maga yibolo badalame idoga, yayo a idoso. Osoloso odoo agayo a idoga, yayo mo Ma a diye di ee idoso. Esiga nima kulodu odoo agayo eyo nediliyo pepooko daga, yo see toowa doloso badalaiso,” diso.

Edebeeyo namapoo ha telega badoga, yo nee odooso

(Maka 9:38-40)

⁴⁹ Esemé Yoneeye egeesee takaso, “Wiligi odoo, iba odoo heeso bo holo ee nee hu sabolo odoo ma kuloduga peegoo hasiso bugume egeiso. Esemé iyo yo hamaga takaso. Bei, yo ibada mooloogoodoo ma kulodu koo badeli,” diso.

⁵⁰ Esino Yesúye yimapoo egeesee takaso, “Yo na hamaga takee. Bei, edebeeyo nimapoo ha telega badoga, yo nibada odoo oso,” diso.

Samaliya odooso Yesu gowe

⁵¹ Yesu yo Kei mi ma dokoodoo ido palai biame ee olo koola toboome, yo Yelusalem mapoo dilame goomogaso. ⁵² Esemé yayo odoo abo Samaliya mi ee ma kulodu mi pepooko hee mapoo malalo diye diso,

diayo dileso omapoo yayo tilei moso ee mopoodoo dalame. ⁵³ Esino mosobia oso Yesuye Yelusalem mapoo dileigo di goo ee duloso, diayo yo gowoolone yimapoo moso tenele. ⁵⁴ Esemé Yesu o hamamee dili odoo Yonee dio Yemes dio goo hagee duloso yimapoo egeesee takaso, "Lodee, douso mosobia odoo hagee piligilame, iyo Kei mi ma dokodooga dou toose dee takalai, no goomogosomo?" diso. ⁵⁵ Esino Yesuye dimapoo bidi toboloso tobudulone dimapoo diya takaso. ⁵⁶ Osoloso diba see mi hee mapoo diyadeeso.

Yesu dadalai doloso to taka odoo
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Yesu o hamamee dili odoo sabolo eli maga diyadaga molome, odoo hedebe oso sibilesó Yesu mapoo egeesee takaso, "Nayo mi hee kamapoo dusomo, ayo no deedee sileiso," diso.

⁵⁸ Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, "Dobu so oso debeli mi ee moloso. Osoloso sóso tieseli ou moloso. Esino Odoo Holo, ayo tieli moso mauwe," diso.

⁵⁹ Esemé Yesuye see odoo hee mapoo egeesee takaso, "Nayo a deedee sibe," diso.

Esino odoo ogoso nei egeesee takaso, "Lodee, nayo epedee amapoo biame tenee, ayo mo ma toga midoosolaiya," diso.

⁶⁰ Esemé Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, "Dio maga odoo wedia oso dieso nediliyo odoo wedia ee midoosodolone dabalai tekepo. Esino no sibilesó Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoo mapoo takomo sile," diso.

⁶¹ Esemé odoo heeso see egeesee takaso, "Lodee, a nama hamamee dadalai goomogo. Esino a epedee hamapoo mo soosoo dimapoo emegei di to takalame dia," diso.

⁶² Esemé Yesuye see yimapoo nei egeesee takaso, "Odoo agayo ama hamamee dodolone see wedi dilame hamamee bidi ogo domo duga, odoo egeesi masi oso Godeeye wiligi doloso badeli goo ee halo tou talai tebile," diso.

10

Yesuye odoo 72 diye di

¹ Goo hagoso dileso koodobume, Lodeeye odoo 72 hesigaso. Osoloso dima kulodu odoo bakadio too-boo bakadio too-boo doloso yayo dilei mosobia pepooko mapoo diba malalo diye diso. ² Egeeseelone yayo dimapoo egeesee takaso, "Homolee ma kulodu bi susuga ee olo teeleegeeloso goolai ee moloso. Esino bi ee gooloogalai odoo ee haga beinee. Esiga homolee gibadeli odoo mapoo woose, yayo o homolee ma kulodu bi susuga teeleegee ee

gooloogali odoo diye dalame. ³ Esiga niba di! Esino niba goolee sabolo di. Bei, ayo niba sipi be hu pe masi dobu so kamanali oso egee do mi ma kulodu diye deeso. ⁴ Niba dulone molee sabolo, o sabolo, osoloso homo mapoo kali bi sabolo na todi. Osoloso niba eli domopoo dulone, odoo abo tugodoloso dibolo to na ke.

⁵ Niyo mi hee mapoo dilesos peledobooga, moso kamapoo gilimado polosomo, niyo daga moso mapoo egee do odoo mapoo emegei di to takolone, ‘Godeeyo mesie goo nibolo mele,’ dee takee. ⁶ Esiga mesie odoo oso moso ee ma kulodu daga, niyo emegei di to taka oso dibolo osee malaiso. Esino moso ee ma kulodu debeli odoo koo mesili daga, niyo emegei di to taka oso dibolo malaime. ⁷ Osoloso moso kasee nimapoo ka teneesomo, niba moso hedebe omapoo debee. Osoloso niba moso hedebe omapoo dobolone, diayo nimapoo nei teneega, nei ee nolone ka debee. Bei, tou teli odoo ee dia nei talai tebiliso. Esiga niba moso hee mapoo dobolone, moso hee mapoo na du dee.

⁸ Niba mi hee mapoo duga, mosobia odoo oso emegei dolone nei teneega, hedebe ee namelee. ⁹ Osoloso mi omapoo odoo paigiga tekepo moodoogolone dimapoo

‘Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nima koola mapoo moloso,’ dee takee. ¹⁰⁻¹¹ Esino niba mi hee mapoo dilesos peledobooga, mosobia oso niba gowoolone moso tenelega poogooga, niba diayo bia eli domopoo dilesos, to kitulugu sabolo dia mi basago oso nibada homo mapoo obooga ee dia howo woola mapoo te, Godeeye komonolone dimapoo dia goo tokenee eyo nei tenelai goo ee gooleedalame. Osoloso niyo dimapoo egeesee takee, ‘Niba medee goolee, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee koola hamapoo moloso.’ ¹² Esiga ayo nimapoo taka, mosobia kaso niba sibadeega, ogoloso goomoga sabolo niba iyadel-ega poogooga, nei Godeeye midilei biame omapoo dala toowa diayo talai oso Sodom mosobia oso dala talai ee dagadileiso.”

Yesuye tei tele poogoo mosobia odoo mapoo taka (Mat 11:20-24)

¹³ “Ye-ee! Kolasin mosobia odoo osoloso Betesaida mosobia odoo sabolo. Dala toowa oso niba bamoloso. Bei, ayo nibada mi mapoo goo toowa mudu opusomo opusomo di ee moodoogamo silee egeesi masi Yu odoonee mosobia Taya mapoo osoloso Saidon sabolo mapoo moodoogamo silee diepi, diba haga booloogelega,

10:4: Mat 10:7-14; Maka 6:8-11; Luka 9:3-5 **10:7:** 1Kol 9:6-14; 1Tim 5:18

10:8: 1Kol 10:27 **10:10-11:** Diye 13:51; 18:6 **10:12:** Gen 19:24-25; Mat

10:15; 11:24

dibada goo tokenee maga miligi pialoso debeli. Osoloso diayo dibada goo tokenee maga miligi pia goo ee eligilone dugo tokenee megigaloso dosou holugaloso silesibili. ¹⁴ Goo egeesi maga Godeeye goo midilei biame mapoo dala toowa Kolasin mosobia sabolo osoloso Betesaida mosobia oso talai oso Taya mosobia sabolo osoloso Saidon mosobia oso dala talai ee dagadileiso. ¹⁵ Esino Kapeniyum mosobia odoo niba biame omapoo Kei mi ma dokodoo ido palaiso, doloso goolee sabolo dosomo? Haye, niba tolosou Dou mi mapoo toodalaiso.

¹⁶ Esiga odoo agayo nibada to duloso toga, yo mo to tolone ka seeso. Esino odoo agayo nibada to duloso niba diya gowooga, yo a gowoolone ka seeso. Esino odoo agayo a gowooga, yayo mo Ma a diye di ee gowoolone ka seeso," diso.

Odoo 72 oso see wedi simi

¹⁷ Yesuye odoo 72 diye di oso goomoga sabolo see wedi sibilesu egeesee takaso, "Lodee, iyo nee hu sabolo takomo sileeme, bo holo odoo ma kulodu debei oso ibada to duloso mesiloso peegoo galagadiso," diso.

¹⁸ Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, "Keiso saga egee ebedigebugu egeesi masi Kei mi ma dokodooga Saiten miyomoo homodobume ayo egeiso.

¹⁹ Esiga niba dui, niyo hebise sabolo homolobe sabolo mapoo dokodoo nibada homosu hamadabalame ayo nimapoo kitulugu olo teneeso. Esiga kitulugu oso Saitenso kitulugu ee dagadilesu moloso. Esiga bi heeso nimapoo dala tenelai mauwe. ²⁰ Esino bo holo oso nibada to duloso mesiloso peegoo kukulo di goo mapoo haga na goomege. Esino nibada hu ee tei gie badeli booka mapoo egee molo omaga goomege," diso.

Yesuye Ama Godee mapoo goomoga tenee

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Yesu yo Dio Tei oso kitulugu maga goomoga sabolo badolone egeesee takaso, "Ma, Kei mi sabolo osoloso mipoo sabolo nayo wiligi doloso badoso. Esiga a namapoo goomoga. Bei, nayo wiligi doloso badeli goo mada egee molo, goo goolee toowa odoo mapoo yilige bigile poogooso. Esino nayo goo goolee dele poogoo odoo mapoo yilige buguso. O. Tei takoo, Ma. Goo hagee nayo goomoga goo oso.

²² Mo Maye goo susuga amapoo olo teneeso. Esiga odoo heeso Owolo a gooleede. Esino hedebe Maye Owolo, a ka gooleedoo. Osoloso odoo heeso Ma gooleede. Esino hedebe Owolo ayo Ma ka gooleedoo. Esiga odoo ugu bia mapoo Owolo ayo Mayo goo ee yilige

bigilame gooleega, odo egee bia oso Mayo goo ee diba gooleedalaiso,” diso.

²³ Osoloso o hamamee dili odo mapoo bidi to-boloso omapoo tobudulone dimapoo egeesee takaso, “Niyo egeli goo susuga mapoo goomege. ²⁴ Bei, ayo nimapoo taka, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo daga hoogoo debei sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odo tebisa daga debei oso niyo epedee hagee ogo goo ee agalai doloso balaga meleeso. Esino diayo egele. Osoloso diayo goo niyo epedee egee dumolo goo sabolo dulei doloso balaga meleeso. Esino diba dule,” diso.

Samaliya odooso emegei di goo

²⁵ Biame hee mapoo tei eligili odo heeso sibilesa Yesu tei ma susuga ee gooledoloso badaba beleso egeesee takaso, “Eligili odo, a gie badeli talame ogo goo talaiyo?” diso.

²⁶ Yesuye to nei egeesee takaso, “Godeeyo to booka mapoo hogugu oso kasee takoolo? Nayo hesigaloso kasee gweliyo?” diso.

²⁷ Odo oso to nei egeesee takaso, “Nee sooloo ma kuloduga goolee sabolo, osoloso nee dio maga, osoloso nayo kitulugu sabolo, osoloso nayo goo goolee sabolo oso nee wiligi odo Godee diya goolee. Osoloso no

nediliyo diya gweli egeesi masi nee odo onosee diya egeesee goolone ka bade-bee,” diso.

²⁸ Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, “Nayo tei goo takoo. Esiga no goo egeesi tolone badoga, goo oso no badoboso kookaiyogie badeli talaiso,” diso.

²⁹ Esino odo yayo eyo nediliyo yo tekepo dolone egeesee takaso, “Esino mo odo ogumo?” diso.

³⁰ Esemee Yesuye yimapoo oposusu hee hagee oposususo, “Odo hee Yelusalem maga Yeliko mapoo moumeleeso. Yo eli domopoo moumolome, mesiya aboso yo woomele poogoloso eli domopoo magoloso o dugo yayo ka sabolo osoloso o bi susuga sabolo heli toloso diyadeeso. ³¹ Yo eli domopoo talame seemolome, Godee ogo odo ogo doloso domo badeli odo oso eli hedebe omaga sibulone egeiso. Osoloso yayo sibulone egeino, odo egee olo talame semelee ogoloso peegooga bologodabaso. ³² Osoloso yima hamamee abaga tei moso tegei mapoo tou teli odo, o bala Libai, yinosee sibulone egeino, odo eli domopoo mi mapoo homodobuloso tiamolome, peegooga bologodabaso. ³³ Esino Samaliya odo yinosee eli hedebe omaga sibulone egeino, odo eli domopoo talame seemolome egeiso.

Yayo odoo egee ogoloso yo diya sooloo dalaso. ³⁴ Esemé yo odoo oso tiamelee mapoo dileso o kolo kookoo mapoo olipi i sabolo wain i sabolo oso hoduloso dugoso tialo-gooso. Osoloso yayo yo o be donki ma dokodoo tiedoloso, odoo soowo moso mapoo ido dileso yo bameleeso. ³⁵ Osoloso see biame hee mapoo Samaliya odoo oso odoo soowo moso gibadeli odoo mapoo molee ko bakadio yimapoo tenelone egeesee takaso, ‘Odoó hagee nayo medee bamelee. Esino nayo odoo hagee bolone molee hagee hosudoloso, see nee molee oso pidimologa, ayo see wedi simi biame omapoo, nei o egeesi ayo namapoo tenelaiso,’ diso.”

³⁶ Osoloso Yesuye see egeesee takaso, “Odoó bakadio hedebe di hageeyo kulodu mesiyaso wei eyo odoo tei ogumo?” diso.

³⁷ Esemé tei eligili odoo oso nei egeesee takaso, “Ede-beeyo yo sooloo dolone yo pidi odoo ono tei o odoo oso,” diso.

Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “O. Tei takoo. Esiga no dileso goo egeesi tomo sile,” diso.

Meli dio Mata dio

³⁸ Yesu o hamamee dili odoo sabolo dulone, mi hee mapoo dileso peledabaso. Esemé mi omapoo badeli sobo hedebe Mataye o moso mapoo Yesu ido palaso.

³⁹ Esemé Matayo omolo Meliye sibilesu Yesuwo homo beiyopoo badolone o to dulone badebeiso. ⁴⁰ Biame omapoo Mataye moso kulodu Yesuwo mooloogoodoo odoo eyo wo silone, tou bei neme Yesu mapoo sibilesu egeesee takaso, “Lodee, mloye nobolo badoga, ayo mobusomo tou ka toga, diya kwasio. Esiga yayo a pidilame nayo yo sibeye dee takee,” diso.

⁴¹ Esino Lodeeye egeesee takaso, “Mata emegei, no tou susuga tomo silone goolone goo diya kodio. ⁴² Esino tou susuga ee ma kulodu tou hedebe hagono toowa ka moloso. Esino Meliye goo tekepo toowa olo tooso. Esiga odoo heeso goo egee yimaga peedee dalaime,” diso.

11

Yesuye Godee mapoo takeli goo ee eligi

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ Biame heeso Yesu mi hee mapoo dileso Godee mapoo takemelee koodobume, o hamamee dili odoo heeso egeesee takaso, “Lodee, Yoneeye o hamamee dili odoo mapoo Godee mapoo takeli goo eligimo silee egeesi masi nayo iba nose Godee mapoo takeli goo ee eligi,” diso.

² Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niyo Godee mapoo takolone egeesee takee:

'Ma, biame susuga ma kulodu hedebe nee hu oso toowa doloso mele dee, odoosusuga oso dokodoo poudalame.

Esiga nayo wiligi doloso badeli goo oso sibilei iba goomogo.

³ Osoloso biame susuga ma kulodu nei iyo nalai imapoo tenemelee.

⁴ Osoloso ibada tokenee hapoloso boobado bigi.

Bei, iba nose odoosusuga oso goo tokenee susuga imapoo moodeli ee boobado bigiliso.

Osoloso iba goo tokenee mapoo na gido di dee," diso.

⁵⁻⁶ Yesu Godee mapoo takeli goo hagee eligimeleso koodobuloso dimapoo see egeesee takaso, "Niba to hee hagee goolee. Odoosoo heeso gesi domo mapoo nee mosopoo sibileiso. Esino nayo yimapoo nei siloso tenelai nei mauwe daga, mosobia ma kulodu nee odoosoo mapoo nei talame dileiso. No nee odoosoo mosopoo dileso osulu mapoo kalamadulone egeesee takalaise, 'Mo odoosoo, odoosoo hee mo mosopoo simiga. Esino ayo yo pidilei nei mauwe. Esiga ayo namapoo nei talame ka siba,' dee.

⁷ Eseeega nee odoosoo moso kulodu badebei oso egeesee takalaise, 'No see wedi di. Bei, a mo holo dio sabolo osulu kisiloso tiesamoloso. Esiga a toboloso namapoo

nei tenelaime,' dee." ⁸ Eseeega Yesuye see dimapoo egeesee takaso, "Esino ayo nimapoo taka, yayo no wulo emegei doloso bi tenelaime. Esino nayo kalamadulone osee howamologa, yayo toboloso namapoo bi tenelaise.

⁹ Esiga ayo nimapoo taka, niba woose. Egeeseeega nimapoo tenelaise. Osoloso niba esie. Egeeseeega, niyo agalaise. Osoloso niba osulu mapoo kalamadi. Egeeseeega osulu ee nimapoo yamagalaise. ¹⁰ Bei, woosali odoosoo goo talaise. Osoloso esieli odoosoo goo agalaise. Osoloso osulu mapoo kalamadili odoosoo mapoo osulu yamagalaise.

¹¹ Esiga ma dio niba dui! Odoosoo agayo owoloye di nala poogoo daga, yimapoo sa teneliso? Haye.

¹² Osoloso yayo só ho nala poogoo daga, nayo yimapoo homolobe teneliso? Haye. ¹³ Niba tokenee odoosoo. Esino niba gooleedoosoo, nibada owolo dimapoo bi tekepo tenelai. Esiga iba gooleedoosoo, Ma Godee Kei mi ma dokodoo egee bado oso yimapoo woosali odoosoo mapoo Dio Tei wulo tenemoloso," diso.

Yesu dio Belsebul dio
(Mat 12:22-30; Maka 3:20-27)

¹⁴ Biame heeso odoosoo hee badebeiso. Daga bo holo oso odoosoo eyo su ma kulodu palademe, to kelega poogoloso badebeiso. Eseeega Yesuye odoosoo eyo su ma

kulodu bo holo paladee pee-goo habuguso. Osoloso bo holo oso odoo ma kuloduga peegoo gadime, to koo keli odoo yo see to keiso. Esemé odoo susuga oso goo hagee ogoloso diya howoogadooso. ¹⁵ Esino odoo aboso egeesee takaga meleeso, “Yesu yo Belsebuleeye kitulugu maga bo holo peegoo ka hasiso bigili molodoo. Bei, Belsebul yo bo holo dia wiligi odoo taba oso,” dee takaga meleeso. ¹⁶ Esemé odoo aboso Yesuye kitulugu egee tomolo tei Godee maga simibeleso agalame yimapoo egeesee takaso, “Nayo Kei mi ma dokodooga goo toowa opusomo di ee imapoo eligi,” diso.

¹⁷ Esino Yesuye diayo goo goolee olo gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Mi toowa mapoo debeli odoo oso abo puloso dieso nediliyo ha toga mi toowa egee malaime, tokenee palaiso. Osoloso soosoo heeso abo puloso dieso nediliyo ha toga soosoo egee pododalaiso. ¹⁸ Esiga Saitenso o mooloogoodoo ma kulodu domo puloso dieso nediliyo ha toga, kaseega yayo wiligi doloso badeli goo oso osee ka malaiyo? Tokenee palaiso. Bei, niyo a Belsebul oso kitulugu maga bo holo peegoo ka hasiso bugu deligo daga, ayo goo hagee nimapoo ka taka. ¹⁹ Esino ayo bo holo peegoo

hasiso bigili kitulugu hagee tei Belsebul oso kitulugu maga ka hasisimo silo daga, nibada hamamee dili odoo oso bo holo peegoo egee hasisimo silesibo kitulugu ee kamapoo toowo? Esiga diayo takooga, niyo amapoo egee takoo goo ee tei goonee, dee takalaiso. ²⁰ Esino ayo Godeeye kitulugu maga bo holo peegoo ka hasisimo silo daga, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo olo simiso.

²¹ Esiga kituluguli odoo oso tai sabolo tio sabolo toloso o moso gibadoga, o bi moso kulodu meli ee edebeeyo heli talaime. ²² Esino see diya kitulugu odoo oso siboga, yayo moso gibadeli odoo wooloso o tai sabolo tio sabolo peedee dalaiso. Osoloso moso kulodu peleso o bi susuga toloso odoo abo mapoo pileiso.

²³ Esiga odoo agayo a dokolo tebelega poogooga, yo amapoo ha tomoloso. Osoloso odoo agayo abolo odoo Godee mapoo gilimado sibilega poogooga, yayo odoo ee Godee maga peegoo hasiso bugu domoloso.”

Bo holo oso see wedi sibili goo

(Mat 12:43-45)

²⁴ Esemé Yesuye egeesee takaso, “Esiga bo holo oso odoo maga peegoo gaduga, yo dilesó miwe poogoo mi mapoo eyo badalai mi esiamo sileiso. Yo mi esiamo siloso koo ogoga, eyo

nediliyo egeesee takalaiso, 'A mawo daga badebei mapoo see wedi dia,' dalaiso. ²⁵ Yo sibilesa ogoga, moso gelesi kadoloso bi medee mopoodoo ma molo agalaiso. ²⁶ Osoloso yo see wedi dileso bo holo diya kitulugu abo 7 gilimadoloso moso omapoo dabalaiso. Egeeseega odoo hagee eyo daga badeli poogoloso see diya tokenee badalaiso."

Odoo agayo goomoga sabolo ka dosomo?

²⁷ Yesuye goo hagee odoo mapoo takomolome, odoo mooloogoodoo ma kuloduga sobo heeso toso neligidi egeesee takaso, "No soomagoloso too nedimo silee sobo omapoo Godeeye goomoga tenelai tekepo," diso.

²⁸ Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Haye, emegei. Goo egeesi koo moloso. Odoo agayo Godeeyo to duloso omapoo mesie sabolo siloga, odoo yimapoo Godeeye goomoga teneliso," diso.

Edebeeyo goo opusomo di ee agalame goomoga (Mat 12:38-42)

²⁹ Edebeeyo Yesu mapoo sibilesa mooloogoodeme, Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Epedee hamapoo egee do odoo ee diya tokenee. Osoloso diba wulo goo opusomo di agalame amapoo takeliso. Esino

ayo dimapoo goo toowa opusomo di hee eligileime. Esino hedebe Yonayo goo ono dimapoo ka eligilei. ³⁰ Bei, Godeeye Yona mapoo moodoo goo oso Niniba odoo mapoo yayo tei Yona diye di goo ee eligiso. Esiga Odoo Holo amapoo goo peledabalai ee odoo epedee hagee do mapoo Godeeye tei a diye di goo ee eligileiso. ³¹ Osoloso goo midilei biame mapoo Siba mi eyo wiligi taba sobo onosee nibolo goo midi mapoo badolone nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, yayo eli sage abaga sibilesa odoo toowa Solomonoye eligi goo ee dulame simiso. Esino ayo Solomonoo dagadileso ka badoso. Esino niyo mo to dulei ka gowooso. ³² Esiga Niniba odoo oso goo midi mapoo nibolo dobolone, nibada goo midiloso, niba tokenee odoo dalaiso. Bei, Yonaye Godeeyo to dimapoo tosibume, diba dia goo tokenee mapoo miligi piaso. Esino Yona ayo dagadileso badoso. Esino ayo Godeeyo to nimapoo takomo sibume, niyo duloso nibada goo tokenee mapoo miligi pile."

Ibada su mapoo howo oso gadeebugu ka moloso (Mat 5:15; 6:22-23)

³³ "Edebeeyo keme pouloso mada koo mageeya. Osoloso toloso koo geegeeya. Haye, keme pouloso woola

mageeya edebeeyo moso kulodu gasiboga gadeebugu ee agalame. ³⁴ Esiga nee su mapoo nee howo oso keme masi ka moloso. Osoloso nee howo oso tekepo mologa, nee su susuga gadeebugu malaiso. Esino nee howo oso tokenee poga nee su susuga neliga malaiso. ³⁵ Esiga obeeyamo. Nee su mapoo gadeebugu egee molo medee hoodo ege. Bei, gadeebugu ee neliga molo malaiso. ³⁶ Esiga nee su ma kulodu gadeebugu toowa oso molone neliga hee me daga, nee su mapoo kemeso pouni masi gadeebugu malaiso.”

Yesuye Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo dimapoo taka

(Mat 23:1-36; Maka 12:38-40)

³⁷ Yesu to takameleso koodobume, Pelisi odoo heeso o mosopoo nei nalame ido diso. Esemé Yesu yibolo dileso nei nalame biaso. ³⁸ Pelisi odoo oso Yesuye Yu odoo dia tei magoo ee dedelega poogoloso dee howo sauwilega nei ne ogoloso dio dulone diya gooleeso.

³⁹ Esemé Lodeeye yimapoo egeesee takaso, “Pelisi odoo niba wulo nibada kapu sabolo peleta sabolo hedebe kolo ee hapoolone hee kulodu hapelega pegeli niba egeesi masi doso. Bei, niyo nibada kolo ono hapeliso. Esino sooloo ma kulodu tokenee goo sabolo osoloso bi goomegeli goo oso ka

moloso. ⁴⁰ Niba boobada odoo! Bei, Godeeye kolo sabolo osoloso kulodu sabolo moodooso. ⁴¹ Esiga nimapoo bi teiba mologa bi mauwe odoo pidi. Niyo egeesee seega niba tokenee goo mauwe malaiso.

⁴² Ye-ee Pelisi odoo! Bei, niyo Godee mapoo emegei di bi kobu sabolo bi pepuso abo sabolo medee molone 10 ma kulodu hedebe Godee mapoo tenee dolone nei tei ma hogugu ee ma kulodu goo toowa magoo ee telega pegeliso. Goo ee odoo mapoo goo tekepo moodeli sabolo osoloso Godee gweli goo sabolo oso. Esiga niyo Godee mapoo emegei di bi tenelone goo toowa bakadio hagee tobuloso moodee.

⁴³ Ye-ee Pelisi odoo! Bei, edebeeyo niba agalame howo gisili moso kulodu peleso odoo hu toowa too oso bili mapoo bilame goomegeliso. Osoloso eli domopoo edebeeyo nimapoo gauwuloso emegei di to takooga ee dulei, niba diya goomegeliso.

⁴⁴ Ye-ee Pelisi odoo! Niba odoo bi mada magoo masi moloso. Edebeeyo odoo bi egelega, dokodooga diliso. Niba egeesi masi moloso.”

⁴⁵ Osoloso tei eligili odoo heeso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, nayo Pelisi odoo mapoo tokenee sisi oso ibolo hodobo tokenee ka susu,” diso.

⁴⁶ Osoloso Yesuye see tei eligili odoo mapoo egeesee takaso, “Ye-ee, tei eligili

odoo! Bei, niyo tei eligi goo oso odoo mapoo hegi goo teneliso. Esino niyo diba pidilone hegi goo ee see niso koo teli.

⁴⁷Ye-ee tei eligili odoo! Bei, niyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ta eyo bi mapoo moso pepooko medee tekepo tegeliso. Esino niba gooleedeleyo, odoo egee bia namawe diayo piligu oso? ⁴⁸Niyo namawe diayo goo moodoo tekepona doloso odoo dieso piligu eyo bi ma dokodoo moso pepooko tegeliso. ⁴⁹Esiga Godeeye niyo goo moodoo olo hoodo ogoloso egeesee takaso, 'Ayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo sabolo diye di odoo sabolo Isalael odoo mapoo diye dalaiso. Esino diayo abo piligilone abono wulo dala tenelaiso,' diso. ⁵⁰⁻⁵¹Osoloso mi bei mooloogoo omaga sibulone namawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo piligimo simiso. Egeeseelone diayo Eibol maga wooloomalai bei mooloogooloso abaga simino Sekalaya wooloomaloso omapoo koodobiaso. Bei, diayo Sekalaya yo tei moso tegei ogo osoloso Godee mapoo gala wooloso sili dousulu ogo doloso domo omapoo woolomaso. Esiga epedee hagee do odoo niyo namawe diayo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo piligu eyo nei tokenee niyo talaiso. Esiga ayo

nimapoo tei goo taka. Bei, niyo namawe diowo tokenee eyo nei talaiso.

⁵²Ye-ee tei eligili odoo! Bei, Godee gooleedalai osulu yeli ki bi niyo mada magoloso ka doso. Osoloso niyo edebeeyo osulu omaga gadiyaga, kisiloso see niso koo gadu domoloso."

⁵³⁻⁵⁴Yesuye Pelisi odoo sabolo tei eligili odoo mapoo to takameleso koodoboloso diba poogoloso diso. Esem diayo diya komonolone hamamee biame abo mapoo Yesu mapoo woosali goo opusomo opusomo di woosameleeso. Bei, diayo goomoga Yesuye to nei taka ee ma kulodu Moseseeye tei magoo gababuoga, yo toloso goo midilame.

12

Yesuye goo bakadio gweli odoo mapoo kokodo taka (Mat 10:26-27)

¹Osoloso biame domo omapoo odoo susuga oso Yesu mapoo mooloogoodolone diya kumugulone nei halagabugu nei halagabugu diso. Esem Yesuye daga o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Niba obeeyamo! Pelisi odoo oso goo bakadio gweli goo ee wo habia egeesi masi moloso. Bei, wo giedege wo habia sabolo hamaga, wo giedege tokenee palaiso. ²Esiga goo susuga mada egee molo see woola peledabalaiso. Osoloso edebeeyo koo duli

goo ee see woola takooga duleiso. ³ Osoloso niyo mada taka to ee see woola takooga duleiso. Osoloso niyo moso kulodu dulu mapoo mada taka see hamamee odoo susuga dulame moso omu ma dokodooga neligidi woola takalaiso.

Godeebolo ebi
(Mat 10:28-31)

⁴ Esiga emegei, ayo nimapoo taka. Odoo wulo su hagee wooloomali yibolo na ebi. Bei, yo hedebe su wooloomali ee gooleedoo, esino dio wooloomali yo tebile. ⁵ Esino ayo nimapoo taka. Niba hedebe Godeebolo obulone ka debee. Bei, odoo wooloomaloso dio Dou mi mapoo toodalai kitulugu yimapoo moloso. Esiga niba hedebe Godeebolo obulone ka debee. ⁶ Esiga niyo só pepuso dee tiadoo molee ko ta oso teliso. Esino ee ma kulodu Godeeye só pepuso hedebe koo boobado bigili. ⁷ Osoloso Godeeye nibada wudu susuga yo gooleedooso. Bei, wudu susuga egee yayo olo hesigaso. Esiga niba haga na ebi. Bei, Godeeyo howo woola só ee goo toowa koo moloso. Haye. Niyo goo toowa ka moloso.”

Odoo howo woola Kelisowo goo yilige bigi

(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Esiga ayo nimapoo taka. Odoo agayo odoo howo woola tobudulone yayo amapoo tei too goo

ee woola yilige buguga, nei Odoo Holo ayo Godeeyo momaiye eyo mudugiyo abaga tobudulone yo mo odoo dalaiso. ⁹ Esino odoo agayo odoo howo woola tobudulone amapoo tei tele poogoo goo ee woola yilige buguga, nei ayo Godeeyo momaiye dia mudugiyo abaga tobudulone yo mo odoonee dalaiso. ¹⁰ Osoloso odoo agayo Odoo Holo amaga to tokenee takooga, Godeeye o tokenee hapoloso boobado bigileiso. Esino odoo agayo Dio Tei eyo goo maga to tokenee takooga, o tokenee ee Godeeye hapalaime.

¹¹ Esiga edebeeyo niba howo gisili moso mapoo osoloso wiligi odoo taba eyo moso mapoo nibada goo midilame ido pologa, niyo nei takalai ee haga na goolee. ¹² Bei, niyo omapoo peleso tobudulone, to takalai ee Dio Tei oso nimapoo eligileiso.”

Yesuye bi bei odoowo goo oposusu

¹³ Odoo mooloogoodoo ma kuloduga odoo heeso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, nayo mo ei mapoo takee, yayo ibada ama ta eyo bi gilibo toloso badolone bi susuga yayo egee bamolo puloso abo hodio amapoo tenelame,” diso.

¹⁴ Esemee Yesuye yimapoo nei egeesee takaso, “Emegei, amapoo kitulugu mauwe, nee bakadio nimapoo nibada nama ta eyo bi domo puloso

pilei,” diso. ¹⁵ Yesuye see odo o mapoo debei mapoo egeese takaso, “Niba obeeyamo! Niba bi bei doloso badalai goo omapoo haga na goomege. Bei, bi bei doloso badalai goo oso tei gie badeli koo teneli,” diso.

¹⁶ Osoloso Yesu to hagee takoloso see wudu taka hagee oposususo, “Bi bei odo o mi mapoo yayo nei howo segei oso nali bi diya palagaso. ¹⁷ Osoloso eyo nediliyo egeese takaso, ‘Nei nali bi hagee malai amapoo moso hee mauwe. Esiga ayo ogoo goo talaiyo?’ diso.

¹⁸ Esemé yayo egeese takaso, ‘A mo nei nali bi mageli moso guobuguloso see moso toowa abo tege-laiso. Osoloso ayo nei nali bi sabolo bi abo sabolo moso ee ma kulodu malaiso. ¹⁹ Egeeseega amapoo bi tekepo bei oso dugo susuga ee ma kulodu osee ma malaiso. Esiga a tou hee talai mauwe. Esino a goomoga sabolo wulo badolone, wo sabolo osoloso howo sabolo namalaiso,’ diso.

²⁰ Esemé Godeeye yimapoo egeese takaso, ‘No boobada odoodoo! Esiga epei gesi nee gie badeli ayo namaga peedee dalaiso. Osoloso nayo nee su pidilame bi maloso meli see odo agayo ka talaiyo?’ diso.”

²¹ Osoloso Yesuye see egeese takaso, “Odo agayo mipoo hamapoo bi bei mooloogo maloso

badolone, nei Godeeyo howo woola goo toowa telega poogooga, goo hageesi oso yimapoo peledabalaiso,” diso.

Tei toloso dobolone haga na goolee

(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Yesuye see o hamamee dili odo mapoo egeese takaso, “Ayo nimapoo taka. Niyo dobolone nei nalai sabolo osoloso dugo kalai sabolo omapoo haga na goolee. ²³ Bei, nei nali bi oso goo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada gie badeli goo oso goo toowa ka moloso. Osoloso kali bi oso goo toowa koo moloso. Haye. Esino nibada su oso goo toowa ka moloso. ²⁴ Esiga niba só ogoloso goolee. Diba nei nali bi dieso sogoloso koo gooloogali. Osoloso diba nei nali bi magalai moso mauwe. Esino Godeeye dimapoo nei nali bi ka tenemoloso. Esino Godeeyo howo woola só oso goo toowa koo moloso. Esino niyo goo toowa ka moloso. ²⁵ Esiga edebeeyo kali bi sabolo osoloso nei nali bi sabolo omapoo diya gooleega, o gie badeli see hoogoo sagelisomo? Haye. ²⁶ Goo pepooko hageesi moodolai nimapoo kitulugu me daga, niba see goo abo mapoo haga na goolee.

²⁷ Osoloso niba see dobudu meli palapalawa tekepo ogoloso goolee. Bei, diayo dieso nediliyo pidilei tou koo teli. Osoloso dugo dieso

kalai koo duseli. Esiga ayo nimapoo ka taka, daga Solomonoye wiligi odoo toboloso badebei mapoo yayo kali bi medee tekepo kalaga meleeso. Esino dobudu meli palapalawa oso tekepo oso dugo tekepo Solomonoye kali ee daga. ²⁸ Esiga dobudu meli palapalawa tekepo oso epei gasibleso moloso, see biame hee mapoo wooseliso. Esino Godeeye palapalawa omapoo dugo masi tekepo ka kadili daga, a tei toso, Godeeye nimapoo dugo tekepo tenelaiso. Niba tei too kibile odoo oso debei masi na debee. ²⁹ Esiga niba nei sabolo howo sabolo namalai mapoo haga na goolee. ³⁰ Bei, mi odoo oso bi egee talame diya gweliso. Esino Nama Godeeye bi niyo talame goomegeli ee yayo malalo olo gooleedooso. ³¹ Esino niba daga malalo diya esie, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee talame. Niyo egeesee seega nei yayo bi niyo goomoga ee nimapoo tenelaiso. ³² Esiga niba haga na ebi. Bei, sipi be bali odoo oso o be medee bali egeesi masi, Godeeye niba medee egeesee bamoloso. Osoloso niba ebia sabolo na debee. Bei, Godeeye niba yibolo wiligi doloso badalame yayo goomoga sabolo niba olo hesiaso. ³³ Nibada bi odoo mapoo teneloso nei molee toloso bi mauwe odoo mapoo

pi. Niyo egeesee seega, nei Kei mi ma dokodoo bi bei nibada hu sabolo malaiso. Bi bei ogoso Kei mi ma dokodoo mologa mauwe pagalaime. Bei, mi omapoo heli teli odoo oso sibileso bi ee heli koo teli. Osoloso siso bi koo nali. ³⁴ Nimapoo bi bei toowa ma mologa, nibada goo goolee oso omapoo meliso.

Odoo Holo oso sibilei goo mapoo mopoodoo doloso de-bee

(Mat 24:45-51)

³⁵ Esiga niba bi mopoodoo doloso goo mapoo dulone dobolone keme peyigaloso debee. ³⁶ Bei, tou teli odoo oso dia wiligi odoo ee sobo hu wo nalame di siboga, agalame bameli egeesi masi debee. Bei, yayo see wedi sibilesos osulu mapoo kalamadiga osulu saga yadalaiso. ³⁷ Tou teli odoo oso sibilei mapoo dulone dobolone osee bamologa, yayo simi ogoloso dimapoo goomogalaiso. Esiga ayo nimapoo taka, wiligi odoo yayo o tou teli odoo ogoloso goomogolone, diba bulume doloso dimapoo nei nali tenelaiso. ³⁸ Esiga wiligi odoo oso sibilei, yo gesi domo sibumobelee o, kudi daga takooga sibumobelee, biame diba gooleedelee. Esino o tou teli odoo oso yayo egee sibo mapoo dulone dobolone osee bamologa, yayo sibilesos diba ogoloso dimapoo goomogalaiso. ³⁹ Esino niba goo hagee medee goolee. Edebeeyo

heli teli odoososo o mosopoo sibilei biame ee duloso badebei diepi, yo olo mopoodoo doloso bolone badolone, heli teli odoososo simi ogoloso yayo habigili. ⁴⁰ Esiga niba olo mopoodoo doloso dulone bolone ka debee. Bei, Odoososo Holo ayo sibilei biame niba gooleedele.”

⁴¹ Esemepitaye egeesee takaso, “Lodee, no wudu hagee takoo wulo hedebe iyo dulame ka takala o, odoososo susuga oso dulame ka takala?” diso.

⁴² Esemelodeeye nei egeesee takaso, “Goo mapoo mesimo silone tou tekepo teli bali odoososo ogumo? Wiligi odoososo odoososo egeesi masi mapoo kitulugu tenelaiso, yayo o tou teli odoososo susuga gibolone yayo dimapoo wo tenemalame. ⁴³ Osoloso wiligi odoososo odoososo peegoo dileso badoboso see wedi sibilesogoga o tou teli odoososo o tou ee medee tekepo tolone badebei ogoloso yimapoo goomogalaiso. ⁴⁴ Esiga ayo nimapoo taka, wiligi odoososo o tou teli odoososo tou medee tekepo tolone badebei ogoga, yayo see yimapoo o bi susuga ee bamelee dalaiso. ⁴⁵ Esino tou tokeneeteli odoososo o wiligi odoososo saga sibilega poogooga eyo nediliyo egeesee takalai malaiso, ‘Mo wiligi odoososo saga koo sibo,’ doloso, emegei sobo sabolo giso sabolo tou teli odoososo abo woomele poogoloso, wo sabolo yu-

gune sabolo ee nolone halabolone badalaiso. ⁴⁶ Yo egeesee badolone mopoodoo delega badebei mapoo, o wiligi odoososo odoososo sibilesopeledabalaiso. Egeesega o wiligi odoososo odoososo sibilesoyo Godee mapoo odoososo koo mesili sabolo badalame, yo diya woomelesopeegoo togobigileiso.

⁴⁷ Esiga tou teli odoososo o wiligi odoososo odoososo goomoga goo ee gooleedoloso tou ee telega poogoloso mopoodoo delega badoga, yo diya woolaiso. ⁴⁸ Esino tou teli odoososo o wiligi odoososo odoososo goomoga goo ee gooleedelega badolone goo ee telega badoga yo haga woolaime. Esiga Godeeye edebeeyo yo tou toowa talame goo goolee tekepo teneeso. Esiga yo goomogoso, goo goolee tekepo sabolo tou ee toowa tolone badalame. Osoloso Godeeye edebeeyo tou pepooko talame goo goolee tekepo teneeso. Esiga yo goomogoso, goo goolee tekepo sabolo tou pepooko ee tolone badalame.

Mesie goo mauwe, esino domopilei moloso
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Ayo odoososo susuga domo puloso dou gigalagalame mi toowa mapoo ka simi. Esino dou oso paiya ee agalai a goomogo. ⁵⁰ Esino ayo dala talai biame olo siboso. Esiga amapoo goohele toowa oso moloso. Esino ayo dala ma kuloduga gaduga,

goohele amapoo egee molo amapoo mauwe pagalaiso. ⁵¹ Esiga niyo goo goolee oso a mipoo hamapoo mesie goo tosimidoo dee gweliyo? Haye, domo pilei goo ee tosimi. ⁵² Esiga epedee domo hamaga dulone soosoo ma kulodu domo pimalaiso. ⁵³ Egeeseelone ama dio owolo giso holo dio domo pileiso. Osoloso owee dio owolo sobo holo dio domo pileiso. Osoloso gisowo owee dio osobo dio domo pileiso.”

Gooso peledabalai biame ee medee ogoloso gooleedalai (Mat 16:2-3)

⁵⁴ Yesuye see odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Niba kei ma dokodoo ogoga hemiye mologa, niyo egeesee takeliso, ‘Epedee howo sibulodoo,’ deliso. Egeeseega howo tei sibiliso. ⁵⁵ Osoloso niba kei ma dokodoo ogoga kolobo me poogoloso kei dasege mologa, niyo egeesee takeliso, ‘Epei mi kibolodoo,’ deliso. Egeeseega mi kibiliso. ⁵⁶ Niba goo bakadio gweli odoo! Howo sibilei goo sabolo osoloso mi kibilei goo sabolo niba olo gooleedooso. Esino bei kasi maga niba epedee hamapoo goo egee peledoboo ogoloso gooleedelega ka dabala?”

Namapoo goweli odoo sabolo mesie (Mat 5:25-26)

⁵⁷ “Niba kasi maga nisono goo tekepo talai goo ee gooleedelega ka dabala?”

⁵⁸ Esiga namapoo goweli odoo oso no goo midilei mapoo ido duga, no saga eli domopoo yibolo dulone yayo namapoo gowe egee molo pagalame yibolo emegei dee. Esino nayo goo egeesi moodelega poogooga, yayo no goo midili odoo mapoo ido peleso nee goo midileiso. Egeeseega see goo midili odoo oso no neliga moso gibadeli odoo mapoo tenelaiso. Egeeseega see yayo no neliga moso ma kulodu toosoolaiso. ⁵⁹ Esiga ayo namapoo taka, no neliga moso ee ma kulodu badolone, nayo peegoo dilei eli agalaime. Esino molee yayo hesia sabolo tobuloso nayo yimapoo teneega, no peegoo dileiso.”

13

Niba nibada goo tokenee maga miligi pilega poogooga, niba wedileiso

¹ Biame omapoo odoo abo oso sibilesi Yesu mapoo Gelili odoo aboso Godee mapoo gala hu wooloso tenelone doboome, Paileteeye diba piligu goo ee oposusus. ² Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo goo hagee ogoloso kasee gooleesomo? Gelili odoo abo piligu odoo hagee biaso Gelili odoo susuga ma kulodu hedebe diayo goo tokenee toowa tomo silesibume ka seeyo? ³ Haye, egeeseenee. Esino niyo

nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga debelega poogooga, goo hedebe egeesee noseenimapoo peledabalaiso. ⁴ Osoloso niba goo hee hagee goolee. Sailowam mi mapoo moso egi doko tegei oso goboolone odoo 18 piliguso. Odoo 18 piligu hagee biaso Yelusalem odoo ma kulodu hedebe diayo goo tokenee toowa tomo silesibume ka seeyo? ⁵ Haye, egeeseenee. Esino niyo nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga debelega poogooga, goo hedebe egeesee noseenimapoo peledabalaiso.”

⁶ Osoloso Yesuye dimapoo wudu taka hee hagee takaso, “Odoo heeso geleipi ko segei ma kulodu pigi homo tabameleeso. Esino biame heeso segeli odoo oso pigi ko goolame agalame simiso. Esino sibilesi egeino, pigi ko pelega molome egeiso. ⁷ Esem e yayo o homolee bali tou teli odoo mapoo egeesee takaso, ‘Dugo bakadio hedebe di ma kulodu a goomogaso, pigi homo hagoso ko poga nalame. Esino yo ko pele. Esiga heemagee. Yayo mo homolee ma kulodu molone mi tekepo ee namalai tekeponee,’ diso.

⁸ Esem e o tou teli odoo oso yimapoo egeesee takaso, ‘Iba epedee dugo hedebe ma kulodu bolone, ayo medee mi nemalaiso. ⁹ Egeesi ma ku-

lodu yayo ko poga, tekepo. Esino yayo ko pelega poogooga, omapoo iba homo susu egee heemagalaiso,’ diso.”

Yesuye sobo gauwuloso sili tekepo moodoo

¹⁰ Yu odoowo hasali biame hee mapoo Yesuye dia howo gisili moso mapoo peleso eligimeleeso. ¹¹ Biame omapoo sobo hee dugo 18 ee ma kulodu badolone bo holoso o kulodu badoboome, yayo biame susuga ma kulodu gauwuloso siliso. ¹² Esino Yesuye yo ogoloso yo malalo hapoo sibe doloso yimapoo egeesee takaso, “Sobo no biame susuga ma kulodu gauwuloso egee silo epedee hamapoo olo mauwe poogooso,” diso. ¹³ Egeesee takoloso Yesuye o deeso sobo ee sigeso. Esem e biame omapoo sobo gauwuloso sili ee see hoododoloso tekepo silame bei mooloogooloso Godee mapoo goomoga poudooso.

¹⁴ Esem e howo gisili moso wiligi odoo taba oso Yesuye diayo hasali biame mapoo sobo tekepo moodoo ogoloso diya komonolone odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Sadee hedebe ma kulodu biame 7 moloso. Esiga odoo susuga oso biame 6 ma kulodu tou talai tekepo. Esiga niyo biame 6 hama kulodu odoo paiye susuga gilimado sibilesi tekepo moodolai tekepo. Esino niyo iyo hasali biame

mapoo sibilesa goo egeesi moodoolai tekeponee,” diso.

¹⁵ Esemé Lodeeye nei yimapoo egeese takaso, “Niba goo bakadio gweli odoó. Bei, niba susuga oso hasali biame mapoo bulumakau ebígi pidíga buguloso howo nalame hado diliso. ¹⁶ Esiga niyo iyo hasali biame mapoo nibada be hu pidiliso. Esino iyo hasali biame mapoo Eibalahameeyo eiye hagee tiso tia masi tiamolome pidibugu egee tekeponeeyo? Bei, Saitenso kitulugu oso sobo hagee dugo 18 ee ma kulodu tiso tialoso melee masi meleeso.”

¹⁷ Yesuye to hagee taka goo oso yimapoo kamanali odoó mapoo simili goo teneeso. Esino odoó abo oso Yesuye goo medee tekepo moodoogamo sili ogoloso diya goomogaso.

Godeeye wiligi doloso badeli goo ee Yesuye wudu takolone eligi

(Mat 13:31-33; Maka 4:30-32)

¹⁸ Osoloso Yesuye see dimapoo egeese takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli goo ee kaseeyo? Ayo ogoó goo maga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo ka eligileiyo? ¹⁹ Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee egeesi masi moloso. Odoó heeso ko pepooko masted deli todilesa o homolee mapoo segeiso. Esiga ko pepooko oso peleso

homo toowa poloso, dee bo moodooga, sóso sibilesa omapoo ou tegegeliso.

²⁰ Ayo ogoó goo maga Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nimapoo ka eligileiyo? ²¹ Ee egeesi masi. Soboso palawa wo silame, daga homolone palawa wo toowa ma kulodu yist pepooko kuko siliso. Egeeseega yist pepooko oso palawa wo ee diya kodiliso.”

Osulu pepooko

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Yesuye Yelusalem mapoo dulone, mosobia pepooko abo eli domopooga dagamo dulone, Godeeyo to eligimo diso. ²³ Egeeseemo dumolome odoó heeso Yesu mapoo egeese woosaso, “Lodee, odoó wulo hedebe bakadio oso gie badeli ka talaiyo?” diso.

Esemé yayo nei yimapoo egeese takaso, ²⁴ “Niba osulu pepooko maga gadilame diya kitulugi. Bei, ayo nimapoo taka, odoó susuga oso osulu pepooko omaga gadilame diya kituluguleiso, esino diba omapoo gadilei tebileime. ²⁵ Bei, moso eyo amaye toboloso osulu kisileiso. Egeeseega niyo peegooga silesibulone osulu yamagalame osulu mapoo kalamadileiso. Egeeseelone egeese takalaso, ‘Wiligi odoó, iba gasibileiya osulu yamagee,’ dalaiso.

Esino yayo egeesee takalaiso, 'A niba gooleedele. Niba mi kamaga sibadeeyo?'

²⁶ Egeesega niyo nei egeesee takalaiso, 'Iba nobolo hodobo silesibulone wo sabolo howo sabolo namo siliso. Osoloso ibada mi mapoo nayo imapoo to tekepo eligimo siliso,' dalaiso.

²⁷ Esino yayo nimapoo see egeesee takalaiso, 'A niba gooleedele. Niba mi kamaga sibadeeyo? Niba ayo hagee bado mapoo na sibadee. Amaga peegoo diyadee, niba goo tokenee tomo silesibili odo,' dalaiso.

²⁸ Esiga niba Godeeye wiligi doloso badeli mi maga peegoo poogooga, peegooga dobolone, Eibalaham dio Yekob dio osoloso Aisek dio osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo susuga oso Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo do ogoloso gooholone mei kumudoo sabolo dobolone pupusiga malaiso. ²⁹ Osoloso mipoo toowa hamapoo debeli mi susuga maga odo susuga oso Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo wo nalame sibilesi dabalaiso. ³⁰ Esiga odo susuga eyo howo woola odo hu toowa toloso epedee hagee do, ee see hamamee Godeeyo howo woola odo wuluge masi dabalaiso. Esino odo susuga eyo howo woola odo wuluge epedee hagee do, ee see hamamee Godeeyo howo

woola diba hu toowa toloso dabalaiso."

Yesuye Yelusalem goolee goo

(Mat 23:37-39)

³¹ Biame omapoo Pelisi odo aboso sibilesi Yesu mapoo egeesee takaso, "No mi hagee poogoloso see mi hee mapoo di. Bei, Helodeeye no wooloomalame ina," diso.

³² Esemene nei Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba dilesi dobu so masi Helodee mapoo takee, 'A epei osoloso godigi mapoo bo holo paladee odo sabolo osoloso odo paigiga sabolo ee tekepo moodoolone badalaiso. Osoloso see biame bakadio hedebe di mapoo a mo tou hosudalaiso,' dee takee. ³³ Tei taka, epei sabolo osoloso godigi sabolo osoloso biame hee sabolo mapoo mo tou ee osee tomo dileiso. Bei, edebeeyo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo ee Yelusalem mi peegoo wooloomalai tekeponee.

³⁴ Yelusalem, Yelusalem, nayo kasi maga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo piliguloso see Godeeye diye di odo ee piligilame yoso ka enigeliyo? A biame kasolo mapoo kolokoloso o pe medee gilimadoloso wili egeesee selame ayo nee holo gilimado sibilame goomegeliso. Esino no koo goomegeli. ³⁵ Esiga Yelusalem odo, niba dui. Nibada tei moso ee

mosoowe malaiso. Esiga ayo nimapoo taka. Niyo a see agalaime. Esino biame oso siboga, niyo egeesee takalaiso, 'Odoo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo Godeeye yimapoo goomogoso,' dalaiso. Biame omapoo niyo a see agalaiso."

14

Yesuye Pelisi odoowo mosopoo di

¹ Yu odoo diayo hasali biame heeso Yesu Pelisi odoowo wiligi odoo taba eyo mosopoo peleso nei nalame badebeiso. Esem odoo susuga oso Yesu mapoo medee hodu dilesa yimapoo balaga meleeso. ² Bei, moso ee ma kulodu odoo hee paiye toowa oso toloso o su susuga tidodoloso molome egeiso. ³ Egeesee ogoloso Yesuye Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo dimapoo egeesee takaso, "Iyo hasali biame mapoo odoo tekepo moodolai ee ibada teiyo?" diso. ⁴ Esino diba to hee takele. Esem Yesuye odoo ee o deeso sigime tekepo paso. Osoloso yo diye diso.

⁵ Osoloso yayo see Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo mapoo egeesee takaso, "Nima kulodu nibada holo hee, o, bulumakau egeesi oso iyo hasali biame mapoo midoo ma kulodu todobuoga, yo peegoo tamagelega pagalaisomo? Haye. Niyo yo midoo ma kuloduga

peegoo tamagalaiso," diso. ⁶ Esem diayo Yesu mapoo nei takalai me poogoso.

Eyo nediliyo toowa dalai sabolo osoloso pepooko dalai goo sabolo

⁷ Yesu moso ee ma kulodu badolone egeino, odoo susuga oso wo ne mapoo sibulone odoo hu toowa too oso bili mapoo bulumalame diya goolee sabolo sibume egeiso. Esem Yesuye wudu taka hagee dimapoo egeesee takaso, ⁸ "Odoo heeso namapoo takolone sobo hu wo ne mapoo sibeye daga, no sibilesa wo nalame saga dilesa odoo hu toowa too oso bili mapoo na bie. Bei, odoo hu toowa too hee nama hamamee sibilei malaiso. ⁹ Egeeseega mosowo amaye namapoo egeesee takalaiso, 'Nayo egee bado mapoo odoo toowa oso bie dee. Esiga no toboloso hamamee koo bilame di,' dalaiso. Egeeseega no hamameedee mapoo bilame diya simiye sabolo dilesa bileiso. ¹⁰ Esino sobo hu wo nalame no sibeye daga, no sibilesa hamameedee bie. Egeeseega mosowo amaye no hamameedee mapoo badebei ogoloso no see malalo koodoo peleso bie dalaiso. Osoloso wo ne mapoo buluma odoo oso goo hagee ogoloso no odoo toowa dalaiso. ¹¹ Esiga odoo agayo eyo nediliyo yo toowa daga, nei yo Godeeye pepooko dalaiso. Esino odoo agayo

eyo nediliyo yo pepooko daga, nei yo Godeeye toowa dalaiso.”

¹² Osoloso Yesuye see yo sibeye dee taka Pelisi odo mapoo egeese takaso, “No wo toowa nalame nee odo sabolo osoloso nemei dio sabolo osoloso nee soosoo sabolo osoloso nee bi hei odo sabolo na gilime. Bei, nayo diba gilimaga, nei diayo dibolo hodobo wo nalame no idileiso. Egeeseega no nei hee talaime. ¹³ Esino no wo toowa nalame mopoodoo doloso wulo bi mauwe odo sabolo, osoloso kido todobia odo sabolo, osoloso su kakawa poogoo odo sabolo, osoloso howo si odo sabolo ee gilime. ¹⁴ Bei, nayo goo hageesi moodooga, Godeeye namapoo nei tenelaiso. Bei, diayo nei namapoo egeesi pidilei tebile. Esiga Godeeyo howo woola tekepo debeli odo oso wedia maga hogadilei biame omapoo Godeeye namapoo nei tenelaiso.”

Wo ne toowa eyo goo maga wudu taka
(Mat 22:1-10)

¹⁵ Yesubolo hodobo wo nolone debei odo heeso to hagee duloso Yesu mapoo egeese takaso, “Godeeye wiligi doloso badeli mi mapoo peleso hodobo wo nalai odo diba diya goomogalaiso,” diso.

¹⁶ Esem Yesuye yimapoo egeese takaso, “Odo heeso wo toowa nalame mopoodoo doloso odo susuga gilimaso.

¹⁷ Osoloso wo olo nalame o tou teli odo hee mapoo dileso yayo gilimadoo odo ee iyado sibe diso.

¹⁸ Esem o tou teli odo oso diba gilimalame simi ogoloso diayo wo ne mapoo sibilei gowoolone goo abo maga gamenee goo takaso. Egeeseelone odo heeso yimapoo egeese takaso, ‘A mi neiso epedee too. Esiga a dileso mi egee agalaiso. Esiga nayo dileso nee wiligi odo mapoo takee, a wo ne mapoo sibileimego dee takee,’ diso.

¹⁹ Esem see odo heeso egeese takaso, ‘A bulumakau 10 neiso epedee too. Esiga bulumakau egee sabolo tou talai teiba beleso dibolo tou talame dileiso. Esiga nayo dileso nee wiligi odo mapoo takee, a wo ne mapoo sibileimego dee takee,’ diso.

²⁰ Osoloso see odo heeso egeese takaso, ‘A sobo epedee hu. Esiga a wo ne mapoo sibileime,’ diso.

²¹ Odo susuga oso egeese takageme, to todili odo oso see wedi dileso o wiligi odo mapoo odo susuga oso taka goo susuga ee yimapoo takaso. Esem wo ne eyo wiligi odo taba oso diya komonolone see o tou teli odo mapoo egeese takaso, ‘No saga dileso mosobia domopoo bi mauwe odo sabolo, osoloso kido todobia odo sabolo, osoloso su kakawa poogoo odo sabolo,

osoloso howo si odoos sabolo iyado sibe,' diso.

²² Esemee o tou teli odoos oso saga dileso odoos iyado sibilesos o wiligis odoos mapoo egeesees takaso, 'Wiligis odoos, ayo odoos abo olo iyado simiso. Esino debi pooba abo odoos mauwe moloso,' diso.

²³ Esemee wiligis odoos oso see o tou teli odoos mapoo egeesees takaso, 'No see dileso odoos eli domopoo egee silesibo sabolo osolosos waduos moso mapoo debelis odoos ee hapoo sibilame to kitulugus sabolos takee, mo moso kulodus debi pooba ee edebeeyo tolo tebilame. ²⁴ Esiga ayo namapoo taka, wo ne hagee ma kulodus odoos daga ayo gilimomes sibileis gowe odoos oso wo ayo mopoodos doo nalaime,' diso."

Yesu dadalais goo ee kaseeyo?

(Mat 10:37-38)

²⁵ Odoos susugas oso Yesu dedeme, Yesuye dimapoo bidis tobolosos tobudulones egeesees takaso, ²⁶ "Odoos agayos ama sabolos, osolosos owee sabolos, osolosos osobos sabolos, osolosos owolos sabolos, osolosos o soosos sabolos, osolosos o gies badelis sabolos mapoo diya goolones, nei a goolee pepookos daga, yo ayo di hamamee deedees sibileis tebile. ²⁷ Osolosos odoos agayos talais sabolos dala toowa talais sabolos goo medees moodelegas poogolosos ayo di hamamee dedelegas poogoogas, yo ayo di hamamee deedees sibileis tebile.

²⁸ Edebeeyo kulos moso tegelames gooleegas, yo dagas badolones yayos kulos moso tegelais molees teibas belesos agalames hesigileisos. ²⁹⁻³⁰ Beis, yo dagas molees hesigelegas tou beis mooloogoogas, molees hosudogas, tou hoo malaime. Egeeseegas odoos susugas oso moso ee togodelegas poogoo ogolosos manolones yiligilones egeesees takalaisos, 'Odoos hagees moso tegelames beis mooloogoosos. Esino hosudalais tebile,' dalaisos.

³¹ Wudus taka hee hagosos. Mis bakadios oso ha talaisos. Egeesis ma kulodus mosodeis heesos odoos 10,000 gilimados sibileisos. Osolosos mosodeis heesos odoos 20,000 gilimados sibileisos. Esino odoos 10,000 gilimados ha teli wiligis odoos taba oso dagas medees badolones, odoos 20,000 mapoo ha talais teibas belesos goo ee goolones badalaisos.

³² Osolosos yayos o odoos sabolos odoos 20,000 mapoo ha talais ee koo tobuogas, yayos o odoos hee odoos 20,000 gilimados simis dias wiligis odoos taba mapoo to todis dalaisos, yibolos see mesilame. ³³ Esiga odoos agayos ama hamamees dadalames gooleegas, yayos o bis susugas poogolosos a ka deedees sibe.

³⁴ Solus ee bis tekepos. Esino solus hadalis me dagas, nayos solus ee see hadalames kasees moodoolaiyos? ³⁵ Esiga solus egees goos mauwe mologas, odoos susugas oso solus egees togobigileisos.

Odoo niba dulubolo, esiga ayo hagee takoo medee hoodo dui.”

15

*Yesuye sipi be osugoba
maga wudu taka*

(Mat 18:12-24)

¹ Tekisi molee misigeli odoo sabolo osoloso goo tokenee teli odoo sabolo Yesuwo to dulame sibilesa debeiso. ² Esino Pelisi odoo sabolo osoloso tei eligili odoo sabolo oso goo hagee ogoloso gowoolone egeesee takaga meleeso, “Odoo hagoso tokenee teli odoo ee gilimadoloso dibolo hodobo wo namo siliso,” diso.

³ Esememe Yesuye wudu taka hagee dimapoo takaso, ⁴ “Sipi be hu bali odoo oso o sipi 100 bameleeso. Egeesi ma kulodu hedebe osugobooga, yayo ogoo goo moodoolaisomo? Yayo go woolalowe poogoo mapoo o sipi be abo 99 omapoo holoogoloso, see hedebe osugoba ee esiamo dileiso. ⁵⁻⁶ Yayo esiameloso ogoga, yo goomogolone sipi be ee mosopoo imado sibileiso. Osoloso o odoo abo ee gilimadoloso egeesee takalaiso, ‘Mo sipi be osugoba epedee olo egeiso. Esiga niba sibilesa abolo goomoga poude,’ dalaiso. ⁷ Esiga ayo nimapoo taka, Kei mi mapoo odoo 99 Godeeyo howo woola tekepo debeli dia goo mapoo goomoga goo oso osee moloso. Esino

goo tokenee teli odoo hedebeso o goo tokenee maga miligi pialoso see Godee mapoo bididoobooga, Kei mi mapoo goomoga toowa oso malaiso.”

*Yesuye molee ko oso osugoba
maga wudu taka*

⁸ “Biame hee mapoo sobo hee o molee ko 10 ma kulodu hedebe osugobalaiso. Eseega yo ogoo goo moodoolaisomo? Yayo keme pudoloso esiamo silone, o moso kulodu goko oso kakabalaiso. ⁹ Osoloso yayo o molee ko osugoba ee ogoga, yayo o odoo ee iyadoloso egeesee takalaiso, ‘Mo molee ko osugoba epedee olo egeiso. Esiga niba sibilesa abolo hodobo goomoga poude,’ dalaiso. ¹⁰ Esiga ayo nimapoo taka. Goo tokenee teli odoo hedebeso o goo tokenee maga miligi pialoso see Godee mapoo bididoobooga, Godeeyo momaiye susuga Kei mi ma dokodoo egee do oso goomoga toowa poudileiso.”

*Yesuye holaisoso peegoo
dobudo di maga wudu taka*

¹¹ Yesuye see wudu taka hee hagee odoo mapoo egeesee oposususo, “Odoo hee owolo giso holo bakadio debeiso. ¹² Esino biame heeso omoloye ama mapoo egeesee takaso, ‘No toga nee bi ayo talai malalo epedee amapoo tenee,’ diso. Esememe amaye owolo bakadio ee

ma kulodu o bi abo puloso dimapoo piso.

¹³ Esemé omoloye biame abo poogoloso hamamee amameeye yimapoo bi pi ee toloso see odoó abo mapoo neiso toloso see mi hee eli sage mapoo diso. Yo omapoo dileso tokenee goo ma kulodu badolone, o molee toowa hosudooso. ¹⁴ Yayo o molee toowa hosudoloso melee biame omapoo mi kibiya oso mi omapoo hodia goo meleeso. Esemé yayo see gilibo holo masi badolone, hodia goo toowa egeliso.

¹⁵ Esiga yayo molee tou talame mosobia odoó hee mapoo dileso peledabaso. Esemé mosodei odoó ogooso yo o go mapoo dileso o be bamelee diso. ¹⁶ Esemé yo dileso be hu nei nolone beso nali nei ee ogoloso nalame gweliso. Esino odoó heeso beyo nei sabolo osoloso nei abo sabolo yayo nalame koo tosibili.

¹⁷ Yayo egeesee badebei ma kulodu, biame heeso yimapoo goo goolee tekepo oso sibume, yayo egeesee gooleeso, 'Mo mamó tou toloso nei teli odoó susuga ee hodia sabolo koo debeli. Esino a hamapoo hodia sabolo badolone talame ka seeso. ¹⁸ Esiga a see wedi dileso mo ma mapoo egeesee takalaiso: Ma, ayo Godee mapoo osoloso namapoo goo tokenee olo tooso. ¹⁹ A tokenee odoó. Esiga nayo see epedee amapoo mo holo dalai tekeponee. Esino

tekepo, nayo a nee tou toloso nei teli odoó hee dee takee,' diso. ²⁰ Osoloso yo amameeye badebei mi mapoo diso.

Esino yo eli sage abaga osee sibumolome, amaye ogoloso owolo diya sooloo dolone, yayo saga hoguo dileso owolo mapoo booolomaloso adaso.

²¹ Esemé owoloye yimapoo egeesee takaso, 'Ma, a Godee mapoo osoloso namapoo goo tokenee olo tooso. A tokenee odoó. Esiga nayo amapoo mo holo dalai tekeponee,' diso.

²² Esino amaye o tou teli odoó mapoo egeesee takaso, 'Dugo tekepo sabolo osoloso homo bi sabolo osoloso dee sesa mapoo kali ki bi sabolo saga tosibleso yimapoo kadige. ²³ Osoloso mo gala hu ma kulodu bulumakau be hu kauwa wooloso si. Osoloso hodobo wo nolone goomogalaiso. ²⁴ Bei, mo holo hagee olo tano, see epedee gie badoso. Osoloso olo dobudo diso, esino epedee ogooso,' diso. Esiga diayo hodobo wo nolone goomoga poudooso.

²⁵ Diba egeeseelone do-boome, emei o homolee ma kulodu tou temeleso sibulone, amayo moso kulodu odoó susuga goomogolone hopolone kosaiya pegigamolome duso. ²⁶ Esemé yayo o tou teli odoó hee idoloso yimapoo woosaso, 'Mo mamó moso ma kulodu ogoó goo tolo?' diso. ²⁷ Esemé o tou teli odoó oso yimapoo

egeesee takaso, 'Nomolo epei simiso. Esiga namaye owolo yo medee tekepo wedi simi ogoloso, goomogolone bulumakau be hu kauwa wooloso siloso wo toowa ka nalagamoloso,' diso.

²⁸ Esememe emei goo hagee duloso komonolone wo ne mapoo dile. Esememe amaye sibilesa o daga holo yo wo ne mapoo gadilame giso.

²⁹ Esino yayo ama mapoo egeesee takaso, 'Ayo dugo susuga ma kulodu nee tou teli odoo masi silone nee to mapoo mesimo silone tou toowa temeleso. Esino nayo gout be hu pepooko wooloso amapoo takolone, nee odoo sabolo neye, dee takele.

³⁰ Esino nowolo hagoso nee bi sabolo nee molee sabolo tolosa domo sili sobo sabolo badolone hosudolosa sibume, nei nayo yimapoo goomogolone be kauwa wooloso wo toowa nolone ka dabala?' diso.

³¹ Esino amaye owolo mapoo egeesee takaso, 'Mo holo, nayo biame susuga abolo badebeiso. Esiga mo bi susuga ee nee. ³² Esino epei iba goomogalalai tekepo. Bei, nomolo hagee olo tano, epedee yo see gie ka badosa. Osolosa yo osugobano, see epei yo ogosa,' diso."

16

Molee gibadeli odoo maga wudu taka

¹ Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Biame heeso bi bei odoosa o molee gibadeli idolosa

badebeiso. Egeesi ma kulodu bi bei odoo o molee gibadeli odoo oso o molee mada namelee goo ee yo duso.

² Osolosa yayo o molee gibadeli odoo ee idolosa yimapoo egeesee takaso, 'Nayo mo molee tokenee bameleena. Esiga no tekepo, nayo tou temelee goo susuga ee booka mapoo hogugulosa amapoo eligi. Bei, nayo see mo molee gibadalai tekeponee. Esiga no tou epedee pagalaso,' diso.

³ Esememe molee gibadeli odoo oso egeesee gooleso, 'Mo wiligi odoo oso mo tou ee olo peegoo magoosa. Esiga a see ogoou tou toomoba? A nei howo segelame mi gabalalai a kitulugu mauwe. Osolosa ayo odoo mapoo wulo hoowamo silei diya simileeyo. ⁴ Esino ayo mo tou poogooga, mo odoosa a dia mosopoo ido palame, ayo goo talai epedee olo gooleedosa.'

⁵ Egeesee goolosa yayo o wiligi odoo mapoo bi wulayo temelee odoo ee gilimadoosa. Osolosa daga odoo hee mapoo egeesee takaso, 'Nayo mo wiligi odoo mapoo bi wulayo too eyo nei tenelaga ka pagala? Nei kasolowo?' diso.

⁶ Esememe odoo ogosa nei egeesee takaso, 'Ayo mo dalamoso 100 mapoo olipi i keedoo ee nei tenele,' diso.

Esememe molee gibadeli odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, 'Wiligi odoo o booka hagosa. Esiga no

saga buloso booka hamapoo nayo dalamoo 100 mapoo olipi i keedeme hogugu ee tabuguloso, see dalamoo 50 mapoo olipi i keedoo ono too doloso hogugi,' diso.

⁷ Osoloso molee gibadeli oso see odoo hee mapoo egeesee takaso, 'Nayo mo wiligi odoo mapoo bi wulayo too eyo nei tenelega ka molo-somo? Nei kasolowo?' diso.

Eseme odoo ogoso nei egeesee takaso, 'Ayo mo wogai 100 mapoo palawa wo soo too eyo nei tenele,' diso.

Eseme molee gibadeli odoo oso yimapoo nei egeesee takaso, 'Wiligi odoo o booka hagoso. Esiga no saga buloso booka hamapoo nayo wogai 100 mapoo palawa wo soo too hogugu ee tabuguloso, see wogai 80 mapoo palawa wo soo ono too doloso hogugi,' diso.

⁸ Esino o wiligi odoo oso goo hagee duloso o molee tokenee gibadeli odoo mapoo egeesee takaso, 'Nayo odoo abo pidi goo oso see hamamee no pidileiso,' diso."

Eseme Yesuye see egeesee takaso, "O, mi odoo oso eyo nediliyo goolone emegei dimaga pidili goo susuga ee medee gooleedooso. Esino Godeeyo odoo oso goo egeesi moodolai kibiya gooleedele. ⁹ Esiga ayo nimapoo taka, niyo mipoo toowa hamapoo dobolone, nibada molee sabolo osoloso

nibada bi sabolo oso emegei pidi osoloso emegei dolone ka debee. Niyo egeesega nei bi egee mauwe poogooga, Godeeye niba Kei mi ma dokodoo kookaiyo moloso osee malai moso omapoo ido palaiso.

¹⁰ Esiga edebeeyo goo pepooko medee kibiya bamologa, yo see goo toowa balai tebileiso. Osoloso odoo agayo goo pepooko balai tebilega poogooga, yo goo toowa balai tebileime.

¹¹ Esiga niyo mi toowa eyo bi medee belega poogooga, see niyo Kei mi eyo goo ee medee kasee balaisomo?

¹² Osoloso see niyo nee odoowo bi medee belega poogooga, odoo agayo nee bidee ee no balame namapoo ka tenelaiyo?

¹³ Esiga edebeeyo wiligi odoo bakadio eyo to mapoo mesiloso silone tou talai tebile. Bei, yo o wiligi odoo hee goomogolone hee gowoolaiso. Egeeseelone yayo wiligi odoo heeyo to mapoo mesiloso silone, see heeyo to mapoo mesileime. Esiga edebeeyo Godee mapoo mesimo silone molee toowa toloso badalai goo mapoo mesilei tebile."

¹⁴ Eseme Pelisi odoo oso Yesuye to taka hagee duloso manolone yiligaso. Bei, Pelisi odoo hagee bia molee diya goomegeli. ¹⁵ Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba wulo edebeeyo tekepo odoo dalame, odoo

howo woola gamenee goo tekepo moodeliso. Esino ee ma kulodu Godeeye niyo goo goolee olo gooleedooso. Esiga edebeeyo nibada goo ogoloso tekepo deli ee nei Godeeye nibada goo ee diya tokenee deliso.

¹⁶ Godeeye tei magoo Moses mapoo tenee ee hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoosoto to hogugu oso odoosoto abaga gilimado simino, Yoneeye badebei biame omapoo peledabaso. Osoloso Yoneeyo biame poogoloso hamamee mapoo to tekepo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee odoosoto mapoo takaso. Esiga edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilame diya ka kituluguso. ¹⁷ Esiga mipoo sabolo kei sabolo oso me pagalai ee teiba. Esino Godeeye tei magoo hogugu ee ma kulodu hu bei pepuso hee peegoo pagalai tebile.

¹⁸ Esiga edebeeyo osobo poogoloso, see sobo hee huga, yo sobo egee goo heli toso. Osoloso edebeeyo sobo omoye poogoo huga, yo odoosoto heeyo osobo ee peedee huso.”

Bi bei odoosoto dio Lasales dio

¹⁹ “Biame heeso bi bei odoosoto badebeiso. Yo biame susuga dugo kali bi tekepo kaloso badolone nei medee tekepo nolone badebeiso. ²⁰⁻²¹ Biame domo mapoo bi mauwe odoosoto badebeiso, o

hu Lasales. Yo o su susuga e buloso badebeiso. Esino yo biame susuga bi bei odoosoto moso osulu miyopoo iboduloso badolone bi bei odoosoto oso nei ne kokou mou ee nalame goomegeliso. Osoloso soso sibilesoto o e mapoo pieliso.

²² Osoloso biame abo poogoloso hamamee bi mauwe odoosoto Lasales taso. Esemee Godeeyo momaiye oso yo todilesoto Eibalahameeye badebei koola mapoo ibediso. Osoloso hamamee bi bei odoosoto taso. Esemee odoosoto aboso o su midoosoto. ²³ Yo toloso abaga dino odoosoto wedia oso debeli mi mapoo dala ma kulodu badebeiso. Yo omapoo badolone, dokodoo egeino, Eibalaham eli sage badoboome ogoloso, yima koola mapoo Lasales badoboome egeiso. ²⁴ Esemee yo ilone egeese takaso, ‘Ma Eibalaham, nayo a sooloo dele. Osoloso Lasales amapoo sibeye dee, yayo sibilesoto o dee wolugu oso howomoo olugudoloso, mo i mapoo sigoga, kekebie palame. Bei, a dou hagee ma kulodu dala sabolo bado,’ diso.

²⁵ Esino Eibalahameeye nei egeese takaso, ‘Mo holo, no goolee. Nayo gie badebei biame omapoo bi medee tekepo ono temelesoto. Esino Lasales yo bi mauwe gilibo holo masi badebeiso. Esiga epedee Lasaleseye hamapoo goomoga sabolo badoga, nei nayo dala ma

kulodu ka badoso. ²⁶ Osoloso goo hee ee, niba ogo osoloso iba ogo doloso domo omapoo goodobia diya toowa edebeeyo hodiokoo dabagalai tebile moloso. Esiga iyo hagee do omaga niyo egee do mapoo dabagalai eli mauwe. Osoloso niyo egee do omaga edebeeyo iyo hagee do mapoo dabagalai onosee eli mauwe,' diso.

²⁷ Esemé bi bei odoo oso nei egeesee takaso, 'Ma Eibalaham, ayo namapoo howaso, nayo Lasales mo mayo moso mapoo wedi diye dalame. ²⁸ Bei, mo mayo moso mapoo molo dio dee tiadoo omapoo doso. Esiga Lasaleseeye see wedi dileso dimapoo kokodo takalai tekepo, diba toga see dala mi hamapoo sibiya,' diso.

²⁹ Esemé Eibalahameeye egeesee takaso, 'Dimapoo Moseseeye tei hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso Godeeyo to hogugu sabolo olo moloso. Esiga dia goo goolee tekepo palame, diayo kokodo taka to ee dulei tekepo,' diso.

³⁰ Esemé bi bei odoo oso nei egeesee takaso, 'Haye, egeesee selaimé. Esino odoo hee ta maga see hogado sibilesó dimapoo takooga, diayo dibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo ka sibilei,' diso.

³¹ Esino Eibalahameeye see tobu yimapoo egeesee takaso, 'Diayo Moseseeye

tei hogugu sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso Godeeyo to hogugu omapoo tei telega poogooga, diayo see kasi maga odoo hee ta maga hogado sibilesó to takooga, omapoo tei ka talaiyo?' diso."

17

Tokenee goo mapoo gido dili goo
(Mat 18:6-7, 21-22; Maka 9:42)

¹ Biame heeso Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Edebeeyo goo tokenee mapoo gido dilei goo ee tei sibileiso. Esino goo egee bei mooloogoomo sili odoo mapoo, ayo yimapoo ka taka, ye-ee! ² Esiga odoo heeso tei too odoo hee goo tokenee mapoo gido duga, nei odoo heeso o mu mapoo yo toowa bagagoloso howo bou mapoo toosolai ee dala haga toowanee. Bei, hamamee Godeeye odoo goo egeesi moodeli mapoo dala toowa tenelaiso. ³ Esiga niba niso nediliyo medee bamelee.

Osoloso nee odoo tei too odoo oso goo tokenee toga, yimapoo takee. Osoloso yayo o goo tokenee mapoo goohele sabolo o tokenee mapoo miligi piaga, o tokenee egee boobado bigi. ⁴ Osoloso yayo biame hedebe ma kulodu namapoo tokenee too ee 7 daga, osoloso namapoo sibilesó yayo

emegei di to taka onosee 7 daga, nayo o tokenee goo ee boobado bigi.”

Tei too goo

⁵ Diye di odoosoo Lodee mapoo egeesee takaso, “Iyo tei too goo ee toowa moodee,” diso.

⁶ Esemee Lodeeye nei egeesee takaso, “Niyo tei too goo oso homokoko pepooko egeesi masi nimapoo mologa, niba teiba niyo molobei hamapoo takolone, ‘No nee too sabolo tado dileso abei mapoo tebee,’ daga egeesee selaiso,” diso.

Wiligi odoosoo o tou teli odoosoo eyo goo

⁷ “Tou teli odoosoo oso o wiligi odoosoo homolee mapoo mi doomelee maga, o, sipi be hu bamelee maga siboga, yo wulo sibilesone nei nalaimo, haye. ⁸ Yo daga o wiligi odoosoo taba eyo nei siloso, dugo hapoo ee kaloso, nei si ee yimapoo tenelaiso. Osolosoo o wiligi odoosoo taba oso nei naloso koodobuoga, see hamamee yayo wo sabolo howo sabolo nalaiso. ⁹ Esino yayo tou egeesi tomo siloga, o wiligi odoosoo taba oso nei yimapoo goomoga to takalaime. Bei, egee o tou. ¹⁰ Esiga niba egeesee selai tekepo. Ayo nimapoo tou teye daga, niyo goo egee tolosoo egeesee takalai tekepo, ‘Iba wulo tou teli odoosoo. Esiga iyo tou hagee

tomo silesiboo goo hee talame koo seeso,’ dee takee,” diso.

Yesuye odoosoo e bia 10 ee tekepo moodoo

¹¹ Yesu Yelusalem mi mapoo dulone, Gelili mi ogo osolosoo Samaliya mi ogo dolosoo domo abaga diso. ¹² Yo eli domo mapoo mi pepooko hee mapoo dumolome, odoosoo e bia 10 egeiso. Odoosoo e bia 10 oso Yesu ogolosoo yima hegi sibadele. Esino wulo eli sage tebisamolone, ¹³ toso neligidi yimapoo egeesee takaso, “Yesu, wiligi odoosoo, nayo iba sooloo dolone pidi!” diso.

¹⁴ Esemee yayo diba ogolosoo egeesee takaso, “Niba dileso Godee ogo odoosoo ogo dolosoo domo debeli odoosoo mapoo nibada su eligi,” diso. Diba Yesuye egeesee taka duloso dimelee omapoo, dia kolo see tekepo paso.

¹⁵ Osolosoo dima kulodu odoosoo hee o kolo tekepo pa ogolosoo Yesu mapoo wedi sibulone, toso neligidi Godee mapoo goomoga poudoomo simiso. ¹⁶ Egeeseemo sibilesone Yesuwo homo beiyopoo gasuwolosoo badolone Yesu mapoo goomoga teneeso. Odoosoo hagee Samaliya odoosoo.

¹⁷ Esemee Yesuye egeesee takaso, “Ayo odoosoo 10 olo tekepo moodosoo. Esino odoosoo abo egee bia kasomo? ¹⁸ Bei kasi maga, Yu odoosoo hedebe hagosoo obusomoo Godee mapoo goomoga

tenelame ka wedi simiyo?" diso. ¹⁹ Osoloso Yesuye odoo hamapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo tei too maga no olo tekepo paso. Esiga no toboloso di," diso.

Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei
(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Biame heeso Pelisi odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, "Godeeye wiligi doloso badeli goo ee kopolone sibileiyo?" diso.

Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Godeeye wiligi doloso badeli goo ee woola sibo agalaime.

²¹ Osoloso edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee hamapoo hagee moloso, o, koogee moloso, dee takalaime. Bei, Godeeye wiligi doloso badeli goo ee nima kulodu moloso," diso.

²² Osoloso see o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, "Odo Holo mo biame oso siboga niyo agalame goomogalai biame ee sibileiso. Esino niba agalaime. ²³ Osoloso see edebeeyo nimapoo takolone, 'Odo Holo a koo badoso, o, hamapoo badoso,' dee takooga, dia to mapoo tei toloso omapoo na agala di.

²⁴ Esino Odo Holo ayo sibilei biame ee, kei ebiedi buguga mi susuga egee gadeebugu egeesee selaiso. Egeeseega odoo susuga oso agalaiso.

²⁵ Esino daga Odo Holo a dala toowa talaiso. Osoloso

odoo epedee hagee do oso a diya gowoolaiso.

²⁶ Nowaye badebei biame omapoo goo peledaba, goo hedebe egeesi masi oso Odo Holo ayo sibilei biame omapoo peledabalaiso.

²⁷ Nowaye badebei biame mapoo edebeeyo nei na howo na dolone dobolone, soboso giso obuo osoloso gisoso sobo huya dolone debeiso. Egeesee solone doboome, biame heeso Nowa du ma kulodu gadiso. Eseme howo toowa duwa oso sibileso odoo susuga piliguso.

²⁸ Osoloso goo hedebe egeesi masi oso Loteeye badebei biame mapoo peledabaso. Bei, Loteeye badebei biame mapoo edebeeyo nei na howo na dolone debeiso. Osoloso biso emegei nei pidi nei pidi dolone debeiso. Osoloso nei howo sogo, moso togo dolone debeiso. ²⁹ Egeesee solone doboome biame heeso, Loteeye Sodom mi poogoloso dime, kei ma dokodooga dou sabolo osoloso yo dei heliye oso sibileso odoo Sodom mi mapoo debeli susuga piliguso.

³⁰ Esiga Odo Holo ayo sibilei biame mapoo odoo susuga oso goo egeesi tolone dogo, ee ma kulodu a ka sibilei. ³¹ Esiga

biame omapoo odoo hau mapoo badebei oso see moso kulodu o bi talame gadilei tekeponee. Osoloso

odoo homolee mapoo nei howo sogomologa, yo see mosopoo wedi dilei tekeponee. ³² Esiga niba Loteeyo osobowo goo ee goolee. ³³ Esiga odoo agayo o gie badeli eyo nediliyo pidilame wegegeega, o gie badeli egee osugobalaiso. Esino odoo agayo mo goo maga o gie badeli peegoo magooga, yo badoboso kookaiyo gie osee badalaiso. ³⁴ Esiga ayo nimapoo taka, biame omapoo giso bakadio kida hedebe mapoo tileiso. Esino odoo hee ido polone, odoo heeno omapoo pagalaiso. ³⁵ Osoloso biame omapoo sobo bakadio wo gamalaiso. Esino sobo hee ido polone, sobo heeno omapoo pagalaiso. [³⁶ Osoloso biame omapoo giso bakadio homolee ma kulodu tou tomo sileiso. Esino odoo hee ido polone, heeno omapoo pagalaiso.”]

³⁷ Yesuye to hageesee takoloso koodobume, o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Lodee, goo hagee kamapoo peledabalaiyo?” diso.

Eseme Lodeeye dimapoo nei egeesee takaso, “Mi hee mapoo gala ta eyo su hune mologa, kukodee susuga hune egee nalame omapoo busiliso,” diso.

18

Sobo bauwo goo maga wudu taka

¹ Osoloso Yesuye see tobu wudu taka hamaga o hamamee dili odoo dimapoo eligiso, diayo biame susuga Godee mapoo takomo silone gowoolega pagalame.

² Egeeseelone yayo egeesee takaso, “Mi hee mapoo goo midili odoo badebeiso. Esino yo Godeebolo ebilega badolone, odoo koo gweli.

³ Osoloso mi hedebe omapoo sobo bau hee badebeiso. Esino sobo hagoso biame susuga goo midili odoo hamapoo sibilesi howolone egeesee takeliso, ‘Nayo a pidilone odoo amapoo ha egee tomolo eyo goo midil,’ deliso.

⁴ Esino goo midili odoo oso daga sobo hagee pidilei yo goomegele. Esino biame susuga sobo hagoso yimapoo sili sileeme ogoloso egeesee gooleeso, ‘A Godeebolo koo ebili osoloso a odoo koo gweli.’ ⁵ Esino a sobo hageeyo to dumeleso diya gowoo. Esiga yayo see mo moso mapoo sibili ee pagalame yo pidileiso,’ diso.”

⁶ Esiga Lodeeye egeesee takaso, “Goo medee koo midili odoo eyo goo hagee ogoloso goo goolee medee kibiya te. Bei, goo midili odoo hagoso daga sobo hagee pidilei gowoomeleso see hamamee yo pidiso.

⁷ Esiga Godeeye hesiga odoo oso biame sabolo gesi sabolo yimapoo hoowa mologa ogoloso diba tei pidileiso. Osoloso yayo diayo yimapoo

taka to ee duloso nei tenelai koo dagili. ⁸ Esiga ayo taka, Godee o odoososo yimapoo hoowa duloso goomoga sabolo diba pidiliso. Esino Odoososo Holo ayo see wedi sibilei biame mapoo, mipoo hamapoo tei too goo ee molo agalaisomo?”

Pelisi odoososo sabolo osolososo tekisi molee misigeli odoososo sabolo

⁹ Odoososo abo dieso nediliyo diba Godeeyo howo woola tekepo dolone, hee odoososo abo tokenee deli odoososo mapoo Yesuye wudu taka hageesee takaso, ¹⁰ “Odoososo bakadio, Pelisi odoososo sabolo osolososo tekisi molee misigeli odoososo sabolo, Yu odoososo tei moso mapoo Godee mapoo takalame palaso. ¹¹ Osolososo Pelisi odoososo oso tobolososo obusoso tobudulone dokodoo hageesee takaso, ‘Godee, a namapoo goomoga to taka. Bei, a odoososo abo egesinee. Bei, diba adaba bi teliso, osolososo goo tokenee teliso, osolososo diba adaba sobo sabolo giso sabolo heli teliso. Osolososo a see tobu namapoo goomoga to taka. Bei, a tekisi molee misigeli odoososo keeseenee. ¹² Bei, a sadee hedebe ee ma kulodu biame bakadio nei nelega tei dolososo badeliso. Osolososo ayo bi too biame mapoo mo bi 10 ee ma kulodu hedebe namapoo teneliso,’ diso.

¹³ Esino tekisi molee misigeli odoososo oso hamameedee hoogoo bia omaga tobolososo

o goo tokenee mapoo gooholone o su eyo nediliyo o budo mapoo kobugulososo oo goobodo bulososo tobudulone Godee mapoo egeesee takaso, ‘Godee, a tei medee diya tokenee odoososo. Esiga nayo a sooloo dolone mo goo tokenee eyo nei na tenee,’ diso.

¹⁴ Esiga ayo nimapoo taka, tekisi molee misigeli odoososo hagoso o mosopoo wedi dulone, Godeeyo howo woola abaga tekepo odoososo dolososo diso. Esino Pelisi odoososo mapoo goo hageesi mauwe meleeso. Esiga odoososo agayo eyo nediliyo yo toowa daga, nei yo Godeeyo pepooko dalaiso. Esino odoososo agayo eyo nediliyo yo pepooko daga, nei Godeeyo yo toowa dalaiso.”

Yesu sabolo holaiso sabolo (Mat 19:13-15; Maka 10:13-16)

¹⁵ Biame hedebeso odoososo aboso holope Yesu mapoo ido sibadeeso, o deeso sigolososo pidilame. Esino o hamamee dili odoososo oso goo egee ogolososo hamaga takaso. ¹⁶ Esemee Yesuye holaiso gilimadolososo, o hamamee dili odoososo dimapoo egeesee takaso, “Holaiso amapoo sibilei soowa. Niyo na hamaga takee. Bei, edebeeyo holaiso hageesi masi poga, diba Godeeyo wiligi dolososo badeli mapoo gasibileiso. ¹⁷ Ayo nimapoo taka, edebeeyo o goo holaiso

masi amamo to mapoo mesimo sili, egeesi selega poogoloso, Godee mapoo mesilega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei mauwe.”

Bi bei odo
(*Mat 19:16-30; Maka 10:17-31*)

¹⁸ Wiligi odo heeso sibilesa Yesu mapoo egeese takaso, “Eligili odo tekepo, ayo ogoogo toga kookaiyo badoboso gie badeli ka talaiyo?” diso.

¹⁹ Esem Yesuye nei yimapoo egeese takaso, “Bei kasalame nayo a tekepo odo dee ka takala? Tekepo odo hee koo badoso. Esino hedebe Godeeno tekepo. ²⁰ Esiga Godeeyo tei magoo no olo gooleedooso: adaba kooka sobo na peedee hui, osoloso odo na wooloome, osoloso heli na te, osoloso odo hee mapoo gamenee na gigidi, osoloso nama dio noowee dio oso taka to omapoo mesie.”

²¹ Esem odo oso Yesu mapoo egeese takaso, “A holope pepooko maga simi tei magoo susuga hagee tobulo tomo simiso,” diso.

²² Esem Yesuye o to dulo nei egeese takaso, “No goo hedebe dooboo dagadi moloso. No dileso nee bi susuga odo abo mapoo tenee, nei molee talame. Osoloso bi too eyo nei molee ee bi mauwe odo mapoo pi. Nayo egeese seega, Kei mi ma dokodoo bi tekepo nee

hu sabolo mologa agalaiso. Esiga no a deede sibe,” diso.

²³ Odo hagoso Yesuwo to dulo diya pupudaso. Bei, yimapoo bi bei melega. ²⁴ Esem Yesuye yimapoo bolone egeese takaso, “Bi bei odo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadilei diya kalawa. ²⁵ Esiga dugo duseli midole ou maga kemol be toowa oso gadilei kalawa. Esino bi bei odo oso Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibilei diya kalawa toowa.”

²⁶ Esem o hamamee dili odo oso eligi goo hagee dulo egeese takaso, “Esino kalawa ege odo agayo gie badeli ka talaisomo?” diso.

²⁷ Esem Yesuye dimapoo egeese takaso, “Edebeeyo eyo nediliyo o gie badeli pidilei tebile. Esino hedebe Godee yino teiba. Bei, yayo goo susuga ee moodoolai yimapoo kalawa mauwe,” diso.

²⁸ Esem Pitaye Yesu mapoo egeese takaso, “Iba ibada bi susuga poogoloso, no dodomo simiso,” diso.

²⁹⁻³⁰ Esem Yesuye dimapoo nei egeese takaso, “Ayo nimapoo taka, edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo maga o moso sabolo, osoloso osobo sabolo, osoloso emei dio sabolo omolo sabolo, osoloso ama dio owee dio sabolo, osoloso owolo dio sabolo poogoloso siboga, yayo epedee hamapoo nei toowa

talaiso. Osoloso hamamee yo kookaiyo badoboso gie badeli talaiso,” diso.

Yesuye see eyo talai goo ee taka

(Mat 20:17-19; Maka 10:32-34)

³¹ Osoloso see Yesuye o hamamee dili odoo 12 gili-madoloso peegoo gilimado dileso dobolone dimapoo egeesee takaso, “Iba epei Yelusalem mi mapoo polososo. Esiga Godee maga to tolososo kokodo takomo sili odoo oso daga Odoo Holo mo goo hogugu susuga omapoo peledabalaiso. ³² Osoloso a Yu odoonee mapoo tenelaiso. Osoloso diayo a manalaiso, osoloso amapoo tokenee goo moodoolaiso, osoloso amapoo makawo pagalaiso. ³³ Osoloso a tiso dabalaiso, osoloso a wooloomalaiso. Esino a midoo ma kulodu tamoloso, biame bakadio hedebe di poogoloso see gie badeli tolososo hogabileiso,” diso.

³⁴ Esino Yesu o hamamee dili odoo oso to hagee duloso goo eyo bei medee kibiya gooleedele. Bei, goo eyo bei dimaga mada magooga.

Yesuye odoo howo neliga tekepo moodoo

(Mat 20:29-34; Maka 10:46-52)

³⁵ Yesu Yeliko mi koola mapoo sibumolome, odoo howo neliga oso Yesuye sibilei eli pee mapoo badolone molee howameleeso. ³⁶ Egeeseelone

odoo mooloogoodoo susuga oso to boowoomo sibume duloso odoo abo mapoo woosaso, ogoo goo oso peledaba beleso. ³⁷ Esemee odoo aboso yimapoo takolone egeesee takaso, “Yesu Nasalet odoo oso odoo abo sabolo ka diyadee,” diso.

³⁸ Yo to hagee duloso neligidi iso, “Yesu, Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone a pidiye!” demeleso.

³⁹ Esino odoo malalo diyadee oso yimapoo to kitulugu sabolo egeesee takaso, “No to mauwe badebee,” diso. Esino edebeeyo yimapoo egeesee takeme, yayo dia to mapoo dulega, to kitulugu sabolo neligidi egeesee takolone badebeiso, “Deibidiyo amawe, nayo a sooloo dolone a pidiye!” demeleso.

⁴⁰ Esemee Yesu o to duloso omapoo kookoo toboloso tobudulone, odoo abo dimapoo egeesee takaso, “Odoo egee hamapoo ido sibe,” diso. Osoloso odoo howo si olo Yesu mapoo ido sibileso badoboome, Yesuye yimapoo egeesee takaso, ⁴¹ “No ayo namapoo ogoo goo moodolai goomogodo?” diso.

Esemee howo neliga odoo oso nei yimapoo egeesee takaso, “Lodee, mo howo tekepo pe. A see agalai goomogo,” diso.

⁴² Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Esiga no epedee nee howo see ege.

Bei, no tei tooga, no see olo tekepo paso,” diso. ⁴³ Esemé haga booloogelega o howo bakadio see tekepo paso. Esemé yayo Yesubolo dulone Godee mapoo goomoga poudoomo diso. Esemé goo peledaba hagee egei odoó susuga oso Godee mapoo goomoga poudoomo diyadeeso.

19

Sekiyes tekisi molee misigeli odoó

¹ Yesu Yeliko mi mapoo peledoboloso, see mi domo abaga dimeleeso. ² Mi omapoo tekisi molee misigeli wiligi odoó taba badebeiso, o hu Sekiyes. Osoloso yo bi bei odoó. ³ Yesu eli domo abaga dumolome, odoó susuga oso yo agalame diya mooloogoodooso. Sekiyes yo Yesu agalai goomogaso. Esino yo odoó diya deiye-poga, yayo Yesu agalai odoó mooloogoodoo oso yo gooloogooso. ⁴ Esemé Sekiyes yo Yesu agalame Yesu diayo sibatemelee eli su mapoo malalo saga hoguo dileso homo ma dokodoo peleso badebeiso.

⁵ Esemé Yesuye sibileso egeino, Sekiyes yo homo ma dokodoo peleso badoboome ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Sekiyes, no saga miyomoo mei. A epei nobolo hodobo nee mosopoo dilei goomogo,” diso. ⁶ Esemé

yo saga miyomoo meileso, goomoga sabolo Yesu o mosopoo ido diso.

⁷ Osoloso odoó susuga oso goo hagee ogoloso diya gowoolone egeesee takaso, “Yesu tokenee teli odoowo mosopoo diso,” dee takaga meleeso.

⁸ Osoloso diba dileso Sekiyeseeyo moso mapoo dobolone Sekiyeseeye to-boloso egeesee takaso, “Lodee, a epei goo hageesi moodoolaiso: Ayo mo bi abo hodio ee bi mauwe odoó mapoo pileiso. Osoloso adaba molee ayo gamenee taka maga ayo hedebe too eyo nei see mawo dimapoo nei toowa bakadio bakadio di egeesi dimapoo tenelaiso,” diso.

⁹ Esemé Yesuye Sekiyeseeyo to duloso yimapoo egeesee takaso, “Epei moso hageeyo kulodu debeli odoó mapoo gie badeli goo olo tosimiso. Bei, Sekiyes hagee nose Eibalahameeyo amawe. ¹⁰ Bei, Odoó Holo ayo simi hagee tei tele poogoo odoó peegoo osugoba ee esiameloso ogoloso diba gilimadoloso dimapoo gie badeli tenelame ka simi,” diso.

Wiligi odoó oso o tou teli odoó mapoo molee tenee (Mat 25:14-30)

¹¹ Edebeeyo Yesuwo to hagee dulone dobolone egeesee goolone debeiso, “Yesu Yelusalem koola

19:7: Luka 15:2 **19:8:** Exo 22:1; Num 5:6-7 **19:9:** Diye 16:31; Luka 13:16

19:10: Luka 15:4-5; Yon 3:17; 1Tim 1:15

mapoo sibilesa badoso. Esiga Godeeye wiligi doloso badeli goo onosee koola tooboo malaiso,” demeleeso. Egeesee gooloogamelee ogoloso, Yesuye wudu taka hagee takaso, ¹²⁻¹³ “Osoloso wiligi odoo hee mi eli sage mapoo gibadeli hu tala dilame badolone, o tou teli odoo 10 gilimadoloso dimapoo molee ko mina* deli hedebe tenee, hedebe tenee diso. Esiga yayo dimapoo egeesee takaso, ‘Niyo ayo see wedi sibilei ee bolone molee see toowa palame, biyo moso togoloso bei mooloogee,’ diso.

¹⁴ Osoloso yo dime, o mosobia oso yo diya gowoolone, yima hamamee odoo abo diye diso, yayo diba gibadalai goo maga diayo gowe goo ee takalame.

¹⁵ Esino odoo egee gibadeli hu toowa toloso see wedi simiso. Yo see wedi sibilesa odoo molee yayo pi ee gilimadooso, molee toowa mala beleso agalame.

¹⁶ Osoloso daga odoo heeso malalo sibilesa egeesee takaso, ‘Nayo molee amapoo tenemeni oso biyo moso togoloso bei mooloogoloso see molee ko mina deli abo 10 egeesi tooso,’ diso.

¹⁷ Esemee gibadeli odoo oso yimapoo goomogolone egeesee takaso, ‘No tou medee tekepo todoo. Esiga nayo goo pepooko hagee

medee bameleega, see nayo mi 10 wiligi doloso bolone badalaiso,’ diso.

¹⁸ Esemee see omapoo badeli tou teli odoo hee oso sibilesa egeesee takaso, ‘Nayo molee amapoo tenemeni oso biyo moso togoloso bei mooloogoloso see molee ko mina deli abo dee tiadoo egeesi tooso,’ diso.

¹⁹ Esemee gibadeli odoo oso yimapoo egeesee takaso, ‘Nayo mi dee tiadoo wiligi doloso bolone badalaiso,’ diso.

²⁰ Osoloso see tou teli odoo hamameedee oso sibilesa egeesee takaso, ‘Wiligi odoo, nee molee hagosu. Nayo amapoo teneme, todilesu dugosu tiadoloso mada magooso. ²¹ Bei, no diya kitulugu odoo. Esiga a nobolo diya ebiaso. Osoloso nayo kitulugu maga odoo aboso bi ma ee teliso. Osoloso odoo aboso nei segei nayo gebiseliso,’ diso.

²² Esemee o wiligi odoo taba oso yimapoo egeesee takaso, ‘No tou tokenee teli odoo. Esiga no to egeesee taka goo omaga, ayo nee goo midileiso. Bei, nayo takolone a diya kitulugu odoo diso. Osoloso nayo amapoo takolone ayo kitulugu maga odoo aboso bi ma ee teliso diso. Osoloso odoo aboso nei segei nayo wulo gebiseliso. ²³ Egeesi ma kulodu bei kasi maga molee toowa palame molee

* **19:12-13:** Molee ko mina deli hagee molee toowa. Esiga tou teli odoo oso tou tomo dimeleso biame 100 tugodoga, eyo nei molee ko mina deli hedebe teliso.

19:17: Luka 16:10

gibadeli odoowo mosopoo magelega ka poogoowo, ayo see wedi sibilesa molee toowa poloso mologa ka talai?' diso.

²⁴ Yo egeesee badolone odo koola omapoo tebidi mapoo egeesee takaso, 'Niba yimapoo molee ko mina deli egee molo tolosa see molee ko mina deli 10 too odo mapoo tenee,' diso.

²⁵ Esem e diayo yimapoo egeesee takaso, 'Wiligi odo, no ege, yo molee ko mina deli 10 olo tolosa badosa,' diso.

²⁶ Esino wiligi odo oso dimapoo egeesee takaso, 'Ayo nimapoo taka, odo agayo dimapoo bi tenee ee medee gibadoga, dimapoo see bei tenelaiso. Esino odo agayo dimapoo tenee bi ee medee gibadelega poogooga, dimapoo bi pepusa abo egee molo tolosa peegoo todileiso. ²⁷ Osolosa odo agayo ayo diba gibadalame seme amapoo gowe, diba hamapoo iyado sibilesa mo howo woola piligi,' diso."

Yesuye Yelusalem mi mapoo wiligi odo masi tobulosa gadi

(Mat 21:1-11; Maka 11:1-11; Yon 12:12-19)

²⁸ Yesuye to taka hagee koodobulosa see Yelusalem mapoo dimeleso. ²⁹ Yo Olipi mubi kuli mapoo mosodei bakadio, Betapage osolosa Betani koola mapoo peled-abaso. Osolosa o hamamee dili odo bakadio diye dolone dimapoo egeesee

takaso, ³⁰ "Mosodei koogee mapoo dileso omapoo ogoga, be hu gie kauwa donki edebeeyo wagi ma dokodoo bulosa dilega poogoo ee, o mu mapoo ebigisa bagagolosa, omou mapoo bagagoo molosa. Esiga be ee niyo ebige pidi poogolosa, hapoo hado sibe.

³¹ Egeesega odo heeso sibilesa nimapoo takolone, 'Bei kasalame be hu donki ebige ka pidibagala', dee takooga, niyo yimapoo to nei egeesee takee, 'Lodeeye be hagee talai goomogona,' dee takee," diso.

³² Esem e o hamamee dili odo oso Yesuye taka to ee dulosa mi omapoo diyadeeso. Diba dileso egeino, goo susuga Yesuye taka to sabolo tobulosa molome egeiso. ³³ Esem e diba donki be hu ee ebige pidimeleeno, be eyo amameeye dimapoo egeesee takaso, "Niba kasalame be ebige ka pidibagala?" diso.

³⁴ Esem e nei diayo dimapoo egeesee takaso, "Lodeeye be hagee talai goomogona," diso.

³⁵ Esem e diayo donki be ee Yesu mapoo hado simiso. Osolosa dibada kekeisili dugo tigadolosa donki be eyo wagi ma dokodoo malos, Yesu dee mapoo tolosa dokodoo bediso. ³⁶ Yo be ma dokodoo bulosa dumolome, odo susuga oso dibada kekeisu dugo susuga tigadolosa yayo dilei eli mapoo poomo diso.

37 Osoloso Yesuye Olipi mubi ma dokodooga Yelusalem mapoo moomolome, o hamamee dedeli odoosusuga oso yayo goosomomo di moodoomo sileegoo maga Godee mapoogoomoga neligidi poudoomomouso.

38 Egeeseelone diayo egeese takaga meleeso, "Wiligi odoos taba ee Godeeyo hu magakitulugu sabolo egeesibo o hu dokodoo poude!

Osoloso Kei mi ma dokodoo mesie goososo mele dee!

Osoloso Kei mi ma dokodoo badeli Godee mapoogoomoga poude!" deetakolone debeiso.

39 Esino mooloogoodoo toowa ee ma kulodu Pelisiodoo abo omapoo debeiso. Diayo Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoos, no nee hamamee dedeli odoos diba to koodobilame dimapoo to kitulugu sabolo takee," diso.

40 Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo taka, odoos hagee bia oso to mauwe duga, nei yo susuga hagoso to neligidi kesalaiso," diso.

Yesuye Yelusalem mi ogoloso pisa

41 Yesu Yelusalem koola mapoo dulone, Yelusalem mi ee malalo molo ogolosopusulone egeesee takaso, 42 "Yelusalem odoos, niba kaseeyo? A diya goomogo,

epedee niyo mesie goosoloso sibilei goosono diyagooledalame. Esino nibagoo hagee medee ogolosokoo gooleedo. Bei, mesie goos ee nimaga mada magoomoloso. 43 Esiga nimapoo haiteli odoos oso nee mi beeleeppee maga sulo doboloso mi kukaloso omaga peleso mi edebeeyo bia ee ma kulodugadilei biame oso nimapoo sibileiso. 44 Osoloso diayonibada moso guobuguloso odoos susuga piligileiso. Osoloso nibada mi guobuguee ma kulodu yo heesoyo hee ma tobudoo molo agalaime. Esiga goos hageesioos nimapoo peledabalaiso. Bei, Godeeye niba pidilame simi ee niyo medee ogolosokoo gooleedo."

Yesuye Yu odoowo tei moso mapoo pala

(*Mat 21:12-17; Maka 11:15-19; Yon 2:13-22*)

45 Yesu Yelusalem mi mapoo gadileso Yu odoowo tei moso mapoo palaso. Yo moso ee ma kulodu gapeleso tobudulone egeino, odoos susuga oso bi odoos abo mapoo tenelo nei ka to domolome egeiso. Esemee yayo bi eyo ama dio susugamoso ee ma kuloduga peegoo hasiso bugulone egeesee takomo sileeso, 46 "Niba goolee, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Mo tei moso ee howo gisili moso oso,' diso. Esino niyo Godeeyo moso

hagee heli teli odoososo mada debeli moso paso,” diso.

⁴⁷ Yesu Yelusalem mi mapoo dileso badolone biame susuga Yu odoowo tei moso ma gapeleso odoosusuga mapoo Godeeyo to eligimeleeso. Esemetei moso wiligi odootebisa sabolo, osoloso tei eligili odoosabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odootebisa oso Yesu wooloomalame eliesiamo silesibiso. ⁴⁸ Esinodiba Yesu wooloomalai eliegele. Bei, odoosusuga oso Yesuye eligi goo ee hodudileso diya goomoga saboloduliso.

20

Yesuye kitulugu magawoosa
(*Mat 21:23-27; Maka 11:27-33*)

¹ Biame hee mapoo Yesu Yu odoowo tei moso mapoo peleso odoosusuga mapoo Godeeyo to eligimolome, tei moso wiligi odootebisa sabolo, osoloso tei eligili odoosabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoososo Yesu mapoo sibilesogeeseetakaso, ² “No ogosokitulugu maga goo hageeka moodoomo silala? Odoosagayo namapoo kituluguhagee ka teneeyo?” diso.

³ Esemes Yesuye dimapoo nei egeeseetakaso, “Ayo woosali to hedebe nimapoo woosalaiso. Esiga niyomapoo takee, ⁴ Odoosohowolugumo silame Yoneemapoo kitulugu odoosagayo

ka teneeyo? Godeeyeteneeyo, o, edebeeyoteneeyo?” diso.

⁵ Esemediayo to hageeduloso, dieso nediliyodimakulodu to moulone egeeseetakaso, “Iyo kaseetakalaiyo? Iyo Godee maga simideetakooga, yayo imapoo egeeseetakalaiso, ‘Bei kasi maga niyo Yoneeyo to mapoo tei telega ka poogoowo?’ deetakalaiso. ⁶ Osolosoiyo see yayo kituluguee edebeeyo teneedoo, deetakooga, see odoosusuga oso imapoo komonolone iba wooloomalame yosoenigileiso. Bei, odoosusuga oso Yoneeyo tei Godee magato tolosokokodo takomosi odoodoo, deegweliso,” diso.

⁷ Egeeseelone diayo nei Yesu mapoo egeeseetakaso, “Yoneeye kitulugu too eyobei, iba gooleedele,” diso.

⁸ Esemes Yesuye dimapoo egeeseetakaso, “Esiga ayokitulugutomo hageesulogoo ee nimapoo takalaime,” diso.

Tou tokenee gibadeli odoosoyoo maga wudu taka
(*Mat 21:33-46; Maka 12:1-12*)

⁹ Osoloso Yesuye see wudu taka hamaga odoosomapoo egeeseetakaso, “Biame heeso odoosohoo homoleema kulodu geleipi howosegeiso. Yo geleipi howosogoloso eyonei odoosabomaga nei tamalame dimapoo bameleeye doloso, yomi hee eli sage mapoo badalame

diso. ¹⁰ Yo omapoo dileso badoboome, homokokoso bi moodolai biame oso simiso. Osoloso yayo o tou teli odo hee mapoo o homolee mapoo dileso homokoko abo diayo gooloo ga ee tala dileso to sibeye diso. Esino omapoo dileso peledoboome, homolee gibadeli odo oso yo woomele poogoloso bi mauwe see wedi di diso. ¹¹ Egeesee ogoloso amameeye tou teli odo hee diye diso. Esino gibadeli odo oso odo hagee sabolo woolone yimapoo ebili goo teneloso bi mauwe see wedi diye diso. ¹² Esem amameeye see tobu o tou teli odo hee diye diso. Esino yinosee gibadeli odo oso woomele poogoloso peegoo habuguso.

¹³ Egeesee see ogoloso amameeye eyo egeesee gooleeso, 'Ayo ogo goo moodolaiyo? A see mo holo ayo gooma diye dalaiso. Egeesee seega diayo o to mapoo mesilei malaiso,' diso.

¹⁴ Esino homolee gibadeli odo oso homolee eyo amayo owoloye simi ogoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, 'Holo hagoso ama toga, amamo bi gilibo susuga ee yayo talaiso. Esiga yo wooloomaloso homolee hagee iyo tomo,' dee takaga meleeso. ¹⁵ Egeeseelone diayo holo egee homolee peegoo ido dileso wooloomaso."

Yesuye to hagee taka koodobuloso badolone o to

dulone debei odo mapoo egeesee takaso, "Homolee eyo amameeye homolee gibadeli odo mapoo ogo goo moodolaiyo?" ¹⁶ Yo sibilesi diba piliguloso see odo dia toloso o homolee gidebeeye dalaiso," diso.

Esem odo susuga Yesuwo to dulone debei oso egeesee takaso, "Goo hageesi oso peledabalai tekeponee," dee takaga meleeso.

¹⁷ Esino Yesuye dimapoo bolone egeesee takaso, "Esino bei kasalame Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee ka takoosomo?

'Moso tegeli odooso omou gowoolone togobugu oso see moso omu domo pupodoo ka moloso.'

¹⁸ Esiga odo agayo omou omapoo takodee buguloso homodobuoga, yo dala toowa talaiso. Osoloso omou oso odo hee bulugu magooga, odo ee ebidi bigileiso," diso.

¹⁹ Esem tei eligili odo sabolo osoloso tei moso wiligi odo tebisa sabolo oso Yesuye wudu taka hagee gooleedoloso takolone, "Ibada goo ee takoo," doloso, yo omapoo talame eli esiaso. Esino diba odo mooloo-goodoo toowa ogoloso Yesu talai ebigasoo.

Sisa mapoo tekisi molee tenelai goo

(Mat 22:15-22; Maka 12:13-17)

²⁰ Egeesi ma kulodu tei eligili odoo sabolo, osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu wooloomalame eli esilone, diayo eli kweli odoo abo diye dolone egeesee takaso, “Niba dileso gamenee odoo tekepo masi silesibulone, yimapoo woosali to oso woosamo silesibe. Egeesi ma kulodu Yesuye nei to tokenee kasee takooga, iyo yo tolosa gamalee wiligi odoo mapoo tenelaiya,” diso. ²¹ Esem diayo Yesu mapoo dileso to hodolone egeesee takaso, “Eligili odoo, iba gooleedooso, nayo eligi ma kulodu no hedebe tekepo goo ono eligili. Osoloso no odoo su mapoo koo egeli. Esino no tei Godeeyo goo ono ka eligimo sili. ²² Esiga Loum gamalee wiligi odoo Sisa mapoo tekisi molee tenelai tekepowa, o, tokeneeyo?” diso.

²³ Esino diayo Yesu yimapoo gamenee takalame si gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, ²⁴ “Amapoo molee ko hee eligi,” diso. Osoloso yayo molee ko tolosa tobudulone egeesee takaso, “Molee hamapoo agamo mudu sabolo osoloso agamo hu sabolo mololo?” diso.

²⁵ Esem diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Sisayo mudu sabolo, osoloso o hu sabolo oso ka molo,” diso.

Esem Yesuye tobudulone dimapoo egeesee takaso, “Niba Sisayo bi ee Sisa

mapoo tenee, osoloso Godeeyo bi ee Godee mapoo tenee,” diso.

²⁶ Esem diayo Yesuye to nei tekepo taka duloso diya howoogadolone to abo takele poogooso. Egeesi ma kulodu Yesuye odoo howo woola to tokenee takelega poogoome, diayo yo talai eli egele poogooso.

Ta maga see hogabili eyo goo maga Yesu mapoo woosa (Mat 22:23-33; Maka 12:18-27)

²⁷ Osoloso Sedisi odoo aboso Yesuye badebei mapoo sibadeeso. Odoo hagee biaso takolone odoo wedia see hogogabileime deliso. Esem diayo sibilesa Yesu mapoo egeesee takaso, ²⁸ “Eligili odoo, Moseseeye imapoo kokodo takolone egeesee hoguguso, ‘Gisoso sobo huloso holo soomagelega toga, see omoloye emei ta eyo osobo bau huloso emeiyo hu maga holo soolooga magee,’ diso. ²⁹ Esiga odoo heeso giso holo 7 soomagooso. Osoloso daga emeiye sobo huso. Osoloso yo holo soomagelega taso. ³⁰ Osoloso omoloye emei ta eyo osobo bau huso. Esino holo soomagelega taso. ³¹ Osoloso omolo hee domo oso bau see huloso, holo soomagelega taso. Egeesee semelee ososee omolo dio 7 susuga holo soolooga magelega wediaso. ³² Osoloso hamameedee sobo bau yinosee taso. ³³ Esiga odoo wedia maga see

hogogadilei biame mapoo sobo egee tei odoos agamo osobo dalaisomo? Bei, giso 7 oso sobo hedebe hagee huso," diso.

³⁴ Esino Yesuye to nei dimapoo egeese takaso, "Epedee hagee do biame omapoo gisoso sobo huya, osoloso soboso giso obuo dolone ka doso. ³⁵ Esino Godeeye hesiga odoos oso wedia maga hogabuloso dogo, diba see giso sabolo sobo sabolo huleime. ³⁶ Bei, diba Godeeyo momaiye masi dobolone see wedileime. Osoloso diba Godeeyo owolo dio doloso dabalaiso. Bei, diba wedia maga hogogadi goo oso ka eligiso. ³⁷ Esiga Moseseeye daga hoogoo edebeeyo wedia maga hogogabilei goo ee o booka mapoo hoguguso. Bei, yayo homo du douso namolome, ogoloso goo ee hogugulone egeese takaso, 'Lodee yo Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob dibada Godeeso,' diso. ³⁸ Esiga Godee hagee wedia odoos dia Godeenee. Haye, odoos gie egee do dia Godee. Bei, Godeeyo howo woola odoos susuga gie doso."

³⁹ Esemee tei eligili odoos abo oso Yesu mapoo nei egeese takaso, "Eligili odoos, nayo egee takoo tekepo," diso. ⁴⁰ Esemee ee ma kulodu odoos susuga oso see Yesu mapoo woosalai ebiaso.

Keliso agamo owolowo?

(Mat 22:41-46; Maka 12:35-37)

⁴¹ Osoloso Yesuye see odoos susuga mapoo woosali to hagee takaso, "Bei kasi maga odoos aboso takolone Keliso ee Deibidiyo amawe dee ka takeliyo? ⁴² Esino Deibidiyo eyo Sam booka ma kulodu egeese takaso, 'Godeeye mo Lodee mapoo egeese takaso:

No abolo wiligi doloso badalame mo dee deede dokolo bie.

⁴³ Esiga nayo badolone namapoo ha teli odoos ee ayo dagadileiso.'

⁴⁴ Esiga Deibidiye Keliso o Lodee diso. Esino kasi maga Keliso ee Deibidiyo amawe dee ka takalaiyo?" diso.

Yesuye tei eligili odoos eyo goo taka

(Mat 23:1-36; Maka 12:38-40)

⁴⁵ Odoos susuga oso to dulone osee doboome, Yesuye o hamamee dili odoos mapoo egeese takaso, ⁴⁶ "Niba obeeyamo! Niyo tei eligili odoos mapoo medee ege. Diba dugo medee tekepo megigaloso silesibiliso, osoloso bi neiso teli mi mapoo debeli odoos oso diba ogoloso gauwuloso emegei di to takooga ee dulei onosee diya goomegeliso. Osoloso diba howo gisili moso ma kulodu wiligi odoos taba eyo debi mapoo bulumulame, osoloso wo toowa nolone odoos hu toowa too oso bili mapoo bulumulame goomegeliso.

⁴⁷ Esino diayo sobo bauwe ebilame gamenee takoloso,

dia moso sabolo bi sabolo di-ayo toloso omapoo dobolone, dia goo gagaloso Godee mapoo taka diya sageliso, odoo aboso diba tekepo odoo dee goolame. Esiga goo egeesi maga diba nei dala toowa talaiso.”

21

Sobo bauso emegei di bi tenee

(Maka 12:41-44)

¹ Yesu tei moso mapoo osee badolone egeino, bi bei odoo oso emegei di molee tooseli ki bi oso moodoo mapoo soomolome egeiso. ² Osoloso biame omapoo sobo bau bi mauwe oso molee ko ta bakadio tosibileso toosoome egeiso. ³ Esem e Yesuye goo hagee ogoloso egeese takaso, “Ayo nimapoo taka, sobo bau bi mauwe hagos tenee oso bi bei odoo oso tenee ee dagadiso. ⁴ Bei, bi bei odoo dia molee toowa osee molome molee su pepooko teneeso. Esino sobo bau bi mauwe hagee yimapoo molee ko esiesibo meleeno teneeso. Esiga yo wo talai molee olo mauwe,” diso.

Yesuye tei moso guobigilei goo sabolo osoloso mi hoo poogoo mapoo gooso peledabalai goo ee taka

(Mat 24:1-14; Maka 13:1-13)

⁵ Biame omapoo odoo aboso tei moso yo tekeposo tegei sabolo osoloso odoo susuga oso Godee mapoo

tenee bi tei moso ma kulodu ma molome ogoloso tekepo dee takaga meleeso. Esino Yesuye diayo takaga melee to ee duloso dimapoo egeese takaso, ⁶ “Niyo epedee moso sabolo osoloso bi sabolo ogoloso tekepo dee takemeni, ee hamamee guobigileiso. Egeesi ma kulodu yo heeso hee ma to-budoo malaime. Esino moso guobuguga, yo susuga oso mi mapoo misigeduboloso molo agalaiso,” diso.

⁷ Esem e odoo aboso yimapoo egeese takaso, “Eligili odoo, goo hagee kopolone ka peledabalaiyo? Osoloso goo hagos peledabalame mologa, ogoo gooso imapoo ka eligileiyo?” diso.

⁸ Esino Yesuye see dimapoo egeese takaso, “Niba obeeyamo! Odoo heeso niba tei goo maga see peegoo gilimado diyaga. Bei, odoo aboso sibileso gamenee takolone ayo diba diye di, dee takolone dieso nediliyo diba Kelisoso dalaiso. Egeeseelone diayo takolone Godeeyo biame olo simiso dee takooga, dia to duloso omapoo tei na te.

⁹ Esiga ha too goo sabolo osoloso galali goo sabolo oso peledoboomo duga, duloso niba haga na ebi. Bei, goo hageesi oso malalo peledabalaiso. Esino ee ma kulodu biame hamameedee saga sibileime.”

¹⁰ Osoloso Yesuye see tobu dimapoo egeese takaso, “Mi

toowa heeso mi toowa hee mapoo ha talaiso. ¹¹ Osoloso biame omapoo mi abo mapoo mibia toowa sibileiso, osoloso hodia goo sibileiso. Osoloso paiye opusomo opusomo di oso mi abo mapoo sibileiso. Egeesee semelee mapoo goo opusomo di oso kei ma dokodoo peledaba ogoloso odoo susuga oso diya ebigileiso.

¹² Esino goo hagoso epedee peledabelega mologa, niyo mo goo maga dala toowa talaiso. Egeesi ma kulodu odoo susuga oso nibada goo midilame dibada howo gisili moso mapoo ido polo dolone dabalaiso. Osoloso diayo niba neliga moso mapoo huyaso dolone dabalaiso. Osoloso see diayo mo goo maga niba gamalee wiligi odoo toowa tebisa mapoo gilimado peleso nibada goo midileiso. ¹³ Esino domo egee niyo mo goo ee dimapoo yilige bigilei biame tekepo ogoso. ¹⁴ Esiga niba goo medee goolee. Bei, odoo susuga oso niba goo midilei mapoo ido duga, niyo to takalai goo mapoo haga na koude. ¹⁵ Bei, domo omapoo ayo nimapoo goo goolee tekepo sabolo osoloso to tekepo takalai goo sabolo tenelaiso, nimapoo goweli odoo oso nibada to ee duloso to nei takelega pagalame. ¹⁶ Osoloso biame omapoo nibada ama dio sabolo, osoloso noowee dio sabolo,

osoloso nemei dio sabolo, osoloso nomolo dio sabolo, osoloso nee soosoo sabolo, osoloso nemegei odoo sabolo oso nimapoo dala teneli odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso diayo nima kulodu odoo abo piligileiso. ¹⁷ Esiga odoo susuga oso mo goo maga nimapoo heiga toowa malaiso. ¹⁸ Esino goo hagoso niba Godee maga pileime. ¹⁹ Esiga medee kibiya debee. Niba kibiya doga, gie badeli talaiso.”

Yesuye Yelusalem mi oso tokenee palai goo ee taka
(*Mat 24:15-21; Maka 13:14-19*)

²⁰ “Esiga niba Yelusalem mi ee ha teli odoo oso moso silodoboloso tebisamelee ogoga, Yelusalem mi ee olo tokenee palame ka seeso doloso ogoloso niba gooleedalaiso. ²¹ Egeeseega biame omapoo Yudiya mi mapoo debeli niba mubi dokodoo kukulo pele. Osoloso edebeeyo biame omapoo Yelusalem mi ma kulodu osee doga, diba onosee saga kukulo di. Osoloso odoo agayo biame omapoo Yelusalem mi peegoo doga, diba mi ee ma kulodu na gadi. ²² Bei, biame omapoo Godeeyo to booka mapoo hogugu goo sabolo tobulone, nei dala tenelame ka selai. ²³ Osoloso biame omapoo sobo koowasi sabolo osoloso holope too nedili sobo oso dala toowa

agalaiso. Bei, biame omapoo Godeeyo kamana goo oso siboga, goohele toowa sabolo osoloso dala toowa sabolo mi hamapoo sibileiso. ²⁴ Ee ma kulodu odo abo ee ha teli odo oso kaiyaso piligileiso. Osoloso odo abo ee tiso tegisaloso tou nei mauwe talame mi abo mapoo iyado du dolone dabalaiso. Osoloso biame omapoo Yelusalem ee Yu odoonee oso gagalabuguloso homoso abalaiso. Diba osee tebisa mologa, diayo goo egeesee semelee oso hoo pagalai Godeeye biame ee tenelaiso.”

Odo Holo oso sibilei goo
(*Mat 24:29-35; Maka 13:24-31*)

²⁵ “Esiga goo opusomo di oso osoko mapoo, osoloso a mapoo, osoloso giwo mapoo peledabalaiso. Osoloso mi toowa hamapoo abei maga howo ki toowa oso goowa duleiso. Egeeseega odo susuga oso dimapoo ogo goo oso peledaba beleso obulone goo tiadalaiso. ²⁶ Osoloso kei ma dokodoo kitulugu bi egee molo ee Godeeye halabigileiso. Egeeseega odo susuga oso dimapoo ogo goo oso peledaba beleso obugulone hoowama dalaiso. ²⁷ Esiga biame omapoo Odo Holo ayo kitulugu sabolo osoloso ayo toowa doloso badeli goo omaga mo gadeebugu sabolo osoloso kolobo sabolo siboga agalaiso. ²⁸ Esiga

niba goo susuga hagoso bei mooloogoo ogoga, ebilega to-boloso bolone ka debee. Bei, Godeeye niba gilimado dilei biame ee koola toobooso.”

Sogai maga wudu taka
(*Mat 24:32-35; Maka 13:28-31*)

²⁹ Yesuye see goo hamapoo wudu taka hamaga egeesee takaso, “Niba sogai ogoloso homo abo mapoo egege. ³⁰ Sogai du pisigaga ogoloso, wau biame koola tooboo doloso gooleedeliso. ³¹ Esiga hagonosee egeesi masi moloso. Niba goo ayo taka hagoso peledaba ogoga, Godeeye wiligi doloso badeli goo oso sibilei koola tooboo doloso gooleedalaiso.

³² Ayo nimapoo taka, odo biame omapoo dabalai ee osee dogo, goo susuga hagoso peledabalaiso. ³³ Esiga kei sabolo osoloso mi toowa sabolo mauwe pagalaiso. Esino mo to ee mauwe pagalaime.”

Niso nediliyo medee be

³⁴ “Esiga niba niso nediliyo medee be. Osoloso niba wo sabolo howo sabolo nolone dobolone mi toowa eyo goo mapoo haga na goolee. Bei, ti gama mapoo beso gaduga, tiso be egee bagagooga egee dio du egeesi masi ayo sibilei biame oso nimapoo dio di egeesi masi tenelai malaiso. ³⁵ Bei, biame ogoso odo susuga mi toowa hamapoo egee do mapoo sibileiso. ³⁶ Esiga niba niso nediliyo

medee bolone Godee mapoo takolone ka debee, niba biame oso peledabalai ee ma kuloduga kitulugu sabolo peegoo ka gadilame. Osoloso Odoos Holo mo mudugiyopoo kitulugu sabolo dabalame.”

³⁷ Yesu biame susuga Yu odoowo tei moso mapoo peleso odoos susuga mapoo Godeeyo to eligimeleso koodobuloso, see tilame gesi Olipi mubi mapoo polo demeleso. ³⁸ Esemee odoos susuga oso Yesuye eligi goo ee dulame gesikolodee tei moso mapoo sibilesa mooloogoo deliso.

22

Yudaseeye Yesu wiligi odoos tebisa mapoo tiasalame to magoo

(Mat 26:14-16; Maka 14:10-11)

¹ Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo nalai biame ee koola tabaso. Wo nali hagee Yu odoos takolone Godeeye gababia wo nali deliso. ² Biame omapoo tei moso wiligi odoos tebisa sabolo osoloso tei eligili odoos sabolo oso odoos mooloogoodoo toowa ogoloso obugulone, mada Yesu wooloomalame eli esiaso. ³ Biame omapoo Saitenso Yudas-Iskaliyot eyo kulodu gapalaso. Yudas hagee Yesuwo hamamee dili odoos 12 ma kulodu odoos hee yoso. ⁴ Esiga Yudaseeye tei moso wiligi odoos tebisa sabolo osoloso tei moso pee mapoo gidebeli

di wiligi odoos tebisa mapoo dileso, yayo Yesu tolosa dimapoo tenelame dibolo to mouso. ⁵ Esemee diayo goo hagee duloso tekepo doloso goomogolone Yudas mapoo molee tenelame takaso. ⁶ Esemee Yudaseeye yibolosee goo hamapoo tekepo dolone mada Yesu tolosa dimapoo tenelame eli esiaso.

Godeeye gababia wo nalame mopoodoo doo

(Mat 26:17-25; Maka 14:12-21; Yon 13:21-30)

⁷ Isipi mi maga peegoo di gooleebugu wo ne bei mooloogoo biame mapoo, Yu odoos Godeeye gababia wo nalame, sipi be hu weliso. ⁸ Esemee Yesuye see Pita dio Yonee dio mapoo egeesee takaso, “Niba dileso iyo gababia wo nalai ee mopoodoo dalame di,” diso.

⁹ Esemee diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Iyo kamapoo dileso wo nalai ee ka mopoodoo dalaiyo?” diso.

¹⁰⁻¹¹ Esemee Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Niba Yelusalem mapoo gadi. Niba omapoo gadilesa ogoga, odoos hee howo keedoloso dumologa tugodalaiso. Niba yo tugodaloso yo deede di. Niba yayo dileso moso kulodu gaduga omapoo dobolone, mosowo ama mapoo egeesee takee, ‘Eligili odoos oso o hamamee dili odoos sabolo Godeeye gababia wo nalai debi ee kasomo?’ dee takee.

12 Egeeseega yayo moso dokohodoo debi pooba toowa nimapoo eligileiso. Egeeseega niba iyo Godeeye gababia wo nalai omapoo ka mopoodoo de,” diso.

13 Esemé Pita dio Yonee dio to hagee duloso dileso egeino, goo susuga ee Yesuye taka goo sabolo tobuloso molome egeiso. Esemé diba gababia wo nalame omapoo mopoodoo dooso.

Lodee gooleebugu wo ne
(*Mat 26:26-29; Maka 14:22-25; 1Kol 11:23-25*)

14 Esemé diayo wo nalai biame ee sibume, Yesuye o hamamee dili odoo sabolo wo nalame bulumaso. 15 Yesu badolone o hamamee dili odoo mapoo egeese takaso, “A goomoga toowa sabolo badebeiso, ayo dala ma kulodu gadilega badolone, ayo nibolo Godeeye gababia wo nalai. 16 Bei, ayo nimapoo taka, ayo Godeeye gababia wo nali hagee hamamee see saga nalaimé. Esino Godeeye wiligi doloso badeli mi oso sibulone wo nali hageeyo goo bei woola yilige buguga, ayo wo nali hagee see nalaiso,” diso.

17 Esemé Yesuye kapu wain i keesoo toloso Godee mapoo goomoga takoloso koodobuloso dimapoo tenelone egeese takaso, “Niba kapu wain i keesoo toloso odoo heeso naloso koodobuuga see odoo hee mapoo ka teneé domo di. 18 Bei, ayo nimapoo taka, a epedee wain i naloso

hamamee see wain i saga nalaimé. Esino Godeeye wiligi doloso badeli mi oso siboga, ayo see wain i ee nalaiso,” diso.

19 Yesu see wo toloso Godee mapoo goomoga takoloso wo popeiso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo pulone egeese takaso, “Hagee mo suso, niba halo ka teneeso. Esiga niba a goolee sabolo dobolone wo hagee nolone ka debee,” diso.

20 Diba wo naloso koodobuloso Yesu see kapu wain i keesoo toloso Godee mapoo goomoga takaso. Osoloso o hamamee dili odoo mapoo tenelone egeese takaso, “Kapu wain i keesoo hagee Godeeye mo sawo maga to kitulugu magoo dia hagoso. Mo sawo hagoso niba halo ka sologo buguso. 21 Esino niba ege. A ha teli odoo mapoo tiasalai odoo ee mooloogoodoo hageeyo kulodu abolo badolone wo namoloso. 22 Esiga Godeeye to magoo ee dodolone Odoo Holo a talaiso. Esino Odoo Holo a ha teli odoo mapoo tiaseli odoo yo, yee! Bei, odoo yo dala talaiso.” 23 Esemé o hamamee dili oso to hagee duloso dieso nediliyo dima kulodu egeese takaga meleeso, “Agayo ima kulodu goo hageesi ka moodolaiyo?” diso.

Toowa doloso badalai goo maga wegiga

²⁴ Esemé Yesu o hamamee dili odoo oso dieso nediliyo dima kulodu odoo agayo toowa ka badosomo doloso wegigaso. ²⁵ Osoloso Yesuye goo hagee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Yu odoonee dia wiligi odoo tebisa oso dima hemi debeli odoo ee diayo diya kitulugu sabolo gidebeliso. Esino diba dieso nediliyo odoo susuga mapoo takolone diba odoo susuga eyo odoo deliso. ²⁶ Esino niba nima kulodu egeesee selai tekeponee. Esiga nima kulodu odoo agayo toowa ka badosomo? Yo daga malalo eyo nediliyo pepooko doloso badebee. Osoloso nima kulodu odoo agayo gibadeli odoo masi ka badosomo? Yo tou teli odoo masi mesie sabolo tou tolone ka badebee. ²⁷ Niba medee goolee, wo nalame badeli odoo sabolo wo pili odoo sabolo dima kulodu, odoo agayo toowa doloso ka badosomo? Odoo ee badolone wo nalame badeli oso toowa doloso ka badoso. Esino nima kulodu a wo pili odoo masi badoso. ²⁸ Niba ayo hegi goo ee ma kulodu sileeme, a koo poogoo dili. ²⁹ Esiga mo Mameeye o odoo gibadalame kitulugu amapoo tenee egeesi ayo nimapoo tenelaiso. ³⁰ Esiga ayo wiligi doloso badeli mi oso siboga, ee ma kulodu niba abolo hodobo dobolone wo nalaiso. Osoloso niyo wiligi odoo oso

debeli debi mapoo dobolone Isalael odoowo bala 12 ee gidobolone dia goo ee midileiso,” diso.

Pitaye Yesu boobado bigilei goo ee Yesuye taka
(*Mat 26:31-35; Maka 14:27-31; Yon 13:36-38*)

³¹ Yesu badolone Saimon-Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, Saimon, Saitenso niba tei kibiya beleso kukulo agalame Godee mapoo woosome, Godeeye yimapoo kitulugu olo teneeso, yayo egeesee moodoolame.

³² Esino ayo no halo Godee mapoo dokodoo olo takaso, nayo tei too peegeeyaga. Osoloso nayo amapoo see wedi simi biame mapoo, mo hamamee dili odoo hagee bia oso tei too ma kulodu kibiya dabalame nayo diba pidi,” diso.

³³ Esemé Pitaye nei yimapoo egeesee takaso, “Lodee, a nobolo neliga moso ma kulodu osoloso teli mapoo dilei mopoodoo doloso ka siloso,” diso.

³⁴ Esemé Yesuye Pita mapoo nei egeesee takaso, “Pita, ayo namapoo taka, epei gesi kolokolo takelega mologa, nayo a gooleedele doloso puodalai ee bakadio hedebe dalaiso,” diso.

³⁵ Yesuye see o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Ayo daga niyo to tekepo takomo silesibilame diye dolone molee sabolo,

22:25: Mat 20:25-27; Maka 10:42-45

22:26: Mat 23:11; Maka 9:35

22:27:

Yon 13:12-15

22:30: Mat 19:28

22:32: Yon 17:15

22:34: Luka 22:56-62

22:35: Luka 9:3; 10:4

osoloso o sabolo, osoloso kali bi abo sabolo toloso na di diso. Esino niba ee ma kulodu silesibulone, hegi goo abo egeisomo?" diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, "Haye, egele," diso.

³⁶ Eseme Yesuye see dimapoo egeesee takaso, "Epedee hamapoo nimapoo molee sabolo o sabolo mologa, ee toloso di. Osoloso nimapoo kaiya mauwe daga, nibada kekeisu dugo odoo hee mapoo teneloso nei molee toloso kaiya te. ³⁷ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, 'Edebeeyo yo mesiya masi wooloomalaiso,' diso. Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka goo oso amapoo peledabalaiso. O, tei takoo, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso mo goo maga taka goo susuga oso peledabalame siboso," diso.

³⁸ Eseme o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, "Lodee, no ege. Iba kaiya bakadio moloso," diso.

Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Bige oso," diso.

Yesuye Olipi mubi mapoo badolone Godee mapoo taka (Mat 26:36-46; Maka 14:32-42)

³⁹ Yesu goo eyo mood-eli egeesee moodoolone Yelusalem maga peegoo dileso Olipi mubi mapoo palaso. Eseme o hamamee dili odoo yibolo diyadeeso. ⁴⁰ Osoloso diba

dileso omapoo dobolone, Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba Godee mapoo takolone ka debee, goo tokenee mapoo gido duga homodobiyaaga." ⁴¹ Yesu egeesee takoloso dimaga pepooko hoogoo dileso ebiso miyomoo tugusaloso Godee mapoo takemeleeso. ⁴² Yesuye Godee mapoo takolone egeesee takaso, "Ma, no goomogoga, amapoo dala hagee sibo peegoo magee. Esino no goomoga goo ee te, ayo goomoga goo ee na te," diso. ⁴³ Eseme Godeeyo momaiye oso Kei mi ma dokodooga sibilesyo yo pidilone kitulugu teneeso. ⁴⁴ Egesi ma kulodu Yesu dala talame hegi goo oso sibume, yo sooloo habasaga toowa sabolo Godee mapoo diya takaso. Eseme o debiaso sawo masi mi mapoo salagadibaso.

⁴⁵ Osoloso yo Godee mapoo taka koodobuloso dileso egeino, o hamamee dili odoo goo halagameleso tiesamolome egeiso. ⁴⁶ Eseme Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Niba kaseega ka tiesamalala? Niba hogogabuloso Godee mapoo takolone ka debee, goo tokenee mapoo gido duga homodobiyaaga," diso.

Odoo susuga oso Yesu wooloomalame ido di (Mat 26:47-56; Maka 14:43-50; Yon 18:3-11)

47 Yesu o hamamee dili odo sabolo to osee ko-molome, o hamamee dili odo hee Yudaseeye odo mooloogoodoo gilimadoloso sibilesu omapoo peledabaso. Esem Yudaseeye Yesu adalame simiso. 48 Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Yudas, nayo Odo Holo a ada sabolo ha teli odo mapoo tiasalame ka sala?" diso.

49 Esem Yesu o hamamee dili odo diayo odo susuga oso Yesu talame simi ogoloso egeesee takaso, "Lodee, iyo kaiyaso ka biligileiyo?" diso. 50 Egeeseme Yesu o hamamee dili odo heeso tei moso wiligi odo taba eyo tou teli odo hee kaiyaso o dulu deede dokolo ee kobuguso.

51 Esino Yesuye o hamamee dili odo mapoo egeesee takaso, "Omapoo koodobie! Goo egeesee na moodee!" diso. Osoloso Yesuye odo o dulu mapoo sigime see tekepo paso.

52 Yesu yo omapoo to-budulone yo talame sibadee, tei moso wiligi odo tebisa sabolo, tei moso pee maga gidebeli dia wiligi odo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi odo tebisa sabolo mapoo egeesee takaso, "Niyo ogoga a mesiya daga a talame, kaiya sabolo wei sabolo toloso ka sibadeeyo? 53 Esino niba ayo biame susuga tei moso ma kulodu eligimo sili egeliso. Esino

niyo kaseme a omapoo bado-boome telega ka poogoowo? Esino epedee hamapoo nibada biame oso olo siboso. Bei, epedee hagee neliga wiligi odo taba Saiteneeyo biameso," diso.

Pitaye Yesuwo goo puodoo (Mat 26:69-75; Maka 14:66-72; Yon 18:15-18, 25-27)

54 Osoloso odo susuga oso Yesu toloso tei moso wiligi odo taba eyo mosopoo ido diso. Esem Pitaye hamameedee toboloso deede diso. 55 Yo deede dileso, odo susuga oso moso pee belee ma kulodu dou tooloso dou halagamolome, yo dibolo hodobo omapoo badolone dou hameleeso. 56 Pita omapoo dou holone badoboome, sobo obuo omapoo tou teli oso sibilesu Pita mapoo medee bolone egeesee takaso, "Odo hagee Yesubolo sili hee yoso," diso.

57 Esino Pitaye nei egeesee takaso, "Sobo, odo egee a gooleedele," diso.

58 Osoloso see hamamee odo heeso sibilesu yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, "No Yesubolo sili odo hee noso," diso.

Esem Pitaye nei egeesee takaso, "Giso, asonee," diso.

59 Osoloso osoko howo hedebe poogoloso hamamee odo heeso sibilesu to kitulugu sabolo egeesee takaso, "Tei takoo, odo hagee Yesubolo sili hee yoso. Bei, yinosee Gelili odooso," diso.

60 Esem Pitaye nei egeesee takaso, "Giso, nayo

egee takoo goo ee tei a gooleedele,” diso. Pita to osee komolome, kolokolo takaso. ⁶¹ Esemе Lodeeye hamameegoo bidi toboloso Pita mapoo bameleeso. Esemе biame omapoo Yesuye taka to hagee Pitaye gooleebuguso, “No epei gesi kolokolo takelega mologa nayo a gooleedele doloso puodalai ee bakadio hedebe dalaiso,” diso. ⁶² Egeeseelone yo to hagee gooleebuguloso diya gooheleme peegoo gadilesa pisaso.

Yesu wiligi odoo tebisa oso to mou mapoo ido pala

(Mat 26:59-68; Maka 14:55-65; Yon 18:19-24)

⁶³ Esemе Yesu yo gidebeli odoo oso yo manolone toloso weiso. ⁶⁴ Osoloso diayo o howo dugoso gagaloso wooloso egeesee takaso, “Imapoo takee, no odoo agayo wala?” dee takaso. ⁶⁵ Egeeseelone to tokenee abo sabolo yimapoo takaso.

⁶⁶ Osoloso mi hadobume gesikolodee Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei eligili odoo sabolo hodobo mooloogoodoso. Osoloso diayo to moulone debei mapoo Yesu ido palaso. ⁶⁷ Esemе diayo dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Nayo imapoo takee, no tei Godeeye hudi magoo Keliso nosomo?” diso.

Esemе Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Ayo nimapoo takooga, niyo ayo taka goo mapoo tei talaimе. ⁶⁸ Ayo nimapoo woosaga, niyo amapoo to eyo nei takalaime. ⁶⁹ Esino epedee biame hamaga Odoo Holo a Godee kitulugu eyo dee deedee dokolo mapoo yibolo wiligi doloso badalame bileiso,” diso.

⁷⁰ Esemе odoo susuga oso yimapoo egeesee takaso, “Esiga no tei Godeeyo owolowo?” diso.

Esemе Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo a Godeeyo owolo dee egee takoo ee tei goo takoo,” diso.

⁷¹ Esemе diayo egeesee takaso, “Esiga iba o goo midilei maga to abo dulei koo goomogo. Bei, yo eyo o goo ee olo yebugulone yo Godeeyo owolo diso. Esiga yo wooloomalai tekepo,” diso.

23

Yesu yo Paillet sabolo osoloso Helodee mapoo ido di

(Mat 27:1-2, 11-26; Maka 15:1-15; Yon 18:28-19:16)

¹ Osoloso wiligi odoo tebisa mooloogoodoo oso tebisaloso Yesu Paillet mapoo ido diso. ² Diayo dileso Paillet mapoo Yesuwo goo maga takolone egeesee takaso, “Odoо hagosо ibada odoo eli tokenee mapoo gilimado di ogoloso ka too. Bei, yayo ibada odoo oso Sisa mapoo

tekisi molee misigeli hamaga takoloso see eyo nediliyo yo wiligi odoo Keliso dee takemeleeso,” diso.

³ Esem Pailteeye Yesu mapoo egeesee takaso, “No tei Yu odoo dia wiligi odoowo?” diso.

Esem Yesuye nei egeesee takaso, “O, nayo olo egee takooso,” diso.

⁴ Osoloso Pailteeye Yu odoowo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso odoo abo omapoo mooloo-goodoloso debei mapoo egeesee takaso, “Ayo yo talaino yimapoo goo tokenee hee koo ogo,” diso.

⁵ Esino diba goo egee pagalai gowoolone to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Ede-beeyo Loum gamalee mapoo kamanalame, yayo Yudiya mi toowa mapoo silone odoo goo tiadili goo ee eligimo siliso. Osoloso yayo goo hagee Gelili mi maga bei mooloogooloso see hamapoo sibilesa ka eligimo siloso,” diso.

⁶ Osoloso Pailteeye goo hagee duloso, Yesu tei Gelili odoo beleso odoo mapoo woosaso. ⁷ Egeesi ma kulodu yayo Yesu tei Gelili odoo dee taka goo ee duloso, Yesu Helodee mapoo ido di diso. Bei, Helodeeye Gelili mi mapoo wiligi odoo toboloso ka badebei. Biame omapoo Helodee Yelusalem mapoo sibilesa badebeiso.

⁸ Ee ma kulodu Helodeeye Yesu ogoloso diya goomogaso. Bei, yo Yesuwo goo epedee eiyo dumelega, yo agalai goomegeliso. Osoloso Yesuye goo opusomo di o mudugiyoo moodoolame diya goomogaso. ⁹ Esem Helodeeye Yesu mapoo woosali to bei woosagaso. Esino ee ma kulodu Yesuye yimapoo to nei hee takele.

¹⁰ Osoloso biame omapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso tei eligili odoo tebisa sabolo oso to kitulugu sabolo takolone Yesu mapoo gigidiso. ¹¹ Esem Helodeeye o odoo sabolo Yesu manolone wiligi odooso kali dugo kadiso. Osoloso yo Paillet mapoo see ido di diso. ¹² Biame domo omapoo Paillet dio Helodee dio emegei diso. Esino daga debei ee ma kulodu dieso nediliyo nei heigo nei heigo dolone debeiso.

¹³ Esem Yesu Paillet mapoo see ido di ogoloso, Pailteeye tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo osoloso odoo susuga gilimadoloso egeesee takaso, ¹⁴ “Niyo odoo hagoso Yu odoo oso Loum gamalee mapoo kamanalame, odoo goo tiadili goo ee eligimo silo doloso, amapoo ka ido simi. Esino ayo nibada mudugiyoo o goo midino, yimapoo goo tokenee hee molo egele. ¹⁵ Osoloso Helodee nosee Yesu mapoo goo tokenee hee molo egele. Egeeseeme yayo

yo see imapoo ido sibe dee takaso. Esiga niso ogoso, odoo hagee wooloomalai yimapoo goo tokenee hee mauwe. ¹⁶ Esiga ayo yo wulo woomele poogoloso diye dalaiso.”

[¹⁷ Esino Pailteeye Yu odoo oso goomogalame diayo Godeeye gababia wo nali biame mapoo odoo hee neliga moso ma kuloduga peegoo diye deliso.] ¹⁸ Osoloso odoo susuga oso to neligidi egeese takaso, “Yesu wooloomolone, nei Balabas neliga moso ma kuloduga peegoo diye dee!” dee takaga meleeso. ¹⁹ Balabas hagosu daga Loum gamalee mapoo ha temeleso odoo hee wooloomaso. Egeeseega yo neliga moso ma kulodu husooso.

²⁰ Pailteeye Yesu peegoo tamagalame diya goomogolone, see tobu odoo mooloogoodoo mapoo woosaso. ²¹ Esino odoo susuga oso to neligidi yimapoo nei egeese takaso, “Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige! Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!” dee takaga meleeso.

²² Esememe Pailteeye see tobu odoo mooloogoodoo mapoo egeese takaso, “Bei, niyo kasalame yo wooloomalame ka sala? Yayo goo tokenee kasee toowo? Ayo o goo midi mapoo ayo yo wooloomalame ido dino, yimapoo goo tokenee hee molo egele. Esiga ayo yo

wulo woomele poogoloso diye dalaiso,” diso.

²³ Esino odoo susuga oso toso neligidi diya takaso, “Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige!” dee takaga meleeso. Diayo egeese takemelee Pailte to ee dulei diya gowoolone, bige dimapoo deedebeegee diso. ²⁴ Egeeseeme yayo dia to duloso odoo susuga oso goomoga goo ee tooso. ²⁵ Esiga Pailteeye Loum gamalee mapoo ha tolone odoo wooloomali Balabas ono neliga moso ma kuloduga peegoo diye diso. Esino Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo talame yayo yo odoo susuga mapoo teneeso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga
(*Mat 27:32-44; Maka 15:21-32; Yon 19:17-27*)

²⁶ Osoloso ha teli odoo oso Yesu toloso mi ee ma kuloduga peegoo ido dumolome, Kulene odoo Saimon Yelusalem mi mapoo dumolome eli domopoo tugodooso. Osoloso diayo homo bulubo magoo toloso see o ei mapoo imeduloso Yesu ma hamamee diye diso. ²⁷ Osoloso biame omapoo, Yesu toloso diyadaga molome odoo susuga hamamee diyadeeso. Osoloso ee ma kulodu sobo abo sabolo dulone Yesu halo gooholone hamamee dulone pupusigamo diyadeeso. ²⁸ Esememe Yesuye bidi toboloso dimapoo bolone egeese takaso, “Yelusalem

sobo, niba a halo haga na pupusige. Esino niso nediliyo osoloso nibada holo halo ka pupusige. ²⁹ Bei, dala biame oso siboga, edebeeyo egeesee takagalaiso, ‘Sobo deme taba nibolo osoloso sobo holo soomagoloso too koo nedili niba diya goomege.’ ³⁰ Bei, biame egeesi oso peledaba omapoo edebeeyo egeesee takagalaiso,

‘Mubi sabolo osoloso esia niyo goodobuloso iba toogoode!’ dee takalaiso.

³¹ Esiga goo hageesi oso homo su gie mapoo peledobooga, see ogoo goo oso homo su sia mapoo ka peledabalaisomo?” diso.*

³² Osoloso biame omapoo ha teli odoos oso Yesu ido dulone, mesiya bakadio homo bulubo magoo ma dokodoo wooloomalame ido diso. ³³ Diba sibilesu mubi hee, eyo hu Wiligi ki mi deli mapoo, Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso tuluguso. Osoloso mesiya bakadio onosee homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso, odoos hee Yesuwo deede dokolo tulugu, osoloso hee dobusu dokolo tulugu diso. ³⁴ Osoloso Yesuye homo bulubo magoo ma dokodoo telega molone egeesee takaso, “Ma, odoos hagee bia oso goo tokenee

amapoo egee moodoo ee nayo hapoloso boobado bigi. Bei, diayo goo egee moodoo eyo bei diba gooleedele,” diso. Osoloso ha teli odoos oso Yesuwo dugo talame diayo yo pepuso odoos hu ma ee kobuso.

³⁵ Odoos susuga oso pee-goo tebisamolone balaga molome, Yu odoowo wiligi odoos tebisa oso manolone egeesee takaga meleeso, “Yayo odoos abo pidimo siliso. Esiga yo tei Godeeye hudi magoo Keliso oso daga, o su eyo nediliyo pidilei tekepo,” dee takaga meleeso.

³⁶ Osoloso ha teli odoos sabolo oso Yesu manolone, wain i mei nali keesoloso Yesuye nalame tenelone yimapoo egeesee takaso, ³⁷ “No medee tei Yu odoos dia wiligi odoos taba daga, no telega pagalame, no nediliyo pidi,” diso.

³⁸ Yesu o wiligi oo poo-goo dokodooga to hageesee hoguguloso kalamaso, “Odoos hagee Yu odoos dia wiligi odoos taba.”

³⁹ Mesiya hee Yesuwo ho hodiokooga eniga oso Yesu mapoo tokenee sisilone yimapoo egeesee takaso, “No medee tei Keliso daga, nee su no nediliyo pidilone, iba nosee pidi,” diso.

⁴⁰ Esino mesiya hee oso o odoowo to su maga to kitulugu sabolo egeesee takaso,

23:29: Luka 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Yili 6:16 * **23:31:** Esiga to hogugu hageeyo bei egeesee moloso, “Niyo kasee gooleedo? Goo hagoso tokenee mauwe odoos mapoo peledabalai teiba daga, hee tokenee teli odoos dimapoo ogoos gooso peledabalaiyo?” **23:34:** Psa 22:18 **23:35:** Psa 22:7-8 **23:36:** Psa 69:21

“No Godeebolo koo obudo? Bei, yayo dala egee to, no nosee dala hedebe egeesi toso. ⁴¹ Esiga iba asalo ibada tokenee eyo nei maga ka wodioso. Esino Yesu mapoo tokenee hee mauwe,” diso.

⁴² Osoloso yayo see Yesu mapoo egeese takaso, “Yesu, nayo wiligi doloso badebei mapoo, nayo a gooleebigi,” diso.

⁴³ Esemé Yesu nei yimapoo egeese takaso, “Ayo namapoo tei goo taka, esiga epei no abolo hodobo goomoga mi Paladais mapoo badalaiso,” diso.

Yesuye ta eyo goo

(*Mat 27:45-56; Maka 15:33-41; Yon 19:28-30*)

⁴⁴ Osoloso osoko olo oo domo tooboome, mi susuga neligaso, mi neligamelee ososee osoko howo bakadio hedebe di poogooso. ⁴⁵ Bei, goo ogoso peledoboome, osoko pelega poogooso. Osoloso tei moso tegei ma kulodu dugo kodia oso kisimelee ee eyo mosoowe domo tologodooso. ⁴⁶ Esemé Yesuye to neligidi egeese takaso, “Ma, a mo dio nee dee mapoo maga,” diso. Yesu to hamameedee hageese takoloso taso.

⁴⁷ Osoloso ha teli odo gibadeli odo oso Yesuwo homo bulubo magoo ma hemidu badolone Yesuye ta goo ee ogoloso, Godeeyo hu dokodoo poudoolone egeese takaso, “Tei takoo, odo hagee Godeeyo howo

woola tekepo odoodoo,” diso. ⁴⁸ Osoloso odo susuga oso gooso peledaba ee agalame omapoo dileso balagamelee odo oso goo hagee ogoloso dulone diya gooholone dia budo mapoo kobugumo see wedi diyadeeso. ⁴⁹ Osoloso Yesu o odo sabolo osoloso sobo abo Yesubolo Gelili abaga sibadee oso wulo eli sage abaga tebisamolone goo hagoso peledaba mapoo balaga meleeso.

Yesu mi dooso

(*Mat 27:57-61; Maka 15:42-47; Yon 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Dima kulodu odo hee badebeiso, o hu Yosep. Yudiya mi toowa ee ma kulodu mi pepooko Alimatiya ee o midee. Yo Godeeyo howo woola tekepo badolone Godeeye wiligi doloso badeli goo oso siba beleso bameleeso. Osoloso yo Yu odoowo wiligi odo tebisa oso mooloogoodoo ee ma kulodu yo dibolo hodobo badebeiso. Esino Yu odoowo wiligi odo tebisa oso Yesu Loum gamalee odo oso wooloomalame dimapoo tiaseme, yo goo omapoo gowoolone yayo hamaga takaso. ⁵² Osoloso yayo Yesu ta eyo su ee talame, Paillet mapoo dileso woosaso. ⁵³ Osoloso yayo Yesuwo kou homo bulubo magoo ma dokodooga miyomoo to meileso, dugoso tiadoloso yo ou madu magooso. Midoo hagee dia. Esiga daga odo

hee teme omapoo magele. ⁵⁴ Esino biame domo egee Yu odoo diayo hasali biame bei mooloogolai osoko howo koola tooboome ka see.

⁵⁵ Osoloso sobo abo Yesubolo Gelili abaga sibadee oso Yosepeeye Yesuwo kou mi doo ma kulodu magalame todime, diba yima hamamee diyadeeso. Diba omapoo dileso Yosepeeye Yesuwo kou magoo medee egeiso. ⁵⁶ Osoloso diba see wedi dileso sisigageli bi medee tekepo Yesuwo su mapoo hedilame mopoodoo dooso. Esino diba Yu odoo diayo hasali biame olo bei mooloogoomo, Moseseeye tei magoo ee dodolone epedee koodobuloso hasaso.

24

Yesu midoo ma kuloduga hababia

(*Mat 28:1-10; Maka 16:1-8; Yon 20:1-10*)

¹ Esiga Sadee toowa biame gesikolodee sobo hagee bia oso sisigageli bi medee tekepo mopoodoo doo ee toloso Yesuwo bi mapoo diyadeeso. ² Diba omapoo dileso egeino, yo toowa wulu ou miyopoo kisi ee peegoo bidigamo dileso molome egeiso. ³ Esem diayo kulodu galagadileso egeino, Lodee Yesuwo su omapoo mauwe molo egeiso. ⁴ Osoloso diayo kulodu galagadileso goo tiademe balaga meleeno, odoo bakadio dugo diya gadeebugu kalaga oso saga

peledoboloso soboso debei mapoo hodiokooga tebisaso.

⁵ Osoloso sobo diba diya dio dulone, ebia sabolo miyomoo gawuaso. Esem odoo bakadio oso dimapoo nei egeesee takaso, “Niyo kasalame odoo see gie badeli too ee midoo ma kulodu ka esiamo silesibala?” ⁶ Yo kulo hadu mauwe. Esino yo see hogado dina. Esiga niba Yesubolo Gelili mapoo silone, yayo nimapoo taka goo ee gooleebigi. ⁷ Bei, yayo egeesee takaso, ‘Odoo Holo, a tokenee teli odoo dimapoo tiasalaiso, osoloso a homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigileiso. Osoloso a biame bakadio midoo ma kulodu tamoloso, biame bakadio hedebe di mapoo midoo ma kuloduga see hogado dileiso,’ diso.”

⁸ Esem sobo diba to hagee duloso Yesuye takomo sili to ee gooleebuguso.

⁹ Osoloso diba midoo maga see wedi dileso, diye di odoo 11 sabolo osoloso odoo susuga mapoo diayo egei goo susuga ee dimapoo opo-sususo. ¹⁰ Esiga sobo hagee bia oso goo peledaba hagee ka egei, Meli-Magadalin osoloso Yowana osoloso Yemeseeyo owee Meli osoloso sobo abo. ¹¹ Esino sobo hagee bia oso sibilesi diye di odoo mapoo takeme diba duno, halabolone taka masi takeme to omapoo tei tele poogooso. ¹² Esino Pita toboloso midoo ee agalame hoguo diso. Yo

dilesu gasuwoloso wulu ma kulodu egeino, dugo Yesuwo su tiadoloso magoo ee see mosoowe wulu ma kulodu molome egeiso. Esemu Pita goo hagee ogoloso howoodoomo wedi diso.

Odo bakadio oso Emaus mi mapoo dulone Yesu egei

¹³ Biame hedebe omapoo Yesuwo hamamee dili odo bakadio oso Yelusalem mi poogoloso, see Emaus mi mapoo diyadaga meleeso. Emaus mi egee Yelusalem omaga haga hoogonee, wulo 11 kilomita egeesi masi. ¹⁴ O bakadio dumo dulone goo susuga Yesu mapoo peledaba goo ee oposusumo diyadeeso. ¹⁵ Osoloso o bakadio osee oposusumo diyadaga molome, Yesu dima hamamee sibilesu diba tugodoloso dibolo hodobo diso. ¹⁶ Esino odo bakadio hagoso Yesu medee kibiya hoodo egele. Bei, diayo Yesu kibiya hoodo egeyaga, Godeeye diba gooloogooso.

¹⁷ Esemu Yesuye dimapoo egeese takaso, "Niba ogoo goo oposusumo diyadaga malana?" diso.

Esemu diba eli domo omapoo kookoo toboloso goohele sabolo mudu olugodoloso tebisameleeso. ¹⁸ Osoloso dima kulodu odo hee, o hu Keleopas, yayo Yesu mapoo egeese takaso, "Yelusalem mi mapoo odo soo sibadee ee ma kulodu mi omapoo goo peledaba ee, no dulega badosoba?" diso.

¹⁹ Esemu Yesuye nei dimapoo egeese takaso, "Nayo egee takoo ogoo goo takala?" diso.

Esemu diayo nei yimapoo egeese takaso, "Iba Yesu Nasalet odo eyo goo ee taka. Bei, yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo doloso badolone Godeeyo howo woola osoloso odo susuga eyo mudugiyo Godeeyo to kitulugu sabolo takomo siliso. Osoloso yayo goo toowa opusomo di moodoomo siliso. ²⁰ Esino tei moso wiligi odo tebisa sabolo osoloso ibada wiligi odo tebisa oso Yesu Loum gamalee oso wooloomalame dimapoo teneeso. Esemu yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso taso. ²¹ Esino iyo goolee, yayo Isalael odo iba Loum gamalee gidebeli omaga peegoo gilimado dileiso doloso dobolone balaga meleeso. Esiga goo hagoso peledaba ee biame bakadio olo poogooso. ²²⁻²³ Osoloso ibada mooloogoodoo ee ma kulodu sobo abo oso epei gesikolodee dilesu midoo mapoo egeino, Yesuwo su mauwe molo egeiso. Esemu diayo sibilesu imapoo takolone, 'Ibada howo opusomo doloso Godeeyo momaiye egeiso,' diso. Esemu momaiye oso Yesu ta maga hogado di goo ee dimapoo takaso. Esemu goo susuga hagee takeme, iba diya dio diso. ²⁴ Osoloso ibada mooloogoodoo ma

kulodu debeli odoo abo diba nosee dileso midoo egeino, soboso taka to sabolo tobulone, Yesuwo su midoo ma kulodu mauwe molo egeiso.”

²⁵ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba medee diya boobada odoodoo. Niba kaseega Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo dia to mapoo tei telega ka dosomo?”

²⁶ Bei, diayo egeesee takaso, ‘Godeeye hesia Kelisoye dala goo hageesi toloso see Godeeye egee bado mapoo peleso hu toowa toloso kitulugu sabolo badalaiso,’ diso.” ²⁷ Osoloso Yesuye dimapoo Moses sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo susuga oso Kelisowo goo hogugu goo eyo bei dimapoo medee eligiso.

²⁸ Osoloso diba Emaus mi olo koola toboome omapoo dulone Yesuye dimapoo egeesee takaso, “A hamapoo hasalaime. Esino a olo wulo duso,” diso. ²⁹ Esemé odoo bakadio oso to kitulugu sabolo yimapoo egeesee takaso, “Emegei, no epedee na di, no ibolo hodobo tiamo. Bei, olo nolugo,” diso. Esemé Yesu yo dibolo hodobo tilame diso.

³⁰ Osoloso diba moso kulodu peleso nei nalame dobolone, Yesuye wo toloso goomoga to takoloso koodobuloso wo populoso dimapoo piso. ³¹ Egeesee semelee biame omapoo diayo Yesu

medee kibiya hoodo egeiso. Omapoo diayo Yesu medee kibiya hoodo egeme, yo saga omapoo osugoboodoo. ³² Esemé obakadio dobolone dibusomo egeesee takaga meleeso, “O. Tei takoo, iba eli domo abaga sibadaga molome, yayo Godeeyo to eyo bei imapoo takeme, ibada sooloo ma kulodu diya goomogaso,” diso.

³³ Osoloso diba saga tebisaloso see Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. Diba omapoo dileso egeino, diye di odoo 11 sabolo osoloso Yesuye di hamamee dedeli odoo susuga oso diesono hodobo mooloogoodoloso doboome egeiso.

³⁴ Esemé odoo omapoo mooloogoodoloso debei oso dimapoo egeesee takaso, “O. Tei takoo, Lodee yo ta maga see hogado didoo. Osoloso yo see Saimon-Pitaye badebei mapoo peledabadoo,” dee takaga meleeso. ³⁵ Osoloso odoo bakadio hagee bia oso Yesu eli domopoo diba tugodoloso di eyo goo sabolo osoloso Yesuye dibolo hodobo nei nalame dobolone, wo toloso popume, diayo yo medee kibiya hoodo egei goo ee dimapoo oposususo.

Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo dileso peledaba

(Mat 28:16-20; Maka 16:14-18; Yon 20:19-23; Diye 1:6-8)

³⁶ Diba goo hamapoo to osee kesamolome, haga booloogelega diayo debei domo omaga Yesu peledoboloso tobudulone dimapoo egeesee takaso, "Emegei, mesie goo oso nibolo hodobo mele," diso.

³⁷ Esino diayo goolee yo odoo dio bele dolone, dio dulone diya ebigaso. ³⁸ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Niba kaseega ebia sabolo goo tiadoo sabolo nibada goo goolee ma kulodu ka malana?" ³⁹ Esiga niba mo dee sabolo osoloso mo homo sabolo ogoloso tei aso doloso gooleede. Osoloso mo su sige, niyo a tei su moloso doloso gooleedalame. Bei, odoo dio diba su mauwe," diso.

⁴⁰ Yo to hagee takoloso o dee boowo sabolo osoloso o homo boowo sabolo dimapoo eligiso. ⁴¹ Esino diayo medee tei telega goomoga sabolo osoloso dio dulone debei ogoloso Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Nimapoo nei nali hee molosomo?" diso. ⁴² Esemé diayo yimapoo di si pepooko teneeso. ⁴³ Osoloso yayo dia howo woola di egee neso.

⁴⁴ Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, "Ayo nibolo hodobo silone nimapoo takeliso, 'Mo goo maga Moseseeye hogugu sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso hogugu sabolo, osoloso Sam booka mapoo

hogugu goo oso amapoo peledabalaiso,' deliso. Esiga epei goo hagoso amapoo olo ka peledobooso," diso.

⁴⁵ Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu goo ee medee kibiya gooleedalame, Yesuye dibada goo goolee medee hoodo magooso. ⁴⁶ Yesu egeesee solone tobudulone dimapoo egeesee takaso, "Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu ee egeesee moloso: Godeeye hesia Keliso, a dala toloso biame bakadio midoo ma kulodu ta moloso see biame bakadio hedebe di mapoo hogabuloso toboloso dileiso." ⁴⁷ Osoloso Yesuye see tobu dimapoo egeesee takaso, "Niba Yelusalem abaga bei mooloogooloso mipoo toowa mapoo mo hu maga odoo mapoo hageesee eligimo silesibe, 'Niba goo goolee su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pie. Eseega nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso,' dee takomo silesibe. ⁴⁸ Esiga niyo mo goo hagee ogoloso takomo silesibileiso. ⁴⁹ Osoloso niba Yelusalem poogoloso epedee na di. Esino niba epedee hamapoo osee dogá, Kei mi ma dokodooga kitulugu siboga talaiso. Bei, ayo mo Maye taka to ee dodolone nimapoo Dio Tei tenelaiso," diso.

Yesu Kei mi ma dokodoo

ido pala

(Maka 16:19-20; Diye 1:9-11)

⁵⁰ Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo gili-madoloso Betani mi koola mapoo diyadaga meleeso. Diba omapoo dileso peledoboloso Yesuye dee dokodoo poudoloso diba halo Godee mapoo takolone diba pidilame goomoga to takaso. ⁵¹ Yo egeesee takomolome, Yesu Kei mi ma dokodoo ido palaso. ⁵² Esemе di-ayo Yesuwo hu dokodoo poudoloso, goomoga sabolo Yelusalem mi mapoo see wedi diyadeeso. ⁵³ Osoloso biame susuga ee ma kulodu, diba Yu odoowo tei moso mapoo dobolone, Godee mapoo goomoga poudoolone debeiso.

Yonee To tekepo Yoneeye hogugu

Yonee booka goo eyo bei

Yonee booka hagee Yesu o hamamee dili odoos hee Yoneeye hogugu. Yayo to hogugu ee ma kulodu goo toowa hagosu. Yesu yo Keliso* osoloso yo tei Godeeyo Owolo. Esiga iyo Yesu mapoo tei toga, iba gie badeli talaiso.

Toso odoos su pasu

¹ Daga mipoo hagee moodelega molome, To* olo badebeiso. To oso Godee sabolo badebeiso. Osoloso To ee Godee. ² Yo mipoo gie daga moodoo omapoo Godee sabolo badebeiso.

³ Esiga bi hee yo mauwe moodele poogoo me. Esino bi susuga hedebe yimaga ka moodoo. ⁴ Esiga gie badeli eyo bei hedebe yoso. Gie badeli oso odoos susuga mapoo gadeebugu tenemeleeso. ⁵ Esiga gadeebugu oso neliga ma kulodu ka pounimoloso. Esiga gadeebugu egee neligaso semidilei tebile.

⁶ Esiga biame omapoo Godeeye odoos hee diye diso, o hu ee Yonee. ⁷ Yayo odoos mapoo gadeebugu oso sibilei goo ee takalame simiso. Osoloso odoos susuga

oso to yayo taka ee duloso tei ka talame. ⁸ Yonee yo gadeebugunee, esino yayo gadeebugu eyo goo ee odoos mapoo takalame ka simi. ⁹ Bei, tei gadeebugu oso odoos susuga mapoo pouni meli oso mipoo hamapoo sibilei ee olo koola tabaso.

¹⁰ Esiga To ee mipoo hamapoo meleeso. Osoloso mipoo hagee yimaga moodooso. Esino mi odoos oso yo medee hoodo egele. ¹¹ Yo o odoos mapoo simiso. Esino o odoos oso yo idile. ¹² Esino edebeeyo yo idoloso yimapoo tei teme, yayo odoos egee bia dimapoo kitulugu teneeso, diayo Godeeyo owolo dio doloso dabalame. ¹³ Esino edebeeyo owee dio ama dio eyo sawoso, o, suso gilee, o, odoos heeso gilee goo maga diba Godeeyo owolo dio dee ka sele. Esino Godeeye goomoga goo omaga diba Godeeyo owolo dio diso.

¹⁴ Osoloso Toso odoos su poloso ima kulodu badebeiso. Yayo iba diya sooloo dolone pidiliso. Osoloso yayo tei goodee ee takeliso. Osoloso yayo hu toowa toloso badeli goo ee iyo egeiso. Esiga Ma Godee maga simi, Owolo hedebe yayo hu toowa egeesi toloso ka badoso.

¹⁵ Yoneeye o goo maga takolone toso neligidi

* :: Keliso dee egee takoo hu eyo bei ee Godeeye hesia dolone ka takooso. **1:1:**

Yon 17:5; 1Yon 1:1-2; Yili 19:13 * **1:1:** To ee Yesu **1:3:** 1Kol 8:6; Kol 1:16-17; Hib 1:2 **1:4:** Yon 5:26 **1:5:** Yon 3:19 **1:6:** Mat 3:1; Luka 1:13-17, 76 **1:9:** Yon 8:12 **1:13:** Yon 3:3-6; 2:11; 1Pita 1:23 **1:14:** Pil 2:7

egeesee takaso, “Ayo takolone, odoos hee ama hamamee sibileiso dee takomo silimenee, odoos ee hagoso. Yayo kitulugu oso ayo kitulugu ee dagadi. Bei, a soomagelega badoboome, yo daga olo badebeiso.”

16 Esiga sooloo dolone pidili goo toowa yimapoo egee molo maga biame susuga yayo iba ka pidi-moloso. 17 Tei magoo goo ee Godeeye Moses maga imapoo teneeso. Esino sooloo dolone pidili goo sabolo osoloso tei goodee ee Yesu Keliso maga simi. 18 Egeesi ma kulodu odoos heeso Godee egele. Esino hedebe Godeeyo Owolo yayo imapoo Godeeyo goo ee yilige buguso. Bei, yayo Godee koola ogolone badolone yo tei Godee doloso ka badoso.

Yoneeye takolone a Kelisonee dee taka
(Mat 3:1-12; Maka 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Yelusalem mapoo debeli Yu odoos dia wiligi odoos oso Godee ogo odoos ogo doloso debeli sabolo, osoloso odoos abo Libaiyo bala* maga Yonee mapoo diye diso, diayo Yonee yo tei odoos ogumo doloso woosalame.

Eseme diayo Yonee mapoo dileso egeesee woosaso, “No tei odoos ogumo?” diso. 20 Eseme Yonee yo to nei takalai gowelee. Esino yayo nei dimapoo egeesee takaso, “A Kelisonee,” diso.

21 Eseme diayo see yimapoo egeesee woosaso, “No odoos ogumo? No Ilayayo?” diso.

Eseme yayo nei egeesee takaso, “Haye, a Ilayanee,” diso.

Eseme see diayo yimapoo egeesee woosaso, “No Godee maga to tolosos kokodoo takomo sili odoos sibileigo neme bamelee,* odoos ee nosomoo?” dee takaso.

Eseme yayo nei dimapoo egeesee takaso, “Haye, asonee,” diso.

22 Eseme see diayo yimapoo egeesee takaso, “No tei odoos ogumo? Iba goomogo, to nei nayo taka ee iyo todileso ibada wiligi odoos iba diye di mapoo takalaiya. Esiga no tei odoos ogumo?” diso.

23 Eseme nei Yoneeye Godee maga to tolosos kokodoo takomo sili odoos Aisayaye taka to ee dimapoo egeesee takaso, “A miwe poogoo mi maga idageli odoos ee aso,

1:17: Exo 34:28; Loum 6:14 1:18: Exo 33:20; Yon 6:46; 1Tim 6:16 * 1:19: Libaiyo bala eyo bei ee egeesi moloso. Eibalahameeyo amawe Yekobowo owolo hee eyo hu ee Libai. Osoloso Libaiyo bala ee ma kulodu debeli odoos oso Yu odoos dia tei moso ma kulodu tou opusomoo opusomoo di ee teliso. Esino Godee ogo odoos ogo doloso debeli odoos diba nosee tei moso ma kulodu tou teliso. Diba Eloneeyo bala hedebe. 1:21: Deut 18:15, 18; Mat 11:14 * 1:21: Yu odoos Godee maga to tolosos kokodoo takomo sili odoos Moses egeesi masi oso sibilei ee bameleeso. (Deut 18:18) 1:23: Isa 40:3

Niba Lodeeye sibilei eli medee hoodo magee.”

²⁴ Esemé Pelisi odoó dia wiligi odoó oso diye di odoó oso díleso, nei Yonee mapoo egeesee takaso, ²⁵ “Nayo takolone, no Kelisonee, osoloso no Ilayanee, osoloso no Godee maga to tolosó kokodo takomo sili odoó osonee, dee takoo. Esino bei kasalame nayo odoó howo ka olugumo silala?” diso.

²⁶ Esemé nei Yoneeye dimapoo egeesee takaso, “Ayo wulo odoó howomoo oluguliso. Esino odoó hee nima kulodu badoso. Esino niba yo gooleedele. ²⁷ Yo ama hamamee egee siboso. Esino a tekeponee, ayo o homo mapoo kali bi ee pidigilei.”

²⁸ Osoloso Yoden howo hodiokoo Yoneeye odoó howo olugumelee Betani mi mapoo goo ogoso peled-abaso.

Yesu Godeeyo Lam be

²⁹ Biame hee mapoo Yesu Yonee mapoo sibume ogoloso Yoneeye egeesee takaso, “Ege, hagee Godeeyo Lam beso.* Yayo mipoo hamapoo debeli odoó dia goo tokenee susuga ee hapoloso boobado bigileiso. ³⁰ Ayo takolone, odoó sibileisogo doloso takomo sileemeni, odoó ee hagoso. Bei, ayo egeesee takomo sileeso, odoó hee ama hamamee sibileiso.

Esino yayo kitulugu oso ayo kitulugu ee dagadi, dee takeliso. Bei, a soomagelega molome, yo daga olo badebeiso, dee takeliso. ³¹⁻³³ Esiga Isalael odooso Kelisowo goo ee medee gooleedalame ayo diba howo olugulame ka simi.”

Esiga Yonee eyo egei goo ee egeesee takaso, “Ayo daga Keliso odoó ogu bele dolone medee kibiya gooleedele. Esino ayo odoó howomoo olugulame, Godeeye a diye dolone amapoo egeesee taka, ‘Nayo Keliso egeesee gooleedalaiso. Dio Tei sibilesó yibolo hodobo badoga agalaiso. Osoloso yayo odoó mapoo Dio Tei tenelaiso,’ diso. Godeeye egeesee taka duloso hamamee Dio Tei molo masi pusibleso yimapoo pubalegeme egeiso. ³⁴ Esiga ayo goo hagee tei ogoloso yo tei Godeeyo Owolo dolone to hagee ayo nimapoo ka taka.”

Yesuye o hamamee dili odoó daga hudi magoo

³⁵ Biame hee mapoo Yonee o hamamee dili odoó bakadio dibolo hodobo mi hedebe omapoo tebisa meleeso. ³⁶ Egeesee semelee omapoo Yesuye di ee ogoloso dimapoo egeesee takaso, “Niso ege, odoó egee Godeeyo Lam be ogoso,” diso.

1:27: Yon 1:15 **1:29:** Isa 53:6-7; 1Pita 1:18-19 * **1:29:** Lam be dee egee takoo sipi be hu gie kauwa ee takoo. Bei, Isalael odoó oso tokenee goo hapalame sipi be gie kauwa wooloomaloso Godee mapoo teneliso. **1:30:** Yon 1:15 **1:31-33:** Mat 3:16 **1:34:** Mat 3:17 **1:36:** Yon 1:29

37 Esemē Yonee o hamamee dili odoo oso to egee duloso Yesuye di hamamee diso. 38 Esemē Yesuye bidi toboloso, odoo bakadio oso yima hamamee simi ee ogoloso, yayo dimapoo egeesee takaso, “Niba ogoo goo tala sibala?” diso.

Esemē diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Labai, no kapoo badeliyo?” diso. Labai hu eyo bei ee eligili odoo dolone ka takooso.

39 Esemē yayo nei egeesee takaso, “Niso sibilesō ege,” diso. Osoloso neli tigime, odoo bakadio hagosō Yesubolo dileso yayo badeli mi ee egeiso. Esemē diba biame omapoo yibolo hodobo de-beiso.

40 Odoo bakadio hagee bia dia kulodu odoo hee o hu ee Endulu. Endulu yo Saimon-Pitayo omolo.

41 Esiga Enduluye Yesu ogoloso emei Saimon esiaso. Yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Iba Mesaya egeiso,” diso. Mesaya hu eyo bei ee Keliso dolone ka takooso.*

42 Osoloso Enduluye Saimon Yesu mapoo ido diso. Esemē Yesuye yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Saimon, Yoneeyo owolo, nee hu see Kepas hedeleiso.” Kepas dee

egee takoo ee Pita dolone ka takooso.*

*Yesuye Pilipi dio
Nataniyol dio gilimadoo*

43 Osoloso biame hee mapoo Yesu yo see Gelili mi mapoo dilame goomogaso. Esino biame omapoo yo odoo hee Pilipi tugodoloso yimapoo egeesee takaso, “No ama hamamee sibe,” diso.

44 Pilipi hagee Betesaida odoo. Betesaida mi hagee Endulu dio Pita dio dia midde. 45 Osoloso Piliyiye dileso Nataniyol ogoloso yimapoo egeesee takaso, “Moses sabolo osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo oso dia booka mapoo to hogugu oso takolone, odoo hee hamamee sibileisogo, dee takemelee odoo ee iyo olo egeiso. Yo Yesu, Nasalet mi mapoo badeli, yo Yosepeeyo owolo,” dee takaso.

46 Esino Nataniyoleeye Pilipi mapoo egeesee takaso, “Goo tekepo oso Nasalet mi maga kasee sibileiyo?” diso.* Esemē Piliyiye nei yimapoo egeesee takaso, “No sibilesō ege,” diso.

47 Esemē Nataniyoleeye Yesu yima hegi simi ee ogoloso Yesuye o goo maga egeesee takaso, “Niso ege, odoo hagee tei Isalael odoo.

1:40: Mat 4:18-20 * **1:41:** Esiga Hibulu dia toso Mesaya dee egee takoo sabolo osoloso Guliki toso Keliso dee egee takoo goo eyo bei ee hedebe Godeeye hesia dolone ka takooso. **1:42:** Mat 16:18 * **1:42:** Esiga Hibulu toso Kepas dee egee takoo sabolo osoloso Guliki toso Pita dee egee takoo hu eyo bei ee yo dolone ka takooso. **1:45:** Deut 18:18; Isa 7:14; 9:6; Jer 23:5; Ezek 34:23 * **1:46:** Yu odooso goolee, Nasalet mi ee haga goo toowanee, dee gweliso. Esiga odoo hu toowa too oso mi omaga sibileime, dee gweliso.

Yo medee tei goo takeli odoo,” diso.

⁴⁸ Esemee Nataniyoleeye nei yimapoo egeesee takaso, “Nayo a kasee gooleedoowo?” diso. Esemee Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “No daga Pilipiye dileso egelega badoboome, no pigi homo bei mapoo badoboome, ayo no egeiso,” diso.

⁴⁹ Esemee Nataniyoleeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, no Godeeyo Owolo. Osoloso no Isalael odoo ibada wiligi odoo,” dee takaso.

⁵⁰ Esemee Yesuye nei Nataniyol mapoo egeesee takaso, “No homo bei mapoo badoboome, ayo egei goo maga nayo amapoo tei ka toowala? Esino goo hagee pepooko, no hamamee goo toowa agalaiso. ⁵¹ Esiga ayo nimapoo tei goo taka. Niyo Kei mi osulu yamagoloso mologa, Godeeyo momaiye oso Odoo Holo* amaga dokodoo polo osoloso amapoo sibo domologa agalaiso,” dee takaso.

2

Yesuye howo ee wain i palame moodoo

¹ Biame bakadio poogoloso hamamee Gelili mi toowa ee ma kulodu Kana mi pepooko mapoo odoo heeso sobo hu wo neso. Biame domo omapoo Yesuwo owee

onosee omapoo badebeiso.

² Osoloso Yesu sabolo o hamamee dili odoo sabolo sobo hu wo ne ee agalame diba gilimadoloso debeiso.

³ Wo ne biame domo mapoo wain i hosudoo ee ogoloso Yesuwo oweeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Wain i olo hosudoona,” diso.

⁴ Esemee Yesuye nei owee mapoo egeesee takaso, “Mo wee, ayo ogoo goo talame no amapoo ka simiyo? Mo biame tugodele,” dee takaso.

⁵ Esemee oweeye nei odoo moso kulodu tou teli mapoo egeesee takaso, “Niba Yesuye to nimapoo takooga duloso to egee te,” dee takaso.

⁶ Egeesi ma kulodu sesepeni yugoso moodoo 6 omapoo bediga meleeso. Sesepeni 6 hedebe hedebe di egee howo 100 lita egeesi keeseli. Yu odooso dia adaga dia goo ee dodolone, sesepeni howo keesoo hamapoo dee sabolo, homo sabolo, osoloso bi abo hapeliso.

⁷ Esemee Yesuye odoo moso kulodu tou teli dimapoo egeesee takaso, “Sesepeni susuga hagee howoso metamagise,” diso. Esemee diayo sesepeni susuga egee howoso metamagisaso.

⁸ Esemee yayo tou teli odoo mapoo egeesee takaso, “Niba sesepeni omapoo howo keesaloso todileso, odoo sobo hu wo ne eyo

wiligi odoo mapoo tenee," diso. Esemé diayo egeesee moodooso. ⁹ Esino howo eyo see wain i paso. Esemé wiligi odoo oso wain i egee wulo nalo egeiso. Egeesi ma kulodu wain i hagoso simi eyo bei yo gooleedele. Esino o tou teli odoo diba olo gooleedoo. ¹⁰ Egeeseelone yayo sobo hulame simi giso ee idoloso yimapoo egeesee takaso, "Odoosusuga oso Yu odoo dia adaga dia goo ee dodolone, wo ne mapoo sibadee odoo mapoo daga wain i hadali keeneliso. Osoloso diba wain i toowa naloso halabolone daga, see wain i haga koo hadali ee dimapoo keeneliso. Esino nayo wain i dooboo hadali ee magoo moloso, see epedee keedoloso ka teneeso," diso.

¹¹ Esiga Gelili mi toowa ma kulodu Kana mi pepooko mapoo Yesuye daga malalo goo toowa opusomo di ee moodoo maga, yayo hu toowa tolosobadeli goo ee eligiso. Esemé o hamamee dili odoo oso goo hagee ogoloso yimapoo tei tooso.

¹² Osoloso goo hagoso dileso koodobume, Yesuye owee sabolo, osoloso omolo dio sabolo, osoloso o hamamee dili odoo sabolo Kapeniyum mi mapoo diso. Osoloso diba omapoo dileso dobolone biame abo poo-gooso.

Yesuye tei moso ma kulduga

odoo peegoo hasiso bugu

(Mat 21:12-13; Maka 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Osoloso Yu odoo dia Gababia wo nali biame ee olo koola tooboome, Yesu Yelusalem mi mapoo palaso.

¹⁴ Osoloso yo omapoo peleso egeino, odoo susuga oso tei moso beelee ma kulodu bulumakau be sabolo, osoloso sipi be sabolo, osoloso molo sabolo edebeeyo neiso talame, tosibileso odoo mapoo tenee domolome egeiso. Osoloso odoo aboso molee opusomo opusomo di ee tei moso eyo molee piligeli debi pooba mapoo doboome egeiso. ¹⁵ Osoloso Yesuye gowoolone tiso wei masi moodooloso wei oso sipi be sabolo, osoloso bulumakau be sabolo, osoloso odoo susuga peegoo hasiso buguso. Osoloso molee piligeli debi pooba bidige buguloso molee ko sabolo peegoo kugobuguso. ¹⁶ Osoloso see molo neiso talame debei odoo mapoo egeesee takaso, "Bi susuga hagee tolosomohamaga peegoo diyadee. Niyo mo Mamo moso ee bi teli moso dee na see," dee takaso.

¹⁷ Esiga goo hagoso peledaba ogoloso Yesu o hamamee dili odoo oso Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka goo ee egeesee gooleebuguso,

"Ayo nee moso ee diya gooleeso.

Esiga edebeeयो a
wooloomalaiso.”

18 Esemе Yu odoо dia wiligi odoо tebisa oso bi susuga malosо gidebei odoо egee bia ee Yesuye tei mosо ma kuloduga peegoo hasiso bugu goo ee ogoloso diayo yimapoo egeesee takaso, “No ogoso kitulugu tolosо goo hageesee ka moodoowo? Esiga nayo kitulugu egee Godee maga too, dee takooga, nayo goo toowa opusomo di hee imapoo eligilei tekepo,” diso.

19 Esemе Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Niyo tei mosо hagee guobigi. Egeeseeга, ayo see tobu biame bakadio hedebe di ee ma kulodu tegelaiso,” dee takaso.

20 Esemе diayo yimapoo egeesee takaso, “Iyo dugo 46 ee ma kulodu tei mosо hagee tegeiso. Esiga biame bakadio hedebe di ee ma kulodu nayo saga kasee togo dalaiyo?” diso. 21 Esino Yu odoowo wiligi odoо hagee biasо Yesuye taka goo ee medee kibiya gooledele. Bei, Yesuye tei mosо eyo goo maga taka hagee, eyo nediliyo o su ee taka. 22 Esiga Yesuye tolosо hogado polome, hamamee Yesu o hamamee dili odoо oso Yesuye taka goo hagee goolebuguso. Egeeseelone diayo Godeeyo to booka maga taka sabolo osoloso Yesuye taka to omapoo tei tooso.

23 Yesuye Gababia wo ne biame omapoo Yelusalem mapoo pelesо goo toowa opusomo di moodoo ogoloso odoо susuga oso yimapoo tei tooso. 24 Esino Yesuye dimapoo haga tei dele. Bei, yo odoо susuga dia sooloo ma kulodu goo goolee ee yo olo gooleedoo. 25 Esiga yimapoo odoо heeso odoо dibada goo goolee ee takalai ee bei me. Bei, goo goolee susuga dibada sooloo ma kulodu egee molo ee, yayo malalo olo gooleedooso.

3

Nikodimaseeye Yesu mapoo simi

1 Esiga odoо hee badebeiso, o hu Nikodimas. Yo Pelisi odoо, osoloso Yu odoо dia wiligi odoо tebisa ee ma kulodu yinosee wiligi odoо hee yoso. 2 Osoloso yayo gesi sibilesо Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoо, iba gooleedoo, no eligili odoо Godeeye diye di ee nosо. Bei, edebeeयो eyo goolee goo toowa opusomo di nayo egee moodoomo silo egeesi moodoolai tebile. Esino Godee nobolo hodobo badoga, nayo goo toowa opusomo di hageesi moodoolai tebileiso,” diso.

3 Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Ayo namapoo taka. Edebeeयो see soomagelega poogooga, yo Godeeye wiligi

doloso badeli goo mapoo gadileime,” dee takaso.

4 Esemé Nikodimaseeye nei yimapoo egeesee takaso, “Odoó kauwa ee oweeyo beliye maga see tobu kasee soomagalaiyo? Yo see holope poloso oweeye see tobu soomagalai tebile,” diso.

5 Esino Yesuye see egeesee takaso, “Ayo namapoo taka. Edebeeyo howo maga osoloso Dio Tei maga see dia delega poogooga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadileime.

6 Mi odoó oso holope soomagoloso mi hamapoo debeliso. Esino Dio Tei oso gie badeli egee tenemolo odoó ee, Godeeyo owolo dio doloso badoboso kookaiyo gie badalaiso. 7 Esiga ayo namapoo takolone no see tobu soomagee dee hagee takoo duloso haga na dio di. 8 No pooso eyo goomoga maga sibulone goowa ee duliso. Esino yayo sibili eli sabolo osoloso yayo dili eli ee no gooleedele. Esiga Dio Tei oso odoó mapoo gie badeli egee tenemolo edebeeyo ogoloso koo gooleedeli.”

9 Esemé Nikodimaseeye egeesee takaso, “Ha? Goo hagoso kasee peledabalaiyo?” diso.

10 Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No Isalael

odoo dia eligili odoó, esino no goo hagee koo gooleedolo? 11 Esiga ayo namapoo taka. Iyo gooleedoo sabolo osoloso iyo egei goo ee Yu odoó nimapoo ka takomo siloso. Esino niyo ibada to mapoo tei talai ee ka gowooso. 12 Esiga ayo nimapoo mi goo maga takeme, niyo tei tele. Egeesi ma kulodu ayo see nimapoo Kei mi eyo goo maga takooga, niyo kasee tei talaisomo? 13 Odoó heeso bi Kei mi ma dokodoo egee molo ee agalame pele. Haye. Hedebe Odoó Holo ayo Kei mi mapoo ka badebei. Osoloso ayo Kei mi ma dokodooga mipoo hamapoo simiso. 14 Esiga daga hoogoo Isalael odoó diba miwe poogoo mi mapoo doboome, Moseseeye hebise ki biso moodoo ee homo sabolo poudooso.* Goo hedebe egeesi masi, edebeeyo Odoó Holo anoose toloso egeesee poudileiso. 15 Goo egeesi maga edebeeyo amapoo tei toga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

16 Godeeye mi odoó diya sooloo dolone Owolo hedebe a meiye diso, ayo mi odoó ee halo talame. Esiga edebeeyo amapoo tei toga, diba Godee maga pileime, esino diba badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. 17 Esiga

3:5: Ezek 36:25-27

3:6: Yon 1:13

3:14: Num 21:9; Yon 8:28; 12:32

* 3:14: hebise ki biso moodoo - Daga hoogoo Isalael odooso Godee mapoo mesile poogoome, diba palame hebise diye diso. Esino Moseseeye hebise ki biso moodoo ee homo sabolo poudoome omapoo ogoloso diba hebiseso pa ee see weidooso.

3:15: Yon 20:31

3:16: Yon 3:36; 10:28; Loum 5:8; 8:32; 1Yon

4:9-10 3:17: Luka 19:10

Godeeye Owolo a mipoo hamapoo meiyee dee taka hagee, mi odoos dia goo tokenee eyo nei tenelame ka meiyee dele. Esino mi odoos oso amaga gie badeli pidili talame ka simi. ¹⁸ Osoloso edebeeyo Godeeyo Owolo amapoo tei tolosos doga, dia goo tokenee eyo nei dimapoo dala tenelaime. Esino odoos agayo amapoo tei telega doga, diba dia goo tokenee eyo nei talame ka doso. Bei, diba Godeeyo Owolo hedebe amapoo tei telega. ¹⁹ Gadeebugus mipoo hamapoo simiso. Esino mi odoos oso gadeebugus egee goomegele poogolosos see neliga onos diya goomogaso. Bei, diayos dia susos goo moodos ee diya tokeneeega. Goo egeesos magas Godeeye dias goo tokenee eyo nei tenelaissos. ²⁰ Esigas goo tokenee telis odoos ee gadeebugus hegilonos gadeebugus mapoo sibileis diya ebilissos. Bei, gadeebugus oso dias goo tokenee ee woollas eligiyagas. ²¹ Esinos edebeeyos Godeeyes goomogagas goo ee tomos silogas, diba gadeebugus mapoo sibileis ebileime. Bei, gadeebugus oso dias goo ee yiliges bugugas, goo susugas diayos moodos ee Godeeyes kitulugus magas ka moodoodos dolosos edebeeyos gooleedalaisos.”

*Yonee odoos howos olugulis
osos
Yesuwo goos taka*

²² Osolosos goos hagosos dilesos koodobumes, Yesuyes os hamamees dilis odoos sabolos Yelusalems poogolosos see Yudiyas mi toowas ee mas kulodus mi pepookos abos mapoo disos. Dibas omapoo dilesos dobolonos odoos howos olugumeleesos. ²³⁻²⁴ Esinos Yonees yo neligas mosos mas kulodus tooselegas badolonos, Salim mi koolas mapoo Ainon mi mapoo yayos odoos howos olugusos. Bei, mi omapoo howos toowas melegas, odoos susugas diba Yoneeyes howos olugulames yimapoo sibumeleesos. ²⁵ Egeesees semelees biames omapoo Yonees os hamamees dilis odoos abosos Yus odoos dias adagas dias goo ee dodolonos dees sabolos, homos sabolos, osolosos bis abos hapelis goos magas Yus odoos hees sabolos tosos agadigasos. ²⁶ Osolosos diayos sibilesos Yonees mapoo egeesees takasos, “Eligilis odoos, dagas Yodens howos hodiokoo odoos nobolos hodobos badebeis ee nos gooleedos. Esigas nayos odoos egeeyos goos imapoo takemenis oso odoos howos kas olugumolosos. Nos eges, odoos susugas oso nos poogolosos see yimapoo kas duso,” dees takasos.

²⁷ Esinos Yoneeyes egeesees takasos, “Edebeeyos eyos goolees goos hees moodolais tebile. Esinos Godeeyes yimapoo kitulugus teneegas, yo goo egees moodolais ee tebileisos. ²⁸ Esigas ayos nimapoo takolonos, a Ke-

lisonee, dee taka goo ee niba olo duso. Esino a wulo o eli moodoolame malalo diye di odoe ee aso. ²⁹ Soboso giso obuoga, yo olo giso egeeyo. Odoe giso ido peli ee omapoo tobudulone, giso sibabeleso bameliso. Osoloso gisoso peledoboloso to taka ee duloso yo diya goomegeliso. Egeesi ma kulodu odoe giso ido peli masi ee aso. Esiga a epedee diya goomoga sabolo ka badoso. ³⁰ Esiga Kelisoye toowa dolone, nei ayo pepooko dolone badalai tekepo.

³¹ Esiga Kei mi ma dokodooga simi odoe oso odoe susuga dagadileso ka badoso. Esino mipoo hamapoo soomagoo ee mi odooso. Esiga yo wulo mipoo hageeyo goo ee takomo sili. Esino Kei mi ma dokodooga simi odoe yayo goo susuga diya dagadileso ka badoso. ³² Osoloso yayo egei goo sabolo osoloso yayo du goo ee takeliso. Esino odoe heeso o to mapoo tei koo teli. ³³ Esino odoe agayo o to duloso tei too goo oso Godee yo tei goo takeli dolone ka eligiso. ³⁴ Esiga Godeeye diye di odoe oso Godee maga to toloso takomo siliso. Bei, Godeeye o Dio Tei su goodegelega yimapoo olo teneeso. ³⁵ Godeeye Owolo sooloo dolone goo susuga ee yayo wiligi doloso badalame kitulugu yimapoo

olo teneeso. ³⁶ Esiga odoe agayo Owolo mapoo tei toga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. Esino odoe agayo Owolo mapoo mesile poogooga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaimo. Esino Godeeyo kamana goo oso yimapoo kookaiyo osee malaiso.”

4

Yesu dio Samaliya sobo dio

¹ Yesuye howo olugu odoe oso diya bei molone, yima hamamee deedeeso. Osoloso diayo Yoneeyo hamamee dili odoe ee dagadi goo ee, Pelisi odoe diba duso. ² Esino Yesuye odoe howo olugumo sile. Hedebe o hamamee dili odoe oso odoe howo ka olugumo silee. ³ Esino Yesu yo Pelisi odoe oso o goo gooleedoo goo ee yo olo duloso, Yudiya mi poogoloso see Gelili mi mapoo wedi diso.

⁴ Osoloso yo Gelili mi mapoo wedi dulone, Samaliya mi domo abaga dili eli omaga diso. ⁵ Yesuye Samaliya mi mapoo sibilesa mi edebeeyo bia Saika deli mapoo peledabaso. Esiga Saika mi edebeeyo bia hagee mi hee daga hoogoo Yekobeye owolo Yosep mapoo tenee eyo koola omapoo moloso. ⁶ Esiga Yekobeyo howo ou omapoo osee meleeso. Egeesi ma kulodu Yesu yo mi eli sage simiga

3:31: Yon 8:23
3:16-18; 1Yon 5:12

3:32: Yon 3:11
4:1: Yon 3:22

3:35: Mat 11:27; Yon 5:20
4:5: Gen 33:19; Josh 24:32

3:36: Yon

kwasime, howo ou koola ogolone omapoo badebeiso. Biame egee osoko olo oo domo taba mapoo egeesee ka see.

⁷⁻⁸ Osoloso Yesu o hamamee dili odoos ee edebeeyo bia mi mapoo nei neiso talame dime, Samaliya sobo howo ou omapoo howo kalame simiso. Esemes Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo a howo keenee,” diso.

⁹ Esino sobo egee yayo taka to ee duloso dio diso. Bei, Yu odooso Samaliya odoos maga peegooga booloogamo silesibiliso. Esemes sobo ogoso Yesu mapoo egeesee takaso, “Nayo kasi maga amapoo howo keenee dee ka takala? Bei, no Yu odoos. Esino a Samaliya sobo,” dee takaso.

¹⁰ Esemes Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Nayo Godeeye wulo egee tenemolo goo ee gooledolosos, odoos namapoo howo hoowa mo goo ee, no gooledolosos badebei diepi, nayo amapoo kookaiyo gie badeli teneli howo ee hoowali. Osoloso nayo amapoo hoowa diepi, ayo nei namapoo howo egee teneli,” diso.

¹¹ Esemes sobo ogoso nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Wiligi odoos, no gie badeli teneli howo ee kamapoo keelaiyo? Osoloso namapoo ou howo keli me. Osoloso howo ou hagonosee diya gooboodomou. ¹² Esiga

ibada amawe Yekob pepooko dolone see nayo toowa dalame ka sala? Bei, ibada amawe Yekobeeye howo hagee ka ou, osoloso yayo owolo dio sabolos osoloso o be sabolos howo ou hedebe hagee naliso. Osoloso yayo howo ou hagee imapoo poogoo diso.”

¹³ Esemes Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Edebeeyo howo ou hamapoo howo naga, diba see howo nala pagalaiso. ¹⁴ Esino odoos agayo howo ayo hagee keenee ee naga, yo see howo nala pagalaime. Esiga kookaiyo gie badeli teneli howo ayo yimapoo tenelai oso yima kulodu howo ou masi molone, yimapoo badobosos kookaiyo gie badeli ee tenelaiso.”

¹⁵ Esemes sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoos, nayo egee takoo howo egee amapoo tenee, a hamamee see howo nala pegelega pagalame. Osolosos hamamee a hamapoo see howo kala sibilega pagalame,” dee takaso.

¹⁶ Esemes Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No dileso nomo ido sibe,” diso.

¹⁷ Esemes sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “A giso me,” diso.

Esemes Yesuye nei egeesee takaso, “Nayo takolone, no giso me, dee egee takoo tei goo takoo. ¹⁸ Bei, no daga giso dee tiadoo egeesi mapoo

obiaso. Esino giso epedee nobolo hagee bado ee tei nomonee. Esiga nayo egee takoo, tei goo takoo,” dee takaso.

¹⁹ Esemе sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoо, a gooleedo, no Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoо hee nosodoo. ²⁰ Samaliya bia ibada amawe dio oso mubi hagee ma dokodoo Godeeyo hu dokodoo poudiliso. Esino Yu odoо niyo takolone hedebe Yelusalem mi mapoo Godeeyo hu dokodoo ka poudilei tekepo dee takeliso. Esiga nayo amapoo takee, mi tekepo kamapoo iyo Godeeyo hu dokodoo ka poudileiyo?” dee takaso.

²¹ Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Emegei, no mo to mapoo tei te. Edebeeyo Ma Godeeyo hu dokodoo poudalame Yelusalem mapoo osolosо mubi hamapoo sibilega pagalai biame ee olo siboso. ²² Samaliya odoо niyo goomoga poudili goo ee niba gooleedele. Esino Yu odoо iyo goomoga poudili goo ee iba gooleedooso. Bei, gie badeli pidili odoо ee hedebe Yu odoо imaga sibileiso. ²³ Esiga biame olo siboso, esino biame ee olo simiso, tei yimapoo goomoga poudili odoо oso Dio Tei oso kitulugu maga, osolosо tei goo maga, Ma Godee mapoo

goomoga poudalame. Bei, Ma Godeeye goo hageesi maga yimapoo goomoga poudili odoо omapoo diya goomegeliso. ²⁴ Godee yo Dio. Osolosо yimapoo goomoga poudili odoо oso Dio Tei maga, osolosо tei goo maga yimapoo goomoga ka poudilei tekepo,” dee takaso.

²⁵ Esemе sobo ogoso nei yimapoo egeesee takaso, “A gooleedooso, Mesaya edebeeyo takolone Keliso deli ee sibileiso. Osolosо yayo sibilesо imapoo goo susuga medee eligileiso,” diso.

²⁶ Esemе Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Odoо ee Mesaya aso, nobolo to egee komolo,” dee takaso.

²⁷ Egeesee semelee mapoo Yesuwo hamamee dili odoо oso edebeeyo bia mi ee ma kuloduga wedi sibilesо egeino, Yesuye sobo sabolo to komolome, diya dio diso. Esino odoо heeso sobo omapoo woosolone, no ogoо goomogolo, dee takele. Osolosо odoо heeso Yesu mapoo woosolone, nayo kasalame sobo sabolo to ka kamalala, dee takele.

²⁸ Osolosо sobo oso o ou howo keli omapoo magoloso see o moso bia takalame see wedi diso. ²⁹ Sobo ogoso dileso egeesee takaso, “Niba odoо hee hagee agalame sibe. Yayo goo ayo moodoo susuga ee takaso. Esiga odoо egee Keliso malaiso.”

³⁰ Esemе moso bia susuga Yesu agalame diyadeeso.

³¹ Odoо susuga Yesu agalame sibaдaga molome, Yesuwo hamamee dili odoо oso Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoо, no nei ne,” diso.

³² Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “A nei moloso. Esino nei ayo nali ee niba gooleedele,” dee takaso.

³³ Esemе Yesu o hamamee dili odoо oso diesono egeesee takaso, “Odoо heeso yimapoo nei tenee bele?” dee takaga meleeso.

³⁴ Esemе Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Mo nei ee Godeeye goomoga goo talai goo oso. Osoloso yayo a diye diso, tou yayo amapoo tenee ee tomo dimeleso hoo poogoo mapoo hosudalame. ³⁵ Niyo egeesee takeliso, ‘a bakadio bakadio di poogoloso nei howo segei tala dileiso,’ dee takeliso. Esino ayo nimapoo taka. Niba howo puo ogoloso nei howo segei* mapoo ege. Bei, epedee hagee nei telegee ee talai biame hagosо. ³⁶ Esiga nei howo segei teli odoо oso dia tou eyo nei epedee hamapoo toso. Osoloso diayo odoо ee homokoko masi gooloogaloso tosibileso kookaiyo gie badeli talai mi mapoo mooloogoo mageliso, nei howo segeli odoо sabolo, osoloso nei howo segei

teli odoо sabolo hodobo goomogalame. ³⁷ Egeesi ma kulodu toso hagee takoo ee tei takooso, ‘Odoо heeso nei howo segeliso. Osoloso see odoо heeso nei howo segei ee teliso.’ ³⁸ Esiga a niyo nei howo segele poogoo mi mapoo nei howo segei ee talame diye diso. Bei, mi omapoo odoо aboso daga tou toowa tooso. Esino see niyo dileso talaiso.”

Samaliya odooso tei too

³⁹ Samaliya soboso dileso o odoо mapoo takolone, “Goo susuga ayo moodoo ee yayo amapoo taka,” dee takeme, Samaliya odoо susuga mi omapoo debeli oso to hagee duloso Yesu mapoo tei tooso. ⁴⁰ Osoloso diayo sibileso Yesu mapoo egeesee takaso, “No epedee ibolo hodobo hamapoo badebee,” diso. Esemе Yesu yo biame bakadio dibolo hodobo omapoo badebeiso. ⁴¹ Egeesi ma kulodu odoо susuga oso to yayo taka ee duloso yimapoo tei tooso. ⁴² Esemе diayo sobo omapoo egeesee takaso, “Nayo daga Yesuwo goo ee imapoo takeme, nee to duloso tei tooso. Esino iba epedee yayo takooga iso duloso tei toso. Esiga iba gooleedooso, odoо hagee mi odoо susuga dia gie badeli pidili odoо osodoo,” diso.

4:34: Yon 6:38 **4:35:** Luka 10:2 * **4:35:** nei howo segei - Yesuye wudu taka hagee tei neidee eyo goo maga takele. Esino edebeeyo Godeeyo to tekepo takomo dilei goo sabolo, osoloso odoо Godee mapoo gilimado sibilei goo ee wudu taka. **4:42:** 1Yon 4:14 **4:43-44:** Mat 13:57

43-44 Egeesi ma kulodu Yesu eyo daga egeesee takaso, “Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee tei o moso bia oso goweliso,” diso. Yesu biame bakadio Samaliya mi mapoo badoboso see Gelili mapoo diso. ⁴⁵ Osoloso yo Gelili mapoo sibilesa peledoboome, edebeeyo yo ido diso. Bei, diba nosee Yesuye Yelusalem mapoo Gababia wo ne biame mapoo goo susuga yayo moodoo ee diba egeiga.

Yesuye gamalee odoo eyo owolo tekepo pa

⁴⁶ Osoloso Yesu Gelili mi toowa omapoo badolone see Kana mi pepooko mapoo diso. Daga mi omapoo howodee ee see yayo wain i palame moodooso.

Biame omapoo Kapeniyum mi mapoo gamalee odoo heeyo giso holo paiye badebeiso. ⁴⁷ Esino gamalee odoo ogoso Yesuye Yudiya mi maga see Gelili mi mapoo simi goo ee duloso Yesu mapoo diso. Yo dileso howolone egeesee takaso, “Mo holo paiyeso talame badoso. Esiga nayo mo holo tekepo palame Kapeniyum mi mapoo abolo sibe,” dee takaso.

⁴⁸ Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Niyo ayo goo toowa opusomo di

moodoo ee egelega poo-googa, amapoo tei talame,” dee takaso.

⁴⁹ Esemee odoo ogoso nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Wiligi odoo, mo holo teyaga, nayo saga sibilesa yo tekepo palame moodee,” diso.

⁵⁰ Esino Yesuye yimapoo egeesee takaso, “No see wedi di. Nee holo wedileiso,” diso.

Esemee odoo yo Yesuwo to duloso tei toloso see o mi mapoo wedi diso. ⁵¹ Osoloso yo see eli domopoo osee dimolome, o tou teli odoo oso sibilesa yimapoo egeesee takaso, “Nee holo olo weidiloso badoso,” dee takaso.

⁵² Esemee odoo ogoso nei dimapoo egeesee takaso, “Osoko howo domo kamapoo molome, yo keke-bisa ka koododiala?” diso. Esemee diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Eiyo osoko olo wudu magoo mapoo ka koododia,” diso.

⁵³ Esemee odoo yo gooleedoloso egeesee goolee-buguso, bei, eiyo osoko howo hedebe omapoo Yesuye yimapoo takolone, “nee holo weidileiso,” dee taka goo ee goolee buguso. Esemee odoo susuga o moso kulodu debeli sabolo osoloso yibolo Yesu mapoo tei tooso.

⁵⁴ Esiga Yesuye Yudiya mi maga see Gelili mi mapoo sibilesa goo toowa opusomo di moodoo hagoso olo bakadio diso.

5

Yesuye Betesada howo sauwili ou mapoo odo hee tekepo moodoo

¹ Osoloso goo hagoso dileso koodobume, Yu odooso wo nali hee nalame Yelusalem mapoo polome, Yesu yinosee omapoo palaso. ² Esiga Yelusalem mi beelee mapoo osulu hee Sipi Be Osulu deli meleeso. Osoloso ee ma kulodu howo sauwili dadabaya ou toowa meleeso. Howo sauwili dadabaya ou o hu ee Yu odo dia toso takolone Betesada deliso. Osoloso howo ou pee mapoo hau pooba dee tiadoo egeesi meleeso. ³⁻⁴ Egeeseelone odo paigiga sabolo, osoloso odo howo neliga sabolo, osoloso odo kido todobia sabolo, osoloso odo su kakawa poogoo sabolo hau omapoo tieseliso. [Osoloso diba omapoo tiesamolone, biame abo mapoo Godeeyo momaiye heeso sibilesa howo egee wolabeleso bolone osee tiesameliso. Bei, momaiyeso howo wolomeleso koodobuoga, odo daga malalo howo ee ma kulodu meili odo ee tekepo peliso.] ⁵ Egeeseelone giso hee dugo 38 ee ma kulodu paiye mee onosee hau omapoo badebeiso. ⁶ Odo daga yayo hoogoo pailoso badebei Yesuye ogoloso yimapoo egeese takaso, “No see weidilei goomogolo?” dee takaso.

⁷ Esemee odo ogoso yimapoo nei egeese takaso, “Wiligi odo, howo weeleega, a pidilame ido meilei odo hee me. Bei, a meilame seega, odo heeso malalo meiliso,” dee takaso.

⁸ Esemee Yesuye yimapoo egeese takaso, “No toboloso nee kida toloso di,” diso.

⁹ Osoloso biame omapoo odo egee see olo tekepo poloso o kida toloso diso. Esino goo hagoso peledaba ee Yu odo dia hasali biame omapoo ka peledaba. ¹⁰ Esemee Yu odo dia wiligi odo tebisa oso odo hagoso o kida toloso di ee ogoloso yimapoo egeese takaso, “Hasali biame hamapoo odo heeso o kida toloso dilei tei,” dee takaso.

¹¹ Esemee odo ogoso nei egeese takaso, “Odo a tekepo pa oso amapoo takolone, mo kida toloso di, dee takeme a ka di,” diso.

¹² Esemee diayo yimapoo nei egeese takaso, “Odo agayo namapoo takolone, nee kida toloso di, dee ka takala?” dee takaso.

¹³ Esino odo yo tekepo pa ee yo medee kibiya gooleede. Bei, odo susuga oso diya mooloogoodeme, Yesu yo mooloogoodoo ee ma kulodu esigaboodooso.

¹⁴ See hamamee Yesuye odo egee tei moso tegei ma kulodu badebei ogoloso yimapoo egeese takaso, “No, no medee goolee, no epedee olo tekepo paso.

Esiga no see goo tokenee na te. Nayo goo tokenee see tobu tomo siloga, goo tokenee toowa see namapoo peledbeyaga,” dee takaso. ¹⁵ Esemee odoo ogoso dileso Yu odoo dia wiligi odoo dimapoo takolone egeesee takaso, “Yesuye a tekepo ka pa,” diso.

¹⁶ Egeesi ma kulodu Yesuye Yu odoo dia hasali biame mapoo goo hageesee teme, Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso komonolone yimapoo hegi goo tenelame bei mooloogooso. ¹⁷ Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Mo Ma biame susuga tou tomoloso. Esiga anosee biame susuga tou ka tomoloso,” diso.

¹⁸ Yesuye to egeesee takeme, nei diayo yo wooloomalame diya goomogaso. Bei, yayo hedebe Yu odoo dia hasali biame ee gababile, esino yayo takolone, Godee yo tei Ama, dee taka goo omaga, eyo nediliyo yo Godee sabolo hodobo teiba neme.

Godeeye kitulugu Owolo Yesu mapoo tenee

¹⁹ Esiga Yesuye Yu odoo dia wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Owolo ayo mawo goomoga goo hee talai tebile. Esino Owolo ayo hedebe Maye teli goo ee ogoloso anosee goo ee teliso. ²⁰ Maye Owolo a diya sooloo dalaga, goo

yayo teli susuga ee Owolo amapoo eligiliso. Esemee niyo Owolo ayo goo moodoo ee ogoloso hoowoolame, Maye amapoo goo diya toowa moodolai eligileiso.

²¹ Egeesi ma kulodu Maye odoo wedia hogogaduloso see gie badeli egee tenemolo, egeesee solone, Owolo ayo odoo mawo goomoga mapoo gie badeli ka tenemoloso.

²² Esiga Maye odoo goo koo midili. Esino yayo Owolo amapoo kitulugu olo teneeso, ayo odoo susuga dia goo ee midilame. ²³ Egeesi ma kulodu Maye goo egee moodooso, odoo susuga oso Ma mapoo goomogolone o hu dokodoo poudalame. Osoloso diayo Owolo amapoo goomogolone mo hu onosee dokodoo ka poudalame. Esiga odoo agayo Owolo amapoo goomoga poudilega badoga, yo Ma Godee a diye di odoo mapoo goomoga koo poudoso.

²⁴ Esiga ayo nimapoo ka taka. Mo to duloso a diye di odoo mapoo tei teli odoo ee badoboso kookaiyo gie badeli olo tooso. Odoo egeesee seli ee o goo tokenee eyo nei talaime. Yo teli maga dagadileso see gie badeli mapoo badoso. ²⁵ Esiga ayo nimapoo ka taka. Biame oso sibileiso, esino biame ee olo simiso, odoo tei telega wedia oso Godeeyo Owolo mo to dulei. Egeesi ma kulodu

edebeeyo mo to duloso tei toga, yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. ²⁶ Bei, Ma yo gie badeli eyo bei yoso. Esiga Owolo ayo gie badeli eyo bei doloso badalame, yayo kitulugu amapoo olo teneeso. ²⁷ Osoloso Maye Owolo amapoo kitulugu olo teneeso, ayo odoosusuga dia goo ee midilame. Bei, a Odoos Holo.

²⁸ Esiga ayo taka to hagee duloso niba haga na dio di. Bei, biame oso sibileiso, odoos wedia dia bi mapoo egeetiesamolo oso Odoos Holo mo to duloso dia bi magahogogadileiso. ²⁹ Egeesi ma kulodu goo tekepo tomo sili odoos diba badoboso gie badeli talame hogogadileiso. Esino goo tokenee tomo sili odoos diba dia goo tokenee eyo nei talame hogogadileiso. ³⁰ Ayo goo mawo goolee ee tomo sileitebile. Bei, Ma a diye di oso goo midilei goo amapoo takooga, ayo goo egeesi ka midili. Esiga ayo goo midilee diya tekepo. Bei, ayo mawo goomoga goo koo tomo sili. Esino ayo hedebe odoos a diye di oso goomoga goo ee ka tomo siloso.

Yesuwo goo taka

³¹ Esiga ayo hedebe mo goo maga takooga, edebeeyo mo to mapoo tei talai goo eyo bei mauwe dalaiso. ³² Esino mo Maye mo goo maga takomoloso. Bei, a

gooleedoo, yayo mo goo maga egee takoo, ee tei takooso.

³³ Esiga niyo odoos abo Yonee mapoo diye diso. Esime yayo dimapoo tei gootakaso. ³⁴ Esino edebeeyo mo goo maga tei goo egeetakoo goo ee tei beleso, a medee koo gooleeso. Esino niyo gie badeli talame ayo goo susuga hagee nimapoo takaso. ³⁵ Yonee yo keme masi gadeebugu nimapoo teneeso. Esiga niyo biame deiyepo ee ma kulodu gadeebugu sabolo dabalame diya goomogaso.

³⁶ Esiga Yoneeye mo goo maga tei goo takomo siliso. Esino tou ayo temeleso hosudalame Godeeye amapoo tenee oso Yoneeye mo gootakomo sili ee dagadiso. Bei, tou ayo tomo sili oso Maye a diye di goo ee ka eligiso. ³⁷ Osoloso mo Maye a diye di oso mo goo maga tei goo ka takooso. Esino niyo to yayo taka ee dule, osoloso o muduegele. ³⁸ Esiga niba Godeeyo to duloso nibada sooloo ma kulodu tei koo teli. Bei, niyo Maye diye di odoos amapoo tei koo teli.

³⁹ Niyo Godeeyo to booka mapoo hogugu medee hesigaloso gooleedoloso dobolone, nei to oso nimapoo gie badeli tenelaiso doloso doso. Esino niyo to hesiga ee mo goo takeli. ⁴⁰ Esino ayo nimapoo gie badeli tenelame seega,

niyo amapoo sibilei koo goomegeli.

⁴¹ Osoloso niyo see mo hu dokodoo poudilei, ayo haga koo gooleeso. ⁴² Bei, a gooleedooso, niyo nibada sooloo ma kulodu Godee goolee mauwe. ⁴³ Esiga ayo mo Ma Godeeyo hu maga simiso. Esino niyo a koo goomogoso. Esino edebeeyo eyo goolee o hu maga siboga, niyo odoe egee goomogolone yo idiliso. ⁴⁴ Esiga niyo wulo edebeeyo nibada hu dokodoo poudilei goomogolone debeliso. Esino Godee hedebe yayo nibada hu ono dokodoo poudalame, niyo ki koo kituluguli. Esiga niyo amapoo kasee tei talaiyo?

⁴⁵ Esiga ayo Mayo mudugiyopoo niba odoe tokenee dee takeeya dee na goolee. Niyo goolee, Moseseeye niba pidilei gooleeso. Esino yayo Mayo mudugiyopoo niba odoe tokenee dalaiso. ⁴⁶ Egeesi ma kulodu niyo Moseseeye taka to mapoo tei too diepi, niba ayo taka to mapoo tei teliyo. Bei, Moseseeye mo goo ee Godeeyo to booka mapoo ka hogugu. ⁴⁷ Esino niyo Moseseeye to hogugu mapoo tei telega ka doso. Esiga niyo to ayo hagee takoo mapoo kasee tei talaiyo?"

6

Yesuye odoe 5,000 mapoo

nei pi

(Mat 14:13-21; Maka 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Esemee goo hagoso dileso koodobume, Yesu yo see Gelili abei hodiokoo du maga dalo soowaso. Gelili abei hageeyo hu hee ee Taibiliyes deliso. ² Egeeseelone Yesuye goo toowa opusomo di moodoolone, odoe paigiga susuga tekepo moodoo demelee maga, odoe mooloo-goodoo toowa oso goo egee ogoloso yima hamamee mili diyadeeso. ³ Esemee Yesuye o hamamee dili odoe sabolo mubi ma dokodoo peleso debeiso. ⁴ Osoloso biame omapoo Yu odoe dia Gababia wo nali biame ee olo koola tabaso.

⁵ Biame omapoo odoe mooloogoodoo toowa oso yimapoo sibadee ee ogoloso Yesuye Pilipi mapoo egeesee takaso, "Iyo nei moleeso kamapoo tolosa odoe susuga hamapoo ka pileiyo?" diso. ⁶ Esiga Yesuye odoe hagee bia dimapoo moodoolai goo ee yo olo gooleedoloso badolone, see wulo Pilipiye tei too ee agalame yimapoo egeesee ka taka.

⁷ Esemee Pilipiye nei egeesee takaso, "Odoe susuga hagee bia dimapoo iyo nei tolosa pilei ee, molee toowa kamapoo talaiyo? Bei, edebeeyo odoe susuga hagee bia nei pilame molee talame biame 200 ee ma kulodu tou toowa toga, molee oso odoe hedebe hedebe di

mapoo wulo nei pepooko pilei tebileime,” dee takaso.

⁸⁻⁹ Esemé Yesu o hamamee dili odoo hee Saimon-Pitayo omolo Enduluye Yesu mapoo egeesee takaso, “Hagee ma kulodu giso holo heeso wo si dee tiadoo sabolo osoloso di bakadio sabolo toloso badoso. Esino nei pepooko hagosu odoo susuga ee pilei tebile,” diso.

¹⁰ Esemé Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Odoosusuga hagee bia bulume doloso takee,” diso. Mi omapoo obu bouwe meleeso. Esemé odoo susuga go domo omapoo bulumaso. Egeesi ma kulodu hedebe gisowe hesiga ee 5,000 egeesi tugodooso. ¹¹ Esemé Yesuye wo si toloso Godee mapoo goomoga to takoloso, wo si popeiloso odoo susuga mapoo piso. Osoloso di bakadio toloso goo hedebe o egeesi moodooso. Esemé odoo susuga oso nei egeenaloso diya edigasoo.

¹² Diba nei naloso oduguloso doboome, Yesuye o hamamee dili odoo dimapoo egeesee takaso, “Nei abo poogoo susuga ee misigamo di. Nei abo wulo gamenee peegeeyaga,” diso. ¹³ Esemé wo si dee tiadoo odoo susuga oso naloso abo poogoo ee, Yesu o hamamee dili odoo oso misigamo dileso bou tegei 12 egeesi metamagisaso.

¹⁴ Odoosusuga oso Yesuye goo toowa opusomo di moodoo hagee ogoloso egeesee takaso, “Tei takoo, odoo hagee Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo iyo sibileiso doloso bolone debei odoo ee hagosodoo,” dee takaga meleeso. ¹⁵ Esemé Yesuye dia wiligi odoo tabalame, Yesu mapoo sibileseso seselame gooleemelee goo ee, yo olo gooleedooso. Esino Yesuye olo ogoloso diba poogoloso see obusomo mubi ma dokodoo palaso.

Yesuye howo ma dokodooga di

(Mat 14:22-33; Maka 6:45-52)

¹⁶ Olo habedee mapoo Yesu o hamamee dili odoo oso yo balame abei mapoo mouso. ¹⁷ Esino Yesu sibilega molome olo neligasoo. Esemé diba dia du mapoo toboloso Kapeniyum mi mapoo dalo soowaso. ¹⁸ Diba sudaso olo sulugamo diyadaga molome, i toowa simi oso howo ki toowa simiso. ¹⁹ Diba eli sage 5 kilomita egeesi diyadaga molome, Yesuye howo ma dokodooga dimapoo sibume egeiso. Esemé diba diya obulone dio diso. ²⁰ Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Niba haga na ebi. Ayo siba,” diso. ²¹ Esemé diayo goomoga sabolo yo dia du ma kulodu dabegeee diso. Egeesee semelee mapoo haga booloogelega mi diayo

di omapoo peledoboloso dia du omapoo oluguso.

Yesu yo wo gie badeli teneli

²² Biame hee mapoo Yesuye nei pi odoosuga oso du dali hedebe omapoo meilesu Yesu bameleeso, daga omapoo du hedebe meleega, diayo goolee Yesu omapoo badaba bele dolone. Bei, Yesu o hamamee dili odoosoma daga malalo du egee tolosu dime diayo egeiga. ²³ Esememe biame domo omapoo odoosoma abo maga Taibiliiyes mi maga sibileso odoosoma mooloo-goodoo toowa oso debei mapoo peledabaso. Daga mi koola omapoo Yesuye Godee mapoo goomoga to takolosu odoosuga mapoo nei piso. ²⁴ Esino diayo omapoo egeino, Yesu sabolo o hamamee dili odoosoma me neme, see diayo du omaga Yesu esilame Kapeniyum mi mapoo soowaso.

²⁵ Diayo abei dalosu Kapeniyum mi mapoo peledoboloso Yesu ogoloso yimapoo egeese takaso, "Eligili odoosoma, no kopolone hamapoo ka simiyo?" dee takaso.

²⁶ Esememe Yesuye nei egeese takaso, "Ayo nimapoo taka. Niyo a esiamo simi egee, ayo goosoma toowa opusoma di moodoo ee

egeiga, niyo a ka esiamo sibile. Esino niba ayo nei pime ne oso diya edigaga, niyo wulo a ka esiamo simidoo. ²⁷ Esiga niba nei saga me pegeli egeese haga na esiamo silesibe. Esino niba kookaiyo moloso osee meli nei ono ka esiamo silesibe. Odoosoma Holo ayo nei hagee nimapoo tenelaiso. Bei, Ma Godeeye Owolo ayo goosoma hagee talame amapoo kitulugu olo teneeso."

²⁸ Esememe diayo nei egeese takaso, "Godeeye iyo ogoosoma talame diya ka goomogosoma?" dee takaso.

²⁹ Esememe Yesuye nei dimapoo egeese takaso, "Godee yo goomogoso, yayo diye di odoosoma amapoo tei talame."

³⁰⁻³¹ Esememe odoosoma mooloo-goodoo oso yimapoo egeese takaso, "Iyo namapoo tei talame, nayo ogoosoma goosoma toowa opusoma di ka moodolaiyo? Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso takolone, ibada amawe dio oso miwe poogoo mi mapoo silesibume, Moseseeye Kei mi ma dokodooga wo mana deli* ee diayo nalame teneliso. Esiga Moseseeye ibada amawe dimapoo goosoma hagee moodooso. Esino iyo namapoo tei talame, nayo imapoo ogoosoma goosoma moodolaiyo?" dee takaso.

6:27: Yon 6:48-58 **6:29:** 1Yon 3:23 **6:30-31:** Exo 16:14-15; Num 11:7-9;

Psa 78:24; Mat 16:1; Yon 2:18 * **6:30-31:** wo mana deli - Yu odoosoma dugo 40 ee ma kulodu miwe poogoo mi mapoo silesibume, Godeeye wo mana deli hagee diayo nalame teneliso. Mana deli hagee, wo masi heliye pepooko dooboo hadali.

32 Esemé Yesúye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Mosese-eye nibada amawe dio mapoo Kei mi wo ee tenele. Esino mo Maye dimapoo wo egee ka tenee. Goo hedebe egeesi masi, yayo Kei mi ma dokodooga tei wodee ee nimapoo ka tenemoloso. 33 Esiga Godeeyo wo Kei mi ma dokodooga mi hamapoo sibeye dee taka ee aso. Bei, ayo mi odoó mapoo gie badeli ka tenemoloso.”

34 Esemé nei diayo yimapoo egeesee takaso, “Wiligi odoó, biame susuga gie badeli wo egee nayo imapoo tenemelee,” dee takaso.

35 Esemé Yesúye egeesee takaso, “Gie badeli teneli wo aso. Esiga odoó agayo amapoo siboga, yo see hodileime. Osoloso odoó agayo amapoo tei toga, yo see howo nala pagalaime.

36 Daga ayo nimapoo takolone, goo toowa opusomo di ayo moodoo ee niyo olo egeiso, dee takaso. Esino niba amapoo tei koo to. 37 Odoó mo Maye amapoo tenee oso amapoo sibileiso. Esiga dima kulodu odoó hee ayo peegoo habigileime. 38 Bei, ayo Kei mi ma dokodooga mi hamapoo simi egee, mawo goomoga goo ee talame ka sibile. Esino mo Ma, a diye di odoó oso goomoga goo ee talame ka simi. 39 Egeesi ma kulodu

yayo goomoga goo ee hagoso. Odoó yayo amapoo tenee dima kulodu ayo hedebe osugobalai, yo koo goomogoso. Esino hamameedee biame mapoo ayo diba wedia maga see gie badeli talame hogogadileiso. 40 Bei, mo Ma yo goomogoso, odoó agayo Owolo a ogoloso amapoo tei toga, diba badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. Osoloso hamameedee biame mapoo ayo diba wedia maga see hogogadileiso.”

41 Egeesee semelee biame omapoo Yesúye takolone, “A Kei mi ma dokodooga simi wo aso,” dee takeme, Yu odoó oso duloso komonolone to boowaso. 42 Esemé diayo egeesee takaso, “Odoó hagee Yosepeeyo owolo Yesuso. Esiga ama dio owee dio, iba gooleedoo. Esino yayo takolone, yo Kei mi maga simi, diso. Yayo kasalame egeesee ka takayo?” dee takaso.

43 Esino Yesúye nei dimapoo egeesee takaso, “Nima kulodu to boowa egee molo omapoo koodobie. 44 Bei, edebeeyo eyo goolee amapoo sibileime. Esino Ma a diye di oso amapoo sibilame gi odoó oso amapoo sibileiso. Osoloso hamameedee biame mapoo ayo yo ta maga see hogadileiso. 45 Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoó heeso egeesee hoguguso, ‘Godeeye odoó susuga eligileiso,’

diso. Esiga odoo agayo Mayo to duloso yimaga goo gooleedoga, diayo amapoo sibileiso. ⁴⁶ Odoo heeso Ma egele. Esino hedebe Ma Godee maga simi odoo ayo Ma egeiso. ⁴⁷ Esiga ayo nimapoo taka. Amapoo tei too odoo yo olo badoboso kookaiyo gie badeli tooso. ⁴⁸ Gie badeli teneli wo ee aso. ⁴⁹ Esino nibada amawe dio oso miwe poogoo mi mapoo dobolone, wo mana deli ee nolone debeiso. Esino wo mana deli ee nali odoo egee bia olo wediaso. ⁵⁰ Esino wo hagee Kei mi maga simi. Esiga wo hagee naga odoo egee bia wedileime. ⁵¹ Kei mi ma dokodooga simi gie badeli teneli wo ee aso. Esiga edebeeyo wo hagee naga, yo badoboso kookaiyo gie badalaiso. Osoloso wo ayo tenelai egee molo ee mo hwei, mi odoo oso gie badeli talame.”

⁵² Esemé Yu odooso to hagee duloso dima kulodu to boowoolone egeesee takaso, “Odoo hagoso o hwei iyo nalame kasee tenelaiyo?” dee takaso.

⁵³ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Niyo Odoo Holo mo sawo sabolo osoloso mo hwei sabolo nelega poogooga, niba gie badeli talaimé. ⁵⁴ Esiga mo hwei sabolo osoloso mo sawo sabolo nali odoo, diba badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. Osoloso hamameedee biame mapoo

ayo diba wedia maga see hogogadileiso. ⁵⁵ Mo hwei sabolo osoloso mo sawo ee tei nei dee oso. ⁵⁶ Egeesi ma kulodu mo hwei sabolo osoloso mo sawo sabolo nali odoo oso abolo hedebe doloso ka badoso. Osoloso anosee dibolo hodobo badoso. ⁵⁷ Esiga Ma a diye di oso gie badoga anosee ka badoso. Esiga mo hwei sabolo osoloso mo sawo sabolo nali odoo oso amaga gie badeli talaiso. ⁵⁸ Egeesi ma kulodu a nibada amawe diayo namo silee wo egeesinee. Bei, diayo wo egee ne oso dimapoo gie badeli tenele. Esino a Kei mi ma dokodooga simi wo tei aso. Esiga edebeeyo wo hagee naga, diba badoboso kookaiyo gie badalaiso.”

⁵⁹ Yesuye Kapeniyum mapoo howo gisili moso ma kulodu odoo susuga mapoo eligilone goo susuga egeesee ka taka.

Yesuwo to ee gie badeli teneli

⁶⁰ Esino Yesu yo deedee silesibili odoo oso Yesuye eligi goo ee duloso egeesee takaso, “Eligi goo hagee diya koudadoo. Odoo agayo to hagee talai ka teibayo?” dee takaso.

⁶¹ Egeesi ma kulodu Yesu yo deedee silesibili odoo oso dima kulodu to boowoogamelee ee gooleedoloso dimapoo egeesee takaso, “Goo ayo hagee takoo oso nimapoo dala teneedo? ⁶² Goo hagoso

nimapoo dala teneega, niyo Odoos Holo ayo see Kei mi ma dokodoo wedi pala ogoloso kasee goolaisomo? ⁶³ Dio Tei oso gie badeli ka tenemoloso. Esino suso goomoga goo oso gie badeli koo tenemoloso. To ayo nimapoo taka ee Dio Tei maga simi, esiga to oso gie badeli ka tenemoloso.”

⁶⁴ Yesu yo daga malalo olo gooleedooso, yimapoo tei tel-ega pagalai odoos ee. Osoloso yo toloso ha teli odoos mapoo tiasalai odoos onosee yo olo gooleedooso. Esiga yayo dimapoo egeesee takaso, “Odoos abo nima kulodu egee do amapoo tei koo toso. ⁶⁵ Goo egeesi maga ayo to hagee nimapoo olo takaso, ‘Edebeeyo eyo goolee amapoo sibileime. Esino Maye amapoo sibilame kitulugu tenee odoos oso amapoo sibileiso,’ dee takooso.”

⁶⁶ Yesuye to hagee taka koodobume, yo deede silesibili odoos aboso yo deede silei gowoolone yo poogoo diso.

⁶⁷ Esemee Yesuye o hamamee dili odoos 12 mapoo egeesee takaso, “Niba nosee a poogoo dilei goomogosomo?” dee takaso.

⁶⁸ Esemee Saimon-Pitaye nei egeesee takaso, “Lodee, iba odoos ogu mapoo dileiyo? Hedebe nee to oso gie badeli

ka tenemoloso. ⁶⁹ Esiga iyo nimapoo tei toso. Osoloso iba gooleedooso, no tei odoos Godee maga simi oso,” diso.

⁷⁰ Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo odoos 12 niba olo hudi magooso. Esino nima kulodu odoos hedebe Saiteneeyo tou teli odoos badoso.” ⁷¹ Esiga Yesuye to hageesee taka egee, Saimon-Iskaliyot eyo owolo Yudas eyo goo ee taka. Bei, Yudas yinosee Yesuwo hamamee dili odoos 12 ee ma kulodu badeli. Esino yayo hamamee Yesu ha teli odoos mapoo tiasalaiso.

7

Yesuwo omolo dio oso yimapoo tei tele poogoo

¹ Esiga goo hagoso dileso koodobume, Yesu yo Yudiya mi mapoo silei gowoolone, see Gelili mi mapoo dileso siliso. Bei, Yudiya mi omapoo Yu odoos dia wiligi odoos oso Yesu wooloomalame eli esiamo siliso. ² Osoloso Yu odoos dia Waseme moso maga wo nalai biame* olo koola tabaso. ³ Esemee Yesuwo omolo dio oso yimapoo egeesee takaso, “No mi hagee poogoloso see Yudiya mi mapoo di, no deede silesibili odoos oso nayo goo toowa opusomo di moodooga ee agalame.

⁴ Bei, edebeeyo o goo ee

6:64: Yon 13:11 **6:65:** Yon 6:44 **6:68:** Mat 16:16 **7:1:** Yon 5:18 **7:2:**

Lev 23:34 * **7:2:** Yu odoos dia amawe diayo miwe poogoo mi mapoo dobolone, dugoso moso teegaloso omapoo debeliso. Biame ee goolone, Yu odooso Waseme moso maga wo nali biame mapoo homo deeso waseme moso teegaloso omapoo debeliso. Osoloso Yu odoos dia wo nali hagee sabolo osoloso abo ee Yelusalem mapoo naliso.

odoo susuga oso gooleedalai goomogoga, yo goo mada koo moodoomo siliya. Esiga no goo toowa opusomo di medee woola moodoomo sile, odoo susuga oso nee goo ee ogoloso gooleedalame,” diso. ⁵ Goo egeesi ma kulodu Yesuwo omolo dio oso yimapoo tei telega debeiso.

⁶ Esememe Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo Yelusalem mapoo dilei biame koo tugodo. Esino niba dilei goomogoga, wulo biame hee mapoo dilei tekepo. ⁷ Mi odoo oso niba hegilei eyo bei me. Esino diayo a hegiliso. Bei, ayo dia goo tokenee ee woola yilige buguga. ⁸ Esiga niba wo ne mapoo diyadee. Esino a dileime. Bei, mo biame tugodelega.” ⁹ Yesuye egeesee takoloso Gelili mi mapoo badebeiso.

Waseme moso maga wo ne biame mapoo Yesuye odoo mapoo eligi

¹⁰ Yesuwo omolo dio oso Waseme moso maga wo nalame Yelusalem mapoo paladee neme, Yesu yinosee hamamee palaso. Esino odoo howo woola palai gowoolone mada palaso. ¹¹ Osoloso wo ne ee ma kulodu Yu odoo dia wiligi odoo oso Yesu esilone egeesee takaso, “Yesu kasomo?” dee takaso.

¹² Esememe odoo mooloo-goodoo toowa oso mada dima kulodu Yesuwo goo

maga mada takomo silesi-bulone, odoo aboso egeesee takaso, “Yesu odoo tekepo,” dee takaso. Esino odoo aboso takolone, “Haye, yo wulo gamenee goo maga odoo peegoo ka gilimado du,” dee takaso. ¹³ Esino Yu odoo dia wiligi odoo bolo obulone, diayo Yesuwo goo maga to woola takele.

¹⁴ Osoloso wo ne olo domo taba mapoo, Yesuye tei moso mapoo peleso Godeeyo to eligilame bei mooloogooso. ¹⁵ Esememe Yu odoo oso yayo eligi goo ee duloso diya howoogadolone diayo egeesee takaso, “Odoo hagee kasi maga Godeeyo to susuga ka gooleedoowo? Bei, yo Godeeyo to gooleedeli sukulu mapoo dile,” dee takaso.

¹⁶ Esememe Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo hagee eligi wulo mawo goolee koo eligili. Esino a diye di Godee maga simi goo ee eligili. ¹⁷ Esiga Godeeye goomoga goo ee talame goomoga odoo oso ayo eligi goo hagee tei Godee maga simidoo doloso gooleedalaiso. Osoloso ayo mawo goolee koo eligili goo onosee gooleedalaiso. ¹⁸ Edebeeyo eyo goolee eligimo siloga, yo o hu eyo nediliyo doko topoloso. Esino edebeeyo yo diye di odoo oso goolee ee eligimo siloga, yo diye di odoo eyo hu ee doko topoloso. Esiga

yo tei goo takeli, osoloso yo gamenee koo takeli. ¹⁹ Moseseeye nimapoo tei magoo hogugu ee teneeso. Esino niba susuga tei magoo hagee koo dedeli. Esiga kasi maga niyo a wooloomalame ka sala?”

²⁰ Esemee odoo mooloo-goodoo oso nei yimapoo egeesee takaso, “Bo holoso nama kulodu palaga, no to egeesee ka takoo. Iba no wooloomalame koo seeso,” diso.

²¹ Esino Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Niyo hasali biame mapoo ayo goo toowa opusomo di hedebe moodoo ogoloso niba susuga dio diso. ²² Egeesi ma kulodu niba nose Moseseeye tei magoo ee dodolone niyo hasali biame mapoo tou teliso. Bei, niyo Moseseeye tei magoo ee dodolone holope kolo kweliso. Esino holope kolo koolame tei magoo hagee Moseseeye magele. Esino nibada amawe diayo ka magoo.

²³ Esiga Moseseeye tei magoo gababiyaga hasali biame mapoo niyo holope kolo kweliso. Esino niyo kaseega ayo niyo hasali biame mapoo odoo paiye tekepo moodooga niyo amapoo ka komonowala? ²⁴ Esiga niyo wulo edebeeyo o suso goo moodoo ee ogoloso saga na midi. Esino tei goodee maga niyo o goo ka midi.”

Yesu tei Kelisowo?

²⁵ Osoloso Yesuye to taka hagee duloso, Yelusalem odoo aboso dieso nediliyo egeesee takaso, “Odo hagee ibada wiligi odoo oso wooloomalaigo dee takemeni osobe? ²⁶ Niba ege, yayo odoo susuga eyo howo woola eligime, odoo heeso yimapoo to hee koo takooso. Esiga ibada wiligi odoo oso goolee yo tei Keliso goolee malaiso. ²⁷ Esiga Kelisoye siboga, mi yayo simi ee odoo heeso gooleedalame. Esino mi Yesuye simi ee iba gooleedooso,” diso.

²⁸ Esemee Yesuye tei moso mapoo osee eligilone toso neligidi egeesee takaso, “O. Tei takoo. Mo goo sabolo osoloso ayo simi mi sabolo niba olo gooleedoodoo. Esino a mawo goolee maga sibilesa hamapoo koo badoso. Haye, a diye di odoo eyo goo ee tei, esino niba yo gooleedele. ²⁹ Esino hebebe ayo yo ka gooleedoo. Bei, a yimaga simi osoloso yayo a nimapoo sibeye diso.”

³⁰ Esemee biame omapoo wiligi odoo diba goomogaso, Yesu omapoo talame. Esino odoo heeso yimapoo goo hee moodele. Bei, o biame tugodelega. ³¹ Esino odoo mooloogoodoo ee ma kulodu odoo aboso Yesu mapoo tei tolone egeesee takaso, “Odo heeso sibilesa goo toowa opusomo di moodooga, goo

7:19: Diye 7:53; Loum 2:21-24

7:20: Yon 8:48; 10:20

7:22: Lev 12:3; Gen

17:9-13 **7:23:** Yon 5:8-10, 16

7:27: Yon 7:41; 9:29

7:28: Mat 11:27; Yon

8:55 **7:30:** Yon 7:44

toowa opusomo di Yesuye moodoo hagee dagadileime. Esiga Yesu hagee tei iyo hagee bamolo Keliso oso,” dee takaso.

³² Esiga odoo mooloo-goodoo oso Yesuwo goo maga taka ee Pelisi odoo oso duso. Esiga Pelisi odoo egee bia sabolo osoloso tei moso wiligi odoo tebisa oso tei moso gidebeli odoo diye diso, diayo dileso Yesu talame.

³³ Yesuye see odoo mapoo takolone egeesee takaso, “A biame deiyepo hamapoo nibolo hodobo badalaiso. Osoloso a diye di odoo mapoo see wedi dileiso. ³⁴Niyo a esileiso. Esino niyo a agalaime. Bei, ayo badalai mi omapoo sibilei niba tebileime,” diso.

³⁵ Esemu Yu odooso dieso nediliyo dima kulodu egeesee takaga meleeso, “Yo kamapoo duga iyo yo egelega ka pagalaiyo? Yo ibada odoo abo Guliki odooso debeli mi mapoo egee do mapoo dileso Guliki odoo mapoo Godeeyo to eligilame ka sabele. ³⁶ Osoloso yayo imapoo takolone, iyo yo esileiso, esino iyo yo agalaime. Osoloso, yayo badalai mi omapoo sibilei iba tebileime, dee taka eyo bei ogoobo?” dee takemeleeso.

Gie badeli teneli howo

³⁷ Esiga Waseme moso maga wo ne hamameedee biame egee goo toowa. Osoloso biame omapoo

Yesuye toboloso to neligidi egeesee takaso, “Odoos agayo howo ka na poogoosomo, yo amapoo howo nala sibeye dee. ³⁸ Osoloso

Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Edebeeyo amapoo tei toga, gie badeli teneli howo oso yima kuloduga gasibileiso.’”

³⁹ Esiga Yesuye goo taka hagee, yimapoo tei too odoo mapoo Dio Tei tenelai goo ee takolone egeesee ka taka. Esino epedee omapoo Dio Tei dimapoo tenele. Bei, Yesu yo Ama mapoo pelega.

⁴⁰ Esiga odoo mooloo-goodoo ee ma kuloduga odoo aboso Yesuye taka to ee duloso egeesee takaso, “Odoos hagee tei Godee maga to tolosoko kokodo takomo sili odoo sibabeleso iyo bamelee osodoo,” dee takaga meleeso.

⁴¹ Esemu odoo aboso egeesee takaso, “Yo Keliso,” dee takemeleeso. Esino aboso egeesee takaso, “Haye, yo Kelisonee. Bei, Keliso yo Gelili mi maga sibileime.

⁴² Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Keliso yo Deibidiyo amawe dio dima kuloduga sibileiso. Osoloso yo Deibidiye badebei mi Betilihem mapoo soomagalaiso,’ diso,” dee takaso.

⁴³ Egeeseelone Yesuwo goo maga odoo abo puloso debeiso. ⁴⁴ Osoloso odoo aboso Yesu talame goomogaso.

7:34: Yon 8:21; 13:36 **7:37:** Lev 23:36; Isa 55:1; Yon 4:14 **7:38:** Isa 58:11

7:39: Yon 16:7; 20:22; Diye 2:4 **7:40:** Yon 6:14 **7:41:** Yon 1:46 **7:42:**

Psa 89:3-4; Mica 5:2

Esino odoo heeso yimapoo goo hee moodele.

*Yu odoo dia wiligi odoo
tebisa oso
tei tele poogoo*

⁴⁵ Esem epedee omapoo tei moso gidebeli odoo oso see mosowe wedi simi ogoloso, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Pelisi odoo oso dimapoo egeesee takaso, “Bei kaseme niyo Yesu hamapoo ido sibilega ka poogoowo?” diso.

⁴⁶ Esem diayo nei egeesee takaso, “Daga odoo heeso to Yesuye keli egeesee koo keli,” dee takaso.

⁴⁷ Esem Pelisi odooso nei dimapoo egeesee takaso, “Niba nosee yayo eligi goo oso peegoo gilimado disomo?”

⁴⁸ Esino Pelisi odoo ima kulodu osoloso ibada wiligi odoo dima kulodu odoo heeso yimapoo tei too niyo egeisomo? Haye. ⁴⁹ Esino odoo mooloogoodoo hagee ma kulodu, odoo aboso Moseseeye tei magoo goo ee kibiya gooledelega tei tooso. Esiga diba Godeeyo kamana ma hemidu doso.”

⁵⁰ Esiga dima kulodu Pelisi odoo hee badebeiso, o hu Nikodimas. Daga yayo gesi Yesu agalame diso. Esiga yayo dimapoo egeesee takaso, ⁵¹ “Moseseeye tei magoo ee dodolone iyo daga odoo o goo midilega, wulo o tokenee eyo nei tenelai ee tekeponee,” diso.

⁵² Esem Pelisi odoo abo sabolo osoloso wiligi odoo tebisa oso yimapoo egeesee takaso, “Nonosee Gelili odoowo? No Godeeyo to booka mapoo hogugu ee medee hesigaloso gooleede. Bei, Godeeyo toso egeesee takooso, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo ee Gelili mi maga sibileime.”

[⁵³ Osoloso to kesamelee omapoo koodobuloso odoo susuga dia mosopoo diyadeeso.

8

*Kooka soboso adaba giso
goo heli too
Yesu mapoo ido simi*

¹ Esino Yesu Olipi mubi ma dokodoo palaso. ² Osoloso gesikolodee Yesu yo tei moso mapoo wedi sibilesa badoboome, odoo susuga oso yimapoo simiso. Esem yayo omapoo badolone odoo eligimeleeso.

³ Esem domo omapoo tei eligili odoo sabolo, osoloso Pelisi odoo oso kooka sobo heeso adaba giso goo heli too ee ogoloso, diayo yo ido sibilesa odoo howo woola tebediso. ⁴ Esem diayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, kooka sobo hagosu adaba giso goo heli tomo sileeme ogoloso yo hamapoo ka ido simi. ⁵ Moseseeye tei magoo hogugu oso egeesee takaso, ‘Sobo heeso goo hageesee toga, yo yoso

enigameleso wooloome,' dee takooso. Esiga nayo imapoo takee, iyo sobo hamapoo goo kasee moodoolaisomo?" dee takaso. ⁶ Goo egeesi maga Yesuye to tokenee takooga ka midilame, diayo yo kukolo egeiso.*

Esino Yesu miyomoo gauwuloso dee woluguso mi mapoo hogugu meleeso. ⁷ Esino diayo yimapoo osee woosa molome, Yesu yo toboloso dimapoo egeesee takaso, "Esiga nima kulodu odoo hee goo tokenee koo teli daga, odoo ogoso malalo sobo omapoo yoso ka enige," diso. ⁸ Osoloso Yesu see tobu miyomoo gauwuloso dee woluguso mi mapoo hogugu meleeso.

⁹ Esemee odoo susuga sobo egee ido simi oso Yesuwo to duloso obulone, daga adaga dimaga bei mooloogooloso hedebe du, hedebe du diso. Osoloso odoo susuga olo poogoo dulone, hedebe Yesu dio sobo egee dio omapoo poogooso. ¹⁰ Esemee Yesuye toboloso sobo mapoo egeesee takaso, "Sobo, no goweli odoo hamapoo debee ee kasomo? Odoo hee nee tokenee eyo nei namapoo dala tenelai hedebe badolo?" dee takaso.

¹¹ Esemee sobo ogoso nei Yesu mapoo egeesee takaso, "Wiligi odoo, haye, odoo hee medoo," diso.

Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, "Anosee nee tokenee eyo nei ayo namapoo dala tenelaime. Esiga no di. Esino no tokenee see tobu na te," dee takaso.]

Yesu mipoo hageeyo gadeebugu

¹² Esemee Yesuye odoo mooloogoodoo mapoo see egeesee takaso, "Mipoo hageeyo gadeebugu ee aso. Esiga a dodomo sili odoo yo neliga ma kulodu sileime. Esino yo gie badeli talai eligili gadeebugu ee talaiso," dee takaso.

¹³ Esemee odoo mooloogoodoo ee ma kuloduga Pelisi odooso nei egeesee takaso, "No wulo nee goo ee takomolo. Esiga nayo egee takoo goo ee iba tei koo toso," dee takaso.

¹⁴ Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "O. Tei takoo. A mo goo ee takooso. Esino ayo hagee takoo tei goo taka. Bei, ayo simi mi ee a gooleedoo. Osoloso ayo dilesa badalai mi onosee a gooleedoo. Esino ayo simi mi sabolo, osoloso ayo dilesa badalai

* **8:6:** Biame omapoo Yu odoo oso tei magoo bakadio ee dodolone debeiso. Moseseeye tei magoo hogugu oso egeesee takaso, "Sobo heeso goo hageesee toga, yo yoso enigameleso wooloome," dee takooso. Esino Loum gamalee eyo tei magoo hogugu oso egeesee takaso, "Goo ee tei." Yesuye takolone, sobo egee wooloome, dee takooga, yayo Loum gamalee eyo tei magoo ee gababileiso. Esino yayo takolone, sobo egee na wooloome, dee takooga, yayo Moseseeye tei magoo ee gababileiso. **8:7:** Deut 17:7 **8:11:** Yon 5:14 **8:12:** Isa 49:6; Yon 1:4-9; 9:5; 12:46 **8:14:** Yon 5:31-32; 7:28 **8:15:** Yon 12:47

mi ee, niba gooleedele. ¹⁵ Esiga mi odoo dia goo ee dodolone, niyo emegei dia goo ee midiliso. Esino ayo emegei dia goo ee koo midili. ¹⁶ Esino ayo emegei dia goo midilei gooleega, ayo medee tei goo maga dia goo midileiso. Bei, ayo mobusomo koo midili. Esino mo Ma a diye di sabolo goo ka midili. ¹⁷ Esiga Moseseeye tei magoo hogugu oso egeesee takooso, 'Goo hedebe mapoo odoo bakadio oso to hedebe onosee takooga, diayo egee takoo ee tei goo takooso,' deliso. ¹⁸ Esiga anosee tei magoo egee dodolone mawo nediliyo mo goo maga tei goo takooso. Osoloso mo Ma a diye di oso mo goo maga tei goo takeliso."

¹⁹ Esemé Pelisi odooso nei yimapoo egeesee takaso, "Nama kasomo?" diso. Esino Yesuye dimapoo egeesee takaso, "Mo Ma sabolo osoloso a, niba gooleedele. Niba a gooleedoo diepi, mo Ma nose niba gooleedeliyo," dee takaso.

²⁰ Yesuye tei moso ma kulodu emegei di molee tenee mageli koola omapoo tobdulone, goo susuga hagee eligimeleeso. Esino odoo heeso yo tele. Bei, o biame tugodelega.

Yesu eyo o goo taka

²¹ Esemé Yesuye see dimapoo egeesee takaso,

"Ayo peegoo duga, niyo a esileiso. Esino niba goo tokenee ma kulodu dobolone, nibada goo tokenee hapelega poogoloso wedileiso. Osoloso ayo badalai mi omapoo sibilei, niba tebileime," dee takaso.

²² Esino Yu odoo oso egeesee takaso, "Bei kasi maga Yesuye takolone, yayo badalai mi omapoo sibilei, iba tebileime, dee ka takayo? Iba gooleedele, Yesu eyo nediliyo wooloomalame ka sabele," diso.

²³ Esemé Yesuye dia to duloso nei egeesee takaso, "Niba mipoo hamapoo debeli odoo. Esino a Kei mi ma dokodooga simi. Esiga niba mi odoo. Esino a mi odoonee. ²⁴ Goo egeesi maga ayo nimapoo takolone, nibada goo tokenee hapelega poogoloso wedileiso, dee ka taka. Bei, ayo mo goo* maga taka mapoo niyo tei telega poogooga, niba nibada goo tokenee hapelega poogoloso wedileiso."

²⁵ Esemé diayo nei egeesee takaso, "No odoo ogumo?" diso. Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo nimapoo eligi bei mooloogooloso abaga simino epedee hamapoo mo goo nimapoo olo eligiso. ²⁶ Esiga ayo nimapoo tokenee odoo dee takalai goo bei moloso. Esino a diye di odoo oso takeme du goo ono ayo odoo

8:16: Yon 5:30; 8:29 **8:17:** Deut 19:15 **8:18:** 1Yon 5:9 **8:20:** Yon 7:30 **8:21:** Yon 7:34; 13:33 **8:23:** Yon 3:31 * **8:24:** ayo mo goo - Godeeyo to Guliki odoo dia toso hogugu mapoo Yesuye takolone, yo aso, dee taka egee yo Keliso, Godeeye hesia dolone ka taka.

mapoo ka takomo sili. Bei, yo tei goo takeli.”

²⁷ Egeesi ma kulodu Yesuye amamo goo takano, Yu odooso duloso medee kibiya gooledele. ²⁸ Esemé Yesuye see dimapoo egeesee takaso, “Niyo Odoó Holo a toloso dokodoo poudoga,* omapoo niyo mo goo ee medee kibiya gooleedalaiso. Osoloso ayo mawo goomoga goo koo tomo sili goo onosee niba gooleedalaiso. Bei, mo Maye amapoo taka goo hedebe ee ayo ka eligimo sili. ²⁹ Esiga a diye di odoó ee abolo hodobo badoso. Yo a koo poogoo dili. Bei, ayo hedebe yo goomogalai goo ono tomo sili.” ³⁰ Esiga Yesuye goo hagee takeme, odoó susuga yimapoo tei tooso.

Tei goo oso odoó tokenee ma kuloduga peegoo gilimado dili

³¹ Esemé Yesuye Yu odoó yimapoo tei telaga odoó mapoo egeesee takaso, “Niyo ayo eligi goo hamapoo medee kibiya kookodoloso dodomo silesiboga, niba tei mo hamamee dili odoó dalaiso. ³² Esiga niba tei goo ee gooleedalaiso. Osoloso tei goo oso niba nei mauwe tou teli goo maga peegoo gilimado dileiso.”

³³ Esemé diayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Eibalahameeyo amawe dio ibaso. Esiga iba odoó heeso wiligi

doloso badoboome, hegi goo ma kulodu nei mauwe o tou tolone ka debele. Bei kasi maga nayo imapoo takolone, ‘hegi goo ma kuloduga puo pagalaiso,’ dee ka takala?”

³⁴ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Edebeeyo goo tokenee tolone badoga, yo goo tokeneeso wiligi doloso ka badoso.

³⁵ Esiga nei mauwe tou teli odoó ee o wiligi odoó eyo soosoo sabolo kookaiyo osee koo badeli. Esino owoloye o soosoo sabolo kookaiyo osee badeliso.

³⁶ Esiga Owolo ayo niba tokenee goo ma kuloduga puo poogoga, niba tokenee goo ma kuloduga tei olo puo pagalaiso. ³⁷ A gooleedooso, niba Eibalahameeyo amawe dio. Esino niyo a wooloomalame ka goomogoso. Bei, ayo eligi goo ee nima kulodu malai, niba koo goomogoso. ³⁸ Mo Maye goo amapoo eligi ee ayo nimapoo ka takomo siloso. Esino niba noseé nibada amaye takeme du goo ee tomo silesiboso.”

³⁹ Esemé diayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Ibada ama ee Eibalaham,” diso.

Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba tei Eibalahameeyo owolo dio diepi, niyo goo Eibalahameeyo moodoo egeesee moodoolone debeli. ⁴⁰ Esino

8:28: Yon 3:14 * **8:28:** a toloso dokodoo poudoga - Yesuye taka hageeyo bei ee, yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso pouduloso tulugilei ee taka. **8:33:** Mat 3:9 **8:34:** Loum 6:16, 20 **8:39:** Mat 3:9

tei goo Godeeye amapoo tenee ee ayo takomo sileeme, niyo a wooloomalame seeso. Esino Eibalaham goo egeesi moodele. ⁴¹ Esiga goo nibada amaye moodoo hedebe onosee niyo ka moodoomo siloso.”

Eseme diayo Yesu mapoo egeesee takaso, “Iba giba holonee. Esino ibada Amadee ee hedebe Godeeso,” dee takaso.

⁴² Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Godee tei nibada Ama diepi, a niyo diya goolee sabolo debeliyo. Bei, a Godee maga sibilesa hamapoo ka badoso. Yayo a diye diso. Esiga a mawo goolee sibilesa hamapoo koo badoso. ⁴³ Niba kasi maga goo ayo taka ee duloso gooleedelega ka dabala? Niba goo ayo eligi ee dulei gowoolone ka seeso. ⁴⁴ Esiga nibada ama ee Saiten. Esiga niyo o goo ogoloso yayo goomoga goo ee talame diya goomegeliso. Bei, bei mooloogoo biame maga epedee hamapoo sibulone yo odoos wooloomali doloso badebeiso. Osoloso yo gamenee takeli odoos. Bei, yima kulodu tei goo takeli me. Osoloso yayo gamenee takooga, yayo wulo o goo ee takeli. Bei, yo gamenee takeli odoos. Osoloso gamenee takeli eyo bei yoso. ⁴⁵ Esino ayo nimapoo tei goo takeliso. Goo egeesi maga niyo mo to

mapoo tei koo teli. ⁴⁶ Esiga goo tokenee ayo moodoo ee niyo egeisomo? Haye, me. Ayo tei goo takomo silino, niyo kaseega mo to mapoo tei tele ka pagala? ⁴⁷ Godeeyo odoos oso o to duloso omapoo mesimo silesibiliso. Esino niba Godeeyo odoonee. Esiga goo egeesi maga niba o to duloso omapoo mesilega ka poogooso.”

Yesuye Eibalaham dagadi

⁴⁸ Eseme Yu odoos nei Yesu mapoo egeesee takaso, “Iyo namapoo takolone no Samaliya odoos bo holo pala, dee takemeni ee tei taka.”

⁴⁹ Eseme Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Mo kulodu bo holo koo badoso. Esino ayo mo Mayo hu dokodoo poudiliso. Esino niyo abolo takolone mo hu dokodoo poudilega pegeliso. ⁵⁰ Esiga edebeeyo mo hu dokodoo poudalame ayo goo hagee koo tomo siloso. Esino odoos heeso diya goomogoso, edebeeyo mo hu dokodoo poudalame. Yo goo midili odoos. ⁵¹ Esiga ayo nimapoo tei goo taka. Odoos agayo mo to mapoo mesimo siloga, yo talaime.”

⁵² Eseme Yu odoos Yesu mapoo egeesee takaso, “Iba epedee olo gooleedo, no tei nee kulodu bo holo bado. Bei, nayo daga egeesee takaso, ‘odoo agayo nee to mapoo mesimo siloga, yo talaime,’ diso. Esino ibada amawe Eibalaham

dio osoloso Godee maga to tolosos kokodo takomo silesibili odoo diba olo wediaso. ⁵³ Esiga ibada amawe Eibalaham ee nayo dagadi doloso ka takala? Bei, ibada amawe Eibalaham olo taso, osoloso Godee maga to tolosos kokodo takomo silesibili odoo onosee olo wediaso. Egeesi ma kulodu nayo goolee no odoo ogu gweliyo?" dee takaso.

⁵⁴ Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo goo tomo sili hagee mo hu dokodoo poudalame ka tomo sili diepi, goo hagee bei mauwe meliyo. Esino mo Maye mo hu dokodoo ka poudomoloso. Yo niyo takolone nibada Godee deliso. ⁵⁵ Esino niba yo gooleede. Esino ayo yo ka gooleedoo. Esino ayo takolone, 'a o goo gooleede,' dee takeli diepi, a gamenee takeli odoo niba egeesi masi badeliyo. Esino a o goo gooleedoo, osoloso a to yayo taka mapoo mesimo siliso. ⁵⁶ Esiga nibada amawe Eibalaham goomogaso, ayo mipoo hamapoo simi ee agalame. Osoloso a olo sibume, yayo ogoloso diya goomogaso."

⁵⁷ Esemee Yu odooso nei yimapoo egeesee takaso, "No dugo 50 tugodele. Esino nayo takolone, no Eibalaham olo egeiso, dee ka takala?"

⁵⁸ Esemee Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, "Ayo tei goo nimapoo ka

taka. Bei, Eibalaham soomagelega badoboome, daga a olo badebeiso." ⁵⁹ Yesuye egeesee taka duloso diayo komonolone, yo tolosos enigilame sino poogooso. Esemee Yesu mada wua moloso tei moso ma kuloduga peegoo diso.

9

Yesuye odoo howo neliga osee soomagoo ee tekepo pa

¹ Esiga Yesu yo dulone odoo hee egeiso. Odoo egee oweeye soomagolone howo neliga o egeesi soomagoona. ² Esemee Yesu o hamamee dili odoo oso Yesu mapoo egeesee takaso, "Eligili odoo, odoo agamo goo tokenee oso yo howo neliga egeesee ka soomagoowo? O goo tokenee oso egeesee ka soomagoowo, o owee dio ama dio eyo goo tokenee maga howo neliga egeesee ka soomagoowo?" dee takaso.

³ Esemee Yesuye egeesee takaso, "Odoo howo neliga hagee o goo tokenee oso egeesee ka sele, osoloso ama dio owee dio eyo goo tokenee oso egeesee ka sele. Esino odoo howo neliga soomagoo goo eyo bei ee egeesi moloso. Godeeye kitulugu goo ee yimaga woola yilige bigilame, yo howo neliga egeesee ka soomagoo. ⁴ Esiga biame osee mologa, iba odoo a diye di eyo tou ee tomo. Esino gesi olo siboga, odoo heeso tou hee talai tebileime.

⁵ Esiga ayo mipoo hamapoo osee hagee bado oso mipoo hamapoo keme masi gadee-bugu ka moloso.”

⁶ Yesu to hagee takoloso mi mapoo magawo pagam-agoloso, deeso deeseegoloso omapoo beese doloso odo howo neliga eyo howo mapoo hediso. ⁷ Osoloso odo omapoo egeesee takaso, “No Sailowam howo ou mapoo nee howo hapalame di,” diso. Esiga Sailowam hu eyo bei ee diye dolone takeli. Esem e odo egee dileso o howo hapoome tekepo paso. Esem yo see wedi sibulone medee ogomo simiso.

⁸ Egeesi ma kulodu odo koola mapoo debeli sabolo osoloso odo aboso yo daga eli domopoo bi howolone badoboome egei oso egeesee takaso, “Odo hagee eli palaga bi howolone bado-boomeni osobe,” diso.

⁹ Esem odo aboso egeesee takaso, “O. Odo hedebe ogoso,” dee takemeleeso. Esino odo aboso egeesee takaso, “Haye, odo ogosonee, odo hee yo masi molodoo,” dee takemeleeso. Esem odo eyo egeesee takaso, “Odo egee tei aso,” dee takemeleeso.

¹⁰ Esem diayo yimapoo egeesee takaso, “Nee howo kaseme tekepo ka payo?” diso.

¹¹ Esem yayo egeesee takaso, “Edebeeyo takolone

Yesu deli oso mi mapoo magawo pagamagoloso, deeso deeseegoloso omapoo beese doloso mo howo mapoo basago hediloso amapoo egeesee taka, a Sailowam howo ou mapoo mo howo hapalame diyena. Esem a dileso mo howo keesee hapoone tekepo ka poowa,” diso.

¹² Esem diayo yimapoo egeesee takaso, “Odo egee kasomo?” Esem yayo dimapoo egeesee takaso, “A gooleede,” dee takaso.

Pelisi odooso odo howo neliga tekepo pa mapoo woosa

¹³⁻¹⁴ Yesuye odo howo neliga tekepo pa hagee, Yu odooso hasali biame mapoo tekepo ka pa. Esiga odo aboso odo howo neliga Yesuye tekepo pa ee Pelisi odo mapoo ido diso. ¹⁵ Esem Pelisi odooso yimapoo egeesee takaso, “Nee howo kaseme tekepo ka payo?” diso. Esem nei yayo dimapoo egeesee takaso, “Yesuye basago beese doloso mo howo mapoo hedime, mo howo howomoo keesee hapoone, see tekepo ka pa,” dee takaso.

¹⁶ Egeesee taka duloso Pelisi odo aboso egeesee takaso, “Yesu hagee Godee maga sibile. Bei, yo Godee maga simi diepi, ibada hasali biame mapoo tou tolone tei magoo ee gababile pegeliyo,” diso.

Esino odoo aboso egeesee takaso, “Kasee maga goo tokenee teli odoo oso goo toowa opusomo di hageesee ka moodoomo silosomo?” dee takemeleeso. Goo egeesi maga Pelisi odooso Yesuwo goo maga dieso dima kulodu domo pi meleeso.

¹⁷ Osoloso Pelisi odooso odoo howo neliga tekepo pa mapoo see tobu egeesee woosaso, “Odoos nee howo tekepo pa ee odoo ogu gooleesomo?” diso. Esemee odoo ogoso nei egeesee takaso, “Ayo goolee, yo Godee maga to tolosoko kokodo takomo sili odoo gooleeso,” dee takaso.

¹⁸ Esino odoo hagee daga tei howo noluguloso badebei goo omapoo Yu odoo dia wiligi odoo diba tei dele. Esiga tei goo beleso gooleedalame, diayo owee dio ama dio idooso. ¹⁹ Osoloso diba olo sibilesotebisamolome, wiligi odooso dimapoo egeesee takaso, “Niyo takolone, nowolo howo neliga osee soomagoogo, dee takemeni ee hagosomo? Esiga kasi maga epedee o howo olo tekepo poloso ka badosomo?” dee takaso.

²⁰ Esemee owee dio ama dio oso nei egeesee takaso, “O. Hagee tei ibada owolo howo neliga osee soomagoo oso, goo ee iba gooleedooso.

²¹ Esino o howo kasee tekepo payo? Iba gooleedele. Osoloso odoo yo tekepo pa onosee, iba gooleedele. Es-

iga niso ibada owolo mapoo woosalo ege. Bei, yo olo kauwudooga, yayo o goo ee nimapoo takalai teiba,” dee takaso. ²² Diayo dia wiligi odoo tebisa ogoloso obulone wulo dimapoo to hageesee ka taka. Bei, Yu odoo dia wiligi odoo oso goomoga goo hageesee olo magooso, “Edebeeyo takolone Yesu ee Keliso dee takooga, yo Yu odoo dia howo gisili moso ma kuloduga hu taloso peegoo magoo damalaiso,” dee takaso. ²³ Goo egeesi maga owee dio ama dio oso takolone, “Yo olo kauwudooga, yayo o goo ee nimapoo takalai teiba,” dee ka taka.

²⁴ Esiga Yu odoo dia wiligi odoo oso see tobu odoo howo neliga tekepo pa ee idoloso yimapoo egeesee takaso, “Godeeyo howo woola nayo imapoo tei goo takee. Bei, odoo no tekepo pa egee goo tokenee teli odoo, iba gooleedoo.”

²⁵ Esemee odoo ogoso nei egeesee takaso, “A gooleedele, yo goo tokenee teli odoo bele, o, goo tekepo teli odoowo. Egeesi ma kulodu goo hagee a gooleedoo, a daga howo neliga badebeiso. Esino epedee hamapoo mo howo olo tekepo poloso see ka ogomo siloso.”

²⁶ Esemee diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Odoos hagosonamapoo kasee moodoome, nee howo

see tekepo ka payo?" dee takaso.

²⁷ Esemе odoo ogoѕo nei egeesee takaso, "Ayo nimapoo goo susuga olo takaso. Esino niyo mo to medee dule. Esiga niyo bei kasalame goo egee see dulame ka sala? Esiga niba noseе yayo di hamamee dilei goomogolone ka sala?" dee takaso.

²⁸ Esemе diayo yo manolone yimapoo egeesee takaso, "No o hamamee dili odoo. Esino iba Moseseeyo hamamee dili odoo. ²⁹ Bei, Godeeye Moses mapoo to taka ee, iba gooleedooso. Esino odoo no tekepo pa ee, iba gooleedele."

³⁰ Esemе odoo ogoѕo nei egeesee takaso, "Goo hagee kaseeyo? Yayo mo howo tekepo paso. Esino niba o goo gooleedelega ka dosomo? ³¹ Bei, iba gooleedoo, Godee yo goo tokenee teli odoo eyo to koo duli. Esino yayo o to mapoo mesiloso yayo goomoga goo tomo silesibili odoo eyo to ee duli. ³² Esiga mipoo hagee bei mooloogoo maga simino epedee hamapoo, odoo heeso odoo howo neliga soomagoo ee tekepo paso dee taka goo ee iba dule. ³³ Esino Yesuye mo howo tekepo ka pa. Esiga yo Godee maga sibile diepi, yayo goo hee moodoolai tebile pegeliyo."

³⁴ Esemе diayo gowoolone nei yimapoo egeesee takaso,

"No gie daga soomagoo biame maga simino epedee hamapoo, no goo tokenee teli odoo doloso badebeiso. Esiga nayo kasalame imapoo goo eligilame ka sala?" dee takaso. Esemе diayo yo toloso howo gisili moso ma kuloduga peegoo ido diso.

Diowo howo seme

³⁵ Esino Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso odoo howo neliga tekepo pa ee howo gisili moso maga peegoo ido di goo ee Yesu yo duso. Esiga yayo odoo egee ogoloso yimapoo egeesee takaso, "No Odoo Holo mapoo tei to-somo?" dee takaso.

³⁶ Esemе odoo ogoѕo nei egeesee takaso, "Odoo Holo ee odoo ogumo? Amapoo takee, eseega ayo yimapoo tei ka talaiya," dee takaso.

³⁷ Esemе Yesuye yimapoo egeesee takaso, "No yo olo egeiso. Esiga yayo epedee nobolo to egee komoloso," diso.

³⁸ Esemе odoo ogoѕo nei egeesee takaso, "Lodee, a namapoo tei toso." Osoloso yo gasuwoloso badolone Yesuwo hu dokodoo poudooso.

³⁹ Esemе Yesuye egeesee takaso, "Ayo mipoo hamapoo goo midilame simiso. Goo ee odoo howo neliga oso see medee agalame, osoloso odoo howo tekepo ee see howo neligalame," dee takaso.

⁴⁰ Esemе Pelisi odoo abo koola omapoo tebisamelee

oso Yesuye to egeesee taka ee duloso yimapoo egeesee takaso, “Nayo goolee, iba howo neliga goolone, egeesee ka takala?” dee takaso.

⁴¹ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niba howo neliga odoó diepi, niba goo tokenee teli odoó dele pegeliyo. Esino niyo takolone, niba howo neliga odoonee dee egee takoo oso niba goo tokenee teli odoó doloso osee ka doso.”

10

Sipi be bali odoó eyo goo maga wudu taka

¹ Yesuye see egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Edebeeyo sipi be beele ma kulodu osulu maga gadilega, see eli hee maga sibilesó kulodu gaduga, yo heli teli odooso. ² Esino osulu maga gadili odoó ee tei sipi be bali odoó oso. ³ Esiga osulu gibadeli odoó oso osulu yadeliso, sipi be bali odoó oso kulodu gadilame. Osoloso sipi beso dia bali odoó eyo to duliso. Osoloso dia bali odooso dia hu hesigaloso, beele ma kuloduga peegoo gilimado diliso. ⁴ Osoloso yayo o sipi be susuga peegoo gilimado dileso, daga yayo malalo duga, diba yima hamamee diliso. Bei, diba o to gooleedooga. ⁵ Esino

diba odoó heeso di hamamee koo dili. Esino ee ma kulodu odoó heeso diba sibilame haga, diayo yimaga kukulo dileiso. Bei, diba odoó egeeyo to gooleedelega.”

⁶ Yesuye wudu takolone odoó mapoo hageesee eligiso. Esino wudu taka goo eyo bei ee diba medee kibiya gooleedele.

Yesu yo osulu

⁷ Osoloso Yesuye dimapoo see egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Sipi be beele eyo osulu ee aso.* ⁸ Esino a sibilega badoboome, odoó susuga daga malalo sibadee egee bia ee heli teli odooso. Esiga sipi beso dibada to duloso mesile. ⁹ Osulu aso. Edebeeyo amaga gaduga, yo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadilesó, kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. Osoloso yo siloga, Yesuye medee bamalaiso. ¹⁰ Esiga heli teli odoó ee wulo heli talame, osoloso odoó wooloomalame, osoloso tokenee palame ka sibili. Esino ayo simi hagee, niyo gie badeli toloso, goo tekepo susuga ee tolone dabalame ka simi.”

Yesu sipi be medee bali odoó

¹¹ “Esiga sipi be medee bali odoó ee aso. Egeesi ma kulodu sipi be medee bali odoó oso o sipi be ee gooloogalame o gie badeli teli mapoo mageliso. ¹² Esino

* **10:7:** Edebeeyo Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo gadili ee Yesu maga ka gadili. **10:8:** Jer 23:1-2; Ezek 34:2-3 **10:11:** Psa 23:1; Yili 7:17 **10:12:** Diye 20:29

nei talame tou teli odoosoo sipi be medee belega pegeliso. Bei, yo sipi be bali odoonee, osoloso sipi be hagee tei onee. Esiga dobu so simi ogoloso sipi be omapoo poogoloso yo pulo diliso. Eseega dobu soso sibilesosoo sipi be abo wooloomaga, abo kukulo diliso. ¹³ Bei, nei talame tou teli odoosoo sipi be medee goolega, wulo pulo diliso.

¹⁴⁻¹⁵ Esiga sipi be medee bali odoosoo ee aso. Egeesi ma kulodu mo Maye mo goo ee gooleedolosoo ka badoso. Osoloso ayo mo Mayo goo onosee gooleedolosoo ka badoso. Goo egeesi masi mo sipi besoo a gooleedolosoo ka dosoo, osoloso ayo diba gooleedolosoo ka badoso. Esiga mo sipi be ee gooloogalame ayo mo gie badeli teli mapoo magalaisoo. ¹⁶ Osoloso mo sipi be abo* dono, diba mooloogoodoo hagee ma kulodu mauwe. Esiga a goomogoso, diba nosee gilimadoo sibilame. Osoloso diayoo mo to duleisoo. Osoloso diba soosoo hedebe dolosoo dogaa, bali odoosoo hedebesoo bamalaisoo.

¹⁷ Esiga mo Maye a diya gweliso. Bei, ayo mo gie badeli ee teli mapoo magalaisoo, osoloso see ka

talame. ¹⁸ Esiga odoosoo heeso mo gie badeli ee amaga peedee dalaime. Esino mawo goomoga goo ee dodolone, ayo mo gie badeli ee wulo wulayoo tenelaisoo. Esiga ee ma kulodu, ayo mo gie badeli ee odoosoo halo teli mapoo magalai amapoo kitulugoo molosoo, osoloso see peedee dalai amapoo kitulugoo molosoo. Bei, goo hagee mo Maye ayo moodoolame amapoo kitulugoo saboloo olo takasoo.”

¹⁹ Esemee Yu odoosoo Yesuwo to dulosoo diesoo dima kulodu toso agadigilone abo piso. ²⁰ Egeeseelone odoosoo abosoo egeesee takasoo, “Yo bo holo pelesoo badolone ka halaboomoo siloo. Esiga o to na dui,” dee takagaa meleesoo.

²¹ Esino odoosoo abosoo egeesee takasoo, “Odoosoo bo holo pala oso goo tekepo hageesi kasee takomoo sileiyo? Osoloso bo holosoo odoosoo howoo neligaa tekepo palai teibayoo?” dee takagaa meleesoo.

Yu odoosoo Yesu mapoo tei tele poogoo

²² Esiga wau biame mapoo Yelusaleem mi mapoo Yu odoosoo dia tei mosoo osuloo ya ee gooleebugulone wo neso.* ²³ Osoloso wo ne biame omapoo Yesuyee tei

10:14-15: Mat 11:27; 1Yon 3:16 **10:16:** Isa 56:8; Ezek 34:23 * **10:16:** sipi be abo - odoosoo hagee Yu odoonee ee takosoo. Osoloso mooloogoodoo hagee Yu odoosoo ee takosoo. **10:17:** Pil 2:8-9 * **10:22:** Daga hoogoo Siliya biasoo Yu odoosoo saboloo ha temelesoo Yelusaleem peedee bugusoo. Osoloso diayoo tei mosoo mapoo be woolosoo, silosoo dia godee mapoo teneesoo. Esiga tei mosoo ee Godeeyoo howoo woola tokenee pasoo. Osoloso see hamamee Yu odoosoo Siliya bia habugulosoo Yelusaleem see diesoo peedee doosoo. Osoloso see tobu tei mosoo ee Godeeyoo dalame peegoo magolosoo see osuloo yasoo.

moso tegei beelee ee ma kulodu Solomonowo hau mapoo sileeso. ²⁴ Esemu Yu odooso yo ogoloso sibilesa tobolo sidiboloso yimapoo egeese takaso, “Iba biame susuga nee goo mapoo diya goolone ka doso. Esiga nayo imapoo woola takee, no tei Kelisowo?” dee takaso.

²⁵ Esemu Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Ayo nimapoo olo takaso. Esino niyo mo to mapoo tei tele. Esiga goo toowa opusomo di ayo mo Mayo hu maga moodeli oso nimapoo mo goo ee eligiso. ²⁶ Esino niyo tei koo toso. Bei, niba mo sipi benee. ²⁷ Mo sipi beso mo to duliso. Osoloso a diba gooleedoo. Osoloso diayo ama hamamee dedeliso. ²⁸ Osoloso ayo dimapoo kookaiyo badobosogie badeli teneliso. Osoloso diba Godee maga pileime. Osoloso diba mo dee maga odo heeso peedee dalaime. ²⁹ Mo Maye mo sipi be hagee amapoo olo teneeso. Osoloso yayo kitulugu oso odo susuga oso kitulugu ee dagadi. Esiga odo heeso mo Mayo dee maga peedee dalai tebile. ³⁰ A mo Ma sabolo hedebe.”

³¹ Esemu Yu odooso Yesu enigilame yo see tobu misigaso. ³² Esemu Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Mo Maye amapoo kitulugu teneme, ayo nibada howo woola goo tekepo

moodoomo sileeso. Esino goo tekepo susuga ayo moodoo ee ma kulodu goo hee kaso tokenee daga, niyo a wooloomalame ka sala?” dee takaso.

³³ Esemu see Yu odo dia wiligi odo tebisa oso egeese takaso, “Nayo goo tekepo moodoo maga iyo no wooloomalame koo seeso. Esino nayo Godeeyo goo maga to tokenee taka ee duloso no wooloomalame ka seeso. Bei, no wulo odo wuluge, esino see nayo takolone, no Godee, dee takeliso.”

³⁴ Esemu Yesuye nei dimapoo egeese takaso, “Nibada tei magoo ee ma kulodu Godeeye egeese takooso, ‘Niba godee,’ deliso.

³⁵ Egeesi ma kulodu iba gooleedoo, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso tei goo takooso. Esiga Godeeye o to mapoo tei teli odo mapoo takolone, diba godee, deliso.

³⁶ Esiga ayo takolone, a Godeeyo Owolo doloso ka takano, bei kasi maga niyo takolone, ayo Godeeyo goo maga to tokenee takoo, dee ka takala? Bei, mo Maye a hesialoso mipoo hamapoo sibeye diso.

³⁷ Esiga ayo mo Maye goomoga goo ee moodelega badoga, niyo to ayo taka mapoo tei tele ka peegee.

³⁸ Esino niyo to ayo taka mapoo tei tele poogolone, wulo goo ayo hagee tomo silo ee ogoloso to ayo taka mapoo

tei ka te. Bei, niyo egeesee seega, mo Ma asalo hedebe doloso hagee do goo ee niba gooleedalaiso.”

³⁹ Esemе odoo susuga oso to hagee duloso Yesu see talame seme, Yesu dimaga pee-goo diso.

⁴⁰ Osoloso Yesu see Yoden howo dalo sooweleso, Yoneeye daga odoo howo olugumelee mi omapoo badebeiso. ⁴¹ Esemе odoo susuga oso yimapoo sibilesо egeesee takaso, “Yoneeye goo toowa opusomo di moodoomo sile. Esino yayo Yesuwo goo maga taka goo susuga ee tei goodoo,” dee takaga meleeso. ⁴² Esemе odoo susuga omapoo debeli oso Yesu mapoo tei tooso.

11

Lasaleseeeye ta

¹ Betani mi mapoo badeli odoo hee paiye badebeiso, o hu Lasales. Osoloso omoo Meli dio Mata dio onosee Betani mi omapoo debeli.

² Meli hagoso hamamee Lodeeyo homo mapoo mopoodoosoo sooloso o wuduso talaiso. ³ Esiga Meli dio Mata dio odoo hee mapoo dia to takaso, yayo dileso Yesu mapoo takalame. Esemе yayo dileso Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, odoo no gooma ee paiyega badoso,” dee takaso.

⁴ Esino Yesu to hagee duloso egeesee takaso, “Paiye ogoso yo talaimе. Esiga goo hagoso peledabalaiso, edebeeyo goo hagee ogoloso Godeeye kitulugu sabolo osoloso Owolo ayo kitulugu ee gooleedalame,” dee takaso.

⁵ Esiga ee ma kulodu Yesuye Mata dio, omolo Meli dio, osoloso Lasales diya gweliso.

⁶ Esino yo Lasaleseeeye paiye goo ee duloso saga dilega, biame bakadio omapoo badebeiso.

⁷ Biame bakadio poogoloso Yesuye o hamamee dili odoo mapoo egeesee takaso, “Iba see Yudiya mi mapoo wedi dimo,” dee takaso.

⁸ Esemе o hamamee dili odoo oso yimapoo egeesee takaso, “Eligili odoo, no omapoo badoboome, Yu odooso no yoso wooloomalame sino poogooso. Esiga no see kasalame mi omapoo wedi dilame ka sala?” dee takaso.

⁹ Esemе Yesuye egeesee takaso, “Biame hedebe ma kulodu osoko howo 12 moloso. Esiga edebeeyo biame siloga, yo takodee bigileime. Bei, yo gadeebugu ma kulodu siloga.* ¹⁰ Esino edebeeyo gesi siloga, yo takodee bigileiso. Bei, yimapoo gadeebugu mega.”

¹¹ Yesuye to hagee takoloso see egeesee takaso, “Ibada odoo Lasales yo tiamoloso.

10:40: Yon 1:28 **11:1:** Luka 10:38-39 **11:2:** Yon 12:3 **11:4:** Yon 9:3

* **11:9:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Yesu yo gadeebugu. Yayo o hamamee dili odoo dibolo hodobo egee bado goo maga, diayo goo kodilei bei mauwe. Bei, Godeeye goomoga goo ee talame yayo biame teiba dimapoo teneeso.

Esiga ayo yo tidibigileiso,”
dee takaso.

¹² Esemé o hamamee dili odoo oso egeesee takaso, “Lodee, yo wulo tiaga, see weidileiso,” dee takaso.

¹³ Esino Yesuye taka goo ee ma kulodu Lasales yo tei olo ta neme ka taka. Esino Yesu o hamamee dili odoo oso goolee Lasales wulo tiamolo gooleeso.

¹⁴ Esemé Yesuye dimapoo woola egeesee takaso, “Lasales olo ta moloso. ¹⁵ Esiga a goomogoso, ayo niba halo yo agalame dile. Esino ayo yimapoo goo moodoo ee niso ogoloso amapoo tei talaiso. Esiga yimapoo dimo.”

¹⁶ Esemé Tomas, o hu hee Didimas deli, oso Yesu o hamamee dili odoo abo mapoo egeesee takaso, “Iba nosee Yudiya mi mapoo dimo, Yesu bolo hodobo talame,” dee takaso.

*Odoo wedia hogogaduloso see
gie badeli teneli ee Yesu yoso*

¹⁷ Yesuye sibilesa Betani mi mapoo peledoboloso egeino, Lasales bi ma kulodu tamelee biame bakadio bakadio di poogoloso molome egeiso. ¹⁸ Betani mi hagee Yelusalem mi maga haga hoogoonee, wulo kilomita bakadio hedebe di egeesi. ¹⁹ Osoloso Meli dio Mata dio omolo Lasaleseye ta maga goohele sabolo doboome, Yu odoo aboso dibolo hodobo dabalame, Yelusalem maga sibadeeso.

²⁰ Esemé Mataye Yesuye simi goo ee duloso, yo eli domopoo tugodalame diso. Esino Meli yo mosopoo badebeiso. ²¹ Esemé Mataye Yesu tugodoloso yimapoo egeesee takaso, “Lodee, no hamapoo badebei diepi, molo tel-ega pegeliyo. ²² Esino a gooleedoo, goo hagee ma kulodu, nayo ogoo goo ee Godee mapoo woosaga, Godeeye goo egee namapoo tenelaiso,” dee takaso.

²³ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nomolo see hogabileiso,” diso.

²⁴ Esemé Mataye nei yimapoo egeesee takaso, “A gooleedoo, yo biame hamameedee mapoo odoo wedia oso hogogabuoga, yinosee omapoo hogadileiso,” dee takaso.

²⁵ Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Odoo wedia maga hogogaduloso see gie badeli teneli ee aso. Esiga edebeeyo amapoo tei toloso badoboso toga, yo kookaiyo gie badalaiso. ²⁶ Osoloso edebeeyo amapoo tei toga, o dio talaime, esino yo kookaiyo gie badalaiso. Esiga Mata no goo hamapoo tei tosomo?”

²⁷ Esemé Mataye nei yimapoo egeesee takaso, “O, Lodee, a goo hamapoo tei toso. Bei, no Keliso, Godeeyo Owolo, mipoo hamapoo sibileigo dee takemelee ee noso,” dee takaso.

²⁸ Mataye to hagee taka koodobuloso see wedi dileso

omolo Meli mapoo mada egeesee takaso, "Eligili odoo olo sibilesa bado. Esiga yayo no agalai goomogona," dee takaso. ²⁹ Meli to hagee duloso toboloso Yesu agalame saga diso.

³⁰ Yesu mosopoo peledebelega, Mataye dileso yo tugodoo mi omapoo osee badebeiso. ³¹ Esemé Yu odooso Meli pidilone diba yibolo hodobo mosopoo debeiso. Esino yayo saga toboloso di ogoloso yima hamamee diso. Diayo goolee Meli bi mapoo dileso pisilei gooleeso.

³² Esino Meliye Yesuye badebei mapoo dileso o homo beiyopoo gauwuloso badolone egeesee takaso, "Lodee, no hamapoo badebei diepi, molo telega pegeliyo," dee takaso.

³³ Yesuye Meli dio osoloso Yu odoo abo Melibolo sibadee oso hodobo pupusiga molome ogoloso su hegi sabolo badolone diya gooheleso. ³⁴ Osoloso yayo dimapoo egeesee takaso, "Niyo yo kapoo magooba?" diso. Esemé diayo nei egeesee takaso, "Lodee, no agalame ibolo hodobo sibe," dee takaso.

³⁵ Esemé Yesu yinosee pisaso.

³⁶ Esemé Yu odooso goo egee ogoloso egeesee takaso, "Yesuye Lasales diya gweli goo ee niso ege," diso.

³⁷ Esino odoo aboso egeesee takaso, "Odoo

hagoso odoo howo neliga ee tekepo paso. Esiga bei kasi maga yayo Lasales telega pagalame pidile ka poogoowo?" dee takaso.

Yesuye Lasales ta maga see hogadi

³⁸ Yesu su hegi osee molone, Lasales magoo wulu ou miyopoo simiso. Osoloso wulu ou ee yo toowaso kisiso.

³⁹ Osoloso Yesuye egeesee takaso, "Yo egee peegoo bidibigi," diso.

Esemé Lasaleseeoyo omoo Mataye egeesee takaso, "Lodee, o kou ee wulu ma kulodu melee biame bakadio bakadio di egeesi poogooga, olo hune koko," dee takaso.

⁴⁰ Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Ayo namapoo daga takolone egeesee takaso, nayo tei toga, no Godeeye kitulugu ee agalaiso," diso.

⁴¹ Esemé odoo aboso yo toowa wulu ou kisi ee peegoo bidibuguso. Esemé Yesuye dokodoo bolone egeesee takaso, "Ma, ayo namapoo goomoga to ka taka. Bei, ayo namapoo taka goo ee nayo duga. ⁴² Osoloso a gooleedoo, nayo biame susuga ayo namapoo taka goo ee nayo duliso. Esino odoo hamapoo egee tebisamoloso nayo a diye di goo mapoo tei talame, goo hagee ayo ka taka."

⁴³ Yesuye egeesee takoloso to neligidi egeesee takaso, "Lasales, no wulu ma kuloduga peegoo gasibe," dee

takaso. ⁴⁴ Esemé Lasales o dee sabolo, osoloso o homo bodo sabolo, osoloso o mudu ee dugo semeso tiegisa sabolo wulu ma kuloduga peegoo gasibilesa tobudume egeiso. Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Dugo egee puobigi, osoloso yo diye dee,” dee takaso.

Yesu wooloomalame eli esia
(*Mat 26:1-5; Maka 14:1-2; Luka 22:1-2*)

⁴⁵ Esiga Yu odoó susuga Meli agalame sibadee oso goo Yesuye moodoo ee ogoloso yimapoo tei tooso. ⁴⁶ Esino odoó aboso dileso goo Yesuye moodoo ee Pelisi odoó mapoo takaso. ⁴⁷ Esiga tei moso wiligi odoó tebisa sabolo osoloso Pelisi odoó oso Yu odoó dia wiligi odoó mooloo-goodoo Sanhedelin deli ee gilimadoloso dimapoo egeesee takaso, “Iyo kasee selaisomo? Bei, odoó hagosoo goo toowa mudu opusomo di bei moodoogamo siliso. ⁴⁸ Iyo wulo baga, odoó susuga oso yimapoo tei talaiso. Osoloso Loum gamalee odoó oso ibada tei moso ee guobuguloso ibada odoó tokenee palaiso,” dee takaso.

⁴⁹ Esemé dima kulodu odoó hee badebeiso, o hu Kayapas. Dugo omapoo yayo tei moso wiligi odoó toboloso

badolone, odoó mooloo-goodoo mapoo egeesee takaso, “Niba goo goolee mauwe odoó. ⁵⁰ Esiga niba koo gooleedolo? Odoó hedebeeso odoó susuga ee halo talai tekepo. Egeeseeega, Yu odoó susuga iba tokenee palaime,” diso.

⁵¹ Esiga Kayapaseeye taka goo hagee, wulo eyo goolee takele. Esino yayo dugo omapoo tei moso wiligi odoó toboloso badoboome, Yesuye Yu odoó halo talai goo ee Godeeye yimapoo eligime, yayo egeesee ka taka. ⁵² Esino hedebe Yu odoó halo talaime. Esino Godeeyo odoó mi opusomo opusomo di mapoo egee do ee see hedebe dalame ka talai. ⁵³ Esiga biame omaga bei mooloogoloso dulone Yu odoó dia wiligi odoó tebisa oso Yesu wooloomalame eli esiameleeso.

⁵⁴ Goo egeesi maga Yesu see Yu odoó dia howo woola koo sili. Esino yayo o hamamee dili odoó sabolo mi egee poogoloso, see miwe poogoo mi koola mapoo mi hee, Epelaim deli, mapoo dileso debeiso.

⁵⁵ Osoloso Godeeye Gababia wo nalai biame olo koola tooboome, Yu odoó dia mi pepuso maga Yelusalem mapoo palaso, Godeeyo howo woola diba medee mopoodoo doloso tekepo dabalame.* ⁵⁶ Osoloso diayo Yelusalem mapoo dobolone

11:45: Yon 7:31 **11:46:** Luka 16:31 **11:52:** Yon 10:16 **11:53:** Yon 5:18

* **11:55:** Biame omapoo Yu odoó diba Godeeyo howo woola subugo mauwe dabalame, dia adaga dia goo ee dodolone, dia su medee hapoloso gala wooloso, siloso Godee mapoo teneliso.

Yesu esiamo silesibiso. Egeeseelone tei moso ma kulodu mooloogodoloso dieso nei woosa nei woosa demeleso, “Niyo kasee gooleedo? Yesu wo ne hamapoo sibileisomo?” dee takaga meleeso.

⁵⁷ Esino tei moso wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Pelisi odoo oso to kitulugu sabolo odoo susuga mapoo egeesee takaso, “Odoo heeso Yesuye badebei egei daga, imapoo takee, egeeseega iyo dileso yo ka talaiya,” dee takaso.

12

Meliye Yesuwo homo mapoo mopoodoo soo soo

(Mat 26:6-13; Maka 14:3-9)

¹ Gababia wo nalai ee biame ⁶ malalo hoogoo molome, Yesu yo Lasale-seeyo mi Betani mapoo see wedi diso. Lasales hagee daga Yesuye ta maga hogadi ee yoso. ² Osoloso habe mi omapoo diayo Yesuwo nei toowa mopoodoo dooso. Osoloso Mataye nei piso. Osoloso Lasales yinosee ee ma kulodu dibolo hodobo dobolone Yesubolo nei nameleso. ³ Esemeliye mopoodoo soo tekepo nad deli i salama soo lita botoloo gegelee egeesi toloso Yesuwo homo mapoo sooso. Osoloso o homo o wuduso taso. Esemeliye mopoodoo soo oso sisigage oso moso kulodu

tiadooso. Mopoodoo soo tekepo hagee molee toowaso teli.

⁴ Esino domo omapoo Yesu o hamamee dili odoo hee badebeiso, o hu ee Yudas-Iskaliyot. Odoo hagoso hamamee Yesu ha teli odoo mapoo tiasalaiso. Osoloso yayo egeesee takaso, ⁵ “Mopoodoo soo tekepo hagee molee ko* 300 oso teli. Esino bei kasi maga mopoodoo soo tekepo hagee, iyo odoo mapoo teneloso nei molee toloso bi mauwe odoo mapoo tenele ka poo-goowo?” dee takaso. ⁶ Esino Yudaseeye to hageesee taka egee, yo bi mauwe odoo ee sooloo dolone to hagee ka takele. Esino yo heli teli odooga to hageesee ka taka. Bei, yayo Yesu o hamamee dili odoo dia molee ee gibadolone abo mada heli temeleso.

⁷ Esemeliye Yesuye egeesee takaso, “Meliye goo egee moodoo ogoloso yimapoo goo hee na moodee. Bei, yayo goo egeesi moodoo egee a toga mi doosalai ee gooleebugulone ka moodoo. ⁸ Osoloso bi mauwe odoo oso biame susuga nibolo dabalaiso. Esino a biame susuga nibolo badalaime,” dee takaso.

Wiligi odoo oso Lasales wooloomalame to mou

⁹ Esiga biame domo omapoo Yu odoo mooloogoodoo toowa oso Yesuye

12:1: Yon 11:1, 43 **12:2:** Luka 10:40 **12:3:** Luka 7:37-38 * **12:5:** molee ko hagee denaliyus deli ee, biame hedebe mapoo tou too eyo nei hedebe hageesee teliso. **12:8:** Deut 15:11

Betani mi mapoo sibilesi badebei goo ee duloso Yesu agalame dulone, Lasales yinosee agalame diyadeeso. Bei, Yesuye yo ta maga see hogadiso. ¹⁰ Goo egeesi maga tei moso wiligi odo tebiisa oso Lasales onosee wooloomalame to mouso. ¹¹ Bei, Lasales see hogadi eyo goo maga Yu odo aboso dia wiligi odo ee poogoloso see Yesu mapoo tei tooso.

Yesuye Yelusalem mi mapoo gadi

(Mat 21:1-11; Maka 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Osoloso biame hee mapoo odo mooloogoodoo toowa Yelusalem mapoo Gababia wo ne mapoo di odo oso Yesu sibosogo di goo ee duso. ¹³ Osoloso diayo weiyo kookoloso Yesu tugodalame dulone to neligidi egeese takomo diyadeeso, "Iba Godeeyo hu dokodoo poudoomo.

Odo Godeeyo hu maga kitulugu sabolo egee sibo, yo wiligi odo Godeeye pidiye dee.

Osoloso Isalael odo dia wiligi odo, yo Godeeye pidiye dee," dee takomo diyadeeso.

¹⁴ Biame domo omapoo Yesuye donki be gie kauwa ogoloso o wagi ma dokodoo biaso. Goo peledaba hagee Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tebilame ka seeso. Bei, Godeeyo toso egeese takooso,

¹⁵ "Yelusalem odo, niba haga na ebi.

Nibada wiligi odo donki be pe eyo wagi ma dokodoo buloso siboso," diso.

¹⁶ Esino biame omapoo Yesuwo hamamee dili odo oso goo hagee medee kibiya gooleede. Esino Yesu ta maga hogaduloso hamamee goo susuga Yesu mapoo moodoo oso Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tobume, goo ee ogoloso gooleedooso.

¹⁷ Esiga Yesuye Lasales ta maga hogaduloso see wulu ou ma kuloduga peegoo gasibilame i goo ee egei odo mooloogoodoo hagee biaso odo abo mapoo takalame diyadeeso. ¹⁸ Esemee odo susuga oso goo toowa opusomo di Yesuye moodoo ee duga, diba Yesu tugodalame diso. ¹⁹ Esemee Pelisi odooso dieso dima kulodu egeese takaso, "Niso ege. Iba kitulugu olo me poogoo. Bei, odo susuga oso yima hamamee deedeeso," dee takemeleeso.

Yesuye eyo talai goo ee edidi taka

²⁰ Osoloso Guliki odo aboso odo Yelusalem mapoo Gababia wo ne mapoo paladee sabolo palaso, Godeeyo hu dokodoo poudalame. ²¹ Osoloso diba dileso Gelili mi ma kulodu mi pepooko Betesaida mapoo badeli odo hee Pilipi mapoo egeese takaso, "Emegei, iba

Yesu agalai goomogo,” dee takaso. ²² Esemé Pilipiye Endulu takala dileso obakadio Yesu takalame diso.

²³ Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Odoó Holo ayo toowa doloso badalai biame ee olo siboso. ²⁴ Esiga ayo nimapoo ka taka. Edebeeyo ko mi mapoo segele poogooga, ko egee see opusomo dalaime. Esino ko hedebe onosee osee malaiso. Esino ko mi mapoo sogoloso opusomo doloso pologa, bou dia gasibilesó kauwuloso ko okopolo palaiso.* ²⁵ Esiga edebeeyo o gie badeli ee eyo diya goodogoga, o gie badeli ee osugobalaiso. Esino edebeeyo mipoo hamapoo badolone o gie badeli goodogelega badoga, odoó egee o gie badeli osugobalaime. Esino yo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso. ²⁶ Esiga edebeeyo mo tou talai goomogoga, yo a deedee sibe. Eseega, yo ayo egee bado mi omapoo yayo abolo hodobo badalaiso. Esiga mo tou teli odoó ee mo Maye o hu dokodoo poudileiso.

²⁷ Epedee hamapoo a su diya hegi moodoo. Esiga ayo mo Ma mapoo takolone, ‘Ma, dala amapoo egee sibo nayo peegoo magee,’ dee takalai tekepowa? Haye, tekeponee. Bei, a dala egee

talame mipoo hamapoo ka simi. ²⁸ Esiga Ma, nayo toowa doloso egee bado goo ee odoó mapoo eligi.”

Esemé toso Kei mi ma dokodooga egeesee taka, “Ayo toowa doloso egee bado goo ee odoó mapoo olo eligiso. Osoloso ayo dimapoo see eligileiso,” dee takaso. ²⁹ Esino odoó mooloogoodoo omapoo tebisamelee oso to hagee duloso egeesee takaso, “Kei woo,” diso. Osoloso odoó aboso takolone, momaiyeso Yesu mapoo to takoo, dee takaso.

³⁰ Osoloso Yesuye see egeesee takaso, “To taka hagee a pidilame ka takele. Esino niba pidilame ka taka. ³¹ Esiga Godeeye mi odoó dia goo midilei biame ee hagosó. Osoloso mipoo hageeyo wiligi odoó Saiten ee Godeeye daga dileiso. ³² Esiga edebeeyo a tolosó mi hamaga dokodoo poudoga,* ayo odoó susuga amapoo gido sibileiso.” ³³ Yesuye taka hagee, eyo talai goo ee kasee tomoba dolone ka taka.

³⁴ Esemé odoó mooloogoodoo oso egeesee takaso, “Ibada tei magoo oso egeesee taka duliso, Keliso yo badoboso kookaiyo badalaiso, dee takeliso. Esino bei kasi maga nayo takolone, Odoó Holo yo tolosó mi hamaga

12:23: Yon 13:31-32; 17:1 **12:24:** 1Kol 15:36 * **12:24:** Yesuye wudu taka hagee, eyo tolosó see hogadilei goo sabolo, osoloso edebeeyo yimapoo tei talai goo maga ka taka. **12:25:** Mat 16:25 **12:27:** Psa 6:3; 42:5; Mat 26:38

12:32: Yon 3:14 * **12:32:** Yesuye taka hageeyo bei ee, yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso pouduloso tulugilei ee taka. **12:33:** Yon 19:6

12:34: Psa 110:4; Isa 9:7; Dan 7:14

dokodoo poudileiso, dee ka takeliyo? Osoloso Odo Holo hagee odoo ogumo?” dee takemeleeso.

³⁵ Esemé Yesuye dimapoo egeesee takaso, “Gadeebugu oso biame deiyepo nibolo malaiso. Esiga gadeebugu nimapoo mologa, niba gadeebugu ee ma kulodu silesibe, neligaso niba gooloogeyaga. Egeesi ma kulodu niba neliga ma kulodu silesiboga, niba niso egee du eli ee medee ogoloso gooleedalaime. ³⁶ Esiga gadeebugu nimapoo osee egee molo mapoo tei te. Niyo egeesee seega, niba gadeebugu eyo owolo dio dalaiso.” Yesu to hagee takoloso koodobuloso peegoo dileso dimaga mada wuaso.

Yu odooso Yesu mapoo tei tele poogoo

³⁷ Yesuye goo toowa opusomo di susuga odoo howo woola moodoogaso. Esino edebeeyo yimapoo tei tele. ³⁸ Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye taka goo sabolo tebilame, goo hagoso peled-abaso. Aisayaye egeesee takaso,

“Lodee, odoo agayo iyo taka goo ee tei ka toba?

Osoloso Lodeeye kitulugu ee odoo ogubia dimapoo ka yilige buguba?” dee takaso.

³⁹ Esiga edebeeyo Yesu mapoo tei talai tebile. Bei, Aisayaye see egeesee takaso, ⁴⁰ “Godeeye odoo susuga dia howo gooloogooso.

Osoloso yayo diba goo goole pagalame moodooso, dia howoso kibiya egelega pagalame, osoloso diayo medee kibiya gooleedelega pagalame, osoloso see Godee mapoo wedi sibilesotekepo pelega pagalame.”

⁴¹ Aisayaye Yesuye toowa doloso badeli goo ee ogoloso o goo maga egeesee ka taka.

⁴² Esino odoo abo sabolo osoloso Yu odoo dia wiligi odoo abo oso Yesu mapoo tei tooso. Esino diba Pelisi odoobolo obulone, diayo tei too goo ee woola yilige bigile. Bei, Pelisi odooso dia hu howo gisili moso ma kulodu magoo ee tabigiyaga.

⁴³ Osoloso diayo Godee maga goomoga talai haga goole poogoloso, hee odoo maga goomoga talai ono diya gweliso.

⁴⁴ Esemé Yesuye to neligidi egeesee takaso, “Edebeeyo amapoo tei toga, yo hedebe amapoo tei koo toso. Esino a diye di odoo omapoo noseetei toso. ⁴⁵ Osoloso edebeeyo a ogoga, yo a diye di odoo onosee ogoso. ⁴⁶ Esiga ayo mipoo hamapoo neliga ma kulodu keme masi poudo simiso. Egeesi ma kulodu

edebeeyo amapoo tei toga, yo neliga ma kulodu osee badalaime.

⁴⁷ Esiga edebeeyo mo to duloso mesilega poogooga, ayo o goo midileime. Bei, ayo mipoo hamapoo simi hagee, odoo goo midilame ka sibile. Esino odoo dia gie badeli ee pidilame ka simi. ⁴⁸ Esino edebeeyo a gowoolone mo to telega poogooga, Godeeye goo midilei biame mapoo to ayo taka oso nei dia goo ee midileiso. ⁴⁹ Bei, a mawo gooleeso to hagee ka takele. Esino mo Ma, a diye di oso to ayo takalai sabolo osoloso ayo kasee takalai goo ee, yayo amapoo takaga, ayo egeesee ka taka. ⁵⁰ Esiga Godeeye taka to hagosoo odoo mapoo gie badeli tosibiliso. Goo egeesi maga mo Maye amapoo taka goo ee see nimapoo ka takomoloso.”

13

Yesuye o hamamee dili odoo dia homo howo hapoo

¹ Yu odooso Gababia wo nali biame olo koola too-boome, Yesu yo mipoo hagee poogoloso see Ama mapoo palai biame ee olo koola too-boo, doloso gooleedooso. Esiga yayo mipoo hamapoo gie badolone, o hamamee dili odoo ee sooloo deliso. Esino yayo diba diya sooloo

deli goo ee epedee dimapoo eligiso.

² Osoloso Yesuye o hamamee dili odoo sabolo habe nei nolone debeiso. Esino ee ma kulodu Saimon-Iskaliyoteeyo owolo Yudas mapoo Saitenso goo goolee olo teneeso, yayo Yesu ha teli odoo* mapoo tiasalame.

³ Osoloso Amaye goo susuga ee balame kitulugu Yesu mapoo tenee goo ee yo olo gooleedooso. Osoloso yo Godee maga simi, esiga yo see Godee mapoo wedi palai goo ee yo olo gooleedooso.

⁴ Osoloso nei nolone debei maga toboloso o dugo sage tamagoloso see dugo howo i tali ee toloso o bagi mapoo booso. ⁵ Osoloso katolo mapoo howo salama soloso o hamamee dili odoo hedebe hedebe di eyo homo hapoloso, dugo howo i tali o bagi mapoo boo oso howo i ka ta domo dilame bei mooloogooso.

⁶ Egeeseelone Saimon-Pitayo homo hapalame seme, yayo egeesee takaso, “Lodee, nayo mo homo hapalame ka sala?” dee takaso.*

⁷ Esemee Yesuye egeesee takaso, “Goo ayo hagee moodoo eyo bei no epedee koo gooleedoso. Esino no hamamee gooleedalaiso,” diso.

⁸ Esemee Pitaye egeesee takaso, “Nayo mo homo

12:47: Yon 3:17 **13:2:** Luka 22:3; Yon 13:27 * **13:2:** Yesu mapoo ha teli odoo ee Yu odoo dia wiligi odoo tebisa ee takooso. **13:3:** Yon 3:35;

16:28 * **13:6:** Homo hapeli ee nei mauwe tou teli odoo dia tou. Esiga Yesuye o hamamee dili odoo dia homo hapoo ee ogoloso diya dio diso. Bei, Yesu yo dia wiligi odooga.

hapalaime,” diso. Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Ayo nee homo hapelega poogooga, no mo hamamee dili odoonee,” dee takaso.

⁹ Esemé Saimon-Pitaye see egeesee takaso, “Lodee, nayo hedebe mo homowe ono na hapee. Esino mo dee sabolo osoloso wiligi sabolosee hapee,” diso.

¹⁰ Esemé Yesuye egeesee takaso, “Odoó howo sauwe ee o su mapoo subugo me meleeya. Esiga hedebe o homowe hapalai tekepo. Esiga niba olo subugo mauwe. Esino nima kulodu odoó hee subugo sabolo badoso.”

¹¹ Osoloso Yesu yo ha teli odoó mapoo tiasalai odoó ee, yo olo gooleedooso. Esiga yayo egeesee ka taka, “Odoó hee nima kulodu subugo sabolo badoso,” dee ka taka.

¹² Yesuye o hamamee dili odoó dia homo hapaga koodobuloso o dugo sage kaloso wedi sibilesó bulone egeesee takaso, “Niba goo ayo epedee nimapoo moodoo eyo bei gooleedoosomo?” ¹³ Esiga niyo amapoo takolone, ‘eligili odoó,’ osoloso ‘Lodee,’ deliso. Niyo amapoo egeesee takeli ee tei goo. Ee aso. ¹⁴ Esiga nibada eligili odoó osoloso nibada Lodee ayo nibada homo ka hapooso. Esiga niyo nee odoowo homo nei hapoo nei hapoo dolone ka debee.

¹⁵ Goo ayo nimapoo hagee edidi ee peedee. ¹⁶ Esiga ayo nimapoo taka. Odoó tou nei mauwe teli oso o wiligi odoó dagadilesó koo badoso. Osoloso to tosili odoó oso yo diye di odoó ee dagadilesó koo badoso. ¹⁷ Egeesi ma kulodu niyo goo hagee gooleedoloso peedeega, Godeeye goo hagee ogoloso nimapoo goomogalaiso.

¹⁸ Esiga goo ayo hagee takoo, haga odoó susuga nimapoo koo takooso. Bei, odoó ayo hesiga ee, a olo gooleedooso. Esino Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Odoó abolo wo nolone badebei oso amapoo ha talaiso.’ To hagoso gooso peledabalai sabolo tebilame ka hogugu. ¹⁹ Esiga goo hagee peledabelega mologa, ayo nimapoo malalo ka taka. Goo hagoso tei peledobooga, niyo a tei Kelisodoo doloso tei ka talame. ²⁰ Esiga ayo nimapoo taka. Edebeeyo odoó ayo diye di ee idoga, yayo a idoso. Osoloso edebeeyo a idoga, mo Ma a diye di ee idoso.”

Yesu yo tiasalai odoó eyo goo taka

(Mat 26:20-25; Maka 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Yesuye to hagee taka koodobuloso su hegi sabolo badolone, o hamamee dili odoó mapoo egeesee takaso, “Ayo nimapoo taka. Odoó

heeso nima kuloduga a ha teli odoo mapoo tiasalaiso,” dee takaso.

²² Esemee o hamamee dili odoo oso dieso dima kulodu nei ogo nei ogo dolone egeesee gooleeso, “goo hagee odoo ugu mapoo takabele,” dee gooleeso. ²³ Osoloso Yesu o hamamee dili odoo dima kulodu odoo hee Yesuye diya gooma ee* yima koola ogolone badebeiso. ²⁴ Esemee Saimon-Pitaye odoo omapoo howo gisoloo goso, Yesuye odoo ugu taka beleso yayo yimapoo woosalame.

²⁵ Esemee yayo Yesu mapoo bouwa molone yimapoo egeesee takaso, “Lodee, odoo agayo no ha teli odoo mapoo ka tiasalaiyo?” dee takaso.

²⁶ Esemee Yesuye nei egeesee takaso, “Ayo wo i mapoo oluguloso teneega, odoo oso a ha teli odoo mapoo tiasalaiso.” Osoloso Yesuye wo toloso i mapoo oluguloso Saimon-Iskaliyoteeyo owolo Yudas mapoo teneeso. ²⁷ Yudaseeye wo teme, Saitenso o kulodu palaso. Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo goo talame egee gooleemolo goo ee saga moodee,” diso. ²⁸ Egeesi ma kulodu Yesuye Yudas mapoo egeesee taka goo eyo bei ee o hamamee dili odoo diba medee kibiya gooleedele. ²⁹ Esiga odoo aboso goolee, Yudaseeye

Gababia wo nalame bi abo talame di, dee takoo gooleeso. Osoloso odoo aboso goolee, ee molee odoo bi mauwe mapoo tenelame di, dee takoo gooleeso. Bei, Yesu o hamamee dili odoo dia molee ee Yudaseeye gibadeliga. ³⁰ Osoloso gesi Yudaseeye wo Yesuye tenee ee toloso peegoo gadiso.

Kokodo takeli to dia

³¹ Yudas olo peegoo dime, Yesuye egeesee takaso, “Epedee Odoo Holo ayo toowa doloso badeli goo ee woola yilige bigileiso. Osoloso Godeeye toowa doloso badeli goo ee amaga woola yilige bigileiso. ³² Esiga Godeeye toowa doloso badeli goo ee amaga woola yilige buguga, nei Godee eyo Odoo Holo ayo toowa doloso badeli goo onosee woola yilige bigileiso. Esiga goo hagee saga moodoolaiso.

³³ Esiga mo odoo, ayo biame deiyepo nibolo hodobo badalaiso. Osoloso a duga, niyo a esileiso. Esino niyo a agalaime. Esiga ayo Yu odoo dimapoo taka goo ee see tobu nimapoo ka taka. Niba mi ayo hagee du mapoo dilei tebile.

³⁴ Esiga kokodo takeli to dia hagee ayo nimapoo ka taka. Niyo nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka dabalame. Ayo niba goolee sabolo egee bado egeesee masi, nee odoo nei

* **13:23:** Yonee eyo nediliyo o hu dokodoo poudilei goomegele. Esiga o hu woola hesile. **13:27:** Yon 13:2 **13:31:** Yon 12:23 **13:32:** Yon 17:5 **13:33:**

Yon 7:33-34 **13:34:** Yon 15:12, 17; 1Yon 3:23; 2Yon 1:5

sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee.

³⁵ Egeesi ma kulodu niyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dogo, odoo susuga oso niba tei mo hamamee dili odoodoo doloso gooleedalaiso.”

Pitaye Yesuwo goo gagadilei goo ee Yesuye taka

(Mat 26:31-35; Maka 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Esino Saimon-Pitaye egeesee takaso, “Lodee, no kapoo dilame ka sala?” diso. Esememe Yesuye nei egeesee takaso, “No epedee ayo hagee du mapoo sibilei tebile. Esino no see hamamee sibileiso,” dee takaso.

³⁷ Esememe Pitaye see egeesee takaso, “Lodee, bei kaseega ayo epedee nobolo sibilei tebile ka molosomo? Ayo no halo talame olo mopoodoo doloso ka badoso,” dee takaso.

³⁸ Esememe Yesuye nei egeesee takaso, “No tei a halo talame mopoodoo doloso ka badosomo? Esiga ayo namapoo tei goo taka. Kolokolo takelega mologa, nayo mo goo gagadilei ee bakadio hedebe dalaiso,” dee takaso.

14

Eli hedebe Yesuso Ma Godee mapoo palai

¹ Esememe Yesuye egeesee takaso, “Niba goo haga

koudulone na debee. Esino niba Godee mapoo tei tolone amapoosee tei te. ² Bei, mo Mayo moso mapoo debi bei moloso. Esiga goo hagee tei goonee diepi, ayo goo hagee nimapoo takele pegeliyo. Esiga ayo omapoo niyo dabalai debi ee moodoolame dileiso. ³ Osoloso ayo omapoo dileso debi mopoodoo doloso see sibileso niba gilimadoloso abolo hodobo palaiso. Osoloso niba mi omapoo abolo hodobo dabalaiso. ⁴ Esiga ayo hagee du eli ee niba olo gooleedooso.”

⁵ Esememe Tomaseeye Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, mi nayo egee du, iba gooleedele. Nayo egee du eli ee iyo kasee gooleedalaiyo?” dee takaso.

⁶ Esememe Yesuye egeesee takaso, “Eli aso. Osoloso tei goo takeli eyo bei aso. Osoloso gie badeli eyo bei aso. Esiga odoo heeso eli hee maga Ma Godee mapoo palaimeme. Esino yo hedebe amaga Ma mapoo ka palai. ⁷ Niyo mo goo gooleedoo diepi, niba mo Ma nose gooleedeliyo. Esino epedee domo hamaga niyo yo olo gooleedooso. Osoloso yo olo egeiso.”

⁸ Esememe Pilipiye egeesee takaso, “Lodee, nayo Ma imapoo eligi, iba hemisileiya,” dee takaso.

⁹ Esememe Yesuye nei Pilipi mapoo egeesee takaso, “Pilipi, ayo biame susuga

nibolo hodobo badebeiso. Esino egeesi ma kulodu nayo a gooleedelega osee ka badosoba? Esiga ede-beeyo a ogoga, yo Ma olo egeiso. Esiga bei kasi maga nayo amapoo takolone, 'Ma imapoo eligi,' dee ka takala? ¹⁰ Ayo mo Ma sabolo hedebe doloso egee bado sabolo, osoloso mo Maye abolo hedebe doloso egee bado goo mapoo no tei telega ka badosoba? Esiga to ayo nimapoo hagee takomo silo mawo goolee koo takomo siloso. Esino Maye abolo badolone yayo amaga o goo ee ka tomoloso. ¹¹ Esiga ayo takolone, ayo mo Ma sabolo hedebe doloso egee bado sabolo, osoloso mo Maye abolo hedebe doloso badoso, dee egee takoo goo omapoo tei te. Esino niyo to ayo taka mapoo tei telega poogooga, goo toowa opusomo di ayo moodoo ee ogoloso to ayo taka mapoo tei dee.

¹² Esiga ayo nimapoo taka. Edebeeyo amapoo tei toga, goo toowa opusomo di ayo moodeli egeesi masi yayo moodoolaiso. Osoloso goo toowa opusomo di abo yayo moodooga, oso ayo moodeli ee dagadileiso. Bei, a mo Ma mapoo duso. ¹³ Osoloso niyo mo hu maga ogoo goo ee woosaga, ayo goo egee moodoolaiso, Maye toowa doloso egee bado goo ee Owolo amaga ka yilige bigil-

ame. ¹⁴ Esiga niyo amapoo mo hu maga ogoo goo talame woosaga, ayo goo egee moodoolaiso."

Yesuye Dio Teiso sibilei goo ee taka

¹⁵ "Niyo a gooleega, niyo ayo kokodo taka goo mapoo mesimo silesibileiso. ¹⁶ Osoloso ayo Ma mapoo woosalaiso, yayo pidili odoos hee nimapoo tenelame. Pidili odoos hagoso kookaiyo nibolo hodobo osee badalaiso. ¹⁷ Pidili odoos egee Dio Tei ee takooso. Yayo tei goodee ee eligiliso. Esino mi odooso yo talai tebile. Bei, diayo yo ogoloso koo gooleedeli. Esino niba o goo olo gooleedooso. Bei, yo nibolo hodobo badoso. Osoloso nima kulodu badalaiso.

¹⁸ Esiga ayo niba gilibo holo masi wulo domopoo poogoloso badalaime. Esino a see tobu nimapoo wedi sibileiso. ¹⁹ Osoloso biame deiyepo poogoloso mi odoos a see agalaime. Esino niyo a see agalaiso. Egeesi ma kulodu a gie badeliga, niba nosee gie dabalaiso. ²⁰ Egeesi ma kulodu a ta maga see hogadiga, ayo mo Ma sabolo hedebe doloso egee bado goo ee, niba gooleedalaiso. Osoloso niyo abolo hedebe doloso egee do goo sabolo, osoloso ayo nibolo hedebe doloso egee bado goo ee gooleedalaiso.

²¹ Esiga edebeeyo ayo kokodo taka to ee duloso mesimo siloga, odoo egee a diya goolee sabolo badoso. Osoloso odoo a diya goolee sabolo badeli mapoo mo Maye yo sooloo dolone ka badoso. Osoloso anosee odoo egee diya sooloo dolone ka badoso. Osoloso ayo mo goo ee yimapoo yilige bigileiso.”

²² Esemee Yudas-Iskaliyot nee, esino Yudas heeso egeesee takaso, “Lodee, bei kasi maga nayo nee goo ee mi odoo mapoo yilige bigile poogoloso, see imapoo ka yilige bigileiyo?” dee takaso.

²³ Esemee Yesuye nei egeesee takaso, “Edebeeyo a diya gooleega, yayo goo ayo eligi mapoo mesimo sileiso. Osoloso mo Maye yo diya sooloo dalaiso. Osoloso mo Ma asalo sibilesi yibolo hodobo badalaiso. ²⁴ Esino edebeeyo a goolega badoga, yo goo ayo eligi mapoo mesiloso koo siloso. Egeesi ma kulodu goo ayo eligime niyo du ee, ayo mawo goolee eligimo sile. Esino eligi hagee mo Ma, a diye di oso taka ee eligi.

²⁵ Esiga ayo nibolo hodobo osee badolone, goo susuga hagee nimapoo olo takaso.

²⁶ Esino mo Maye mo hu maga Dio Tei ee nimapoo meiyee dalaiso. Osoloso yayo niba pidilone badolone goo susuga nimapoo eligileiso. Osoloso goo susuga ayo nimapoo taka ee see niyo

goolee sabolo dabalame, yayo nibada goo goolee pileiso.

²⁷ Esiga mesili goo ayo nimapoo ka tonowa. Mo mesili goo ayo nimapoo hagee tenee ee mi odooso mesili goo egeesinee. Esiga niba goo diya koudulone ebia sabolo na debee.

²⁸ Esiga ayo nimapoo takolone, ‘a mo Ma mapoo peleso badoboso see nimapoo ka wedi sibileisogo,’ dee taka goo ee, niba olo duso. Esiga niyo a tei diya goolee sabolo debee diepi, ayo mo Ma mapoo pologa niba goomegeliyo. Bei, yayo toowa doloso badolone, a dagadilesi ka badoga. ²⁹ Egeesi ma kulodu goo egee peled-belega molome, ayo goo susuga hagee nimapoo olo takaso, goo ogoso hamamee peledobooga ogoloso niyo tei ka talame. ³⁰ Esiga ayo niba eligi ee koodobilei olo koola toobooso. Bei, mi odoo dia wiligi odoo Saiten olo sibo. Yayo a dagadilei yimapoo kitulugu mauwe.

³¹ Esino ayo mo Ma diya goolee sabolo egee bado goo ee mi odoo oso ogoloso gooleedalame, to mo Maye amapoo taka ee ayo tobuloso moodeliso.

Esiga niba tebise, iba dimo.”

15

Yesu tei homokoko su

1 “Esiga tei homokoko sudee aso. Osoloso mo Maye homo su ee ka gibadoso. 2 Osoloso homo dee amaga agaga oso ko pelega mologa, yayo kookooloso peegoo togobiseliso. Esino homo dee ko peli eyo dee abo ee kookeliso, oso see homokoko okopolo palame. 3 Egeesi ma kulodu goo ayo nimapoo eligi oso niba homo dee abo egeesi masi olo kookooloso subugo mauwe ka doso. 4 Esiga niba amapoo oluguloso ka debee. Eseega ayo nimapoo oluguloso badalaiso. Esiga dee obusomo molone ko palai mauwe. Esino dee oso homo su mapoo oluguloso mologa, ko palaiso. Goo egeesi maga, niba amapoo olugulega doga, homokoko palaime. Esino niyo amapoo oluguloso doga, homokoko okopolo palaiso.

5 Esiga homokoko su aso. Osoloso homo dee ee nibaso. Egeesi ma kulodu edebeeyo amapoo sibilesi oluguloso badoga, ayo yimapoo oluguloso badalaiso. Eseega yo homokoko okopolo palaiso. Esino niba a mauwe doga, niyo goo hee moodoolai tebileime. 6 Esiga edebeeyo amapoo sibilesi olugulega doga, yo homo dee ko koo peli koodoloso peegoo togobugu egeesi masi moloso. Esiga homo dee egee sioga misiga magoloso dou mapoo toodeliso. 7 Goo

egeesi maga niyo amapoo oluguloso dobolone, ayo eligi goo amapoo mesimo silesibulone, niyo ogoo goo talame amapoo woosaga, niba goo egee talaiso. 8 Esiga niyo homokoko okopolo poloso mologa, oso mo Mayo hu dokodoo poudiliso, osoloso niba mo hamamee dili odoo doloso egee do goo ee yilige bigiliso.

9 Esiga mo Maye a diya sooloo dolone egee bado egeesi masi ayo niba diya sooloo dolone ka badoso. Esiga niba ayo sooloo deli goo ee ma kulodu debee. 10 Egeesi ma kulodu ayo mo Maye kokodo taka to amapoo mesimo silone, yayo sooloo deli ma kulodu ka badoso. Osoloso hedebe egeesi masi niyo ayo kokodo taka to amapoo mesimo silesiboga, niba noseeyo ayo sooloo deli goo ee ma kulodu dabalaiso.

11 Esiga goo hagee ayo nimapoo olo takaso, goomoga goo amapoo egee molo niyo talame. Osoloso nimapoo goomoga goo oso kauwuloso ka malame. 12 Esiga ayo kokodo taka to hagosoo. Ayo niba sooloo deli egeesi masi niyo nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee. 13 Egeesi ma kulodu edebeeyo o odoo diya sooloo dolone, yo halo o su teli mapoo magalai, goo oso toowa ka moloso. 14 Esiga niyo ayo kokodo taka to

15:2: Mat 3:10

15:6: Mat 7:19; 13:42

15:8: Mat 5:16

15:10: Yon

14:15; 1Yon 2:5

15:12: Yon 13:34

15:13: Yon 10:11; 1Yon 3:16

15:14:

Mat 12:50

mapoo mesimo siloga, niba tei mo odoo. ¹⁵ Esiga niba ayo wulo mo tou teli odoo dee koo takooso. Bei, tou teli odoo ee o wiligi odoo eyo goo ee yo gooleedele. Esino niba tei mo odoo deeso. Bei, mo Maye amapoo taka goo susuga ee ayo nimapoo olo eligiso. ¹⁶ Egeesi ma kulodu niyo a ka hesile. Esino ayo niba ka hesiga, niyo homokoko okopolo palame. Homokoko egee kookaiyo moloso osee malaiso. Niyo egeesee solone, ogoo goo talame mo hu maga mo Ma mapoo woosaga, yayo nimapoo tenelaiso. ¹⁷ Esiga ayo nimapoo kokodo taka te ee hagoso. Niyo nee odoo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee.”

Mi odoo oso heiga goo

¹⁸ “Mi odoo oso niba heigoga, daga diayo a heigoso doloso gooleede. ¹⁹ Esiga niba mi odoo sabolo hedebe doloso ka debei diepi, diayo niba dia odoo dolone diya goolee sabolo debeliyo. Esino ayo niba mi odoo dima kuloduga olo hesiaso, niyo dibolo hedebe doloso debelega pagalame. Goo egeesi maga diayo nimapoo heiga ka moloso. ²⁰ Esiga to ayo nimapoo taka ee medee goolee. Bei, ayo egeesee takaso. Wulo tou teli odoo oso o wiligi odoo ee dagadilesa koo badoso. Egeesi ma kulodu

edebeeyo amapoo dala olo teneega, diayo niba nosee dala tenelaiso. Osoloso diayo ayo eligi goo mapoo mesiega, diba nosee niyo eligi goo mapoo mesileiso. ²¹ Esino niba mo odooga, diayo goo susuga hagee nimapoo moodoolaiso. Bei, a diye di odoo ee diba gooleedele.

²² Egeesi ma kulodu ayo sibilesa dimapoo to takele diepi, Godeeye dia goo tokenee midilei ee pegeliyo. Esino epedee hamapoo ayo sibilesa olo takaso. Goo egeesi maga goo tokenee diayo moodoo ee Godeeye midileiso. Esino diayo to nei takalai tebileime. ²³ Edebeeyo a heigoga, yo mo Ma nosee heigoso. ²⁴ Esiga goo toowa opusomo di ayo moodoomo silee egeesi odoo heeso moodoomo sile. Osoloso ayo dima kulodu goo hageesee moodele diepi, Godeeye dia goo tokenee midilei ee pegeliyo. Esino diayo goo toowa ayo moodoo ee egeliso. Esino diayo mo Ma asalo imapoo heiga ka moloso. ²⁵ Esiga goo hagee olo peledabaso, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka sabolo tebilame. Bei, Godeeyo toso egeesee takooso,

‘Diayo wulo goo mauwe amapoo heiga ka moloso,’ deliso.

²⁶ Ayo niba pidilame Dio Tei nimapoo diye dalaiso. Dio Tei oso mo Ma maga

sibiliso, osoloso tei goodee eligiliso. Osoloso Dio Tei oso sibileso, mo goo ee woola yilige bigileiso. ²⁷ Osoloso niba nosee niyo mo goo odoo mapoo yilige bigi. Bei, niba daga bei mooloogoo biame omaga abolo hodobo sileeso.”

16

¹ “Esiga niyo tei too goo maga peegoo diyaga, ayo goo susuga hagee nimapoo olo takaso. ² Bei, odoo aboso nibada hu howo gisili moso ma kulodu egee molo taloso niba peegoo hasiso bigileiso. Osoloso odoo aboso tei too odoo ee piliguga, diayo goolee Godeeyo tou to dee goolai, biame ee sibileiso. ³ Esiga diayo goo hageesee nimapoo moodoolaiso. Bei, mo goo sabolo osoloso mo Mayo goo ee diba gooleedel-ega. ⁴ Esiga goo hagee ayo nimapoo olo takaso. Egeesi ma kulodu goo hagoso tei peledobooga, niba to ayo taka ee gooleebigileiso.”

Dio Tei oso sibilei eyo goo taka

“Esiga ayo daga Godeeyo tou bei mooloogolone a nibolo hodobo badebeiso. Goo egeesi maga, ayo goo hagee nimapoo takele. ⁵ Esino a epei odoo a diye di mapoo duso. Esino nima kulodu odoo heeso amapoo takolone, a kapoo diala, doloso koo woosa. ⁶ Esiga ayo takolone, a epei dileiso,

dee taka goo ee niyo duloso niba diya ka gooholoso. ⁷ Esino ayo tei goo nimapoo ka taka. Ayo niba poogoloso duga, goo oso niba pidileiso. Bei, a duga, nei ayo Dio Tei nimapoo diye dalaiso, yayo niba pidilame. Esino a dilega poogooga, Dio Tei ee nimapoo sibileime.

⁸ Egeesi ma kulodu Dio Tei siboga, yayo mi odoo mapoo goo tokenee eyo goo maga tei goo takalaiso. Osoloso odoo Godeeyo howo woola tekepo dabalai goo onosee takalaiso. Osoloso Godeeye goo midilei goo eyo bei onosee takalaiso. ⁹ Esiga Dio Tei oso goo tokenee eyo goo maga tei goo takolone, amapoo tei tele pagalai goo ee mi odoo dia goo tokenee toowa ka moloso, dee takalaiso. ¹⁰ Osoloso a mo Ma mapoo hagee polo see niyo a agalaime. Goo ogoso Godeeyo howo woola tekepo badalai goo ee yilige bigileiso. ¹¹ Osoloso Dio Tei oso Godeeye goo midili goo ee tei goo takolone, mi odoo dia goo ee midileiso, dee takalaiso. Bei, mi odoo dia wiligi odoo Saiteneeyo goo ee olo midiso.

¹² Esiga amapoo goo bei moloso, ayo nimapoo takalai. Esino epedee niyo goo bei egee gooleedalai tebile. Esiga ayo goo egee nimapoo takalaime. ¹³ Esino Dio Tei oso nimapoo siboga, yayo niba tei goo susuga mapoo gilimado dileiso.

16:2: Mat 24:9; Luka 6:22; Yon 9:22

16:11: Yon 12:31 **16:12:** 1Kol 3:1-2

16:3: Yon 15:21

16:7: Yon 14:16

Yayo eyo goolee takalaime. Esino yayo to ayo takeme du goo ee takomo sileiso. Osoloso hamamee goo ogoso peledabalai ee yayo nimapoo eligileiso. ¹⁴ Esiga Dio Tei oso to ayo yimapoo takalai ee see nimapoo takalaiso. Goo egeesi maga yayo mo hu dokodoo poudileiso. ¹⁵ Esiga goo susuga mo Maye toloso hagee molo ee mo. Goo egeesi maga ayo takolone, Dio Tei oso to ayo taka ee nimapoo takalaiso, dee ka taka.”

*Goohela goo oso
goomoga goo tosibileiso*

¹⁶ “Biame deiyepo badoboso hamamee niyo a agalaime. Esino see biame deiyepo poogoloso hamamee niyo a see agalaiso.”

¹⁷ Esiga Yesuwo hamamee dili odoo aboso dieso nediliyo egeese takaso, “Yayo imapoo takolone, biame deiyepo badoboso hamamee iyo yo agalaime, doloso see, biame deiyepo poogoloso hamamee iyo yo see ka agalai, dee taka goo eyo bei ee ogoobo? Osoloso yayo takolone, yo Ama mapoo dia, dee taka goo eyo bei ee ogoobo? ¹⁸ Osoloso yayo imapoo takolone, biame deiyepo, dee taka goo eyo bei ogoobo? Iba to yayo taka eyo bei medee koo gooleedo,” dee takemeleeso.

¹⁹ Yesuye o hamamee dili odoo oso yimapoo

woosalo agalame debei goo ee, yo olo gooleedoloso dimapoo egeese takaso, “Ayo nimapoo takolone, ‘biame deiyepo badoboso hamamee niyo a agalaime,’ dee taka sabolo osoloso, ‘see biame deiyepo poogoloso hamamee niyo a see ka agalai,’ dee taka goo omaga niyo amapoo woosalame ka dabala? ²⁰ Egeesi ma kulodu ayo nimapoo taka. Niba gooholone pisileiso. Esino mi odoo ee goomogalaiso. O, tei takoo, niba goohalaiso. Esino goohela goo oso nimapoo goomoga goo tosibileiso. ²¹ Esiga niba medee goolee, soboso holo soomagoo biame omapoo yo dala teliso. Esino yo holo soomagoloso hamamee eyo dala too goo ee boobado bigiliso. Bei, yayo holope soomagoo goo maga diya goomogolone. ²² Esiga niba egeesi masi doso. Bei, niba epedee goohela sabolo doso. Esino a see wedi sibilesos niba agalaiso. Eseega domo omapoo niba diya goomogalaiso. Goomoga goo hagee odoo heeso nimaga peedee dalaime. ²³ Biame omapoo niyo goo hee talame amapoo woosalaime. Esino ayo nimapoo tei taka. Niyo ogoo goo talame mo hu maga Ma mapoo woosaga, yayo nimapoo tenelaiso. ²⁴ Esiga niyo daga goo abo talame mo hu maga woosalo egele. Esino epedee hamaga dulone

niyo ogoosoo talame mo hu maga woosaga, niyo gooege talaiso. Eseega goomoga goonimapoo gooege molo ee kauwuleiso.”

Yesuye mi odoo dia wiligi odoo ee dagadi

²⁵ “Esiga ayo goosusuga hagee takomo silone, wulu wudu takomo sileeso. Esino biame siboga, ayo goosusuga ee see nimapoo wulu wudu takomo sileime. Esino ayo Mayo gooe nimapoo woola takomo sileiso. ²⁶ Esiga biame omapoo nibada gooe ayo Ma mapoo woosalaime. Bei, niyo nibada gooe mo hu maga Ma mapoo woosamalaiso. ²⁷ Bei, niyo tei tolone, a tei Ma maga simi doloso, a diya goolee sabolo egeedo goo maga Maye niba diya sooloo dolone ka badoso. ²⁸ Esiga ayo Maye badeli mi maga mipoo hamapoo simiso. Osoloso see epedee mipoo hagee poogoloso Maye badeli mi mapoo ka wedi poloso,” dee takaso.

²⁹ Esemee o hamamee dili odoo oso yimapoo egeeseetako, “Epedee nayo goohagee imapoo wulu koo wudu takoo. Esino nayo goosusuga hagee imapoo woola yilige buguso. ³⁰ Esiga iba tei toso, no tei Godee maga simiga. Bei, goosusuga ee no diya gooleedoo. Osoloso odoo heeso namapoo woosalame gooleemelee ee

ogoloso daga nayo yimapoo nei takeliso,” dee takaso.

³¹ Esemee Yesuye nei egeeseetako, “Niba epedee tei toso? ³² Esino niba medee dui. Biame olo sibileiso, osoloso olo simiso, niyo a poogoloso nibada mosopoo kukulo dilei. Esino a mobusomo koo badeli. Bei, mo Maye abolo hodobo badeliso. ³³ Niyo amapoo tei too goo maga nimapoo mesie gooso malame, ayo goosusuga hagee nimapoo olo takaso. Niba mipoo hamapoo dala ma kulodu dabalaiso. Esino niba ebilega medee kibiya debee. Bei, mipoo hagoso kitulugu ee ayo dagadileso ka badoso.”

17

Yesuye o su halo Godee mapoo taka

¹ Yesu to hagee taka koodobuloso, Kei mi ma dokodoo bolone egeeseetako, “Ma, mo biame olo siboso. Esiga Nowolo ayo toowa doloso badeli gooe odoo susuga mapoo eligi, Nowolo ayo nei nayo toowa doloso badeli gooe odoo susuga mapoo eligilame. ² Bei, odoo susuga ee balame nayo Nowolo amapoo kitulugu olo teneeso, see ayo odoo nayo amapoo teneedimapoo kookaiyo badoso gie badeli tenelame. ³ Osoloso kookaiyo badoso gie badeli gooe, tei

Godee hedebe no gooleedalai sabolo, osoloso nayo diye di odo, Yesu Keliso a gooleedalai ee takooso. ⁴Tou nayo amapoo tenee ee ayo hosudoo maga, ayo mipoo hamapoo badolone, nayo toowa doloso badeli goo ee odoos susuga mapoo eligiso. ⁵ Esiga Ma, mipoo hagee moodelega molome, ayo nobolo badolone ayo toowa doloso badebeiso. Esiga goo egee see epedee amapoo tenee.”

Yesuye o hamamee dili odo halo
Godee mapoo taka

⁶ “Ma, mipoo hagee ma kuloduga odo nayo amapoo tenee mapoo ayo nee goo olo eligiso. Hagee nee odo, nayo amapoo teneeso. Osoloso diayo nee to mapoo mesimo silesibiliso. ⁷ Esiga goo susuga nayo amapoo tenee ee, namaga siboso doloso diba epedee olo gooleedooso. ⁸ Osoloso eligi goo nayo amapoo tenee ee, see ayo dimapoo teneme, see diayo eligi goo omapoo tei tooso. Osoloso ayo namaga simi goo ee, diba olo gooleedooso. Osoloso diba nose nayo a diye di goo mapoo tei tooso.

⁹ Esiga ayo namapoo hagee takoo mi odo halo koo takooso. Esino odo nayo amapoo tenee ee halo namapoo ka taka. Bei, odo hagee nee odo. ¹⁰ Egeesi ma kulodu odo hagee bia

ee ibada odo. Diba mo odo osoloso diba nose nee odo oso. Osoloso ayo toowa doloso badeli goo ee dimaga woola yilige bigiliso. ¹¹ Esiga a mipoo hagee poogoo dileiso. Bei, a namapoo olo siboso. Esino mo hamamee dili odo oso mipoo hamapoo osee dabalaiso. Ma, no tei. Nee hu oso kitulugu amapoo tenee oso odo hagee bia medee bamelee, nayo abolo hedebe doloso egee bado egeese solone, diba nosee dieso hedebe doloso dabalame. ¹² Egeesi ma kulodu ayo dibolo hodobo badolone, nee hu oso kitulugu nayo amapoo tenee goo oso ayo diba medee bameleeso. Esem odo hee osugobe. Esino odo hee Godee maga pileigo dee taka hedebe ono osugobaso, Ma Godee nee to booka mapoo hogugu oso taka sabolo tebilame.

¹³ Esiga a namapoo olo siboso. Esino a mipoo hamapoo osee badolone, goo hagee ayo namapoo ka taka, goomoga goo amapoo egee molo oso mo hamamee dili odo dima kulodu toowa doloso malame. ¹⁴ Esiga ayo nee to dimapoo olo takaso. Esino mi odo oso diba heigaso. Bei, a mi odoonee, egeeseelone diba nosee mi odo doloso koo doso. ¹⁵ Esiga Ma, ayo namapoo hagee takoo, nayo mo hamamee dili odo mi hamaga peegoo gilimado dilame koo takooso.

Esino diba Saitenso tokenee peeyaga nayo medee balame ka taka. ¹⁶ Esiga a mi odoonee, egeeseelone diba nosee mi odoo doloso koo doso. ¹⁷ Nee to ee tei goo. Esiga nayo nee to omaga diba nee odoo dalame peegoo pi magee. ¹⁸ Esiga nayo a diye di egeesee solone, ayo diba nosee mipoo hagee ma kulodu diye deeso. ¹⁹ Osoloso ayo diba halo a namapoo teneeso, diba nosee tei nee odoo doloso peegoo pi magoloso ka dabalame.”

*Yesuye tei telaga odoo halo
Godee mapoo taka*

²⁰ “Esiga ayo hedebe mo hamamee dili odoo ee halo namapoo koo takooso. Esino diayo eligi goo ee duloso edebeeyo amapoo tei talai odoo sabolosee diba halo ka takooso. ²¹ Osoloso Ma, ayo namapoo to egeesee ka taka. Ayo nobolo hedebe doloso egee bado, egeesee solone nei nayo abolo hedebe doloso ka badoso. Egeesee solone diba nosee hedebe doloso dabalame ka taka. Osoloso diba nosee ibolo hedebe doloso dabalame ka taka. Egeesega mi odoo oso a tei nayo diye di goo mapoo tei ka talame. ²² Esiga toowa doloso badeli goo nayo amapoo tenee ee, see ayo dimapoo teneeso, diba dieso hedebe doloso dabalame. Egeesi ma kulodu iba nosee hedebe doloso egeesee ka doso. ²³ Esiga ayo dibolo

hodobo badoso, osoloso nayo abolo hodobo badoso. Iyo egee do egeesi masi diba nosee hedebe doloso dabalai a goomogo. Eseega mi odoo oso goo egee ogoloso a tei nayo diye di goo ee gooleedalaiso. Osoloso nayo a diya sooloo dolone egee bado, egeesee solone nayo tei telaga odoo diya sooloo dolone egee bado goo sabolo mi odoo gooleedalaiso.

²⁴ Esiga Ma, tei telaga odoo nayo amapoo tenee hagee bia ee ayo badalai mi mapoo abolo hodobo dabalai, a goomogoso. Osoloso toowa doloso badeli goo ee nayo amapoo tenee ee diayo agalai, a goomogo. Mipoo moodelega molome, nayo a sooloo dolone, toowa doloso badeli goo egee nayo amapoo teneeso.

²⁵ Esiga Ma, hedebe no tekepo. Mi odoo oso no gooleedele. Esino ayo no ka gooleedoo. Osoloso nayo a diye di goo ee tei telaga odoo diba olo gooleedooso. ²⁶ Ayo nee goo dimapoo olo yilige buguso, osoloso see yilige bigileiso, nayo a sooloo dolone egee bado goo egeesi masi oso dima kulodu ka malame. Osoloso anosee dibolo hodobo badalame.”

18

*Edebeeyo Yesu too
(Mat 26:47-56; Maka 14:43-50; Luka 22:47-53)*

¹ Yesuye Godee mapoo taka koodobuloso, see o

hamamee dili odoo sabolo Kidilon howo tolobo dalo diso. Osoloso mi omapoo olipi segei homolee meleeso. Esemé Yesuye o hamamee dili odoo sabolo omapoo gadiso.

² Egeesi ma kulodu Yudas, Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli odoo onosee homolee ee yo gooleedoo. Bei, biame abo mapoo Yesuye o hamamee dili odoo sabolo omapoo dileso mooloogood-eliso. ³ Esiga Yudaseeye Loum ha teli odoo mooloogoodoo sabolo osoloso tei moso gidebeli odoo gilimado simiso. Tei moso gidebeli odoo hagee bia ee tei moso eyo wiligi odoo tebisa sabolo osoloso Pelisi odoo oso ka diye di. Diayo sibulone keme sabolo, egime sabolo, osoloso ha teli bi toloso sibilesi peledabaso.

⁴ Esemé Yesuye goo susuga yimapoo peledabalai ee yo olo gooleedoloso malalo toboloso dimapoo egeesee takaso, “Niba odoo ogu esiamo silala?” diso.

⁵ Esemé diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Iba Nasalet odoo Yesu ee esiamo sila,” diso. Esemé Yesuye nei dimapoo egeesee takaso, “Niyo egee esiamo silo odoo ee aso,” diso. Epedee egeesee semelee mapoo Yesu ha teli odoo mapoo tiaseli odoo Yudas yinosee omapoo dibolo hodobo tebidiso. ⁶ Esemé Yesuye dimapoo takolone, odoo egee aso, dee taka

duloso diba badayo dileso miyomoo misigedibaso.

⁷ Esemé Yesuye see tobu dimapoo egeesee woosaso, “Niba odoo ogu esiamo silala?” Esemé see diayo nei yimapoo egeesee takaso, “Iba Nasalet odoo Yesu ee esiamo sila,” dee takaso.

⁸ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, “Odo egee aso doloso ayo nimapoo olo takaso. Esiga niyo tei a esiamo silesiboga, odoo abolo hagee silesibo diba nose diye dalai tekepo.”

⁹ Esiga goo hagoso egeesee peledabaso. Bei, Yesuye daga o hamamee dili odoo sabolo silesibulone taka to sabolo tebilame. Bei, yayo egeesee ka taka, “Ma, odoo nayo amapoo tenee ee ayo diba medee bameleeso, odoo hee peegoo osugobebe,” dee takaso.

¹⁰ Esemé Saimon-Pitaye o kaiya tadoloso tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo hee Malakuseeyo dulu deede dokolo ee kobuguso.

¹¹ Esemé Yesuye Pita mapoo egeesee takaso, “Nee kaiya egee o moso mapoo toose. Maye dala amapoo tenelame egee molo, ayo talai tekepo,” dee takaso.

¹² Esemé Loum ha teli odoo mooloogoodoo toowa sabolo, osoloso dia wiligi odoo taba sabolo, osoloso Yu odoo dia tei moso gidebeli odoo oso Yesu toloso dee tiaso. ¹³ Osoloso diayo yo Kayapaseeyo nalobo Anas mapoo ido diso. Kayapas

hagoso dugo omapoo tei moso wiligi odoo toboloso badebeiso. ¹⁴ Kayapas hedebe hagoso daga Yesuwo goo maga Yu odoo dia wiligi odoo mapoo takolone, "Odoos hedebeeso odoo susuga ee halo talai tekepo," dee ka taka.

Pitaye Yesuwo goo gagadi
(*Mat 26:69-70; Maka 14:66-68; Luka 22:54-57*)

¹⁵ Edebeeyo Yesu tolosodo idodime, Saimon-Pita di osolososo Yesu o hamamee dili odoo hee di hamamee diso. Esino tei moso wiligi odoo taba oso odoo Pitabolo di ee* yo olo gooleedooso. Esemeyayo Yesuye di hamamee deede dilesoso, tei moso wiligi odoo taba eyo moso* beeleee ee ma kulodu gadiso. ¹⁶ Esino Pita yo beeleee osulu miyopoo tebidiso. Esemeyo odoo Pitabolo simi oso see osulu miyopoo wedi dilesoso, sobo osulu gibadeli mapoo takoloso, Pita kulodu idodiso.

¹⁷ Esemeyo sobo ogoso Pita ogolososo yimapoo egeesee woosaso, "No noseeyo, Yesu o hamamee dili odoo hee nosomoo?" dee takaso. Esemeyo Pitaye nei egeesee takaso, "Haye, asonee," diso.

¹⁸ Biame omapoo tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo abo sabolo osolososo tei moso gidebeli odoo diba diya kekeisime, dou tolosodo dou halagameleeso. Esemeyo Pita

yinosee dilesoso diboloo hodoboo tobudulone dou hameleeso.

Tei moso wiligi odoo taba oso

Yesu mapoo woosa

(*Mat 26:59-66; Maka 14:55-64; Luka 22:66-71*)

¹⁹ Biame omapoo tei moso wiligi odoo taba oso Yesu yayo eligi goo sabolo, osolososo o hamamee dili odoo dia goo ee yimapoo woosaso.

²⁰ Esemeyo Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, "Odoos susuga eyo howo woola ayo goo susuga hagee takomoo sileeso. Osolososo ayo ibada howo gisili moso mapoo osolososo tei moso ma kulodu peleso odoo mapoo eligimoo siliso. Bei, Yu odoo susuga oso sibilesoso omapoo mooloogoo deliso. Egeesee ma kulodu ayo goo hee mada takele. ²¹ Esiga bei kasi maga nayo amapoo ka woosowala? Nayo odoo ayo eligimoo du mapoo woosoo. Bei, to ayo taka ee, diba gooleedooga."

²² Yesuye goo hagee takeme, tei moso gibadeli odoo hee koola omapoo tebidi oso Yesuwo mudu mapoo kobugulone egeesee takaso, "Nayo ibada tei moso wiligi odoo taba mapoo to nei egeesee takalai tekeponee," diso.

²³ Esemeyo Yesuye odoo yo kobugu mapoo nei egeesee takaso, "To ayo taka ee ma kulodu to tokenee hee

18:14: Yon 11:49-51 * **18:15:** Odoos Pitabolo di ee Yonee. * **18:15:** tei moso wiligi odoo taba eyo moso hagee Anaseeyo moso. Daga yayo tei moso wiligi odoo toboloso badoboome, see hamamee Kayapaseeyo o debi tooso. Esino edebeeyo takolone, Anas yo tei moso eyo wiligi odoo taba doloso osee takeliso.

taka daga, nayo goo egee woola odoo susuga hamapoo yebigi. Esino ayo tei goo takano, bei kasalame nayo a ka kobuguwo?" dee takaso. ²⁴ Esemé Yesu o dee tia sabolo osee tobudume, Anaseeye tei moso wiligi odoo taba Kayapas mapoo ido diye diso.

Pitaye Yesuwo goo see tobu gagadi

(*Mat 26:71-75; Maka 14:69-72; Luka 22:58-62*)

²⁵ Saimon-Pita dou holone osee tobudume, odoo aboso yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, "No Yesu o hamamee dili odoo hee nosomo?" diso. Esemé Pitaye egeesee takaso, "Haye, asonee," diso.

²⁶ Esemé tei moso wiligi odoo taba eyo tou teli odoo hee omapoo tebidiso, yo odoo Pitaye dulu kobugu sabolo soosoo hedebe. Osoloso yayo Pita mapoo egeesee takaso, "Ayo no Yesubolo olipi segei homolee ma kulodu sileeme egeiso," diso. ²⁷ Esemé Pitaye see tobu egeesee takaso, "Odoe egee asonee," diso. Esemé epedee omapoo kolokolo takaso.

Yesu Paillet mapoo ido di

(*Mat 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Luka 23:1-5*)

²⁸ Gesikolodee Yu odoo dia wiligi odoo oso Yesu Kayapaseeyo moso abaga see Loum gamalee odoo Paillet mapoo ido diso. Esino

diba moso ee ma kulodu gadilega peegoo debeiso. Bei, diba goomegele, di-ayo Yu odoonee dia moso ma kulodu gaduga goo oso diba subugo kauwe dolone Gababia wo nelega peegeeyaga.* ²⁹ Esemé Paillet peegoo dileso tobudulone dimapoo egeesee takaso, "Odoe hagoso goo kasi moodoowo, esiga niyo yo hamapoo ka ido simiyo?" dee takaso.

³⁰ Esemé diayo nei yimapoo egeesee takaso, "Odoe hagee goo hee tele diepi, iyo yo namapoo ido sibile pegeliyo," diso.

³¹ Esemé Pailleteeye dimapoo egeesee takaso, "Niso yo ido dileso nibada tei magoo sabolo tebilame o goo midi," dee takaso.

Esemé Yu odoo dia wiligi odoo oso nei egeesee takaso, "Iyo yo wooloomalai goomogo. Esino iyo odoo wooloomalai Loum gamalee odooso imapoo kitulugu tenele," ³² Esiga goo hagoso olo peledabaso, Yesuye eyo talai goo ee takomo silee sabolo tebilame.

³³ Yayo egeesee taka duloso Paillet yo see moso kulodu gadileso badolone, Yesu idoloso yimapoo egeesee takaso, "No tei Yu odoo dia wiligi odoo taba nosomo?" dee takaso.

³⁴ Esemé Yesuye nei egeesee takaso, "Nayo

18:27: Yon 13:38 * **18:28:** Yu odoo dia tei magoo oso egeesee takooso, "Yu odoo oso Yu odoonee dia moso ma kulodu gaduga, yo subugo kauwe badalaiso."

18:31: Yon 19:6-7 **18:32:** Yon 3:14; 12:33

amapoo egee woosa ee no goolee takala, o, odoos heeso mo goo ee namapoo takaga ka takala?" diso.

³⁵ Esemé Paileteeye nei egeese takaso, "Hagee mo goonee. Bei, a Yu odoonee. Teiyo? Esino nee odoos sabolo, osoloso tei moso wiligi odoos tebisa oso no amapoo ido simiso. Esiga no goo kasi moodoowo?"

³⁶ Esemé Yesuye nei egeese takaso, "Ayo wiligi doloso badeli goo ee mipoo hamaga koo siboso. Egeesi ma kulodu ayo wiligi doloso badeli goo ee mipoo hamapoo meli diepi, Yu odooso a teyaga, mo tou teli odooso a galalo biligeliyo. Esino ayo wiligi doloso badeli goo ee mipoo hamaga koo siboso," dee takaso.

³⁷ Esemé Paileteeye see egeese takaso, "Esiga no tei wiligi odoos. Teiyo, ha?" diso.

Esemé Yesuye nei egeese takaso, "Nayo amapoo takolone, a tei wiligi odoos, dee takemeni, ee tei taka. A mipoo hamapoo sooma-gooso, ayo odoos mapoo tei goodee takomo silame. Esiga edebeeyo tei goo ma kulodu dogo, diba mo to dulone ka doso."

³⁸ Esemé Paileteeye nei egeese takaso, "Tei goo ee ogoobo?" diso.

Paileteeye Yesu woolooma-lame

kitulugu tenee

(*Mat 27:15-31; Maka 15:6-20; Luka 23:13-25*)

Pailet see peegoo gadileso tobudulone Yu odoos dia wiligi odoos tebisa mapoo egeese takaso, "Ayo odoos hamapoo goo hee koo ogo. ³⁹ Esino ayo nibada adaga dia goo ee dodolone, niyo Gababia wo ne biame mapoo, ayo odoos hee neliga moso ma kuloduga peegoo tamageliso. Esiga ayo Yu odoos nibada wiligi odoos hagee peegoo tamagalai, niba goomogosomo?" dee takaso.

⁴⁰ Esemé diayo toso neligidi nei egeese takaso, "Haye, odoos egee peegoo tamagalai, iba koo goomogo. Esino nayo Balabas ono peegoo ka tamagee," dee takaga meleeso. Esino Balabas hagosso Loum odoos dia wiligi odoos tebisa mapoo ha temeleso.

19

¹ Osoloso Paileteeye o ha teli odoos mapoo takolone, Yesu tolosso we tiso weeye, diso. ² Esemé diayo yo wooloso we ti sidoloso, o wiligi mapoo mediso, osoloso wiligi odoos tebisa oso kali dugo bige sage yimapoo kadiso. ³ Osoloso diayo yo manolone yimapoo takolone, "Yu odoos dia wiligi odoos taba, iyo nee hu dokodoo poudoso," dolone o mudu mapoo kobugu demeleso.

⁴ Esemé Paileteeye see o moso kuloduga peegoo gadilesó tobudulone odoo mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, “Niso be, ayo Yesu nimapoo ido sibileiso, ayo yimapoo goo hee egele poogoo goo nimapoo ee eligileiya,” dee takaso. ⁵ Yayo egeesee takeme, Yesu we ti sidoo o wiligi mapoo mediloso dugo bige sage ka sabolo peegoo gasimiso. Esemé Paileteeye dimapoo egeesee takaso, “Niso ege, odoo hagoso,” diso.

⁶ Esemé epedee omapoo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso gidebeli odoo oso yo ogoloso toso neligidi egeesee takaso, “Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige. Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige,” dee takemeleeso.

Esemé Paileteeye dimapoo egeesee takaso, “Niso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame ido di. Bei, ayo yimapoo goo hee koo ogo,” diso.

⁷ Esemé Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso nei yimapoo egeesee takaso, “Ibada tei magoo oso egeesee takooso, yo talai tekepo. Bei, yayo takolone, yo Godeeyo Owolo, dee takeliso,” diso.

⁸⁻⁹ Esino Pailet goo hagee duloso diya obulone, see moso kulodu gadilesó tobudulone, Yesu mapoo egeesee takaso, “No odoo

ogu biayo?” dee takaso. Esemé Yesuye Paileteeye taka to eyo su nei takele. ¹⁰ Esemé Paileteeye yimapoo egeesee takaso, “Nayo amapoo to nei takele poogoosoba? Bei, no gooledeleyo, ayo no peegoo tamagee dee takalai, osoloso no homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige dee takalai, amapoo kitulugu moloso?” dee takaso.

¹¹ Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Kitulugu epedee namapoo egee molo ee no goolee tele. Esino kitulugu hagee Godeeye namapoo ka tenee. Esiga odoo a tolosó namapoo tenee eyo goo tokenee oso nee goo tokenee ee dagadilesó ka moloso,” diso.

¹² Paileteeye to hagee duloso, Yesu peegoo tamagalai yo goomogaso. Esino Yu odoo dia wiligi odoo tebisa oso to neligidi egeesee takaso, “Odoó agayo eyo nediliyo takolone yo wiligi odoo, dee takomo siloga, yo Loum wiligi odoo Sisa mapoo ha toso. Osoloso nayo odoo hagee peegoo tamagooga, no Sisayo odoonee,” dee takaga meleeso.

¹³ Paileteeye to hagee duloso, Yesu peegoo ido sibileso, yo goo midili odoo oso bili mapoo biaso. Bili mi egee takolone, yopoo mi, deliso. Osoloso Hibulu toso takolone, Gabata, deliso. ¹⁴ Esiga goo hagee diayo Gababia wo nali sadee ee

ma kulodu dia hasali biame ee mopoodoo dalai biame mapoo ka peledaba. Epedee omapoo osoko howo olo oo domo talai koola tabaso. Esemе Pailteeye Yu odoo mapoo egeesee takaso, “Niso ege. Nibada wiligi odoo hagasо,” dee takaso.

¹⁵ Esemе diayo toso neligidi egeesee takaso, “Yo wooloome. Yo wooloome. Yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enige,” dee takemeleeso.

Esemе Pailteeye dimapoo egeesee takaso, “Niba goomogosomo, ayo nibada wiligi odoo ee homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilei?” dee takaso.

Esemе tei moso wiligi odoo tebisa oso nei yimapoo egeesee takaso, “Ibada wiligi odoo hedebe Sisaso, odoo hee me,” diso.

¹⁶ Esemе Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigilame, Pailteeye yo dimapoo teneeso. Esemе o ha teli odoo oso Yesu toloso ido diso.

Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga

(Mat 27:32-44; Maka 15:21-32; Luka 23:26-43)

¹⁷ Ha teli odoo oso Yesu toloso ido dulone, o homo bulubo magoo ee eyo eimaloso mi hee eyo hu wiligi ki mi deli mapoo ido diso. Mi hagee Hibulu toso takolone Gologota deli. ¹⁸ Osoloso mi omapoo diayo Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso

enigaloso tuluguso. Osoloso odoo bakadio onosee homo bulubo magoo mapoo yoguso enigaloso, odoo hee Yesuwo deede dokolo tulugu, osoloso hee dobusu dokolo tulugu diso.

¹⁹ Osoloso Pailteeye o odoo mapoo takolone, to hogugiye dee takeme, diayo to hageesee hoguguloso Yesuwo oo poogoo ma dokodooga kalamaso, “Yesu Nasalet odoo, Yu odoo dia wiligi odoo taba.”

²⁰ Esiga to hogugu hagee Yu odoo dia to sabolo, osoloso Loum odoo dia to sabolo, osoloso Guliki odoo dia to oso hogugu. Esiga odoo susuga to hogugu egee ogoloso hesigaso. Bei, Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso eniga mi ee Yelusalem maga haga hoogoonee. ²¹ Egeesi ma kulodu tei moso wiligi odoo tebisa oso sibilesо Paillet mapoo egeesee takaso, “Nayo to hogugulone, yo Yu odoo dia wiligi odoo taba doloso na hogugi. Esino hageesee hogugi, ‘Oodoo hagasо takolone, yo Yu odoo dia wiligi odoo taba, dee takomo siliso,’ dee,” dee takaso.

²² Esemе Pailteeye nei dimapoo egeesee takaso, “To ayo hogugu hagee osee hogugu malaiso,” dee takaso.

²³ Ha teli odoo bakadio bakadio di oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso, o dugo diesono domo puloso tooso. Osoloso o sedi sage edebeeyo dusele poogoo sabolo diayo

tooso. ²⁴ Osoloso ha teli odoos dilesone nei takoo nei takoo dolone egeesee takaso, "Iba dugo hagee wulo domo na didamo. Esino dugo hagee odoos agayo toowa beleso yoso dasigeli hee dasigalo ogomo," diso. Osoloso goo hagoso olo peledabaso, Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tebilame. Bei, Godeeyo to oso egeesee takooso,

"Diayo mo dugo diesono puloso tooso.

Osoloso mo dugo sage ee talame yoso dasigeli hee dasigaso," diso.

Esiga ha teli odoos oso goo egee moodooso.

²⁵ Egeesee somolome, Yesuwo owee sabolo, osoloso oweeyo omolo sabolo, osoloso Kolopaseeyo osobo Meli sabolo, osoloso Meli-Magadalin oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo molome, koola omaga tebisamolone balaga meleeso. ²⁶ Esemes Yesuye owee sabolo osoloso o hamamee dili odoos yayo diya gweli diba koola mapoo tebisamolome ogoloso owee mapoo egeesee takaso, "Mo wee, odoos hagee nowoloso," dee takaso. ²⁷ Osoloso see o hamamee dili odoos hedebe omapoo egeesee takaso, "No ege, noowee hagoso," diso. Biame domo omaga Yesuwo hamamee dili odoos hagoso o

moso mapoo Meli ido dilesone medee bameleeso.

Yesuye ta

(*Mat 27:45-56; Maka 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Esiga goo hagoso dilesone koodobume, tou susuga Godeeye Yesu mapoo tenee ee yayo olo hosudooso doloso gooleedooso. Egeesee lone Godeeyo to booka mapoo hogugu sabolo tebilame egeesee takaso, "A howo na poogoo," diso.

²⁹ Mi omapoo wain i koo hadali* katolo mapoo keesoo ee magoo meleeso. Esemes odoos heeso homo sage tolosone su mapoo dugo tialogoloso, wain i omapoo olugu doloso yayo nalame, Yesuwo maga mapoo heligiso. ³⁰ Esemes Yesuye wain i egee olo nalosone egeesee takaso, "Goo susuga olo hosudooso," dee takaso. Osoloso oo goobodo bulosone taso.

³¹ Esiga biame egee Yu odooso hasali biame ee mopoodoo deli biame oso. Esino dia hasali biame egee goo diya toowa. Bei, Godeeye Gababia goo ee Yu odooso gooleebigili sadee ee ma kulodu hasali biame egee meleeso.* Goo egeesi maga Yu odoos dia wiligi odoos tebisa oso dia hasali biame mapoo odoos ta eyo kou ee homo bulubo magoo ma dokodoo osee malai,

19:24: Psa 22:18 **19:25:** Mat 27:55-56 **19:26:** Yon 13:23 **19:28:**

Psa 22:15 **19:29:** Psa 69:21 * **19:29:** wain i koo hadali - bi mauwe odoos sabolo osoloso ha teli odoos oso wain i koo hadali naliso, howo nala pegelega pagalame. **19:31:** Deut 21:22-23 * **19:31:** Godeeye Gababia goo ee Yu odooso gooleebigili sadee ee ma kulodu, diayo Tasdee biame gesi mapoo Gababia wo naliso.

diba goomegele. Esiga diayo Paillet mapoo egeesee takaso, "Odoohomo bulubomagoo ma dokodoo egeemolo saga wedilame, dibadahomogebisa poogoloso, dia kou miyomoo tomeileso peegoo tadi," dee takaso. ³² Esemeha teli odoo osodileso odoo hee Yesuwo dee deedeedokoleniga eyohomogebisapoogooso. Osolososee odoo hee Yesuwo deedobusudokoleniga eyohomoonosee gebisapoogooso. ³³ Esinodiayo sibileso egeino, Yesu olo taneme, o homogebisapegele. ³⁴ Esinoha teli odoo heeso o molo toloso Yesuwo hohodio mapoo guso. Esemehaga booloogelega, sawosabolo osoloso howo sabolomoloso gu omaga sooso.

³⁵ Esigagoo hagoso peledaba egei odoo* oso goohamaga tei gootakaso. Osoloso yogooleedoo, yotei gootakeli. Egeesi ma kulodugoo yayo taka hamapoo niyotei talame ka taka.

³⁶ Esigagoo hagoso teipeledabaso, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso taka sabolo tebilame. Bei, Godeeyo to oso egeesee takooso,

"O ki hee gebisa pagalaim,"
dee takooso.

³⁷ Osoloso Godeeyo to hogugu heeso see egeesee takooso,

"Edebeeyo odoo dieso
moloso gu mapoo

balaga malaiso," dee takooso.

Yesu mi doosoo
(*Mat 27:57-61; Maka 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Osoloso hamamee, odoo hee Alimatiya mi mapoo badeli, o hu Yosep, yayo Yesuwo kou talame Paillet mapoo dileso woosaso. Yosep hagee Yesu o hamamee dili odoo hee yoso. Esino yo Yu odoo dia wiligi odoo tebisa ee bolo obulone, mada Yesuye di hamamee diliso. Esemepaileteeye yimapoo kitulugu teneeso, yayo Yesuwo kou talame. Esemeyosepeeye dileso Yesuwo kou ee homobulubomagoo ma dokodoogamiyomoo tomeileso peegoo todiso. ³⁹ Esemee Nikodimaseeye yo pidimo diso. Nikodimas hagee daga gesi Yesu agalame di odoo oso. Yayo sisigageli bi medee tekepo Yesuwo kou mapoo hedilame todiso. Sisigageli bi medee tekepo hagoso hegi ee 30 kilo egeesi masi. ⁴⁰ Osoloso odoo bakadio oso Yesuwo kou toloso, Yu odooso odoo toga mi dooseli goo ee dodolone, sisigageli bi medee tekepo oso Yesuwo kou mapoo hediloso dugo semeso tiegisaso. ⁴¹ Egeesi ma kulodu Yesu homobulubomagoo ma dokodoo eniga mi eyokoola omapoo homolee meleeso. Homolee ee ma kulodu bi dia yo ou poogoo mapoo daga odoo

tayo kou magele poogoo meleeso. ⁴² Esiga dia hasali biame bei mooloogalai koola tooboome, diayo Yesuwo kou toloso saga yo ou poogoo ee ma kulodu magooso. Bei, yo ou poogoo egee haga hoogoonega.

20

Bi mosoowe molo egei

(Mat 28:1-8; Maka 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Sadee toowa gesikolo mi hadobilega molome, Meli-Magadalinneeeye Yesuwo bi agalame diso. Yayo sibilesa egeino, yo toowaso wulu ou kisi ee peegoo bidigamo dilesa molome egeiso. ² Esemé Meliye see hoguo dilesa Saimon-Pita dio osoloso Yesuwo hamamee dili odoo yayo diya gweli mapoo egeesee takaso, “Lodeeyo kou peegoo todina. Osoloso diayo o kou todilesa magoo mi ee, iba gooleedele,” dee takaso.

³ Esemé Pita dio osoloso o hamamee dili odoo hee egee dio bi mapoo agalame diso. ⁴ Diba hoguo diyadaga molome, o hamamee dili odoo heeso Pita dagadilesa bi mapoo peledabaso. ⁵ Osoloso yo gauwuloso yo ou poogoo ma kulodu keesee egeino, hedebe dugo seme Yesuwo kou tiegisa ono molome egeiso. Esino yo yo ou poogoo ma kulodu gadile. ⁶ Esemé Saimon-Pitaye hamamee sibilesa peledoboloso, yo ou poogoo

ma kulodu gadilesa egeino, dugo Yesuwo kou tiadoo hedebe ono omapoo molome egeiso. ⁷ Osoloso dugo Yesuwo wiligi tiadoo ee medee tiadoloso obusomo peegoo magoo molome egeiso. ⁸ Esemé o hamamee dili odoo hee bi mapoo daga malalo peledaba oso yo ou poogoo ma kulodu gadiso. Yo gadilesa goo hagee ogoloso tei tooso. ⁹ Egeesi ma kulodu Godeeyo to booka mapoo hogugu oso takolone, yo ta maga hogaduloso gie badalaiso, dee taka goo eyo bei ee, diba medee kibiya gooleedelega osee debeiso. ¹⁰ Osoloso o bakadio see mosopoo wedi diso.

Yesuye Meli-Magadalin mapoo peledaba

(Mat 28:9-10; Maka 16:9-11)

¹¹⁻¹² Esino Meli-Magadalin bi ma peegoo tobudulone pusumeleeso. Yo omapoo pusulone gauwuloso, yo ou poogoo ma kulodu keesee egeino, Godeeyo momaiye bakadio dugo heliye kalagalo doboome egeiso. Momaiye heeso Yesuwo wiligi poogoo dokolo buo, osoloso heeso kai poogoo dokolo buo doloso doboome egeiso.

¹³ Esemé momaiye bakadio oso yimapoo egeesee takaso, “Sobo no, bei kaseega ka psumalala?” dee takaso.

Esemé Meliye dimapoo egeesee takaso, “Diayo mo Lodeeyo kou ee peegoo

todina. Esino diayo o kou magoo ee a gooleedele,” diso. ¹⁴ Meliye to egeesee takoloso bidi toboloso keesee egeino, Yesu tobudo egeiso. Esino yayo goolee, Yesu odo hee gooleeso.

¹⁵ Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Sobo no, bei kaseega ka pusumalala? Osoloso no odo ogu esiamo silala?” dee takaso.

Esemee Meliye goolee yo homolee mapoo tou teli odo oso bele dolone yimapoo egeesee takaso, “Emegei, nayo Yesuwo kou peegoo todilesa ka magoo daga, mi egee amapoo takee. Eseega ayo dilesa o kou egee ka talaiya,” dee takaso.

¹⁶ Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Meli,” diso.

Esemee Meliye bidi toboloso yimapoo Hibulu toso egeesee takaso, “Laboni.” To hageeyo bei ee eligili odo dolone ka takooso.

¹⁷ Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “A nayo na gide. Bei, a mo Ma mapoo wedi pele. Esino nayo dilesa mo hamamee dili odo mapoo takee, ‘A mo Ma Godee mapoo palame ka seeso. Ma Godee hedebe onosee dibada Godee osoloso nibada Godee,’ dee takee,” diso.

¹⁸ Esemee Meli-Magadalineeyee see wedi sibilesa Yesu o hamamee dili odo mapoo egeesee takaso, “Ayo Yesu olo egeiso,” diso. Osoloso goo

susuga Yesuye yimapoo taka ee see yayo dimapoo takaso.

Yesuye o hamamee dili odo

mapoo peledaba

(Mat 28:16-20; Maka 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Sadee toowa habe omapoo Yesu o hamamee dili odo oso Yu odo dia wiligi odo tebisa ee bolo obulone, hodobo mooloogoo doloso moso osulu medee kisigaloso debeiso. Esemee omapoo Yesuye sibilesa peledoboloso tobudulone dimapoo egeesee takaso, “Mesie goo oso nibolo osee mele dee,” dee takaso.

²⁰ Yayo to egeesee takoloso tobudulone, o dee boowo sabolo, osoloso o ho hodio mapoo moloso gu eyo boowo ee dimapoo eligiso. Esemee Yesu o hamamee dili odooso yo ogoloso diya goomogaso.

²¹ Osoloso Yesuye see tobu dimapoo egeesee takaso, “Mesie goo oso nibolo osee mele dee. Esiga Maye a diye diga, ayo niba nose diye deeso,” dee takaso. ²² Yesuye goo hagee takoloso see dimapoo magaso hologoo nilone egeesee takaso, “Niba Dio Tei te,” diso. ²³ Osoloso see dimapoo egeesee takaso, “Niyo odo heeyo goo toke-nee boobado buguga, odo egee bia dia goo tokenee ee hapoloso boobado bigileiso. Esino niyo odo heeyo goo tokenee boobado bigilega poogooga, odo egee bia

dia goo tokenee ee hapoloso boobado bigileime,” dee takaso.

Tomaseeye Yesu ogoloso tei too

²⁴ Esino Yesu o hamamee dili odoos hee Tomas, o hu hee Didimas* deli, yo Yesuye o hamamee dili odoos mapoo dileso peledaba biame mapoo yo omapoo badele. ²⁵ Esemee Yesu o hamamee dili odoos oso yimapoo egeesee takaso, “Iba Lodee olo egeiso,” dee takaga meleeso. Esino Tomaseeye dimapoo egeesee takaso, “A niyo egee takoo duloso epedee tei talaime. Esino a mawo o dee boowo ogoloso mo dee woluguso omapoo sigo, osoloso o ho hodio mapoo moloso gu eyo boowo ee ogo doloso mo deeso omapoo sigoga, a tei ka talai,” dee takaso.

²⁶ Osoloso sadee hedebe poogoloso hamamee, Yesu o hamamee dili odoos oso moso hedebe mapoo mooloogoo doloso debeiso. Biame omapoo Tomas yinosee dibolo hodobo omapoo badebeiso. Esino diba osulu susuga kisigaloso doboome, Yesuye diayo debei domo mapoo peledoboloso to-budulone egeesee takaso, “Mesie goo oso nibolo osee mele dee,” diso. ²⁷ Osoloso tobudulone Tomas mapoo egeesee takaso, “Nee dee wolugu oso mo dee boowo hamapoo sigolo ege. Osoloso

mo ho hodio mapoo moloso gu eyo boowo mapoo nee deeso sige. No goo haga na egege, esino amapoo tei te,” dee takaso.

²⁸ Esemee Tomaseeye nei yimapoo egeesee takaso, “Mo Lodee osoloso mo Godee,” diso.

²⁹ Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Nayo a egeiga, amapoo tei ka toso. Esino edebeeyo a egelega poogoloso wulo amapoo tei toga, Godeeye nei dimapoo diya goomogalaiso,” dee takaso.

Yoneeye to booka hamapoo

hogugu goo eyo bei

³⁰ Esiga Yesuye o hamamee dili odoos dia howo woola goo toowa opusomo di abo hee moodoogamo siliso. Esino goo egee booka hagee ma kulodu hogugule.

³¹ Esino to hagee hoguguso, niyo Yesu yo tei Kelisodoo doloso goo omapoo tei talame. Osoloso niyo yo tei Godeeyo Owolodoo doloso goo omapoo tei talame. Osoloso yimapoo tei too goo maga gie badeli ka talame.

21

Yesuye Gelili abei mapoo o hamamee dili odoos mapoo peledaba

¹ Osoloso see hamamee Yesu o hamamee dili odoos oso Gelili abei* palaga mapoo doboome, yayo

* **20:24:** Didimas hu eyo bei ee biame hedebe mapoo bakadio soomagoo dolone ka takooso. **20:29:** 1Pita 1:8 **20:31:** Yon 3:15; Loum 1:17; 1Yon 5:13

* **21:1:** Gelili abei eyo hu hee ee Taibiliyes.

omapoo peledabaso. Goo hagoso egeesee peledabaso.

² Biame omapoo Yesu o hamamee dili odoos hagee bi-
aso hodobo debeiso. Saimon-
Pita, osoloso Tomas (o hu
hee Didimas), osoloso Gelili
mi toowa ee ma kulodu mi
pepooko Kana mapoo badeli
odoo hee Nataniyol, osoloso
Sebediyo owolo bakadio, os-
oloso Yesu o hamamee dili
odoo bakadio omapoo de-
beiso.

³ Esemé Saimon-
Pitaye o odoos mapoo egeesee
takaso, “A pei olugulei dia,”
diso. Esemé odoos aboso
egeesee takaso, “Iba nobolo
hodobo siba,” dee takaso. Es-
eme diba du mapoo hodobo
tebisaso. Esino diba gesi di
kobumo sileeno, di hedebe
gile.

⁴ Egeeseelone gesikolodee
Yesuye abei palaga mapoo
tobudume egeiso. Esino
Yesu o hamamee dili odoos
du ma kulodu tebisamolone
Yesu ogoloso, diayo goolee yo
odoo hee gooleeso. ⁵ Esemé
Yesuye abei palaga maga to-
budulone dimapoo egeesee
idagaso, “Emegei, niba di
giligasomo?” diso. Esemé
diayo nei egeesee takaso,
“Haye, iba di hedebe gile,”
dee takaso.

⁶ Esemé Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Nibada pei
toloso see deede dokolo
mapoo olugi, egeeseega niba
di giligileiso,” diso. Esemé
diba Yesuwo to duloso goo
egeesi moodooso. Esemé
di bei dia pei ma kulodu
galagadiso. Esemé diayo dia

pei pouduloso du ma kulodu
magalai tebile poogooso.

⁷ Esemé Yesu o hamamee
dili odoos hee yayo diya
gweli oso Pita mapoo egeesee
takaso, “Egee yo Lodeedo,”
diso. Pitaye to egeesee taka
duloso o dugo tigamagoo
see kaloso Yesu mapoo
tabuo dilame howomoo
bologobuguso. ⁸ Esino Yesu
o hamamee dili odoos aboso
du sumo dulone, dia pei ee
di sabolo howo kulomooga
abei pee mapoo gisibamo
diso. Bei, diayo pei olugu
omaga widi pee ee haga
hoogoonee, wulo 100 mita
egeesi.

⁹ Osoloso diba
sibilesa dia du gimagoloso
mubi mapoo daboogoloso
egeino, dou hoo mapoo di
sabolo wo sabolo si molome
egeiso.

¹⁰ Esemé Yesuye dimapoo
egeesee takaso, “Di niyo
epedee giliga egee abo
hamapoo tosibe,” dee takaso.

¹¹ Esemé Saimon-Pitaye du
ma kulodu daboogoloso pei
di sabolo widi pee mapoo
gisibamo dileso booboossee
mapoo gisibu magooso.
Pei ee ma kulodu di toowa
bei, 153 egeesi molome
egeiso. Esino pei ma kulodu
di bei galaga dino dia pei
tologo bigile. ¹² Esemé

Yesuye dimapoo egeesee
takaso, “Niba nei nalame
sibadee,” diso. Esino Yesu
o hamamee dili odoos dima
kulodu odoos heeso Yesu
mapoo takolone, “no odoos
ogumo?” dee takele. Bei,

diba olo gooleedoo, yo tei Lodee. ¹³ Esemé Yesuye di sabolo wo sabolo toloso dimapoo teneeso.

¹⁴ Esiga Yesu ta maga hogaduloso hamamee, o hamamee dili odoo mapoo peledaba hagoso bakadio hedebe diso.

Yesu dio Pita dio

¹⁵ Osoloso diba nei naloso koodobuloso, Yesuye Saimon-Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, Yoneeyo owolo, nayo a gweli oso odoo hagee biaso a gweli ee dagadusomo?” dee takaso.

Esemé Pitaye nei egeesee takaso, “O, Lodee. Ayo no diya goolee sabolo hagee bado goo ee, no gooleedoo,” diso.

Esemé Yesuye nei yimapoo egeesee takaso, “Mo sipi be ee nayo medee poopomelee,” dee takaso.

¹⁶ Osoloso Yesuye see tobu egeesee takaso, “Saimon, Yoneeyo owolo, nayo a diya goolee sabolo badosomo?” diso.

Esemé yayo nei Yesu mapoo egeesee takaso, “O, Lodee. Ayo no diya goolee sabolo hagee bado goo ee, no olo gooleedoo,” dee takaso.

Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Mo sipi be nayo medee bamelee,” diso.

¹⁷ Osoloso see bakadio hedebe di mapoo Saimon-Pita mapoo egeesee takaso, “Saimon, Yoneeyo owolo,

nayo a diya goolee sabolo badosomo?” dee takaso.

Esemé Pita to hedebe hagonosee Yesuye bakadio hedebe di taka ee duloso diya gooheselo. Esiga yayo nei egeesee takaso, “Lodee, goo susuga no gooleedooso. Osoloso ayo no diya goolee sabolo hagee bado goo ee, no olo gooleedooso,” diso.

Esemé Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Mo sipi be nayo medee poopomelee. ¹⁸ Esiga ayo namapoo tei taka. No gie kauwa mapoo bi medee mopoodoo doloso no goomoga mi mapoo diliso. Esino no adaga poloso badoga, odoo heeso nee dee mapoo tiso bagagoloso, no mi nayo goweli mapoo gisibado dileiso.” ¹⁹ Yesuye Pita mapoo taka hagee, Pitaye dooboo kasee talai goo ee taka. Esiga Pitaye ta maga Godeeyo hu dokodoo poudileiso. Osoloso Yesuye yimapoo mapoo egeesee takaso, “No a deede,” diso.

²⁰ Esemé Pitaye bidi to-boloso egeino, o hamamee dili odoo Yesuye diya gweli oso dima miligiyopooga sibume egeiso. Yesuwo hamamee dili odoo hagee biaso daga o hamamee dili odoo sabolo nei nolone dobolone, Yesu mapoo bouwa melee oso, yimapoo egeesee ka woosa, “Lodee, odoo agayo no ha teli odoo mapoo ka tiasalaiyo?” dee taka odoo ee hagoso.

²¹ Esemee odoo ogoso dima hamamee simi ee ogoloso, Pitaye Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, odoo hamapoo kasee moodoolai-somo?” dee takaso.

²² Esemee Yesuye yimapoo egeesee takaso, “Yo osee badoga, ayo see wedi sibilesa yo agalai, a goomogoga, egeesee selaiso. Esino egee nee goonee. No wulo a deede,” dee takaso.

²³ Esemee Yesu o hamamee dili odoo egee talaime, dee taka goo ee tei telaga odoo abo mapoo dudobuguso. Esino Yesuye takolone odoo egee talaime, dee takele. Yo wulo egeesee taka, “Yo osee badoga, ayo see wedi sibilesa yo agalai, a goomogoga, egeesee selaiso. Esino egee nee goonee,” dee ka taka.

²⁴ Esiga Yesu o hamamee dili odoo hagosoo goo susuga yayo egei ee booka hamapoo hoguguso. Iba gooleedooso, goo susuga yayo hogugu ee tei goo.

²⁵ Esiga Yesuye goo hagee sabolo osoloso goo abo sabolo olo moodooso. Esino goo susuga egee booka hamapoo hogugule. Esino goo susuga egee booka abo mapoo hogugu diepi, mipoo hamapoo booka bei meliyo. Egeeseelone booka magalai debi me meliyo.

Diye Di Odoo

Diye di odoo booka goo eyo bei

Lukaye daga malalo o booka mapoo to tekepo Yesu Kelisowo goo hoguguloso, see Diye di odoo booka hagee hoguguso.

Odoo Luka yo daga mele-senee neli odoo badolone, o odoo Poloye Godeeyo to takomo sileeme, yibolo sileeso.

Booka hagoso Yesuye toloso see hogabuloso kei mi ma dokodoo polome, hamamee sosee bei mooloo-goo goo ee takooso. Diye di odoo booka hageeyo kuloduga taka goo ee dugo 30 egeesi ee ma kulodu sibulone peledoboomo simiso.

Esiga sapta 1 abaga dino sapta 7 omaga takooso, daga malalo Yelusalem mapoo to tekepo Yu odoowe dibusomo toloso debei goo ee. Esino sapta 8 abaga dino sapta 12 omaga takooso, to tekepo Yu odoo abo Yelusalem peegoo debeli odoo mapoo takomo di goo ee. Osoloso see sapta 10 maga takooso, Yu odoonee oso daga malalo to tekepo duloso tei too goo ee. Osoloso hamamee sapta 13 abaga dino hoo poogoo maga takooso, Poloye mi opusomo opusomo di susuga mapoo Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo dimapoo to tekepo takomo di goo ee.

Lukaye Diye di odoo booka hageeyo kulodu hogugu goo toowa bakadio hagoso. Malalo goo hagoso. To tekepo hagee mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo susuga dibada. Bei, Godeeyo to tekepo tenee hagee hedebe Yu odoo mapoo tenele. Haye, Yu odoonee diba nosee to tekepo dimapoo teneeso.

Osoloso goo hee hagoso. Diye di odoo booka oso daga malalo Dio Tei oso tei telaga odoo mapoo meledaba goo ee eligiso. Osoloso omaga bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo Dio Tei oso tei telaga odoo susuga pidilone kitulugu ka tenemoloso.

Yesu kei mi ma dokodoo ido pala goo

¹⁻² Tiyopoles emegei,

Ayo daga namapoo booka hoguguloso tenee omapoo, Yesuye goo tomo sili sabolo yayo eligi goo sabolo hoguguso. Osoloso yo kei mi mapoo ido palai goo sabolo hoguguso. Osoloso yo kei mi mapoo ido pelega badolone, Dio Tei oso kitulugu maga diye di odoo yayo gilimadoo odoo dimapoo kokodo takaso. ³ Osoloso Yesu toloso midoo maga hogabuloso biame 40 eyo kulodu yayo tei hogabia goo ee diayo ogoloso tei talame yayo silone, o hamamee dili odoo mapoo peledoboo

demeleeso. Osoloso dibolo silone, Godeeye wiligi doloso badeli goo dimapoo takomo siliso. ⁴ Osoloso biame hedebeeso Yesu o hamamee dili odoo gilimadoloso nei nolone badolone, Yesuye to kitulugu sabolo takaso, “Niba Yelusalem poogoloso na di! Esino mo Maye taka Dio Tei oso sibilei omapoo dulone bolone ka debee, bei mo Maye to hagee nimapoo olo takaso. ⁵ Esiga Yoneeye niba howodeeso ogusigaso, esino biame koola mapoo Dio Tei oso sibileso nimapoo kitulugu tenelaiso,” diso.

⁶ Esem diye di odoo Yesubolo Olipi mubi mapoo mooloogoodoloso dobolone, diayo yimapoo woosaso, “Lodee, nayo epedee hamapoo Isalael odoo oso ibada mi gidabalame kitulugu see imapoo tenelaiso?” diso.

⁷ Esem Yesuye dimapoo nei egeesee takaso, “Hedebe Maye biame hageesi yayo kitulugu sabolo mageliso. Esiga biame egeesi niyo gooledalai nibada goonee. ⁸ Esino Dio Tei nimapoo meledobooga, niba kitulugu talaiso. Osoloso niyo mo goo mi toowa mapoo takomo dileiso, Yelusalem abaga bei mooloogoloso abaga dino, Yudiya mi toowa mapoo, osoloso Samaliya abaga dino mi toowa hoopogoo mapoo takomo dileiso.”

⁹ Yesuye to hagee takoloso tobudulone, diayo balaga molome, Godeeyo kitulugu oso kei mi mapoo yo ido palaso. Esem kei ma dokodooga kolobo oso sibileso Yesu goologoo bugume diayo egele poo-gooso.

¹⁰ Diba Yesuye kei ma dokodoo pala mapoo osee balaga molome, odoo bakadio dugo heliye megiga oso dima koola omapoo saga sibileso, tebisa meleeso. ¹¹ Diayo egeesee takaso, “Gelili odoo, niba bei kasi maga kei ma dokodoo ka balaga malala? Nibada howo woola Godeeye Yesu kei mapoo ido palaso. Esiga Yesu kei ma dokodoo poolome niso egemenee, yayo hamamee kolobo ma dokodooga, see egeesee siboga agalaiso,” diso.

Diye di odoo hee, Matiyas hesia goo

¹² Diye di odoo oso Yesu kei mi ma dokodoo pala ogoloso, Olipi mubi maga Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. Yelusalem ee Olipi mubi abaga hoogonee. ¹³ Diba Yelusalem mapoo peledoboloso, diso debeli moso mapoo paladeeso. Odo abo hagosso moso eyo kulodu debeiso: Pita, Yonee, Yemes, Endulu, Pilipi, Tomas, Batolome, Matiyu, Alpiyeseeyo owolo Yemes,

Saimon (daga Loum gamalee maga ha teli odo), osoloso Yemeseeyo owolo Yudas.
 14 Diye di odo, sobo abo sabolo, osoloso Yesuwo owee Meli sabolo, osoloso Yesuwo omolo dio sabolo hagee hodobo mooloogoodoloso biame susuga Godee mapoo takeliso.

15 Biame hedebe mapoo tei telaga odo susuga 120 oso hodobo mooloogoodoloso doboome, Pitaye toboloso dimapoo egeesee takaso, 16-20 “Mo odo, ayo Yudaseeyo goo nimapoo taka. Yo ibada mooloogoodoo ma kulodu Godeeyo tou hodobo tomo siliso. Esino yayo Yesu ha teli odo mapoo tiasooso.”

(Eseme tei moso wiligi odo tebisa oso Yudas yimapoo molee teneme, yayo molee oso mi su neiso tooso. Osoloso yo mi omapoo dilesa, miyomoo homodobuloso, beliye tologonuloso, kakobo gwadobuloso taso. Eseme Yelusalem mapoo debeli odo susuga oso goo hagee duloso, mi egee dibada toso hu egeesee hediso, “Akeledama.” Hu hageeyo bei, “sawo go.”)

Eseme Pitaye see egeesee takaso, “Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso tei diso. Bei, Dio Tei oso Deibidi mapoo eligi maga yayo Yudaseeyo goo daga hoogoo Godeeyo to hogugu Sam booka mapoo egeesee hoguguso,

‘O mi mapoo odo mauwe pagalaiso.

Odo heeso omapoo badalaime.’

Osoloso see egeesee hoguguso,

‘O tou su see odo heeso talaiso,’” diso.

21-22 Pitaye see egeesee takaso, “Esiga Yudaseeyo tou teli ee see odo heeso talame odo hee hesiamo. Yayo ibolo silone Yesuye toloso hogabia goo ee takomo silame. Osoloso odo yayo biame susuga ibolo hodobo silone, Yonee odo howo ogusiga molome egei sabolo, osoloso abaga simino Yesuye kei ma dokodoo polome egei odo ee hesileiso,” diso.

23 Eseme tei telaga odo susuga oso Yosep dio Matiyas dio hesiaso. Yosep hagee hu bakadio hedebe di (Balasabas osoloso Yustus).

24-25 Diayo odo bakadio hagee hesialoso dobolone Yesu mapoo egeesee takaso, “Lodee, no odo susuga oso goo goolee no gooleedooso. Esiga odo bakadio hamapoo nayo hesia imapoo eligi, yayo Yudaseeyo debi omapoo badolone, diye di odo eyo tou su ee talame. Bei, Yudas yo tokenee tooga, eyo nei yo dou mi mapoo diso,” diso.

26 Diayo Yesu mapoo taka koodobuloso, diye di odo heeso yo bakadio toloso hee mapoo Matiyaseeyo hu magoo, osoloso hee mapoo Yosepeeyo hu magoo doloso

toloso halabume, yo hedebe miyomoo homodobiaso, diayo odoo bakadio hesia ma kulodu Godeeye hesia odoo ee talame. Diayo egeesee moodooloso, odoo hedebe Matiyas tooso. Esemе yo diye di tou ee talame diye di odoo 11 sabolo hedebe diso.

2

Dio Tei oso meledaba

¹ Pentikos biame omapoo, tei telaga odoo susuga moso hedebe mapoo mooloo-goodoloso debeiso. ² Esemе haga booloogelega kei ma dokodooga iso goowa masi oso diayo mooloo-goodoloso debei moso omapoo tooso. ³ Esemе dou paiya masi oso odoo susuga moso kulodu mooloo-goodoloso debei, dimapoo tugusume egeiso. ⁴ Esemе Dio Tei oso dibada kulodu meledoboloso molome, Dio Tei oso kitulugu maga to opusomo opusomo di kesaso.

⁵ Biame omapoo Godeeyo goo diya gooleedoo Yu odoo mi susuga maga sibilesi, Yelusalem mapoo debeiso.

⁶ Esino diba iso goowa masi goowa ee duloso, goo ee agalame sibadeeso. Diba sibilesi egeino, tei telaga odoo susuga oso to opusomo opusomo di kesamolome duso. Diayo to opusomo opusomo di kesamelee ma kulodu diayo dibada to kei duloso, diya howogadooso.

⁷ Esemе diba howogadoloso

goo tiadoo sabolo dobolone egeesee takaso, "Odoos to egee kesa, Gelili odoo oso kesa. ⁸ Bei kasi maga diayo ibada to kesa iyo ka dusomo? ⁹ Bei, iba mi opusomo opusomo di hamaga sibadee odoo: Patiya abaga, osoloso Mediya, Elam, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadokiya, Pontus, Asiya, ¹⁰⁻¹¹ Piligiya, Pampiliya, Isipi, Libiya mi toowa ma kulodu mi pepooko Kulene abaga sibadee. Osoloso odoo abo Loum mi abaga sibadee. Osoloso Yu odoonee abo Loum mi abaga sibadee oso, Yu odoowo Godee mapoo tei too maga, Yu odoowo hu too odoo oso. Osoloso odoo abo Kiliti sabolo Alabiya mi abaga sibadee odoo oso. Iba mi opusomo opusomo di omaga sibadee oso. Esino diayo ibada to keseme duso. Esiga diayo to hagee boowoo Godeeye goo toowa moodoo maga ka boowoo," diso. ¹² Diba howooga sabolo, goo tiadoo sabolo, dobolone dieso nediliyo egeesee takaso, "Hagee ogoos goowo?" diso.

¹³ Esino odoo abo Yelusalem mapoo sibadee oso tei telaga odoo dimapoo manolone dieso nediliyo egeesee takaso, "Odoos hagee yugune naloso ka halabaga," diso.

Pitaye to taka goo

¹⁴ Esemе Pitaye goo hagee duloso, diye di odoo

sabolo tebisaloso to neligidi takolone, odoo mooloo-goodoo mapoo egeesee takaso, “Yu odoo Yelusalem mapoo debeli sabolo, osoloso odoo soo sibadee, niba mo to hagee medee dui!
 15 Odoo abo niyo imapoo takolone, iba yugune naloso ka halabaga, diso. Esino iba egeesee koo seeso. Bei, gesikolo osoko simi domo taba mapoo, edebeeyo yugune naloso koo halabagali.
 16 Esino to niyo du sabolo, osoloso goo niyo egei sabolo egee, Godee maga to tolosokokodo takomo sili odoo Yoweliye to taka goo sabolo olo teibaso:

17 ‘Godeeye egeesee takaso, “Biame hamameedee omapoo ayo Dio Tei odoo susuga mapoo tenelaiso.

Osoloso nibada giso holaiso sabolo, sobo holaiso sabolo, oso to Godeeye taka goo ee takalaiso.

Nibada holaiso gie kakauwa oso howo opusomo doloso, Godee maga simi goo ee agalaiso.

Osoloso nibada adaga oso Godee maga simi goo ee sapootileiso.”

18 Osoloso Godeeye see egeesee takaso,

“Biame hamameedee omapoo mo tou teli odoo susuga, giso sabolo, sobo sabolo, dimapoo Dio Tei tenelaiso.

Osoloso diayo Godeeye taka to ee duloso odoo mapoo takalaiso.

19 Osoloso kei ma dokodoo osoloso mi hamapoo goo mudu opusomo di moodoolaiso.

Biame omapoo mi toowa hamapoo niyo ha too sabolo, dou sabolo, osoloso dei i toowa sabolo agalaiso.

20 Osoloso kei ma dokodoo osoko neligidi bigileiso.

Osoloso a see sawo masi bigileiso.

Goo egeesi oso peledobooga, Lodeeyo biame goo toowa oso sibilei koola tooooga ka selai.

21 Osoloso edebeeyo Lodeeye pidilame yimapoo woosaga, nei yayo yimapoo gie badeli tenelaiso.”

22 Esiga Isalael odoo, niba to hagee dui! Yesu, Nasalet odoo, Godeeye niba gooleebugulone hesiaso. Osoloso Yesuye nima kulodu goo mudu opusomo opusomo di moodoomo silone, Godeeye yo hesia goo ee woola yilige buguso. Esiga goo oso peledaba niba gooleedooso.

23 Esino Godee eyo goomoga maga daga hoogoo Yesu tolosokokodo nimapoo tenelame to takoloso magooso. Egeesi maga yayo Yesu tolosokokodo nimapoo teneme, Yu odoo niyo osoloso Godeeye tei magoo mapoo koo mesili odoo sabolo oso yo homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso

eniga maga yo wooloomaso.
 24 Esino Godeeye Yesu dala teli goo maga peegoo tamagalame, Godeeye yo ta maga hogabidiso. Bei, teli oso yo talai tebile.
 25 Esiga ibada amawe wiligi odoo taba Deibidiye Yesuwo goo Godeeyo to booka mapoo hogugu maga egeesee takooso,
 'A biame susuga Godeeye mo mudugiyopoo tobudo doloso gooleedeliso.
 Yo koola mapoo tobudoso. Esiga a ebileime.
 26 Esiga mo sooloo ma kulodu goomoga toowaso molone, goomoga goo hagee ka taka.
 A tei toso, mo su see gie badalaiso.
 27 Bei, Godee nayo a toga mo gie badeli ee odoo wedia eyo dio oso debeli mi mapoo a pagalaime.
 Nayo hesia odoo eyo su midoo ma kulodu hunulame pagalaime.
 28 Osoloso gie badeli eli nayo amapoo eligiso.
 Esiga ayo nobolo badolone, diya goomogalaiso,' diso.
 29 Emegei, Deibidiye goo taka hagee, yayo o goo eyo nediliyo takele. Bei, yo teme midoosooso. Osoloso midoo ibolo moloso.
 30 Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo daga malalo badebeiso. Esiga Godeeye to takoloso

magoo ee gooleemeleeso. Bei, Godeeye yimapoo to magolone egeesee takaso, 'Deibidiyo amawe heeso Deibidiye wiligi doloso badeli mi omapoo, see yayo wiligi doloso badalaiso,' diso.
 31 Esiga Deibidiye malalo hoogoo peledabalai goo ee ogoloso, Godeeye hesia Kelisoye midoo maga hogabilei maga egeesee takaso, 'Godeeye yo midoo mapoo pagalaime, osoloso o su hunuleime,' diso.
 32 Esiga Godeeye Yesu ta maga see gie badeli mapoo hogabidiso. Goo ee iyo susuga ogoloso ka takomo siloso.
 33 Osoloso Godeeye Yesu kei ma dokodoo ido peleso, o dee deede dokolo badoso, yayo yimapoo hu toowa tenelame. Osoloso yayo to magoo ee dodolone, o Dio Tei Yesu mapoo teneme, see Yesuye imapoo teneeso. Goo hagee niyo epedee hamapoo ogolone dulone ka badoso.
 34 Esiga Deibidi yo kei ma dokodoo pele. Haye! Yayo taka egee Yesuwo goo ee taka,
 'Godeeye mo Lodee mapoo takaso:
 No abolo wiligi doloso badalame mo dee deede dokolo bie.
 35 Esiga nayo badolone namapoo ha teli odoo ee ayo dagadileiso.'
 36 Esiga Isalael odoo, niba goo hagee medee goolee! Niyo Yesu homo bulubo

magoo ma dokodoo yoguso eniga ee, Godeeye yo Lodee wiligi toowa taba doloso hudi magoo Keliso,” diso.

³⁷ Esemee odoo mooloo-goodoo oso to hagee dulo, dieso nediliyo dibada goo tokenee gooleedoloso, sooloo dala sabolo, ebia sabolo, Pita diye di odoo abo sabolo mapoo egeesee takaso, “Emegei, iyo ogo goo moodolaiyo?” diso.

³⁸ Esemee Pitaye dimapoo nei egeesee takaso, “Niba susuga nibada goo tokenee maga miligi pialoso, Yesu Kelisowo hu maga howo ogusige. Egeeseega nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Egeeseega niba Godeeye Dio Tei wulayo egee tenemolo niyo talaiso. ³⁹ Bei, Godeeye to magoo ee dodolone, yayo Dio Tei nimapoo, osoloso nowolo dimapoo, osoloso eli sage debeli odoo dimapoo tenelaiso. Osoloso odoo susuga Godeeye gilimadalai goo ee dimapoo tenelaiso.”

⁴⁰ Esemee Pitaye to sage takolone kokodo takaso, “Goo tokenee teli odoo epedee hamapoo egee do dala talaiso. Esiga niba dala teyaga, goo tokenee ee pagalame Godeeye pidilame yimapoo takee.”

⁴¹ Esemee odoo Pitayo to duloso, tei too odoo diba howo ogusigaso. Esiga biame omapoo 3,000 odoo oso

howo ogusigaloso, tei telaga odoo sabolo hedebe doloso mooloogoodooso. ⁴² Osoloso diba howo ogusigaloso, biame susuga eyo kulodu diesono mooloogoodoloso, diye di odoo oso eligime, medee duluga meleeso. Osoloso diba Lodee gooleebugu wo nalagamo silesibulone, biame susuga Godee mapoo takeliso.

Tei telaga odoo oso mooloogoodoloso debei goo

⁴³ Diye di odoo diayo Godeeyo kitulugu sabolo goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo silesibume, odoo susuga oso ogoloso diya ebia sabolo howoogadooso.

⁴⁴ Osoloso tei telaga odoo susuga oso biame susuga hodobo mooloogoodoloso, bi nei pidi, nei pidi deliso.

⁴⁵ Egeeseemo silesibulone, dibada mi sabolo, bi sabolo, odoo mapoo teneloso, nei molee tooso. Osoloso molee oso tei telaga odoo abo bi mauwe odoo ee pidigamo siliso. ⁴⁶⁻⁴⁷ Osoloso biame susuga diayo howo gisilame,

Yu odoowo tei moso beelee ma kulodu hodobo mooloogoo deliso. Osoloso diayo Yesu gooleebugu wo nolone, diba moso opusomo opusomo di mapoo nalagaliso. Osoloso diayo silesibulone, dibada sooloo ma kulodu goo goolee hedebe doloso, goomoga goo Godee mapoo poudiliso. Esemee Yelusalem odoo susuga oso dibada

goo ogoloso tekepo deliso. Osoloso Lodeeye biame susuga odoos abo mapoo gie badeli teneliso. Egeeseelone tei telaga odoos bei deliso.

3

Pitaye odoos kido todobia tekepo moodoo goo

¹ Biame heeso habe Yu odooso Godee mapoo takeli osoko howo teme, Pita dio Yonee dio Yu odoowo tei moso mapoo palaso. ² Diba omapoo peleso egeino, odoos kido todobia osulu mi eyo hu Osulu Medee Tekepo deli omapoo badoboome egeiso. Odoos hagee soomagolone kido todobia sabolo soomagooso. Esiga biame susuga o odoos abo oso yo sa mapoo magoloso imado peleso, osulu mi hamapoo ka ibedi deliso. Osoloso yo omapoo badolone, odoos tei moso mapoo pala ogoga, yayo dimapoo molee howaliso.

³ Yo omapoo howolone badolone egeino, Pita dio Yonee dio moso kulodu gadime, dimapoo molee howaso. ⁴ Esemee Pita dio Yonee dio yimapoo bolone, Pitaye yimapoo egeesee takaso, "Imapoo ege!" diso. ⁵ Esemee yayo goolee, yimapoo molee tenelame kasabele dolone dimapoo egeiso.

⁶ Esemee Pitaye yimapoo egeesee takaso, "Amapoo molee tei mauwe. Esino goo

hagee amapoo egee molo wulo namapoo tenelaiso. Esiga ayo Yesu Keliso Nasalet odoowo hu maga namapoo ka taka, no toboloso di," diso. ⁷ Yayo egeesee takoloso, odoos kido todobia o dee deede mapoo toloso tebidime, o kido see tekepo paso. ⁸ Yo o kido tekepo poloso silone, Pita dibolo tei moso ma kulodu galaga diso. Yo tei moso ma kulodu gadilesio pupulodomo silone, Godee mapoo goomoga poudooso. ⁹⁻¹⁰ Odoos susuga oso odoos kido todobia yayo Godee mapoo goomoga poudoomo sili ogoloso howoogadooso. Osoloso dieso nediliyo egeesee takaga meleeso, "Odoos hagee kido todobia Osulu Medee Tekepo deli eyo osulu miyopoo badolone molee howali hagoso. Esino yo kasee toboloso silone, goo hageesi ka tomo silosomo?" diso.

Pitaye Yu odoowo tei moso mapoo to taka

¹¹ Odoos daga kido todobia oso Pita dio Yonee dio dee mapoo toloso, Solomonowo hau* mapoo silesibi ogoloso, odoos susuga oso howoogadoloso, di-ayo debei omapoo hoguga sibadeeso. ¹² Esemee Pitaye odoos susuga ogoloso, dimapoo egeesee takaso, "Isalael odoos, niba bei kasi maga ka howoogowala?"

3:4: Diye 14:9 3:6: Diye 4:10; 16:18

* 3:11: Solomonowo hau - Solomonowo yayo daga hoogoo Yu odoowo wiligi odoos taba Deibidiyo owolo oso. Yelusalem mi mapoo Yu odoowo tei moso tegei mapoo hau meleeso, hau eyo hu Solomonowo hau.

Osoloso bei kasi maga niyo imapoo bologolone, goo diya ka tiadowala? Bei, odoos hagee ibada kitulugu sabolo osoloso iyo tekepo doloso debei maga tekepo poloso koo siloso. ¹³ Esino Eibalaham, Aisek, Yekob, osoloso ibada amawe dibada Godeeye o tou teli odoos Yesu mapoo kitulugu toowa olo teneloso, o hu dokodoo poudoos. Esino diayo yo wooloomalame, niyo yo Yu odoowo wiligi odoos tebisa mapoo teneeso. Osoloso yo goo midilame Paillet mapoo ido dime, Pailleteeye egeesee takaso, 'Ayo yimapoo goo tokenee koo ogo,' dee takeme, niyo yo goweso. ¹⁴ Esino Yesu tekepo, tokenee mauwe odoos oso. Esino niyo yo gowoolone, Balabas odoos wooloomali odoos ee Pailleteeye neliga moso ma kuloduga peegoo di diso. ¹⁵ Esino niyo Yesu gie badeli teneli wooloomaso. Esino Godeeye yo ta maga see hogadiso. Esiga yo ta maga see hogabuloso silime, iyo egei goo ee ka takomo siloso. ¹⁶ Esiga odoos kido todobia oso Yesu mapoo tei too maga yo tekepo paso. Esiga niba odoos hagee gooleedoos, yo daga kido todobuloso badebeiso. Esino yayo Yesuwo kitulugu mapoo tei too maga odoos susuga oso balaga molome, yo tekepo paso."

¹⁷ Osoloso Pitaye odoos

mooloogoodoo mapoo see egeesee takaso, "Emegei, a gooleedoos, nibada wiligi odoos tebisa sabolo oso Yesu boobadolone, yimapoo goo moodoo eyo bei niba gooleedele. ¹⁸ Esino daga hoogoo Godeeye o odoos yimaga to tolosos kokodo takomo silesibili odoos dimaga Kelisoye dala talai goo ee malalo olo takaso. Esiga goo hagee peledabalame Godeeye moodoos. ¹⁹ Esiga nibada goo su wuduloso, goo tokenee maga miligi pialoso, Godee mapoo bidiga debee. Egeeseega Godeeye nibada tokenee hapolosos boobado bigileiso. Nibada goo su wuduloso, goo tokenee maga miligi pialoso, Godee mapoo bidiga dobooga, Godeeye nimapoo kitulugu dia tenelaiso. ²⁰ Osoloso owolo Yesu, Godee yayo hesia Keliso nimapoo di dalaiso. ²¹ Esiga epedee biame hamapoo Yesu kei ma dokodoo badosos. Yo kei ma dokodoo badolone Godeeye goo susuga dia daga, omapoo sibileiso. Esiga Godeeye o odoos yimaga to tolosos kokodo takomo silesibili hesia odoos daga hoogoo debei dimaga goo hagee olo takaso. ²² Esiga Godee maga to tolosos kokodo takomo sili odoos hee Moseseeye Godeeyo to booka mapoo egeesee takaso,

'Godeeye niba gooleebugulone, nima kuloduga o

3:13: Exo 3:6, 15; Luka 23:13-25; Diye 2:23

3:17: Luka 23:34; 1Tim 1:13

3:19: Diye 2:38 **3:22:** Deut 18:15, 18-19

odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo hee a egeesi masi hesileiso.

Esiga goo susuga yayo taka mapoo medee dui.

²³ Osoloso edebeeyo o to duloso, tei telaga poo-googa,

odoo ee Godeeyo mooloogoodoo ma kuloduga peegoo peledoboloso, talaiso,' diso.

²⁴ Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo hee Semuweleeyo hamamee tebisa sabolo oso epedee biame hamapoo peledabalai goo ee takaso.

²⁵ Esiga Godeeye nibada amawe sabolo, osoloso o odoo yimaga to toloso kokodo takomo silesibili odoo daga hoogoo debei sabolo, oso to magoo ee nibada. Bei, yayo Eibalaham mapoo egeesee takaso, 'Namawe hee maga ayo odoo susuga mi toowa mapoo hagee do ee pidileiso,' diso.

²⁶ Esiga Godeeye hesia tou teli odoo Yesu ee nimapoo di diso, niyo malalo to tekepo dulame. Esiga yayo niba pidi maga nibada goo goolee mudu opusomo doloso, nibada tokenee maga miligi pilame," diso.

4

Pita dio Yonee dio goo midilame ido pala

¹⁻⁴ Pita dio Yonee dio odoo mooloogoodoo mapoo to

takolone Yesuye ta maga hogabia eyo goo takaga meleeso.

Esiga diayo egeesee takaso, "Yesu ta maga hogabia maga niba ta maga see hogabileiso," diso. Esemee omapoo Pitaye to taka duloso tei telaga odoo sabolo, osoloso daga tei telaga odoo sabolo, hodobo mooloogoodeme 5,000 tu-godooso. Esemee tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, tei moso gidebeli odoo dia wiligi odoo taba sabolo, Sedisi odoo sabolo sibilesi, Pitaye Godeeyo to takolone, ta maga see hogabilei goo maga taka duloso, diya kamanaso. Osoloso diayo Pita dio Yonee dio tooso. Osoloso olo neligime diba epedee neliga moso tegei ma kulodu toosooso, osoloso see gesikolo Yu odoowo wiligi odoo tebisa mapoo ka ido dilame.

⁵ Osoloso gesikolo Yu odoowo tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi tebisa adaga susuga sabolo, osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odoo susuga sabolo, Yelusalem mapoo mooloogoodooso.

⁶ Dibada mooloogoodoo ma kulodu tei moso wiligi odoo taba Anas sabolo, o soosoo Kayapas sabolo, Yonee sabolo, Alesanda sabolo, osoloso o soosoo abo sabolo mooloogoodooso.

⁷ Esiga wiligi odoo tebisa susuga oso omapoo mooloogoodoloso dobolone, diayo odoo abo

oso Pita dio Yonee dio ido sibe, diso. Esemé Pita dio Yonee dio omapoo doboome, wiligi odoó tebisa oso dimapoo egeesee woosaso, “Niyo odoó kido todobia tekepo kasee moodoowo? Niba agamo kitulugu osoloso agamo hu maga yo tekepo ka payo?” diso.

8 Pita Dio Tei oso kitulugu toloso badolone Dio Tei maga dimapoo to nei egeesee takaso, “Wiligi odoó tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi tebisa adaga sabolo, niba mo to dui. 9 Niba iyo odoó kido todobia yo pidilone tekepo moodoome niyo ogoloso, ibada goo midilame ka ido diala? Niba yo tekepo pa eyo bei gooledalai goomogosomo? 10 Esino nibolo Yu odoó susuga sabolo goo hagee gooledalai tekepo. Bei, Yesu Keliso, Nasalet odoó, niyo woolooma Godeeye ta maga hogadi eyo kitulugu maga, iyo epedee niyo egee ogo odoó hagee olo tekepo paso. 11 Esiga Yesuwo goo maga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, ‘Moso tegeli odoó diayo omou gowoolone togobugu oso epedee hamapoo moso omu domo pupodoo ka moloso.’

12 Esiga Yesu mapoo gie badeli teneli ka moloso. Esiga mi toowa hamapoo odoó hee mauwe edebeeyo bado-boso gie badeli talai, hedebe

Yesu yimapoo moloso.”

13 Esemé Yu wiligi odoó tebisa oso Pita dio Yonee dio dimapoo ebilega, diayo dimapoo to nei tekepo taka duloso, diba diya howoogadooso. Pita dio Yonee dio sukulu tele osoloso wulo mosoowe odoó. Esemé wiligi odoó tebisa oso egeesee gooleedooso, odoó bakadio hagee Yesubolo silidoo, diso. 14 Osoloso diayo Pita dio Yonee dio odoó kido todobia tekepo moodooloso, Pita dibolo tebisa melee ogoloso, wiligi odoó tebisa oso to nei takele poogooso. 15 Diayo to nei takalai mauwe poogoome, Pita dio Yonee dio moso kuloduga peegoo galaga diye doloso, balaga melee diso. Osoloso wiligi odoó tebisa diesono to mouso. 16 Esemé diesono to moulone egeesee takaso, “Iyo dimapoo ogoó goo moodoolaisomo? Bei, Yelusalem odoó susuga oso diayo mudu opusomo di goo toowa moodoo egee egeiso. Esiga iyo goo hamapoo gamenee takalai tekeponee. 17 Esiga goo hageesi oso toowa diyaga, odoó bakadio hagee toloso, see Yesuwo hu maga odoó susuga mapoo na eligimo silesibe, kitulugu sabolo egeesee takalaiso,” diso.

18 Esiga wiligi odoó tebisa oso Pita dio Yonee dio gili-madoloso dimapoo egeesee takaso, “Niyo silesibulone, Yesuwo hu maga goo abo

na eligi,” diso. ¹⁹ Esemé Pita diayo dimapoo to nei egeesee takaso, “Esiga niba niso nediliyo goo hagee medee goolee. Godeeyo howo woola abaga, nibada to mapoo iyo mesilone, nei iyo Godeeyo to mapoo mesilega pagalai tekepodo? ²⁰ Bei, iyo Yesuye goo tomo silime egei goo sabolo osoloso Yesuye takeme du goo ee takalai pagalaime,” diso.

²¹ Esemé wiligi odoo tebisa oso dimapoo to kitulugu sabolo takolone, “Yesuwo hu maga niyo see eligimo silesiboga, iyo nimapoo dala tenelaiso,” dee takoloso, goo midili moso maga peegoo diye diso. Bei, odoo susuga oso odoo kido todobia tekepo pa maga Godee mapoo diya goomogome. Esemé wiligi odoo tebisa oso Pita dimapoo dala tenelai biame egele poogooso. ²² Esiga odoo kido todobuloso badebei dugo 40 poogooso.

*Tei telaga odoo oso
Godee mapoo takeli goo*

²³ Pita dio Yonee dio goo midili moso maga peegoo galaga dilesos, tei telaga odoo sabolo mooloogoodoloso tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa diayo taka goo ee dimapoo takaso. ²⁴ Esemé tei telaga odoo oso to hagee duloso, diesono mooloogoodoloso Godee mapoo takolone egeesee

takaso, “Kitulugu Godee, nayo mi sabolo, kei sabolo, osoloso abei sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo moodooso. ²⁵ Esiga nayo Dio Tei maga nee tou teli odoo ibada amawe Deibidiye egeesee takaso,

‘Bei kasi maga Yu odoonee oso diya ka ka-manaliyo?’

Osoloso goo bei mauwe maga to wulo ka moumo siliyo?’

²⁶ Mi toowa eyo wiligi odoo tebisa oso diesono hodobo mooloogoodoloso kitulugu Godee sabolo, osoloso yayo hesia Keliso sabolo, mapoo ha talame mopoodoo doloso doso,’ diso.

²⁷ Deibidiye tei goo takaso, bei Yu odoowo wiligi odoo taba Helodee sabolo, Loum gamalee odoo Pontiyus-Paillet sabolo, osoloso Isalael odoo sabolo, Yu odoonee sabolo, diesono Yelusalem omapoo mooloogoodoloso Yesu nayo hesia tou teli odoo Keliso wooloomalame to mouso. ²⁸ Esino diayo goo moodoo hagee, daga hoogoo nayo gooleedoloso, goo hagoso peledabalame, nayo kitulugu sabolo goomoga magooso. ²⁹ Esiga kitulugu Godee, wiligi odoo tebisa hagoso epedee nee tou teli odoo imapoo ebili to taka ee nayo duso. Esiga imapoo kitulugu tenee, iyo

nee to takomo silesibulone, ebia goo mauwe pagalame. ³⁰ Esiga nayo kitulugu eligilone, odoo paigiga tekepo pe. Osoloso nee tou teli odoo nayo hesia Yesuwo hu maga goo toowa mudu opusomo di moodee," diso.

³¹ Esino diayo Godee mapoo taka koodobuloso, diayo debei moso ee halabume egeiso. Esem Dio Tei oso dimapoo meledoboloso, diba Dio Tei oso kitulugu toloso dobolone, ebia goo mauwe poogoloso, Godeeyo to takomo silesibilame bei mooloogooso.

Tei telaga odoo oso debei goo

³² Esiga tei telaga odoo mooloogoodoo oso dibada sooloo ma kulodu goo goolee hedebe doloso dobolone, odoo heeso bi koo goodegeli, diba diso biso nei pidi, nei pidi deliso. ³³ Egeeseelone diye di odoo oso kitulugu toowa sabolo silesibulone, Yesuye toloso hogabia eyo goo takomo silesibiliso. Osoloso Godeeye tei telaga odoo susuga dimapoo goo tekepo moodeliso. ³⁴⁻³⁵ Esiga tei telaga odoo oso dibada mi sabolo moso sabolo odoo mapoo teneloso, nei molee toloso diye di odoo mapoo teneliso. Egeeseega diye di odoo oso molee egee papisaloso, tei telaga odoo abo bi tebile poogoo mapoo teneliso. Osoloso dibada

kulodu odoo heeso bi mauwe koo sili.

³⁶⁻³⁷ Osoloso tei too odoo hee Yosepeeye o mi odoo abo mapoo teneloso nei molee tooso. Osoloso yayo sibilesi, molee ee diye di odoo dimapoo teneeso. (Yosep hagee Saiples mi te omapoo badeli, yo o bala Libai. Esino diye di odoo oso yimapoo hu hee teneeso, Banabas, hu eyo bei emegei pidili odoo.)

5

Ananayas dio osobo Sapila dio dibada goo

¹ Osoloso odoo hee badebeiso, o hu Ananayas, osoloso osobowo hu Sapila, diayo dibada mi su pepooko odoo mapoo teneloso nei molee tooso. ² Osoloso mosopoo sibilesi, obakadio to mouloso, molee abo mada magoloso, Ananayaseeye diye di odoo dimapoo molee abo tosibilesi teneeso.

³ Esem Pitaye Ananayas mapoo egeese takaso, "Bei kasi maga nayo Saitenso gamenee taka to mapoo mesilone, Godeeyo Dio Tei mapoo gamenee takolone, mi molee too abo mada ka magoowo?" ⁴ Mi hagee odoo mapoo tenelega melee omapoo nee mi diso. Esino nayo odoo mapoo mi teneloso, nei molee too egee neeso. Esiga nee molee oso, no goomoga goo ee talai tekepo. Bei kasi maga, nayo molee abo

nee mosopoo mada magoo egee imapoo takele, esino nayo gamenee takolone, ayo molee susuga tosimi hagosu, dee ka takayo? Esino nayo hedebe imapoo gamenee takele, esino nayo Godee mapoo gamenee takaso,” diso.

⁵⁻⁶ Esemee Ananayaseeye to hagee duloso, yo toloso homodobiaso. Esemee odoo gie kakauwa oso dugoso o su tiadoloso midoososo. Esemee goo hagee takeme duluga, odoo susuga oso diya ebigaso.

⁷ Esino Ananayaseeyo osobo goo hagee dule. Esino yo osoko howo bakadio hedebe di poogoloso, hamamee Pita diayo debei mapoo simiso. ⁸ Esemee Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Amapoo takee, niyo mi su odoo mapoo teneme molee too ee hagosomo?”

Esemee Ananayaseeyo osobo nei egeesee takaso, “O, molee iyo too olo ogoso.”

⁹ Esino Pitaye yimapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga nee bakadio Godeeyo Dio Tei mapoo gamenee takalame goomoga ka magoowo? No ege, gie kakauwa odoo oso nomo midoosoo odoo, osulu miyopoo tebisa moloso. Osoloso no toga, diayo no midoosoolaiso,” diso.

¹⁰ Osoloso yo to kemelee biame omapoo Ananayaseeyo osobo toloso, Pitayo homo

beiyomoo homodobiaso. Esemee odoo gie kakauwa odoo oso sibilesu ogoloso yo ta molome, diayo o su toloso, omowo midoo hodiokooga midoososo. ¹¹ Esemee tei telaga odoo susuga sabolo, osoloso goo hagee du odoo susuga sabolo oso diya ebigaso.

Diye di odoo oso odoo paigiga susuga tekepo moodoo

¹² Diye di odoo oso goo toowa mudu opusomo opusomo di odoo ma kulodu moodoogamo silesibiliso. Osoloso tei telaga odoo susuga oso tei moso tegei Solomonowo hau mapoo diesono mooloogoodeliso. ¹³ Esemee tei tele poogoo odoo oso, diye di odoowo goo ee tekepo dee takeliso. Esino diayo dibolo hodobo mooloogoodoloso hedebe dalai diya ebigeliso. ¹⁴ Esino biame susuga ma kulodu, sobo sabolo, giso sabolo, Lodee mapoo tei toloso, tei telaga odoo mooloogoodoo sabolo hedebe deliso. ¹⁵ Diye di odoo oso goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo silesimi ogoloso, odoo susuga oso odoo paigiga iyado sibilesu, eli domopoo kida palagaloso, kida mapoo tiedigeliso. Bei, Pitaye osoko pa maga dulone, o dio taba oso gooloogooga, diba ka wedilame. ¹⁶ Esemee Yelusalem koola omapoo mosobia pepooko oso odoo paigiga sabolo, odoo bo holo

paladee oso dala temelee sabolo, iyado sibatiliso. Egeeseega diye di odooso diba tekepo peliso.

Diye di odooso

Yesuwo goo maga dala too

¹⁷ Diye di odooso goo mudu opusomo opusomo di hagee moodoogamo silesibume, tei moso wiligi odoo taba sabolo, osoloso o emegei Sedisi odoo sabolo, goo hagee ogoloso, diye di odoo dimapoo diya kooloogaso. ¹⁸ Esem diayo diye di odoo toloso neliga moso tegei ma kulodu toosooso. ¹⁹ Esino gesi mapoo Lodeeyo momaiye oso sibileso neliga moso eyo osulu kisi yamagooso. Esem diye di odoo neliga moso ma kuloduga peegoo iyado dileso, dimapoo egeesee takaso, ²⁰ "Niba tei moso tegei mapoo dileso odoo mapoo gie badeli goo dia hagee takee," diso.

²¹ Esem diye di odooso o to mapoo mesiloso, gesikolodee osoko gie sibume, tei moso ma kulodu galaga dileso, Yesuwo goo ee eligilame bei mooloogoso.

Esem tei moso wiligi odoo taba sabolo, osoloso Sedisi odoo sabolo, oso diye di odooso eyo goo mapoo to meilame, Yu odoowo wiligi odoo tebisa susuga gilimadooso. Osoloso diayo neliga moso gibadeli odoo dimapoo to takaso, diayo diye di odooso susuga iyado sibilame. ²² Esem

gibadeli odooso neliga moso tegei mapoo dileso egeino, diye di odooso me molo egeiso. Esem diba see wedi dileso, wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, ²³ "Iyo dileso neliga moso mapoo egeino, osulu diya kisina, osoloso gibadeli odooso pee maga gidoboome egeiso. Esem iyo osulu yamagoloso, moso kulodu galaga dileso egeino, diye di odooso mauwena," diso. ²⁴ Esem tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso tei moso gidebeli odoo dia wiligi odoo taba oso goo hagee duloso, goo diya gooleso, ogoogo oso hamamee ka peledoboomobeleee doloso.

²⁵ Esem odooso heeso dimapoo sibileso egeesee takaso, "Dui! Niyo odooso neliga moso tegei mapoo toosoo ee, see dileso tei moso mapoo odooso eligi moloso," diso. ²⁶ Esem to ee duloso, tei moso gibadeli dibada wiligi odoo taba oso o odooso sabolo diye di odooso ee see iyadalame, diso. Esino diayo diba iyadoloso wele. Bei, edebeeyo gibadeli odooso mapoo gowoolone, yoso diba piligiya.

²⁷ Esino diayo diye di odooso wiligi odooso tebisa dibada mudugiyopoo iyado simiso. Esem tei moso wiligi odooso taba oso dimapoo egeesee takaso, ²⁸ "Iyo to kitulugu sabolo nimapoo egeesee takaso, 'Niyo Yesuwo goo eligimo na silesibe,' diso.

Esino niyo ibada to mapoo mesile. Esiga niba ege! Niyo eligi goo oso Yelusalem mi toowa ee tooso. Osoloso Yesuye ta goo ee see niyo imapoo gigidilame ka see," diso.

²⁹ Esino Pitaye diye di odoo abo sabolo to nei egeesee takaso, "Iba Godee mapoo mesimo silesibiliso. Esino edebeeyo goomoga goo ee talaima. ³⁰ O, tei takoo, niyo Yesu homo bulubo magoo mapoo yoguso eniga oso wooloomaso. Esino ibada amaweyo Godeeye Yesu niyo woolooma ta maga see hogadiso. ³¹ Osoloso Godeeye Yesu ta maga hogadiloso o dee deede dokolo mapoo ibediso, yayo wiligi doloso badolone gie badeli ee pidili odoo dalame. Esiga epedee hamapoo yimapoo kitulugu moloso, Yu odoo susuga oso dibada goo goolee opusomo doloso, dibada goo tokenee mapoo miligi piaga, goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. ³² Esiga goo susuga hagee Yesuye moodoomo sili goo sabolo, osoloso yimapoo peledaba goo sabolo, ee iyo ogoloso, see odoo mapoo takomo silesibiliso. Osoloso Dio Tei ima kulodu egee molo oso goo hamapoo tei takoo, deeso. Bei, Godeeyo to mapoo mesimo silesibili odoo mapoo Dio Tei teneliso," diso.

³³ Esemu Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso goo hagee duloso komonolone, diye di

odoo piligilame goomogaso. ³⁴ Esino dima kulodu Pelisi odoo hee, o hu Gamaliyoye tabaso, odoo hagee Godeeye tei magoo ee eligili odoo. Osoloso odoo susuga oso yo tekepo odoo dolone, yo dokodoo maluguso. Esino yayo tobudulone, diye di ee epedee biame deiyepo peegoo gilimadoo di, diso. ³⁵ Esemu wiligi odoo tebisa mapoo egeesee takaso, "Isalael odoo, niyo odoo hagee dimapoo goo moodoolame medee gooleemeleso ka moodee. ³⁶ Bei, niba goolee, daga odoo hee Tudaseeye goo hageesi moodoolone o su toowa diso. Osoloso 400 odoo oso yibolo silesibiliso. Esino edebeeyo yo wooloomome, yibolo silesibili odoo 400 diba kukulo diyadeeso. Egeesi maga goo mauwe poogooso. ³⁷ Esemu yima hamamee, gamalee odoo oso odoo susugayo hu tomo silesimi biame omapoo odoo hee Yudas Gelili odoo oso peledabaso. Yibolosee o su toowa doloso, odoo gilimado sileeso. Esemu edebeeyo yo wooloomome, yibolo silesibili odoo ee kukulo diyadeeso. ³⁸ Esiga ayo goo hagee gooleebuguloso, nimapoo ka kokodo taka, odoo hagee dimapoo goo hee na moodee. Bei, diayo goo moodoogamo egee silesibo, odoo maga simi daga, goo hagoso mauwe pagalaiso. ³⁹ Esino goo egee Godee

maga siboga, niyo diba hamaga takooga tebileime. Esino wulo niyo Godee mapoo ha talame ka selai,” diso.

⁴⁰ Eseme wiligi odoo tebisa oso Gamaliyowo to mapoo tei takoo diso. Osoloso diayo diye di odoo see iyado sibe diso. Osoloso diye di odoo diba sibilesa doboome, edebeeyo diba woolooge, diso. Osoloso diba wooloogaloso, wiligi odoo tebisa oso diba diye dolone to kitulugu sabolo egeesee takaso, “Niba see Yesuwo goo ee takolone eligimo na silesibe!” diso.

⁴¹ Diye di odoo oso wiligi odoo tebisa diba poogoloso dulone, diya goomogaso. Bei, diayo Yesu mapoo tei too maga dala teme, Godeeye diba dokodoo poudooso.

⁴² Osoloso diba biame susuga tei moso tegei ma kulodu, osoloso odoo abo dia moso ma kulodu odoo mapoo to hagee eligimo silesibulone, “Yesu Godeeye hudi magoo Keliso oso,” dee taka koodobile.

6

Pidili odoo 7 daga hesia goo

¹ Biame omapoo tei telaga odoo oso bei moodooso. Esino tei telaga odoo susuga ma kulodu, Guliki to kesali odoo oso Hibulu to kesali odoo sabolo toso agadigaso. Bei, diayo mooloogoodoo ma kulodu, Guliki to kesali dibada sobo bau mapoo nei

koo teneme. ² Eseme diye di odoo oso tei telaga odoo susuga gilimadoloso egeesee takaso, “Iyo Godeeyo to takomo sili poogoloso see sobo bau mapoo nei pilei ee tekeponee.

³ Esiga emegei, nima kulodu pidili odoo giso 7 hesie. Niyo diba hesiaga, odoo goo goolee medee tekepo, osoloso Godeeyo Dio Tei oso kitulugu toloso debeli giso ee hesie. Egeeseega diba iyo emegei pidili tou dimapoo tenelaiso. ⁴ Esino iba wulo Godeeyo to takomo silesibulone, yimapoo takomo silesibileiso,” diso.

⁵ Esiga tei telaga odoo susuga oso to hagee duloso tekepo doloso, odoo 7 hagee hesiaso: Sitiben (odoo hagee tei too kibiloso badolone Dio Tei oso kitulugu toloso badeli), osoloso Pilipi, osoloso Polokolus, osoloso Nikanolo, osoloso Timono, osoloso Palemenas, osoloso Antiyoka odoo, Nikolas. Odoo hagee Yu odoonee, esino yayo Yu odoowo Godee mapoo tei too maga Yu odoo dia hu ka too. ⁶ Diba odoo 7 hagee hesialoso diye di odoo mapoo iyado sibadeeso. Eseme diye di odoo oso dimapoo deeso sigolone Godee mapoo takaso, bei diba tou hageesee teli odoo dalame.

⁷ Eseme tei telaga odoo oso odoo susuga mapoo Godeeyo to takomo sileeme, tei telaga odoo oso Yelusalem mi ee ma

kulodu bei moodooso. Osoloso tei moso wiligi odoo tebisa bei oso Yesu mapoo tei tooso.

Tei moso wiligi odoo tebisa oso Sitiben too

⁸ Godeeye Sitiben tei pidilone kitulugu teneeso, yayo odoo ma kulodu goo toowa mudu opusomo opusomo di moodoolame. ⁹ Esino Yu odoo abo Libetini howo gisili moso ma debeli odoo oso yimapoo toso agadigaso.* Odoo hagee Kulene mi mapoo debeli, osoloso odoo abo Alesandiliya mi mapoo debeli, osoloso Kilikiya mi mapoo debeli, osoloso odoo abo Asiya mi mapoo debeli. Diayo sibilesa Sitiben mapoo toso agadigaso. ¹⁰ Esino diayo toso agadiga ma kulodu, Sitibeneeye Dio Tei oso kitulugu maga to takeme, odoo susuga oso to takalai eli egele poogooso.

¹¹ Esemé Sitibenbolo toso agadiga melee odoo oso Sitiben maga gamenee takalame, odoo abo mapoo mada sibilesa toso pupume, diayo egeese takaso, "Sitibeneeye Godeeyo hu sabolo, osoloso Moseseeyo hu mapoo duwa takeme duso," diso.

¹² Esemé odoo susuga sabolo, osoloso Yu odoowo

wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odoo sabolo oso to hagee duloso, diya komonolone Sitiben tooso. Osoloso diayo Sitiben toloso wiligi odoo tebisa oso to kesamelee mapoo ido palaso. ¹³ Diba omapoo peleso dobolone, Sitibeneeye goo maga gamenee takeli odoo oso gamenee egeese takaso, "Odoos hagos ibada tei moso maga tokenee goo takeliso, osoloso Moseseeye eligi goo hogugu goo maga tokenee goo takeliso. ¹⁴ Osoloso iba yayo egeese takeme duso, 'Yesu Nasalet odoo oso ibada tei moso tegei guobuguloso, see Moseseeye tei magoo hogugu ee abo poogoloso, see tei dia abo magalaiso,'" diso.

¹⁵ Esemé wiligi odoo tebisa susuga dobolone Sitiben mapoo bolone egeino, Sitibeneeye mudu Godeeyo momaiye eyo mudu masi poloso tobudume egeiso.

7

Sitibeneeye to toowa taka goo

¹ Esemé tei moso wiligi odoo taba oso Sitiben mapoo egeese woosaso, "Odoos susuga oso nee goo maga egee takoo teiyo?" diso.

² Esemé Sitibeneeye tei moso wiligi odoo tebisa

* **6:9:** Libetini howo gisili moso ma debeli odoo - Odoos hagee dibada goo egeesi: Daga hoogoo Loum odoo oso gibamelee biame omapoo, diba iyado dileso neliga moso tegei ma kulodu toosooso. Osoloso odoo abo nei mauwe tou talagamo silesibe, diso. Osoloso hamamee Loum odoo oso dibada mi mapoo wedi diyadee, diso. **6:10:** Luka 21:15 **7:2:** Gen 11:31; 12:1

dimapoo to nei takolone egeesee takaso, “Mo ei dio osoloso mo ma dio, niba mo to hagee medee dui. Ibada amawe Eibalaham yo Halan mi mapoo dilega, Mesopotamiya mi mapoo badoboome, ibada Godee kitulugu toowa oso yimapoo peledabaso. ³ Esem Godeeye Eibalaham mapoo egeesee takaso, ‘Nee mi sabolo nee odoo sabolo poogoloso ayo namapoo eligilei mi mapoo di,’ diso.

⁴ Esiga Eibalaham Mesopotamiya mi poogoloso see Halan mi mapoo badalame diso. Esino Eibalaham yo mi omapoo badoboso, ama teme, Godeeye yo see epedee niyo egee do mi hamapoo sibe, diso. ⁵ Esem Godeeye mi hamapoo Eibalaham mapoo mi su pepooko tenele. Esino Godeeye Eibalaham bolo osoloso amawe dibolo oso hamamee mi hagee talai maga to takoloso magooso. Biame omapoo Eibalaham yo holo soomagelega badebeiso. ⁶ Osoloso Godeeye yimapoo egeesee takaso, ‘Namawe dio oso mi hee mapoo dileso odoo soo masi dabalaiso. Egeeseega mosobia odoo oso namawe dimapoo tou nei mauwe wulayo talaiso. Osoloso diayo dala ma kulodu dobolone dugo 400 pagalaiso. ⁷ Esino namawe dimapoo dala egee tenemolo odoo dimapoo ayo

nei dala tenelaiso. Egeeseega namawe diayo mi egee poogoloso see hamapoo sibilesa, amapoo goomoga tenelone mo hu dokodoo poudileiso,’ diso. ⁸ Osoloso Godeeye Eibalaham dio to takoloso magolone egeesee takaso, ‘Ayo nobolo osoloso namawe dio eyo Godee doloso badolone, nima koola hamapoo badalaiso. Osoloso niyo amapoo tei too goo ee eligilone nibolo, osoloso nowolo dibolo, osoloso namawe dio susuga hamamee soolooga magalai sabolo, kolo kookoolone dabalaiso,’ diso. Esem Eibalahameeye giso holo Aisek soomageme, biame ⁸ poogoloso kolo kooso. Osoloso hamamee Aisekeeye giso holo Yekob soomageme, kolo kooso. Osoloso Yekob sabolo owolo giso holo ¹² susuga kolo kookooso. Esiga Yekobowo owolo ¹² odoo hagosu ibada bala ¹² eyo bei ka moloso.

⁹ Esino Yekobowo owolo susuga hagosu dibada omolo Yosep mapoo diya kweliso. Egeeseelone dibada omolo Yosep yo Isipi odoo mapoo ido dileso neiso talame teneeso. Yayo mi omapoo dileso, nei mauwe tou toowa wulayo tolone badalame. Esino Godee yibolo badolone, ¹⁰ dala goo ma kuloduga yo medee pidiliso. Osoloso Godeeye Yosep mapoo goo goolee tekepo teneeso. Esem Isipi

7:5: Gen 12:7; 15:18; 17:8

7:6: Gen 15:13-14; Exo 12:40

7:7: Exo 3:12

7:8: Gen 17:9-14; 21:4

7:9: Gen 37:11, 26-28; 39:1-3, 21-23

7:10: Gen

odoowo wiligi odoo taba oso goo hagee ogoloso, Yosep mapoo diya goomogaso. Esem Yosep mapoo egeesee takaso, 'Nayo ama hemi tou tolone badolone, Isipi mi toowa nayo gibalalaiso. Osoloso mo moso sabolo nayo gibalalaiso,' diso.

¹¹ Osoloso hamamee Isipi mi sabolo, ibada amawe diayo debei Keinen mi sabolo, mapoo osoko pa toowa biame oso nei mauwe poogooso. Esem odoo omapoo debeli oso dala ma kulodu debeiso. Osoloso ibada amawe sabolo nei mauwe debeiso. ¹² Esino Yekobeeye Isipi mi mapoo nei melee goo ee duloso, owolo diayo nei ee neiso talame diye diso. Esem diayo dileso nei toloso sibadeeso. ¹³ Nei diayo tosidadee mauwe poogoome, see Isipi mi mapoo nei abo talame diyadeeso. Diba dileso nei talame doboome, Yosep yimapoo pelebada goo ee yayo emei dimapoo woola takaso. Esem Isipi wiligi odoo taba oso Yosepeeyo soosoo eyo goo gooleedooso. ¹⁴ Esem Yosepeeye ama sabolo, o soosoo sabolo, Isipi mi mapoo sibilesa dabalame to teneeso. Esem diba Yosepeeye to egeesee taka duloso, diba susuga 75 odoo oso Isipi mi mapoo sibadeeso. ¹⁵ Esem Yekobowo owolo dio Isipi mi mapoo dileso

dobolone, yibolo, osoloso owolo dibolo mi omapoo wediaso. ¹⁶ Hamamee diba wedime, dibada su Sekem mi mapoo midoosalame todiyadeeso. Midoo wulu ou hagee daga hoogoo Eibalahameeye Hamolowo owolo mapoo neiso tooso.

¹⁷ Dugo bei poogoloso hamamee ibada amawe dio oso Isipi mi mapoo bei moodooso. Esem biame omapoo Godeeye Keinen mi Eibalaham mapoo, osoloso amawe dimapoo tenelaiso, doloso to takoloso magoo biame oso koola simiso. ¹⁸ Esiga wiligi odoo taba dia, Yosepeeyo goo gooleedelee poogoo odoo oso Isipi mi ee gibadebeiso. ¹⁹ Wiligi odoo taba hagosu ibada amawe dio diya gowoolone, dimapoo kukulone dala tenelone badebeiso. Osoloso yayo to kitulugu sabolo pupulone, ibada amawe dia holope gie soolooga magoo susuga ee wedilame, peegoo maloso peegee diso.

²⁰ Egeeselone debei biame omapoo, Isalael sobo hedebe oso giso holo mudu medee tekepo soomagooso, o hu Moses. Osoloso a bakadio hedebe di ma kulodu ama dio owee dio oso dibada moso kulodu mada gibadebeiso. ²¹ Osoloso a bakadio hedebe di poogoloso holope peegoo magooso. Esem Isipi wiligi odoo taba eyo owolo sobo holo

7:11: Gen 41:54; 42:1-2

7:13: Gen 45:1-4, 16

7:14: Gen 45:9-11; 46:27

7:15: Gen 46:1-7; 49:33

7:16: Gen 23:2-20; 33:19; Josh 24:32

7:17: Exo

1:7-8 7:19: Exo 1:11-22

7:20: Exo 2:2

7:21: Exo 2:3-10

oso holope ogoloso, yayo maduloso, owolo doloso mosopoo madio dileso pooposo. ²² Esemé Moses kauwume, Isipi odoo oso yimapoo sukulu goo goolee tekepo eligiso. Osoloso yayo to taka sabolo, tou too sabolo, kitulugu toowa tomo sileeso.

²³ Osoloso Moses dugo 40 poogoloso badolone, yayo o odoo Isalael odoo ee agalame dilame gooleeso. ²⁴ Yayo dulone egeino Isipi odoo heeso Isalael odoo hee woomelee ogoloso, yayo nei Isipi odoo hee wooloomaso. ²⁵ Osoloso Moseseeye egeese gooleeso, 'Isalael odoo oso goolee, ayo diba dala ma kuloduga peegoo gilimado dilame, Godeeye a dimapoo ka sibeye di doo,' dee gooleeso. Esino Isalael odoo oso goo ee gooleedele. ²⁶ Biame hee mapoo Moseseeye Isalael odoo bakadio biliga molome egeiso. Esemé yayo diba biliga melee hamaga takalame hodu dileso, egeese takaso, 'Emegei, niba kasi maga ka biliga malala? Niba soosoo hedebe,' diso.

²⁷ Esemé odoo hee emegei woomelee oso Moses halaga buguloso egeese takaso, 'No ibada wiligi tabayo, osoloso goo midili odoowo?' ²⁸ Nayo eiyo Isipi odoo hee wooloomaso. Esiga nayo a wooloomalame ka sala?' diso. ²⁹ Esemé Moseseeye to ee duloso obulone, Isipi

mi maga see Midiyan mi mapoo pulo diso. Osoloso Midiyan mi omapoo odoo soo masi badolone sobo huloso, giso holo bakadio soolooaga magooso.

³⁰⁻³¹ Moses Midiyan mi mapoo dileso dugo 40 poogoloso badolone, see Sainai mubi esia kumoo miwe poogoo mi mapoo silone egeino, homo su deiyepo o du douso nadelega dou omapoo paiya molome ogoloso howoodooso. Esino dou paiya oma kulodu Godeeyo momaiye oso tebidi egeiso. Esemé Moses yo dou paiya mapoo agalame hodu dimeleeno, Godeeye yimapoo egeese takaso, ³² 'A namawe dio Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob dibada Godee oso,' diso. Esemé Moses ebia sabolo kikiligolone see tobu egele poogoo.

³³ Esiga kitulugu Godeeye see yimapoo egeese takaso, 'Mi nayo taba egee molo tei mi. Esiga nee homo bi ka egee tiga magee. ³⁴ Ayo mo odoo susuga oso Isipi mi mapoo dobolone dala egee tomolo, ayo egeiso. Osoloso diayo dala ma kulodu dobolone pupusiga melee ayo duso. Esiga ayo diba Isipi mi maga gilimadoloso peegoo dilame ka simi. Esiga no epedee Isipi mi mapoo see wedi di,' diso.

³⁵ Esiga Moses hagee daga Isalael odoo oso gowoolone

egeesee takaso, 'No ibada wiligi tabayo, osoloso goo midili odoowo?' diso. Esino Godeeye Moses hedebe yo hesiaso, yayo Isalael odoowo wiligi odoo to-boloso badolone, diba dala ma kuloduga gilimadoloso peegoo dilame. Esiga homo deiyepo o du douso nadelega paiya molone, Godeeyo momaiye oso goo hagee takaso. ³⁶ Osoloso Moseseeye o odoo Isipi mi maga gilimadoloso peegoo dilame, yayo goo toowa mudu opusomo opusomo di Isipi mi mapoo, osoloso Abei Bige mapoo moodoogaso. Esemе yayo o odoo Isalael odoo gilimadoloso Isipi mi maga peegoo diso. Osoloso yayo miwe poogoo mi mapoo o odoo gilimadoloso dugo 40 ma kulodu silone goo mudu opusomo opusomo di moodoogamo sileeso.

³⁷ Osoloso Moses hedebe hagosо o odoo Isalael odoo dimapoo egeesee takaso, 'Godeeye niba ee goolee-bugulone, nima kuloduga o odoo yimaga to tolosо kokodo takomo sili odoo a egeesi masi hesileiso,' diso. ³⁸ Esiga Moses hedebe hagosо ibada amawe dio Isalael odoo sabolo, miwe poogoo mi mapoo silone, yayo Sainai mubi dokodoo pelesо badoboome, Godeeyo momaiye oso yibolo to kolone yimapoo gie badeli to imapoo tenelame teneeso.

³⁹ Esino ibada amawe dio oso Moseseeyo to mapoo gowoolone, o to mapoo mesile. Esemе diba Isipi mi mapoo wedi dilame goomogaso. ⁴⁰ Osoloso Moses Sainai mubi dokodoo osee badoboome, odoo susuga oso Moseseeyo emei Elon mapoo egeesee takaso, 'Moseseeye iba Isipi mi maga gilimado simiso. Esino Moseseeye di, iba gooleedele. Esiga iba ee gilimado dilei godee masi deeso moodee,' diso. ⁴¹ Esemе biame omapoo Isalael odoo oso gamenee godee bulumakau pe be masi dadabayо moodooso. Osoloso diayo gamenee godee omapoo goomogolone, o hu dokodoo poudalame gala hu wooloogaso. ⁴² Esiga Godeeye goo hagee ogoloso dimapoo miligi piасo. Esemе diba kei ma dokodoo bi egee molo, a, osoko, osoloso giwo, omapoo godee masi goomogolone doboome, Godeeye diba hamaga takele. Esiga goo hagee Godeeyo to oso booka mapoo taka Godee maga to tolosо kokodo takomo sili odoo heeso booka maga egeesee hoguguso:

'Isalael odoo, niba dui!

Niyo miwe poogoo mi mapoo dugo 40 ma kulodu silesibulone, amapoo emegei di bi sabolo gala hu sabolo wooloso tenelisomo?

Haye! Esino niyo gamenee
godee mapoo teneliso.

43 Esiga niba tei moso dugoso
tegei ee imadoloso
silesibiliso.

Osoloso niyo moso
oma kulodu goomoga
poudili ee amapoo
goomoga koo poudili.

Esino niyo deeso moodoo
gamenee godee
Moloko sabolo Lepad
godeeyo giwo sabolo
omapoo goomoga
poudiliso.

Esiga niba ayo nibada midde
hamaga see mi eli sage
Babilon mi hodiokoo
hasiso bigileiso,' diso.

44 Esiga tei moso dugoso
tegei hagee Godeeye Moses
mapoo eligilone egeesee
tege diso. Esemee edebeeyo
Godeeyo to ee dodolone,
moso hagee tegeiso. Osoloso
ibada amawe diayo miwe
poogoo mi mapoo moso
hagee imado silesibulone,
'Godeeye ibolo badoso,'
deliso. 45 Esemee dugo abo
poogoloso hamamee see
Yosuwaye ibada amawe
dio gilimadoloso mi hagee
talame silone, tei moso hagee
sabolo imado sibadeeso.
Esemee Godeeye ibada
amawe dio ee pidilone,
mibia odoo susuga ee mi
hamaga peegoo hasiso bu-
guso. Osoloso diayo mi
hamapoo tei moso dugoso
tegei ee toloso dobolone,
wiligi odoo taba Deibidiyo
biame mapoo peledabaso.

46 Esemee Godeeye Deibidi
mapoo goomogaso. Esemee
Deibidiye tei moso Godee
eyo badalame tei moso dia
tegelame woosaso. 47 Esino
tei moso dia egee yayo tegele.
Owolo Solomonoye tegei.

48 Esino ibada Godee kitu-
lugu toowa edebeeyo deeso
tegei moso oma kulodu koo
badeli. Esiga Godee maga
to toloso kokodo takomo sili
odoo oso Godeeyo goo maga
egeesee takaso,

49 'Godeeye egeesee takooso:
Kei mi mapoo ayo badolone
ka gibadoso.

Osoloso mi toowa hagee
ayo mo homosoo koku-
soloso ka tobudoso.

Esiga niyo moso togoga, ayo
moso omapoo badalai
koo tebili.

Osoloso niyo ayo badeli
moso ee tegelai koo
tebili.

50 Ayo mi toowa sabolo, kei
mi sabolo, osoloso
bi susuga sabolo
moodooso,' diso."

51 Osoloso Sitibeneeye o to
hamameedee see wiligi odoo
tebisa mapoo egeesee takaso,
"Niba koo mesili odoo.
Osoloso nibada sooloo ma
kulodu tei too goo mauwe.
Esiga niba Godeeyo to mapoo
koo duli. Osoloso namawe
dio Dio Tei oso eligi goo ee
gowoolone poogooso. Esiga
niyo see egeeseelone, Dio Tei
oso eligi goo ee gowoolone
poogooso. 52 Osoloso na-
mawe diayo Dio Tei oso
eligi gowoolone, Godee maga

to toloso kokodo takomo silesibili odoo susuga mapoo dala teneeso. Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo aboso egeese takaso, 'Odo tekepo Keliso hamamee sibileiso,' diso. Esemé namawe dio oso diba piliguso. Egeesi ma kulodu odoo tekepo Keliso simiso. Esino niyo gowoolone yo tiasoloso wooloomaso. ⁵³ Osoloso daga hoogoo Godeeyo mo-maiye oso Godeeyo tei magoo nimapoo olo teneme, niyo omapoo mesilega poo-gooso," diso.

Sitiben woolooma goo

⁵⁴ Esemé wiligi odoo tebisa oso Sitibeneeyo to duloso, diya komonolone, dibada mei diya kumudooso. ⁵⁵ Esemé Sitibeneeye Dio Tei oso kitulugu toloso badolone, kei mi ma dokodoo egeino, Godeeyo gadeebugu kitulugu toowa ma kulodu Yesu Godeeyo dee deede dokolo mapoo tobudume egeiso. ⁵⁶ Esemé yayo wiligi odoo tebisa mapoo egeese takaso, "Ege! A kei mi yamagoloso Odo Holo Godeeyo dee deede dokolo mapoo tobudo ogo," diso.

⁵⁷ Esemé odoo susuga oso Sitibeneeyo to ee dulei gowoolone neligidi agadiga sabolo, dibada dulu too-booga doloso sibileso Sitiben tooso. ⁵⁸ Osoloso diayo

Sitiben mosobia oma kuloduga peegoo ido dileso badoboome, yoso enigilame bei mooloogooso. Osoloso Sitibeneeyo goo mapoo gamenee takeli odoo abo oso dibada kekeisu dugo tigadoloso, odoo giekauwa, Solowo homo beiyomoo tigamagooso.

⁵⁹ Odo susuga oso yimapoo yoso enigime, Sitibeneeye Godee mapoo takolone egeese takaso, "Lodee Yesu, mo dio nayo te," diso. ⁶⁰ Diayo yoso enigime, yo mi mapoo ebiso tugusaloso badolone, toso neligidi takolone egeese takaso, "Lodee, dibada goo tokenee hagee hapoloso boobado bigi!" diso. Sitiben to hagee takoloso taso.

8

¹⁻³ Solo omapoo tobudulone Sitiben yoso enigaloso wooloomalame odoo dimapoo goomoga goo takeme, yo wooloomaso. Esemé tei telaga odoo abo oso sibileso Sitibeneeyo su midoosoloso diya pupusigaso.

Edebeeyo tei telaga odoo dimapoo gowe

Esemé Sitiben woolooma biamé omapoo Yelusalem mapoo debeli tei telaga odoo mapoo odoo susuga oso gowoolone, dimapoo dala tenelame bei mooloogooso. Esemé Soloye moso susuga mapoo peleso tei telaga

odoo, giso sabolo, sobo sabolo, toloso neliga moso mapoo huyaseliso. Esemе tei telaga odoo susuga oso Yelusalem maga kukulo dulone, mi pepooko abo susuga mapoo Yudiya mi mapoo osoloso Samaliya mi ma kulodu diyadeeso. Esino hedebe diye di odoo susuga Yelusalem mapoo debeiso.

Pilipiye Samaliya mi mapoo Godeeyo to taka

⁴ Esiga tei telaga odoo susuga oso Yelusalem maga kukulo dileso, mi pepooko opusomo opusomo di mapoo to tekepo takolone, Kelisowo goo takagamo silesibiliso.

⁵ Osoloso Pilipiye Samaliya mi toowa ee ma kulodu Sebasete mi mapoo dileso peledoboloso, Kelisowo goo odoo susuga mapoo takaso.

⁶ Esemе Pilipiye to tekepo Kelisowo goo takolone, goo opusomo opusomo di moodoogamo silee diayo ogoloso, odoo susuga oso o to medee duso.

⁷ Osoloso odoo susuga mooloogoodoo oma kulodu bo holo odoo ma kulodu paladee, Pilipiye pee-goo hasiso buguso. Esemе bo holo oso neligidi googa sabolo peegoo galagadiso. Osoloso odoo su kakawa poogoo sabolo, kido tigidiba sabolo, tekepo moodoogaso.

⁸ Esemе Sebasete mi oma kulodu odoo susuga oso goomoga toowa meleeso.

⁹⁻¹¹ Esino Sebasete mi ma kulodu odoo googoo

gooleedoo badebeiso, o hu Saimon. Esiga yayo biame susuga o googoo oso goo toowa opusomo opusomo di moodoogamo siloga, Samaliya mi toowa mapoo debeli odoo susuga oso ogoloso howoogadeliso. Egeeseelone yayo goolee, eyo nediliyo yo tekepo doloso, suwa peliso. Osoloso odoo susuga, hu toowa too odoo sabolo osoloso goo mauwe odoo sabolo oso, yayo goo opusomo opusomo di moodoo ogoloso, o to mapoo medee duloso tei tooso. Osoloso diayo egeesee takaso, "Odoo hagee Godee masi osoloso o hu Kitulugu Toowa," diso. ¹² Esino Pilipiye to tekepo takolone, Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo sabolo, Yesu Kelisowo goo sabolo, taka duloso, to omapoo tei teme, giso sabolo, sobo sabolo, howo ogusigaso. ¹³ Osoloso Saimone-eye Pilipiyo to mapoo tei toloso howo oluguloso, Pilipi bolo sileeso. Osoloso yayo yibolo silone, Pilipiye goo toowa opusomo opusomo di moodoogamo silee ogoloso, diya howoodooso.

¹⁴ Esemе Yelusalem mi mapoo diye di odoo oso Samaliya odoo oso Godeeyo to duloso tei too goo ee duloso, Pita dio Yonee dio Samaliya tei telaga odoo dimapoo diye, diso. ¹⁵⁻¹⁷ Esino Samaliya mi toowa ee ma kulodu Sebasete mi mapoo debeli

tei telaga odoo oso Lodee Yesuwo hu maga howo ogusigaloso, debei odoo omapoo Dio Tei oso dimapoo meledebelega debeiso. Esememe Pita dio Yonee dio Sebasete mi mapoo sibilesa, tei telaga odoo mapoo dibada deeso sigolone, Godee mapoo takeme, Dio Tei oso dimapoo meledabaso.

¹⁸ Esememe Saimoneeye goo hagee ogoloso, diye di odoo dimapoo molee ayo tosimi ee tenelame goolone, ¹⁹ egeesee takaso, "A goomogo, mo deeso odoo mapoo sigolone, Godee mapoo takooga, Dio Tei oso dimapoo ka meledoboo dalame. Niyo kitulugu egee tomo silesibo amapoo tenee," diso.

²⁰ Esino Pitaye yimapoo egeesee takaso, "No nee molee sabolo Dou mi mapoo dileiso. Bei, Godeeye emegei di bi maga Dio Tei wulayo hagee tenemolo, nayo see moleeso talai diso. ²¹ Osoloso no ibolo Godeeyo tou hodobo talai koo tobuo. Bei, Godeeyo howo woola nee goo goolee egee diya tokenee. ²² Esiga no epedee nayo tokenee goolee omaga mudu opusomo doloso Godee mapoo takee. Egeesega nayo tokenee egee goolee molo, yayo hapoloso boobado bigilei malaiso," diso. ²³ Esememe Pitaye Saimon mapoo see egeesee takaso, "Ayo ogooso, nee sooloo ma kulodu emegei heiga toowa

molone, goo tokenee mapoo hamamee dodomo siliso," diso.

²⁴ Esiga Saimoneeye obulone see Pita dio Yonee dio dimapoo egeesee takaso, "A goomogo, niyo a Godee mapoo takee, bei niyo taka goo oso amapoo peledebel-ega pagalame," diso.

²⁵ Osoloso hamamee Pita dio Yonee dio oso Yesu sabolo silee goo ee odoo susuga mapoo takoloso, see Yelusalem mapoo dulone, Samaliya ma kulodu mibia pepooko abo mapoo to tekepo takomo diso.

Itiyopiya odoo Pilipiye howo olugu goo

²⁶ Biame heeso Godeeyo momaiye oso Pilipi mapoo egeesee takaso, "No toboloso Yelusalem maga Gasa mi mapoo dili eli omapoo di. Eli egee osoko sibili deede dokolo mapoo miwe poogoo mi mapoo moloso," diso. ²⁷⁻²⁸ Esememe Pilipiye toboloso dulone eli domopoo egeino, Itiyopiya wiligi odoo hee, Itiyopiya mi eyo wiligi taba sobo Kandake* eyo molee gibadeli odoo egeiso. Yo Yelusalem mapoo Godeeyo hu dokodoo poudalame di oso see wedi sibulone, talaka masi, esino hosee be omapoo bagagoloso, hosee be oso gisibamo dimolome mapoo buloso, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka hesigamo sibumeleeso. ²⁹ Esememe

* **8:27-28:** Kandake to eyo bei egeesi moloso. Itiyopiya odoo dia toso wiligi taba sobo dolone ka takeli.

Dio Tei oso Pilipi mapoo egeesee takaso, “No dileso odoo koola omapoo tebee,” diso.

³⁰ Esememe Pilipiye odoo hee yima koola omapoo hoguo sibilesa tobudulone duno, odoo yayo Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo Aisayaye hogugu booka hesigamelee duso. Esememe Pilipiye yimapoo egeesee woosaso, “Nayo egee hesigamolo goo eyo bei no gooleedoosomo?”

³¹ Esino odoo yayo yimapoo nei egeesee takaso, “Haye, oposusu eyo bei a gooleedelee. Bei, edebeeyo oposusu hagee eyo bei amapoo koo eligili.” Osoloso yayo Pilipi mapoo egeesee takaso, “No talaka masi ma dokodoo peledoboloso ama hodiokooga bilei sibe,” diso. Esememe yo peledoboloso biaso.

³² Esiga odoo yayo badolone Godeeyo to hogugu hesigamelee hagoso:

“Yo sipi be hu woolooma-lame ido dili egeesi masi ido diso.

Yo sipi be hu masi o too edebeeyo kooga, to mauwe tabameli egeesi masi, edebeeyo yimapoo dala teneme, dimapoo hamaga takele.

³³ Edebeeyo yo manolone yo pepooko dolone, o goo medee hooda midile.

Edebeeyo o amawe dio eyo goo oposisileime.

Bei, yo amawe dio mauwe.

Osoloso edebeeyo yo wooloomaso, esiga yo mi toowa hamapoo holo soomagele,” diso.

³⁴ Esememe Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo egeesee woosaso, “Amapoo takee, Godee maga to tolosa kokodo takomo sili odoo hagoso agamo goo takoolo? Eyo nediliyo o goo takoolo, o odoo heeyo goo takoolo?” diso. ³⁵ Osoloso Pilipiye, odoo yayo Godeeyo to hesigamelee eyo bei yimapoo takolone bei mooloogoolone, to tekepo Yesuwo goo sabolo takaso.

³⁶ Osoloso obakadio eli domopooga dulone, howo tolobo mapoo peledabaso. Esememe Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo egeesee takaso, “No ege! Howo tolobo bou hagoso. Nayo a howo olugulei soowayo?” diso.

³⁷ [Esememe Pilipiye nei egeesee takaso, “Nee sooloo ma kulodu tei too mologa, no howo olugulei soowa,” diso. Osoloso Itiyopiya odoo oso Pilipi mapoo nei egeesee takaso, “Ayo Yesu Keliso ee Godeeyo owolo doloso yimapoo tei toso,” diso.]*

³⁸ Esememe Itiyopiya odoo oso talaka masi hosee be mapoo bagagoloso ido dili odoo mapoo egeesee takaso, “Talaka masi omapoo

8:32: Isa 53:7-8 **8:36:** Diye 10:47 * **8:37:** To hagee odoo abo oso taka Lukaye hogugu, dee takeliso. Esino odoo bei oso taka Lukaye hogugule, dee takeliso.

kookoodebee,” diso. Esememe obakadio howo tolobo omapoo meilesa, Pilipiye Itiyopiya odoo howo oluguso. ³⁹⁻⁴⁰ Osoloso diba howo tolobo maga mubi dokodoo peledoboome, Dio Tei oso Pilipi tolosa mi eli sage Asotus mapoo holoogooso. Esememe Itiyopiya odoo oso yo see egele poogooso. Esememe yo Godee mapoo tei tooga, yayo dulone goomoga sabolo o mi mapoo diso. Esino Pilipiye Asotus mi mapoo peledoboloso, to tekepo Yesuwo goo takoloso, see Kasaliya mi mapoo dulone, mi pepooko abo mapoo takomo diso.

9

Yesuye Solo mapoo peledaba goo

¹⁻² Osoloso biame omapoo Soloye Yelusalem mapoo badolone, tei telaga odoo dimapoo komonolone heiga toowa molone, “diba piligileiso”, diso. Egeeseelone yayo Damasko mi mapoo tei telaga odoo, giso sabolo, sobo sabolo, diba dee tiso tegisaloso Yelusalem mapoo iyado sibilame tei moso wiligi odoo taba agalame diso. Esememe tei moso wiligi odoo taba oso peipa mapoo to hogugulone egeesee hoguguso, “To hogugu hagee namapoo kitulugu teneeso, nayo Damasko mi mapoo dileso, Yesu mapoo tei telaga odoo susuga talame. Esiga

no Damasko mi mapoo dileso, Yu odoowo howo gisili moso wiligi odoo tebisa dimapoo to hogugu peipa hagee tenee,” diso. ³ Esememe Soloye odoo abo oso kitulugu tolosa Damasko mi mapoo debeli tei telaga odoo susuga talame diso. Esememe diba Damasko mi koola mapoo peledabalame dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu oso sibilesa Solo tooso. ⁴ Esememe Solo yo mi mapoo homodobuloso molone, to taka duno, to oso yimapoo egeesee takaso, “Solo, Solo, bei kasi maga nayo amapoo dala ka tenemalala?” diso.

⁵ Esememe Soloye woosaso, “Wiligi odoo, no ogumo?” diso.

Esememe to oso Solo mapoo egeesee takaso, “A Yesu, nayo tei telaga odoo dimapoo dala egee tenemolo amapoo tenemoloso. ⁶ Esiga no toboloso Damasko mi toowa ma kulodu di. Egeeseega mi omapoo badeli odoo hee oso nayo goo talai namapoo eligileiso,” diso.

⁷ Esememe odoo abo Solobolo diyadee oso goo hagee ogoloso, ebiga sabolo tebisamolone to takele poogooso. Bei, to taka diba duso, esino odoo tei egele poogooso. ⁸ Solo homodobia maga hogabuloso howo puo egeino, howo bakadio siliwe meleeso. Esememe yibolo diyadee odoo abo oso Damasko mi mapoo dulone, o dee mapoo tolosa ido

diso. ⁹ Solo howo bakadio siliwe molone Damasko mi mapoo dileso badolone, biame bakadio hedebe di eyo kulodu nei sabolo howo sabolo nelega badebeiso.

¹⁰ Esemé Damasko mi toowa ma kulodu tei too odoo hee badebeiso, o hu Ananayas. Biame omapoo Lodeeye Ananayaseeyo howo opusomo doloso yimapoo egeesee takaso, “Ananayas!”

Esemé Ananayaseeye nei egeesee takaso, “Lodee, nayo egee takoo a duso,” diso.

¹¹ Esemé Lodeeye yimapoo egeesee takaso, “No toboloso eli hee, o hu Hooda omaga Yudaseeyo moso ma kulodu peleso, Talesas odoo, o hu Solo, yo agalame woose, bei yo amapoo takolone badoso.

¹² Bei, ayo o howo opusomo doloso, Ananayas nayo sibilesi nee deeso yo sigoga, o howo tekepo palame ka eliga,” diso.

¹³ Esemé Ananayaseeye egeesee takaso, “Esino Lodee, odoo susuga oso odoo hagee eyo o goo amapoo oposususo. Osoloso a gooleedooso, yayo Yelusalem mapoo Godeeyo odoo mapoo dala teneli.

¹⁴ Esiga tei moso wiligi odoo tebisa oso yimapoo kitulugu teneme, Damasko mi hamapoo dobolone, Yesu namapoo tei telagali odoo susuga iyadoloso see Yelusalem mapoo iyado diyadeeso,” diso.

¹⁵ Esino Lodeeye Ananayas mapoo egeesee takaso, “Di, bei ayo Solo yo mo tou talame yo hesiaso. Osoloso Yu odoonee susuga sabolo, osoloso dibada wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoo susuga mapoo mo goo woola yilige bigileiso.

¹⁶ Osoloso yayo amapoo tei too maga dala toowa talai goo ee ayo yimapoo eligileiso,” diso.

¹⁷ Esemé Ananayaseeye dileso Yudaseeyo moso kulodu peleso, Solo mapoo o deeso sigolone egeesee takaso, “Mo odoo, Solo, nayo eli domopooga sibulone, Lodee Yesu egei yayo a diye diso. Osoloso yayo nee howo tekepo poloso Dio Tei namapoo meledabalaiso,” diso.

¹⁸ Biame omapoo di bee masi oso Solowo howo maga homodobume, o howo tekepo paso. Esemé Ananayaseeye yo howomoo ido meilesi, howo oluguso. ¹⁹ Osoloso Solo nei naloso kitulugu tooso.

Esemé biame abo ma kulodu Soloye tei telaga odoo abo sabolo Damasko mi mapoo debeiso.

Soloye Damasko mi mapoo to tekepo Yesuwo goo taka

²⁰ Biame olo omapoo yayo Yu odoowo howo gisili moso tegei ma kulodu gapeleso, to tekepo Yesuwo goo takolone bei mooloogoolone egeesee takaso, “Yesu Godeeyo owolo

oso,” diso. ²¹ Esiga odoo susuga to hagee dulugaloso howoodolone egeesee takaso, “Odoo hagosu daga Yelusalem mapoo badolone, odoo susuga oso Yesu mapoo tei telagaga, yayo dimapoo dala teneloso piligiliso. Esiga tei moso wiligi odoo tebisa oso yo diye deme, tei telaga odoo susuga ee yayo iyadoloso Yelusalem mapoo dilame ka simidoo,” diso. ²² Esem Soloye Godeeyo to takalame, Godeeye yimapoo kitulugu tenee oso diya toowa diso. Esem yayo Yesu Godeeye hudi magoo Keliso oso doloso dimapoo eligiga, Yu odoo susuga Damasko mi mapoo debeli oso to nei takalai gooleedele pegeliso.

²³ Osoloso biame bei poogoloso hamamee, Yu odoo oso Solo wooloomalame to mousu. ²⁴ Osoloso diayo mosobia pee beele eyo osulu miyopoo tebisamolone, Solo toloso wooloomalame biame susuga sabolo gesi susuga sabolo gidebeiso. Esino edebeeyo yimapoo sibilesu goo hagee takeme, yo duso. ²⁵ Esem Solo o odoo abo oso yo pidilame yo pulo dilame, gesi hee mapoo yo wogai toowa ma kulodu husoloso beele dokodooga peegoo toosooso.

²⁶ Esem Solo Yelusalem mapoo pulo sibilesu, tei telaga odoo omapoo debei sabolo hedebe dalame seme, diayo yibolo ebiaso. Bei, Soloye Lodee mapoo tei

too goo ee duloso, medee tei tele. ²⁷ Esino Banabaseeye yo pidilone diye di odoo mapoo Solo ido dileso egeesee takaso, “Solo

Damasko eli domopooga dimolome omapoo Lodeeye peledoboloso yimapoo to keiso. Esem Soloye yimapoo tei toloso Damasko mi mapoo kitulugu sabolo Godeeyo to Yesu Kelisowo goo takalai ebile,” diso.

²⁸ Esem Soloye tei telaga odoo sabolo Yelusalem mapoo badolone, odoobolo ebilega, Lodee Yesuwo goo diya kitulugu sabolo mi ee ma kulodu takomo sileeso. ²⁹ Egeeseelone, Guliki dia to keli Yu odoo sabolo Yesuwo goo maga Soloye dimapoo toso agadigeliso. Esega diayo yo wooloomalame gweliso. ³⁰ Osoloso tei telaga odoo oso goo hagee duloso, Solo ido dileso Kasaliya mi mapoo peledabaso. Osoloso see abaga o midee Talesas mapoo diye diso.

³¹ Esem Yudiya, Gelili, osoloso Samaliya mi bakadio hedebe di hageeyo kulodu mi susuga mapoo tei tele poogoo odoo oso tei telaga odoo mapoo dala teneli goo oso mauwe poogoome, dibada tei too toowa diso. Egeeseelone diba Lodee Yesu mapoo mesilone Dio Tei oso pidi goo sabolo badolone tei too odoo bei moodooso.

Pitaye Ainiyas tekepo moodoo goo

³² Pitaye Yu odoowo mi susuga mapoo silone, Godeeyo odoowoo mapoo Godeeyo to oso pidimo siliso. Egeeseemo silone, Godeeyo odoowoo abo Lida mi mapoo debeli odoowoo mapoo dileso peledabaso.

³³ Osoloso mi omapoo egeino, odoowoo su kakawa poogoo, o hu Ainiyas, o kida mapoo teleme egeiso. Yo su kakawoloso dugo 8 ma kulodu biame susuga tiameliso.

³⁴ Esino Pitaye yo ogoloso yimapoo egeesee takaso, "Ainiyas, Yesu Kelisoye no epedee tekepo poso. Esiga no toboloso nee kida booloogee," diso. Esememe biame omapoo Ainiyas tekepo poloso tabaso.

³⁵ Osoloso Lida mi mapoo debeli odoowoo sabolo Salon mi kubo mapoo debeli odoowoo sabolo oso odoowoo su kakawa poogoo tekepo poloso silee ogoloso, diayo Lodee Yesu mapoo tei telagaso.

Pitaye Tabita tekepo moodoo

³⁶ Esino Yopa mi mapoo tei too sobo badebeiso, o hu Tabita (o hu hee Guliki toso hedi Dokas). Yayo odoowoo abo pidimo silone, emegei bi mauwe odoowoo sabolo diya pidimo siliso.

³⁷ Esino Pita Lida mi mapoo osee badoboome, Tabita paiye toloso tasoo. Esememe o odoowoo oso o su howo sawudoloso moso egi doko tegei ma kulodu debi pooba goopoogoo mapoo magooso.

³⁸ Esino Lida mi egee Yopa mi maga haga

hoogoonee. Esememe tei telaga odoowoo Yopa mi mapoo debeli odoowoo oso Pita Lida mi mapoo badoso doloso odoowoo bakadio oso Pita takalame diye diso. Esememe diayo Pita sibilame egeesee takaso, "Pita, no ibada mi mapoo saga sibe!" diso.

³⁹ Esememe Pita dibolo diso. Osoloso yo Yopa mi mapoo peledoboome, diayo Pita yo soboso tamelee debi dokodoo pooba mapoo ido palaso. Moso oma kulodu sobo bau susuga pupusiga melee oso, Pita ogoloso yimapoo Tabitaye telega silone dugo dusa eligiso.

⁴⁰ Esino Pitaye sobo bau sabolo, osoloso odoowoo abo sabolo peegoo di doloso, ebiso miyomoo tugusaloso badolone Godee mapoo takaso. Yayo takoloso, sobo ta mapoo bidibuguloso yimapoo bolone egeesee takaso, "Tabita, no tebee," diso. Esememe Tabita howo puo ogoloso, Pita ogoloso hogabiaso.

⁴¹ Esememe Pitaye yo pidilone, o dee mapoo toloso tebidiso. Osoloso tei telaga odoowoo sobo bau sabolo, osoloso odoowoo abo sabolo gilimadoloso, Tabita tekepo poloso badebei dimapoo eligiso.

⁴² Esememe Yopa mi mapoo debeli odoowoo oso gooo hagee duloso, Lodee mapoo tei telagaso.

⁴³ Esememe Pitaye Yopa mi mapoo biame susuga badolone, gala kolo sabolo tou teli odoowoo Saimonobolo o mosopoo badebeiso.

10

*Godeeye Yu odoonee
Koneliyas mapoo
to taka goo*

¹ Kasaliya mi mapoo Loum ha teli odo mooloogoodoo meleeso. Mooloogoodoo hagee Itali mi toowa eyo mooloogoodoo oso. Esino Koneliyas mooloogoodoo egee gibadeliso. ² Odo Koneliyas hagee Godeeye goomoga goo tomo silame goomegeliso. Osoloso Koneliyas yibolo osoloso o moso kulodu debeli odo susuga oso Godee mapoo mesiliso. Osoloso yayo bi mauwe odo mapoo biso pidilone, biame susuga ma kulodu Godee mapoo takolone badebeiso. ³ Osoloso biame hee habe mapoo Godeeye Koneliyaseeyo howo opusomo doloso, yayo Godeeyo momaiye tei egeiso. Osoloso momaiye oso sibilesu yimapoo egeese takaso, "Koneliyas!"

⁴ Esem e Koneliyaseeye Godeeyo momaiye mapoo ebia sabolo bolone egeese takaso, "Wiligi odo, nayo ogo goomogolo?" diso.

Esem e Godeeyo momaiye oso yimapoo egeese takaso, "Nayo Godee mapoo takemelee goo ee yayo duso. Osoloso nayo bi mauwe odo pidimelee Godeeye ogoloso goomogoso. ⁵ Esiga nayo epedee odo abo Yopa mi mapoo diye, dee takee, diayo Saimon-Pita namapoo

ido sibilame. ⁶ Yo gala kolo sabolo tou teli odo Saimonobolo o mosopoo badoso. O moso ee abei toowa palaga mapoo tegei moloso," diso.

⁷ Osoloso Godeeyo momaiye oso yibolo to kemeleso dime, o tou teli odo bakadio sabolo, osoloso ha teli odo hee Godee mapoo tei teli odo sabolo gilimadooso. Ha teli odo hagee Koneliyas pidili. ⁸ Osoloso Koneliyaseeye Godeeyo momaiye oso yimapoo taka goo ee dimapoo takoloso see diba Yopa mi mapoo diyadee diso.

*Pitaye howo opusomo di
goo*

⁹ Esem e diba Yopa mi mapoo dulone eli domopoo tiesaso. Osoloso mi hadobume dulone, osoko oo domo toboome, Yopa mi koola mapoo peledabalame dimeleeso. Osoloso biame omapoo Pitaye Godee mapoo takalame moso omu ma dokodoo palaso. ¹⁰ Esem e yayo Godee mapoo takolone badoboome, hodiaso. Esem odo abo oso o nei simolome, Godeeye o howo opusomo diso. ¹¹ Esem e yayo egeino, kei mi yamagoloso molome egeiso. Esem e kei ma dokodooga dugo masi eyo pee mapoo tiso bagagisaloso o mudugiyopaga mi mapoo kukoosoo molome egeiso. ¹² Dugo ee ma kulodu gala opusomo opusomo di susuga, homo bakadio bakadio di oso dili sabolo, osoloso beliyeso kolo dili

sabolo, osoloso só egeiso. ¹³ Esemе kei ma dokodooga toso yimapoo egeesee takaso, “Pita, no gala susuga hagee ma kulodu nayo abo wooloso ne,” diso.

¹⁴ Esino Pitaye nei egeesee takaso, “Haye, Lodee, a gala egeesi koo nali. Bei, nayo gala egeesi na ne doloso daga hoogoo tei magooso. Esiga ayo gala abo wooloso nalaime,” diso.

¹⁵ Esemе toso see nei egeesee takaso, “Godee, ayo bi susuga tekepo di, bi egee see nayo tokenee dee na takee,” diso.

¹⁶ Godeeye Pita mapoo gala susuga nalai tekepo doloso taka goo ee bakadio hedebe di takoloso dugo masi ee see kei ma dokodoo topeleso osugoboodooso.

¹⁷ Esemе Pitaye o howo opusomo doloso egei goo eyo bei ee goolone bado-boome, Koneliyaseeye diye di odoo oso sibilesa, Saimonowo moso beele osulu miyopoo tobudulone bameleeso. ¹⁸ Osoloso diayo egeesee takaso, “Odoo hee Saimon-Pita yo moso kulodu badolo?” diso.

¹⁹ Esino Pita yayo egei goo ee eyo bei goolone osee bado-boome, Dio Tei oso yimapoo egeesee takaso, “Pita, odoo bakadio hedebe di oso no esigamoloso. ²⁰ Esiga no toboloso miyomoo meilesa dibolo di, bei ayo diba no hamapoo esiamo sibe,” diso.

²¹ Esemе Pitaye miyomoo meilesa dimapoo egeesee takaso, “Niyo odoo egee esigamo silesibo odoo ee aso. Esiga niba hamapoo ogo talame ka sibadeeyo?” diso.

²² Esemе diayo Pita mapoo nei egeesee takaso, “Ibada wiligi odoo taba Koneliyas Loum ha teli odoo gibadeli odoo oso iba diye diso. Koneliyas yo Godeeye goomoga goo tomo silame goomegeliso, osoloso yo Godee mapoo mesiliso. Osoloso Yu odoo susuga oso yo tekepo deliso. Esiga Godeeyo momaiye oso sibilesa Koneliyas mapoo takolone, Pita nayo Koneliyas mapoo Godeeyo to takee, diso. Esiga iyo no Koneliyas mapoo ido dilame ka simi,” diso.

²³ Osoloso diayo goo hagee taka koodobuloso, Pitaye diba o mosopoo gesi hedebe omapoo tilame ido palaso.

Osoloso diba omapoo tiesaloso, mi biamome Koneliyaseeye diye di odoo sabolo, tei telaga odoo abo Yopa mi mapoo debeli odoo sabolo Pita idoloso Yopa mi maga Kasaliya mi mapoo diyadeeso.

Pitaye Koneliyaseeyo moso kulodu Yu odoonee dimapoo Godeeyo to taka

²⁴ Diayo dileso eli domopoo tiesaloso biame hee oso Kasaliya mi mapoo dileso peledabaso. Koneliyas yo biame omapoo bolone, o soosoo susuga

sabolo, o odoo susuga sabolo, gilimadoloso balaga meleeso. ²⁵ Esem Pitaye Koneliyaseeyo moso kulodu gasibume, Koneliyaseeye Pitayo homo beiyomoo ebiso miyomoo tugusaloso yimapoo goomogalame balaboo tiaso. ²⁶ Esino Pitaye Koneliyaseeyo dee mapoo toloso yo tobudulone egeesee takaso, "No tebee, nayo a toowa doloso amapoo na gauwe. Bei, a mosoowe odoo," diso.

²⁷ Osoloso Pita dio Konelias dio to komo moso kulodu gadulone egeino, odoo bei mooloogoodoo egeiso. ²⁸ Esem Pitaye Yu odoonee oso mooloogoodoloso debei ogoloso dimapoo egeesee takaso, "Niba Yu odoowo tei gooleedoso. Esiga Yu odoo oso Yu odoonee sabolo hedebe doloso goo tomo silei tei. Osoloso Yu odoo oso Yu odoonee dibada moso kulodu palai tei deliso. Esino Godeeye mo howo opusomo doloso amapoo egeesee eligiso, 'Yu odoo ibolo osoloso Yu odoonee nibolo Godeeyo howo woola hedebe.' Esiga ayo Yu odoonee maga Godeeyo howo woola odoo hee tokenee dee takalai koo tobuo. ²⁹ Esiga niyo a ime, ayo nimapoo sibilei gowelee. Esiga niyo a hamapoo sibe dee taka goo eyo bei amapoo takee," diso.

³⁰ Esem Koneliyaseeye yimapoo nei egeesee takaso,

"A biame bakadio hedebe di poogoloso biame hee habe mapoo moso kulodu Godee mapoo takolone badebeiso. Esem haga booloogelega, odoo hee dugo heliye hohodi kaloso mo mudugiyopoo sibilesos tobudume egeiso. ³¹ Esem yayo amapoo egeesee takaso, 'Konelias nayo Godee mapoo takemelee goo ee yayo duso. Osoloso nayo bi mauwe odoo pidimelee Godeeye ogoloso goomogoso. ³² Esiga nayo epedee odoo abo Yopa mi mapoo diye, dee takee, diayo Saimon-Pita namapoo ido sibilame. Yo gala kolo sabolo tou teli odoo Saimonowo mosopoo badoso. O moso ee abei toowa palaga mapoo tegei moloso,' diso. ³³ Esem biame omapoo ayo odoo abo oso no hamapoo ido sibilame diye diso. Osoloso nayo hamapoo simi ogoloso a goomogo. Esiga iba hamapoo Godeeyo mudugiyopoo sibilesos mooloogoodoo hagee, to susuga Godeeye namapoo tenee goo ee imapoo takee dee taka, goo ee dulame ka sibadee," diso.

³⁴ Esem Pitaye to taka bei mooloogoolone egeesee takaso, "A epedee gooleedoso, Godeeye egei maga odoo susuga ma kulodu odoo heeso, odoo hee dagadi molo koo ogoso. ³⁵ Osoloso mi toowa hamapoo mi opusomo opusomo di ma

kulodu edebeeyo Godeeye goomoga goo tomo silone, Godee mapoo mesimo silesibili odo mapoo Godeeye goomegeliso. ³⁶ Esiga niba Godeeye Isalael odo dimapoo to tekepo tenee goo ee niba duso. To tekepo ee hagoso, Yesu Kelisoye odo susuga ma kulodu wiligi odo toowa taba doloso badoso. Esiga Yesu Keliso maga Godeebolo hedebe doloso mesiloso badeli goo ee imapoo teneeso. ³⁷ Osoloso Yonee odo howo oluguli oso to takolone, odo susuga dibada goo tokenee maga miligi pialoso howo ogusige, dee takoloso koodobume, Gelili maga bei mooloogooloso Yudiya mi toowa mapoo peledaba goo ee, niba olo gooleedooso. ³⁸ Osoloso Godeeye Yesu Nasalet odo hesialoso yimapoo Dio Tei sabolo osoloso kitulugu sabolo tenee, niba gooleedooso. Bei, Godeeye biame susuga yo pidilone yibolo badolone, yayo Yu odoowo mi susuga mapoo silone, tekepo goo susuga moodoogamo sileeso. Osoloso Saiten oso gibadeli odo susuga ee tekepo moodoogamo sileeso.

³⁹ Esiga diye di odo, iba Yesuye Yelusalem mapoo osoloso Yu odoowo mi abo mapoo goo susuga hagee tomo silee, iyo egeiso. Osoloso Yelusalem mapoo

debeli odo oso Yesu homo bulubo magoo ma dokodoo yoguso enigaloso woolooma, iyo egeiso. ⁴⁰⁻⁴¹ Esino biame bakadio poogoloso see biame hee mapoo Godeeye Yesu ta maga hogadiso. Osoloso Yesu yo ta maga hogabuloso silone odo susuga mapoo peledoboo dele. Esino hedebe Godeeye daga hoogoo iba hesialoso diye di odo imapoo Yesuye ta maga hogabuloso peledoboo demeleeso. Esemme yayo hogabuloso silee ogoloso, iyo yibolo silesibulone, wo sabolo howo sabolo nolone silesibiso. ⁴² Esiga Yesuye imapoo to kitulugu sabolo egeese takaso, 'Niyo odo susuga mapoo Godeeye to tekepo takomo silesibe diso. Osoloso Godeeye Yesu ayo odo susuga wedia sabolo, osoloso mi toowa hamapoo hagee do sabolo, goo midileiso,' diso. ⁴³ Osoloso daga hoogoo Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo susuga oso goo hamapoo tei takoo diso. Edebeeyo Yesu mapoo tei toga, Godeeye Yesu maga o goo tokenee hapoloso boobado bigileiso," diso.

Dio Tei oso Yu odoonee dimapoo daga meledaba goo

⁴⁴ Pita to osee takomolome, Dio Tei oso meilesi Pitaye to takomolome dulugamelee odo mapoo meledabaso.

45-46 Esemé Dio Tei oso kitulugu maga diayo to opusomo opusomo di ee kselone Godeeyo hu dokodoo poudooso. Esemé Yu odoo tei telaga Pitabolo sibadee oso goo hagee ogoloso diya howoogadooso. Bei, Godeeye Dio Tei Yu odoonee sabolo dimapoo teneeso.

Esemé Pitaye dimapoo egeesee takaso, ⁴⁷ “Bei, Godeeye Dio Tei imapoo tenee egee egeesi masi dimapoo ka teneeso. Esiga diayo howo olugulei edebeeyo hamaga takalaimé,” diso. ⁴⁸ Esemé Pitaye see egeesee takaso, “Niyo Yesu Keliso mapoo tei too goo ee eligilame, niba howo ogusige,” diso. Osoloso diba howo ogusigaloso, diayo Pita biame abo mapoo dibolo hodobo badoboso dilame goomogaso. Esemé Pitaye Yopa mapoo tei telaga odoo sabolo omapoo debeiso.

11

*Pitaye Yu odoonee dia goo ee
Yelusalem mapoo taka*

¹ Diye di odoo sabolo, tei telaga odoo Yudiya mapoo debeli sabolo, oso Yu odoonee oso Godeeyo to duloso tei too goo ee duso. ² Esiga Pitaye Yu odoonee sabolo badoboso, see Yelusalem mi mapoo wedi sibume, Yu odoo tei telaga odoo oso toso kitulugu sabolo yimapoo diya

takolone egeesee takaso, ³ “Bei kasi maga no Yu odoonee dia mosopoo dileso dibolo badolone wo ka nameleeyo? Goo egee tekeponee,” diso.

⁴ Esemé Pitaye goo susuga eyo bei medee dimapoo takolone bei mooloogolone egeesee takaso, ⁵⁻⁶ “A Yopa mi mapoo badolone Godee mapoo takolone badoboome, Godeeye mo howo opusomo diso. Goo egeesi ma kulodu egeino, dugo masi eyo pee mapoo tiso bagagisaloso kei ma dokodooga holomo sibumolome egeiso. Bi oso holomo sibumolome, ayo koola mapoo tobudulone egeino, dugo masi eyo kulodu gala opusomo opusomo di susuga, homo bakadio bakadio di oso dili sabolo, osoloso beliyeso kolo dili sabolo, gala seebee sabolo, osoloso só egeiso. ⁷ Esemé biame omapoo kei ma dokodooga toso amapoo egeesee takaso, ‘Pita nayo gala susuga hagee ma kulodu abo wooloso ne,’ diso.

⁸ Esemé ayo yimapoo nei egeesee takaso, ‘Haye, Lodee, a gala egeesi koo nali. Bei, nayo gala egeesi na ne doloso daga hoogoo tei magooso. Esiga ayo gala abo wooloso nalaimé,’ diso.

⁹ Esemé toso see nei egeesee taka, ‘Godee, ayo bi susuga tekepo di, bi egee see nayo tokenee dee na takee,’ diso. ¹⁰ Goo hagoso

peledaba bakadio hedebe doloso see kei ma dokodoo peleso osugoboodooso.

¹¹ Esem e haga booloogel-ega odoo bakadio hedebe di oso Kasaliya mi maga a agalame diye di odoo oso ayo tieli moso mapoo sibilesa peledabaso. ¹² Egeesi ma kulodu Dio Tei oso a Kasaliya mi mapoo dibolo dilei na ebi, dee takaso. Esem e tei telaga odoo 6 hamapoo buluma hagee molo oso abolo diso. Osoloso iba dileso Koneliyaseeyo moso kulodu hodobo paladeeso.

¹³ Esem e Koneliyaseeye Godeeyo momaiye oso moso kulodu peledoboome egei goo ee imapoo oposususo. Godeeyo momaiye oso yimapoo egeese takabu, 'Nayo odoo abo Yopa mi mapoo diyadee dee takee. Diayo dileso Yopa mi mapoo Saimon-Pita, a Koneliyas namapoo ido sibenabu. ¹⁴ Pita, ayo namapoo sibilesa nobolo, osoloso nee moso kulodu debeli odoo mapoo Godee maga gie badeli teli goo ee takalaiso,' dee takeme duso.

¹⁵ Esem e ayo dimapoo dileso to tekepo takalame bei mooloogoome, Dio Tei daga Pentikos biame mapoo imapoo meledaba egeesi masi oso dimapoo meled-abaso. ¹⁶ Esem e ayo Lodeeye to taka hagee gooleebuguso, yayo egeese takaso, 'Yone-eye niba howodeeso olu-

guso, esino niba hamamee Godeeyo Dio Tei oso sibilesa nimapoo kitulugu tenelaiso,' diso. ¹⁷ Esem e iyo daga Yesu Keliso mapoo tei teme, Godeeye Dio Tei imapoo teneeso. Egeesi masi diayo Yesu Keliso mapoo tei teme, Godeeye dimapoo Dio Tei ka tenee. Esiga ayo Godeeyo goo ee hamaga takalaime," diso.

¹⁸ Esino Yu odoo tei telaga oso Pitaye to taka duloso diayo kamanamelee omapoo poogooso. Esem e diayo Godeeyo hu dokodoo poudoolone egeese takaso, "Godeeye Yu odoonee mapoo osulu yamagooso, diayo dibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo bidiga toboloso gie badeli talame," diso.

Yu odoonee Antiyoka mi mapoo debeli odoo oso Lodee Yesu mapoo tei too goo

¹⁹ Sitiben woolooma biame omapoo tei tele poogoo odoo oso tei telaga odoo mapoo dala teneli goo oso toowa moodoome, tei telaga odoo susuga Yelusalem mi maga mi opusomo opusomo di mapoo kukulo diyadeeso. Diayo kukulo dulone odoo abo oso mi eli sage Ponesiya mi toowa mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso odoo abo Saiples mi te mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso odoo abo Antiyoka mi mapoo kukulo diyadeeso. Osoloso diba mi omapoo kukulo

dilesa dobolone, to tekepo Yesu Kelisowo goo hedebe Yu odoo dimapoo takomo silesibiso. ²⁰ Esino Yelusalem maga kukulo diyadee odoo ee ma kulodu Kulene odoo abo sabolo, Saiples odoo abo sabolo, Antiyoka mi mapoo sibilesa, Yu odoonee dimapoo Lodee Yesuwo goo takomo silesibiso. ²¹ Godeeyo kitulugu dimapoo molone, Yu odoonee oso dibada to mapoo tei toloso, dibada goo tokenee maga miligi pialoso Lodee Yesu mapoo bidiga dabaso.

²² Esemte tei telaga odoo Yelusalem mapoo debeli odoo oso Yu odoonee oso tei too goo ee duloso, Antiyoka mi mapoo Banabas diye diso. ²³⁻²⁴ Esiga Banabas odoo tekepo doloso badebeiso, yo tei too kibiya Dio Tei oso kitulugu toloso badebeiso. Osoloso yo Antiyoka mi mapoo dilesa badoboome, odoo susuga Godeeye pidi ogoloso, yo diya goomogaso. Esemte diba Lodee Yesu mapoo hedebe doloso dobolone, tei too kibiloso badalame, yayo dimapoo kokodo takaso. Esemte Banabaseeye to takomo silee diayo duloso to omapoo tei teme, tei too odoo bei moodooso.

²⁵ Esemte Banabas Talesas mi mapoo Solo esiamo diso. ²⁶ Yayo Solo ogoloso see Antiyoka mi mapoo ido simiso. Osoloso dugo hedebe ma kulodu obakadio tei

telaga odoo sabolo badolone, Godeeyo goo eligimeleeso. Esiga Antiyoka mi mapoo odoo susuga oso daga malalo takolone tei telaga odoo ee Kelisowo odoo deliso.

²⁷ Esemte Banabas dio Solo dio Antiyoka mi omapoo osee doboome, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo abo oso Yelusalem mi maga mi hamapoo sibadeeso. ²⁸ Esiga dima kulodu odoo hee, o hu Agabus, yayo dibolo sileeso. Esiga yayo Dio Tei oso kitulugu maga egeesee takaso, "Mi susuga mapoo dala goo oso siboga, nei nali bi mauwe pagalaiso," diso. (Esiga daga hoogoo goo hagoso Sisa-Kolodiyaseeye Loum mi toowa wiligi doloso badebei biame omapoo hodia goo toowa hageesi oso peledabaso.) ²⁹ Esemte Antiyoka mi mapoo debeli tei telaga odoo oso emegei Yudiya mi toowa mapoo debeli odoo ee pidilame molee mooloogooso. Egeesi ma kulodu bi bei odoo oso molee toowaso pidiso. Osoloso bi pepooko melee odoo oso molee pepookoso pidiso. ³⁰ Osoloso diayo molee ee toloso Banabas dio Solo dio dimapoo teneeso. Esemte diayo Yelusalem mi mapoo tei telaga wiligi odoo tebisa mapoo todiso.

12

Helodeeye tei telaga odoo dimapoo

dala tenee goo

¹ Biame omapoo Yu odoowo wiligi odoo taba Helodee-Agilipaye tei telaga odoo abo toloso dimapoo dala tenelone badebeiso. ² Egeeseelone yayo diye di odoo hee Yoneeyo emei Yemes toloso odoo mapoo tenelone, kaiya sage oso wooloome diso. Esem diayo Yemes wooloomaso. ³ Esem Yu odoo oso goo hagee ogoloso goomogolone tekepo dee takeme, Helodeeye odoo mapoo Pita onosee wooloomalame te doloso takeme, diayo Pita tooso. Goo moodoo hagee Isipi mi maga peegoo di ee gooleebugu wo nali biame mapoo ka moodoo. ⁴ Helodeeye goomogaso, Godeeye gababia wo nali biame ee daga dileso, odoo howo woola mapoo goo midiloso ka wooloomalame, Pita yo epedee neliga moso mapoo toosooso. Osoloso o ha teli odoo 16 gilimadoloso diayo Pita medee gibadebee, diso.

⁵ Esino Pita yo neliga moso ma kulodu badoboome, tei telaga odoo oso yo Godee mapoo takolone debeiso.

⁶ Helodeeye Pita neliga moso tegei ma kuloduga peegoo tamagoloso, odoo susuga eyo howo woola goo midilei biame godigi molome gesi omapoo, ha teli odoo bakadio oso Pita gitilone, Pitayo dee hodio sabolo, ha teli odoo eyo dee hodio

sabolo, ki ti oso tialogoo, osoloso ha teli odoo hee eyo dee sabolo, Pitayo dee sabolo, ki ti oso tialogoo doloso tiesaso. Osoloso ha teli odoo abo oso osulu miyopoo gidebeiso. ⁷ Esem epedee omapoo Godeeyo momaiye oso Pita mapoo sibilesa peledabaso. Esem gadeebugu oso neliga moso eyo kulodu gadee magoo meleeso. Osoloso Godeeyo momaiye oso Pita tidilone egeesee takaso, "Pita, no saga tebee," diso. Esem ki ti oso o dee sabolo ha teli odoo dibada dee sabolo tiegisamelee eyo mosoowe pidiga poogooso.

⁸ Esem Godeeyo momaiye oso Pita mapoo egeesee takaso, "No toboloso nee dugo kolaiyoga gidili ee boolooma doloso nee homo mapoo kali bi ke," diso. Esem Pitaye bi egee kalagaso. Osoloso momaiye oso Pita mapoo see egeesee takaso, "Nee dugo sage kaloso abolo sibe," diso. ⁹ Esem Pitaye Godeeyo momaiye sabolo neliga moso tegei debi gooboogoo ma kuloduga peegoo dulone, Pitaye goo hagee ogoloso gooleeso, Godeeye o howo opusomo doloso goo hagee ka ogo diso. ¹⁰ Diayo egeeseelone, Godeeyo momaiye sabolo osulu gidebeli odoo bakadio oso gidoboome, diba galagadiso. Esino diayo diba egele. Osoloso diba see ki biso moodoo osulu oso kisi hamameedee omapoo

dilesos tebisas molome, osulos egees eyo mosoowe yama-gooso. Esemes diba neligas moso mas kuloduga peegoo galagadilesos dumolome, Godeeyo momaiyes omapoo osugoboodoosos.

11 Esemes hamamees Pitayes goos omapoo ogolosos gooleedolosos eyo nediliyos egeesees takasos, "O, goos hagees teidoo. Esigas a epedees gooleedosos, Godeeyes o momaiyes ee amapoo sibe disos, yayos a Helodeeyos dees magas idolosos peegoo peledabalames. Esigas epedees Helodeeyes Yu odoowos mudugiyopoo a wooloomalaimes," disos.

12 Esemes yayos egeesees goolees sabolos Yonee-Makayos owees Meliyos mosopoo dilesos palasos. Mosos egees mas kulodus odoos susugas osos mooloogoodolosos dobolones Godees mapoo takemeleesos. 13 Esemes Pitayes dilesos osulos mapoo kalamadimes, mosos ee mas kulodus tou telis sobos obuos, o hu Lodas, yayos osulos mapoo odoos agayos kalamadias belesos agalames disos. 14 Yayos osulos yilames dulones dunos, Pitayos to dulosos gooleedolosos diyas goomogolones, osulos yilegas sees mosos kulodus gasibilees, odoos susugas mapoo egeesees takasos, "Pita osulos miyopoo tobudo!" disos.

15 Esinos odoos susugas osos to ee dulosos nei yimapoo egeesees takasos, "No boobadolones ka takos,"

disos. Esinos yayos goos egees takas koodobilegas osee takemeleesos. Esemes diyos egeesees takasos, "Egees Pitanees, esinos egees Godeeyos momaiyes Pita yos bali osos malaisos," disos.

16 Pita yos peegoo osee to-budulones osulos mapoo osee kalamadimeleesos. Esemes odoos susugas sibilees, osulos yimagolosos egeinos, Pita ogolosos diyas howoogadoosos. 17 Esemes Pitayes diba tos kesamelees koodobilames deesos wabisasos. Osolosos Godeeyes yos neligas mosos magas idolosos peegoo di goos ee dimapoo oposusos. Osolosos yayos sees egeesees takasos, "Tei telagas odoowos wiligis odoos tabas Yemes sabolos, tei telagas odoos abo sabolos mapoo goos hagees takees," disos. Esemes Pitayes tos hagees takolosos sees mi hees mapoo disos.

18 Gesikolodees mapoo has teli odoos Pita gidebeis osos Pita mauwes molo ogolosos goos diyas tiadolones ebigasos. 19 Esemes Helodeeyes o odoos sabolos Pita diyas esiasos. Esinos diyos Pita egeles poogoomes, sees wediges dilesos, Pita gidebeis odoos mapoo woosasos. Esemes yayos odoos abo mapoo takolones Pita gidebeis odoos ee piligis disos. Goos osos dilesos koodobumes, Helodeeyes Yudiyas mi poogolosos sees Kasaliyas mi mapoo badalames disos.

Helodee-Agilipayes ta

20 Esinos Helodees yayos Kasaliyas mi mapoo

badolone, Taya mosobia odoo sabolo, osoloso Saidon mosobia odoo sabolo, mapoo diya komonolone badebeiso. Esemé Taya mosobia odoo sabolo, Saidon mosobia odoo sabolo, mesiloso badalame Helodee sabolo to meilame, Helodee mapoo diso. Bei, diba Helodeeyo mi toowa mapoo nei nali ka teli. Bei, Helodeeye dimapoo kamana sabolo osee badoga, diayo nei talai hamaga takeeyaga, Helodeebolo to meilame sibadeeso. Osoloso diayo sibilesó Helodeeyo moso gibadeli odoo, o hu Balastus, sabolo emegei diso. Yo dibolo toboloso dibada goo ee Helodee sabolo to tekepo ka moodoolame.

²¹ Esemé Helodeeye dibolo to meilame biame magooso. Osoloso biame omapoo Helodeeye dibolo to meilame, yayo wiligi odoo taba oso kali dugo tekepo kaloso, wiligi odoo taba oso badeli debi mapoo biaso. Osoloso yayo badolone odoo susuga mapoo to takaso. ²² Yayo to taka koodobume, odoo susuga oso goomogolone to neligidi takolone, diso dimapoo egeesee takaso, “Odoo hagee Godeeye to kei masi keliso, yo edebeeyo to kei masi koo keli!” diso. ²³ Esino goo hamaga Helodeeye Godeeyo hu dokodoo poudile. Hedebe o hu ee dokodoo poudooso. Esemé Godeeyo momaiye

oso yimapoo paiye saga teneeso. Esemé seeso o su nadoloso taso.

²⁴ Esino tei telaga odoo oso Godeeyo to mi susuga mapoo takomo dime, odoo susuga oso to ee duloso to mapoo tei teme, tei telaga odoo bei moodooso.

²⁵ Esemé Banabas dio Solo dio Antiyoka mi mapoo tei telaga odoo oso molee mooloogoo ee tosibilesó, Yelusalem mi mapoo tei telaga wiligi odoo tebisa dimapoo teneloso, see Antiyoka mi mapoo wedi dulone diayo Yonee-Maka ido diso.

13

Banabas dio Solo dio diye di goo

¹ Antiyoka mi mapoo tei telaga odoo oso mooloogoodoloso, debei ma kulodu Godee maga to tolosó kokodo takomo silesibili odoo sabolo Godeeyo goo ee eligili odoo ee dibada hu hagosó: Banabas, osoloso Simiyon (o hu hee Nigele), osoloso Kulene odoo Lukiyas, osoloso Manayen (wiligi odoo taba Helodee dio hodobo kauwa), osoloso Solo. ² Diba nei teyuloso, Godeeyo hu dokodoo poudoolone do-boome, Dio Tei oso dimapoo egeesee takaso, “Banabas dio Solo dio idoloso tou ayo hesia ee talame diba diye dee takee,” diso. ³ Esemé diayo nei teyuloso dobolone, Godee mapoo takemelee

koodobuloso, Banabas dio Solo dio mapoo dibada deeso sigeso. Bei, diayo Godeeye kitulugu toloso o tou talame. Osoloso diba Godeeyo tou talame diye diso.

*Banabas dio Solo dio Saiples
mi te mapoo diye di goo*

⁴⁻⁵ Banabas dio Solo dio Dio Tei oso diye dee takeme, Selukiya mi omaga du toowa toloso Saiples mi te mapoo dulone, diba pidili odo Yonee-Maka idoloso diso. Diba sibilesa Saiples mi te mapoo mi hee eyo hu Salami mi mapoo du oluguso. Osoloso diayo mi omapoo dobolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso Godeeyo to takoo demeleeso.

⁶⁻⁸ Osoloso mi te omapoo osee silesibulone, mi hee Papos mapoo dileso peledabaso. Diba mi omapoo egeino, Yu odo hee googoo sabolo badoboome egeiso. O hu Bale-Yesu (o hu hee Guliki dia toso hedi Elimas). Yayo mi omapoo gamenee goo eligili odo badebeiso. Mi te eyo wiligi odo taba Selegiyas-Polus eyo odo. Mi te eyo wiligi odo taba yo goo goolee medee tekepo. Esiga yayo Godeeyo to dulame goomogolone, Banabas dio Solo dio ime simiso. Esino googoo gooleedoo odo Elimas yayo gowoolone, wiligi odo taba oso Godeeyo to duloso, Yesu mapoo tei talai goomegele. Esemeyayo Banabas dio Solo

dio Godeeyo to takeeyaga gowoolone hamaga takaso. ⁹ Esino biame omapoo Solo, o hu hee Polo, Dio Tei oso kitulugu toloso badolone, googoo gooleedoo odo Elimas yimapoo howo hooda tulugu bolone ¹⁰ egeese takaso, "No Saiteneeyo owolo! Nayo goo tekepo susuga mapoo ha teliso. Nayo biame susuga ma kulodu odo susuga mapoo wulo kukuliso. Esiga nayo Godeeyo goo maga tei goodee, ee see opusomo dee na see. ¹¹ Esiga epedee Godeeye no dala tenelaiso. Epedee no howo bakadio siloso molone, biame abo ma kulodu bi susuga agalaime," diso. Esemeyo biame omapoo neliga oso o howo mapoo gidiseme, o howo siso. Esemeyo odo heeso eli eligilame odo esiamo sileeso. ¹² Esemeyo wiligi odo taba oso Elimas mapoo goo moodoo ee ogoloso, yayo Lodee Yesu mapoo tei tooso. Bei, yayo Polo dio Banabas dio Lodee Yesuwo goo kitulugu sabolo eligi ogoloso howoodooso.

*Poloye Pisidiya mi Antiyoka mapoo
Godeeyo to taka*

¹³ Osoloso Polo sabolo, odo yibolo sibadee sabolo, Papos mi maga du toowa toloso abei toowa daloso see Pampiliya mi toowa mapoo sibilesa peledabaso. Mi toowa ma kulodu mi hu Pelega mapoo dibada du oluguso. Esemeyo biame

omapoo Yonee-Maka diba poogoloso see Yelusalem mapoo wedi diso. ¹⁴ Osoloso Polo dio Banabas dio Pelega mi maga see mili Pisidiya mi Antiyoka mapoo dileso peledabaso. Diba omapoo dileso dobolone, Yu odoowo hasali biame omapoo, diba howo gisilame, Yu odoowo howo gisili moso ma kulodu peleso bulumaso. ¹⁵ Esem howo gisili moso wiligi odoos tebisa oso Moseseeye eligi goo hogugu sabolo, osoloso Godee maga to tolosos kokodos takomos silesibili odoos oso hogugu goo sabolo, odoos susuga mapoo hesigasos. Osoloso see Polo dio Banabas dio mapoo egeesee takasos, "Emegei, niyo imapoo pidi to takalai mologa, takee," diso.

¹⁶ Osoloso Polo tobolosos diayos to kesamelee ee koodobilame o deesos wabisulone egeesee takasos, "Emegei, Isalael odoos sabolos, Yu odoonee Godee mapoo mesili odoos sabolos, niba mo to hagee dui! ¹⁷ Isalael odoos ibada Godeeye ibada amawe dios hesiasos. Osoloso diba Isipi mi mapoo doboome, Godeeye diba medee gibadebeisos. Esem Isalael odoos oso bei moodoosos. Esem Godeeye kitulugus sabolos Isipi mi maga diba gilimadolosos peegoo disos. ¹⁸ Osoloso diba dugos 40 ma kulodu miwe poogoo mapoo silesibilone, Godee mapoo diayos gowoolosos yimaga

miligi pialosos silesibisos, esinos Godeeye diba pegeles. ¹⁹ Esem Godeeye Keinens mi ma kulodu to opusomos opusomos di kesali 7 mosobias odoos susuga peegoo hasisos bugulosos, dibada mi peedees bugulosos, see o odoos Isalael odoos imapoo teneesos.

²⁰⁻²¹ Esem ibada amawes dios oso Isipi mi mapoo dobosos see mi hagee talames sibadees, dugos 450 poogoosos. Osoloso ibada amawes dios oso omapoo osee doboomes, Godeeye goo midili odoos hesiasos, diba gibadalames. Esinos hamamee Godee magas to tolosos kokodos takomos sili odoos Semuweleeyes badebeis biame omapoo Isalael odoos see goomogasos, diba gibadalais wiligi odoos taba talames. Esem Godeeye Benyamin eyo bala ma kulodu odoos hee Kiseeyo owolos Solo wiligi odoos tabalames hesiasos. Esem Soloyes dugos 40 ma kulodu Isalael odoowo wiligi odoos tobolosos badebeisos. ²² Esem Godeeye Solos gowoolone peegoo poogoosos. Osoloso see Yesiyos owolos Deibidiyes dibada wiligi odoos tabalames hesiasos. Esem Godeeye Deibidiyos goo magas egeesee takasos, 'Ayo Yesiyos owolos Deibidi mapoo ogolosos goomogosos. Bei, yayos ayo goomogos goo susuga ee talaisos.'

²³ Esigas Godeeye dagas hoogoo to takolosos magolones

13:17: Exo 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Num 14:34; Deut 1:31-32 **13:19:** Deut 7:1; Josh 14:1 **13:20-21:** Judg 2:16; 1Sam 3:20; 8:5, 19; 10:20-24 **13:22:** 1Sam 13:14; 16:12; Psa 89:20 **13:23:** 2Sam 7:12-16

egeesee takaso, 'Deibidiyo amawe dima kuloduga Isalael odoo dibada gie badeli pidili odoo sibileiso.' Esiga odoo ee olo simiso. Yo Yesu. ²⁴ Esino Yesu sibilega molome, daga Yoneeye sibilesa Isalael odoo susuga mapoo Godeeyo to takomo silone egeesee takaso, 'Niba goo su wuduloso nibada goo tokenee maga miligi pialoso howo ogusige,' diso. ²⁵ Osoloso Yoneeye o tou hoo pagalame dulone egeesee takomo sileeso, 'Niyo a odoo ogu deliyo? Godeeye hesia Keliso asonee. Esino yo ama hamamee sibileiso. Yayu kitulugu toowa ayo kitulugu yayo dagadi. Esiga a tekeponee, o homo bei mapoo gauwuloso o homo bi tigamagalai,' diso."

²⁶ Poloye see egeesee takaso, "Emegei, Eibalaham eyo amawe dio (Yu odoo) nibolo, osoloso Yu odoonee Godee mapoo mesili odoo, niba mo to dui! Gie badeli pidili goo hamaga to ee imapoo teneeso. ²⁷⁻²⁸ Esino Yelusalem mi mapoo debeli Yu odoo sabolo, dia wiligi odoo tebisa sabolo oso Yesu yo kibiya hoodo egele. Esiga diayo Yesu yo wooloomalame goomogaso. Osoloso diayo goo mauwe dilesa Paillet mapoo Yesu wooloomeye doloso tiasooso. Diayo goo hagee tomo silee ee Godee maga to toloso

kokodo takomo silesibili odoo oso daga hogugu sabolo teibaso. O, esiga goolee, Yu odoowo hasali biame susuga mapoo wiligi odoo tebisa oso, Yu odoowo howo gisili moso kulodu to hogugu ee hesigeliso. Esino diayo goo eyo bei kibiya gooleede. ²⁹ Esiga Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso Yesuwo goo mapoo taka goo susuga oso dilesa hosudoloso, diayo Yesu yo homo bulubo magoo dokodooga tomeilesa wulu ma kulodu magooso. ³⁰ Esino Godeeye yo ta maga see hogadiso. ³¹ Osoloso hamamee biame bei ee ma kulodu Yesu yo telega Gelili mi maga Yelusalem mi mapoo yibolo sibadee odoo dimapoo o su eligimo sileeso. Osoloso odoo egee bia oso diayo Yesu ta maga hogabuloso silee ogoloso goo ee, ibada odoo Yu bia odoo mapoo takomo ka siloso.

³²⁻³³ Esiga iyo to tekepo nimapoo tosimiso. Osoloso daga Godeeye ibada amawe dio sabolo to magoo goo oso yayo owolo Yesu ta maga see hogadi eyo goo maga epedee dibada amawe dio imapoo peledabaso. Esiga Sam booka ma kulodu, Sam bakadio mapoo Godeeye Yesuwo goo maga egeesee takooso,

'No mo holo deeso.

Epei ayo no moma deeso.'

³⁴ Osoloso Godeeye Yesu ta maga hogadiso. Esiga Godeeyo owolo Yesu see talaime. Goo hamaga Godeeye egeesee takaso,

'Ayo daga Deibidi mapoo to magoo sabolo tei pidili goo ee nimapoo tenelaiso,' diso.

³⁵ Osoloso Godeeye Sam hee mapoo egeesee takaso,

'Nayo hesia odoos eyo su midoo ma kulodu hunuleime,' diso.

³⁶ Esino Godeeyo to hagee Deibidiyo goo takele. Bei, Deibidiye Godeeyo tou susuga tomo siloso hosudolosoo taso. Esemee o su ee amawee dio midoosoo pee mapoo midoosoo. Osoloso o su omapoo huneso.

³⁷ Esino Yesu o su ee midoo ma kulodu molone hunule. Bei, Godeeye yo ta maga hogadiso.

³⁸⁻³⁹ Esiga emegei, niba iyo to hagee taka medee dui! Bei, Yesuye ta maga nibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Esino Moseseeye eligi goo oso nibada goo tokenee susuga hapalaimo. Esino edebeeyo Yesu mapoo tei toga, yo o goo tokenee susuga hapoloso, Godeeyo howo woola yo tekepo palaiso.

⁴⁰ Esiga niba mo to medee kibiya toloso tei too ma kulodu debbee. Niyo mo to medee tele poogooga, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoos oso taka goo hagosoo nimapoo sibileiso.

Bei, diayo Godeeyo booka mapoo hageesee hoguguso, ⁴¹ Godeeye egeesee takoosoo, 'Niyo debei domo omapoo ayo goo toowa moodoolaiso.

Esino niyo goo hagee ogoloso tei talaime.

Osoloso odoos heeso goo hageeyo bei nimapoo takooga,

niyo medee tei talaime.

Esiga mo to mapoo manali odoos niba goo hagee ogoloso howoogadalaiso.

Esino niba wedileiso,' diso."

⁴² Osoloso Poloye to takoloso koodobume, Polo dio Banabas dio howo gisili moso maga meiyadaga molome, odoos aboso sibileso dimapoo egeesee takaso, "Niba see hasali biame heeso niyo to taka goo hagee see medee takalame sibadee!" diso. ⁴³ Gooloogoo oso dileso koodobume, odoos susuga oso dia moso mapoo diyadeeso. Esemee Yu odoos abo sabolo, osoloso Yu odoonee oso, Yu odoowo Godee mapoo tei teli odoos abo sabolo, Polo dio Banabas dio diyadaga molome hamamee diyadeeso. Esemee Polo dio Banabas dio dimapoo egeesee takaso, "Niba Godeeye sooloo dolone pidili ee ma kulodu debbee," diso.

⁴⁴ Osoloso hasali biame heeso mosobia odoos susuga oso Godeeyo to Yesuwo goo maga taka ee dulame sibadeeso. ⁴⁵ Esemee Yu bia

oso odoo gooloogoo toowa ogoloso Polo dio Banabas dio mapoo diya kooso. Osoloso Poloye Godeeyo to takomolome, diayo tebisaloso, Polowo to su maga gamenee goo takoo doloso, diayo Polowo goo maga to tokenee takaso.

⁴⁶ Esino Polo dio Banabas dio ebilega to nei dimapoo egeesee takaso, "Godeeye to kitulugu sabolo imapoo taka, malalo nimapoo Godeeyo to Yesuwo goo ee takalaiso. Esino niyo gie badeli talai gowooso. Esiga iyo niba poogoloso see Yu odoonee mapoo Godeeyo to takomo silesibileiso. ⁴⁷ Bei, Godeeye o odoo yimaga to toloso kokodo takomo sili odoo hee maga Isalael odoo imapoo to kitulugu sabolo hageesee takaso,

'Ayo niba Yu odoonee dima kulodu gadeebugu masi badalame hesiaso.

Esiga niyo gie badeli goo ee mipoo toowa hamapoo debeli odoo susuga mapoo takomo dilame.'"

⁴⁸ Esememe Yu odoonee oso Poloye to taka duloso goomogolone, Lodeeyo goo taka ee tekepo diso. Osoloso dima kulodu Godeeye gie badalame hesia odoo susuga oso tei tooso.

⁴⁹ Esememe mi omapoo odoo susuga oso Godeeyo to ee dulugamo diso. ⁵⁰ Esino Yu odoo oso Polo dio Banabas

dio dimapoo heiga toowa molone, diayo dilesio Godee mapoo mesili Yu sobonee hu toowa too sabolo, osoloso mosobia eyo wiligi odoo tebisa sabolo, oso kamanalame Polo dia goo maga dimapoo gamenee takaso. Esememe diayo Polo dimapoo dala teneloso mi omaga peegoo hasiso buguso. ⁵¹ Egeeseme Polo dio Banabas dio see Ikoniyum mi mapoo dilame dobolone, diayo wudu taka eligilone, Godeeye diba poogolone dimapoo dala tenelaiso dolone, dia homo mapoo basago tidadoo Yu odoowo howo woola mapoo taso. ⁵² Esino tei telaga odoo diba Dio Tei oso kitulugu toloso dobolone, diya goomogaso.

14

Polo dio Banabas dio Ikoniyome mi mapoo debei

¹ Ikoniyum mi mapoo Polo dio Banabas dio Yu odoowo howo gisili moso mapoo Godeeyo to takalame palaso. Omapoo diayo to kitulugu sabolo Yesuwo goo taka duloso, Yu odoo susuga sabolo, osoloso Guliki odoo susuga oso, Lodee mapoo tei tooso. ² Esino Yu odoo abo oso Poloye Yesuwo goo taka talai gowoolone, Yu odoonee dimapoo Polowo goo ee gamenee takomo silesibiso, Yu odoonee oso tei telaga odoo mapoo kamanalame. ³ Esino ee ma

kulodu, Polo dio Banabas dio Ikoniyo me mapoo biame kolopo sage debeiso. Diba omapoo dobolone ebilega, Godeeye sooloo dolone pidili eyo goo ee odo mapoo takolone debeiso. Esem ebeeyo dibada to mapoo tei talame, Lodeeye Polo dio Banabas dio mapoo goo toowa opusomo opusomo di talame kitulugu teneeso. ⁴Egeeseeme mosobia ma kulodu odo abo oso domo pee toowa meleeso. Odo abo oso diye di odo Polo dibolo tooboo, osoloso odo abo oso Yu odo sabolo tooboo diso. ⁵Osoloso ee ma kulodu Yu odo sabolo tebisa, Yu odoonee sabolo, osoloso Yu odo sabolo, osoloso dibada wiligi odo tebisa sabolo, Polo dimapoo yoso enigaloso wooloomalame to tekepo moodoso. ⁶⁻⁷Esem Polo dio Banabas dio to hagee duloso Likaoniya mi toowa mapoo kukulo diso. Osoloso omapoo kukulo dileso dobolone, Listala mi sabolo, osoloso Delebe mi sabolo, osoloso mi pepuso abo sabolo omapoo Yesuwo goo maga to tekepo takomo silesibiso.

Polo dio Banabas dio see Listala mapoo dileso de-bei

⁸Osoloso Listala mi ee ma kulodu odo hee oweeye soomagolone homo bidiga magoo sabolo soomagooso. Esiga yo koo sili. ⁹Esino yo badolone Poloye Godeeyo to takomolome medee dulone

badebeiso. Poloye odo homo bidiga magoo mapoo bolone gooleeso, yayo tei toso, Godeeye yo tekepo palame, diso. ¹⁰Osoloso Poloye yimapoo to neligidi egeese takaso, "No tebee!" diso. Esem yo toboloso sileeso.

¹¹Esino odo mooloo-goodoo oso Poloye odo tekepo moodoo ogoloso to neligidi takolone Likaoniya toso egeese takemeleeso, "Ibada godeeye odo masi poloso kei ma dokodooga imapoo ka simidoo," diso. ¹²Egeeseelone diayo Banabas yo dibada gamenee godee toowa Sus hu hediso. Osoloso Polo yo gamenee godee hee Sus o to tosili odo Helemes hu hediso. Bei, Poloye biame susuga to takomo sileeso. ¹³Esino mosobia odo dia godee Sus eyo tei moso ee mosobia beele peegoo eyo tegei meleeso. Esiga Sus godeeyo tei moso wiligi odo taba oso bulumakau be hu sabolo, palapalawa sabolo, toloso sibilesos beele osulu mapoo maso. Bei, yibolo osoloso mosobia odo sabolo goomogaso, Polo dio Banabas dio mapoo goomogolone, be hu woolame. Bei, diayo goolee Polo diba godee bele dolone.

¹⁴Esino Polo dio Banabas dio goo hagee duloso diayo gowe goo ee odo mapoo eligilone dibada dugo tologo buguso. Osoloso odo ma kulodu hoguo silesibulone

to neligidi egeesee takomo silesibiso, ¹⁵ “Emegei, niyo kasi maga goo hageesi imapoo ka moodala? Bei, iba mi odoo, niba egeesi masiso. Esiga iyo nimapoo to tekepo teneeso, niyo gamenee godee ee poogoloso see gie badeli Godee mapoo tei talame. Bei, yayo kei sabolo, osoloso mipoo sabolo, osoloso abei sabolo, osoloso bi susuga ee ma kulodu egee molo sabolo moodooso. ¹⁶ Osoloso Godeeye daga edebeeyo diso goomoga goo tomo silesibume, ogoloso hamaga takele. ¹⁷ Esino niyo ee ma kulodu doboome, Godeeye yayo sooloo dala goo ee eligilone, kei ma dokodooga howo teneliso, osoloso nei nali bi segei oso tekepo palame pidiliso. Osoloso nimapoo nei nali bi toowa teneloso, see nimapoo goomoga teneliso. Esiga Godeeye eyo nediliyo o goo yilige bugulone goo susuga hagee nimapoo teneliso,” diso. ¹⁸ Polo dio Banabas dio to hagee takeme, mosobia odoo oso bulumakau be hu wooloso goomoga dimapoo tenelame seme, Polo diayo hamaga takeme, diba hegi moodooso. Esino dimapoo tenele.

¹⁹ Esino Yu bia odoo abo Pisidiya mi Antiyoka maga, osoloso Ikoniyum maga sibadeeso. Diayo sibilesos mosobia odoo oso kamanalame, Polowo goo maga gamenee takaso.

Eseme odoo aboso kamanaloso, Polo yo yoso enigaloso, mosobia peegoo gisibado dilesos magooso. Eseme diayo Polo yo olo woolooma gooleeso. ²⁰ Esino tei telaga odoo oso Poloye tiamelee mapoo dilesos mooloogoo doloso doboome, Polo yo hogabuloso tabaso. Eseme hodobo mosobia ma kulodu wedi sibadeeso. Osoloso biame hee mapoo Polo dio Banabas dio Delebe mi mapoo diyadeeso.

Polo dio Banabas dio see Siliya mi

Antiyoka mapoo wedi di

²¹⁻²² Polo dio Banabas dio see Delebe mi mapoo to tekepo takomo silesibume, odoo susuga oso tei tooso. Osoloso diba see Delebe mi maga see mi abo Listala sabolo, osoloso Ikoniyum sabolo, osoloso Pisidiya mi Antiyoka mapoo tei telaga odoo see tobu Godeeyo to sabolo pidimo silesibilame diso, diayo tei too ma kulodu dobolone kibiya dabalame. Egeeseelone diayo egeesee takomo silesibiso, “Tei tolosos badalai goo ee diya kodia. Esiga tei telaga odoo oso dala ma kuloduga Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gasibileiso,” diso. ²³ Osoloso Polo dio Banabas dio oso sosee susuga mapoo wiligi odoo tebisalame hesigamo diyadeeso. Osoloso nei teyulosos dobolone, diba Lodeeyo dee mapoo magalame Godee mapoo takeliso. Bei, diba

14:16: Diye 17:30 **14:17:** Jer 5:24 **14:19:** Diye 17:13; 2Kol 11:25

14:21-22: Diye 15:32; 1Tes 3:3

Lodee mapoo tei tooso.
 24-25 Osoloso diba Pisidiya mi maga see Pampiliya mi Pelega mapoo sibadeeso. Omapoo Godeeyo to takoloso koodobuloso see Ataliya mi mapoo mouso.

26 Osoloso Ataliya mi maga du toloso see Siliya mi Antiyoka mapoo soowaso. Osoloso mi hamapoo daga tei telaga odo oso Polo dio Banabas dio diba toloso, mi abo mapoo Godeeyo to takomo diye dolone egeesee takaso, "Godeeye niba sooloo dolone pidiye dee," diso. Esem diayo Godeeyo to olo toloso mi abo mapoo dileso siloso tou hosudoome, see wedi sibilesos dibada mi Antiyoka mapoo peledabaso.

27 Osoloso Polo dio Banabas dio sibilesos Antiyoka mapoo peledoboloso tei telaga odo susuga gilimadoloso hodobo goologoodooso. Osoloso diayo Godeeyo to toloso mi susuga mapoo takomo silone, diayo goo tomo sileeme, Godeeye diba pidi goo ee odo mapoo oposusoso. Osoloso Godeeye Yu odoonee oso tei talai osulu yamagoo goo sabolo oposusoso.

28 Osoloso koodobuloso Polo dio Banabas dio tei telaga odo sabolo mi omapoo biame kolopo sage debeiso.

15

Yelusalem mapoo Yu odoonee

dia goo maga to mou

1 Osoloso egeesi ma kulodu, odo abo oso Yudiya mi maga Antiyoka mi mapoo sibilesos, Yu odoonee tei telaga odo mapoo eligilone egeesee takaso, "Niba Moseseeye imapoo kolo koolai goo eligi, ee dedelega poogooga, niba gie badeli talaime," diso. 2 Esem Polo dio Banabas dio eligi hagee duloso gowoolone dibolo toso diya agadigaso. Egeeseme sosee odo oso Polo dio Banabas dio, osoloso tei telaga odo abo sabolo, toloso Yelusalem mapoo diye diso, diayo dileso diye di odo sabolo, osoloso Yelusalem sosee eyo wiligi odo tebisa sabolo, goo hamaga to medee meilame.

3 Diba sosee odo oso diye deme diyadolone, Ponesiya mi maga osoloso Samaliya mi maga diyadeeso. Omapoo diyadolone, sosee odo susuga mapoo Yu odoonee oso dibada gamenee godee poogoloso, see Yesu mapoo tei too goo ee oposusoso. Esem tei telaga odo susuga oso goo hagee duloso diya goomogaso. 4 Esiga diayo sibilesos Yelusalem mapoo peledoboome, sosee yo wiligi odo tebisa sabolo, osoloso tei telaga odo susuga oso diba ogoloso diya goomogaso. Esem Polo dio Banabas dio Godeeye dimaga tou too goo ee oposusoso.

5 Esino tei telaga odo abo

Pelisi odoo gooloogoo ma kuloduga tebisaloso egeesee takaso, “Niyo Yu odoonee tei telaga odoo mapoo to kitulugu sabolo takee, ‘Diba odoo heeso dibada kolo kooloso Moseseeye eligi goo ee deede,’ dee takee,” diso.

⁶ Egeeseeme diye di odoo sabolo, sosee wiligi odoo tebisa sabolo, to hagee eyo bei medee to meilame hodobo mooloogodooso. ⁷ Biame sage ma kulodu goo hagee to moumeleso Pitaye toboloso egeesee takaso, “Emegei niba goolee! Daga Godeeye nima kuloduga, ayo Yu odoonee mapoo to tekepo takomo dilame, a hesiaso. Esem diayo amaga Godeeyo to duloso tei tooso. ⁸ Esem Godee, odoo sooloo ma kulodu egeli oso Yu odoonee oso tei too goo hagee ogoloso, tekepo diso. Bei, yayo goo hagee tei dolone, Dio Tei ee imapoo tenee egeesi masi dimapoo teneeso. ⁹ Esiga Godeeyo howo woola mapoo iba Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo opusomonee. Esiga diayo tei teme, Godeeye dibada goo tokenee hapoloso boobado buguso. ¹⁰ Niyo Yu odoonee oso Moseseeye eligi goo ee dadalame pupu maga niyo Godeeye kamanalai goomogolo? Niyo egeeseega, niyo dimapoo hegi bi masi kadalame teneeso. Osoloso ibolo ibada amawe dio sabolo hegi bi masi ee

kadalai tebilena. ¹¹ Esino iba tei toso, ibada Lodee Yesuye imapoo sooloo dolone pidi maga gie badeli tenee ee. Egeesi maga Yu odoonee sabolo eli hedebe omaga gie badeli ka toso,” diso.

¹² Esem gooloogoo toowa oso Pitayo to duloso to mauwe bulumaso. Osoloso diayo to mauwe bulumume, Polo dio Banabas dio Yu odoonee ma kulodu silone, Godeeye dimaga goo toowa opusomo opusomo di moodoo goo ee dimapoo oposususo. ¹³ Diayo oposusu koodobume, see Yemeseeye toboloso egeesee takaso, “Emegei, mo to dui! ¹⁴ Saimon-Pitaye imapoo olo takaso, Godeeye daga malalo yayo sooloo dala goo Yu odoonee mapoo eligiso. Esiga Godeeye Yu odoonee dima kuloduga odoo abo yayo owolo dalame hesiaso. ¹⁵ Esiga goo hagoso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso taka to sabolo tobuoso. Bei, Godeeyo to booka mapoo Godeeye to taka hogugu egeesee moloso,

¹⁶ ‘Goo hagee koodobuoga, a see wedi sibileiso. Bei, wiligi odoo Deibidiye gibadebei mi goo ee moso egeesi masi guodobuloso moloso.

Esino ayo sibileso moodooloso see tobu tegelaiso.

17 Egeeseega odoo susuga sabolo, osoloso Yu odoonee ayo hesia sabolo, oso Godee amapoo sibileiso.

18 Esiga odoo abo oso goo hagee gooleedalame Godeeye daga hoogoo takaso.'

19 Esiga Yu odoonee Godee mapoo gie tei too odoo oso, Moseseeye eligi goo ee dadalame pupu maga iyo hegi goo dimapoo tenelai, a koo goomogoso. 20 Esino iyo wulo to hogugu ono Yu odoonee dimapoo tenelone egeesee takalaiso, 'Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Bei, nali bi egee Godeeyo howo woola olo tokenee paso. Osoloso odoo hee mapoo goo heli na te. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne,' diso. 21 Esiga Yu odoonee diba kibiya goo hagee dodolone dabalai tekepo. Bei, daga hoogoo Yu odoo oso mi susuga ma kulodu diayo howo gisili moso mapoo goo egeesi na teye dolone woola olo takaso. Bei, diayo Moseseeye tei hogugu ee hasali biame susuga mapoo odoo mapoo olo hesigaloso eligiliso," diso.

Yu odoonee tei telaga odoo mapoo to hogugu tenee

22 Osoloso diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso

tei telaga odoo susuga oso goomoga magoloso odoo abo toloso, Polo dio Banabas dio see Antiyoka mapoo diye diso. Egeeseelone diayo wiligi odoo mooloogoodoo ma kuloduga odoo bakadio Yudas-Balasabas dio osoloso Sailesi dio hagee hesigaso. 23 Esemme diayo hodobo Antiyoka mapoo diyadulone to hogugu hagee toloso diyadeeso:

Esiga emegei, iba diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, to hagee ka hoguga. Esiga iyo to hagee Yu odoonee tei telaga odoo susuga Antiyoka mapoo, osoloso Siliya mapoo, osoloso Kilikiya mapoo debeli odoo nimapoo ka hoguga.

24 Esiga ibada mooloogoodoo ma kuloduga odoo abo oso dileso nimapoo to abo takeme, niyo goo tiadoo goo ee iba duso. Esino iyo dimapoo to takeme ka moodele. 25-27 Esiga iba see Polo dio Banabas dio see nimapoo wedi diye deeso. Bei, odoo hagee bia Lodee Yesu Kelisowo goo mapoo dibada su tenelai koo goweli. Egeesi ma kulodu iyo goomoga maga ibada mooloogoodoo ma kulodu Yudas sabolo, Sailesi sabolo, Polo dio Banabas dio dibolo diye dalame, iyo diba hesiaso. Esiga diayo nimapoo sibileso to hedebe iyo hogugu hagee

takalaiso. ²⁸ Bei, iba Dio Tei sabolo goo goolee olo hedebe doloso magooso. Esiga iyo nimapoo hegi hee tenelaime. Esino niba wulo goo hedebe hagono deede. ²⁹ Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne. Osoloso odoo hee mapoo goo heli na te.

Niba goo hagee telega dogo, niba tekepo dabalaiso. Epe-ee emegei, ibada to oso.

³⁰ Esiga odoo hagee bia oso to hogugu hagee toloso, Yelusalem maga see Antiyoka mi mapoo diyadeeso. Osoloso diba Antiyoka mapoo dileso peledoboloso, tei telaga odoo susuga gilimadoloso, to hogugu ee dimapoo teneeso. ³¹ Esem Antiyoka tei telaga odoo oso pidi to hogugu hagee hesigaloso diya goomogaso. ³² Osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo Yudas dio Sailesi dio oso, tei telaga odoo mapoo diayo tei too kibilame pidi to takaso. ³³ Osoloso biame abo Antiyoka mapoo doboso, tei telaga odoo oso Yudas dio Sailesi dio see Yelusalem mapoo medee obeeyamo wedi diyadeeye diso. ³⁴ [Esino Sailesi yo Yudas bolo Yelusalem mapoo wedi dile, esino yo An-

tiyoka mapoo badebeiso.]* ³⁵ Esem Polo dio Banabas dio Antiyoka mi mapoo osee dobolone odoo abo sabolo, Godeeyo to Yesuwo goo maga takolone debeiso.

Polo dio Banabas dio domo pee

³⁶ Hamamee biame heeso Poloye Banabas mapoo egeesee takaso, "Iba see wedi dileso, iyo daga Lodeeyo to takomo di mi pepuso susuga ee ogogomo dimo. Bei, tei telaga odoo mi omapoo egee do ee ayo diya gooleega, iyo dileso diba agalai, a goomogo," diso. ³⁷ Esino Banabaseeye Yonee-Maka dibolo ido dilame goomogaso. ³⁸ Esino Polo yo Yonee-Maka diayo ido dilei tekeponee diso. Bei, diayo daga di ma kulodu Yonee Maka hesiano, yayo o tou dibolo tele poogooso. Bei, Yonee Makaye diba poogoloso Pampiliya mi maga diso. ³⁹ Esem Polo dio Banabas dio toso diya agadigameleso, hodobo silesibi maga domo puloso diyadeeso. Esem Banabaseeye Yonee-Maka idoloso du toowa maga Saiples mi te mapoo soowaso. ⁴⁰ Esem tei telaga odoo oso Poloye Sailesi ido dilame hesime egeesee takaso, "Diye, Lodeeye niba sooloo dolone pidiye dee," diso. ⁴¹ Esem diayo dileso Siliya mi sabolo, osoloso Kiliya mi sabolo, omapoo tei

* **15:34:** To hagee odoo abo oso taka, "Lukaye hogugu," dee takeliso. Esino odoo abo oso taka, "Lukaye hogugule, odoo heeso hamamee hogugu," dee takeliso.

15:37: Diye 12:12, 25 **15:38:** Diye 13:13; Kol 4:10

telaga odoo mapoo Godeeyo to takomo silesibume, diayo to ee duloso, diayo tei too kibiyaso.

odoo bei moodoolone, sosee susuga ma kulodu odoo susuga oso tei too kitulugu sabolo debeiso.

16

Timotiye Polo dio Sailesi dibolo di goo

¹ Polo dio Sailesi dio Delebe mi mapoo dilesos peledoboloso, see Listala mi mapoo dilesos egeino, tei too odoo hee badoboome egeiso, o hu Timoti. Timotiyo o wee ee tei too Yu sobo. Esino ama ee Guliki odoo. ² Osoloso tei telaga odoo oso Listala mi mapoo debeli sabolo, Ikoniyum mi mapoo debeli sabolo, oso takolone Timotiyo odoo medee tekepo dee takeliso. ³ Egeesi ma kulodu Poloye Timotibolo silame goomogaso. Esino Yu odoo susuga omapoo debei oso, Timotiyo ama ee Guliki odoo doloso gooleedooso. Esiga Poloye Yu odoo goomogalame, Yu odoowo adaga dia goo ee dodolone Timoti idolosos kolo koosos.* ⁴ Esem Polo diayo diye di odoo sabolo, osoloso sosee wiligi odoo tebisa sabolo, oso Yelusalem mapoo to hogugu ee odoo susuga oso dadalame mi susuga mapoo to hogugu hagee takomo silesibiso. ⁵ Esem biame susuga ee ma kulodu odoo aboso tei teme, tei telaga

Godeeye Polo Makedoniya mi mapoo diye di

⁶ Poloye o odoo abo sabolo dilesos Asiya mi toowa mapoo Godeeyo to takalai, Dio Tei oso hamaga takaso. Esiga diayo dulone Piligiya mi ogo, osoloso Galesia mi ogo doloso domo omaga diyadaga meleesos. ⁷ Osoloso diayo Misiya mi koola mapoo sibilesos peledoboloso, see Bituniya mi mapoo dilame seme, Yesuwo dio oso hamaga takaso. ⁸ Esiga diba Misiya mi dagadilesos see Tolowasee mi mapoo mouso. ⁹ Diba Tolowasee mi mapoo sibilesos, gesi domopoo Polowo howo opusomos doloso, Makedoniya mapoo badeli odoo egeiso. Odoos oso yimapoo howolone egeesee takaso, "No abei dalosos Makedoniya mi hamapoo sibilesos iba pidi," diso. ¹⁰ Polowo howo opusomos doloso melee koodobulosos hamamee, iba Makedoniya mi omapoo dilame mopoodos doosos. Egeesi ma kulodu, Godeeye iba Makedoniya odoo dimapoo to tekepo takomos diye dolosos taka goo ee iba gooleedoosos.*

16:1: Diye 14:6; 2Tim 1:5 **16:2:** Pil 2:19-22 * **16:3:** Yu odoowo howo woola mapoo, Timotiyo Yu odoo. Bei, o wee Yu sobo. Esiga Yu odoowo adaga dia goo ee dodolone, Timoti o kolo koolai tekepo diso. **16:4:** Diye 15:23-29 **16:6:**

Diye 18:23 * **16:10:** Polobolo Makedoniya mi mapoo diyadee odoo hagosos Sailesi, Timoti, osoloso Luka (Lukaye Diye Di Odoo booka hagee hogugusos).

Lidiyaye tei too goo

¹¹ Iba du toowa toloso Tolowasee mi poogoloso, Samoteleisee mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, biame hee mapoo Neyapolisi mi mapoo soowaso. ¹² Osoloso iba see abaga mili Pilipai mi mapoo diso. Mi hagee Makedoniya mi eyo kulodu mi toowa hee hagoso. Loum odo sabolo mi hamapoo debeliso. Osoloso iba biame abo mi hamapoo debeiso.

¹³ Osoloso iba Yu odoowo hasali biame mapoo mosobia beelee peegoo dileso howo palaga omapoo meiyadeeso. Bei, Yu odo omapoo howo gisilei malaiso doloso, iba gooleedooso. Esem eiba omapoo meilesosobo abo sabolo mooloo-goodoloso omapoo dobolone dimapoo to takemeleeso. ¹⁴ Diayo to ee dulone debeima kulodu Tayatila mi mapoo badeli sobo hedebe badebeiso, o hu Lidiya. Soboyo o dugo tia bige odo abo mapoo nei sabolo teliso. Osoloso yayo Yu odoowo Godee mapoo tei toloso mesiliso. Osoloso Poloye to takomolome, Godeeye sobo hagoso Polowo to mapoo medee tei talame pidiso. ¹⁵ Osoloso yibolo o mosokulodu mapoo debeli odo sabolo howo ogusigaso. Osoloso yayo iba o mosoma kulodu gilimadolone egeesee takaso, "Niyo a Lodee mapoo tei too sobo daga, niba dileso

mo moso ma kulodu debee," diso. Esem eiyayo egeesee takeme, iba o mosoma kulodu peleso debeiso.

Polo dio Sailesi dio neliga moso mapoo toosoo goo

¹⁶ Biame heeso iba howo gisilame howo palaga magadiyadaga meleeno, odo heeyo tou teli sobo oso iba eli domo tugodooso. Osoloso sobo hagoso sa holo oso yimapoo polome, goo peledabalai odo mapoo olo malalo takomo siliso. Yayo egeeseemo silone, o gibadeli odo tebisa eyo molee toowa teliso. ¹⁷ Osoloso sobo hagoso ima hamamee sibulone, to neligidi egeesee takomo sileeso, "Odo hagee bia dokodoo badeli Godeeyo tou teli odo oso, esiga diayo epei gie badeli talame ka takomo siloso," diso. ¹⁸ Yayo biame susuga ma kulodu osee takomo siliso. Osoloso yayo osee takomo sileeme, Poloye diya gowoolone, bidi ogolone sa holo o kulodu pala omapoo egeesee takaso, "Ayo Yesu Kelisowo hu maga namapoo ka taka, no yimaga peegoo gadi!" diso. Esem epedee omapoo sa holo oso yimaga peegoo gadiso.

¹⁹⁻²⁰ Esem sobo ee gibadeli oso diayo molee teli eli pee ogoloso, sibilesi, Polo dio Sailesi dio toloso gamalee odo mapoo iyado diso. Diayo Polo dio Sailesi dio iyado dileso mosobia domo woola mapoo holoogoloso Loum

gamalee odoo dimapoo egeesee takaso, "Odo hagee bia Yu odoo. Esiga diayo ibada mi hamapoo goo tiadili goo eligimo silesibo. ²¹ Esiga diayo eligi goo oso Loum odoo ibada adaga dia tei goo sabolo koo tobuo. Esiga Loum odoo iyo diayo eligi goo ee talai tekeponee," diso.

²² Egeeseelone mosobia odoo susuga oso Polo dio Sailesi dio diya goweso. Esem gamalee odoo oso dibada odoo mapoo Polo dio Sailesi dio dia dugo ee tologo buguloso, tigamagoloso homoso weeye, diso. ²³ Osoloso gamaleeyo odoo oso diba neligidi wooloogaloso, neliga moso ma kulodu huyasooso. Osoloso diayo neliga moso gibadeli odoo mapoo egeesee takaso, "Medee gibadebee," diso. ²⁴ Esem yayo egeesee taka duloso, neliga moso gibadeli odoo oso moso kulo hoduu osulu kisi ee yamagoloso, Polo dio Sailesi dio moso kulodu iyado dilesa, dibada homo homo ou soduga ma kulodu galaga dilesa kiso kisiso.

²⁵ Esem gesi domo mapoo Polo dio Sailesi dio oso Godee mapoo takolone dobolone, yimapoo goomogolone kosaia poulone debeiso. Esem mesiya neliga moso tegei ma kulodu debeli odoo abo oso duso. ²⁶ Esem epedee omapoo mibia toowa saga simi oso neliga moso halabuso. Egeeseeme neliga moso osulu susuga yiliga

magoso. Osoloso ki ti oso neliga moso ma kulodu debeli odoo tiegisa ee eyo pidiga poogoloso mouso. ²⁷ Egeesi ma kulodu neliga moso gibadeli odoo oso toboloso egeino, neliga moso osulu susuga yiliga magoloso molome egeiso. Egeesi ogoloso yayo goolee, neliga moso ma kulodu debeli odoo susuga kukulo didoo doloso, kaiya toloso eyo nediliyo wooloomalame siso. ²⁸ Esino Poloye neligidi takolone egeesee takaso, "No nediliyo na wooloome! Iba susuga hagee doso!" diso.

²⁹ Esem neliga moso gibadeli odoo oso o odoo yimapoo keme tosibe, diso. Esem yayo keme toloso neliga moso kulodu hoguo dilesa, obulone kikiliga sabolo Polo dio Sailesi dio dibada homo beiyomoo ebiso miyomoo tugusaloso balaboo tiaso.

³⁰ Osoloso yayo Polo dio Sailesi dio peegoo iyado dilesa dimapoo egeesee takaso, "Wiligi odoo, ayo ogo goo toga, gie badeli ka talaiyo?" diso.

³¹ Esem Polo dio Sailesi dio yimapoo egeesee takaso, "No Lodee Yesu mapoo tei te! Egeeseega no gie badeli talaiso. Esiga nobolo osoloso nee moso kulodu debeli odoo oso Lodee Yesu mapoo tei toga, niba gie badeli talaiso," diso. ³² Esem yayo Polo dio Sailesi dio o mosopoo ido diso. Esem diayo yibolo

osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo mapoo to tekepo Lodeeyo goo maga takaso. ³³ Esemе gesi omapoo neliga moso gibadeli odoo oso Polo dio edebeeyo wei oso kolo koogoo ee howo hapooso. Osoloso omapoo Polo diayo neliga moso gibadeli odoo sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo, howo ogusigaso. ³⁴ Diba howo ogusime, neliga moso gibadeli odoo oso Polo dio Sailesi dio o mosopoo iyado dilesos nei teneeso. Osoloso yibolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo, diayo Godee mapoo tei too goo maga diya goomogaso.

³⁵ Osoloso gesikolo gamalee odoo oso dibada odoo ee neliga moso gibadeli odoo mapoo diye dolone egeesee takaso, "Polo dio see peegoo tamagee," diso. Esemе diayo dilesos neliga moso gibadeli odoo mapoo Polo dio peegoo tamagalame, gamalee odoo oso taka to ee yimapoo takaso. ³⁶ Esemе neliga moso gibadeli odoo oso to hagee duloso dilesos, Polo mapoo egeesee takaso, "Gamalee odoo oso takolone niba diyena, esiga niba medee diyadee," diso.

³⁷ Esino Poloye gamalee odoo oso diye di odoo mapoo dilesos egeesee takaso, "Nibada wiligi odoo tebisa oso ibada goo ee medee midile. Egeesee lone diayo nimapoo kitulugu teneme, niyo iba odoo howo woola mapoo wooloogaso. Esiga diba

Loum mi toowa mapoo debeli odoo mapoo goo egeesee moodoolai tekeponee. Bei, Sailesi asalo iba Loum mi toowa mapoo debeli odoo. Esino niyo iba wooloogaso. Osoloso nibada wiligi odoo tebisa oso iba neliga moso ma kulodu toosooso. Osoloso see diayo iba neliga moso maga mada peegoo iyado dilame ka sala? Egeesee selai tekeponee. Esiga dieso sibilesos iba neliga moso hamaga iyadoloso peegoo dilei tekepo," diso.

³⁸ Esemе gamalee odoo oso diye di odoo ee see wedi dilesos, Poloye to taka ee gamalee odoo dimapoo takaso. Esemе gamalee odoo oso Polo dio ee tei Loum mi toowa odoo, dee taka duloso, diya dio dulone ebigaso. ³⁹ Esemе gamalee odoo oso dieso sibilesos Polo dimapoo emegei di to takaso. Osoloso diba neliga moso ma kuloduga peegoo iyado dilesos howolone egeesee takaso, "Niba epei mi hamaga peegoo diyadee," diso. ⁴⁰ Esemе Polo diba neliga moso ma kuloduga peegoo dilesos, Lidiyayo mosopoo diyadeeso. Omapoo dilesos tei telaga odoo mapoo pidi to takoloso diyadeeso.

17

*Polo dio Sailesi dio
Tesalonika mi mapoo di*

1 Polo diba Tesalonika mi mapoo diyadolone, Ampipolis mi sabolo, osoloso Apoloniya mi sabolo, ma

kuloduga diyadeeso. Egeesi ma kuloduga Yu odoowo howo gisili moso ee Tesalonika mi mapoo meleeso. ² Polo see mi omapoo eyo goo moodeli egeesi moodoolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo palaso. Osoloso Yu odoowo hasali biame bakadio hedebe di ma kulodu, Poloye Godeeyo to booka ma kuloduga, Kelisowo goo ee Yu odo mapoo medee eligi meleeso. ³ Yayo odo mapoo Godeeyo to eligilone goo eyo bei woola egeesee takaso, "Godeeye to takoloso magooso, yayo hesia Kelisoye dala toloso, toloso ta maga see hoga-bileiso. Esiga ayo nimapoo Yesuwo goo hagee takoo odo ee Godeeye hudi magoo Keliso oso," diso. ⁴ Esem Yu odo abo oso Polo dio Sailesi dio dibada to duloso tei toloso dibada mooloogoodoo sabolo hedebe diso. Osoloso Godee mapoo mesili Guliki odo susuga sabolo, osoloso sobo hu toowa too abo sabolo, tei toloso dibada mooloogoodoo sabolo hedebe diso.

⁵ Esino Yu odo Polowo to mapoo tei tele poogoo odo oso Polo dimapoo diya kooso. Egeeseelone diayo tokenee teli odo mi domo silesibili, diba gilimadoloso mooloogoodoloso diba diya kamanalame toso diya pupuso. Esem odo susuga oso diya komonolone, Yasoneeyo mosopoo toso agadigamo hoguga dileso,

Polo dio Sailesi dio toloso, odo howo woola mapoo dibada goo midilame esiamo diso. ⁶ Esino diayo Polo dio koo egeme, Yason sabolo tei telaga odo abo sabolo toloso, mi wiligi odo tebisa mapoo iyado diso. Esem kamanalame bei mooloogoo odo oso wiligi odo tebisa dimapoo to neligidi takolone, Polo dibada goo maga egeesee takaso, "Odo hagee bia oso mi susuga mapoo goo tokenee talame pupugamo silesibo. Esiga epedee hamapoo diba ibada mi hamapoo simiso. ⁷ Esem Yason hagoso diba toloso o moso mapoo gilimado peleso doso. Esiga odo hagee bia oso ibada wiligi odo taba Sisaye tei goo ma ee gabagamo silesibo. Bei, diayo takolone, Sisa ee ibada wiligi odo toowa taba osonee, esino odo hee Yesu ono ibada wiligi odo deliso," diso. ⁸ Esem mosobia odo sabolo, wiligi odo tebisa sabolo, to hagee duloso, kamana sabolo diya to boowoogaso. ⁹ Osoloso wiligi odo tebisa oso molee nei meye deme, Yason diayo wiligi odo tebisa dimapoo molee maloso peegoo diyadeeso.

*Polo dio Sailesi dio
Beleya mi mapoo di*

¹⁰ Osoloso gesi domo omapoo tei telaga odo oso Polo dio Sailesi dio Beleya mi mapoo diye diso. Esem

diayo Beleya mi mapoo peledoboloso, Yu odoowo howo gisili moso mapoo palaso. ¹¹ Osoloso egeesi ma kulodu, Poloye Tesalonika mapoo badebei domo omapoo Yu odo omapoo debeli oso o to dulei goweso. Esino Beleya mi hamapoo Yu odo oso Poloye Godeeyo to takeme goomoga sabolo o to duloso, to eyo goo bei esieliso. Osoloso diayo Poloye eligi tei beleso, biame susuga Godeeyo to booka mapoo hogugu medee hesigeliso. ¹² Esiga Yu odo bei sabolo, osoloso Guliki sobo hu toowa too abo sabolo, osoloso giso abo sabolo oso tei tooso.

¹³ Esino Tesalonika mapoo debeli Yu odo oso Polo diayo Beleya mapoo Godeeyo to takomolosogo di duloso, diba see Beleya mapoo sibadeeso. Diba Beleya mapoo sibilesa, diayo mosobia odo oso Polo dibada goo maga kamanalame toso diya pupuso. ¹⁴⁻¹⁵ Esem Sailesi dio Timoti dio Beleya mi omapoo osee doboome, tei telaga odo oso Polo ono du dali mapoo saga ido mousu, yayo omaga du toloso Atene mi mapoo dilame. Osoloso diba Atene mi mapoo dilesa peledoboome, Polo yo ido di odo dimapoo egeesee takaso, “Niba wedi dilesa Timoti dio Sailesi dio dimapoo takee, diba see ayo bado mapoo saga sibeye,” diso.

Poloye Atene mi mapoo

Godeeyo to taka

¹⁶ Polo Atene mapoo Sailesi dio Timoti dio bameleeso. Yo omapoo diba bolone badolone egeino, mosobia ma kulodu edebeeyo deeso dadabayo moodoo gamenee godee bei molo egeiso. Egeesi ogoloso yo sooloo ma kulodu hegi toowa molone diya gooleeso. ¹⁷ Osoloso Yu odoowo howo gisili moso mapoo Yu odo abo sabolo, osoloso Godee mapoo mesili Guliki odo sabolo to meliso. Osoloso biame susuga ma kulodu mi domopoo gamenee silesibili odo sabolo to takomo silesibiliso. ¹⁸ Esem goo goolee toowa odo, Epikuliya mooloogoodoo mapoo debeli odo sabolo, osoloso Sitoiki mooloogoodoo mapoo debeli odo sabolo, oso sibilesa Polobolo to moulone toso agadigaso. Osoloso Poloye Yesuwo goo sabolo, osoloso odo wedia see ta maga hogablei goo ee takeme, goo goolee toowa odo abo oso egeesee takemeleeso, “Odo hagee yayo taka goo eyo bei yo gooleede. Yo ogoo goo eligilame ka silabele?” diso. Osoloso odo abo oso egeesee takemeleeso, “Yayo imapoo mi abo dibada godeeyo goo ee eligilame ka sulo,” deliso. ¹⁹ Osoloso diayo Polo yayo eligimo silee goo ee medee takalame, Aleopagi esia dokodoo wiligi odo tebisa oso to moumelee mapoo ido diso. Omapoo ido dilesa diayo

Polo mapoo egeese takaso, "Nayo eligi goo dia egee takomo sulo imapoo medee takee. ²⁰ Bei, nayo eligimo silee iba gooleedele. Esiga iba nayo eligi goo eyo bei gooledalai goomogoso," diso. ²¹ (Osoloso goo ee ma kulodu Atene mapoo debeli odo sabolo, osoloso mi abo maga sibadee odo sabolo, biame susuga diayo goomoga goo talai biame ee poogoloso, see gamenee eligi goo maga to dia meliso.)

²² Osoloso Poloye mooloo-goodoo ma kuloduga to-boloso egeese takaso,

"Atene bia odo, niba mo to dui! Niba eli bei maga godee susuga mapoo goomoga tenelai gooleedoona. ²³ Bei, ayo nibada mi ma kulodu ogogomo silone egeino, niyo goomegeli godee opusomo opusomo di egegeiso. Osoloso ee ma kulodu, godee heeyo goo maga to egeese hogugu yo mapoo molo egeiso, 'Mi hamapoo edebeeyo gooleedele poogoo godee o hu dokodoo poudiliso,' ee egeiso. Esiga niyo gooleedele poogoo godee mapoo goomoga goo teneliso. Esino ayo nimapoo Godeeyo goo hagee takalaiso.

²⁴ Esiga niba goolee, Godee hagoso mipoo toowa sabolo, kei dokodoo sabolo eyo wiligi doloso badoso. Bei, mipoo toowa sabolo, osoloso kei dokodoo sabolo, osoloso

ee ma kulodu bi susuga egee molo sabolo, yayo moodooso. Esiga yo moso edebeeyo tegei mapoo koo badeli. ²⁵ Esiga Godee hagoso gie badeli sabolo, bi susuga sabolo, odo mapoo teneliso. Esiga iyo yo pidilei eli mauwe. Bei, yimapoo bi susuga yibolo tobuloso badoso. ²⁶ Esiga Godeeye daga hoogoo odo hedebe moodooso. Osoloso odo hedebe yimaga odo opusomo opusomo di susuga oso mipoo susuga mapoo diayo dabalame moodooso. Osoloso Godeeye mi diayo dabalai sabolo biame diayo dabalai oso hoo pagalai magooso. ²⁷ Bei, Godeeye odo howo si masi oso esiameleso yo agalame goomogaso. Esino yo imaga hoogoo koo badoso. ²⁸ Bei, yayo imapoo gie badeli teneeso. Osoloso iba yayo kitulugu maga silone ka doso. Esiga to hagee nibada odo oso taka to sabolo teiba. Bei, daga nima kulodu badebei odo heeso egeese takaso, 'Iba nose Godeeyo owolo dio,' diso."

²⁹ "Iba Godeeyo owolo dio doloso dobolone egeese na goolee, 'Godee yo edebeeyo dadabayoso, osoloso bi abo sabolo oso deeso moodoona,' dee na goolee. ³⁰ Godeeye daga hoogoo odo ee egeesi goo ma kulodu osee doboome dimapoo takele. Bei kasi magayo, diba

Godee gooledelega debeiso. Esino epedee hamapoo Godeeye egeesee takooso, 'Odoo susuga mi susuga ma kulodu nibada goo tokenee maga miligi pie!' diso. ³¹ Bei, yayo mi odoo susuga dibada goo ee midilei biame olo magooso. Esiga yayo medee midileiso. Egee yayo daga hesia odoo oso ka selai. Esiga Godeeye to hamapoo tei dolone, yayo hesia odoo ee ta maga hogadiso," diso.

³² Poloye eligi goo maga odoo oso Yesuye ta maga hogabia duloso odoo abo oso maneso. Esino odoo abo oso Polo mapoo egeesee takaso, "Iba goo hagee biame hee mapoo see tobu dulei goomogo," diso. ³³ Osoloso Polo to takoloso koodobuloso diba poogoo diso. ³⁴ Esino ee ma kulodu, odoo abo oso Polowo to duloso Yesu mapoo tei tolone, yibolo hedebe diso. Polowo to mapoo tei telaga odoo eyo kulodu odoo hee Dionisiyas, Aleopagi mooloogoodoo ma kulodu badeli odoo. Osoloso sobo hee Damalis, osoloso odoo abo sabolo tei tooso.

18

Poloye Kolin mi mapoo badebei

¹ Hamamee Polo Atene mi mapoo badoboso see Kolin mi mapoo diso. ² Yo mi omapoo dileso Yu odoo hee tugodooso, o hu Akwila, o midee Pontus. Odoo hageeyo osobo Plisila dio,

epedee Itali mi toowa ee ma kulodu Loum mi maga Kolin mi mapoo sibadeeso. Bei, Sisa-Kolodiyaseeye Yu odoo susuga ee Loum mi maga peegoo hasiso buguso. ³ Esino Poloye dileso Akwila dio osobo Plisila dio dibada moso mapoo hodobo debeiso. Bei, diba hodobo dugoso moso tegegeli tou temeliso. ⁴ Yu odoowo hasali biame susuga mapoo Poloye Yu odoo sabolo, Guliki odoo sabolo, Yesu mapoo tei talame, Yu odoowo howo gisili moso mapoo Yesuwo goo ee to meliso.

⁵ Esem Sailesi dio Timoti dio Makedoniya maga Poloye badebei mapoo sibume, Poloye o tou poogoloso biame susuga mapoo hedebe Godeeyo to takalai bei mooloogoloso sileeso. Egeeseelone yayo Yu odoo dimapoo, Yesuwo goo woola mapoo eligimo silone, Yesu yo Godeeye hudi magoo Kelisoso deliso. ⁶ Esino diayo Poloye eligi to talai gowoolone, see Polo mapoo duwa takemeleeso. Esem Poloye Godeeye kamanali goo ee dimapoo eligilone, o dugo megegu pilidibuguloso dimapoo egeesee takaso, "Ayo niba goolone tou toowa tooso. Esino niyo gie badeli tele poogooga, ee nibada goo. Esiga a epedee domo hamaga see Yu odoonee mapoo Godeeyo to takomo dileiso," diso.

⁷ Osoloso Polo Yu odoowo

howo gisili moso poogoloso, see koola mapoo Yu odoonee Titiyus-Yustus eyo moso mapoo badalame diso. Odo hagee Yu odoowo Godee mapoo mesili odooso. ⁸ Osoloso howo gisili moso wiligi odo taba Klispas sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odo sabolo, Lodee Yesu mapoo tei tooso. Osoloso Kolin mi mapoo debeli odo abo sabolo Polowo to duloso tei teme, diba howo ogusigaso.

⁹ Osoloso gesi heeso Lodeeye Polo howo opusomo doloso yimapoo egeesee takaso, “No haga na ebi! Osoloso nayo to takomo sili ee na koodobie! ¹⁰ Bei, a nobolo badalaiso. Esiga odo heeso namapoo dala tenelaime. Bei, Kolin mi toowa hama kulodu ayo hesiga odo susuga doso,” diso. ¹¹ Esem Poloye Kolin mi mapoo Godeeyo to eligilone, dugo hedebe poogoloso, osoloso see dugo hee bei mooloogoloso dulone a 6 badebeiso.

Yu odo oso Polo yo gamalee odo Galiyo mapoo ido di

¹² Loum odo Galiyoye Kolin mi mapoo badolone, Akaya mi toowa gibadebeiso. Esino Poloye Kolin mi ee ma kulodu Godeeyo to eligimo silime, Yu odo susuga

oso gowoolone goo goolee hedebe doloso, Polowo goo midilame, yo Galiyo mapoo ido simiso. ¹³ Egeeseelone, diayo Polo ido sibilesa Galiyo mapoo egeesee takaso, “Odo hagoso eli hee maga Godee mapoo goomogalai eligimo silone, ibada tei magoo goo sabolo koo tobuo,” diso.

¹⁴ Osoloso Poloye epedee to hee takalame molome, Galiyoye Yu odo dimapoo egeesee takaso, “Yu odo, edebeeyo goo tokenee toowa too diepi o, Loum gamaleeyo tei gababia diepi, ayo o goo medee midiliyo. ¹⁵ Esino nibada tei goo maga goo pepooko tosimiga, niso midilei tekepo! Esiga a goo egeesi midilei gowoo,” diso. ¹⁶ Esem yo to hagee dimapoo takoloso goo midili moso maga diye diso. ¹⁷ Esem goo midili moso ma kulodu odo susuga oso howo gisili moso wiligi odo Sostenes toloso weiso. Esino Galiyoye goo hagee ogoloso yimapoo goonee diso.

Poloye Antiyoka mapoo see wedi di

¹⁸ Polo Kolin mi mapoo tei telaga odo sabolo biame bei badebeiso. Osoloso yo Siliya mi mapoo wedi dilame badolone, Akwila sabolo Plisila sabolo hodobo Kenekeloya mi mapoo sibadeeso. Omapoo Polo

18:10: Josh 1:9; Isa 41:10 **18:18:** Num 6:18; Diye 21:24 * **18:18:** Yu odo oso wudu wali eyo goo bei hagoso. Yu odooso Godee sabolo to magolone biame hesieliso, yayo biame hesia ee ma kulodu Godeeyo tou tolone o wudu woolega badalame. Osoloso hamamee o tou oso dileso koodobuuga o wudu waliso.

yayo Godee sabolo to magoo dodolone, o wudu waso.*
 19 Osoloso diba du toloso see Epeses mi mapoo soowaso. Epeses mapoo dileso pele-doboloso, Plisila dio Akwila dio omapoo holoogooso. Polo Epeses mapoo osee badolone, Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso, Yesuwo goo maga Yu odoos sabolo to moumeleeso.
 20 Esememe tei telaga odoos oso Polo mapoo egeesee takaso, "No biame sage ibolo badalai tekepo," diso. Esino Polo yo mi omapoo badalai goomegele goo takoloso see egeesee takaso, 21 "Godeeye goomogoga, a see nimapoo wedi sibileiso," diso. Osoloso yo du toowa toloso Epeses mi maga Kasaliya mi mapoo diso. 22 Polo Kasaliya mapoo sibileso du oluguloso see Yelusalem mapoo palaso, tei telaga odoos mapoo emegei di to takalame. Poloye Yelusalem tei telaga odoos dimapoo emegei di to takoloso, see Antiyoka mapoo wedi diso.

23 Osoloso Antiyoka mapoo biame deiyepo badoboso, see Galesia mi sabolo osoloso Piligiya mi sabolo mapoo silone, tei telaga odoos di-ayo tei too kibilame pidimo sileeso.

Apoloseeye Epeses mi mapoo to taka

24 Domo omapoo Yu odoos Apolos, Alesandiliya mapoo badeli odoos ee Epeses mapoo simiso. Yo Godeeyo to

booka mapoo hogugu diya gooleedoo. Esiga yayo Godeeyo to taka domo mapoo medee tekepo takeli. 25 Odoos hagee Lodee Yesuwo goo ee odoos heeso eligiso. Esiga yayo Yesuwo goo ee kitulugu sabolo tekepo eligiliso. Esino yo odoos Yesuwo hu maga howo oluguli goo ee gooleedelega badolone, wulo Yoneeye odoos susuga howo ogusiga goo ono gooleedoloso badebeiso. 26 Osoloso Apoloseeye Yu odoowo howo gisili moso mapoo peleso, ebilega, Godeeyo to ee kitulugu sabolo takemeleeso. Esememe Plisila dio Akwila dio o to dulone dobolone, yo dibada moso mapoo ido dileso, Godeeye odoos mapoo gie badeli teneli eyo goo maga yimapoo medee eligiso.

27 Osoloso hamamee Apolosee Akaya mapoo dilei goomogaso. Esememe tei telaga odoos oso tekepo dolone, to hogugu ee Akaya tei telaga odoos mapoo teneeso, yo sibileso dibolo badolone diba pidilame siboga, di-ayo yimapoo goomoga to tenelame. Esememe yayo omapoo dileso tei telaga odoos medee pidimeleeso. Osoloso odoos hagee di-ayo Yesu mapoo Godeeye mesilone wulayo pidi goo maga olo tei tooso. 28 Bei, yayo Yu odoos sabolo Yesuwo goo ee odoos howo woola mapoo o toso kitulugulone Yu odoos oso to kookeliso.

Egeeseelone yayo Godeeyo to booka maga eligilone, Yesu tei Godeeye hudi magoo Keliso doloso bado goo ee dimapoo woola eligiliso.

19

Poloye Epeses mi mapoo di

¹⁻² Apolos Kolin mi mapoo badoboome, Polo mili dileso Epeses mi mapoo peledabaso. Polo omapoo dileso tei telaga odoo abo tugodoloso dimapoo egeesee takaso, “Niba tei teme, Dio Tei oso nimapoo meledabaso?” diso.

Eseme diayo nei egeesee takaso, “Nayo ogoo goo imapoo ka takala? Iba Dio Tei eyo goo ee gooleedele,” diso.

³ Eseme Poloye dimapoo egeesee takaso, “Niba odoo agayo eligi maga howo ka ogusigayo?”

Esino odoo abo oso Polo mapoo egeesee takaso, “Iba Yonee odoo howo oluguli oso eligi dodolone howo ogusigaso.”

⁴ Eseme Poloye dimapoo egeesee takaso, “Yonee odoo howo oluguli oso eligi goo ee egeesee moloso. Edebeeyo Kelisoye sibilei goo mapoo moodoolone, diayo dibada goo tokenee maga miligi pume, howo ogusigaso. Esino yayo egeeseelone egeesee takeliso, ‘Ama hamamee egee sibo odoo omapoo tei te,’ dee takeliso. Odo ee Yesu,” diso. ⁵ Eseme

diayo goo ee duloso Yesuwo hu maga howo ogusigaso. ⁶ Osoloso Poloye dimapoo o deeso sigolone Godee mapoo takeme, Dio Tei oso dimapoo meledabaso. Eseme diayo to opusomo opusomo di kesameleeso. Osoloso diayo Godeeye taka duloso odoo mapoo takemeleeso. ⁷ Esino mooloogoodoo hagee ma kulodu odoo 12 oso goo hagee ka moodoo.

⁸ Egeesi ma kulodu Yu odoo oso tei talame, Poloye dibada howo gisili moso mapoo peleso, a bakadio hedebe di ma kulodu ebilega, Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo maga takemeleeso. ⁹ Esino Yu odoo abo oso tei talai goo mapoo mesilega dobolone, odoo howo woola mapoo Yesuwo goo maga to tokenee takaso. Eseme Poloye diba poogoloso tei telaga odoo gilimadoloso, Tilano sukulu moso mapoo diso. ¹⁰ Osoloso omapoo Poloye dugo bakadio ma kulodu biame susuga Lodeeyo goo ee takeliso. Egeesi ma kulodu Asiya mi toowa mapoo debeli Yu odoo susuga sabolo, osoloso Guliki odoo susuga sabolo, Godeeyo to Yesuwo goo maga taka dulugaso.

¹¹ Godeeye Polo maga goo toowa opusomo opusomo di moodoogaso. ¹² Eseme edebeeyo Poloye debia tali dugo sabolo, osoloso tou tolone kali dugo abo sabolo,

toloso dileso odoo paigiga ma dokodoo mome, odoo paigiga susuga wegigadooso. Egeeseelone bo holo odoo ma kulodu paladee sabolo peegoo hasiso buguso.

¹³ Esino Yu odoo abo wulo domo silesibili odoo oso bo holo odoo ma kuloduga peegoo hasiso bigiliso. Diayo Poloye Yesuwo goo taka duloso, see Lodee Yesuwo hu sabolo bo holo peegoo hasiso bugulone silesibilame bei mooloogooso. Egeeseelone diayo bo holo mapoo egeesee takeliso, "Iba Poloye egee eligimo silo Yesuwo hu maga nimapoo ka taka, niba peegoo gasibe!" deliso.

¹⁴ Goo egeesee tomo silee ee Yu odoowo tei moso wiligi odoo taba Sikibayo owolo dio 7 oso egeesee ka moodoomo silesibiso. ¹⁵ Egeesee moodoogamo silesibi ma kulodu, biame hee mapoo diayo bo holo peegoo hasisa molome, bo holo oso nei dimapoo egeesee takaso, "A Yesu gooleedooso, osoloso a Polo gooleedooso. Esino niba odoo ogumo?" diso. ¹⁶ Esemee odoo bo holo pala oso diba tololo neligidi kitulugu sabolo diba woologaso. Esemee diayo o moso maga sawo sabolo bododidiwe kukulo diyadeeso.

¹⁷ Esemee Epeses mapoo debeli Guliki odoo sabolo, Yu odoo sabolo goo hagee

duloso diya obulone hedebe Lodee Yesuwo hu dokodoo poudooso. ¹⁸ Osoloso tei telaga odoo susuga oso dibada goo tokenee ee woola yilige buguso. ¹⁹ Esemee dima kulodu googoo gooleedoo odoo oso goo moodoomo silee odoo egeesi masi oso dibada googoo hogugu booka ee howo woola mapoo hodobo mooloogoo magoloso dou gigoogooso. Diayo googoo booka susuga hagee odoo mapoo tenee diepi, eyo nei molee ko toowa 50,000* egeesi teliyo. ²⁰ Egeesi ma kulodu Godeeyo to Lodeeyo goo maga mi toowa mapoo diayo kitulugu sabolo takomo diyadeeso.

²¹ Goo hagoso dileso hoo poogoome, Polo yo Makedoniya mi sabolo Akaya mi sabolo mapoo dileso see omaga Yelusalem mapoo dilame goomogaso. Egeeseelone yayo see egeesee takaso, "A Yelusalem mapoo dileso see Loum mapoo dileiso," diso. ²² Osoloso Polo yo pidili odoo bakadio Timoti dio Elastus dio Makedoniya mi mapoo diba malalo diye doloso, yo Asiya mi mapoo epedee badebeiso.

Epeses mi mapoo odoo susuga oso kamanali goo toowa poudoo

²³ Polo Epeses mi mapoo epedee badoboome, odoo

19:17: Diye 5:11 * **19:19:** molee ko toowa 50,000 - Molee ko toowa hageeyo hu dalakamas. Edebeeyo biame hedebe mapoo tou toga, yo nei molee ko toowa hagee hedebe nei teliso. **19:21:** Diye 23:11; Loum 1:13 **19:23:** 2Kl 1:8

susuga oso Yesuwo goo maga kamanali goo toowa poudooso. ²⁴ Bei, Epeses mi mapoo gamenee godee Artemis mapoo goomegeli moso tegei meleeso. Esemé odoo hee Demetiliyuseeye o odoo gilimadoloso, yoso gamenee godee masi moodoo egeesi masi dia dee oso pepuso moodoogaloso, odoo mapoo tenelone nei diayo molee toowa teliso. ²⁵ Osoloso Demetiliyuseeye o odoo sabolo, osoloso odoo abo dibolo tou hodobo teli odoo egeesi sabolo, gilimadoloso to mouso. Osoloso Demetiliyuseeye to moulone dimapoo egeese takaso, "Mo odoo, niba dui! Iyo tou hagee tolone badolone molee toowa teliso. ²⁶ Esino niba odoo Poloye goo tomo egee silo, niba gooleedooso. Yayo takolone edebeeyo deeso moodoo godee ee tei godeenee, dee takomo silime, odoo susuga Asiya mi mapoo debeli sabolo, osoloso Epeses mapoo debeli sabolo, oso yima hamamee dadagamo silesibiso. ²⁷ Esiga iba obeeyamo! Odoo susuga oso Poloye eligi goo omapoo hamamee dodolone, iba gowooga, iyo tou too maga molee toowa hagee tomolo pagalai malaiso. Osoloso goo hee hagoso, odoo susuga Asiya mi hamapoo debeli odoo sabolo, osoloso mi abo mapoo debeli odoo sabolo, oso ibada godee hedebe Artemis mapoo tei

tolone goomegeliso. Esino odoo susuga oso Poloye eligi mapoo tei toga, see diayo ibada godee Atames ee gamenee godee dalaiso. Osoloso yimapoo goomegeli moso ee gowoolaiso," diso.

²⁸ Demetiliyuseeye goo hagee takomolome, o to dulone debei odoo oso kamanaloso toso diya agadilone egeese takaso, "Epeses odoo ibada godee Artemis hedebe yayo toowa ka badoso!" diso. ²⁹ Goo hagoso Epeses mi toowa ma kulodu debeli odoo susuga oso diya kamaso. Egeeseelone odoo susuga oso mi ee ma kulodu to neligidi agadilone, edebeeyo gooloo-goo doloso debeli mi omapoo hoguga diyadeeso. Diayo hoguga dulone, Polowo odoo Makedoniya mi mapoo debeli Gaiyus dio Alistakus dio iyadoloso diyadeeso. ³⁰ Esemé Polo yayo odoo gooloogoodoo mapoo dileso to takalame goomogaso. Esino tei telaga odoo oso yo hamaga takaso. ³¹ Osoloso Polowo odoo abo Asiya mi mapoo wiligi odoo tebisa oso yo dilame goomegele. Egeeseelone Poloye mi omapoo dilega pagalame, yo diyaga to teneeso.

³² Egeeseeme gooloo-goodoo ee ma kulodu odoo aboso toso agadilone, goo opusomo takoo, osoloso odoo aboso goo opusomo takoo, diso. Egeeseelone odoo susuga oso diayo

gooloogoodoo goo eyo bei kibiya gooleede. ³³ Esiga Yu odoo oso odoo hee, Alesanda yo malalo mapoo pupumo dilesos holoogoo, yayo odoo gooloogoodoo mapoo to takolone, goo hagee Yu odoo dibada goo tokenee nee, dee takalame. Esemee yayo odoo susuga oso to kesamelee omapoo koodobilame, o dee wabisaso. ³⁴ Esino gooloogoodoo oso Alesanda yo Yu odoo doloso gooleedoloso, gowoolone to agadi sabolo see tobu egeesee takaso, "Epeses odoo ibada godee Atemis hedebe yayo toowa ka badoso!" diso. Diayo toso agadigamelee ososee, osoko howo bakadio poogoo.

³⁵ Esemee mi omapoo gamaleeyo tou teli odoo heeso keesee tabano, gooloogoodoo toowa oso to kesamelee omapoo koodobiaso. Egeeseme yayo egeesee takaso, "Epeses odoo, niba dui! Odoos susuga ibada godee toowa Atemis mapoo goomegeli moso ee iyo gibadeli, diba gooleedoos. Osolosos kei ma dokodooga Atemis egeesi masi imapoo homodobia, diba gooleedoos. ³⁶ Esiga edebeeyo goo hamaga gamenee takalai tebile. Esiga niba kamanaga epedee hamapoo koodobie, osolosos goo tokenee hee na te. ³⁷ Osolosos niyo odoo hagee bia ee goo mauwe hamapoo iyado sibadeeso. Esino diayo ibada godee

mapoo to tokenee takele. Osolosos diayo ibada godee mapoo goomegeli moso ma kulodu bi hee heli tele. ³⁸ Esiga Demetiliyus nobolo, osolosos nayo gowe odoo sabolo, goo midili moso mapoo dilesos nibada goo midilei tekepo. Bei, goo midili odoo osee doso. ³⁹ Esino nimapoo goo hee maga to kalai mologa, mosobia oso to keli biame omapoo tosibilei tekepo. ⁴⁰ Esiga iba susuga obeeyamo. Epei iyo goo moodoo hamapoo Loum odoo oso imapoo tokenee nei teneeyaga. Esiga Loum odoo oso imapoo goo egeesi moodooga, iba iso nediliyo pidilei eli agalaime. Bei, epei iyo kamana goo eyo bei mauwe," diso. ⁴¹ Osolosos mosobia gamaleeyo tou teli odoo oso to hagee takolosos koodobulosos mosobia odoo diba diyadee diso.

20

Poloye Makedoniya mi sabolo

Akaya mi sabolo mapoo di

¹ Epeses mi mapoo kamanali goo toowa poudoo oso koodobume, Poloye tei telaga odoo susuga gilimadoos. Poloye diba gilimadolosos dimapoo pidi to takolosos see Makedoniya mi mapoo dulone emegei di to takaso. ²⁻³ Yayo Makedoniya mi toowa ma kulodu silone, mi omapoo tei telaga odoo oso debei mapoo dibada tei too kibilame dimapoo pidi to takaso. Osolosos

see Akaya mi mapoo dileso badolone a bakadio hedebe di poogooso. Osoloso Polo a bakadio hedebe di Akaya mi mapoo poogoloso, see Siliya mi mapoo dalo soowoolame badoboome, Yu odoo oso yo wooloomalame to mou duso. Esino yo goo egee duloso Akaya mi maga du toloso dilega, see Makedoniya mi mapoo wedi dileso du toloso Siliya mi mapoo dilei diso. ⁴ Esiga odoo hagee bia oso Polobolo diyadeeso, Pilusuwo owolo Sopata, yo Beleya mi mapoo badeli. Osoloso Tesalonika odoo, Alistakus dio Sekundus, osoloso Delebe odoo Gaiyus, osoloso Timoti. Osoloso Asiya mi toowa odoo Tikikus dio Tolopimus dio. ⁵ Esiga odoo hagee bia oso malalo dileso Tolowasee mi mapoo iba balaga meleeso. ⁶ Esem iba mili dileso Pilipai mi mapoo dobolone, Isipi mi maga peegoo peledaba biame gooleebugu wo nali omapoo debeiso. Osoloso wo ne biame ee poogoloso, Pilipai mi maga du toowa toloso Tolowasee mi mapoo dalo soowoolone, abei domo mapoo biame dee tiadoo poogooso. Osoloso Tolowasee mi mapoo dileso odoo hagee bia tugodoloso mi omapoo dobolone biame ⁷ poogooso.

Poloye Tolowasee moso-bia odoo mapoo Godeeyo to hamameedee taka

⁷ Iba Tolowasee mi mapoo dobolone, Sadee toowa biame mapoo Yesu gooleebugu wo nalame tei telaga odoo susuga sabolo hodobo mooloogoodooso. Esem Poloye mooloogoodoo mapoo Godeeyo to takaso. Esino Polo yo mi beeamoga mi hee mapoo dilame badolone, gesi omapoo Godeeyo to sage taka gesi domo mapoo koodobiaso. ⁸ Esem iba moso egi doko tegei debi pooba gooboogoo ma kulodu keme bei pegiga magoloso dobolone, Polowo to duluga meleeso. ⁹ Moso ee ma kulodu giso kadiga hee Yutikus, poo osulu mapoo dokodoo badebeiso. Yo Poloye Godeeyo to sage takeme ee dulone badolone, tilasapoo meleeso. Yo egeesee tilasapoolone moso dokodooga miyomoo homodobiaso. Yo miyomoo homodobume, edebeeyo meilesyo yo toloso egeino, yo olo tana. Bei, moso egee diya egi doko tegei. ¹⁰ Osoloso Polo yo miyomoo meilesyo ebiso miyomoo tugusaloso, yo toloso badolone egeesee takaso, "Goo haga na koude. Yo see gie badeli toso," diso. ¹¹ Osoloso Polo see moso dokodoo peleso nei naloso,* see tobu Godeeyo to takemelee ososee mi biameso. Osoloso see gesikolodee mapoo mi egee poogoloso diso. ¹² Esem odoo susuga oso giso kadiga

* **20:11:** Odo aboso egeesee takeliso, "Biame omapoo Polo diayo Yesu gooleebugu wo neso," diso.

Yutikus ee gie badeli teme, goomoga sabolo o mosopoo ido diso.

Polo diayo Tolowasee mi maga Miletus mi mapoo di

¹³ Osoloso iba Tolowasee mi maga Asos mi mapoo dilame doboome, Poloye egeesee takaso, “Niba malalo du toowa toloso Asos mi mapoo dalo soowee. A mili dilesa Asos mi mapoo nibada du mapoo ka dabagalaiya,” diso. ¹⁴ Esemme iba du maga soowooleso Asos mi mapoo yo tugodoloso, yo see du ma kulodu dabagaso. Osoloso see omaga Mitilene mi mapoo dalo soowaso. ¹⁵ Osoloso see mi beeamome, Mitilene mi maga see Kiyos mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, see mi beeamome, du toowa toloso Samos mi te mapoo dalo soowaso. Osoloso omapoo tialoso, mi beeamome, see du toloso Miletus mi mapoo dalo soowaso. ¹⁶ Esino Polo yo see Epeses mi mapoo dilei goomegele. Bei, yo Asiya mi ee saga poogoo dilesa, Yelusalem mapoo Pentikos wo ne biame mapoo badalame goomogaso.

Poloye Epeses sosee wiligi odoo tebisa sabolo to kei

¹⁷ Esiga Polo Miletus mi mapoo badolone, Epeses sosee wiligi odoo tebisa oso yo agalame sibilame to teneeso. ¹⁸ Osoloso Epeses

sosee wiligi odoo tebisa oso yayo badebei mapoo sibademe, yayo dimapoo egeesee takaso, “Niba ayo biame susuga nibolo Asiya mi mapoo badolone goo tomo silee gooleedooso. ¹⁹ A biame susuga ma kulodu Godeeyo tou talai mapoo koo goweli. Egeeseelone mawo nediliyo dokodoo koo poudoomo sili. Osoloso Yu odoo oso a wooloomalame dala teneme, ee ma kulodu didawo sabolo Godeeyo tou tomo sileeso. ²⁰ Esiga ayo niba pidilame ebilega Godeeyo goo susuga nimapoo woola taka, niba gooleedooso. Egeeseelone ayo goo hee mada koo mageli. Esino odoo susuga goologoodoo toowa ma kulodu, osoloso nibada moso ma kulodu, Godeeyo goo susuga ee nimapoo takeliso. ²¹ Esiga a Guliki odoo sabolo, Yu odoo sabolo, oso goo goolee su wuduloso Godee mapoo bidiga doboloso ibada Lodee Yesu mapoo tei talame to takaso.

²² Esiga a Dio Tei eyo to mapoo mesiloso Yelusalem mapoo dileiso. Esino omapoo dilesa badoga, amapoo goo peledabalai, a gooleedele. ²³ Esino goo hedebe hagono a gooleedooso. Ayo mi susuga mapoo siloga, Dio Tei oso ayo dala talai goo sabolo, neliga moso ma kulodu husalai goo sabolo, amapoo eligiliso. ²⁴ Esiga mo gie badeli haga

koo gooleeso. Esino a hedebe Lodee Yesuye amapoo tou tenee susuga ee temeleso hosudalai diya gooleeso. Tou hagee to tekepo Godeeye mesilone wulayo pidi goo odoo mapoo takalai oso.

²⁵ Esiga a nima kulodu Godeeye wiligi doloso badeli goo ee takomo sileeso. Esino nima kulodu odoo heeso a see agalaime. ²⁶ Esiga epedee ayo nimapoo taka, nima kulodu odoo heeso gie badeli telega, dou mi mapoo duga, mo goo tokenee nee. ²⁷ Bei, ayo goo susuga Godeeye taka goo ee niyo gooleedalame olo takaso. ²⁸ Esiga niba niso nediliyo medee bamelee. Egeeseelone Dio Tei oso nimapoo tenee sipi be hu masi medee bamelee. Esiga niba sipi be hu bali odoo masi dobolone, Godeeyo sosee ma kulodu debeli odoo medee bamelee. Bei, Godeeyo owolo Yesuye ta maga o sosee ma kulodu debeli odoo ee tooso. ²⁹ A gooleedooso, a di mapoo hamamee, gamenee eligili odoo oso nimapoo sibileso tei telaga odoo mapoo dala tenelaiso. Gamenee eligili odoo hagosu dobu so masi sibileso sipi be hu masi wooloomaloso nalaiso. ³⁰ Osoloso nima kulodu nibada odoo abo oso tebisaloso tei goo ee see bidigaloso gamenee goo ee takomo silesibileiso. Egeeseelone diayo niba domo puloso tei

telaga odoo abo ee peegoo gilimado dileiso. ³¹ Esiga niba to hagee goolee sabolo dobolone, medee bolone debee. Bei, ayo dugo bakadio hedebe di ma kulodu biame susuga, osoloso gesi susuga mapoo goo hamapoo nimapoo pisa sabolo eligimo sileeso. Esiga ayo eligi goo hagee na boobado bigi!

³² Esiga epedee ayo niba Godeeyo dee mapoo ibedileiso. Osoloso Godee yayo sooloo dolone pidili to tekepo maga nibada tei too kibilame kitulugu tenelaiso. Osoloso to oso nibolo, osoloso Godeeye hesiga odoo susuga mapoo gie badeli tenelaiso. ³³ Esiga niba goolee, ayo nibolo silee mapoo, a odoo abo dia bi sabolo, molee sabolo, osoloso dugo tekepo kali bi sabolo ogoloso bi ee talame koo gweli. ³⁴ Esino niba olo gooleedooso, ayo goomoga goo sabolo, osoloso abolo silesibi odoo oso goomoga goo sabolo tebilame tou kitulugu sabolo teliso. ³⁵ Esiga a biame susuga ma kulodu egeesi goo maga niba see eligimo sileeso. Egeesi maga niyo tou tolone dobolone, odoo kitulugu mauwe pidimo silesibilame. Bei, Lodee Yesuye to egeesee takaso, "Teneli biame omapoo goomoga toowa oso moloso, esino teli biame omapoo goomoga pepooko oso moloso,"

diso. ³⁶ Poloye to hagee takoloso koodobuloso dibolo ebiso miyomoo tugusaloso dobolone Godee mapoo takaso. ³⁷⁻³⁸ Osoloso diba susuga pupisigaso. Bei, Poloye dimapoo taka, “Niba see a agalaime,” deme. Osoloso hamamee Polo bolomaloso adameleso, diba yibolo du dali mapoo mouso.

21

Poloye Yelusalem mapoo di

¹ Iba Miletus mi maga dilame du dali mapoo meilesa, du toowa mapoo tebisaloso, dila poogolone, Epeses sosee wiligi odo dimapoo emegei di to takaso. Osoloso Kos mi te mapoo dalo soowaso. Omapoo tialoso biame hee mapoo see Lodes mi te mapoo dileso peledoboloso, see abaga Patala mi mapoo diso. ² Iba Patala mapoo dileso egeino, du toowa Ponesiya mapoo dilame molo egeiso. Esem ibi du omapoo daboogoloso diso. ³ Osoloso iba Saiples mi te dobusu dokolo poogoloso, see Siliya mi Taya mapoo diso. Bei, du toowa eyo kulodu bi ma mubiyodoo malame. ⁴ Iba omapoo dileso tei telaga odo abo ogoloso, dibolo biame 7 debeiso. Iba dibolo omapoo doboome, Dio Tei oso eligi maga diayo Polo mapoo Yelusalem mapoo na diye, dee takemeleso. ⁵ Esino

iba Taya mi mapoo dobooso see dilame bei mooloogooso. Esem tei telaga odo susuga sobo sabolo, holaiso sabolo, iba du dali mapoo gilimado mouso. Osoloso omapoo iba hodobo ebiso miyomoo tugusaloso dobolone Godee mapoo takaso. ⁶ Iba takoloso du ma kulodu tebisaloso dulone emegei di to takeme, diba see dia moso wedi diyadeeso.

⁷ Iba Taya mi omaga see Tolemais mi mapoo diso. Mi omapoo tei telaga odo abo tugodoloso, dibolo biame hedebe badebeiso. ⁸ Osoloso biame hee mapoo iba Tolemais mi poogoloso see Kasaliya mapoo diso. Iba omapoo odo to tekepo takeli Pilipiyo moso mapoo dabalame diso. Pilipi yo daga odo pidili dikon odo 7 hesia eyo kulodu hee yoso. ⁹ Egeesi ma kulodu Pilipiyo owolo sobo obuo bakadio bakadio di, diba Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo debeiso.

¹⁰ Biame abo omapoo doboome, Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo Agabus Yudiya maga simiso. ¹¹ Yayo sibilesa Polowo gudu tamagoloso see eyo nediliyo o dee sabolo o homo sabolo tialogoloso egeese takaso, “Dio Tei oso egeese takooso, ‘Yelusalem mapoo debeli Yu odo oso gudu sodu ti oso ama hageesi tialogoloso magoloso Yu odoonee mapoo tenelaiso,’

diso.”

¹² Ibolo osoloso omapoo debeli odoo abo sabolo goo hagee duloso, Polo mapoo howolone egeesee takaso, “No Yelusalem mapoo na diye,” dee takemeleeso. ¹³ Esino Poloye imapoo egeesee takaso, “Bei kasi maga niyo pupusiga sabolo amapoo goohele ka tonowala? A Yelusalem mapoo tiso tialogoloso magalai goo hedebe mapoo mopoodoo dele. Esino Yesuwo goo maga talai sabolo mopoodoo dooso,” diso. ¹⁴ Osoloso ee ma kulodu iba yayo Yelusalem mapoo dilei hamaga taka eli egele. Esiga haga na goolee doloso egeesee takaso, “Hagee Lodeeye goomoga goo daga, goo hagoso peledabalai tekepo,” diso.

¹⁵ Iba goo hagee koodobuloso, ibada bi toloso Yelusalem mapoo diso. ¹⁶ Iba Yelusalem mapoo sibilesa peledoboome, tei telaga odoo abo oso ibolo iba Kasaliya maga sibadee odoo oso iba Nasoneeyo mosopoo iyado diso. Yo Saiples mi te mapoo badeli. Osoloso yo daga hoogoo tei toloso badebeiso.

¹⁷ Iba Yelusalem mapoo dileso peledoboome, tei telaga odoo oso iba ogoloso diya goomogaso. ¹⁸ Osoloso omapoo tialoso biame hee mapoo Polobolo hodobo Yemes agalame diso. Esemee iba omapoo dileso egeino,

sosee wiligi odoo susuga oso yibolo badoboome egeiso. ¹⁹ Osoloso Poloye diba ogoloso, dimapoo emegei di to takoloso, Godeeye yimaga Yu odoonee mapoo goo toowa moodoo susuga ee medee oposususo.

²⁰ Osoloso diayo goo hagee duloso Godee mapoo diya goomogaso. Esemee diayo Polo mapoo egeesee takaso, “Emegei, nayo mi hagee ege. Yu odoo susuga oso olo tei telagaso. Esino diba see Moseseeye eligi goo ee dadalai ono goo toowa deliso. ²¹ Osoloso odoo aboso dimapoo nee goo maga gamenee takolone egeesee takaso, ‘Poloye Yu odoo mi abo mapoo debeli dimapoo takolone: Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso holaiso kolo koolai goo sabolo, osoloso Yu odoo ibada adaga dia goo abo sabolo na deede, dee takomo silo,’ diso. ²² Esiga goo diayo du hagee tei goonee daga, iyo kasee moodoolaisomo? Bei, diayo no hamapoo peledaba duga, namapoo kamanalaiso. ²³ Esiga no iyo goo takooga, no goo hagee medee te. Goo ee ma kulodu sosee eyo kulodu odoo bakadio bakadio di oso tou hee talame Godee mapoo to magooso. ²⁴ Esino diayo Godeeyo tou tomo silee biame oso koodobilei koola toobooso. Esiga no diayo tei moso mapoo

wudu walame mopoodoo dalame duga, no dibolo diye. Osoloso diayo mopoodoo doo oso koodobuoga, niba susuga Moseseeye eligi goo ee dodolone, Godee mapoo emegei di bi tenee. Esino nayo diayo emegei di bi tenee ee eyo nei molee tenee. Osoloso goo susuga hagee koodobuoga, diayo wudu walai tekepo. Esiga nayo goo hagee medee deedeega, Yu odoo susuga oso ogoloso, diayo no Moseseeye eligi goo ee dodomo silo dee gooleedalaiso. Osoloso diayo nee goo maga taka du ee tei goonee dee gooleedalaiso.²⁵ Esino goo hagee Yu odoonee tei too odoo dibada goonee. Bei, iyo dimapoo to hogugu olo teneeso. Osoloso iyo to hogugu ee ma kulodu egeesee hoguguso, 'Niba gamenee godee mapoo nali bi tenee toloso na ne. Osoloso sawo na ne, osoloso hwei sawo sabolo mologa na ne, osoloso odoo hee mapoo goo heli na te,' diso."

²⁶ Osoloso biame hee mapoo Poloye odoo bakadio bakadio di gilimadoloso wudu walame mopoodoo dalai biame bei mooloo-gooso. Esem Poloye tei moso mapoo peleso wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso, "Iba biame 7 ee ma kulodu mopoodoo koodobuloso, hamamee Godee mapoo emegei di bi tenelaiso," diso.

Polo neliga moso mapoo todilame too

²⁷ Osoloso biame 7 hagee koodobilei koola tooboome, Yu odoo abo Asiya mi maga sibadee odoo oso Polo tei moso kulodu badoboome egeiso. Osoloso diayo mosobia ee ma kulodu kamanali goo toowa poudoloso Polo tooso. ²⁸ Osoloso diayo toso agadigilone egeesee takaso, "Isalael odoo, niyo iba pidi! Odoo hagoso mi susuga mapoo silone, Moseseeye eligi goo sabolo, Isalael odoowo goo sabolo, osoloso ibada tei moso sabolo maga gamenee takeliso. Osoloso epei Guliki odoo ee ibada tei moso mapoo ido pala oso ibada tei moso Godeeyo howo woola tokenee paso," diso. ²⁹ (Yu odoo hagee bia oso Yu odoonee Epeses mapoo badeli, Tolopimus, Polo dio Yelusalem mapoo silee ogoloso, diayo goolee, Poloye yo dibada tei moso mapoo ido palabele dolone egeesee taka.)

³⁰ Osoloso Yelusalem odoo susuga oso diya komonolone, hodobo hoguo sibilesa Polo tei moso maga peegoo pupumo dilesa, tei moso osulu saga kisisa. ³¹⁻³² Osoloso diayo Polo wooloomalame debeiso. Esino Loum ha teli wiligi odoo taba Yelusalem mapoo kamana goo ee duloso, ha teli odoo sabolo, osoloso dia gibadeli odoo sabolo gilimadoloso, odoo mooloo-

goodoo mapoo saga hoguga sibadeeso. Esemee odoo Polo woomelee ha teli odoo oso sibadee ogoloso, omapoo koodobiaso.

³³ Osoloso ha teli wiligi odoo taba oso Polo toloso, o odoo oso ki ti bakadio oso tialeeggee doloso, yayo Yu odoo mapoo egeesee takaso, "Odoo hagee ogumo? Osoloso yo goo tokenee kasee toga ka woolaiyo?" diso.

³⁴ Osoloso odoo susuga oso goo opusomo opusomo di takolone to neligidi takaso. Egeeseelone ha teli wiligi odoo taba oso dia to medee tele. Esiga o odoo mapoo Polo toloso, Polo yo ha teli odoowo mosopoo ido di, diso. ³⁵⁻³⁶ Ha teli odoo oso Polo dia moso mapoo todime, odoo abo oso hamamee sibulone, to neligidi egeesee takomo sibadeeso, "Yo wooloome! Yo wooloome!" diso. Osoloso Polo yo bo maga palame tobudume, ha teli odoo oso yo imado palaso. Bei, ede-beeyo Polo wooloomalame diya alabume.

³⁷⁻³⁸ Esino ha teli odoo oso Polo dia moso kulodu ido dilame doboome, Poloye ha teli wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso, "Ayo namapoo to takalai tekepowo?" diso.

Ha teli wiligi odoo taba oso Poloye yimapoo Guliki toso taka duloso egeesee takaso, "No Guliki to kasee gooleedoowo? Ayo goolee, no Isipi odoo biame hee hamamee

hagoo ibada gamalee odoo sabolo ha tomo silone odoo wooloomali odoo 4,000 gilimadoloso miwe poogoo mapoo gilimadodi odoo oso beledee."

³⁹ Esino Poloye egeesee takaso, "Odoo egee anee. A Yu odoo Kilikiya mi toowa ee ma kulodu Talesas mi mapoo badeli. Mo mi hu toowa moloso. Esiga ayo odoo susuga hagee bia mapoo to takalai tekepowo?" ⁴⁰ Esemee ha teli wiligi odoo taba oso Poloye to takalai soowa, dee takeme, yo toboloso bo mapoo tobudulone, odoo to koodobilame odoo mapoo dee wabisaso. Osoloso odoo susuga oso to koodobuloso doboome, yayo Hibulu toso dimapoo to takalai bei mooloogooso.

22

Poloye Yu odoo mapoo o goo taka

¹ Poloye to takalai bei mooloogolone egeesee takaso, "Ma dio, ei dio, osoloso molo dio, niba ayo mawo pidi to takooga, medee dui!" diso. ² Osoloso Yu odoo Poloye dia Hibulu toso taka duloso, to koodobuloso medee dobolone dumeleeso. ³⁻⁴ Poloye egeesee takaso, "A Yu odoo Kilikiya mi toowa ee ma kulodu Talesas mi mapoo soomagoo. Esino Yelusalem mi hamapoo badolone kauwudooso. Osoloso Gamaliyoye a eligime, ayo ibada amawe

diayo tei magoo medee gooleedooso. Esino epei niyo goolee Godeeyo tou bele dolone, komonolone a wooloomalame ka seeso. Osoloso daga a see goo ee Godeeyo tou bele dolone, ayo kitulugu toowa magolone, Yesu mapoo tei telaga odoo wooloomalame dimapoo dala toowa teneliso. Osoloso ayo giso sabolo, sobo sabolo, toloso neliga moso ma kulodu huyaseliso. ⁵ Osoloso tei moso wiligi odoo taba sabolo, Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, oso mo goo hagee diba gooleedooso. Bei, diayo tei telaga odoo Damasko mapoo debeli toloso neliga moso mapoo toosoolame, amapoo to hogugu tenelone egeesee takaso, 'Niba dilesa Damasko wiligi odoo tebisa mapoo to hogugu tenelone, tei telaga odoo toloso Yelusalem mapoo iyado sibadee, diba dala toowa talame,' diso.

⁶ Ayo egeeseemo silone, biame heeso Damasko mi mapoo tei telaga odoo talame diso. Domo mapoo osoko oo domo mapoo Damasko mi koola mapoo dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu sibilesa a tooso. ⁷ Eseme a mi mapoo homodobuloso tiamolome, toso egeesee takeme duso, 'Solo, Solo, nayo kasi maga amapoo dala ka tonowala?' diso.

⁸ Eseme ayo nei yimapoo egeesee takaso, 'Wiligi odoo, no ogumo?' Yayo nei egeesee takaso, 'A Nasalet odoo, Yesu. Nayo tei telaga

odoo dimapoo dala egee tenemolo ee nayo amapoo tenemoloso,' diso. ⁹ Ee ma kulodu odoo abolo diyadee diba gadeebugu egeiso, esino to yayo taka medee dule.

¹⁰ Eseme ayo egeesee takaso, 'Lodee, ayo ogoo goo talaisomo?' diso.

Eseme Lodeeye amapoo nei egeesee taka, 'No toboloso Damasko mi mapoo di. Mi omapoo ayo goomoga goo nayo talai ee takalaiso,' diso. ¹¹ Esino gadeebugu oso mo howo sime, odoo abolo diyadee oso Damasko mi mapoo dulone, mo dee mapoo toloso ido diso.

¹² A Damasko mapoo dilesa peledoboome, odoo hee Ananayaseeye a agala simiso. Yo Moseseeye eligi goo ee medee dodomo sili odoo. Osoloso Yu odoo Damasko mi omapoo debeli oso yo tekepo odoo, dee take-liso. ¹³ Osoloso yayo sibilesa ama koola hapoosee tobudulone egeesee takaso, 'Solo, emegei, no see tobu ege!' diso. Eseme epedee omapoo mo howo see tekepo poome, ayo yo egeiso. ¹⁴ Eseme yayo amapoo egeesee takaso, 'Ibada amawe dia Godeeye goomoga goo ee gooleedalame, yayo no olo hesiaso. Osoloso nayo odoo tekepo Keliso ogoloso o to medee dulame. ¹⁵ Esiga nayo o goo ee odoo susuga mapoo nayo du sabolo, osoloso nayo egei sabolo, yiligamo sileiso. ¹⁶ Esiga no ogoo bamalala? No saga toboloso howo olugi.

Osoloso Yesu mapoo takee, yayo nee tokenee hapoloso boobado bigilame,' diso.

¹⁷ Hamamee a Yelusalem mapoo wedi dileso tei moso mapoo Godee mapoo takomolome, Lodeeye mo howo opusomo diso. ¹⁸ Mo howo opusomo deme, Lodeeye amapoo to takomolome egeiso. Egeeseelone yayo amapoo egeesee takaso, 'No saga toboloso Yelusalem poogoo di! Bei, odoos hamapoo egee do oso, nayo mo goo takemelee duloso, tei talai megona,' diso.

¹⁹ Esino ayo Lodee mapoo nei egeesee takaso, 'Odoos susuga, diba gooleedoos, ayo howo gisili moso susuga mapoo silone, tei telaga odoos tolosos neliga moso kulodu tooseli, osolosos diba wooloogali goo ee. ²⁰ Osolosos diba gooleedoos, nee tou teli odoos, Sitiben, woolooma biame mapoo a badebeiso. A dibolos goo goolee hedebe diso. Osolosos dibada kekeisus dugo tigadoo ayo bameleeso.'

²¹ Esino Lodeeye amapoo egeesee taka, 'No epedee di. Bei, no ayo mi hamaga eli sage Yu odoonee oso debeli mi mapoo diye dalaiso,' diso."

²² Osolosos Polo daga o to bei mooloogolosos takomos silee domo mapoo odoos mooloogoodos oso o to medee dulone debeiso. Esino see yayo Yu odoonee

eyo goo takomolome, di-ayo dulosos komonolone to neligidi egeesee takasos, "Wooloomes! Wooloomes! Yo mipoo hamapoo badalai tekeponee!" ²³ Egeeseelone diayo to neligidi takolone, kamana goo eligilone, dia kekeisus dugo tigadolosos mogoukee deesos keesee dolosos dokodoo togobuguso. ²⁴ Esemes ha teli wiligi odoos taba oso Polo dibada mosopoo idos dilesos woosolone, yo ka woolames o odoos mapoo takasos. Bei, odoos mooloogoodos oso Polo mapoo komonolone, to neligidi taka goo eyo bei Poloyes yimapoo takalames yo goomogasos. ²⁵ Osolosos ha teli odoos oso Polo woolames, ki tisos o dees homos mapoo tialogos molomes, Poloyes ha teli odoos ee gibadelis hee koola mapoo tobudumes, yimapoo egeesee takasos, "Esiga nibada tei magoo oso takolone, niyo tei Loum odoos goo mauwes mosoowes weeyes, dees taka molosomos? Haye! Mauwes. Bei, niyo mo goo medees midiles," diso.

²⁶ Esemes ha teli odoos ee gibadelis oso to hagees dulosos, dilesos o wiligi odoos mapoo egeesee takasos, "Nayo goo tomos silees gooleedosos? Bei, odoos hagees tei Loum mi mapoo badelis. Esiga ibada teisos egeesee takoosos, 'Loum mi mapoo badelis odoos ee mosoowes goo mauwes woolais tei,' delisos, diso."

27 Eseme dibada wiligi odoo taba yo dio dulone, yayo Polo mapoo dileso egeesee takaso, “Nayo amapoo takee, no tei Loum odoowo?”

Poloye nei egeesee takaso, “O, a tei Loum odoo,” diso.

28 Egeeseeme ha teli wiligi odoo taba oso nei yimapoo egeesee takaso, “A tei Loum odoo dalame, nei molee toowa magooso.”

Esino Poloye yimapoo egeesee takaso, “A tei Loum odoo dalame nei molee toowa ka magele. Bei, a soomagoo biame mapoo a tei Loum odoo paso,” diso.

29 Eseme ha teli odoo oso Polo woolame dobolone, to hagee duloso peegoo diyadeeso. Osoloso dibada wiligi odoo sabolo diya ebigaso. Bei, diayo tei Loum odoo ki tiso tialogoloso woolame seme.

Polo o goo midilame Yu odoo oso to mou mapoo ido pala

30 Osoloso biame hee mapoo ha teli wiligi odoo taba oso Polowo goo medee gooledalame, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa sabolo, to meilame gilimaso. Osoloso diayo Polo ki tiso tialogoo puobuguloso, odoo mooloogoodoo dia mudugiyopoo tebidiso.

23

1 Osoloso Poloye wiligi odoo tebisa oso mooloogoodoo mapoo bolone egeesee takaso, “Emegei, ayo badebei biame susuga mapoo, a Godeeyo howo woola silone, mo sooloo ma kuloduga goo goolee oso goolee ayo tomo sili goo ee tekepo gooleeso,” diso.

2 Eseme tei moso wiligi odoo taba Ananayaseeye to hagee duloso, odoo abo Polo koola ogolone debei dimapoo egeesee takaso, “Polo maga mapoo weel!” diso. Eseme odoo heeso Polo maga mapoo weiso. 3 Esino Poloye Ananayas mapoo egeesee takaso, “Nayo a wei eyo nei Godeeye no woolaiso. Esiga no goo goolee bakadio gweli odoo. Bei, nayo Moseseeye tei magoo sabolo mo goo midiliso. Esino epedee nayo a wei oso no tei magoo gababiaso,” diso.

4 Eseme Poloye tei moso wiligi odoo taba mapoo egeesee takeme, odoo Polo koola ogolone tebisa melee oso nei egeesee takaso, “Nayo Godeeyo tei moso wiligi odoo taba mapoo to egeesee na takee!” diso.

5 Poloye nei egeesee takaso, “Emegei, odoo hagee tei moso wiligi odoo tobagodi, a gooleede. Godeeyo to booka mapoo hogugu hagoso, ‘Nibada odoowo wiligi odoo taba

mapoo to tokenee na takee,' diso."

6 Osoloso mooloogoodoo ee ma kulodu Poloye Sedisi odo abo sabolo, osoloso Pelisi odo abo sabolo egeiso. Esemе yayo to neligidi egeesee takaso, "Emegei, a Pelisi odo, osoloso mo ma nose Pelisi odo. Esino ayo odo wedia maga hogogabilei goo mapoo tei teme, goo midili mapoo todilesa hagee badoso," diso.

7 Esemе Poloye egeesee takeme, mooloogoodoo abo puloso toso agadigaso. 8 Bei, Sedisi odo diba toloso hogabilei goo mapoo tei koo teli. Osoloso diayo tei tolonge, Godeeyo momaiye sabolo dio sabolo mauwe, dee takeliso. Esino Pelisi odo susuga goo hamapoo tei teliso.

9 Esemе ee ma kulodu wiligi odo oso mooloogoodoo abo puloso toso diya agadigaso. Osoloso Godeeye tei magoo ee eligili odo abo Pelisi odo dia mooloogoodoo ee ma kulodu badeli oso toloso kitulugu sabolo egeesee takaso, "Iba odo hamapoo goo tokenee koo ogo. Iba gooledele, dioso o, Godeeyo momaiye oso yimapoo to taka molodoo," diso. 10 Esemе toso agadiga toowa deme, Pelisi odo sabolo Sedisi odo sabolo abo puloso, biliga toowa bei mooloogoso. Osoloso ha teli wiligi odo taba oso o odo mapoo Polo wooloomeyaga,

dibada mosopoo ido diye diso.

11 Osoloso gesi mapoo Lodee sibilesa, Polo koola ogolone tobudulone egeesee takaso, "No haga na ebi! Nayo Yelusalem mapoo mo goo taka egeesi masi Loum mapoo mo goo takalaiso," diso.

Yu odooso Polo wooloomalame to magoo

12 Osoloso gesikolo Yu odo aboso Polo wooloomalame to kitulugu magolone egeesee takaso, "Iyo Polo wooloomel-ega doge, nei sabolo howo sabolo nalaimе. Esino iyo yo wooloomaloso, nei sabolo howo sabolo ka nalai," diso. 13 Mooloogoodoo ee ma kulodu, Yu odo 40 egeesi masi oso to egee ka magoo. 14 Osoloso diayo dileso tei moso wiligi odo tebisa sabolo, Yu odoowo wiligi odo tebisa sabolo, dimapoo egeesee takaso, "Iyo Polo wooloomalame to kitulugu olo magooso. Esiga iba nei sabolo howo sabolo nelega doso. Osoloso Polo wooloomaloso hamamee nei sabolo howo sabolo ka nalai. 15 Esiga niyo ha teli wiligi odo taba mapoo to hagee todilei, iba goomogoso. Niyo yimapoo egeesee takee, 'Nayo Polo toloso hamapoo ido sibe, iyo yimapoo woosalaiya,' diso. Esino iba eli domopoo bameleso Polo siboga, yo wooloomalaiso," diso.

16 Esino Polo o besiga oso to hagee duloso, ha teli odoowo moso mapoo dilesos, Polo ogoloso yo wooloomalame to magoo yimapoo takaso. 17 Osoloso Poloye ha teli odoos gibadeli gili-madoloso yimapoo egeesee takaso, "Mo besiga hagoso nibada wiligi odoos taba mapoo to toodagalame simina, esiga yimapoo ido di," diso.

18 Esemee ha teli gibadeli odoos oso Polowo besiga ido dilesos, o wiligi odoos mapoo egeesee takaso, "Neliga moso ma kulodu badeli Poloye a idolosos o besiga hagee namapoo ido sibena. Bei, yayo namapoo to toodagala simigona," diso.

19 Osoloso wiligi odoos taba oso Polowo besiga dee mapoo tolosos, obusomos peegoo ido dilesos dobolone, yimapoo egeesee takaso, "Nayo amapoo ogoos goos takalame ka simiyo?" diso.

20 Esemee Polo besigaye nei egeesee takaso, "Yu odoos abo diba goomogogona, godigi dibada wiligi odoos tebisa oso to mou mapoo nayo Polo ido dilame. Osoloso omapoo di-ayo Polo mapoo see woosalai dolosos gamenee takalaisos. 21 Esino no dia to mapoo tei dee na see! Egeeseelone, no Polo omapoo na ido di. Bei, odoos bei, 40 egeesi eli domopoo yo wooloomalame dabalaisos. Esiga odoos hagee bia to kitulugu magolosos

Polo wooloomalame nei sabolos howo sabolos nalai teyulosos dosos. Esiga diba olo mopoodos dolosos nayo to nei taka dulame dosos," diso.

22 Osoloso wiligi odoos taba oso Polowo besiga diye dolone, yimapoo egeesee takaso, "Nayo dilesos odoos mapoo takolone, nayo amapoo taka goos ee ayo takagos, dee na takee," diso.

Polo Kasaliya mapoo todi

23-24 Osoloso ha teli wiligi odoos taba oso ha teli odoos gibadeli bakadio gili-madolosos dimapoo egeesee takaso, "Niba epedee Polo Kasaliya mapoo ido di. Omapoo dulone, odoos 200 kaiya talaga sabolos, osoloso odoos 200 tio talaga sabolos, osoloso odoos 70 be hosee maga dilei tolosos, Kasaliya mapoo dilame mopoodee. Niba egeesee mopoodos dolosos, epei gesi odoos susuga tiesaga, Kasaliya mapoo ka dilei. Niyo egeeseelone, Polo mapoo be hosee hee yimapoo tenee, yo gamalee odoos Peliks mapoo medee ido dilesos peledabalame," diso.

25 Egeeseelone yayo gamalee odoos Peliks mapoo to hageesee hogugusos:

26 Emegei, gamalee odoos Peliks hu toowa too, a Kolodiyas-Lusiyas,

27 Yu odoos oso odoos hagee tolosos wooloomalame seesos. Esino yo tei Loum odoogos di dulosos, ayo mo odoos sabolos yo

toloso mada peegoo ido diso. ²⁸ Osoloso ayo o goo dulame, Yu odoowo wiligi odo tebisa diayo to mou mapoo ido diso. ²⁹ Yu odo oso taka Poloye dibada tei magoo gababiaso, diso. Esino yayo Loum odoowo tei toowa magoo gababile. Esiga yo wooloomalai o, neliga moso ma kulodu husilei yimapoo goo hee mauwe.

³⁰ Esino Yu odo abo oso Polo wooloomalame mopoodoo doo duloso, yo namapoo ido diye, diso. Osoloso ayo Yu odo abo sabolo namapoo diye diso, diayo yo gowe goo ee takalame. Mo to oso.

³¹ Osoloso gesi ha teli odo oso dia wiligi odoowo to duloso, Polo Kasaliya mi mapoo ido dulone, eli domopoo Antipatilis mi mapoo sibiles peledabaso. ³² Biame hee mapoo be hosee maga dili odo oso Polo Kasaliya mi mapoo ido dumolome, ha teli odo abo Yelusalem mapoo wedi diyadeeso. ³³ Odo be hosee maga dili oso Kasaliya mapoo sibiles peledoboloso, gamalee odo Peliks mapoo dia wiligi odo taba oso to hogugu teneeso. Osoloso Polo yimapoo teneeso. ³⁴⁻³⁵ Esem gamalee odo oso to hogugu hagee hesigaloso, Polo mapoo egeese takaso, “No mi kamapoo badeliyo?” Esino Poloye yimapoo egeese takaso, “A Kilikiya mi toowa

mapoo badeli,” dee takeme, yayo nei egeese takaso, “Odo namapoo kamanali hamapoo peledobooga, ayo nee goo midileiso,” diso. Esem yayo o odo mapoo Polo Helodeeye moso toowa tegei mapoo ido dileso, medee bamelee, diso.

24

Yu odooso Polowo goo ee Peliksiyo howo woola taka

¹ Biame dee tiadoo poogoloso hamamee, tei moso wiligi odo taba Ananayas sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odo tebisa abo sabolo, Kasaliya mapoo gamalee odo Peliksiyo howo woola Polowo goo midilame sibadeeso. Diayo sibulone, goo midilei mapoo Polowo goo takalame, odo hee Loumowo tei magoo gooleedoo odo Teletulus ido simiso. ² Osoloso diayo goo midili moso mapoo polomologa, Peliksiye Polo hamapoo sibeye, diso. Esem Poloye goo midili moso mapoo sibiles badoboome, Teletuluseeye Polowo goo takalame bei mooloogolone egeese takaso, “Peliks, no ibada wiligi odo hu toowa too. Bei, nayo ibada mi toowa bamologa, mesie ka doso. Osoloso goo tokenee susuga ee nayo pidi maga medee tekepo moodeliso. ³ Esiga iyo goo susuga ogoloso, namapoo emegei di sabolo goomoga to sabolo

ka takooso. ⁴ Esiga iyo namapoo hegi goo teneeyaga biame sage nobolo to kalai koo goomogo. Esino ayo namapoo howolone ka taka, no wulo biame deiyepo mapoo to hagee dui,” diso.

⁵ Osoloso Teletuluseeye egeesee takaso, “Odo hagee tokenee goo eligimo sili. Bei, yayo mi toowa susuga mapoo goo eligimo sili maga Yu odo oso kamanaliso. Osoloso yinosee Nasalet odo Yesu dedeli dia wiligi odo taba. ⁶ Osoloso yayo goo hee moodoso. Esino yayo ibada tei moso Godeeyo howo woola tokenee palame seme, iyo yo tooso. [Osoloso iyo ibada teiso o goo midilame goomogaso. ⁷ Esino ha teli wiligi odo taba, Lusiyaseeye kitulugu sabolo sibilesi Polo imaga ido diso. ⁸ Osoloso Lusiyaseeye Peliks namapoo sibilesi Polowo goo midiye doloso imapoo egeesee takaso.]* Esiga no nosee Polo mapoo woosalo ogoga, to nei yayo taka duloso, nayo tei goo iyo Polowo goo taka duloso gooleedalaiso,” diso. ⁹ Osoloso Yu odo abo Teletulubolo sibadee oso Peliks mapoo takolone egeesee takaso, “O, Teletuluseeye egee takoo tei takoo,” diso.

*Goo midi mapoo Poloye o goo
eyo nediliyo taka*

¹⁰ Osoloso gamalee odo oso Polo no to takee neme, nei Poloye egeesee takaso, “Peliks, a gooleedooso, no dugo susuga ee ma kulodu ibada mi hamapoo badolone goo midiliso. Esiga ayo to nei namapoo takalai, a goomogo. ¹¹ Nayo medee dui. Nayo goo hagee odo abo mapoo takooga, diayo namapoo goo hedebe hagonosee takalaiso. Goo ee ayo Godeeyo hu poudalame, Yelusalem mapoo di biame ¹² poogoloso ka badoso. ¹² Esiga a Yelusalem mapoo badolone, Yu odoowo tei moso mapoo odo hee sabolo koo agadigeli. Osoloso howo gisili moso ma kulodu, osoloso Yelusalem mi mapoo silone, odo kamanalame koo moodeli. ¹³ Esiga Yu odo hamapoo egee do oso mo goo namapoo to opusomo opusomo di taka goo susuga ee tei goonee. ¹⁴ Esino diayo taka eyo kulodu, goo heeno tei goo. Ee, ibada amawe dia Godeeyo hu poudalame, ayo Yesu mapoo tei teliso. Esino Yu odooso takeliso, Yesuwo goo eligi sabolo diayo eligi sabolo hedebeene. Esino a Moseseeye eligi goo sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo oso to hogugu mapoo tei teliso. ¹⁵ Esiga Godeeye tekepo odo sabolo tokenee odo sabolo ta maga see

24:5: Diye 17:6 **24:6:** Diye 21:28-30 * **24:8:** To hagee odo aboso taka, Lukaye hogugu, deliso. Esino odo aboso taka, Lukaye hogugule, odo heeso hamamee hoguguna, dee takeli. **24:15:** Yon 5:28-29

hogabidilei goo mapoo Yu odooso tei toloso egee do, goo hedebe mapoo anosee tei teliso. ¹⁶ Esiga goo hageesi maga, a Godeeyo howo woola osoloso odoos howo woola goo tekepo talai goomegeliso.

¹⁷ A Yelusalem poogoo dileso mi abo mapoo silone dugo abo poogooso. Omapoo siloso, see Yelusalem mapoo wedi simiso, bi mauwe odoos mapoo emegei di bi molee tenelame, osoloso Godee mapoo emegei di bi tenelame. ¹⁸⁻¹⁹ Esino a tei moso mapoo badolone, Godee mapoo emegei di bi tenelai ee mopoodoo dolone badebeiso. Omapoo badolone, odoos susuga badele, osoloso kemenele. Osoloso ee ma kulodu Yu odoos oso sibilesa a egeiso. Esino dima kulodu, Asiya mi maga sibadee Yu odoos oso mo goo maga diya kamanaso. Esiga bei kasi maga odoos hagee bia hamapoo mauwe ka dosomo? Odoos hagee bia oso sibilesa mo goo namapoo takalai tekepo. ²⁰ Esino odoos egee bia hamapoo mauwe. Esiga Peliks, nayo Yu odoos hagee do mapoo woosalai tekepo, diayo a Yelusalem mapoo dibada wiligi odoos tebisa oso to mou mapoo ido peleso dogaa, mo goo tokenee edebeeyo egei ee takalai tekepo. ²¹ Esino ayo goo hedebe hagee diayo to mou ma kulodu to kitulugu sabolo

egeesee taka, 'Esino niyo wedia maga see hogogabilei mapoo tei teme goo ka midiso,' diso."

²² Esino Peliks yo Lodeeyo goo ee olo duloso badebeiso. Osoloso odoos mooloogoodoo mapoo egeesee takaso, "Iba Polowo goo midilei epedee hamapoo koodobileiso. Esiga see ha teli wiligi odoos taba Lusiyas siboga, Polowo goo see midileiso," diso. ²³ Osoloso Peliksiye ha teli gibadeli odoos hee mapoo egeesee takaso, "Niba Polo medee bolone, yimapoo hegi goo hee na tenee. Osoloso emegei odoos heeso yo pidilei na hamagaa takee," diso.

²⁴ Osoloso biame abo poogoloso, Peliksiye osobo Dulusila dio Polo agalame sibadeeso. Peliksiyo osobo Dulusila ee Yu sobo. Osoloso diayo sibilesa egeesee takaso, "Polo yo hamapoo ido sibe," diso. Esemee Poloye sibilesa Yesu Keliso mapoo tei talai goo ee takomolome, Peliksiye medee dumeleeso. ²⁵ Yayo dulone badolone, Poloye yimapoo tekepo badalai goo sabolo, osoloso tokenee goo teyaga su kookoodalai goo sabolo, osoloso Godeeye biame hamameedee mapoo goo midilei goo sabolo takaso. Esemee Peliksiye to hagee duloso obulone, yimapoo egeesee takaso, "Oso, omapoo koodobie! Amapoo biame hee mologa,

no see sibe dalaiso,” diso. ²⁶ Egeesi ma kulodu Peliksiye mada egeesee gweliso, “Poloye amapoo molee teneega, molee oso ayo nei Polo ee neliga moso ma kuloduga peegoo ido dileiso,” diso. Yayo egeesee goolone badolone, biame abo mapoo Polo sabolo to kalame yo iliso.

²⁷ Esino dugo bakadio poogoloso hamamee Peliksiye o gamalee tou teli maga peegoo dime, see odoo heeso badebeiso, o hu Posiyus-Pestus. Esino Yu odoo oso goomogalame, Peliks o tou teli maga peegoo dilega badolone, yayo Polo neliga moso mapoo osee badebee, diso.

25

Polo o goo Sisaye midilame taka

¹ Pestuseeye gamalee hu toloso biame bakadio hedebe di poogoloso, see Kasaliya mi maga Yelusalem mapoo simiso. ²⁻³ Yayo omapoo simi biame mapoo, tei moso wiligi odoo tebisa sabolo, osoloso Yu odoowo wiligi odoo tebisa abo sibilesi yimapoo Polowo goo egeesee takaso, “Polo yo goo tokenee tooso. Esiga no iyo goomoga goo ee moodee. Egeeseelone Polo see Yelusalem mapoo ido sibeye, dee takee,” diso. Bei, diba Polo Yelusalem mapoo sbumologa, mada eli domopoo wooloomalame

goomogaso. ⁴ Esino Pestuseeye egeesee takaso, “Haye, Polo yo Kasaliya omapoo osee badalaiso. Yelusalem mapoo ido sibileime. Esino a biame abo poogoloso hamamee see Kasaliya mapoo wedi dileiso. ⁵ Esiga nibada wiligi odoo tebisa see abolo dilei tekepo, diayo tei Poloye goo tokenee too egei omapoo takalame,” diso.

⁶ Pestus biame 10 egeesi Yelusalem mapoo poogoloso, see Kasaliya mapoo wedi diso. Yo Kasaliya mapoo dileso, tialoso biame hee mapoo goo midili moso mapoo peleso, yayo badeli debi mapoo badolone, Polo yo sibeye doloso odoo abo mapoo to teneeso. ⁷ Esem ebeeyo Polo yo goo midili moso mapoo ido polome, Yelusalem maga sibadee Yu odoowo wiligi odoo tebisa oso Polo to-budume, pee maga tebisa-losi silodoboloso, Polowo goo mapoo to opusomo opusomo di takolone, Polo yo diya tokenee odoo dee takaga meleeso. Esino diayo to opusomo opusomo di taka ma kulodu, Pestuseeye tei goo egele.

⁸ Esem Poloye eyo nediliyo pidilei to takolone egeesee takaso, “A Yu odoowo tei hee gababile. Osoloso ayo ibada tei moso eyo hu mapoo tokenee goo takele. Osoloso Loum mi toowa wiligi odoo taba Sisayo goo mapoo tokenee

goo takele,” diso.

⁹ Esino Yu odoos oso goomogalame, Pestuseeye Polo mapoo egeesee takaso, “Iba susuga oso Yelusalem mapoo dileso nee goo omapoo midilei tekepowa?” diso.

¹⁰ Esem Poloye nei egeesee takaso, “A Yelusalem mapoo dileime. Bei, a Loum odoowo goo midili moso mapoo olo badoso. Esiga hamapoo mo goo midilei tekepo. Esino Pestus, no olo gooleedoos, ayo Yu odoos mapoo tokenee goo hee moodele. ¹¹ Egeesi ma kulodu ayo goo tokenee too diepi, tei ee dodolone, a talai tekepo. Esino Yu odoos oso mo goo wulo gamenee taka maga, odoos heeso a Yu odoowo dee mapoo tenelai tekeponee. Esiga a Loum mi wiligi odoos taba Sisaye mo goo midilei goomogo!” diso.

¹² Esem Pestuseeye yimapoo kokodo takeli odoos sabolo goo hamapoo to mouloos, Polo mapoo egeesee takaso, “No Sisaye nee goo midilei goomoga magooga, no Sisa mapoo ido dileiso,” diso.

Pestuseeye Agilipa mapoo Polowo goo taka

¹³ Biame abo poogoloso hamamee Yu odoowo wiligi odoos taba Agilipaye omolo sobo holo, Benis sabolo Pestus mapoo emegei di to takalame Kasaliya mapoo sibadeeso. ¹⁴ Osoloso biame bei diba Pestus sabolo

omapoo debeiso. Osoloso omapoo osee doboome, Pestuseeye Polowo goo ee Agilipa mapoo oposususo. Yayo oposusulone egeesee takaso, “Odoos hee, Polo ee Peliksiye neliga moso mapoo toosoo osee badoso. ¹⁵ Esino a Yelusalem mapoo dileso peledoboome, Yu odoowo tei moso wiligi odoos tebisa sabolo, osoloso wiligi odoos tebisa abo sabolo, sibilesos amapoo Polowo goo egeesee taka, ‘Polo ee tokenee odoos, esiga yo wooloome,’ diso.

¹⁶ Esino ayo dimapoo egeesee takaso, ‘Loum odoos iyo odoos hee goo mauwe koo wooloomali. Esino iba Loum odoos oso goo midili ee egeesi. Odoos hee ee goo midi mapoo yimapoo goweli odoos oso o goo takoloso koodobuoga, nei odoos o goo eyo nediliyo takeliso. Osoloso hamamee goo midili odoos oso yimapoo goo tokenee melee ogoga, yo wooloome, dee takeliso,’ diso. ¹⁷ Esiga Yelusalem wiligi odoos tebisa abo abolo hodobo hamapoo ka simi. Biame omapoo mo goo midilei boolooge. Esino a sibilesos, tialosos biame hee mapoo goo midili moso mapoo pelesos badolone, Polo yo hamapoo ido sibeye, diso. ¹⁸⁻¹⁹ Ee ma kulodu ayo goolee, Polo yo tokenee goo toowa toobeele, diso. Esino Yu odoos oso gamenee dibada howo gisili tei goo sabolo, osoloso odoos hee Yesu, diayos olo taso deli,

see Poloye odo ee see gie badoso, dee taka goo omapoo toso agadigaloso o goo midilame ido pala egeiso. ²⁰ Esino a goo hagee medee gooledelega badolone, Polo mapoo egeese woosaso, ‘No Yelusalem mapoo dileso nee goo midilei soowayo?’ diso. ²¹ Esino yo Yelusalem mapoo dilei goomegele. Esem yo Sisaye o goo midilame goomogaso. Esiga yo wulo epedee hamapoo badalaiso. Osoloso ayo biame tekepo ogoga, yo Sisa mapoo o goo midilame ido diye dalaiso,” diso.

²² Esem Agilipaye Pestus mapoo egeese takaso, “A odo hagoso taka goo mawo duleiyasa,” diso.

Esem Pestuseeye yimapoo egeese takaso, “No godigi yayo takooga duleiso,” diso.

Polo yo Agilipa dio Benis dio mapoo ido simi

²³ Osoloso biame hee mapoo Agilipa dio, Benis dio, hu toowa too odo masi, dugo medee tekepo kalagaloso, goo midili moso mapoo paladeeso. Diba goo midili moso mapoo galaga dulone, ha teli odoowo wiligi odo tebisa sabolo, osoloso Kasaliya mi wiligi odo tebisa sabolo galaga diso. Osoloso diba susuga goo midili moso mapoo mooloogoodoloso doboome, Pestuseeye Polo ido sibe, diso. ²⁴ Esem Poloye goo midili moso mapoo sibilesa tobudume,

Pestuseeye egeese takaso, “Wiligi odo taba Agilipa nobolo, osoloso odo susuga sabolo, odo hagee ege! Yu odo hamapoo ege do sabolo, osoloso Yu odo Yelusalem mapoo debeli sabolo, oso odo hamapoo diya gowoolone, amapoo to neligidi takolone, yo wooloomalai tekepo, dee takeliso. ²⁵ Esino ayo yo teli mapoo magalai o goo tokenee hee mauwena. Esino yo eyo goomoga oso Sisaye o goo midi diga, ayo yo Sisa mapoo ido di, diso. ²⁶ Esino goo hamapoo ayo ibada wiligi odo taba Sisa mapoo Polowo goo maga to hoguguloso tenelai to mauwe. Esiga ayo yo nibada howo woola mapoo ka ido simi. Esiga Agilipa nayo yimapoo woose. Egeeseega to yayo nei taka ee ayo hoguguloso Sisa mapoo ka tenelaiya. ²⁷ Bei, neliga ma kulodu badeli odo oso moodoo goo ee hogugule mosoowe sabolo Loum wiligi odo taba Sisa mapoo diye dalai tekeponee,” diso.

26

Poloye wiligi odo taba Agilipayo howo woola mapoo o goo taka

¹ Agilipaye Polo mapoo egeese takaso, “Ayo epedee no nediliyo pidi to takalame namapoo biame teneeso.”

Esem Poloye dee dokodoo poudoloso, to takalai bei mooloogoolone egeese

takaso,² “Wiligi taba Agilipa, a epei Yu odooso mo goo mapoo goo opusomo opusomo di taka mapoo nei ayo mawo a pidi to namapoo takalai goomogo.³ Bei, no Yu odoos ibada adaga dia goo susuga sabolo, osoloso ima kulodu to agadigeli goo sabolo no gooleedooso. Esiga ayo namapoo howaso, mo to hagee takoo medee dui.

⁴ Egeesi ma kulodu, Yu odoos susuga oso ayo daga Yu odoos sabolo Yelusalem mapoo badebei goo ee, diba olo gooleedooso.⁵ Esiga Yelusalem odoos susuga oso mo goo diba gooleedooso. Esiga diayo namapoo mo goo takalai dee takooga, diayo ayo Pelisi odoos toboloso badebei goo ee takalaiso. Egeese mapoo Yu odoos ma kulodu Pelisi odoos oso Moseseeye eligi goo hogugu medee dedeliso.⁶ Esino Godeeye mawe dimapoo to takoloso magoo mapoo ayo tei teme, a epedee goo midi mapoo ka badoso.⁷ Osoloso ibada Yu odoos bala 12 susuga oso biame susuga Godeeyo hu poudoolone dobolone, diba to magoo hedebe ee bamoloso. Esiga mo wiligi odoos taba Agilipa, abolo epedee to magoo hedebe omapoo tei teme, Yu odoos oso a wooloomalame goomogoso.⁸ Egeesi ma kulodu, Yu odoos niba bei kasi maga Godeeye wedia odoos ee see hogogabileiso dee taka goo mapoo tei telega

ka pegeliyo?

⁹ Esiga a niyo egee gooloomolo egeesi masi goolone, ayo Yesu Nasalet odoos mapoo tei telaga odoos mapoo heiga toowa molone, ayo dimapoo dala tenelame goomogo meleeso.¹⁰ Egeeseelone tei moso wiligi odoos tebisa oso amapoo kitulugu teneme, ayo Godee o odoos esialoso toloso neliga moso ma kulodu tooseliso. Osoloso tei telaga odoos abo ee olo piligume, ayo goo omapoo tekepo doloso, goomegeliso.¹¹ Osoloso a Yu odoowo howo gisili moso susuga mapoo silone, tei telaga odoos mapoo dala tenelone, ayo dimapoo toso pupulone, to tokenee takoloso Yesuwo goo mapoo miligi pie, dee takeliso. Osoloso ayo dimapoo diya komonolone, mi abo mapoo dileso, tei telaga odoos toloso dala teneliso.

¹² Ayo egeeseemo silone, biame heeso tei moso wiligi odoos tebisa oso amapoo kitulugu teneme, Damasko mi mapoo tei telaga odoos talame diso.¹³ Esino osoko oo domo taba mapoo a eli domopoo dimeleeno, kei ma dokodooga gadeebugu oso pouneme egeiso. Gadeebugu ee diya toowa, osokoso gadeebugu egeesinee. Esiga odoos abolo hodobo di gadeebugu oso tooso.¹⁴ Osoloso iba susuga miyomoo misigedubuloso tiesamolome, kei ma dokodooga ibada Hibulu

toso amapoo egeesee takeme duso, 'Solo, Solo, nayo bei kasi maga amapoo dala ka tenemalala? Esiga no medee goolee. Nayo egeeseemo siloga, no Godee sabolo ha taso. Esiga eyo nei no dala talaiso,' diso.

¹⁵ Esem ayo egeesee takaso, 'Wiligi odoo, no ogumo?' diso.

Esem Lodeeye amapoo nei egeesee taka, 'A Yesuso. Nayo tei telaga odoo mapoo dala egee tenemolo, amapoo tenemoloso.

¹⁶ Esiga no tebee! Ayo namapoo sibilesa peledobooso. Bei, ayo no olo hesiaso, nayo mo tou teli odoo doloso badolone, ayo namapoo eligi sabolo, osoloso eligilei goo sabolo, odoo mapoo eligilame.

¹⁷⁻¹⁸ Esiga nayo Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo ma kulodu mo to takomo siloga, ayo no medee balaiso. Egeesi ma kulodu diayo no dala teneega, ayo no pidileiso. Esiga diayo tei goo ee gooleedoga, diayo neliga maga miligi pialoso, gadeebugu mapoo bidiga dabalame, osoloso Saiten oso gibadolone debei poogoloso, see Godee mapoo bidiga dabalame, ayo no dimapoo diye deeso. Egeeseega ayo dibada goo tokenee hapoloso boobado bigileiso. Egeeseega diayo amapoo tei too goo maga, Godeeye hesia odoo oso egee do sabolo hodobo dabalaiso,' diso.

¹⁹ Esem wiligi odoo taba Agilipa, mo howo opusomo doloso, kei ma dokodooga to taka duloso, to amapoo mesieso.

²⁰ Osoloso ayo Damasko mapoo, osoloso Yelusalem mapoo, osoloso Yudiya mi toowa ma kulodu, osoloso Yu odoonee dia mi susuga mapoo, Godeeyo to egeesee takomo sileeso, 'Nibada goo goolee su wuduloso, nibada goo tokenee maga miligi pialoso Godee mapoo sibadee! Osoloso niyo Godee mapoo sibadee goo ee eligilone, odoo susuga eyo howo woola tekepo goo ee tomo silesibe,' dee takeliso.

²¹ Esiga ayo goo hagee tomo silime, Yu odoo oso ayo dibada tei moso ma kulodu badoboome, diayo a wooloomalame keliso. ²² Esino Godeeye pidi toowa maga, a see epedee nibada howo woola mapoo tobudulone, wiligi odoo tebisa nimapoo, osoloso odoo abo susuga nimapoo, Godeeyo to takolone ka badoso. Esino ayo taka to susuga ee Moses sabolo Godee maga to toloso takomo silesibili odoo sabolo oso Godeeye hudi magoo Keliso mapoo peledabalai goo taka sabolo hedebe.

²³ Esiga to hagee eyo bei hagoso, Keliso dala toloso talaiso. Osoloso yayo daga malalo ta maga hogabuloso, gadeebugu ee Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee sabolo mapoo

tosibileiso,” diso.

²⁴ Esino Polo to osee takomolome, Pestuseeye to neligidi yimapoo egeesee takaso, “Polo, no boobadolone wulo halaboo! Nayo diya goolee oso no ka boobadoo,” diso.

²⁵ Esem Poloye to nei Pestus mapoo egeesee takaso, “Wiligi odo taba Pestus, a wulo koo halabooso. Bei, ayo to taka susuga hagee tei goo. Esiga goo eyo bei moloso. ²⁶ Esiga wiligi odo taba Agilipaye goo susuga hagee yo gooleedooso. Ayo goo susuga hagee yimapoo takooga, ayo to takalai koo obuso. Bei, goo susuga hagee mada moodele. Haye! Odo susuga eyo howo woola ka moodoo,” diso. ²⁷ Esem Poloye wiligi odo taba Agilipa mapoo egeesee takaso, “Agilipa, no Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo susuga oso to hogugu mapoo tei telisomo? O. A gooleedoso, no tei teliso,” diso.

²⁸ Esino wiligi odo taba Agilipaye egeesee takaso, “No biame deiyepo hamapoo ayo Keliso mapoo tei talame amapoo to egeesi masi ka takamalala?” diso.

²⁹ Poloye to nei egeesee takaso, “A nayo tei talai biame deiyepo o, biame sage koo magooso. Esiga ayo nobolo osoloso epedee hamapoo mo to dulone hagee do odo susuga oso Godeeyo to mapoo tei toloso

ayo hagee bado egeesi masi badalame dokodoo ka takooso. Esino nibada dee mapoo ki ti oso tiala-galaime,” diso.

³⁰ Esem wiligi odo taba Agilipa sabolo, osoloso Pestus sabolo, osoloso Benis sabolo, osoloso odo susuga Polowo to dulone debei ee tebisaloso diyadeeso. ³¹ Diayo diyadulone dieso dimapoo egeesee takaso, “Odo hagee goo tokenee hee tele. Esiga iyo yo neliga moso mapoo toosooloso wooloomalai tekeponee,” diso.

³² Esem Agilipaye Pestus mapoo egeesee takaso, “Iyo odo hagee goo midili maga diye dalai tekepo. Esino yo Sisaye o goo midilei goomogaga, yo Sisa mapoo ido diye, dee takee,” diso.

27

Poloye du maga Itali mi mapoo dilame bei mooloogoo

¹ Pestuseeye Polo Sisaye badebei mapoo ido dilame goomoga magoloso, yayo Loum ha teli gibadeli odo hee Yuliyes iso. Osoloso yimapoo egeesee takaso, “Polo sabolo, osoloso neliga moso ma kulodu debeli odo abo sabolo, du maga Itali mi mapoo Sisaye badebei mapoo iyado di,” diso. Yuliyes hagee ha teli odo mooloogoodoo hee, o hu Sisayo mooloogoodoo dee takeli eyo kulodu badeli.

² Esem e iba Adalamatiya odoo dia du toowa ee Kasaliya mi maga see Asiya mi ma kulodu mi opusomo opusomo di mapoo dilame molome egeiso. Esem Yuliyeseeye iba du omapoo dalaga peegeena. Osoloso Makedoniya mi ma kulodu Tesalonika mapoo badeli odoo hee, Alistakus du omapoo ibolo hodobo bulumaloso, see Saidon mi mapoo dulone domopoo tiesaso.

³ Osoloso biame hee mapoo Saidon mi mapoo sibilesa peledabaso. Esino iba Saidon mi mapoo sibilesa peledoboome, Yuliyeseeye Polo yo diya goolone yimapoo egeese takaso, "Nee odoo oso biso pidilame, no peegoo di," diso. ⁴⁻⁵ Osoloso iba see Mila mi mapoo dalo soowoolone, Saiples mi te koola mapoo poo toowa meneme abaga daso. Bei, abei toowa woola mapoo poo toowa oso sibulone, howo ki toowa siba. Esem iba osee Saiples mi te maga gulugumo sibilesa, Kilikiya sabolo Pampiliya sabolo daga dileso, Lisiya mi Mila mapoo sibilesa peledabaso. ⁶ Iba omapoo dileso doboome, ha teli gibadeli odoo Yuliyeseeye Alesandiliya odoo dia du toowa Itali mapoo dilame molome egeiso. Esem yayo iba du omapoo dalaga peegeena. ⁷⁻⁸ Esem iba du omapoo dalaga poogoloso, Nidus mi mapoo obeeyamo dulone, biame bei abei

domopoo poogooso. Iba Nidus mi ee daga dime, poo toowa simi oso, howo ki toowa sibume, see Kiliti mi te mapoo dalo soowaso. Bei, omapoo poo toowa meneme. Osoloso iba Kiliti mi te su Salomone koola abaga obeeyamo gulugumo dulone, Lasiya mi koola mapoo du dali omapoo oluguso. Du dali eyo hu Du Oluguli Medee Tekepo deli.

⁹ Iba du oluguli omapoo dobolone, egeese goolone debeiso, "Iba biame toowa olo hosudooso. Osoloso Yu odoo oso nei teyuloso badeli biame olo dagadilesa badoso. Esino dugo biame olo bei mooloogooso. Egeesi ma kulodu iyo dugo biame mapoo abei toowa maga dilei tekeponee. Bei, howo ki toowa oso sibulone, iba tokenee peya," diso. Esem Poloye odoo susuga mapoo egeese taka, ¹⁰ "Emegei, dugo biame mapoo abei toowa maga duga, ibolo osoloso ibada bi sabolo, osoloso ibada du sabolo tokenee palai, a gooleedooso. Esiga iba hamapoo osee dabalai tekepo," diso. ¹¹ Esino du wiligi taba sabolo osoloso duwo ama sabolo diba egeese selai goomegele. Esem ha teli gibadeli odoo oso Polowo to mapoo tei telega poogoloso, odoo bakadio hageeyo to mapoo deedeeso. ¹² Esem odoo susuga oso egeese takaso, "Iba dugo biame mapoo hamapoo dobolone du oluguloso dabalai du oluguli

tokenee,” diso. Egeeseelone diba saga Poiniks mi mapoo dileso doga, dugo biame ee koodobilame goomogaso. Kiliti mi te mapoo Poiniks hagee du oluguli tekepo hee oso. Bei, du oluguli omapoo poo toowa haga koo sibili.

Poo toowa sabolo howo ki toowa sabolo ma kulodu di

¹³ Osoloso biame heeso poo toowa koodobume, see poo pepooko oso abei toowa domo abaga pee maga sibilame bei mooloogooso. Esemu du toowa tosilesibili odoo oso egee ogoloso tekepo dolone, hegi biso du gidoloso howo kulomoo melee giligadoloso du ma kulodu maso. Osoloso iba Kiliti mi te mapoo soowooleso widi pee maga gulugumo diso. ¹⁴ Iba mi te widi pee maga obeeyamo gulugumo dumolome, haga booloogelega mi te abaga poo toowa simi oso ibada du ee see abei toowa domopoo todiso. ¹⁵ Egeeseeme iba du balamelega, ibada du pooso todime, wulo balaga meleeso. ¹⁶⁻¹⁷ Esino pooso ibada du ee Kauda mi te mapoo poo toowa meneme hodiokooga todi molome, du tosilesibili odoo oso du toowa tokenee poga pidili du pepooko, du toowa eyo osio mapoo bagagoloso melee ee diya kitulugu sabolo toloso du toowa ma kulodu magooso. Osoloso howo ki oso sibilesi ibada du mapoo woolone du toowa gadilega pagalame, diayo du

ee tiso tialogooso. Osoloso du tosilesibili odoo ee Libiya mi hodio abaga dulone, howo soo mapoo du doguyaga diya ebigaso. Egeeseelone, diba pooso sibilesi weli dugo du ma dokohodoo bagagoo ee du medee dilame miyomoo bagagooso. Esemu pooso ibada du ee abei domopoo wulo todimeleeso. ¹⁸ Osoloso biame hee mapoo poo toowa oso see diya sibume, du tosilesibili odoo oso du poopeeya dalame, bi abo du toowa ma kulodu melee toloso howomoo sooso. ¹⁹ Osoloso see biame hee mapoo, bi abo egeesi masi du ma kulodu melee howomoo sooso. Pooso sibilesi weli dugo sabolo, osoloso homo tialogoo sabolo, osoloso dugo bagagili ti sabolo, osoloso bi abo egeesi masi sabolo howomoo sooso. ²⁰ Iba poo toowa oso simi ma kulodu, osoloso howo ki toowa simi ee ma kulodu biame bei poogoomo dulone, osoko sabolo giwo sabolo egele. Egeesi ma kulodu dulone, iba dabalai goole. Esino wulo wedilei gooleeso.

²¹ Esino iba biame bei ma kulodu nei nelega sibulone, Poloye toboloso imapoo egeesee takaso, “Emegei, niba kasi maga mo to dulega Kiliti mi te poogoloso ka simiyo? Iba omapoo debei diepi, goo hageesee imapoo sibile pegeliyo. ²² Esino niba goo hamapoo haga na ebi. Bei, odoo susuga nima kulodu odoo hee talaimu. Esino hedebe ibada du ee tokenee palaiso. ²³ Bei, mo

Godee ayo o hu dokodoo poudili o momaiye oso amapoo sibeye dee takeme, eiyo gesi amapoo sibilesio egeesee taka, ²⁴ 'Polo, no haga na ebi, bei no wulo gamenee dile, wiligi odoos taba Sisayo mudugiyopoo nee goo midilame duso. Esiga Godeeye nimapoo mesie maga nobolo hodobo egee du odoos sabolo, abei domo hamapoo wedileime,' diso. ²⁵ Esiga odoos susuga, niba to hagee duloso na ebi. Bei, Godeeye o momaiye oso goo taka goo ee tei moodoolai doloso, a tei toso. ²⁶ Esino iba omapoo dulone, mi te hee koola mapoo dilesio, yo mapoo godee bigileiso," diso.

²⁷ Iba Adiliyati abei domopoo silesibulone, biame 14 poogoloso see gesi hee mapoo gesi domopoo du tosilesibili odoos oso goolee widi pee koolabelee, diso. ²⁸ Egeeseelone diayo howo kasee boubelesio howo bou tebili ti tolosio teibasio. Osoloso egeino, howo bou ee teiba ibada bagi sabolo teiba 40 egeesi masi mala. Osoloso hoogoo pepooko dilesio, see tobu teibasio. Osoloso egeino, howo bou ee teiba ibada bagi sabolo teiba 30 egeesi masi mala. Esemie diayo goolee widi pee olo koola tooboo, diso. ²⁹ Esemie diba gesi dulone, du howo soo maga duga, yo mapoo godee bigiyaga diya ebigasio. Egeeseelone du dilega omapoo malame, diayo

hegi bi bakadio bakadio di du osio mapoo bagagoloso howomoo toosooso. Osoloso gesi omapoo dobolone, du tosilesibili odoos oso saga mi beema belesio ee bolone debeisio. ³⁰ Egeeseelone dobolone, diayo du toowa maga mada kukolo dilame, du toowa tokenee poga pidili du pepooko ee howomoo ti sabolo gisibasoloso olugu molone imapoo egeesee taka, "Iba du wiligi maga hegi bi abo howomoo toosoowagona," diso. ³¹ Esino Poloye ha teli gibadeli odoos sabolo, o odoos sabolo mapoo egeesee takasio, "Du tosilesibili odoos oso kukulo duga, iba susuga wedileiso," diso. ³² Esemie ha teli odoos oso du toowa tokenee poga pidili du pepooko ee ti koo poogoomie, pooso todiso.

³³ Osoloso olo mi beemalalai koola tooboome, Poloye diba nei nalame howolone odoos susuga mapoo egeesee takasio, "Niba biame 14 ma kulodu ebia sabolo sibulone nei medee nele. ³⁴ Esiga niba wedilega pagalame, epedee hamapoo nei medee ne. Osoloso niba goolee, nima kulodu odoos hee dala talaimie," diso. ³⁵ Osoloso Poloye to hagee takoloso, wo tolosio goomoga to Godee mapoo takoloso, odoos susuga eyo howo woola mapoo wo po doloso neso. ³⁶ Esemie Poloye nei namelee ogoloso, odoos susuga oso yibolo nei nalame

goomogaso. ³⁷⁻³⁸ Diba nei ne koodobuloso, du poopeeya dalame, nei abo susuga howomoo togobisaso. Esiga iba 276 odo oso du ee ma kulodu debeiso.

*Duso dileso yo mapoo
godee buguloso gagabugu
goo*

³⁹ Osoloso gesi mi beeamome egeino, du tosilesibili odo oso widi pee egeiso. Osoloso diayo widi pee ee medee ogoloso gooleedele. Esino omapoo dileso du olugumo, diso. Bei, diayo widi pee ee du olugulei tekepo goolee. ⁴⁰ Egeeseelone, diba widi pee mapoo dilame hegi bi du ma bagagisaloso melee, ee howomoo kookoo sooso. Osoloso du osio mali suda masi howomoo wusuloso, pooso du todilame, du wiligi mapoo dugo bagagoloso meli hee poudoloso bagagooso. Osoloso iyo widi pee egei mapoo diso. ⁴¹ Esino iba widi pee mapoo dulone, du wiligi oso dileso howo soo mapoo dougaso. Esem howo ki oso sibilesos, du osio mapoo woome, du gagabuguso.

⁴² Egeesi ma kulodu ha teli odo oso neliga ma kulodu debeli odo ee howo tabuloso kukulo diyaga, diya gooleeso. Egeeseeyaga neliga ma kulodu debeli odo ee diayo du ma kulodu wooloomalame goomogaso. ⁴³ Esino ha teli gibadeli odo Yuliyes yo Polo wooloomalai goomegele. Esiga yayo ha

teli odo dimapoo egeese takaso, “Niyo neliga ma kulodu debeli odo ee na wooloome,” diso. Esem yayo egeese takaso, “Niba howo tabili gooleedo daga, niba widi pee mapoo howo tigebie! ⁴⁴ Osoloso odo howo koo tabili daga, niba du gagabugu mapoo toloso deeso widi pee mapoo sumo di,” diso. Egeese see maga odo susuga medee tigebuloso widi pee mapoo daboogoloso gie badeli tooso.

28

*Poloye Malata mi te
mapoo
sibilesos peledaba*

¹ Osoloso iba howo tigamo dileso, mi te mapoo dalaga poogoloso dobolone duno, mi te eyo hu Malatagona. ² Iba omapoo sibilesos peledoboome, mi te mapoo debeli odo oso iba medee pida. Esiga biame omapoo howo toowa simi oso kekebie meleega, mi te mapoo debeli odo oso iyo dou halame, dou toowa tooloso ka daba. ³ Osoloso Polo nose dou kaka tosibilesos, dou toomeleeno, hebise sa masi dou ma mapoo kulodu tiamelee ee diya dei moodoome, dou kaka ma ma kuloduga gasibilesos Polo dee mapoo paso. ⁴ Esem mi te mapoo debeli odo oso Polo hebisesos dee mapoo poloso soolooogooso melee ogoloso diba diesono egeese takaso, “Odo hagee odo

wooloomali odoo osobe. Bei, yo abei domopooga simi oso yo tele. Esiga epedee nei dala teneli godee oso Polowo goo tokenee maga nei ka teneeso. Esiga hebiseso yo dee mapoo ka pana”, diso. ⁵ Esino Polo hebiseso o dee mapoo pome, o dee keesee heyadige buguno hebise dou mapoo toodooso. Ee ma kulodu goo hee yimapoo peled-bele. ⁶ Esino mi te mapoo debeli odoo oso egeesee goolone debeiso, “Polowo dee papoloso, miyomoo homodobuloso talaiso,” dee gooleeso. Esino biame sage ma kulodu goo heeso Polo mapoo peled-bele. Esem mi te mapoo debeli odoo oso goo hagee ogoloso, Polo yo godee hee molodoo, dee takaso.

⁷ Osoloso ee ma kulodu iyo dou halaga melee mi maga Malata mi te mapoo debeli odoowo wiligi odoo taba, Pubiliyeseeyo mi haga hoogoonee. Esiga yayo iba ogoloso, o moso mapoo ido dileso, biame bakadio hedebe di omapoo doboome, yayo iba medee pidiso. ⁸ Moso ee ma kulodu Pubiliyeseeyo ama kolo dei sabolo osoloso su paiye sabolo tiameleeso. Esem Poloye yayo tiamelee mapoo gadileso, Godee mapoo takoloso, o deeso yimapoo sigime, paiye weidooso. ⁹ Hamamee odoo paigiga mi te mapoo debeli odoo oso

goo hagee duloso sibademe, Poloye diba tekepo moodoo demeleso. ¹⁰⁻¹¹ Egeesi ma kulodu iyo mi omapoo do-boome, mi te mapoo debeli odoo oso imapoo hu toowa tenelone emegei di bi ten-emeleeso. Osoloso a bakadio hedebe di omapoo dobooso, see dilame doboome, mi te mapoo debeli odoo oso iyo eli domo dulone nalai, nei sabolo osoloso bi abo sabolo imapoo tosibadeeso.

Poloye Loum mi mapoo dileso peledaba

Osoloso iba Alesandiliya odoo dia du toowa dugo biame mapoo Malata mi te mapoo melee mapoo dabagas. Du ee tosilesibili odoo oso dadabayo game-nee godee masi bakadio moodooloso du wiligi mapoo tugusa molome egeiso. ¹² Iba du omaga dileso Silakusa mi mapoo du oluguloso, biame bakadio hedebe di omapoo debeiso. ¹³ Osoloso see abaga Legiyum mi mapoo dalo soowaso. Omapoo tialoso biame hee mapoo poo iyo simi hamamee abaga sibilame bei mooloogooso. Esem pooso ibada du saga todilame pupu buguso. Osoloso biame heeso Putiyoli mi mapoo dileso peledabaso. ¹⁴ Iba dileso Putiyoli mapoo du oluguloso, tei telaga odoo abo egeiso. Esem diayo iba biame 7 dibolo debeeyena. Osoloso omapoo dobooso see mili Loum mapoo

diso. ¹⁵ Osoloso tei telaga odoo Loum mapoo debeli oso iba sibogo di duloso, eli domopoo iba tugodalame simina. Ee ma kulodu odoo abo sibilesa, iba Apiyus Polum mi mapoo tugodooso. Osoloso aboso mi hee, o hu Odoos Soowo Moso Bakadio Hedebe deli mapoo sibilesa tugodooso. Esem Poloye diba ogoloso diya goomogolone, Godee mapoo goomoga toowa poudooso. ¹⁶ Esem iba Loum mi mapoo sibilesa peledoboome, ha teli gibadeli odoo oso Polo mapoo egeese takaso, "No neliga moso mapoo dileime. Esino no wulo moso hee mapoo badoga, ha teli odoo hedebe oso no ka gibadalaigona," diso.

¹⁷ Osoloso biame bakadio hedebe di poogoloso hamamee, Poloye Yu odoowo wiligi odoo tebisa Loum mi ee ma kulodu debeli susuga yimapoo sibilame to teneeso. Diba olo sibilesa doboome, Poloye dimapoo egeese takaso, "Emegei, ayo goo tokenee hee Yu odoo mapoo moodele. Osoloso ibada adaga dia tei hee gababile. Esino Yelusalem mapoo Yu odooso a goo mauwe toloso Loum odoo mapoo teneeso. ¹⁸ Osoloso nei diayo amapoo woosali to bei woosano, amapoo goo tokenee hee egele. Esiga diayo a teli mapoo magalai goomegele. Esino diayo a neliga moso

maga peegoo tamagalame goomogaso. ¹⁹ Esino Yu odoo oso a neliga moso maga peegoo tamagalai tekeponee, dee takeme, ayo mo goo Sisaye midilei a goomogo, dee takaso. Esino ayo mo odoo, Yu odoo mapoo gigidilei goo mauwe. ²⁰ Esiga ayo goo hagee nibolo medee to meilame ka gilimadoo. Osoloso a epedee ki tiso tialogoloso moloso. Bei, ayo Isalael odoo oso dulone egee bamolo, odoo yimapoo tei too goo maga," diso.

²¹ Esem wiligi odoo tebisa oso Polo mapoo nei egeese takaso, "Iyo Yudiya maga nee goo maga to hogugu teneme tele. Osoloso Yu odoo abo omaga sibadee oso nee goo maga tokenee goo taka, iba dule. ²² Esino goo nayo egee eligimo silo imapoo takalai goomogo. Bei, mi susuga eyo kulodu, edebeeyo Yesuwo goo eligili goweli," diso.

²³ Osoloso Polo sabolo Yu odoo sabolo biame hedebe magooso, diayo see tobu Polobolo Yesuwo goo maga to kalame. Osoloso diayo biame hedebe magoo mapoo Yu odoo susuga Yesuwo goo maga to kalame Polo mapoo sibadeeso. Esem Poloye gesikolo bei mooloogoloso abaga dino habe mapoo Godeeye wiligi doloso badeli eyo goo ee eligilone, Mosese-eye eligi goo sabolo, osoloso Godee maga to toloso kokodo

takomo silesibili odoos oso to hogugu maga Yesuwo goo eligiso, diayo Yesu mapoo tei talame. ²⁴ Esemee odoos abo oso Polowo to duloso tei tooso. Esino odoos abo tei tele. ²⁵ Egeesi ma kulodu diesono abo puloso toso agadigaso. Osoloso diba dilame doboome, Poloye tei tele poogoo odoos mapoo to hedebe hagee takaso, "Dio Tei oso tei goo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoos Aisaya maga nibada amawe dio mapoo egeesee takaso,

²⁶ 'Nayo dileso odoos hagee bia dimapoo egeesee takee,
"Niyo medee hodu dileso to taka duleiso.
Esino goo eyo bei niyo medee gooleedalaima.

Osoloso niyo medee hodu dileso agalaiso, esino goo eyo bei niyo ogoloso gooleedalaima."

²⁷ Bei, diba goo eyo bei gooleedalai koo goomogo.

Osoloso diba dudu tabagado, osoloso howo gisiga diga.

Esino diayo ogoloso, osoloso duloso goo goolee tekepo toloso, amapoo wedi simi diepi,
ayo diba tokenee hapoloso boobado bigiliyo,' diso.

²⁸ Esiga niba medee goolee, Godeeye gie badeli hedebe

Yu odoos mapoo tenele. Haye, yayo Yu odoonee sabolo mapoo teneeso. Esiga diayo goomoga sabolo Godeeyo to medee duleiso," diso. ²⁹ [Osoloso Yu odooso Polowo to duloso, diba mooloogoodoo ma kulodu diesono toso diya agadigamo diso.]* ³⁰ Osoloso Polo dugo bakadio ee ma kulodu moso nei molee magoloso tieli mapoo badoboome, odoos abo yo agalame simi, yayo o mosopoo goomoga sabolo ido palaso. ³¹ Osoloso yayo dimapoo Godeeye wiligi doloso badeli goo ee eligilone, Lodee Yesu Kelisowo goo takalai ebile. Osoloso ee ma kulodu odoos heeso yimapoo hamaga takele.

28:26: Isa 6:9-10; Diye 25:13; 26:2, 6; 27:24; Loum 1:5 * **28:29:** To hagee odoos aboso taka, Lukaye hogugu, deliso. Esino odoos aboso taka, Lukaye hogugule, odoos heeso hamamee hoguguna, dee takeli.

Loum Poloye Loum sosee mapoo to hogugu tenee

Loum booka goo eyo bei

Poloye Loum mi mapoo dilega badolone to hagee hoguguloso Loum odoo mapoo teneeso. Hogugu hagee ma kulodu tei talai goo eyo bei hoguguso. Egeeseelone yayo Kelisoye tou too goo sabolo, osoloso Godeeye sooloo deli goo sabolo, osoloso tei talai goo sabolo, osoloso gie badeli talai goo sabolo hoguguso. Osoloso goo tokenee maga hoguguso. Osoloso tei Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee sabolo oso tei too goo maga hedebe doloso egee do eyo goo onosee hoguguso.

¹ A Polo, Yesu Kelisowo tou teli odoo. Godeeye a hesialoso amapoo diye di odoo hu teneeso, Godeeyo to tekepo ee takomo silame.

² Daga hoogoo Godeeye to tekepo hagee odoo susuga mapoo tenelame to edidi magooso. Esem Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoo oso to edidi magoo hagee Godeeyo booka mapoo hoguguso. ³⁻⁴ To tekepo hagee Owolo Yesu Kelisowo goo ee takooso. Yesu Keliso ibada wiligi odoo. Yo mipoo hamapoo

soomagooso, osoloso yo wiligi odoo taba Deibidiyo amawe. Esino Godeeye Dio Tei oso kitulugu maga yo ta maga hogadi goo oso yo tei Godeeyo Owolo doloso woola yilige buguso. ⁵ Esiga Godeeye a sooloo dolone Keliso maga diye di tou tekepo amapoo teneeso, mipoo hamapoo debeli odoo susuga oso amaga Keliso mapoo tei toloso o to mapoo mesimo silesibilame. Goo egeesi maga ayo Keliso halo o tou hagee ka toso. ⁶ Osoloso Godeeye Loum odoo niba nosee Yesu Kelisowo dalame olo hesigaso.

⁷ Esiga ayo to hogugu hagee Godeeye sooloo deli odoo Loum mi mapoo debeli nimapoo ka tonowa. Godeeye niba o odoo doloso dabalame olo hesigaso. Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Ama Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo nimapoo tenelame.

*Poloye Loum odoo ee
agala dilame goomoga*

⁸ Malalo ayo nimapoo ka takooso. Mi susuga ma kulodu odoo susuga oso niyo tei too goo ee olo dudobuguso. Esiga ayo Yesu Keliso maga niba halo Godee mapoo goomoga to takeliso. ⁹ Ayo mo sooloo ma kuloduga goomoga sabolo Godeeyo tou tolone badolone, to tekepo Owolowo goo ee ka

takomo siloso. Esiga Godee yo gooleedooso, ayo niba halo yimapoo egee takomolo goo ee tei goo. ¹⁰ Esiga ayo niba agalame sibilei goo maga Godee mapoo takolone ka badoso. Esino goo egee Godeeye goomogoga, ayo niba agalame sibileiso. ¹¹ Bei, niyo tei too ma kulodu kibilame, Dio Tei maga goo tekepo oso niba pidilame, ayo niba agalame sibilei, a diya goomogo. ¹² Esiga to ayo taka eyo bei ee egeesee moloso. Ayo tei too goo oso niba pidilei, a goomogoso. Osoloso nei niyo tei too goo oso a pidilei onosee goomogoso. ¹³ Esiga emegei, niba goolee, a diya goomegeliso, niba agala sibilame. Esino ayo niba agalame sibilei ee goo heeso eli peliso. Egeesi ma kulodu ayo Yu odoonee abo pidi egeesi masi pidilame, a diya goomegeliso, niyo tei too goo ee kauwulame.

¹⁴ Esiga Godeeye amapoo odoosusuga ee pidilame tou teneega, amapoo goomoga goo toowa moloso, mi toowa ma kulodu debeli odoosusuga mapoo osoloso dobudu debeli odoosusuga mapoo to tekepo takalame. Osoloso goo gooleedoo odoosusuga mapoo osoloso goo gooleedele poogoo odoosusuga mapoo to tekepo takalai onosee a goomegeliso. ¹⁵ Goo egeesi maga ayo Loum mi mapoo

sibilesoto tekepo nimapoo takalai a diya goomegeliso.

¹⁶ Esiga to tekepo hagee ayo dokodoo ka poudoso. Bei, to hamapoo Godeeyo kitulugu mologa. Esiga to hagosoyimapoo tei too odoodia gie badeli ee ka pidimoloso. Egeeseelone yayo daga Yu odoosusuga pidiloso see Yu odoonee sabolo ka pidimoloso. ¹⁷ Esiga to tekepo hagosoyimapoo howo woola tekepo badalai goo ee ka yilige bugu moloso. Egeesi ma kulodu tekepo badalai goo hagee hedebe tei tolosobadalai goo omaga ka moloso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Godeeye tekepo odoosusuga deli odoosusuga diba ee dieso tei too goo maga gie badeli tolone ka doso."

Godeeyo kamana goo

¹⁸ Esiga Godeeye kamana goo ee Kei mi ma dokodooga yimapoo miligi pieli odoosusuga susuga mapoo, osoloso goo tokenee teli odoosusuga mapoo ka eligimoloso. Bei, odoosusuga hagee biaso goo tokenee tolone tei goo ee mada mageliso. ¹⁹ Esino odoosusuga susuga oso Godeeyo goo ee medee gooleedalai tebiliso. Bei, Godeeye o goo dimapoo eligiso. ²⁰ Edebeeyo Godee koo egeli. Esino mipoo hagee bei mooloogoloso abaga simino epedee hamapoo, bi susuga

Godeeye moodoo ee ogolone, yayo kitulugu kookaiyo osee meli sabolo, osoloso o goo ee ka gooleedoso. Esiga edebeeyo dieso nediliyo diba Godee gooleedelee dee takalai koo tebili.

²¹ Esiga diba Godeeyo goo gooleedoona, diayo o hu dokodoo koo poudili. Osoloso diayo yimapoo goomoga to koo takeli. Esino dibada goo goolee ee diya tokenee, osoloso dibada sooloo ma kulodu tokenee poloso diya neliga moloso. ²² Osoloso diba dieso nediliyo takolone diba goo medee gweli odoos deliso. Esino diba goo medee koo gweli odoos. ²³ Esiga diayo kookaiyo gie badeli Godeeyo hu dokodoo poudoolone yimapoo goomoga tenelai goo ee poogoloso, see gameenee godee dadabaya moodoo mapoo goomogolone debeliso. Gamenee godee dadabaya moodoo ee odoos mudu too, osoloso sówo mudu too, osoloso galayo mudu too, osoloso hebiseyo mudu too.

²⁴ Esiga dieso dima kulodu goo hageesi tolone do-boome, Godeeye diba goo tokenee mapoo hologooso. Osoloso ee ma kulodu odoos susuga oso dieso goomoga goo ee dodolone, dibada suso goo tokenee tolone debeliso. ²⁵ Osoloso diayo tei Godeeyo goodee mapoo tei talai ee poogoloso, see gameenee goo

mapoo tei toloso ee dodolone debeiso. Egeeseelone diayo bi susuga moodeli Godee mapoo tei telega poogooso. Esino bi yayo moodoo mapoo tei toloso ee dodolone, dia hu dokodoo poudoolone debeiso. Esino hedebe Godeeyo hu dokodoo kookaiyo osee poudoolone dabalai tekepo. Goo hagee tei goo.

²⁶ Esiga odoos hagee biaso goo hageesi tolone debi ee ogoloso, Godeeye diba dia goo tokenee ma kulodu dabalame hologooso. Goo egeesi maga soboso omo dio poogoloso see emegei sobo sabolo goo heli tolone debeliso. ²⁷ Egeeseelone giso nosee osobo dio poogoloso see emegei giso sabolo goo heli tolone debeliso. Esiga diba goo tokenee hageesi tolone debeiga, goo tokenee eyo nei dia suso teliso.

²⁸ Esemee odoos hagee biaso Godeeyo goo ee diya boobado bugume, nei Godeeye diba goo tokenee talame gweli goo ma kulodu dabalame hologooso. Goo egeesi maga Godeeye takolone, goo egeesi na moodeeye dino, diayo goo egee moodoolone debeliso. ²⁹ Esiga dima kulodu goo tokenee hageesi oso bei ka moloso. Goo ee goo tokenee, osoloso bi diya goomegeli goo, osoloso kweli goo, osoloso emegei wooloomali goo, osoloso emegei sabolo toso agadigeli goo, osoloso gameenee takeli

goo, osoloso emegei dimapoo tokenee gweli goo, osoloso emegei dia goo takeli goo, ³⁰ osoloso emegei miligi galo takeli goo, osoloso Godee mapoo hegili goo, osoloso manali goo, osoloso eyo nediliyo yo tekepo dolone si howeli goo, osoloso goo tokenee dia talame moodeli goo, osoloso ama dio owee dio eyo to mapoo mesilega pegeli goo oso. ³¹ Osoloso diba goo medee koo gweli odo. Osoloso diba dieso to edidi magoo koo dedeli odo. Osoloso diba dia soosoo koo gweli odo. Osoloso diba emegei koo sooloo deli odo. ³² Esiga Godeeye goo hageesi tolone debeli odo ee dia tokenee eyo nei toloso wedileiso dee takeli goo ee, diba gooleedooso. Esino diba goo tokenee egeesi tolone dobolone, see o odo oso goo egeesi moodoo ee ogoloso dimapoo takolone, niba goo medee tekepo tolone do, dee takeliso.

2

Godee yo goo medee midili odo

¹ Nee odooso goo tokenee too ee ogoloso nayo wulo goo gooleeso o goo midiliso. Esino nayo takolone, Godeeye amapoo mo goo tokenee eyo nei tenalai eyo bei me, dee takalai tebile. Bei, nayo takolone, Godeeye nee odoowo goo tokenee eyo nei tenalai tekepo, dee

takeliso. Esino goo egeesi taka maga, Godeeye nee goo tokenee eyo nei tenalai tekepo deliso. Bei, nonosee goo tokenee hedebe egeesee teliga. ² Esino Godeeye tokenee teli odo eyo goo medee midili goo ee, iba gooleedooso. ³ Esiga nayo emegei dia goo midilone badolone, see nayo goo tokenee hedebe egeesi masi tomo siloga, no Godeeye kamana maga kasee pia dabalaisomo? ⁴ Esino Godeeye nee goo goolee su wudulame no sooloo dolone mesie sabolo bamoloso. Esino no yayo sooloo deli goo ee goo mauwe deliso. Bei, Godeeye sooloo deli goo oso nayo goo tokenee teli ee pagalame egee ido du goo ee, no gooleedeleyo? ⁵ Esino nee sooloo ma kulodu koo mesili goo sabolo, osoloso goo goolee su wudulega pegeli goo oso Godee kamanalame ka moodooso. Esiga Godeeye kamana goo oso sibilei biame mapoo, yayo namapoo nei dala toowa tenelaiso. Goo egeesi maga biame omapoo yayo goo medee teiba midili goo ee woola yilige bigileiso.

⁶ Esiga Godeeye edebeeyo goo moodoo eyo nei ee medee tobuloso pileiso. ⁷ Esiga edebeeyo mesie sabolo goo tekepo tolone dobolone, Godeeye diba o howo woola odo tekepo dalai goo sabolo, osoloso

yayo gie badeli teneli goo ee esilone doga, nei Godeeye dimapoo kookaiyo bado-boso gie badeli tenelaiso. 8-9 Esino edebeeyo dieso goomoga goo ee tolone tei goodee ee gowooloso see goo tokenee tolone doga, nei Godeeye komonolone dimapoo dala tenelaiso. Egeeseelone yayo daga Yu odo mapoo dala teneloso, see hamamee Yu odoonee mapoo dala tenelaiso. 10 Esino Godeeye odo goo tekepo teli ee dokodoo poudoolone dimapoo mesie goo tenelaiso. Egeeseelone yayo daga Yu odo mapoo egeesee moodooloso, osoloso see hamamee Yu odoonee mapoo egeesee moodolaiso. 11 Bei, Godeeye odo susuga dia goo ee medee midileiso. Yayo wulo goo hediliwe midileime.

12 Esiga Yu odoonee odo agayo Moseseeye tei magoo goo ee gooleedelega dobolone goo tokenee tolone doga, diba nosee dia goo tokenee eyo nei talaiso.* Osoloso Yu odo onosee, odo agayo Moseseeye tei magoo goo ee gooleedoloso dobolone see goo tokenee tolone doga, Godeeye tei magoo goo sabolo tobulone dia goo tokenee eyo nei dimapoo tenelaiso. 13 Bei, wulo tei magoo goo ee duloso debeli odo diba Godeeyo howo woola tekepo koo

doso. Esino odo agayo tei magoo goo ee duloso mesimo silesibili odo ee Godeeyo howo woola tekepo doso. 14 Esiga Yu odoonee ee Moseseeye tei magoo goo ee diba gooleede. Esino diayo goo tolone dobolone Moseseeye tei magoo goo oso taka sabolo tobuloso tolone doga, goo oso dia goo tokenee sabolo osoloso goo tekepo gooleedoloso egee do goo ee eligiliso. 15 Goo egeesi maga iba ogoso, tei magoo goo ee dibada sooloo ma kulodu olo hoguguloso ka doso. Bei, diayo goo tokenee toga, dia goo goolee oso dimapoo ebili goo teneliso. Osoloso nei diayo goo tekepo toga, dimapoo goomoga goo teneliso. 16 Goo hagee goo midilei biame mapoo woola yilige bigileiso. Bei, biame omapoo Godeeye Yesu Keliso maga odo susuga dia goo ee midilone, dia mada goo ee woola yilige bigileiso. To tekepo ayo hagee takoo oso goo hagee ka takooso.

Yu odo sabolo osoloso tei magoo goo sabolo

17 Esiga ayo Yu odo nimapoo taka. Niba niso nediliyo tei Yu odo dolone, Moseseeye tei magoo mapoo kibiloso debeli odo deliso. Osoloso niba niso nediliyo Godee koola ogolone debeli odo dolone si howeliso. 18 Osoloso Godeeye goomoga

2:8-9: 2Tes 1:8 * **2:12:** Godeeye Yu odoonee dia goo midiga, yayo Moseseeye tei magoo oso midileime. Esino diayo goo tekepo talame gooleedoo goo oso dia goo yayo midileiso. **2:14:** Diye 10:35

goo ee, niba olo goolee-dooso. Bei, niba tei magoo ee hesigaloso goo tekepo sabolo, osoloso goo tokenee ogoloso gooleedalai ee niba olo gooleedooso. ¹⁹ Osoloso niso nediliyo takolone niba odoo howo neliga ee eli eligili odoo, dee gweliso. Osoloso neliga ma kulodu debeli odoo dia gadeebugu masi, dee gweliso. ²⁰ Osoloso niba nosee goo medee koo gweli odoo sabolo, osoloso Godeeyo goo gooleedelee poogoo odoo ee eligilei teiba, dee gweliso. Bei, niyo takolone, “tei magoo ee nimapoo teneeso doloso see tei goodee susuga ee niba olo gooleedooso,” deliso. ²¹ Esino niba kasi maga odoo abono eligilone see nisono eligilega ka pegeliyo? Bei, niso takolone, “Emegei dia bi heli na te,” dee takeliso. Esino niba see adaba bi heli tolone ka doso. ²² Osoloso niyo takolone, “Adaba sobo sabolo osoloso giso sabolo goo heli na te,” dee takeliso. Esino niso goo egeesi tolone ka doso. Osoloso see gamenee godee dadabayoo moodoo mapoo diya gowoolone debeliso. Esino niba see gamenee godeeyo moso mapoo dileso bi heli tolone ka doso. ²³ Esiga niba niso nediliyo si hoowolone tei magoo goo ee gooleedoo, dee takeliso. Esino niyo tei magoo goo ee

gababia maga Godeeyo hu tokenee peliso. ²⁴ Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Yu odoo niyo goo tokenee tolone debei ee ogoloso nei Yu odoonee oso Godee maga to tokenee takeliso,” dee takaso.

²⁵ Tei takoo, no tei magoo goo ee dodolone badoga, kolo kweli goo* oso no pidileiso. Esino nayo tei magoo ee gababuoga, no Godeeyo howo woola kolo koole poogoo odoo masi badalaiso. ²⁶ Esiga kolo koole poogoo odoo oso tei magoo ee medee dodolone badoga, yo Godeeyo howo woola kolo koo odoo masi badalaiso. ²⁷ Esiga Yu odoo nimapoo tei magoo goo sabolo osoloso kolo kookeli goo sabolo osee moloso. Esino niba tei magoo gababiliso. Goo egeesi maga edebeeyo kolo koolega poogoloso tei magoo ee dodolone badoga, odoo egee biaso niba odoo tokenee dalaiso.

²⁸ Nayo kolo kooloso egee bado goo oso no tei Yu odoo dee koo seeso. Bei, tei Yu odoo doloso badalai goo ee wulo kolo ma dokodoo koo moloso. Osoloso tei kolo koolai goo sabolo wulo kolo ma dokodoo koo moloso. ²⁹ Esino tei Yu odoo dalai goo ee egeesi moloso. Edebeeyo Godeeyo howo woola tekepo badoga, goo oso yo tei Yu

2:20: 2Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Isa 52:5 * **2:25:** kolo kweli goo

- Yu odooso diba Godeeyo odoo doloso debeli goo ee eligilame dia kolo ka kweli.

2:26: Gal 5:6 **2:29:** Deut 30:6; Kol 2:11

odoo doloso ka badoso. Osoloso tei kolo kweli goo ee wulo kolo ma dokodoo koo moloso, esino Dio Tei oso odoo sooloo ma kulodu opusomo dee ka seli. Esiga odoo egeesee seli ee odoo maga goomoga tolone koo doso, esino Godee maga goomoga tolone ka doso.

3

¹ Esiga Yu odoo doloso badalai goo mapoo, goo tekepo kasi molosomo? Osoloso kolo kooloso badalai goo mapoo, goo tekepo kasi molosomo? ² O. Goo tekepo bei moloso. Goo daga malalo hagosu. Godeeye o to ee Yu odoo mapoo teneeso, diayo medee balame.

³ Esino Yu odoo aboso Godeeyo to mapoo dedele poogooso. Esino Godeeye nei yayo to edidi magoo goo ee poogoloso, see dimaga miligi pileisomo? ⁴ Haye, egeesee selaime. Bei, hedebe Godee yino tei goodee takeli. Esino mi odoo susuga iba wulo gamenee takeli odoo. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Godee, nayo to takooga, edebeeyo duloso nayo tei goodee takeli deliso.

Osoloso edebeeyo nee goo midiga, nayo dagadileiso," deliso.

⁵ Esiga iyo goo tokenee egee tomolo oso Godeeye tei goo egee tomolo goo ee woola yebuguga, iyo kasee takalaisomo? Godeeye ibada

goo tokenee eyo nei tenelai tekeponee, dee takalaisomo? (Goo tokenee gweli egee mi odooso gweliso.) ⁶ Haye, Godeeye ibada goo tokenee eyo nei tenelai tekepo. Bei, Godeeye Yu odoo ibada goo tokenee eyo nei tenele poogooga, yayo odoo susuga dia goo midilei tebileime.

⁷ Esiga edebeeyo egeesee takalai malaiso, "Ayo game-nee takeli goo oso Godeeye tei goodee egee takomolo goo ee woola yilige bigiliso. Esiga goo tokenee ayo teli oso Godeeyo goo tekepo sabolo, osoloso Godee yo toowa doloso egee bado goo ee eligiga, nei mo goo tokenee eyo nei amapoo tenelai tekeponee," dee takalai malaiso. Esino goo hageesi goolai tekeponee.

⁸ Osoloso see edebeeyo egeesee takalai malaiso, "Iba goo tokenee tolone dobomo. Egeesee seega, goo tekepo peledabalaiso," dee takalai malaiso. Esino goo egeesee goolai ee diya tokenee. Esino odoo aboso takolone, goo hagee ayo eligi dolone, mo hu sabolo gamenee takeliso. Esiga odoo hagee bia dimapoo Godeeye dia goo tokenee eyo nei tenelai tekepo.

Odoo heeso Godeeyo howo woola tekepo koo badoso

⁹ Esiga Yu odoo ibano tekepo odoo doloso dobolone, Yu odoonee ee

tokenee odoo dolone ka dosomo? Haye, egeesinee. Egeesi ma kulodu ayo nimapoo olo takaso, Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee iba susuga hodobo goo tokenee ma kulodu osee doso. ¹⁰ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Odo heeso Godeeyo howo woola tekepo koo badoso. Tei takoo, odoo hee mauwe.

¹¹ Osoloso tei takoo, Godeeyo goo gooleedoo odoo hee mauwe. Osoloso tei takoo, Godee esieli odoo hee mauwe.

¹² Bei, odoo susuga oso Godee maga miligi pialoso diya tokenee poloso ka doso. Egeesi ma kulodu tei, tekepo badeli odoo hee mauwe.

¹³ Osoloso diayo to keli goo ee odoo bi ma kuloduga hune kokeli egeesi masi moloso. Osoloso diayo to kei omapoo wulo game-nee goo takolone debeliso. Osoloso dia to ee saso odoo peli masi moloso, esiga to oso odoo mapoo dala teneliso.

¹⁴ Osoloso diba biame susuga emegei dimapoo heiga sabolo dobolone to tokenee takolone debeliso.

¹⁵ Osoloso diba emegei wooloomalame mopoodoo doloso silesibiliso.

¹⁶ Egeesi ma kulodu diayo dulone, dala goo sabolo hegi goo sabolo emegei dimapoo teneliso.

¹⁷ Esiga emegei sabolo mesie dabalai goo ee diba gooleedele.

¹⁸ Esiga tei Godeebolo ebili goo ee dimapoo mauwe.”

¹⁹ Iba gooleedooso, Moseseeye Godeeyo tei magoo ee Yu odooso tei magoo goo omapoo mesimo silame dimapoo teneeso. Bei, tei magoo hagosu odoo susuga mipoo hamapoo debeli dia goo tokenee ee ogoloso gooleedoloso, see Godeeye kamana ma hemidu dabalame ka tenee. Esiga goo midilei biame mapoo iba iso nediliyo pidilame, Godee mapoo to nei takalai tebileime. ²⁰ Bei, iyo wulo tei magoo goo ee deedeega, goo oso iba Godeeyo howo woola odoo tekepo dalaime. Esino tei magoo oso ibada goo tokenee ee imapoo woola yilige bigiliso.

*Godeeyo howo woola tekepo badalai
goo ee tei too goo maga siboso*

²¹ Esiga iyo tei magoo ee dodolone debei maga Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso koo doso.

Esino Godeeye eli hee maga imapoo yebuguso, iyo o howo woola tekepo doloso badalai goo ee. Eli hee egeeyo goo maga Godeeye To Magoo Booka Nape mapoo hogugu moloso. ²² Esiga iyo Lodee Yesu Keliso mapoo tei teli goo maga, nei Godeeye iba o howo woola odoo tekepo deliso. Esiga Yu odoo sabolo osoloso Yu odoonee sabolo iba susuga eli hedebe hamaga gie badeli talaiso. ²³ Bei, odoo susuga iba goo tokenee olo tooso. Esiga Godeeye toowa doloso egee bado goo sabolo koo tobuoso. ²⁴ Esino Godeeye iba sooloo dolone wulayo pidili goo maga, Owolo Yesu Kelisoye iba gilimadoloso ibada goo tokenee eyo nei yayo tooso. Goo egeesi maga nei Godeeye iba o howo woola odoo tekepo deliso. ²⁵ Esiga Godeeye Owolo Yesu Kelisoye ibada goo tokenee eyo nei mapoo talame meiyee diso, iba Godeeye kamana maga peegoo peledabalame. Egeesi ma kulodu Yesu Kelisoye ibada goo tokenee eyo nei talame, yayo taso. Esiga iyo goo omapoo tei toga, nei Godeeye iba o howo woola odoo tekepo dalaiso. Esiga goo hagoso Godeeye goo medee teiba midili goo ee ka eligiso. Bei, daga hoogoo edebeeyo goo tokenee tolone doboome, Godeeye diba diya sooloo dolone dia goo tokenee eyo

nei dimapoo tenele. ²⁶ Esino epedee hamapoo Godee eyo goo medee teiba midili goo ee ka eligiso. Osoloso yayo takolone, odoo Yesu mapoo tei teli ee o howo woola tekepo deliso.

²⁷⁻²⁸ Esiga iso nediliyo si howalai eyo bei molosomo? Haye, mauwe. Bei, hedebe tei too maga iba Godeeyo howo woola tekepo ka doso. Esino iyo tei magoo ee dodolone debei maga koo seeso. ²⁹ Egeesi ma kulodu iba tei toso, Godee yo hedebe Yu odoo dia Godeenee. Esino Godee yo Yu odoonee sabolosee dia Godee doloso ka badoso. ³⁰ Egeesi ma kulodu Godee hedebe. Osoloso iba o howo woola tekepo dabalai eli hedebe hagoso. Yu odoo sabolo, osoloso Yu odoonee oso hedebe Yesu mapoo tei too maga Godeeye diba o howo woola odoo tekepo dalaiso. ³¹ Esiga tei too goo maga Godeeyo howo woola tekepo dabalame eligi goo oso tei magoo ee goonee deesomo? Haye, egeesee koo seeso. Esino goo ayo eligi oso tei magoo ee goo toowa doloso eligiliso.

4

Eibalahameeye tei too goo ogoloso

Godeeye yo odoo tekepo diso

¹ Esiga ibada amawe Eibalahameeyo goo maga kasee takalaisomo? Yo mi odoo

iba egeesi masi. Esino kasee maga yo Godeeyo howo woola odoo tekepo dee ka siyo? ² Goo yayo moodoomo silee oso yo Godeeyo howo woola tekepo badebei diepi, goo oso eyo nediliyo si howalai bei meliyo. Esino yo Godeeyo howo woola eyo nediliyo si koo howeli. Bei, yo eyo goo moodoo maga tekepo doloso ka badele. ³ Esino bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Eibalahameeye Godee mapoo tei teme, Godeeye yayo tei too ee ogoloso o howo woola yo odoo tekepo diso.”

⁴ Egeesi ma kulodu edebeeyo o tou too eyo nei egee to ee emegei di binee. Esino yayo o tou too eyo nei oso. ⁵ Esino edebeeyo goo tekepo tomo sili maga Godeeyo howo woola yo odoo tekepo dalaime. Esino hedebe tei too goo maga Godeeye odoo egee o howo woola odoo tekepo dee ka somoloso. ⁶ Esiga Godeeye edebeeyo goo tekepo tomo sili ee hesigelega poogoloso yimapoo goomogolone yo odoo tekepo deli goo ee, Deibidiye Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

⁷ “Edebeeyo o goo tokenee ee Lodeeye hapoloso boobado buguga, yo goomoga sabolo badalaiso.

⁸ Osoloso edebeeyo o goo tokenee ee Lodeeye hesigelega poogooga, yo goomoga sabolo badalaiso.”

⁹ Egeesi ma kulodu goomoga goo hagee hedebe Yu odoo mapoo ka molo-somo? Haye. Yu odoonee sabolosee mapoo ka moloso. Bei, iyo daga olo takaso, Godeeye Eibalahameeye tei too ee ogoloso o howo woola yo odoo tekepo diso.

¹⁰ Esino kopolone Godeeye Eibalaham yo o howo woola odoo tekepo dee ka takayo? Yo kolo kooloso badoboome ka takayo? O kolo koolega badoboome ka takayo? Esino ee ma kulodu yo kolo koolega badoboome, Godeeye daga yo o howo woola olo odoo tekepo diso.

¹¹ Esiga Eibalaham yo kolo koolega badolone Godee mapoo tei teme, yo olo odoo tekepo diso. Osoloso hamamee o kolo kooso, yayo Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso badebei goo ee eligilame. Goo egeesi maga edebeeyo kolo koolega dobolone, diayo tei too goo omaga odoo tekepo doloso dogo, odoo egee bia dia ama ee Eibalahamso. ¹² Osoloso edebeeyo kolo kookooloso dobolone, Eibalaham masi Godee mapoo tei toloso dogo, odoo egee bia nose Eibalahameeyo owolo dio doloso ka doso. Egeesi ma kulodu Eibalaham yo kolo koolega badolone, Godee

mapoo tei tooso. Goo egeesi maga yo dibada amawe doloso ka badoso.

Godeeye to edidi magoo goo ee Eibalahameeye tei too maga tooso

¹³ Esiga Godeeye Eibalaham mapoo osoloso amawe dio mapoo to edidi magolone, mipoo hagee dimapoo tenelaiso, dee takaso. Egeesi ma kulodu goo hagee Eibalahameeye tei magoo deede ee ogoloso ka takele. Esino Eibalahameeye Godee mapoo tei too goo ee ogoloso, yo odo tekepo diso. Esiga Godeeye to edidi magoo hagee yimapoo ka taka.

¹⁴ Esiga edebeeyo Godeeye to magoo hagee wulo tei magoo goo ee deede maga ka too diepi, nei tei teli goo ee goo mauwe meliyo. Osoloso Godeeye Eibalaham mapoo to edidi magoo goo onosee goo mauwe meliyo. ¹⁵ Bei, tei magoo oso tei magoo gababili odo mapoo Godeeye komonolone nei teneliso. Esino tei magoo mauwe daga, edebeeyo tei magoo ee gababileime.

¹⁶ Goo egeesi maga tei teli goo oso goo toowa ka moloso. Bei, Godeeye iyo tei too goo ee ogoloso yayo to edidi magoo goo ee imapoo wulo wulayo tenelaiso. Egeeseega Moseseeye tei magoo dedeli Yu odo sabolo, osoloso Yu odoonee dima kulodu

edebeeyo Eibalahameeye tei toloso badebei egeesi masi dogo, to edidi magoo hagee dia. Bei, Eibalaham yo tei telaga odo susuga ibada ama yoso. ¹⁷ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Eibalahameeyo goo maga egeesee takooso,

“Ayo no mi odo susuga dia ama doloso badalame olo hesiaso,” diso.

Esiga Eibalahameeye Godee mapoo tei too maga goo hagee olo peledabaso. Esiga Godee hagee odo wedia hogaduloso gie badeli teneli yoso. Osoloso bi dia peledabalame moodeli Godee hedebe yoso.

¹⁸ Egeesi ma kulodu Godeeye Eibalaham mapoo to edidi magolone egeese takaso, “Nayo mi odo susuga dia ama doloso badalaiso,” dee takeme, nei Eibalahameeye goo omapoo goo goolee bakadio delega, wulo tei toloso bameleeso. Bei, Godeeye see yimapoo egeesee takaso,

“Namawe dio oso diya baloga ee hesigilei tebileime,” dee takaso.

Eseme Eibalaham yo holo soomagelega adaga poloso badolone, to Godeeye taka mapoo tei tooso. ¹⁹ Egeesi ma kulodu Eibalaham yo adaga poloso badebei ee dugo 100 tugodalai koola tabaso. Yo ki me poogoloso ta masi badebeiso. Osoloso osobo Sela yo holo soomagelega

4:13: Gen 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29
5:13 **4:16:** Gal 3:7 **4:17:** Gen 17:5

4:14: Gal 3:18

4:15: Loum 3:20;

4:18: Gen 15:5

4:19: Gen 17:17

deme toboloso olo adaga poloso badebeiso. Esino Eibalahameeye to Godeeye taka mapoo tei too goo ee pegelega medee kibiya osee meleeso. ²⁰ Osoloso Godeeye yimapoo to edidi magoo goo mapoo tei toloso badolone, yo goo goolee bakadio delega badebeiso. Osoloso yayo tei too oso yimapoo kitulugu teneme, yayo Godee mapoo goomoga poudooso. ²¹ Osoloso yayo egeesee gooleeso, "Godee eyo amapoo to edidi magoo goo ee moodolai yo teiba," deliso. ²² Esiga Godeeye Eibalahameeye tei too goo ee ogoloso yo o howo woola odo tekepo deliso.

²³ Esiga to hagee hedebe Eibalaham mapoo takele. ²⁴ Esino goo hagonosee imapoo takaso. Bei, ibolosee Godeeyo howo woola odo tekepo diso, iyo ibada Lodee Yesu Keliso ta maga hogadi Godee yimapoo tei teme. ²⁵ Esiga Godeeye Yesu ibada goo tokenee maga talame teneeso, yayo toloso see hogadi goo omaga iba Godeeyo howo woola odo tekepo dalame.

5

Godeeyo howo woola odo tekepo doloso badalai

¹ Esiga iyo Godee mapoo tei too goo maga iba Godeeyo howo woola odo tekepo doloso ka doso. Esiga ibada Lodee Yesu Kelisoye goo

moodoo maga iba Godeebolo mesie sabolo ka doso. ² Bei, iyo tei too goo maga Kelisoye iba Godeeye sooloo dolone pidili goo mapoo gilimado simiso. Esiga iba Godeeye sooloo dolone pidi goo ee ma kulodu dobolone, Godeeye toowa doloso badeli mapoo yibolo hodobo medee tekepo dabalai goo omapoo, iba goomoga sabolo dulone bolone ka doso. ³ Iba goo hedebe omapoo goomogolone koo doso. Esino dala goo imapoo siboga, goo omapoo onosee iba goomegeliso. Bei, dala goo hagoso iba kibiloso dabalaiso. ⁴ Osoloso medee kibiya badeli goo oso Godeeye iba teiba dolone imapoo goomegeliso. Osoloso Godeeye iba teiba dolone imapoo goomogoga, goo oso gie badeli pidilei oso sibilei goo mapoo dulone goomoga sabolo bolone dabalame seliso. ⁵ Osoloso dulone bolone dabalai goo hagoso goo mauwe malaime. Esiga goo omaga iba goohele sabolo dabalaimo. Bei, Godeeye o Dio Tei imapoo tenee maga, yayo diya sooloo deli goo ee ibada sooloo ma kulodu teneega.

⁶ Egeesi ma kulodu iba iso nediliyo pidilei tebile neme, Kelisoye iba pidilame Godeeye biame magoo mapoo simiso, yayo goo tokenee temelee odo iba halo talame. ⁷ Odo heeso odo medee teede badeli

eyo gie badeli pidilame talai ee kalawa toowa. Esino a gooleedele, odoo heeso odoo tekepowo gie badeli ee pidilame talai malaiso. ⁸ Esino Godeeye yayo sooloo deli goo toowa ee eligilone, Owolo Yesu Keliso meiyee diso, iba goo tokenee ma kulodu osee doboome iba halo talame.

⁹ Esiga Kelisowo ta maga iba Godeeyo howo woola odoo tekepo diga, Kelisoye iba Godeeye kamana maga gilimadoloso peegoo dilei goo ee iba diya gooleedooso. ¹⁰ Esiga iba Godee mapoo ha tolone osee doboome, Owolo Yesu Kelisoye ta maga yayo iba see o odoo diso. Esiga iba tei o odoo dolone Kelisoye ta maga hogadoloso gie badeli too omaga see ibada gie badeli pidilei goo ee, iba diya gooleedooso. ¹¹ Osoloso goo hedebe ogoso koo moloso. Esino iba noseepedee Godee mapoo diya goomogoso. Bei, Godeeye ibada Lodee Yesu Keliso maga iba tei olo o odoo diso.

*Adameeye teli goo tosi-
bume,
Kelisoye gie badeli tosimi*

¹² Esiga odoo hedebe Adameeye goo tokenee too maga goo tokenee susuga mipoo hamapoo simiso. Osoloso goo tokenee oso teli goo tosimiso. Goo egeesi maga odoo susuga oso dia goo tokenee eyo nei ee tolone wediliso. Bei, odoo susuga

oso goo tokenee olo tooga. ¹³ Esiga Moseseeye tei magoo goo ee peledebelega molome, odoo susuga oso goo tokenee tolone debeiso. Esino egeesi ma kulodu Godeeye dibada goo tokenee ee hesigele. Bei, biame omapoo tei magoo goo ee mauwega. ¹⁴ Esino Adam maga bei mooloogoloso abaga sibulone, Moseseeye badebei biame omapoo odoo susuga oso Adameeye goo moodoo maga wediaso. Egeesi ma kulodu Adameeye Godeeye tei magoo gababia egeesi masi hee diayo gababile. Esino diba susuga wedimo simiso.

Adameeye eli abo maga Kelisoye hamamee simi egeesi masi badebeiso. ¹⁵ Esino Godeeye wulayo emegei dolone tenee sabolo, osoloso Adameeye goo tokenee too sabolo hedebe. Bei, odoo hedebe Adameeyo goo tokenee maga teli goo oso odoo susuga mapoo simiso. Esemenei Godeeye wulayo emegei dolone tenee sabolo, osoloso o howo woola tekepo badeli goo ee odoo hee maga odoo susuga mapoo simiso. Odoo egee Yesu Kelisoso. ¹⁶ Esiga Godeeye wulayo emegei dolone tenee goo sabolo, osoloso Adameeyo goo tokenee sabolo hedebe. Bei, Adameeye goo tokenee hedebe too maga, odoo susuga oso Dou mi mapoo dili eli omapoo debeiso.

Esino Godeeye wulayo emegei dolone tenee maga, iba susuga goo tokenee ma kulodu debei biame mapoo, yayo iba o howo woola odoo tekepo diso. ¹⁷ Esiga odoo hedebeso goo tokenee too maga, teli goo oso odoo susuga wiligi doloso badebeiso. Esino Godeeye wulayo emegei dolone tenee maga odoo tekepo deli oso kookaiyo badoboso gie badeli talaiso. Osoloso odoo hedebe Yesu Kelisoye goo moodoo maga, yayo wiligi doloso badeli mapoo dobolone, diayo wiligi odoo doloso yibolo hodobo bamalaiso.

¹⁸ Egeesi ma kulodu odoo hedebeso goo tokenee too maga tokenee eyo nei teli gooso odoo susuga mapoo simiso. Esino Kelisoye goo tekepo moodoo maga odoo susuga ee Godeeyo howo woola odoo tekepo doloso dimapoo badoboso kookaiyo gie badeli teneliso. ¹⁹ Esiga odoo hedebeso Godeeyo to mapoo mesilega poogoo maga, odoo susuga ee goo tokenee teli odoo diso. Esino odoo hedebeso Godeeyo to mapoo mesie goo maga, odoo susuga ee Godeeyo howo woola odoo tekepo dalaiso.

²⁰ Esiga Godeeye odoo mapoo o tei magoo goo ee teneeso, diayo goo tokenee bei egee tomolo ee hoodo agalame. Egeesi ma kulodu goo tokenee oso

diya kauwume, nei Godeeye sooloo dolone pidi goo onosee abaga hoogoo diya kawuso. ²¹ Esiga goo tokenee oso odoo susuga ee wiligi doloso molone, odoo susuga mapoo teli goo oso meleeso. Esino epedee hamapoo Godeeye sooloo dolone pidi goo oso wiligi doloso badolone, iba badoboso kookaiyo gie badeli talame ka ido duso. Bei, ibada Lodee Yesu Kelisoye goo moodoo maga iyo Godeeyo howo woola tekepo dabalai goo ee olo tooso.

6

Goo tokeneeso kitulugu ee woolooma

¹ Esiga iba goo tokenee osee tamalaisomo, Godeeye sooloo dolone pidili oso kauwulame? ² Haye, iba egeesee selaime. Bei, iba Keliso sabolo taso. Esiga goo tokenee oso iba wiligi doloso koo doso. Esiga iba see kasalame goo tokenee ma kulodu osee ka dabalaiyo? ³ Egeesi ma kulodu niba gooledeleyo, iyo Yesu Keliso sabolo hedebe dalame howo olugu goo oso iba yibolo hodobo wedia goo ee ka eligiso? ⁴ Esiga iba howo olugu biame omapoo iba Keliso sabolo wediloso yibolo hodobo midoosooso. Osoloso Ma Godeeye o kitulugu toowa oso Keliso ta maga see hogadiso. Esiga iba

nosee gie badeli dia ee ma kulodu ka silesibe.

⁵ Esiga iba howo olugu goo maga Keliso sabolo wediaga, yo ta maga hogadi egeesi masi iba nosee gie badeli dia mapoo hogadileiso. ⁶ Osoloso iba olo gooleedooso, ibada goo nape ee Kelisobolo homo bulubo magoo mapoo olo enigaso, goo tokenee oso kitulugu ima kulodu egee molo ee me pagalame. Osoloso tokenee oso iba wiligi delega pagalame. ⁷ Bei, iyo Keliso sabolo wedia biame omapoo goo tokenee oso kitulugu maga iba gilimadoloso peegoo peledabaso.

⁸ Esiga iba tei toso, iyo Keliso sabolo wedia goo maga iba see gie badeli dia toloso yibolo hodobo dabalaiso. ⁹ Bei, Kelisoye toloso see hogadi goo ee, iba olo gooleedooso. Esiga yo see talaime. Bei, teli goo oso see yo dagadilei ee kitulugu mauwe. ¹⁰ Esiga Kelisoye hedebe ta goo omaga goo tokenee oso kitulugu ee wooloomaloso peegoo togobuguso. Osoloso yo epedee hamapoo gie badolone, Godeeyo goo ee dodolone ka badoso. ¹¹ Esiga niba nosee egeesee goolee. Niba wediloso goo tokenee oso niba wiligi doloso koo debeli. Osoloso Yesu Kelisoye nimapoo gie badeli teneeso, niyo Godeeyo goo ee dodolone dabalame.

¹² Esiga niba suso goomoga goo ee deedeeyaga, nibada su teli hagee tokenee oso wiligi doloso na debeeye dee. ¹³ Osoloso goo tokenee oso niba wiligi diyaga, nibada su ee goo tokenee mapoo na tenee. Esino nibada su oso goo tekepo talame Godee mapoo tenee. Bei, Godeeye niba wedia maga see gie badeli talai mapoo ido simiso. ¹⁴ Esiga goo tokenee oso niba wiligi doloso na debeeye dee. Bei, tei magoo Godeeye Moses mapoo tenee oso niba wiligi doloso koo doso. Esino Godeeye sooloo dolone pidi goo oso epedee niba wiligi doloso ka doso.

Goo tokenee poogoloso see goo tekepo mapoo mesimo silei

¹⁵ Egeesi ma kulodu tei magoo goo oso iba wiligi doloso koo doso. Esino epedee hamapoo Godeeye sooloo dolone pidili goo oso iba wiligi doloso ka doso. Esiga iyo goo tokenee osee tamalai tekepowa? Haye, iba egeesee selaima. ¹⁶ Bei, niyo mesiloso egee deede du goo oso niba wiligi doloso egee do goo ee, niba gooleedeleyo? Egeesi ma kulodu niba goo tokenee mapoo mesiloso omapoo hamamee deedeega, niba wedileiso. Esino niyo Godeeyo to mapoo mesiloso omapoo hamamee deedeega, niba Godeeyo howo woola odoo tekepo dabalaiso. ¹⁷ Esiga niba

daga goo tokenee mapoo mesiloso deedee siliso. Esino ayo Godee mapoo goomoga to taka. Bei, to tekepo oso nimapoo sibume, niyo medee kookoodoloso dobolone to omapoo mesilone debeliso. ¹⁸ Esiga niba epedee goo tokenee oso kitulugu maga peegoo peledoboloso see Godeeye niba wiligi doloso dobolone, yayo goomoga goo ee tolone ka doso.

¹⁹ Esiga to ayo nimapoo taka ee niba medee gooleedelega, ayo goo iyo gooleedoo maga ka wudu takooso. Esiga niba daga nei mauwe tou teli odoo masi dobolone, nibada su ee goo tokenee opusomo opusomo di ee talame teneliso. Esino niba nei mauwe tou teli odoo masi dobolone, epedee nibada su ee goo tekepo talame Godee mapoo tenee, niba tei o odoo doloso egee do goo ee woola yilige bigilame. ²⁰ Esiga niyo daga goo tokenee oso niba wiligi doloso gilimado di biame omapoo goo tekepo oso niba wiligi doloso gilimado dile. ²¹ Osoloso niyo goo tokenee too oso nei ogo goo tekepo nimapoo ka tosiboba? Mauwe. Esino wulo nimapoo teli goo ono tosibiliso. Esiga goo daga niyo temelee oso epedee hamapoo nimapoo ebili goo ka teneeso. ²² Esino epedee hamapoo Godeeye

niba tokenee oso kitulugu maga gilimadoloso peegoo peledabaso. Egeesi maga niba Godeeyo nei mauwe tou teli odoo doloso dobolone, o to mapoo mesimo silesiboso. Goo hagoso niba tei Godeeyo odoo doloso dobolone, badoboso kookaiyo gie badeli goo mapoo egee gilimado du goo ee woola yilige bigiliso. ²³ Esiga goo tokenee eyo nei ee teli.* Esino Godeeye emegei di bi ee kookaiyo badoboso gie badeli ibada Lodee Yesu Keliso maga imapoo wulayo ka tenemoloso.

7

*Tei magoo goo oso
iba wiligi doloso koo
bamoloso*

¹ Esiga tei magoo goo gooleedoo odoo emegei, niba olo gooleedooso, bei, odoo epedee gie hagee do ee tei magoo goo oso wiligi doloso bamoloso. Esino diba wedioga, tei magoo goo oso diba wiligi doloso balaima. ² Egeesi ma kulodu dio masi hagoso. Soboso giso obuloso badoga, yo tei magoo ee dodolone hedebe omo dio badalaiso. Esino omo toga, giso huli eyo tei oso yo wiligi doloso koo badoso. ³ Esino egeesi ma kulodu omo gie badolone see yayo giso hee mapoo obuoga, yo giso egee goo heli tooso. Esino yo omo toga, tei ogooso yo koo wiligi deeso. Esiga yo see giso hee

6:23: Loum 5:12, 15 * **6:23:** teli eyo bei ee suso talai ee koo takooso. Esino dioso Godee maga puloso Dou mi mapoo toodalai goo ee takooso.

mapoo obuoga, yo giso egee goo heli koo toso.

⁴ Esiga tei telaga odo emegei, niba nose egeesi masi doso. Bei, Kelisoye ta maga niba nose odo wedia masi doso. Goo egeesi maga tei magoo oso niba wiligi doloso koo doso. Bei, tei magoo oso egee takoo goo ee odo wedia mapoo koo takooso. Esino ta maga hogadi Kelisoye niba olo o odo doloso ka badoso, niyo Godeeyo tou tolone dobolone homokoko masi ko palame. ⁵ Egeesi ma kulodu iyo daga suso goomoga goo ee dodolone silesibume, tei magoo oso iyo goo tokenee talame see abaga hoogoo goomoga toowa meleeso. Esiga tokenee goomegeli goo oso iba teli mapoo gilimado diliso. ⁶ Esino iyo Keliso sabolo wedia goo maga iba epedee tei magoo ma kulduga peegoo peledoboloso ka doso. Esiga tei magoo kitulugu oso iba wiligi doloso koo doso. Osoloso iyo daga tei magoo goo ee dodomo sili maga Godee mapoo mesiloso silesibiso. Esino iba epedee Dio Tei oso kitulugu maga Godee mapoo mesimo ka silesiboso.

*Godeeye tei magoo goo oso ibada
goo tokenee ee woola eligiliso*

⁷ Esiga iyo tei magoo goo omapoo kasee takalaisomo? Tei magoo goo ee tokenee goowo? Haye, tokenee

goonee. Esino tei magoo hogugu hagoso mo goo tokenee ee amapoo woola eligiliso. Egeesi ma kulodu tei magoo hee oso egeese takooso, "Nayo emegei dia bi ee haga na goomege," dee takooso. Esiga to hagee ayo hesigaloso gooleedooso, emegei dia bi goomegeli goo ee goo tokenee. ⁸ Esino goo tokenee oso tei magoo ma kulodu eli ogoloso goo tokenee talame sooloo hapsageli goo ee amapoo teneeso. Esino tei magoo goo ee mauwe diepi, goo tokenee onosee kitulugu mauwe meliyo. ⁹ Esiga ayo daga tei magoo goo ee gooleedelega badebei biame omapoo a goomoga sabolo badebeiso. Esino ayo tei magoo goo ee gooleedoloso badebei biame omapoo, ayo goo tokenee talame gilee goo ee bei mooloogooso. ¹⁰ Esiga ayo goolee tei magoo goo oso amapoo gie badeli tenelai gooleeso, esino oso amapoo wulo teli goo tosimiso. ¹¹ Egeesi ma kulodu tokenee oso tei magoo ee ma kulodu eli ogoloso amapoo gamenee takoloso a teli mapoo ido diso. ¹² Esino tei magoo goo hagee medee tekepo, osoloso ee ma kulodu tokenee mauwe. Bei, tei magoo goo hagee Godee maga simi.

¹³ Esiga tei magoo ee ayo takolone tekepo deli ososee amapoo teli goo

tosimisomo? Haye, tei magoo hagoso amapoo teli goo tosilibile. Esino goo tokenee oso amapoo teli goo tosimiso. Bei, goo tokenee oso tei magoo ee ma kulodu tou tolone a tokenee mapoo gido diso. Esiga a epedee ogoso, goo tokenee ee diya tokenee.

Ibada sooloo ma kulodu ha egee tomolo eyo goo

¹⁴ Esiga iba gooleedooso, tei magoo goo ee Dio Tei maga siboso. Esino a mi odo. Esiga goo tokenee talame goomegeli oso a wiligi doloso ka ido siloso. ¹⁵ Goo ayo teli eyo bei ee, a koo gooleedeli. Bei, ayo goo tekepo talame goomegeli goo ee koo teli. Esino goo tokenee ayo talame koo goomegeli ee teliso. ¹⁶ Osoloso goo ayo koo goomegeli ee moodeli oso, ayo tei magoo goo ee goo tekepo deeso. ¹⁷ Egeesi ma kulodu ayo goo tokenee tolone koo badoso. Esino tokenee ama kulodu egee molo oso goo tokenee ka tomoloso. ¹⁸ Esiga a gooleedooso, ama kulodu goo tekepo hee mauwe. Ayo suso goomegeli goo ee takooso. A goo tekepo talai ee goomegeliso, esino goo hagee talai a koo tebili. ¹⁹ Bei, ayo goo tekepo talai doloso goomegeli goo ee telega, see goo tokenee ayo goweli ee teliso. ²⁰ Esiga ayo koo goomegeli goo ee toga, egee tei ayo koo toso. Esino

tokenee ama kulodu egee molo oso ka toso.

²¹ Esiga a ogoso, ama kulodu goo hageesi moloso. Ayo goo tekepo tomo silei ee a goomogoga, goo tokenee oso a hamaga takeliso. ²² Esino egeesi ma kulodu a goomogolone, mo sooloo ma kuloduga Godeeye tei magoo goo ee tekepo deliso. ²³ Esino mo sooloo ma kulodu ha teli goo osee moloso. Bei, suso goomoga goo oso ayo goo tekepo talai doloso goomegeli goo mapoo ha ka tomoloso. Goo egeesi maga goo tokenee oso a neliga moso ma kulodu toosooloso badebei masi ka badoso. ²⁴ Esiga ye-ee, a diya gooholoso, a su hegi sabolo badoga. Mo suso a teli mapoo egee ido du, ee ma kuloduga odo agayo a peegoo ka tamagalaisomo? ²⁵ Esino ayo Godee mapoo goomoga to taka. Bei, ibada Lodee Yesu Kelisoye a pidiliso.

Egeesi ma kulodu mo gooso Godeeye tei magoo goo ee dodomo silame goomegeliso. Esino suso goomoga goo amapoo egee molo oso a tokenee mapoo gido diliso.

8

Dio Tei oso wiligi doloso badalai goo

¹ Esiga edebeeyo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso dogo, Godeeye dimapoo dibada goo tokenee eyo nei

tenelaime. ² Bei, tokeneeso kitulugu oso iba teli mapoo gilimado diso. Esino epedee Yesu Kelisoye kitulugu maga gie badeli teneli Dio Tei oso iba peegoo gilimado diso. ³ Egeesi ma kulodu tei magoo goo oso iba goo tokenee maga peegoo gilimado dilei tebile. Bei, suso goomoga goo oso tei magoo goo omapoo ki mauwe pegeli goo teneliso. Esino hedebe Godee yo teiba. Esiga yayo Owolo mipoo hamapoo meiye diso. Esemé yo goo tokenee teli mi odoó iba egeesi paso. Osoloso yayo ibada goo tokenee eyo nei ee toloso taso. Esiga Godeeye goo tokenee oso kitulugu ee guobuguso. ⁴ Esiga Godeeye goo hagee moodooso, iso goomoga goo ee telega dobolone, Dio Tei mapoo mesilone iyo tei magoo oso takolone tekepo dee takeli goo ee talame.

⁵ Esiga suso goomoga goo mapoo dodomo sili odoó ee hedebe suso goomoga goo ee talai ono goolee sabolo silesibiliso. Esino Dio Tei mapoo dodomo silesibili odoó ee hedebe Dio Tei oso goomoga goo ee talame goolee sabolo silesibiliso. ⁶ Egeesi ma kulodu edebeeyo suso goomoga goo ee talame goolomo siloga, yo talaiso. Esino Dio Tei oso goomoga goo ee talame goolomo siloga, yo gie badeli sabolo

osoloso mesie goo talaiso. ⁷ Esiga suso goomoga goo tomo silesibili odoó oso Godee mapoo ha tomoso. Bei, odoó egeesi oso Godeeye tei magoo mapoo dodomo silesibilei diya gowoolone, tei magoo ee dadalai koo tobuoso. ⁸ Goo egeesi maga suso goomoga goo mapoo dodomo silesibili odoó maga Godeeye goomoga goo talai koo tobuoso.

⁹ Esino egeesi ma kulodu suso goomoga goo oso niba wiligi doloso koo gilimado silesiboso. Esino Godeeyo Dio Tei nima kulodu egee bado oso niba wiligi doloso ka gilimado silesiboso. Esiga edebeeyo Kelisowo Dio Tei me badoga, yo tei Kelisowo odoonee. ¹⁰ Goo tokenee eyo nei oso nibada su mapoo teli goo tosibileiso. Esino Kelisoye nima kulodu tei badoso. Esiga nibada dio ee gie badoso. Bei, Godeeye niba o howo woola odoó tekepo diso. ¹¹ Esino nibada su ee wedioga, Godeeye o Dio Tei maga nibada su wedia mapoo see gie badeli tenelaiso. Bei, Yesu Keliso ta maga see hogadi Godee o Dio Tei ee nima kulodu badoga.

¹² Esiga tei telaga odoó emegei, goo tokenee ibada suso goomegeli goo oso iba wiligi doloso koo bamoloso. Esiga iyo goo tokenee talai goo eyo bei mauwe. ¹³ Bei, niyo goo hageesi tomo sile-

8:4: Gal 5:16, 25 **8:9:** 1Kol 3:16; 12:3 **8:10:** Gal 2:20 **8:13:** Gal 6:8;

Kol 3:5 * **8:13:** talaiso eyo bei ee suso talai ee koo takooso. Esino dioso Godee maga puloso Dou mi mapoo todalai goo ee takooso.

siboga, niba talaiso.* Esino niba Dio Tei oso kitulugu maga goo tokenee niyo goomegeli goo nima kulodu egee molo ee wooloomaga, niba badoboso kookaiyo gie badalaiso. ¹⁴ Bei, odoo Godeeyo Dio Tei oso wiligi doloso ido duga, odoo egee bia ee tei Godeeyo owolo dio doloso ka doso. ¹⁵ Esiga Godeeye imapoo Dio Tei tenee oso iba nei mauwe tou teli odoo dolone Godeebolo obulone dabalame ka tenele. Esino yayo imapoo Dio Tei tenee ogoosi pidi maga iba owolo dio dolone yimapoo “Ma, mo Ma,” dolone ka doso. ¹⁶ Osoloso Godeeyo Dio Tei oso iba Godeeyo owolo dio doloso egee do goo ee ibada sooloo ma kulodu takoomoloso. ¹⁷ Esiga iba Godeeyo owolo dio doloso hagee do goo maga, goo susuga Godeeye imapoo tenelame to edidi magoo ee iyo hamamee talaiso, Kelisoye too egeesi masi iyo talaiso. Bei, iba Kelisoye dala too eyo su ee iyo toga, iba nosee yibolo hodobo toowa doloso Kei mi mapoo dabalaiso.

Hamamee toowa doloso dabalai goo

¹⁸ Esiga a tei toso, iyo epedee biame hamapoo dala hagee tomolo ee haga goo toowanee. Esino Godeeye toowa doloso badeli mapoo iyo yibolo hodobo dabalai goo ono diya toowa.

¹⁹ Esiga bi susuga Godeeye moodoo oso Godeeyo owolo dio ee gilimadoloso woola peledabalai goo ee dulone goomoga sabolo bolone ka doso. ²⁰⁻²¹ Egeesi ma kulodu Godeeye goomoga goo maga bi susuga yayo moodoo ee teliso kitulugu sabolo, osoloso hunili gooso kitulugu ee ma kulodu meleeso. Esino Godeeye tei owolo dio ee gilimadoloso woola peledabalai biame omapoo, bi susuga Godeeye moodoo ee goo hagee ma kuloduga gilimadoloso peegoo peledabalaiso. Esiga biame omapoo bi susuga yayo moodoo oso Godeeyo owolo dio ibolo hodobo toowa doloso dabalaiso. Esino epedee hamapoo goo susuga oso peledabalai biame ee bolone, bi susuga Godeeye moodoo oso goomoga sabolo ka bamoloso.

²² Esiga iba gooleedooso, soboso holo soomagalame dala teli egeesi masi, bi susuga Godeeye moodoo oso toowa doloso dabalai biame ee bolone, googa sabolo abaga simino epedee hamapoo dala ma kulodu ka doso. ²³ Esino hedebe bi yayo moodoo oso peledabalai biame ee koo baso. Esino Dio Tei telaga odoo iba nosee dala ma kulodu googa sabolo dobolone, biame oso peledabalai ee bolone ka doso. Bei, goo susuga Godeeye imapoo tenelame to

edidi magoo ee daga malalo Dio Tei teneeso. Esiga biame omapoo Godeeye iba owolo dio doloso hagee do goo ee woola yiligebuguloso, see yayo imapoo su dia tenelaiso. ²⁴ Esiga Godeeye ibada gie badeli olo pidiga, iba epedee goo susuga imapoo tenelame yayo to edidi magoo ee talame dulone bolone ka doso. Esino goo egee iyo olo too daga, iyo goo egee balai eyo bei me. ²⁵ Esino iyo duloso bolone hagee do goo ee iyo koo ogoso. Esiga iba mesie sabolo bolone ka doso.

*Dio Tei oso iba pidilone
Godee mapoo takeli*

²⁶ Osoloso iyo ki me poo-goo ee ogoloso Dio Tei oso iba pidiliso. Bei, Godee mapoo medee tekepo takeli ee, iba gooleede. Esiga Dio Tei oso ibada sooloo ma kulduga iba halo Godee mapoo takeliso. Esino yayo iba halo Godee mapoo takeli to eyo bei ee iyo takalai koo tebili. ²⁷ Esino odoo sooloo ma kulodu gooleedoo Godeeye Dio Tei oso takeli goo ee yo gooleedooso. Bei, Dio Tei oso Godeeyo odoo halo yimapoo takolone, Godeeye goomoga goo sabolo tobuloso takeliso.

*Godeeye o odoo hesigeli
goo*

²⁸ Esiga iba gooleedooso, goo susuga ma kulodu Godeeye yo diya gweli sabolo debeli odoo mapoo goo

tekepo moodoolone ka badoso. Bei, Godee eyo to edidi magoo ee dodolone, yayo iba hesigaloso olo owolo dio diso. ²⁹ Esiga Godee eyo hesiga odoo ee daga hoogoo yo olo gooleedoloso badebeiso. Osoloso yayo diba olo hesigaso, diayo see Owolo Yesu masi dabalame. Egeesi ma kulodu iba ogoso, Yesuye Godeeyo odoo susuga ee ma kulodu yayo daga holo masi ka badoso. ³⁰ Esiga Godeeye hesiga odoo ee eyo olo gilimadooso. Osoloso yayo gilimadoo odoo ee olo odoo tekepo diso. Esiga o howo woola odoo tekepo deli mapoo yibolo toowa doloso badeli goo ee yayo dimapoo teneeso.

*Goo heeso iba Godeeye
sooloo deli
maga domo pileime*

³¹ Esiga iyo goo hamaga kasee takalaisomo? Godeeye iba dokolo badoso. Esiga odoo heeso imapoo ha toga, yayo iba daga dileisomo? Haye. ³² Esino Godeeye tei Owolodee ee goodegele. Bei, yayo Owolo ee ibada goo tokenee eyo nei talame imapoo wulo wulayo teneeso. Godeeye goo egeesi moodooga, see yayo bi susuga imapoo wulayo tei tenelaiso.

³³ Esiga Godeeye hesiga odoo ee see odoo agayo takolone odoo tokenee dee ka takalaiyo? Odoo mauwe. Bei, Godeeye diba olo odoo tekepo diso. ³⁴ Osoloso

Godeeye hesiga odoe ee see odoe agayo takolone Dou Mi mapoo dileiso, dee ka takalaiyo? Odoe mauwe. Bei, Yesu Kelisoye toloso see hogadiloso Amayo dee deede dokolo mapoo badolone iba halo Godee mapoo ka takomoloso.

³⁵ Esiga ogoe gooso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo ka pileiyo? Hegi goo sabolo osoloso dala goo sabolo oso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo pileisomo? Haye. Osoloso hodia goo sabolo osoloso bi mauwe dabalai goo sabolo oso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo pileisomo? Haye. Osoloso dala teneli goo sabolo, osoloso odoe heeso iba wooloomaga, goo oso iba Kelisoye sooloo deli goo maga domo pileisomo? Haye, egeesee selaima.

³⁶ Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Godee, nee goo maga ede-beeyo biame susuga iba piligilame seliso.

Osoloso nee goo maga iba sipi be masi gili-madoloso piligilame ka duso.”

³⁷ Esino hegi goo toowa susuga hagee ma kulodu iba sooloo deli Godeeye kitulugu maga iyo olo dagadilesa ka doso. ³⁸ Bei, a gooleedooso, goo heeso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. Egeesi ma kulodu teli goo sabolo,

osoloso gie badeli goo oso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. Osoloso Godeeyo momaiye sabolo, osoloso bo holo oso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. Osoloso biame epedee hamapoo goo egee peledoboomo du sabolo, osoloso hamamee peledabalai goo oso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. Osoloso goo opusomo opusomo di oso kitulugu oso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. ³⁹ Osoloso bi susuga kei ma dokodoo egee molo sabolo, osoloso bi susuga mipoo hamapoo egee molo oso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. Osoloso bi susuga Godeeye moodoo ee ma kulodu bi heeso iba Godeeye sooloo deli goo maga domo pileime. Esiga Godeeye sooloo deli goo hagee ibada Lodee Yesu Keliso maga imapoo ka yilige bugu moloso.

9

Godeeye Isalael odoe ee tei o odoe doloso hesiga

¹⁻³ Esiga a Keliso sabolo hedebe doloso badolone, tei goodee hagee nimapoo ka taka. Osoloso ayo wulo gamenee koo takooso. Dio Tei oso mo sooloo ma kuloduga gweli goo ee ka bamoloso. Esiga mo sooloo ma kuloduga gweli goo ee epedee nimapoo tei goo taka goo ee, a gooleedooso. To

ee hagoso, ayo nimapoo takolone mo odo Isael bia ee halo diya goholone, a su hegi sabolo ka badoso. Bei, diayo Godeeye goomoga goo ee koo dedeliga. Esiga a teiba daga, a goomogoso, mo odo oso mo debi ee toloso Keliso sabolo hedebe doloso dabalai. Osoloso ayo dia debi ee toloso Godeeye kamana ee toloso a Keliso maga puloso badalai. Esino ayo egeesee selai, a tebile.

⁴ Egeesi ma kulodu Isael odo hagee bia Godeeye tei owolo dio diso. Osoloso dimapoo yayo toowa doloso badeli goo ee eligiso. Osoloso yayo Isael odo sabolo to magooso. Osoloso yayo tei magoo ee dimapoo teneeso. Osoloso o hu dokodoo poudoolone yimapoo goomoga teneli goo ee dimapoo olo eligiso. Osoloso yayo dimapoo to abo edidi magooso. ⁵ Egeesi ma kulodu dibada amawe dio ee Eibalaham, Aisek osoloso Yekob. Osoloso Keliso onosee mipoo hamapoo sibilesa odo hagee bia dia soosoo ma kuloduga odo su paso. Esiga Keliso ee Godeeso. Esiga odo susuga oso yimapoo goomoga poudoolone kookaiyo osee dabalai tekepo. Bei, bi susuga Godeeye wiligi doloso ka badoso. Goo hagee tei goo.

⁶ Esiga Godeeye Isael odo mapoo to edidi magoo ee gababiasomo? Haye,

gababile. Bei, Isael odo susuga ma kulodu odo abo ee tei Isael odoonee. ⁷ Osoloso Eibalahameeyo amawe dima kulodu odo abo ee tei Eibalahameeyo amawe dionee. Bei, Godeeye Eibalaham mapoo egeesee takaso, "Tei namawe dio ee hedebe nowolo Aisek maga balaiso," diso. ⁸ Goo hagoso egeesee eligiso, Eibalahameeyo amawe dima kulodu, odo abo ee tei Godeeyo owolo dionee. Esino Godeeye to edidi magoo goo mapoo tei too goo maga sooloo ga magoo ee, tei Godeeyo owolo dio oso. ⁹ Bei, Godeeye Eibalaham mapoo to edidi magolone egeesee takaso,

"Ayo dugo hedebe poogoloso see wedi siboga, nosobo Sela giso holo soomagoo molo agalaiso," dee takaso.

¹⁰ Esiga holope hagee ibada amawe Aisek. Yo kauwuloso Lebeka huso. Osoloso osobo Lebeka koowasi moodooloso, giso holo bakadio biame hedebe mapoo soomagooso. ¹¹⁻¹² Egeesi ma kulodu giso holo bakadio hagee soomagelega bado-boome, Godeeye Lebeka mapoo egeesee takaso, "Nowolo daga holo oso omolowo to mapoo mesimo sileiso," diso. Esiga o bakadio oso goo moodoolai ee gooledelega doboome, Godeeye to hagee malalo

olo takaso. Esiga Godeeye o odoo egee hesigamolo ee yayo goo moodoo ogoloso koo hesieli. Esino yo wulo eyo goomoga goo ee dodolone ka hesieli. ¹³ Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Ayo Yekob ono diya goomegeliso. Esino Iso haga koo goomegeli," dee takooso.

¹⁴ Egeesi ma kulodu iyo kasee takalaiyo? Godee yo hedebe hediliwe pidili Godeeyo? Haye, yo egeesee koo seli. ¹⁵ Bei, Godeeye Moses mapoo egeesee takaso,

"Ayo sooloo deli goo ee odoo hee mapoo eligilei goomogoga, ayo yimapoo eligileiso. Osoloso ayo odoo hee pidilame goomogoga, ayo yo pidileiso," diso.

¹⁶ Esiga Godeeye hesiga goo ee edebeeyo goomoga goo maga, osoloso diayo goo moodeli ee ogoloso koo hesigeli. Esino Godeeye wulo eyo sooloo dala maga odoo ka hesigamoloso. ¹⁷ Esiga o booka mapoo Godeeye Isipi odoo dia wiligi odoo taba mapoo egeesee takaso,

"Ayo namapoo wiligi odoo tabalame hu teneeso, wulo namaga ayo kitulugu odoo susuga mapoo yilige bigilame.

Osoloso mo goo du-dobuguloso mipoo hamapoo debeli odoo susuga oso dulame," dee takaso.

¹⁸ Esiga iba gooleedooso, Godeeye odoo hee pidilame goomogoga, yayo yo pidileiso. Osoloso yayo koo mesili goo ee odoo hee mapoo tenelame goomogoga, yayo tenelaiso.

Godeeye kamana goo sabolo osoloso sooloo deli goo sabolo

¹⁹ Esiga odoo heeso amapoo egeesee woosalai malaiso, "Godee eyo odoo abo mapoo koo mesili goo ee ka tenemolo daga, yayo see kasi maga odoo egee bia odoo tokenee dee ka takalaiyo? Bei, odoo agayo Godeeye goomoga goo ee hamaga takalai ka teibayo?"

²⁰ Esino emegei, nayo Godee mapoo hageesee woosalai tekeponee. Bei, no wulo mi odoo. Esiga wudu taka to hagoso. Katolo bogoso moodoo oso yo moodeli odoo mapoo takolone, "Nayo kasalame a egeesee ka moodoowo?" dee takalai tekeponee. ²¹ Bei, katolo moodeli odoo yayo bogo hedebe egee tolosa, katolo hee mapoo wulo biame susuga nei magalai sabolo, osoloso goo toowa biame mapoo katolo hee mapoo

9:13: Mal 1:2-3 **9:15:** Exo 33:19 **9:16:** Epe 2:8 **9:17:** Exo 9:16 **9:20:**

Isa 29:16; 45:9 **9:21:** Jer 18:6 * **9:21:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Godee eyo goomoga goo ee dodolone, odoo heeso goo toowa talame, osoloso odoo heeso goo pepooko talame hesilei, yimapoo kitulugu moloso. Bei, Godeeye odoo susuga ka moodooga.

nei magalai ee moodoolai,
yimapoo kitulugu moloso.*

²² Egeesi ma kulodu Godee
yo egeeseelone badoso.
Yimapoo kitulugu moloso,
yayo kamana sabolo osoloso
yayo kitulugu ee odoo mapoo
eligilei. Esino odoo yayo
kamanali oso teli mapoo
diyadeega, yayo ogoloso
dia goo tokenee eyo nei
saga tenelega mesie sabolo
ka bamoloso. ²³ Osoloso
yimapoo kitulugu moloso,
yayo sooloo deli odoo mapoo
yayo toowa doloso egee
bado goo ee eligilei. Bei,
odoo egee bia eyo olo
hesigaso, yayo toowa doloso
egee bado mapoo gasibe
dalame. ²⁴ Esiga odoo Godee
yayo toowa doloso egee
bado mapoo gasibe dalame,
hedebe Yu odoo ee hesile.
Esino yayo Yu odoonee
sabolosee hesiaso. Esiga
odoo yayo hesia ee ibaso.
²⁵ Godeeye Yu odoonee dia
goo maga Hoseya booka
mapoo hogugu oso egeesee
takooso,

“Odoo daga ayo mo odoo
dele poogoo egee bia
ee see epedee mo odoo
dalaiso.

Osoloso ayo sooloo del-
ega debei odoo egee
bia ee, see epedee ayo
sooloo dalaiso,” diso.

²⁶ Daga Godeeye dimapoo
takolone,

“Niba tei mo odoonee,” diso.

9:25: Hos 2:23

9:26: Hos 1:10

9:27: Isa 10:22-23

9:29: Isa 1:9

* **9:29:** Sodom mi sabolo osoloso Gomola mi sabolo - Eibalahameeye badebei biame mapoo, Godeeye mi bakadio hagee dou gigoogooso. Bei, odoo egee biaso goo tokenee tolone doboome.

Esino see yayo dimapoo
takolone,

“Niba gie badeli Godeeyo
owolo dio dalaiso.”

²⁷ Osoloso Aisayaye Isalael
odoo dia goo maga takolone
egeesee takaso,

“Isalael odoo oso diya
balone booboossee
masi malaiso.

Esino dima kulodu wulo
aboso gie badeli ta-
laiso.

²⁸ Bei, Lodeeye mipoo
hamapoo debeli odoo
dia goo tokenee eyo
nei saga teneloso
hosudalaiso.”

²⁹ Osoloso Aisayaye see tobu
Isalael odoo dia goo maga
egeesee takaso,

“Kitulugu Godeeye ima ku-
lodu odoo abo pidilega
poogoo diepi,

Sodom mi sabolo osoloso
Gomola mi sabolo*
douso nadolone odoo
susuga piligu egeesi
masi iba nose see pilig-
iliyo,” dee takaso.

*Isalael odooso to tekepo
mapoo*

tei tele poogoo goo

³⁰ Esiga to ayo taka goo
eyo bei ee egeesi moloso.
Yu odoonee oso Godeeyo
howo woola tekepo doloso
badalai goo ee esile. Esino
dieso tei too goo maga
Godeeye o howo woola diba
odoo tekepo diso. ³¹ Esino
Isalael odoo oso Godeeyo
howo woola tekepo doloso

dabalai goo ee esilone, dibada tei magoo ono medee dodolone debeiso. Esino goo oso diba odoo tekepo dele. ³² Bei, diayo tei tele poogoloso, wulo dieso kitulugu maga Godeeyo howo woola odoo tekepo dalame seeso. Goo egeesi maga diba yo odoo tagodibigili mapoo tagodibuguloso ka misigedibuo demeleeso. ³³ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Ayo Sayon mi mapoo yo malaiso.*

Yo omapoo odoo tagodibuguloso ka misigedibuo demalaiso.

Esino edebeeyo yimapoo tei toga, goo omaga goohele sabolo badalaime. Bei, goo hagoso goo mauwe malaimo.”

10

¹ Esiga tei telaga odoo emegei, ayo mo sooloo ma kuloduga Isalael odoo halo Godee mapoo takolone badeliso, dia gie badeli pidilame. ² A gooleedooso, Isalael odoo diba Godeeye goomoga goo ee dadalame diya goomegeliso. Esino Godeeye goomoga goo ee, diba medee kibiya gooleedele. ³ Osoloso Godeeye o howo woola odoo tekepo dolone egee do goo onosee, diba gooleedele.

Esino dieso nediliyo kitulugu maga Godeeyo howo woola odoo tekepo dalame, dibada tei magoo ee dodolone egee do oso diba koo pidili. Goo egeesi maga diayo Godeeyo goo maga o howo woola tekepo dabalai goo ee talai, diba gowooso. ⁴ Esino Kelisoye goo moodoo maga, edebeeyo Godeeyo howo woola tekepo doloso badalame, tei magoo Godeeye Moses mapoo tenee diayo ee dadalai ee bei mauwe. Bei, edebeeyo Keliso mapoo tei toga, nei Godeeye o howo woola yo odoo tekepo dalaiso.

*To tekepo oso gie badeli pidili
goo ee tosimiso*

⁵ Tei magoo ee deedee maga edebeeyo Godeeyo howo woola tekepo badeli goo maga Moseseeye egeesee hoguguso, “Edebeeyo gie badeli talai goomogoga, yo tei magoo susuga ee dodolone ka badebee,” diso. ⁶ Esino tei too goo maga Godeeyo howo woola tekepo badeli odoo oso egeesee takalaime, “Odo agayo Keliso ido meilame Kei mi mapoo ka palaisomo?” diso. ⁷ Osoloso odoo ogoso see egeesee takalaime, “Odo agayo Keliso ta maga hogadilame, odoo wediayo dioso debeli mi mapoo ka meileisomo?” dee

9:32: Isa 8:14 **9:33:** Isa 28:16; 1Pita 2:6 * **9:33:** To hageeyo bei ee Godeeye odoo eyo hudi magoo Keliso ee Isalael odoo mapoo diye dalaiso. **10:5:** Lev 18:5 **10:6:** Deut 30:12-14

takalaime.* ⁸ Esino hedebe Keliso mapoo tei teli goo oso gie badeli pidili goo ee ka tosbili. Bei, Keliso mapoo tei telaga odoososo Moseseeye taka egeesee takalai teiba,
 “Godee o to ee nama koolapoo moloso.

Osoloso to egee nee maga mapoo, osoloso nee sooloo ma kulodu moloso.”

To hagosoo Keliso mapoo tei tolosoo badeli goo ee eligiliso. Egeesi ma kulodu to hebebe hagonosee iyo odoososo abo mapoo ka takomo silesiboso.

⁹ Esiga nayo takolone, Yesu yo Wiligi Odoososo dolosoo yiligebugulosoo, see yo Godeeye ta maga hogadi goo mapoo nee sooloo ma kulodu tei toga, nee gie badeli pidileiso. ¹⁰ Bei, nee sooloo ma kuloduga tei too goo maga, Godeeye o howo woola no odoososo tekepo dolone ka badosoo. Osolosoo nee magasoo takolone Yesu yo Wiligi Odoososo dolosoo yiligebugoo maga nee gie badeli pidileiso. ¹¹ Bei, Godeeye to booka mapoo hogugu oso egeesee takoosoo,

“Edebeeyoo Keliso mapoo tei toga, goo omaga goohele sabolo badalaime. Bei, goo hagosoo goo mauwe malaime,” deeso.

¹² Goo egeesi ma kulodu iyo ogosoo, Yu odoososo sabolo

osolosoo Yu odoososo sabolo hedebe. Bei, Lodee hedebe yo odoososo susuga dia wiligi odoososo. Goo egeesi maga odoososo susuga oso diba pidilame yimapoo woosolone egee do mapoo, yayo goo tekepo susuga ka tenemosoo. ¹³ Bei, Godeeye to booka mapoo hogugu oso egeesee takoosoo, “Edebeeyoo yo Lodeeye pidilame yimapoo takooga, o gie badeli pidileiso.”

¹⁴ Esiga edebeeyoo Lodee mapoo tei telega dogaa, diba pidilame yimapoo kasee woosalaisomoo? Osolosoo o goo ee dulegaa dogaa, diayo yimapoo kasee tei talaisomoo? Osolosoo odoososo heeso to tekepo dimapoo takelega poogooga, diba kasee duleisomoo? ¹⁵ Osolosoo to tekepo hagee takalame diye dilegaa poogooga, diba to hagee kasee takalaisomoo? Godeeye to booka mapoo hogugu oso egeesee takoosoo, “To tekepo takomo silesibilo odoososo to tosboga ogolosoo odoososo susuga diya goomegeliso.”

¹⁶ Esino ee ma kulodu haga odoososo susuga oso tei tele. To hamaga Aisayaye Godeeye to booka mapoo egeesee hogugoo,

“Lodee, ibada to mapoo odoososo agayoo ka tei toowoo?”

¹⁷ Esiga edebeeyoo Kelisowoo goo ee takomo silesibilo goo maga, odoososo abosoo o goo

* **10:7:** To hageeyoo bei ee egeesi molosoo. Godeeye howo woola tekepo badeli odoososo egeesee takalaime. Bei, diayo tei too goo maga, Keliso yo dibolo hodoboo olo badoga. Osolosoo Keliso yo ta maga hogadi goo ee, diayo tei too goo maga diba gooleedoosoo. **10:11:** Isa 28:16 **10:12:** Diye 15:9 **10:13:** Joel 2:32 **10:15:** Isa 52:7 **10:16:** Isa 53:1

duliso. Osoloso diayo o goo du maga, yimapoo tei teliso. ¹⁸ Egeesi ma kulodu ayo Isalael odoo dia goo maga ka woosowa. Diba to tekepo olo dusomo? O. Diba olo dulugaso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Dia to* mi susuga mapoo dudobuguso.

Esiga odoo susuga oso to hagee duso.”

¹⁹ Esino Isalael odoo oso to tekepo hagee duloso gooleedoosomo? O. Diba gooleedooso, esino medee kibiya tei tele. Osoloso Moseseeye egeesee hoguguso,

“Godeeye egeesee takaso, ‘Ayo mo tei magoo gooleedele poogoo Yu odoonee ee pidiga, nei Isalael odoo niyo dimapoo koolone kamaña sabolo dabalaiso.”

²⁰ Osoloso Aisayaye Godeeye taka to hagee ebilega egeesee takaso,

“Odoos a esilega poogoo oso a egeiso.

Osoloso odoo amaga woosole poogoo mapoo ayo mo goo ee dimapoo yilige buguso.”

²¹ Esino Godeeye Isalael odoo dia goo maga egeesee takaso, “Ayo biame susuga diba gilimalame mopoodoo doloso badebeiso.

Esino diba gowoolone mo to duloso mesile poogooso.”

11

Isalael odoo ee Godeeye pegele

¹ Esiga goo ayo hagee takoo ee, Godeeye Isalael odoo gowoolone tei peegoo poogoosomo? Haye, pegele. Bei, anosee Isalael odoo. Osoloso anosee Eibalahameeyo amawe, Benyamineeyo bala ma kulodu badeli. ² Osoloso Godeeye daga hesia odoo ee gowoolone peegoo pegele. Egeesi ma kulodu Godeeyo to booka mapoo hogugu oso Ilayaye taka ee medee goolee. Bei, Isalael odoo ee gowoolone Godee mapoo egeesee takaso, ³ “Wiligi odoo Godee, Isalael odoo hagee biaso to namaga tolosokokodo takomo silesibili odoo ee piliguloso, see namapoo emegei di bi tenelame sili dousulu susuga sabolo guobuguso. Osoloso namaga to tolosokokodo takomo sili odoo hedebe ano badoso. Esino diayo anosee wooloomalame ka seeso,” dee takaso.

⁴ Esino Godeeye Ilayayo to su mapoo kasee takasomo? Yayo Ilaya mapoo egeesee takaso, “Amapoo tei teli odoo hedebe nayo koo badoso. Bei, mo odoo 7,000 doso, diba gamenee godee Bal deli

10:18: Psa 19:4 * **10:18:** Dia to ee odoo agamo towo? Osoko, giwo, osoloso a oso Godeeye kitulugu ee woola yilige bigiliso. Esiga dia to masi oso mi susuga mapoo dudobuguso. **10:19:** Deut 32:21 **10:20:** Isa 65:1 **10:21:** Isa 65:2

11:1: 1Sam 12:22; Psa 94:14; Pil 3:5 **11:3:** 1Ki 19:10, 14 **11:4:** 1Ki 19:18

eyo hu dokodoo koo poudili,”
diso.

⁵ Esiga epedee hamapoo
osee moloso, Isalael odoo
haga susuga oso Godee maga
peegoo kukulo dile. Esino
Isalael odoo abo yayo sooloo
dolone pidi maga yimapoo
tei talame diba olo hesi-
aso. ⁶ Esiga Godeeye sooloo
dolone pidili maga o odoo
hesieliso. Egeesi ma ku-
lodu diayo goo tekepo tolone
doga koo seli. Bei, Gode-
eye odoo hesieli goo ee wulo
edebeeyo goo tekepo tolone
doga ka hesieli diepi, nei
yayo sooloo dolone pidili goo
ee goo mauwe meliyo.

⁷ Esiga Isalael odoo oso
dieso nediliyo Godeeyo
howo woola tekepo dabal-
ame diya kitulugiliso. Esino
diba goo hagee tele. Esino
hedebe Godeeye hesia ono
yayo o howo woola olo
odoo tekepo diso. Esino
odoo aboso Godeeyo to dulei
gowoolone mesile poogooso.

⁸ Bei, Godeeyo to booka
mapoo hogugu oso Isalael
odoo dia goo maga egeesee
takaso,

“Godeeye dimapoo goo
tiadili goo teneeso,
diayo gooleedele pa-
galame.

Osoloso Godeeye dia howo
gagaso,
diayo egele pagalame.

Osoloso yayo dibada dulu
tabagaso,

diayo see dule pagalame.

Esiga goo hageesi oso
osee molone epedee
hamapoo osee ka
moloso.”

⁹ Egeesi ma kulodu Deibidiye
dia goo maga egeesee takaso,

“Wo toowa nalame mooloo-
goodoloso egee do goo
OSO

dieso nediliyo baga-
galame ti gama masi
meleye dee.

Osoloso diayo omapoo ti
gama oso bagagisa-
loso misige duboloso
dobolone,

dibada goo tokenee eyo
nei tolone debeeye
dee.

¹⁰ Osoloso diayo egele pa-
galame,

dia howo neliga peye
dee.

Osoloso diayo gauwuloso
kookaiyo osee silesi-
bilame,

dimapoo hegi goo
kadadiye dee.”*

*Yu odoonee oso gie badeli
talai*

¹¹ Esiga ayo see tobu
hageesee ka takooso, Isalael
odooso Keliso gowe goo
maga diba olo tokenee
pasomo? Haye, egeesee
sele. Esino dia goo tokenee
maga Yu odoonee dia gie
badeli pidiliso, Yu odooso

11:6: Gal 3:18 **11:8:** Deut 29:4; Isa 29:10 **11:9:** Psa 69:22-23 * **11:10:**

To hageeyo bei ee egeesi moloso. Odoo hagee biaso Keliso mapoo tei tele poogoo
maga, diba Godeeyo howo woola tekepo doloso koo doso. Goo egeesi maga dia
howo neliga poga, diba Kelisowo to tekepo ee ogoloso gooleedalame. Osoloso
diba hegi goo ma kulodu dabalaiso. **11:11:** Diye 13:46

goo egee ogoloso see Yu odoonee mapoo koolone doge, see diayo Yesu mapoo tei ka talame. ¹² Esiga Yu odooso eli dooboo dagadi goo maga Yu odoonee pidiso. Esino Yu odooso dieso eli dooboo dagadi maga see Godee mapoo siboga, biame omapoo nei Yu odoonee dia gie badeli diya pidileiso.

¹³ Esiga ayo see tobu epedee hamapoo Yu odoonee nimapoo taka, Yu odoonee niba halo diye di odoe ee aso. Esiga tou Godeeye amapoo tenee hagee ayo goomoga sabolo ka tomo siloso. ¹⁴ Esiga a gooleedele, ayo Yu odoonee halo tou too ee ogoloso, tei mo odoe Yu odooso koolone Godee mapoo sibadalai malaiso. Egeeseega, yayo dia gie badeli pidileiso. ¹⁵ Esiga niba olo gooleedooso, Godeeye Yu odoe dimapoo miligi piaso. Goo egeesi maga Godeeye Yu odoonee ee see o odoe doloso dabalame yimapoo gilimado simiso. Esiga hamamee Godeeye Yu odoe ee yimapoo gilimado siboga, diayo kookaiyo gie badeli talaiso. Goo egee odoe wediaso see gie badeli too egeesi masi moloso. ¹⁶ Esiga niba ege, niyo wo wogai mapoo soo ee pepooko podoloso Godeeyo dalame peegoo magooga, wo wogai mapoo soo toowa onosee

Godeeyo dalaiso. Osoloso homo onosee egeesi moloso, homo too ee Godeeyo dalame yimapoo teneega, o dee onosee Godeeyo dalaiso.*

Olipi homo maga wudu taka

¹⁷ Esiga Yu odoe ee olipi homo dadabayo segei dee egeesi masi doso. Osoloso Yu odoonee ee olipi homo dooboo meli dee egeesi masi doso. Esino olipi homo dadabayo segei dee abo Godeeye kookoobuguloso, see dooboo meli olipi homo eyo dee koodo sibilesa ogusaso. Esiga Yu odoonee niba egeesi masi badoso. Godeeye niba homo dadabayo segei mapoo olo ogusugaso. Esiga olipi homo dadabayo segei oso nimapoo gie ka tenemoloso. ¹⁸ Esino olipi homo dadabayo segei masi dee peegoo kookoobugume, see Yu odoonee niyo o debi mapoo ogusugaloso egee molo goo omaga, niso nediliyo si haga na howee. Bei, niyo homo too mapoo gie badeli koo teneli. Esino tooso dee nimapoo gie badeli ka teneli. ¹⁹ Esiga niyo hageese takalai malaiso, "Iyo o debi talame homo dee egee olo peegoo kookoobuguso." ²⁰ Egeesi ma kulodu niyo tei takoo. Bei, Yu odooso tei telega poogoloso doboome ogoloso homo dee

* **11:16:** To hageeyo bei ee egeesi moloso. Daga hoogoo Eibalaham, Aisek, osoloso Yekob hagee biaso Yu odoe dia wiligi odoe tebisaloso Godeeyo odoe doloso debeiso. Esiga dibada amawe dio onosee hamamee Godeeyo odoe doloso dabalaiso. **11:17:** Epe 2:11-19

masi peegoo kookoobuguso. Eseme niyo tei too maga homo dee kobugu su omapoo olo ogusugaso. Esiga niba goo omapoo niso nediliyo si haga na howee. Esino niba ebia sabolo debee. ²¹ Bei, Godeeye homo tei o deedee peegoo kookoobugu egeesi masi solone niyo tei telega dogo, niba nose peegoo egeese kookoobigileiso.

²² Esiga niba medee goolee, Godee diya mesie, osoloso Godee yo goo tokenee mapoo diya goweli. Esiga yayo Yu odo abo yimaga peegoo diyadee eyo nei dimapoo dala teneliso. Esino niyo yayo mesili goo mapoo tei toloso osee dogo, Godeeye nei nimapoo mesileiso. Esino niyo yimapoo tei telega dogo, Godeeye niba homo dee masi peegoo kobigileiso. ²³ Egeesi ma kulodu Yu odooso see Godee mapoo tei togo, Godeeye diba see tobu homo dee masi todilesio, dieso ogusuga melee omapoo ogusugileiso. Bei, goo hagee moodoolai Godee mapoo kitulugu moloso. ²⁴ Esiga niba medee goolee, Yu odoonee niba olipi homo doobudu meli dee koodoloso see olipi homo dadabayo segei mapoo ogusuga masi ka moloso. Esino homo eyo goolee egeesee koo oluguli. Yu odo ee tei olipi homo dadabayo segei o dee egeesi masi doso. Esiga Godeeye olipi homo

dadabayo segei o dee peegoo kookoobugu ee see dieso olugulee mapoo ogusugilei yimapoo haga kodianee.

Isael odo see Godee mapoo gilimado sibilei

²⁵ Esiga tei telaga odo emegei, goo mada magoo melee ayo nimapoo woola taka, egeeseega niba niso nediliyo si howelega dabalame. Egeesi ma kulodu goo mada melee ee hagoso, Godeeye koo mesili goo ee Isael odo abo mapoo teneeso. Esino goo ogoso kookaiyo osee malaimo. Esino Yu odoonee Godeeye daga hoogoo hesia sabolo tobuloso, diayo Yesu mapoo tei toloso dogo, hamamee koo mesili goo dimapoo egee molo ee pagalaiso. ²⁶ Osoloso diayo tei too ee ogoloso, nei Isael odo susuga dia gie badeli pidileiso. Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Gie badeli pidili odo ee Sayon mi maga sibileiso.

Isael odo susuga oso goo tokenee tolone egee do goo ee yayo peegoo magalaiso.

²⁷ Osoloso ayo dibolo to magoo ee dodolone, dia goo tokenee hapoloso boobado bigileiso," deeso.

²⁸ Esiga epedee hamapoo Yu odo aboso to tekepo mapoo gowoolone Godee

mapoo ha tolone ka doso. Goo egeesi maga to tekepo ee Yu odoonee nimapoo simiso. Esino Yu odoe ee Godee tei eyo hesia odoe oso. Bei, Yu odooso tei Godee o odoe doloso dabalai goo ee Godeeye dia amawe dio daga debei mapoo to olo edidi magooso. Goo egeesi maga Yu odoe dimapoo Godeeye gooma ka moloso. ²⁹ Bei, Godeeye tei o odoe hesialoso, yayo emegei di bi dimapoo wulayo teneega, yo o goo goolee see su koo widili.

³⁰ Esiga Yu odoonee niyo daga Godee gowoolone debeiso. Esino see Yu odooso Godee gowoome, nei Godeeye see Yu odoonee niba sooloo dalaso. ³¹ Esiga niyo daga Godeeyo to gowoolone debei egeesee solone, epei see Yu odooso Godeeyo to gowoolone ka doso. Esino Godeeye niba sooloo dala egeesee solone, hamamee see Yu odoe nose egeesee sooloo dalaiso. ³² Esiga Godeeye odoe susuga ee goo tokenee ma kulodu olo holoogooso, see hamamee dimapoo yayo sooloo deli goo ee eligilame.

Godeeyo hu dokodoo poude

³³ O, tei takoo. Godeeyo goo goolee sabolo osoloso yayo gooleedoo ee diya toowa osoloso diya goodomou. Esiga edebeeyo yayo to magoo eyo bei

sabolo, osoloso o goo ee gooleedalai koo tebili. ³⁴ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, “Odoe agayo Godeeyo goo goolee eyo bei ka gooleedoowo?”

Osoloso odoe agayo yo ka kokodo takasomo?
³⁵ Osoloso Godeeye yimapoo nei tenelame, daga malalo odoe agayo Godee mapoo bi ka teneeba? Haye, odoe mauwe.”

³⁶ Bei, bi susuga ee Godeeye moodoo. Osoloso bi susuga yayo medee ka bamoloso. Osoloso bi susuga ee o. Esiga odoe susuga oso hedebe o hu dokodoo poudoolone kookaiyo osee dabalai tekepo. To hagee tei goo.

12

Nibada su Godee mapoo tenee

¹ Esiga tei telaga odoe emegei, Godeeye imapoo sooloo deli goo toowa ee olo eligiso. Esiga niyo nibada su ee emegei di bi gie meli masi Godee mapoo tenelai, a goomogo. Bei, goo ogooso Godee mapoo goomoga tenelaiso, osoloso niba Godeeyo odoe doloso peegoo pi magoo goo ee eligileiso. Goo ogooso tei Godeeyo tou talai sabolo ka tobuoso. ² Esiga niba mi goo oso nibada goo goolee ee opusomo dee na seeye dee.

Esino Godeeye nibada goo goolee ee opusomo dee ka se-eye dee. Niyo egeesee seega, niba Godeeye goomoga goo ee medee gooleedalaiso. Goo ee, tekepo gweli goo, osoloso yimapoo goomoga teneli goo, osoloso teedee badeli goo.

³ Godeeye sooloo dolone pidi maga ayo o diye di odoo dalame, yayo a olo hesiaso. Esiga to hagee ayo nimapoo ka taka. Niso nediliyo si howolone na debee. Esino tei too goo Godeeye nimapoo tenee oso niba niso nediliyo medee egege. ⁴ Esiga ibada su hedebe mapoo ogusuga opusomo opusomo di moloso, osoloso dia tou onosee opusomo opusomo di moloso. ⁵ Egeesi ma kulodu iba nose Keliso sabolo hedebe doloso egeesee ka doso. Iba ogusuga opusomo opusomo di oso su hedebe mapoo ogusugaloso ka doso.

⁶ Esiga Godeeye iba sooloo dolone pidi maga Dio Tei oso imapoo wulo emegei di goo opusomo opusomo di imapoo tenee ee moloso. Egeesi ma kulodu Godee maga to toloso kokodo takomo silame tou namapoo tenee daga, nayo tei too namapoo egee molo goo sabolo to osee takomo sile.

⁷ Osoloso namapoo odoo pidili tou tenee daga, no sosee ma kulodu badolone tou egee osee temelee. Osoloso namapoo Godeeyo to eligilame tou tenee daga, no

Godeeyo to osee eligimelee. ⁸ Osoloso emegei kitulugu sabolo badalame pidili to takeli tou ee namapoo tenee daga, nayo badolone pidili to osee takemelee. Osoloso emegei di bi teneli tou ee namapoo tenee daga, no tou egee tolone badolone toowa osee tenemelee. Osoloso wiligi odoo doloso badeli tou ee namapoo tenee daga, no badolone tou egee medee temelee. Osoloso odoo pidili tou ee namapoo tenee daga, no goomoga sabolo diba osee pidimelee.

Tei telaga odoo oso dabalai goo

⁹ Esiga tei telaga odoo emegei, sooloo ma kuloduga niyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone ka debee. Osoloso goo tokenee ee hegilone goo tekepo ono medee kibiya kookoode. ¹⁰ Esino niyo nee soosoo gweli egeesi masi nee odoo diya goolone, goomoga sabolo dimapoo mesie. ¹¹ Esiga niba Lodeeyo tou talai na wabede. Esino nibada sooloo ma kuloduga goomoga sabolo, osoloso Dio Tei oso kitulugu sabolo o tou ka te. ¹² Esiga Godeeye gie badeli nimapoo tenelai goo mapoo dulone bolone goomoga sabolo ka debee. Osoloso dala goo sabolo hegi goo sabolo ee ma kulodu medee kibiya debee. Osoloso biame susuga Godee mapoo

12:3: 1Kol 12:11; Epe 4:7; Pil 2:3
1Pita 4:10-11

12:10: 1Pita 1:22

12:4: 1Kol 12:12, 27
12:12: 1Tes 5:16-18

12:6: 1Kol 12:4-11;
12:13: Hib 13:2

takolone ka debee. ¹³ Egeesi ma kulodu tei telaga odoo bi tebile poogoo doga, niyo diba pidi. Osoloso tei telaga odoo soo siboga, diba nee mosopoo ido pele.

¹⁴ Osoloso odoo aboso nimapoo dala teneega, nei Godeeye dimapoo dala tenelame na takee. Esino wulo diba pidilame Godee mapoo ka takee. ¹⁵ Esiga goomoga ma kulodu debeli odoo sabolo hedebe doloso goomogolone debee. Osoloso goohele goo ma kulodu debeli odoo sabolo hedebe doloso gooholone debee.

¹⁶ Egeesi ma kulodu nee odoo sabolo hedebe doloso ka debee. Osoloso niba goo goolee toowa too doloso niso nediliyo si na howee. Esino niso nediliyo pepooko doloso odoo wuluge sabolo hedebe dalai na gowee.

¹⁷ Esiga odoo aboso nimapoo goo tokenee moodooga, nei niyo dimapoo goo tokenee moodoolone na debee. Esino odoo susuga oso goo tekepo deli goo ee tolone ka debee. ¹⁸ Egeesi ma kulodu niyo odoo susuga sabolo medee mesie sabolo dabalai goo ono diya kitulugi. ¹⁹ Esiga tei telaga odoo emegei, odoo aboso nimapoo goo tokenee moodooga, nei niyo goo tokenee egeesi masi dimapoo na moodee. Esino Godeeye nei dimapoo tenelame, wulo yimapoo deede peegee. Bei, Godeeyo

to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Godeeye egeesee takooso, 'Ayo odoo susuga dibada goo tokenee eyo nei teneliso.'" ²⁰ Esino niba goo hageesi moodee,

"Namapoo ha teli odoo ee hodia badoga, nayo yimapoo nei tenee. Osoloso yayo howo nalapaga sabolo badoga, nayo yimapoo howo keenee.

Esino nayo egeesee seega, nei yayo eyo nediliyo o goo tokenee ee ogoloso ebileiso."

²¹ Esiga goo tokenee oso niba na dagadiye dee. Esino niyo goo tekepo tolone debei maga goo tokenee ee dagadi.

13

Gamalee odoo dia to mapoo mesilone debee

¹ Esiga odoo susuga oso gamalee odoo dibada to mapoo mesilone dabalai tekepo. Bei, gamalee odoo susuga oso dieso goomoga maga mi omapoo wiligi doloso koo doso. Esino Godeeye kitulugu dimapoo teneme, diba mi omapoo wiligi doloso ka doso. ² Esiga odoo agayo gamalee odoo dia to mapoo mesilega doga, diba Godee mapoo koo mosioso. Goo egeesi maga diayo goo moodoo eyo nei dala talaiso. ³ Egeesi ma

kulodu goo tekepo tomo silesibili odoososo gamalee odoobolo koo ebili. Esino goo tokenee tomo silesibili odoososo gamalee odoobolo obulone ka doso. Esiga niyo gamalee odoobolo ebilega dabalai goomogoga, niba wulo goo tekepo tolone dabalai tekepo. Egeesee seega, gamalee odoososo niba ogoloso nimapoo goomogalaiso. ⁴ Esiga gamalee odoososo diba Godeeyo tou teli odoososo doloso doso, diayo niba pidilame. Esino niyo goo tokenee toga, niyo diba bolo ebilei tekepo. Bei, Godeeye dimapoo kitulugu olo teneeso, diayo nimapoo nibada goo tokenee eyo nei tenelone dabalame. Egeesi ma kulodu kitulugu diayo too egee goo mauwe koo moloso. ⁵ Esiga nibada goo tokenee eyo nei teya doloso gamalee odoososo dia to mapoo mesiloso silesibe. Bei, niba olo gooleedoososo, goo hagee goo tekepo.

⁶ Esiga gamalee odoososo Godeeye dimapoo tou tenee ee medee tekepo tolone dabalame, tei telaga odoososo niyo tekisi molee soolone debee. ⁷ Esiga gamalee odoososo takolone, "Niba amapoo tekisi molee tenelame tobuloso magoo ee amapoo tenee," dee takooga, niyo tobuloso yimapoo tenee. Osoloso dia to mapoo mesiloso silesibe. Osoloso dia hu dokodoo poudoolone ka debee.

*Niba nee odoososo
diya sooloo dolone debee*

⁸ Esiga niyo bi wulo wulayo toga, eyo nei saga magee. Niyo egeesee seega, goo egee omapoo koodobileiso. Esino nee odoososo sooloo deli goo ee hoo poogoo me. Esiga nee odoososo nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone debeli goo ee na koodobie. Niyo egeeseelone dogo, goo ososo niba Godeeyo tei magoo goo susuga sabolo tobuloso dabalaiso. ⁹ Bei, Godeeyo tei magoo goo abo egeesi moloso, emegei dia kooka sobo sabolo osoloso emegei dia kooka giso sabolo goo heli teli tei, osoloso emegei wooloomali tei, osoloso emegei dia bi heli teli tei, osoloso emegei dia bi talame gilee tei. Osoloso tei magoo abo moloso. Esino tei magoo susuga eyo bei ee hagoso.

"No nediliyo diya sooloo deli, egeesee solone nee odoososo diya sooloo dele."

¹⁰ Esiga sooloo deli goo ee ma kulodu emegei mapoo hegi goo sabolo, osoloso dala goo sabolo teneli koo moloso. Bei, sooloo deli goo ososo tei magoo goo susuga ma kulodu taka goo sabolo teiba moloso.

¹¹ Esiga ayo epedee hagee takoo goo ee tolone debee. Bei, iba olo biame hamameedee mapoo doso. Esiga tiesa maga see hoogogabie. Bei, iyo daga

tei too biame mapoo gie badeli pidili goo ee eli sage meleeso. Esino epedee hamapoo olo hegi simiso. ¹² Egeesi ma kulodu neliga olo duga, mi hadobilei olo koola toobooso.* Esiga neliga ma kulodu dobolone goo tokenee teli goo ee poogoloso, see gadeebugu mapoo dobolone, mopoodoo doloso goo tekepo tolone dabalai tekepo. ¹³ Esiga iba gadeebugu mapoo debeli odoo masi medee tekepo doloso dobomo. Esino iyo yugune naloso halabili, osoloso emegei dia sobo goo heli teli, osoloso toso agadigeli, osoloso biligeli goo, osoloso emegei kweli goo ee ma kulodu dabalai tekeponee. ¹⁴ Esino ee ma kulodu Lodee Yesu Kelisowo goo ee niyo dugo masi kaloso ka debee. Osoloso nibada suso goomoga oso goo tokenee teli goo mapoo dadalai na goolee.

14

Nemegei tei too odoo mapoo to tokenee na takee

¹ Esiga nima kulodu odoo tei too medee kibilega egee do ee emegei dolone ide. Osoloso dibada goo goolee opusomo opusomo di ee ogoloso dibolo toso na agadige. ² Bei, tei too odoo heeso eyo goo

goolee oso nei susuga ee nalai tekepo deliso. Esino tei too kibile poogoo odoo heeso eyo goo goolee oso gala hwei nalai tei deliso. ³ Esiga nei susuga nalai tekepo deli odoo oso see gala hwei nalai tei deli odoo mapoo gowoolai tekeponee. Osoloso see gala hwei nalai tei deli odoo oso nei susuga nalai tekepo deli odoo ee tokenee dalai tekeponee. Bei, Godeeye odoo nei susuga nali ee odoo tokenee dee koo takeli. ⁴ Esiga nimapoo kitulugu mauwe, niyo odoo heeyo tou teli odoo ee tokenee sisilei. Bei, hedebe o wiligi odoo oso o tou teli odoo eyo goo ee midileiso. Esiga o tou teli odoo oso Lodeeye pidi kitulugu maga o tou ee medee tekepo talaiso.

⁵ Osoloso see biame eyo goo maga odoo heeso egeesee takalai malaiso, "Biame hee ono diya tei dolone, nei biame abo ee tei mauwe," dee takalai malaiso. Osoloso nei odoo heeso takolone, biame susuga ee hedebe, dee takalai malaiso. Egeesi ma kulodu goo hamaga odoo susuga oso dieso goolee maga dabalai tekepo. ⁶ Bei, biame hedebe mapoo tei deli odoo oso yo Lodee goolone ka seli. Osoloso nei susuga nali odoo oso yo

13:12: 1Yon 2:8 * **13:12:** neliga sabolo mi hadobilei - goo eyo bei ee egeesi moloso. Neliga eyo bei ee Yesuye sibilega iyo epedee hagee do biame ee takooso. Osoloso mi hadobilei ee Yesuye see wedi sibilei biame ee takooso. **13:13:** Luka 21:34; Epe 5:18 **13:14:** Epe 5:11 **14:1:** Loum 15:7 **14:2:** Gen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 **14:4:** Mat 7:1; Yem 4:11-12 **14:5:** Gal 4:10-11

Lodee goolone nei susuga naliso. Bei, yayo goomoga to Godee mapoo takoloso nei naliso. Osoloso gala hwei nalai tei deli odoososo yo Lodee goolone, goomoga to Godee mapoo takoloso nei segei ono naliso. ⁷ Esiga mipoo hamapoo wulo iso goomoga goo ee tolone koo doso. Osoloso iyo wedilei onosee wulo iso goomoga goo maga koo wodumoloso. ⁸ Esino iyo mipoo hamapoo dobolone osoloso wedilone, Lodee mapoo goomoga goo tenelai tekepo. Esiga iyo mipoo toowa hamapoo egee do ee ma kulodu, osoloso iyo wedilei mapoo iba wulo Lodeeyo odoososo doloso dabalaiso.

⁹ Goo egeesi maga Keliso tolososo see gie badeli mapoo hogadiso, yayo odoososo gie egee do sabolo osoloso odoososo wedia dia wiligi odoososo doloso badalame.

¹⁰ Esiga niyo bei kasalame nee tei too odoososo ee tokenee ka sisiliyo? Osoloso see niyo bei kasalame nee tei too odoososo ee ka goweliyo? Bei, iba susuga Godeeyo howo woola tebisileiso, yayo ibada goo midilame. ¹¹ Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu osososo egeesee takooso,

“A wiligi odoososo, Lodee, kookaiyo gie badeli ee aso. Osoloso ayo tei goososo egeesee takooso,

Odoososo susuga osososo mo homo beiyopoo gauwulososo

takolone,

a tei Godeeso dolone dabalaiso,” dee takaso.

¹² Esiga odoososo hedebe hedebe di osososo goo isososo moodoo eyo bei ee Godee mapoo takalaiso.

Nayo nei nali goo maga nee odoososo ee tokenee mapoo na gido di

¹³ Esiga iyo ibada tei too odoososo eyo goo ee ogolososo wulo goo gooleeso nei midi nei midi dee na soomo. Osoloso nee tei too odoososo osososo goo tokenee teyaga, niyo yo tagodibigilame goo hee na moodee. ¹⁴ Esiga

Lodee Yesuye amapoo olo eligiso, nei susuga nalai ee tei mauwe. Esino odoososo heeso takolone, nei abo nalai tei daga, yo nei egee nelega tei doloso osee badalai tekepo.

¹⁵ Egeesi ma kulodu nayo nei nolone badalai goo osososo nee tei too odoososo mapoo hegi goo tonomologa, nayo odoososo egee sooloo dolone koo seeso. Esino nayo nei susuga nolone egee bado goo osososo nee odoososo ee tokenee na peye dee. Bei, Kelisoye yo halo olo taso. ¹⁶ Niyo goolone goo hee ee tekepo dee gooleega, niba obeeyamo, nibada goo ee ogolososo, odoososo aboso maneyaga. ¹⁷ Bei,

Godeeye wiligi doloso badeli goo mapoo nei nalai sabolo, osoloso howo nalai sabolo osososo goo toowa koo moloso. Esino Dio Tei osososo kitulugu maga Godeeyo howo woola tekepo badalai goo sabolo,

osoloso nee odoo sabolo mesie badalai goo sabolo, osoloso goomoga sabolo badalai goo oso goo toowa ka moloso. ¹⁸ Esiga edebeeyo goo egeesi ma kulodu badolone Keliso mapoo mesilone badoga, Godeeye odoo egee bia mapoo goomogalaiso. Osoloso odoo aboso yo odoo tekepo dalaiso.

¹⁹ Esiga iba mesie goo tosi-bilei goo ee tolone dabalame esilone ka dobomo. Osoloso ibada odoo oso tei too ma kulodu kitulugu sabolo badalame, nei pidi nei pidi dolone dobomo. ²⁰ Esiga nei nayo nali oso Godeeye odoo hee ma kulodu tou too ee tokenee na peye dee. Nei susuga nalai tei mauwe. Esino nei susuga ee ma kulodu nayo nei hee ne oso nee tei too odoo ee goo tokenee mapoo gido duga, no goo tokenee toso. Esiga nayo yo halo nei egee na ne. ²¹ Egeesi ma kulodu nayo o howo woola gala hwei nel-ega pagalai tekepo, osoloso wain i nelega pagalai tekepo, osoloso goo abo moodelega pagalai, goo oso nee tei too odoo hee goo tokenee talame gido diyaga.

²² Egeesi ma kulodu nayo goolee oso nei susuga nalai tekepo daga, nei egee osee namalai tekepo. Esino nayo goolee oso nei abo nalai ono haga tekeponee dee gooleega, no wulo nei abo ee namalai tekepo. Nayo

goo bakadio hamaga kasee gooleesimo, goo hagee hedebe nee goo, osoloso Godeeyo goo oso. Osoloso edebeeyo goo eyo tomo sili ee goo tekepo doloso gooleedoloso, o goo goolee oso goolee, yo goo toke-nee tele, dee gooleega, yo goomogalai tekepo. ²³ Esino edebeeyo goo goolee bakadio doloso badolone, nei susuga ee ma kulodu nei hee nalai ee tekeponee. Egeeseega Godeeye yimapoo goo toke-nee to, dee takalaiso. Bei, yo tei telega goo egee ka toso. Esiga goo yayo tedeli goo mapoo tei telega poogoloso see toga, yo goo tokenee toso.

15

Nee odoowo goo ee diya goolone ka debee

¹ Esiga tei too ma kulodu kibiloso debeli odoo iyo, tei too kibile poogoo odoo ee pidilei tekepo. Osoloso iso nediliyo ibano goolone hedebe iso goomoga goo ee tolone na debee. ² Esino ibada odoo diya goolone, iyo diba medee pidilone dabalai tekepo, diba goomoga sabolo dobolone, diayo tei too ma kulodu kibiloso dabalame. ³ Bei, Keliso eyo goomoga goo ee tomo sile. Kelisoye Godee mapoo taka goo maga, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Edebeeyo no tokenee sisiga, yayo a tokenee sisiso," diso.

4 Esiga goo susuga ee Godeeyo to booka mapoo daga hoogoo olo hoguguso, imapoo eligilone iba pidilame. Goo egeesi maga iyo mesie sabolo dobolone, Godeeye imapoo gie badeli tenelai mapoo dulone dobolone ka balaga moloso.

5-6 Esiga tei too ma kulodu medee kibiloso dabalai goo sabolo, osoloso emegei pidilei goo sabolo Godee maga imapoo ka siboso. Esiga ayo Godee mapoo taka, niyo Yesu Kelisowo goo ogoloso ee dodolone, nima kulodu goo goolee medee hedebe oso ka malame. Osoloso niba nisono susuga hodobo ibada Lodee Yesu Kelisowo Ama Godeeyo hu dokodoo poudoolone dabalame.

*To tekepo ee Yu odoosabolo osoloso
Yu odoonee diba pidilame ka moloso*

7 Esiga Kelisoye niba idoo, egeesee solone niba noseenee odooside. Niyo egeesee solone dogaa, edebeeyo goo hagee ogoloso Godeeyo hu dokodoo poudileiso. 8 Esiga ayo nimapoo taka, Kelisoye Yu odooside ee halo mesilone tou teli odoosidolosobadalame simiso, Godeeye dia amawedio mapoo to edidi magoo goo ee tobuloso moodeligoo ee eligilame. 9 Osoloso

Yu odoonee oso Godeeye dimapoo sooloo deli goo eligi maga o hu dokodoo poudulame. Bei, Deibidiye Godee mapoo taka goo ee Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Esiga ayo Yu odoonee dima kulodu badolone nee hu dokodoo poudileiso.

Osoloso goomoga kosaiya poulone badolone nee hu dokodoo poudileiso."

10 Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu hee hagoso egeesee takooso,

"Yu odoonee niba, Yu odoosabolo hedebe dolosogoomoga dokodoo poude."

11 Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu hee hagoso egeesee takooso,

"Yu odoonee niba, Godeeyo hu dokodoo poude.

Osoloso odoosusuga goomoga kosaiya poulone o hu dokodoo poudeye dee."

12 Osoloso Aisayaye egeesee hoguguso,

"Wiligi odoosuhagoso Yesi* o bala ma kuloduga sibileiso,

yayo Yu odoonee ee wiligi dolosobadalame.

Osoloso Yu odoonee oso yimaga gie badeli talame dulone dobolone balaga malaiso."

15:7: Loum 14:1 15:8: Mat 15:24 15:9: Diye 3:25; Psa 18:49 15:10:

Deut 32:43 15:11: Psa 117:1 15:12: Isa 11:10; Yili 5:5 * 15:12: Yesi hagee, wiligi odooside Deibidiyo ama. Yesi dio Deibidi dio dobosowediaso. Osoloso dugo bei poogoloso hamamee Yesu soomagooso. Yesu yo Yesi bolo bala hedebe.

13 Niyo gie badeli teneli Godee mapoo tei too goo maga, yayo nimapoo mesie sabolo, osoloso goomoga sabolo oso nimapoo toowa doloso meleye dee, Dio Tei oso kitulugu maga nimapoo Godeeye gie badeli tenelai mapoo dulone dobolone balagamologa, nimapoo goomoga egee molo oso toowa doloso malame.

Poloye o tou maga taka

14 Esiga tei telaga odo emegei, a tei toso, goo tekepo oso nima kulodu toowa doloso moloso. Osoloso a see tei toso, niyo Kelisowo goo ee medee gooleedoloso, see nee odo pidili to oso nei pidi nei pidi dolone debeli goo ee, niba olo gooleedooso. 15 Esino goo susuga hagee niyo boobado bigiyaga, ayo to hogugu hagee ma kulodu nimapoo weliga ka yiligebiga. 16 Bei, Godeeye sooloo dolone pidi goo maga a Yesu Keliso o tou teli odo diso, ayo Yu odoonee dima kulodu tou talame. Osoloso a Godee ogo odo ogo doloso domo badeli odo masi tou mesie tolone, Godeeyo to tekepo ee takomo silame. Esiga Dio Tei oso kitulugu maga, Yu odoonee diba Godeeyo dalame peegoo pi magalaiso. Goo egeesi maga diba Godee mapoo goomoga teneli emegei di bi masi malaiso.

17 Esiga ayo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso badolone, Godeeyo tou too maga a goomoga sabolo ka badoso. 18 Egeesi ma kulodu ayo goo abo maga takalaime. Esino hedebe Kelisoye amaga tou tolone ayo taka maga, osoloso ayo goo moodoo maga, Yu odoonee oso Godee mapoo tei too goo ee ayo ebilega woola takalaiso. 19 Osoloso ayo Dio Tei oso kitulugu maga goo toowa opusomo di moodoo ee ogoloso, diayo Godee mapoo tei tooso. Esiga ayo Kelisowo goo maga to tekepo susuga takomo silone, Yelusalem maga bei mooloogooloso abaga dino Ilulikum mi mapoo dileso koodobiaso. 20 Esiga a diya goomogoso, Kelisowo goo dule poogoo mosobia omapoo dileso to tekepo takomo silame. Egeeseelone a koo goomegeli, odo heeso omou segei mapoo ayo moso tegelai.* 21 Bei, Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“O goo gooleedele poogoo odo oso o goo ee gooleedalaiso.

Osoloso o goo dule poogoo odo oso o goo duloso medee gooleedalaiso.”

Poloye tei telaga odo Loum mi mapoo

15:16: Loum 1:5; 11:13 15:20: 2Kol 10:15-16 * 15:20: goo eyo bei ee, mi omapoo odo heeso Godeeyo tou olo bei mooloogoo mapoo see Poloye dileso domo abaga bei mooloogalai, yo koo goomegeli. 15:21: Isa 52:15 15:22: Loum 1:13

*debeli ee agala dilame
goomoga*

22 Goo egeesi maga ayo to tekepo takomo silone, niba agalame sibilei biame egele. 23 Esino ayo mi hamapoo tou too ee olo hoo-sudooso. Esiga ayo sibilesa niba agalai goomogoso. Bei, ayo dugo abo ee ma kulodu niba agala sibilame goomegeliso. 24 Esiga a Spein mi mapoo dulone Loum mi omapoo sibilesa niba agalai goomogoso. Egeesi ma kulodu ayo goomoga sabolo biame deiyepo nibolo hodobo badoboso, see Spein mi mapoo dilame seega, niyo a pidi. 25 Esino ayo nimapoo sibilei ee epedee mologa, Yelusalem mapoo tei telaga odo mapoo emegei di bi todileiso. 26 Bei, tei telaga odo Makedoniya mapoo debeli odo sabolo, osoloso Akaya mapoo debeli odo oso Yelusalem mapoo tei telaga bi mauwe odo ee pidilame molee mooloogoloso amapoo teneeso, ayo dimapoo todilame. 27 Esiga Makedoniya odo sabolo, osoloso Akaya odo oso goomoga sabolo molee hagee mooloogooso. Bei, Yu odo dimaga gie badeli pidilei goo ee Yu odoonee dimapoo simiso. Esiga see diayo nei biso Yelusalem mapoo debeli tei telaga odo ee pidilei tekepo diso. 28 Esiga emegei

di bi diayo mooloogoo ee ayo todilesa Yelusalem odo mapoo teneloso, see Spein mi mapoo dulone domopoo niba agalaiso. 29 Esiga a gooleedooso, ayo nimapoo siboga, Kelisoye kitulugu maga ayo goo tekepo toowa nimapoo moodoolaiso.

30 Esiga tei telaga odo emegei, ibada Lodee Yesu Kelisowo hu maga, osoloso Dio Tei oso sooloo dala maga ayo nimapoo ka howaso, niyo mo tou su ee tolone, niyo tei medee a halo Godee mapoo takolone ka dabalame. 31 Egeeseelone niyo Godee mapoo takeeye, Yesu mapoo tei tele poogoo odo Yudiya mi mapoo debeli oso amapoo dala teneeyaga. Osoloso see takeeye, ayo molee Yelusalem mapoo toduga, tei telaga odo Yelusalem mapoo debeli oso ogoloso goomogalame. 32 Esiga Godeeye goomogoga, a goomoga sabolo nimapoo sibileiso. Osoloso ayo nibolo hodobo badolone, hasaloso see kitulugu talaiso. 33 Esiga ayo Godee mapoo taka, mesie teneli Godeeye nibolo hodobo badalame. Goo hagee tei goo.

16

*Poloye tei telaga odo
mapoo
emegei di to taka*

1 Esiga ibada omoo Poibe yo Kenekeleya mi mapoo

debeli tei telaga odo o dima kulodu dikon tou medee tekepo tolone badoso. ² Esiga sobo hagoso nimapoo siboga, Godeeyo odo oso moodeli egeesee solone, niyo Lodeeyo hu maga yo idoloso yo medee pidi. Bei, goo abo maga yayo a medee pidilone, odo abo onosee yayo medee diya pidimeleeso.

³ Osoloso ayo emegei di to Pilisila mapoo osoloso omo Akwila mapoo takee. Bei, diba abolo hodobo Yesu Kelisowo tou teli. ⁴ Osoloso diayo mo gie badeli ee medee pidilame, nei diba dala toloso wedilame mopoodoo doloso debeiso. Goo egeesi maga ayo dimapoo diya goomogoso. Osoloso Yu odoonee dia sosee susuga ososee dimapoo diya goomogoso. ⁵ Osoloso dia moso ma kulodu howo gisilame mooloogoodoloso debeli odo dimapoo ayo emegei di to takee.

Osoloso ayo gooma odo Epainetus mapoo ayo emegei di to takee. Bei, Asiya mi toowa ee ma kulodu yayo daga malalo Keliso mapoo tei tooso.

⁶ Osoloso Meli mapoo ayo emegei di to takee. Bei, yayo niba halo tou toowa tooso.

⁷ Osoloso mo sooso Anadolonikus sabolo osoloso Yuniyas mapoo ayo emegei di to takee. Bei, diayo abolo hodobo neliga moso ma kulodu debeiso. Egeesi ma kulodu diye di odo dima kulodu odo bakadio

hagee hu toowa too odo. A Keliso mapoo tei telega badoboome, daga diba olo tei toloso debeiso.

⁸ Osoloso ayo gooma odo Lodee sabolo hedebe doloso badeli Amipiliyatus mapoo ayo emegei di to takee.

⁹ Osoloso ibada odo ibolo hodobo Kelisowo tou teli odo hee Ulubanus mapoo ayo emegei di to takee. Osoloso ayo gooma odo Stakus mapoo ayo emegei di to takee.

¹⁰ Osoloso Apeles mapoo ayo emegei di to takee. Yayo dala ma kulodu badolone Keliso mapoo tei toloso badebeiso. Osoloso Alistobuluseeyo moso kulodu debeli odo mapoo ayo emegei di to takee.

¹¹ Osoloso mo sooso ma kulodu badeli odo hee Helodiyon mapoo ayo emegei di to takee. Osoloso Nalikisus eyo moso mapoo debeli tei telaga odo mapoo ayo emegei di to takee.

¹² Osoloso sobo Tulupaina sabolo, osoloso omolo Tuluposa mapoo ayo emegei di to takee. Bei, sobo hagee bia oso Lodeeyo tou toowa teliso. Osoloso sobo ayo gooma Pelisis mapoo ayo emegei di to takee. Bei, yinosee Lodeeyo tou toowa teliso.

¹³ Osoloso Lodeeyo tou medee tekepo teli odo Lupus mapoo ayo emegei di to takee. Osoloso owee mapoo ayo emegei di to takee. Bei, yayo mo wee masi badolone a medee pidimeleeso.

¹⁴ Osoloso ayo emegei di to Asunkilitus, osoloso Pelegon, osoloso Helemes, osoloso Patobas, osoloso Helemas, osoloso tei telaga odoo dibolo hodobo hedebe deli odoo mapoo takee.

¹⁵ Osoloso Pilologus, osoloso Yuliya, osoloso Neleyus, osoloso obooba, osoloso Olumpas, osoloso tei telaga odoo susuga dibolo hodobo hedebe deli mapoo ayo emegei di to takee.

¹⁶ Esiga niba emegei dolone dee nei hai nei hai dolone ka debee. Osoloso tei telaga odoo Kelisowo sosee susuga hamapoo debeli oso emegei di to nimapoo ka taka.

Poloye hamameedee kokodo taka

¹⁷ Esiga tei telaga odoo emegei, nima kulodu domo pili odoo sabolo, osoloso tei telaga odoo peegoo gido dili odoo ee medee ege. Bei, diayo eligimo silesibulone, tei goo niyo duloso tei too goo sabolo tobuloso koo eligili. Esiga niba dimaga peegoo dooboobigi. ¹⁸ Bei, odoo egee biaso ibada Lodee Kelisoye goomoga goo ee koo dedeli. Esino dieso goomoga goo ee dodomo silone, toso hodolone goo tokenee gooleedele poogoo odoo ee goo tokenee mapoo gido diliso.

¹⁹ Osoloso niyo Lodee mapoo tei toloso yimapoo

mesie sabolo sili goo ee, tei telaga odoo susuga osoduloso olo gooleedooso. Esiga goo egeesi maga a diya goomogo. Esino a diya goomogo, niyo goo tekepo talai goo ono gooleedoloso, tokenee goo talai ee gooleedele ga poogoloso dabalame.

²⁰ Osoloso mesie tosibili Godeeye Saitenso kitulugu ee guobigilei koola tooooso, niyo yo dagadilame. Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesuye niba sooloo dolone pidilame.

Polowo odoo oso Loum odoo mapoo emegei di to taka

²¹ Abolo tou teli odoo Timoti yinosee emegei di to nimapoo ka taka. Osoloso mo soosoo Lukiyas sabolo, osoloso Yason sabolo, osoloso Sosipate oso diayo emegei di to nimapoo ka taka.

²² Esiga Telitiyus ayo Polowo to hagee ka hogugu. Ayo Lodeeyo hu maga nimapoo emegei di to ka taka.

²³ Osoloso moso ayo hagee bado eyo ama Gaiyuseeye emegei di to nimapoo ka taka. Moso hageeyo kulodu tei telaga odoo susuga oso howo gisilone debeliso. Osoloso Kolin mi toowa ee ma kulodu molee gibadeli odoo Elastuseeye emegei di to nimapoo ka taka. Osoloso ibada omolo Kuwalituseeye

emegei di to nimapoo ka taka.*

Poloye to hamameedee taka

²⁵ Esiga iba Godeeyo hu dokodoo poudoomo. Bei, yayo to tekepo ayo hagee takomo silo to omaga niyo tei too goo omapoo kitulugu tenelai teiba. To tekepo Yesu Kelisowo goo hagee daga hoogoo mada meleeso.

²⁶ Esino kookaiyo badeli Godeeye to teneeso, to tekepo hagee Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odo oso booka mapoo hogugulame. Goo egeesi maga to tekepo ee epei olo woola yilige buguso, odo susuga oso Keliso mapoo tei toloso o to mapoo mesimo silesibilame. ²⁷ Esiga goo medee gweli Godee hedebe o hu ee Yesu Keliso maga kookaiyo dokodoo osee poudumelee. Goo hagee tei goo.

* **16:23:** To hogugu hagee peipa abo mapoo bese 24 hogugu moloso: Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba susuga sooloo dolone pidilame. Goo hagee tei goo. **16:25:** Epe 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26; Loum 1:5

1 Tesalonika Poloye Tesalonika odoo dimapoo to hogugu tenee

1 Tesalonika booka goo eyo bei

Polo Kolin mi mapoo badolone, Tesalonika odoo dimapoo to hagee hoguguso. Polo daga Tesalonika mapoo di biame mapoo edebeeyo o to duloso tei tooso. Esino Yu odooso goo hagee ogoloso Polo habuguso (Diye di odoo 17:1-10 omaga egeesee ka takooso). Esiga Poloye tei telaga odoo hagee bia diya gooleebugulone, kokodo takeli to hagee hoguguloso dimapoo teneeso, diayo dala ma kulodu dobolone, Godee mapoo tei toloso medee kibiya dabalame. Osoloso tei telaga odoo susuga oso Yesu siboga biame mapoo yayo badalai mi mapoo palai goo ee gooleedoloso dabalame diayo hoguguloso teneeso.

¹ To hogugu hagee Polo, Sailesi, osoloso Timoti iyo Tesalonika mi ma kulodu debeli tei telaga odoo nimapoo ka teneeso. Niba Ma Godee sabolo, osoloso Lodee Yesu Keliso sabolo hedebe doloso doso. Esiga iyo Godee mapoo takooso, yayo niba sooloo dolone pidilame osoloso mesie sabolo dabalame.

Tesalonika odoo oso tei too

² Iyo biame susuga niba halo Godee mapoo takolone, nibada goo maga yimapoo goomegeliso. ³ Egeesi maga iyo niba Godee mapoo takolone goo hagee gooleebigiliso. Niyo tei too maga tou too sabolo, osoloso odoo abo sooloo dologa pidili sabolo, osoloso edebeeyo nimapoo dala tenee ee ma kulodu dobolone, Lodee Yesu Kelisoye see sibileiso doloso, bolone tei toloso doso.

⁴ Tei telaga odoo, emegei, iba gooleedooso, Godeeye niba sooloo dolone, niba o odoo dalame hesigaso. ⁵ Bei, iyo to tekepo nimapoo tosimi ee wulo todee mosoowe tosimileso ka takele. Esino iyo Dio Tei oso kitulugu maga ka taka. Osoloso iba to tekepo hagee kibiya tei toloso nimapoo eligiso. Osoloso iyo niba pidilame nibolo debei ee niba gooleedooso. ⁶ Osoloso niyo ibada goo sabolo, osoloso Lodeeyo goo ee peedeeso.

Egeesi maga niyo to hagee duloso toloso, dala ee ma kulodu doboome, Dio Tei oso goomoga sabolo to hagee tooso. ⁷ Esiga tei telaga odoo susuga Makedoniya mapoo debeli sabolo, osoloso Akaya mapoo debeli oso nibada goo duloso padalai tekepo.

⁸ Esiga Godeeye nimaga eligi goo ee hedebe Makedoniya sabolo Akaya sabolo mapoo dudobigile. Haye, niyo tei too goo ee mi susuga mapoo olo dudobuguso. Esiga

nibada goo ee iyo mi abo mapoo see tobu takomo dilei ee goo haga toowanee. ⁹ Bei, mi susuga ee ma kulodu edebeeyo iyo nibada mosopoo siboga, niyo to tekepo too ee takeliso. Egeeseelone, diayo niyo gamenee godee poogoloso see tei gie badeli Godee mapoo sibilesa, o to mapoo mesimo sili goo ee takeliso. ¹⁰ Osoloso diayo Godeeyo owoloye ta maga Godeeye hogadi oso Kei mi ma dokodooga sibileiso doloso niyo egee bamolo goo ee takeliso. Odoe ee Yesu. Godeeye midilei biame mapoo, yayo komonolone tokenee eyo nei dala tenelai biame mapoo, Yesuye tei telaga odoo iba susuga peegoo gilimado dileiso.

2

Poloye Tesalonika mi mapoo tou too

¹ Tei telaga odoo, emegei, iyo nibolo hodobo dobolone, biame wulo mosoowe hosule. ² Esiga niba gooleedooso, iyo daga nimapoo sibilame, Pilipai mi mapoo doboome, edebeeyo imapoo to tokenee takolone, dala tenee goo ee. Esino ee ma kulodu ibada Godeeye iba pidime, edebeeyo iba gowe ee ma kulodu iba ebilega, Godeeyo to tekepo nimapoo takaso. ³ Bei, iyo eligi goo ee gamenee goonee, osoloso tokenee gweli goo maga koo eligiso.

Esiga iyo nimapoo gamenee takalaime. ⁴ Esino iyo Godeeyo to tekepo ee eligimo silesiboso. Bei, Godeeye iba teiba doloso hesigaloso o to tekepo takomo silesibe, diso. Esiga iyo tou hagee tomo silo odoo goomogalame sile. Haye! Godee ibada sooloo ma kulodu egeli yo goomogalame ka siloso. ⁵ Osoloso niba nosee gooleedooso, niyo imapoo sibilame wulo gamenee toso hedele. Osoloso iba nei molee talame to tekepo ka takele. Godeeye goo hagee tei diso. ⁶ Egeesi maga nibolo osoloso odoo susuga oso imapoo goomogalame koo seli. Esino Kelisoye diye di odoo iyo toowa doloso niba balame, imapoo kitulugu meleeso. ⁷ Esino iyo egeese sele. Bei, iyo niba holope masi oweeye owolo dio bali egeesi masi bameleeso. ⁸ Esiga iyo niba diya sooloo dolone goomoga sabolo hedebe Godeeyo to tekepo nimapoo ka tosilabile. Haye. Ibada gie badeli sabolo nimapoo tenelame ka simi. Bei, niba iyo gooma odoo. ⁹ Tei telaga odoo, emegei, nibolo dobolone iyo nali bi sabolo, osoloso iyo goomoga bi abo sabolo tebilame, iyo ibada suso gesi sabolo biame sabolo tou toowa tomo silee, niba gooleedooso. Goo egeesi maga, iyo Godeeyo to takomo silesibulone, nimapoo hegi goo teneeyaga, bi koo howali.

10 O, iyo tei telaga nibolo dobolone, iyo tokenee goo hee tele. Esino iyo nibolo hodobo medee teedee dobolone, Godeeye o howo woola goo tekepo deli goo ee iyo tomo silesibiliso. Esiga goo hagee niba olo gooleedooso. Osoloso Godee nosee goo hamapoo tei diso. 11 Esiga niba gooleedooso, maye owolo bameli egeesi masi, niba iyo egeesi bameleeso. 12 Iyo niba Godeeyo howo woola kibiya dabalame, eli opusomo opusomo di maga nimapoo pidili to takaso. Bei, Godeeye niba imoloso, niyo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadilesi dobolone, yo toowa doloso yibolo hodobo dabalame.

13 Osoloso iba see Godee mapoo goomoga to takooso. Bei, niyo iyo Godeeyo to taka duloso dobolone, to hagee edebeeyo eyo gooleeso takooso, dee takele. Esino niyo to hagee tei Godee maga siboso doloso medee tooso. Esiga Godeeye o to hagee sabolo tei telaga odoos nima kulodu tou tomoloso. 14 Esiga niba gooleedooso, Yu odooso Yudiya mi mapoo Yesu Keliso mapoo tei telaga odoos dimapoo dala tenemelee goo ee. Egeesi maga, goo egeesi oso nimapoo peledabaso. Goo ee nibada odoos oso nimapoo dala teneliso. 15 Yu odoos oso daga hoogoo Godee

maga to toloso kokodo takomo sili odoos piliguso, osoloso diayo Yesu Keliso wooloomaso. Osoloso iyo Godeeyo to mi abo mapoo takomo silesibume, diayo iba peegoo hasisobigiliso. Esiga Godeeye Yu odoos dimapoo koo goomegeli. Osoloso diayo odoos susuga mapoo gowe toowa moloso. 16 Egeeseelone, diayo Yu dele poogoo odoos dimapoo iyo to tekepo todilesi takeme, Yu dele poogoo odoos oso gie badeli teyaga, diayo imapoo hamaga takalame seeso. Goo hageesi maga, dia tokenee susuga oso dieso dimapoo kadadigamo pologa, Godeeye komonolone dala toowa hoo poogoo mauwe dimapoo tenelaiso.

Poloye see Tesalonika mi mapoo dilame goomoga

17 Esiga tei telaga odoos emegei, edebeeyo iba nibada mi maga hasiso bugume, iyo biame deiyepo mapoo niba poogoo dilesi dobolone, niba boobado bigile. Esino iyo niba see agalame diya goomogolone, nimapoo sibilame wegeegeeso. 18 Esiga iyo niba agala sibilame goomegeliso. O, tei taka, Polo ayo niba agalame sibilame wegeegeliso. Esino Saitenso iba hamaga take-liso. 19 Iyo niba agala sibilame goomegeliso. Bei, ibada Lodee Yesu see wedi

siboga, ogoo goo oso imapoo goomoga ka tenelaiyo? Osoloso ogoo goo oso iyo o howo woola ebilega kibiya ka dabalaiyo? Ee nibaso. Niyo tei too oso iyo tou tekepo too ee woola yilige bigileiso. ²⁰ Bei, Godeeye nibada goo maga imapoo goomoga tenelaiso.

3

¹⁻² Esiga iyo niba agalame sibilei biame dagadime, see gowoolone, wulo Timoti nimapoo diye dolone, iba Atene mi mapoo debeiso. Ibada omolo Timoti hagee ibolo tou tomo silone, Godeeyo to tekepo Kelisowo goo ee takomo sili odoo oso. Esiga iyo yo nimapoo diye diso, yayo niyo tei too ma kulodu kibiya dabalame kokodo takalame. ³ Bei, dala hagee ma kulodu odoo heeso tei too peegeeyaga. Osoloso niba gooleedooso, tei teli goo ee ma kulodu dala sabolo moloso. ⁴ Esiga iba nibolo hodobo dobolone, dala goo oso sibilei nimapoo olo takaso. Esiga dala goo oso epedee imapoo peledaba, niba gooleedooso. ⁵ Goo egeesi maga, ayo niyo tei too goo ee dulega badalai, a goweso. Egeeseelone, ayo Timoti nimapoo diye diso. Bei, ayo niba halo goo diya kodumeleeso, niba Saitenso gamenee taka mapoo homodobuoga, oso iyo niba

halo tou too goo ee wulo mosoowe hosudeeyaga.

⁶ Esino Timotiye epedee nibolo badoboso, see wedi sibileso, yayo nibada goo imapoo takeme du medee tekepo. Bei, yayo niyo tei too goo sabolo, emegei sooloo deli goo sabolo tolone egee do goo ee yayo sibileso imapoo takaso. Osoloso yayo imapoo niyo iba goolone dobolone, iba agala sibilame goomoga goo ee takaso. Egeesi ma kulodu nei iyo niba agala sibilame diya gooleeso. ⁷ Esiga tei telaga odoo emegei, iyo dala goo sabolo hegi goo sabolo ma kulodu dobolone, niyo tei too goo ee Timotiye imapoo sibileso takeme du oso iba pidiso. ⁸ Bei, iyo niyo Lodee mapoo tei toloso kibiya debei goo ee duloso diya goomogolone ka doso. ⁹ Goo egeesi maga, iyo niba gooleebugulone, goomoga to Godee mapoo taka hoo poogoo mauwe moloso. Bei, iba Godeeyo mudugiyopoo dobolone, nibada goo oso imapoo goomoga toowa te-neeso. ¹⁰ Osoloso gesi sabolo biame sabolo, niba see agalai ee gooleebugulone, Godee mapoo takolone ka doso. Egeesi ma kulodu, niyo tei too goo ma kulodu, goo heeso tebilega mologa, iyo sibileso goo ee tebilame pidileiso.

¹¹ Esiga iyo Godee mapoo takooso, ibada Ama Godee sabolo osoloso ibada Lodee

Yesu sabolo oso iyo nimapoo sibilei eli medee hoodo magalame. ¹² Osoloso iyo see Godee mapoo takooso, Lodeeye nima kulodu sooloo dala goo egee molo kibilame. Osoloso iyo niba diya sooloo egee dolomolo egeesi masi, see niyo nima kulodu osoloso odoo susuga ma kulodu emegei sooloo dala goo sabolo dabalame. ¹³ Osoloso iba see Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesuye yayo hesiga odoo sabolo sibilei biame mapoo, niyo tei too ma kulodu kibiya dobolone, ibada Ama Godeeyo mudugiyopaga, tekepo doloso tokenee goo mauwe odoo doloso dabalame.

4

Godeeyo mudugiyopaga tekepo doloso badalai goo

¹ Tei telaga odoo emegei, tekepo doloso badalai goo maga Godee mapoo goomoga tenelai goo ee iyo nimapoo olo eligiso. Esiga a gooleedooso, niba egeesee goo ma kulodu ka doso. Esino tekepo goo nima kulodu egee molo oso toowa dalame, epedee ayo Lodee Yesuwo hu maga nimapoo ka taka. ² Iyo Yesu Kelisoye kitulugu maga nimapoo eligi goo ee, niba olo gooleedooso. ³ Bei, Godee yo goomogoso, niyo o howo woola tokenee mauwe teedee dabalame. Esiga niba giso sabolo sobo

sabolo heli telega tei doloso teedee debee. ⁴ Esiga niba odoo susuga eyo howo woola tekepo doloso, osoloso goo tokenee mauwe doloso dabalame, nibada su kookoode. ⁵ Osoloso nibada su oso goo heli talame goomoga goo ee dodolone na debee. Bei, Godee gooleedelee poogoo odoo oso goo hageesi teliso. ⁶ Goo egeesi maga, nemegei tei too odoo eyo osobo heli tolosa yimapoo hegi goo na tenee. Bei, Lodeeye goo tokenee hageesi teli odoo mapoo tokenee eyo nei dala tenelaiso. Iyo daga hoogoo nimapoo kitulugu takolone goo egeesi na te diso. ⁷ Bei, Godeeye ibolo osoloso nibolo hesiga ee iyo goo tokenee ma kulodu dabalame ka sele. Esino iyo Godeeyo howo woola mapoo goo tokenee mauwe doloso kibiya dabalame, yayo iba hesigaso. ⁸ Esiga edebeeyo to hagee dadalai gowooga, yo odoo to mapoo gowoolone koo seeso. Esino yayo Godeeye nimapoo Dio Tei egee tenemolo o to mapoo gowooso. ⁹ Esiga niba sooloo dala ma kulodu dobolone, tei telaga odoo oso emegei nei pidi, nei pidi dalai goo ee, niba gooleedooso. Bei, Godeeye sooloo dala goo ee nimapoo olo eligiso. Esiga iyo goo hamapoo see nimapoo hogugulei ee goo haga toowanee. ¹⁰ Emegei, niyo Makedoniya mi mapoo

4:3: 1Tes 5:23; 1Pita 1:16

4:4: 1Kol 6:13

4:7: 1Pita 1:15-16; Hib 12:14

4:8: Luka 10:16; 2Kol 1:22

4:9: Yon 13:34

debeli tei telaga odoo mapoo sooloo dolone dobolone egee pidimolo, iba gooleedooso. Esiga iyo niba goo egeesi ma kulodu dobolone, goo oso diya toowa dalame kitulugu sabolo ka taka.

¹¹ Esiga niba nemegei sabolo medee mesie debee. Osoloso niba nibada su ee pidilei maga tou tolone dobolone, emegei dia goo na takee. Bei, iyo goo hagee daga nimapoo olo eligiso. ¹² Niyo goo egeesi tomo siloga, peegoo debeli odoo oso nibada goo ogoloso tekepo dalaiso. Osoloso niso nediliyo pidilame nee odoo mapoo na be.

Yesuye sibilei eyo goo

¹³ Emegei tei telaga odoo, niyo odoo wedia eyo goo gooleedelega badalai, iba koo goomogo. Peegoo debeli odoo oso odoo wedia halo gooholone diya pupusigeliso. Bei, diba odoo wedia oso see hogogadilei goo ee diba gooleedele. Esino peegoo debeli odoo diayo odoo wedia halo diya goohele sabolo debeli egeesi masi na debee. ¹⁴ Bei, iba Yesuye ta maga see hogadi goo mapoo tei teliso. Esiga iba see tei toso, Yesuye see wedi siboga, Godeeye tei telaga odoo wedia ee Yesubolo sibe dalaiso. ¹⁵ Osoloso Lodee eyo taka to ee iyo nimapoo ka taka, goo ee Lodeeye sibilei biame omapoo, odoo wedia osee mologa, iba

wedilega gie hagee do odoo oso saga malalo Yesu mapoo palaima. ¹⁶ Esino Lodee eyo Kei mi ma dokodooga sibulone, to kitulugu sabolo, osoloso Godeeyo momaiye dia wiligi odoo eyo to sabolo, osoloso Godeeyo kibu i sabolo sibileiso. Egeeseega Keliso mapoo tei toloso odoo wedia oso daga malalo hogogadileiso. ¹⁷ Diba

olo pologa, iba wedilega epedee hagee do odoo sabolo, osoloso odoo wedia hogogadi sabolo, hodobo mooloogoodoloso, kei ma dokodoo Lodee tugodalame palaiso. Osoloso iba Lodee sabolo badoboso kookaiyo osee badalaiso. ¹⁸ Esiga niba nemegei nima kulodu egee do odoo oso odoo wedia maga diya goolee sabolo debeeyaga, kibilame to hagee dimapoo takee.

5

Yesuye sibilei goo mapoo mopoodoo de

¹ Tei telaga odoo emegei, iyo goo hageesi oso peled-abalai biame ee nimapoo see tobu hogugulei goo haga toowanee. ² Bei, niba olo gooleedooso, Lodeeye see wedi siboga, heli teli odoo oso gesi sibili egeesi masi sibileiso. ³ Biame omapoo odoo abo oso egeesee takalaiso, "Epee! Biame diya tekepo. Imapoo goo hee mauwe, goomoga

goo oso moloso,” dalaiso. Egeesee takaga mologa, haga booloogelega dala goo oso dimapoo siboga tokenee palaiso. Esiga niba goolee, sobo koowasi oso yayo holope soomagalame, dala oso yimapoo sibili yo gooleedoloso badoga koo peledebelee. Esiga goo hagee egeesi masi. Esiga odoos abo oso biame ee gooleedoloso badoga ka sibileime. Esiga biame omapoo odoos heeso peegoo pulo dilei tebileime.

⁴ Esino tei telaga odoos emegei, niba neliga ma kulodu koo debeli. Osoloso niba heli teli odoos nibada mosopoo siboga, niba dio diliso. Esino Lodeeyo biame oso siboga, niba dio dileime. Bei, niba biame oso sibilei mapoo mopoodoo doloso bolone doso. ⁵ Esiga niba biame gadeebugu mapoo kulodu silesibili odoos oso. Esiga iba tei telaga odoos gesi neliga ma kulodu koo debeli.

⁶ Esiga iba tieseli odoos oso debei masi na dobomo. Esino iba mopoodoo doloso ibada su oso tokenee teyaga kookoodoloso bolone ka dobomo. ⁷ Bei, tieseli odoos oso gesi tieseliso. Osoloso yugune nalagaloso halabagali odoos oso gesi yugune nalagaliso. ⁸ Esino iba biame gadeebugu ma kulodu debeli odoos oso. Esiga iba tekepo, mopoodoo doloso dobolone, ibada su oso tokenee teyaga kookoodoloso bolone dobomo. Esiga ha

teli odoos oso o su tioso woodeyaga gooloogalame, ki bi o su mapoo kaliso. Esiga iba egeesi masi Saiten oso gamenee taka mapoo homodobiyaaga, iba Yesu mapoo tei tolone dobolone, emegei sooloo dolone dobomo. Osoloso ha teli odoos oso o wiligi mapoo tioso woodeyaga gooloogalame, ki bi wiligi mapoo meliso. Esiga iba egeesi masi Saiten oso gamenee taka mapoo homodobiyaaga, iba gie badeli talame tei tolone dobomo. ⁹ Bei, Godeeye iba hesiga hagee, yayo komonolone dala tenelame ka hesigele. Esino ibada Lodee Yesu Keliso maga gie badeli talame ka hesiga. ¹⁰ Esiga Kelisoye iba halo olo taso, iyo yibolo hodobo dabalame. Esiga iyo dobosos wedioga, goo oso iyo Keliso sabolo dabalai goo ee opusomo dalaimo. ¹¹ Esiga niba nee odoos oso tei too ma kulodu kibiya dabalame, pidili toso nei takoo, nei takoo dolone ka debee. Esino a gooleedoos, niba egeeseelone doso.

To hamameedee kokodo taka

¹² Tei telaga odoos emegei, iyo nimapoo taka, nibada soosee wiligi odoos tebisa sabolo, osoloso Godeeyo to eligili odoos sabolo mapoo mesiloso dimapoo goomoga tenee. Bei, diayo nima kulodu tou toowa diya tolone doso. ¹³ Esiga diayo tou too maga niyo diba

sooloo dolone, dimapoo mesie. Egeeseelone nemegei odoosabolo medee mesiloso debee.

¹⁴ Osoloso nima kulodu tou talai mapoo wabedeli odoosoto diya takee. Osoloso odoohowoolatou talai simili odoomapoo pidi to oso pidilone debee. Osoloso koo kibili odoopidilone debee. Osoloso niba nemegei odoosabolo mesiloso dobolone, saganamanabugudolone na debee.

¹⁵ Egeeseelone dobolone, edebeeyo nimapoo tokeneegoo hee toga, nei na tenee. Esino niba nima kulodu osoloso odoosusugama kulodu mesie sabolo tekepo goo ono tolone ka debee.

¹⁶ Biame susugama kulodugoomogolone debee.

¹⁷ Egeeseelone dobolone biame susuga Godee mapoo takolone debee. ¹⁸ Osoloso goosusugama kulodu Godee mapoo goomoga to takolone debee. Bei, Godeeye Kelisowo odoosogoo hageesi talai ee goomogoso.

¹⁹ Esiga niba Dio Tei oso nimapoo tou talai na hamagatake. ²⁰ Egeeseelone, Godee maga to tolosokokodotakomo sili odoosogodeeye taka duloso to takoogamapoo na gowee. ²¹ Esino to mapoo medee dui, osolosomedee goolee, gooegeetei Godee magasimi beleso agalame. Goo egee tei

goo daga, to mapoo tei te. ²² Osoloso tokeneegoo telega debee.

²³ Esiga iyo Godee mapoo takooso, mesie goo teneli Godee yayo medee todoloso badalai goo ee nimapoo tenelame. Osoloso iba see Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Keliso oso sibilei biame mapoo bamo dulone, nibada dio maga, osoloso nibada su maga, osoloso niyo goolee maga tokeneemauwe poogoloso dabalame.

²⁴ Esiga Godeeye nimapoo goohagee moodoolaiso. Bei, niba hesiga Godee yayo to taka ee dadalai koo pegeli.

²⁵ Tei telaga odoomegei, niyo iba halo Godee mapoo takolone debee. ²⁶ Osoloso nemegei tei telaga odoomapoo emegei di to takolone ka debee. ²⁷ Ayo Lodeeyo hu maga niyo to hogugu hagee tei telaga odoosusugamapoo hesigalame ka taka. ²⁸ Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame.

2 Tesalonika Poloye see tobu Tesalonika odoo dimapoo to hogugu tenee

*2 Tesalonika booka goo
eyo bei*

Polo dio Timoti dio diayo to daga malalo hogugu ee (1 Tesalonika) Tesalonika sosee mapoo teneeso. Osoloso see hamamee a 6 poogoloso to hagee hoguguso. Bei, Tesalonika sosee ma kulodu debeli tei telaga odoo abo oso dibada tou susuga ee poogoloso see wulo dobolone Yesuye sibilei goo ee bolone debeiso. Esem Poloye goo egee ogoloso see tobu dimapoo kokodo taka to hagee hoguguloso teneeso. Osoloso odoo abo oso Yesuye sibilei goo mapoo dooboo goolone bolone doboome, Poloye Yesuye sibilei goo ee see medee dimapoo eligiso.

1 To hogugu hagee Polo, Sailesi, osoloso Timoti, iyo Tesalonika mi ma kulodu debeli tei telaga odoo nimapoo ka teneeso. Niba Ma Godee sabolo, osoloso Lodee Yesu Keliso sabolo hedebe doloso doso. ² Esiga iyo Godee mapoo takooso, Ma Godee sabolo osoloso Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame osoloso mesie sabolo dabalame.

Kelisoye see sibilei goo

³ Tei telaga odoo emegei, niyo tei too goo sabolo nemegei sooloo deli goo sabolo oso nima kulodu egee kauwu maga, iyo Godee mapoo goomoga to takalai tekepo. ⁴ Esiga niba dala goo sabolo hegi goo sabolo ee ma kulodu tei tolone dobolone kibiloso osee egee do maga, iyo goomoga sabolo Godeeyo sosee abo mapoo debeli tei telaga odoo mapoo nibada goo takomo silesibiliso.

⁵ Niyo tei too maga dala egee to goo oso, Godeeye odoo susuga dia goo medee tekepo midilei goo ee woola ka eligiso. Goo egeesi maga Godeeye niba yayo wiligi doloso badeli mapoo gasibilei teiba dalaiso. Egeesi maga Godeeye wiligi doloso badeli goo maga niyo dala ka toso. ⁶⁻⁷ Esiga Godeeye hedebe hooda tei goo moodeliso. Esiga Yesuye see wedi siboga, odoo nimapoo dala egee tenemolo dimapoo Godeeye nei dala tenelaiso. Osoloso odoo dala ma kulodu egee do nimapoo hasali tekepo tenelaiso. Osoloso ibolosee hasali tekepo tenelaiso. Lodee Yesuye see wedi siboga, o momaiye kitulugu susuga sabolo Kei mi ma dokodooga dou paiya sabolo sibileiso. ⁸ Osoloso yayo sibilesi, Godeeyo goo mapoo goweli odoo sabolo, osoloso to tekepo Kelisowo goo mapoo koo mesili odoo dimapoo nei dala tenelaiso.

⁹ Omapoo Lodeeye diba tokenee poloso togobigileiso, osoloso o mudugiyopaga yayo diba toloso o kitulugu toowa maga peegoo togobisaga, diayo dala omapoo dobolone dala hoo poogoo me poogoloso osee dabalaiso. ¹⁰ Osoloso yayo sibilei biame omapoo, o odoo oso yimapoo goomoga tenelone Yesuwo hu dokodoo poudileiso. Bei, Yesu yayo daga diba pidi maga. Osoloso tei telaga odoo susuga oso Yesu mapoo howoodalaiso. Esiga ee ma kulodu nibolo hodobo dabalaiso. Bei, niyo to tekepo iyo nimapoo takeme, niyo tei too maga.

¹¹ Iba goo hamapoo niba halo, Godee mapoo biame susuga takolone doso, niyo yayo goomoga goo ee tolone dabalame. Bei, niyo goo egeesi ee tolone dabalame, Godeeye niba hesigaso. Osoloso iyo see Godee mapoo takooso, nimapoo goo goolee tekepo egee molo toloso, Godeeye kitulugu maga nibada suso tou talame. Osoloso see niyo tei too ma kuloduga egee kauwu tou ee medee talame. ¹² Esiga iyo dokodoo hagee takoo goo ee, edebeeyo nibada goo tekepo ogoloso ibada Lodee Yesuwo hu dokodoo poudilame ka seeso. Osoloso Lodee Yesuye nei nibada hu dokodoo poudoolone goomoga tenelame. Esiga ibada Godee osoloso Lodee

Yesu Kelisoye sooloo dolone pidi maga goo hagee ka siboso.

2

Tei magoo mapoo koo mesili odoo

¹ Tei telaga odoo emegei, ibada Lodee Yesu Kelisoye sibilei goo sabolo osoloso yayo iba gilimadoloso hodobo yo tugodalai goo sabolo nimapoo takalai iba goomogo. ² Esiga odoo aboso sibilesio takolone, “Lodeeyo biame olo simiso,” dee takooga duloso, dio dulone sooloo habasagolone, dia to mapoo tei na te. Osoloso diayo takolone, “Dio Tei oso imapoo goo hagee ka eligiso,” dee takooga dia to mapoo tei na te. Osoloso see diayo takolone, “Polo diayo imapoo to hogugu tenelone egeesee taka,” dee takooga goo onosee omapoo tei na te. ³ Esiga goo hageesee susuga ee ma kulodu odoo heeso niba gamenee na takee dee. Bei, Lodeeyo biame oso sibilei mologa, daga goo bakadio oso peledabalaiso. Esiga odoo aboso Lodee gowoolone yimapoo miligi pileiso. Osoloso tei magoo mapoo koo mesili odoo oso peledabalaiso. Esino hamamee yo dou ma toodalaiso. ⁴ Yayo o su eyo nediliyo si howolone, edebeeyo goomegeli godee susuga ee tokenee dolone, hedebe yo tekepo doloso

si howolaiso. Egeeseelone, yayo dileso Godeeyo tei moso mapoo badolone anosee tei Godee dalaiso.

⁵ Esino ayo nibolo silone, goo susuga hagee nimapoo takomo silee goo ee, niyo boobado bugusomo? ⁶ Esiga epedee hamapoo tei magoo mapoo koo mesili odoosoo. Yo tei o biame Godeeye magoo mapoo woola ka peledabalame yo hamaga takaso. ⁷⁻⁸ Esino tei magoo mapoo koo mesili odoosoo mada odoosoo ma kulodu olo goo moodoo moloso. Esino goo egeesi oso toowa peyaga, goo tokenee teyaga hamaga takeli odoosoo hamaga takoloso badoso. Osolosoo hamamee goo tokenee teyaga hamaga takeli odoosoo ee peegoo duga, tei magoo mapoo koo mesili odoosoo ee biame omapoo peledabalaiso. Esino Lodee Yesuye sibileso, o maga maga poodi sabolo osolosoo yayo toowa doloso kitulugu sabolo oso tei magoo mapoo koo mesili odoosoo ee wooloomaloso pagalaiso.

⁹ Esiga tei magoo mapoo koo mesili odoosoo siboga, yo Saitenso kitulugu sabolo sibileiso. Osolosoo yayo Saitenso kitulugu maga goo toowa opusomo di moodoomo sileiso. ¹⁰ Yayo egeeseemo silone, goo tokenee opusomo opusomo di maga peegoo debeli odoosoo

ee gamenee goo maga diba talaiso. Osolosoo diba ee ma kulodu dobolone wedileiso. Bei, diba gie badeli to mapoo gowoolone tei tele. ¹¹ Goo egeesi maga Godeeye goo tiadili goo toowa dimapoo tenelaiso, diayo tei magoo mapoo koo mesili odoosoo gamenee goo taka mapoo tei talame. ¹² Esiga edebeeyo tei goo mapoo tei telega poogoloso, see tokenee goo goomegeli odoosoo ee Godeeye dibada goo midiloso dimapoo tokenee eyo nei dala tenelaiso.

Kibiya debee

¹³ Tei telaga odoosoo emegei, Lodeeye sooloo dala oso nibolo hodobo moloso. Osolosoo iyo niba halo Godee mapoo goomoga to takalai tekepo. Bei, Godeeye daga hoogoo niyo gie badeli talame niba olo hesigaso. Esiga niyo Dio Tei oso kitulugu maga goo tokenee mauwe dobolone, niyo tei goo mapoo tei too maga Godeeye nimapoo gie badeli olo teneeso. ¹⁴ Godeeye iyo to tekepo hagee takomo silo maga niyo gie badeli talame niba iso, osolosoo Yesu Keliso yo toowa dolone niba yibolo hodobo dabalame. ¹⁵ Esiga tei telaga odoosoo emegei, iyo nimapoo eligi goo sabolo osolosoo to hoguguloso tenee sabolo medee kibiya tolosoo tei too ma kulodu kibiya debee.

16-17 Esiga iyo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Keliso sabolo osoloso Ma Godee sabolo oso niba pidilone nimapoo kitulugu tenelaiso, niyo goo tekepo tomo silone to tekepo komo silame. Bei, ibada Ama Godeeye iba sooloo dolone imapoo kookaiyo moloso osee malai pidili goo ee teneeso, iyo goomoga sabolo gie badeli yayo tenelai ee bolone dabalame.

3

Niyo iba halo Godee mapoo takee

¹ Tei telaga odoo emegei, Lodeeyo goo oso mi susuga mapoo saga dudobigilame, niyo iba halo Godee mapoo takee. Bei, iba goomogoso, Godeeyo to mapoo niyo tei toloso mesie egee do egeesi masi odoo mi susuga mapoo egee do diba nosee egeesee dabalame. ² Egeesi ma kulodu tokenee odoo oso imapoo dala teneeyaga, Godeeye iba pidilame yimapoo takee. Bei, odoo susuga oso Godee mapoo haga tei tele. ³ Esino Godee eyo to kitulugu magoo ee dadalai koo pegeli. Esiga yayo niba kitulugu teneloso niba medee balaiso, tokenee odoo Saiten yayo nimapoo dala teneeyaga. ⁴ Esiga iba Lodee mapoo tei toso, niyo iyo taka goo ee tomoso, osoloso hamamee osee tomalaiso. ⁵ Esiga iyo niba

halo Godee mapoo takooso, Lodeeye pidi maga Godeeye sooloo dala goo ee medee gooleedoloso dabalame. Osoloso dala ma kulodu kibiya dobolone Yesuye dala ma kuloduga kibiya badebei egeesi masi dabalame.

Kitulugu sabolo tou ka te

⁶ Tei telaga odoo emegei, iyo Yesu Kelisowo hu maga nimapoo diya ka taka. Tei telaga odoo aboso iyo eligi to ee dedelega pegeli sabolo osoloso tou talai wabedeli odoo dimaga peegoo doobobigi. ⁷ Bei, iyo debei goo ee niba olo gooleedooso. Esiga niba nosee egeesee dabalai tekepo. Bei, iyo nibolo hodobo debei ee ma kulodu iba wabodo buguloso debele. ⁸ Osoloso iba odoo heeyo nei nali bi iyo wulayo koo nali. Haye, iba nei molee teneloso nei ka nali. Osoloso biame sabolo gesi sabolo ibada su oso tou toowa teliso, iyo nei nali bi talai eyo nei magalai ee talame. Iyo egeesee seega nimapoo hegi goo tenelega pagalame. ⁹ Iyo egeeseemo silone, niyo iba pidi doloso takalai kitulugu meleeno goo ee woola yilige bigile. Esino iyo nibolo hodobo dobolone, iba tou toowa teliso, niyo ibada goo ee padalame. ¹⁰ Osoloso iyo nibolo hodobo silee biame mapoo, iyo nimapoo eligi goo ee hagoso. Odoo hee tou talai wabada daga, yimapoo nei nali bi na tenee.

¹¹ Osoloso iyo nima kulodu odoo aboso tou talai goweli goo ee taka iba duso. Egeeseelone diba tou telega wulo mosoowe domo silesibulone odoo heeyo goo ee takomo silesiboso. ¹² Iyo odoo egeesi mapoo Yesu Kelisowo hu maga ka taka, di-ayo goo egee poogoloso nei nali bi talai eyo nei magalai ee talame tou tolone dabalame. ¹³ Esino tei telaga odoo emegei, niyo goo tekepo talai mapoo na wabede.

¹⁴ Goo egeesi ma kulodu odoo heeso iyo to hoguguloso tenee hamapoo mesilega poogooga, niyo o goo odoo woola yilige bigi. Osoloso yibolo hedebe dee na see. Egeeseega yayo goo hagee ogoloso similone wabedel-ega badalame. ¹⁵ Esino ee ma kulodu yo ha teli odoo dee na see. Wulo yimapoo toso kokodo takee. Bei, yayo nibolo hodobo tei too ma kulodu badoso.

Poloye emegei di to hamameedee taka

¹⁶ Esiga ayo Godee mapoo takooso, goo susuga ee ma kulodu mesili teneli Lodeeye biame susuga nimapoo mesili goo tenelame, osoloso Lodeeye nibolo hodobo badalame.

¹⁷ A Polo, ayo hamapoo mo deeso emegei di to hagee ka hoguga. To ayo hogugu goo ee hagoso. Niyo hamapoo medee hoodo ogoloso to hogugu susuga ee ayo

hogugudoo dalame. Esiga ayo egeesee hoguguliso. ¹⁸ Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame.

1 Timoti Poloye Timoti mapoo to hogugu tenee

1 Timoti booka goo eyo bei

Poloye Godeeyo to takomo silee biame mapoo Timotiye yayo eligi goo ee duloso tei tooso. Osoloso Poloye mi susuga mapoo Godeeyo to takomo sileeme, yayo yibolo sileeso. Osoloso hamamee Timotiye tei telaga odoo Epeses mi mapoo debeli ee bolone badoboome, Poloye to hogugu hagee yimapoo teneeso. To hogugu hagee ma kulodu sosee medee balai goo omaga kokodo takaso.

¹ A Polo. Ibada gie badeli pidili Godeeye, osoloso Yesu Kelisoye a hesialoso diye di tou ee amapoo teneeso. Osoloso iba Yesu Kelisoye see wedi sibilei ee dulone bolone ka doso.

² Ayo to hogugu hagee Timoti namapoo ka tonowa. Tei too ma kulodu no tei mo holo masi badoso.

Ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye, no sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo namapoo tenelame.

*Gamenee eligi eyo goo maga
kokodo taka*

³ A Makedoniya mi mapoo dulone ayo namapoo to kitulugu sabolo olo takaso, nayo

Epeses mi mapoo badalame. Esiga a goomogo, nayo mi omapoo osee badalai. Bei, nayo omapoo badolone, odoo aboso gamenee goo egee eligimo silesibo ee hamaga takalame. ⁴ Odoo hagee biaso adaga dia gesaboo ee tei telaga odoo mapoo diya oposusumo silesiboso. Osoloso diayo dia adagaso balomo simi goo ee diya oposusumo silesiboso. Esino oposusu goo hagoso wulo odoo susuga mapoo toso agadili goo ee tosiboso. Esiga diayo eligi goo oso edebeeyo tei too goo maga Godeeyo tou talai ee koo pidili. ⁵ Esiga nayo gamenee goo eligili odoo ee hamaga takalai tekepo, tei telaga odoo oso emegei medee diya sooloo dolone dabalame. Sooloo deli goo ee sooloo ma kulodu goo tokenee mauwe maga, osoloso Godeeyo howo woola tokenee mauwe doloso gooleedeli goo maga, osoloso Yesu Keliso mapoo medee kibiya tei too maga sibiliso. ⁶ Esino gamenee goo eligimo silesibili odoo aboso goo tekepo omaga miligi piaso. Goo egeesi maga diayo goo bei mauwe takomo silesibiliso. ⁷ Esiga tei magoo Godeeye Moses mapoo tenee ee diayo eligimo silesibilei, diba goomogoso. Esino tei magoo goo eyo bei ee, diba gooleedele. Osoloso to dieso taka eyo bei ee medee gooleedele. Diba wulo

boobadolone Godeeye tei magoo ee hageesi molodoo dolone, dooboo eligimo silesibiliso.

⁸ Esino iba gooleedoo, edebeeyo tei magoo ee medee eligiga, tei magoo ee medee tekepo malaiso.

⁹ Bei, tei magoo hagee odoo goo tekepo teli ee goolone hoguguloso ka tenele. Esino odoo tei magoo gababili mapoo, osoloso odoo tei magoo dadalai goweli mapoo, osoloso odoo Godee mapoo miligi pieli mapoo, osoloso odoo goo tokenee teli mapoo, osoloso tedele poogoloso wulo mi goo mapoo dodomo silesibili odoo mapoo, osoloso dibada owee wooloomali odoo mapoo, osoloso ama wooloomali odoo mapoo, osoloso odoo abo piligili odoo mapoo, ¹⁰ osoloso gisoso sobo goo heli teli mapoo, osoloso gisoso emegei giso goo heli teli mapoo, osoloso soboso emegei sobo goo heli teli mapoo, osoloso odoo idoloso nei mauwe tou talame odoo abo mapoo neiso teli odoo mapoo, osoloso gamenee takeli odoo mapoo, osoloso goo midili mapoo tei yilone gamenee takeli odoo mapoo, osoloso Godeeye tei goodee eligi goo sabolo tebile poogoloso goo abo teli odoo mapoo ka tenee. ¹¹ Eligi goo susuga egee to tekepo ma kulodu ka moloso. To tekepo ee Godeeye amapoo

olo teneeso, ayo odoo mapoo takomo silame. To tekepo hagoso Godeeye toowa doloso badeli goo sabolo, osoloso yayo medee tekepo badeli goo ee yilige bigiliso.

Godeeye sooloo deli goo maga

Poloye goomoga to taka

¹² Amapoo kitulugu teneli ibada Lodee Yesu Keliso mapoo, ayo goomoga to taka. Bei, yayo amapoo tei dolone, ayo o tou talame, yayo a hesiaso. ¹³ Ayo daga tei telega badolone, Kelisowo hu maga to tokenee takeliso. Osoloso Yesu Keliso mapoo tei telaga odoo mapoo, ayo dala goo sabolo hegi goo sabolo teneliso. Esino Godeeye a sooloo dolone mo goo tokenee eyo nei tenele. Bei, biame omapoo a tei telega badolone, goo mawo tomo silee susuga ee, a medee kibiya gooleedele. ¹⁴ Osoloso ibada Lodeeye a diya sooloo dolone medee pidiso. Goo egeesi maga ayo Yesu Keliso mapoo tei tolone, odoo abo sooloo deliso. Bei, ayo yibolo hedebe doloso ka badoga.

¹⁵ Yesu Kelisoye goo tokenee teli odoo ibada gie badeli pidilame mipoo hamapoo simiso. Esiga to egee tei dolone, iyo duloso omapoo tei talai tekepo. Esino goo tokenee teli odoo susuga ee ma kulodu, hedebe ayo diya tokenee badebeiso. ¹⁶ Esino ayo egeesee badoboome,

Yesu Kelisoye sooloo dolone a see idooso, edebeeyo goo hagee ogoloso Yesuye goo tokenee teli odoosusuga mapoo saga kemenelega pegeli goo sabolo, osoloso mesie sabolo egee bado goo ee gooleedalame. Osoloso edebeeyo yimapoo tei toloso badolone badoboso kookaiyo gie badeli ee talame.

¹⁷ Godee yo wiligi odoosoboloso kookaiyo osee badoso. Yo koo teli, osoloso odoosusuga oso yo koo egeli. Osoloso Godee hedebe yayo badoso. Esiga tekepo, iyo o hu dokodoo poudoolone, yimapoo goomogolone badalai goo oso kookaiyo moloso osee malaiso. To hagee tei goo.

Poloye Timoti mapoo tei too ma kulodu medee kibiya badalame kokodo taka

¹⁸ Mo holo Timoti, Godee maga to toloso kokodo takomo silesibili odoosodaga namaga taka to ee medee goolee. Osoloso to diayo taka ee anosee goolee molone, ayo namapoo to hogugu hagee ka tonowa. Esiga nayo Godeeyo to eligimo silone, to egee medee kookoodoloso kibiya badebee, ha teli odoosotolone medee kibiya tebeli egeesi masi, nayo Godeeyo tou kibiya talame. ¹⁹ Osoloso nayo Yesu Keliso mapoo tei too goo ee medee kibilosobadolone, nee sooloo ma

kulodu goo goolee tekepo egee molo ee tobuloso tolone badebee. Bei, odoosodia sooloo ma kulodu goo goolee tekepo egee molo ee gooleedoloso medee koo dedeli. Goo egeesi maga, diayo Keliso mapoo tei too goo ee poogooso. ²⁰ Esiga odoosodia dima kulodu Humenayos dio osoloso Alesanda dio oso doso. O bakadio ee ayo Saiteneeyo dee mapoo magooso. Bei, o bakadio oso Godeeyo goodooboo eligimo silesibili goo omaga Godeeyo hu tokenee peli goo ee dieso hoodo ogoloso omapoo pagalame.

2

Godee mapoo takeli goo ee eligi

¹ Esiga goo toowa ayo kitulugu sabolo namapoo hagee takoo ee egeesi moloso. Tei telaga odoosoyo Godee mapoo goomoga to sabolo yimapoo takolone, odoosusuga pidilame yimapoo takalai tekepo. ² Osoloso wiligi odoosotebisa sabolo, osoloso gamalee odoosusuga ee Godeeye pidilame iyo yimapoo takalai tekepo. Bei, iyo hodobo mesie goo ma kulodu dobolone, Godeeye goomoga goo sabolo, osoloso odoosusuga mapoo goo tekepo tolone dabalame. ³ Bei, iyo odoosobo halo Godee mapoo takooga, iba goo tekepo toso. Egeeseega ibada gie badeli pidili

Godee yo goomogalaiso. ⁴ Godee yo goomogoso, odoosusuga oso gie badeli pidili talame, osoloso Godeeyo goo maga tei goodee sabolo gooleedalame. ⁵ Bei, Godee hedebe yayo ka badoso, osoloso Godee ogo odoosoo ogo doloso domo badeli odoosoo hedebe Yesu Kelisoye badoso. ⁶ Biame Godeeye magoo mapoo Yesuye o su teli mapoo magooso, odoosusuga ee see eyo neiso idilame. Goo egeesi maga, iba ogoloso gooleedooso, Godeeye odoosusuga dia gie badeli pidilei, yo goomogoso. ⁷ Esiga to ayo hagee takoo ee tei goo. Ayo gamenee koo takooso. Esiga ayo Godee mapoo takooso, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba susuga sooloo dolone pidilame. Goo hagee tei goo.

⁸ Esiga mi susuga mapoo tei telaga odoososo howo gisilame mooloogoodoloso dogo, mooloogoodoo ee ma kulodu giso teedee debeli oso dibada dee dokodoo peligadoloso Godee mapoo takolone dabalai, a goomogo. Esino dima kulodu toso agadigilone kamana sabolo dabalai, a koo goomogo.

⁹ Osoloso tei too sobo oso dugo diayo kalakalai ee medee ogoloso kalai,

a goomogo. Esino ede-beeyo dimapoo balagalame, diba dugo nei toowaso teli kalakalai sabolo, osoloso wudu tiegisilei, a koo goomogo. Osoloso yo gold deli oso moodeli bi sabolo gie masi daloso kalai, a koo goomogo.* ¹⁰ Esino Godee mapoo mesili sobo oso emegei pidilone, goo tekepo tolone dabalai tekepo.

¹¹ Godeeyo to takeli odoososo Godeeyo to takomologa, soboso medee dulone dobolone goo goolee tolosoto omapoo mesimo silesibe.

¹² Egeesi ma kulodu sobosogiso wiligi doloso dobolone Godeeyo to dimapoo eligilame, ayo koo takooso. Esino sobosoto mauwe dobolone Godeeyo to ono medee dulei tekepo. ¹³ Bei, Godeeye daga Adam moodooloso see hamamee Ipi moodooso.

¹⁴ Egeesi ma kulodu Adameeye Saitenso gamenee taka mapoo tei tele. Esino sobosogamenee taka goo mapoo tei tolosoto Godeeye tei magoo ee gababiaso. ¹⁵ Esiga sobosoholo sooloogolone dabalai tekepo. Egeeseelone diayo tei too ma kulodu kibiloso, Godeeye goomegeli goo ee tolone sabolo, osoloso su kookoodoloso dobolone, odoosusuga ee sooloo

2:6: Loum 3:29-30; Gal 1:4 **2:7:** Diye 9:15; Gal 2:7-8; 2Tim 1:11 **2:9:** 1Pita

3:3-5 * **2:9:** Poloye badebei biame omapoo, sobo aboso dugo nei toowaso teli kalakaloso, wudu tiegisaloso, bi abo medee tekepo dia su mapoo kalakaliso, gisoso ogoloso diba gilame, osoloso odoosohowo woola dieso mopoodoo doo ee eligilame. Esino tei telaga sobo oso howo gisilame mooloogoodoloso dobolone goo egeesi moodolai, Polo yo goomegele. **2:10:** 1Tim 5:10 **2:12:** 1Kol

14:34 **2:13:** Gen 2:7, 21-22; 1Kol 11:8-9 **2:14:** 2Kol 11:3; Gal 3:1-6

dolone doga, Godeeye dia gie badeli pidileiso.

3

Sosee bali odo

¹ Esiga to ayo hagee takoo ee tei dolone, iyo duloso omapoo tei talai tekepo. Edebeeyo sosee balai gooleega, yo tou tekepo talame goomogoso. ² Esiga odo aboso diba maneyaga, sosee bali odo oso odo susuga eyo howo woola tekepo badolone, sobo hedebe huloso badalai tekepo. Osoloso yo goo goolee tekepo ee dodolone badebee. Osoloso yo eyo nediliyo o su medee kookoodoloso badebee. Osoloso yo mesiloso badebee. Osoloso odo soo simi mapoo emegei dolone badebee. Osoloso to tekepo medee eligili odo doloso badebee. ³ Osoloso yo yugune naloso boobadolone na badebee. Osoloso saga kamana buguloso emegei woolone na badebee, esino mesiloso badebee. Osoloso toso agadigilone na badebee. Osoloso yo molee haga na gie. ⁴ Osoloso yo osobo sabolo osoloso owolo dio medee bolone badebee. Osoloso owolo dio oso o to duloso mesilone dabalame dimapoo eligi. ⁵ Esino yayo osobo sabolo osoloso owolo dio sabolo medee balai tebile daga, yayo tei telaga odo kasee balaisomo? Yayo diba medee balai tebileime. ⁶ Osoloso odo epedee gie

tei too oso sosee balame hudi magalai tekeponee. Bei, yayo eyo nediliyo si hoowa goo omaga homodobuloso nei Godeeye yimapoo dala teneeyaga. Bei, goo hedebe egeesi masi, Saiten yo daga eyo nediliyo si hoowa goo omaga homodobuloso nei dala tooso. ⁷ Esiga peegoo debeli odo oso sosee bali odo hageeyo goo ee ogoloso tekepo dalai soowa. Egeeseega odo susuga oso yimaga to tokenee hee takalaime. Osoloso Saitenso yo goo tokenee talame gido duga, yo o ti gama mapoo gadileime.

Dikon odo

⁸ Dikon odo diba nose medee todolone debee. Osoloso diba biame susuga ma kulodu medee tei goo takolone i bakadio dolone na debee. Osoloso diba yugune naloso boobadolone na debee. Osoloso molee talame gamenee takolone na debee. ⁹ Osoloso Godeeyo howo woola tokenee mauwe egee do goo ee gooleedoloso dobolone, Godeeye eligi goo mapoo tei too goo ee medee kookoode. ¹⁰ Esiga odo agayo dikon tebisilei daga, tei telaga odo oso daga odo egee bia dia goo ee medee egege. Egeesi ma kulodu dibada goo susuga tekepo daga, odo egee bia oso dikon odo ka tebiseye dee.

¹¹ Esiga dikon sobo* hesieli goo onosee egeesi moloso. Diba nosee medee todolone debee. Osoloso emegei dia goo na takee. Osoloso dibada su dieso nediliyo medee kookoode. Osoloso diayo tou too ma kulodu medee goosa tolone ka debee.

¹² Egeesi ma kulodu dikon odoo oso sobo hedebe huloso badebee. Osoloso diayo dibada holo sabolo, osoloso dia moso kulodu debeli odoo ee medee balai tekepo.

¹³ Esiga dikon odoo oso tou medee toga, tei telaga odoo oso ogoloso odoo egee bia tekepo dalaiso. Egeesee taka duloso dikon odoo oso Yesu Keliso mapoo tei too goo ee odoo mapoo takalai ebilega kibiya dabalaiso.

Iyo Godee gooleedalai goo eyo bei

¹⁴ A goomogoso, nayo egee bado mapoo saga sibilame. Esino ayo wulo to hogugu hagee namapoo ka tonowa.

¹⁵ Bei, ayo saga sibilega poogooga, to hogugu hagoso Godeeyo soosoo oso goo talai ee namapoo eligileiso. Bei, Godeeyo soosoo hagee bia ee gie badeli Godeeyo sosee oso. Esiga Godee o sosee hagee omou masi oso Godeeyo goo maga tei goodee ee pupodou ka moloso. ¹⁶ O. Tei takoo. Tei goodee Godeeye yilige bugu oso diya toowa ka moloso. Goo ee,

Kelisoye tei odoo poloso sileeme,
odoo aboso yo egeiso.

Osoloso Dio Tei oso yo odoo tekepo doloso woola eligiso.

Osoloso Godeeyo momaiye oso yo egeiso.

Osoloso o odoo oso mi opusomo opusomo di mapoo debeli odoo mapoo o goo takomo silesibume,

odoo bei oso yimapoo tei tooso.

Osoloso Godeeye yo Kei mi mapoo ido palaso.

4

Gamenee eligili odoo oso eligi goo mapoo na deedee

¹ Dio Tei oso woola egeesee takooso, “Biame hoo poogoo hamapoo odoo aboso tei too goo ee pagalaiso. Osoloso gamenee takeli dio sabolo, osoloso bo holo oso eligi goo ee, gamenee eligili odoo oso eligiga, odoo aboso goo omapoo dadalaiso,” diso.

² Esino goo hageesi eligimo silesibili odoo ee wulo gamenee takeli odoo oso. Osoloso diba dieso nediliyo si howoolone silesibilei ono goolone, goo tekepo sabolo, osoloso goo tokenee ee ogoloso dia sooloo ma kuloduga gooleedalai koo tebili. Bei, dia goo goolee ee tokenee paga, tekepo sabolo tokenee sabolo diayo gooleedalai tebile. ³ Osoloso diayo sobo hulei goo sabolo, osoloso nei abo nalai sabolo tei deliso. Esino Godeeye iyo nalame nei susuga moodooso. Esiga tei too

odoo oso nei ee nalame, daga Godee mapoo goomoga to takalai tekepo. ⁴ Bei, bi susuga Godeeye moodoo ee medee tekepo. Egeesi ma kulodu iyo nei abo ee tokenee dee takalai tekeponee. Esino iyo Godee mapoo goomoga sabolo nei egee nalai tekepo. ⁵ Bei, Godeeyo to sabolo, osoloso Godee mapoo taka goo oso nei hagee tekepo deliso.

Kelisowo tou teli odoo tekepo doloso badalai goo

⁶ Nayo to hagee tei telaga odoo mapoo medee eligilone badoga, no Yesu Kelisowo tou teli odoo tekepo dalaiso. Osoloso nayo nei naga kitulugu egee to egeesi masi, nayo to tekepo mapoo tei teli goo sabolo, osoloso goo tekepo eligi mapoo nayo dodolone badoga, goo oso namapoo kitulugu tenelaiso. ⁷ Egeesi ma kulodu, no gesaboo oposusu duga, goo omapoo na deede. Bei, oposusu egee tei goonee, osoloso ogoso odoo koo pidili. Esino no Godeeye goomoga goo ee talai goo ono nee suso edidilone badebee. ⁸ Bei, nee su oso kitulugu sabolo badalame edidili goo ee goo haga toowanee. Esino nayo Godeeye goomoga goo ee tolone badalai goo ono diya toowa ka moloso. Bei, goo hagosso epedee iyo mipoo hamapoo hagee do eyo gie badeli sabolo,

osoloso badoboso kookaiyo gie badeli see hamamee talai goo ee pidileiso.

⁹ To hagee tei goo taka. Esiga odoo susuga oso to hagee duloso tei talai tekepo. ¹⁰ Osoloso goo egeesi maga tei telaga odoo iyo to tekepo ee odoo mapoo eligimo silesibulone, tou toowa ka toso, odoo susuga oso to hagee duloso dadalame. Bei, iba gooleedooso, Godee yo gie badeli. Osoloso iba gooleedooso, yayo odoo susuga eyo gie badeli pidilame goomogoso. Osoloso to tekepo mapoo tei toloso dedeli odoo mapoo, yayo dibada gie badeli pidili odoo doloso badoso. ¹¹ Esiga to susuga ayo hagee hogugu ee tei telaga odoo oso mesilame, nayo dimapoo eligilone to kitulugu sabolo takee.

¹² Esiga nayo epedee hamapoo holaiso gie kauwa doloso egee bado goo omaga, odoo heeso no pepooko dee na seeye dee. Esino odoo susuga oso nee goo ogoloso dadalame, goo tekepo tolone badebee, nayo to keli maga, osoloso nayo badeli goo maga, osoloso nayo emegei sooloo deli goo maga, osoloso nayo tei too goo maga, osoloso nayo todolone badeli goo maga. ¹³ Osoloso no ayo sibilei ee bolone, Godeeyo to odoo susuga mapoo hesigaloso diba eligilone, kokodo takolone ka badebee. ¹⁴ No goolee, daga sosee

wiligi odoo tebisa oso nee wiligi mapoo toloso Godee mapoo takolone, Godeeye namaga yilige bugu goo ee takaso. Esemé Dio Tei oso namapoo tou hee talame kitulugu teneeso. Esiga nayo kitulugu sabolo tou egee tolone ka badebee.

¹⁵ No ayo taka goo susuga hagee medee dodolone, kitulugu sabolo tolone ka badebee, odoo susuga oso nayo goo gooleeso kauwa ee agalame. ¹⁶ No badalai goo sabolo, osoloso goo nayo eligilei ee medee ogoloso, goo tekepo osee tomo sile. Nayo egeeseega Godeeye nee gie badeli sabolo, osoloso odoo nayo eligime du, egee bia dia gie badeli sabolo pidileiso.

5

Tei telaga odoo mapoo mesie sabolo takee

¹ Giso daga kauwa oso tei toloso badolone, goo tokenee tomolo ogoga, nayo yimapoo toso kitulugu sabolo na takee. Esino nayo nama mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo yimapoo medee mesie sabolo kokodo takee. Osoloso nayo nomolodee mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo giso holaiso gie kakauwa mapoo medee mesie sabolo kokodo takee. ² Osoloso nayo noowee mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo sobo daga kakauwa

mapoo medee mesie sabolo kokodo takee. Osoloso nayo nomolodee mapoo to medee mesie sabolo takeli egeesi masi, nayo sobo obuo mapoo medee mesie sabolo, osoloso medee goo goolee tekepo goolone ka kokodo takee.

Sobo bauwe medee pidi

³ Sobo bau holo mauwe ee pidili odoo me daga, tei telaga odoo oso goo ee ogoloso diba pidilei tekepo. ⁴ Esino sobo bau yo owolo sabolo, osoloso o eiye dio dogo, diayo tei toloso egee du goo ee dodolone, yo pidilei tekepo. Diayo egeeseelone dogo, goo oso diba pepuso doboome, owee dio osoloso dibada eiye dio diba pidilone debei, eyo nei pidilone ka seeso. Bei, diayo goo egeesi moodolai, Godee yo goomogoso. ⁵ Egeesi ma kulodu sobo bau yo pidilei odoo me poogoloso badolone, a Godeeye pidileiso doloso, gesi sabolo biame sabolo Godee mapoo takolone badeliso. ⁶ Esino sobo bau oso eyo goomoga goo ono dodomo siloga, yo Godee maga domo puloso ka badoso. ⁷ Esiga tei telaga odoo oso sobo bauwe holo mauwe medee pidilame, nayo dimapoo takee. Diayo egeeseega, odoo susuga oso diba ogoloso dia tou maga to tokenee hee takalaimé. ⁸ Esino edebeeyo takolone, yo tei too ma kulodu Keliso dedeli odoo doloso, see o soosoo sabolo osoloso o moso kulodu debeli odoo sabolo

medee pidilega badoga, yo tei too ma kulodu koo badoso. Osoloso o goo tokenee oso tei tele poogoo odoo eyo goo tokenee ee dagadiso.

⁹ Esiga sosee ma kulodu tei telaga odoo oso sobo bauwe medee pidilame, edebeeyo dia hu toga, wulo sobo bauwe dugo 60 dagadileso, giso hedebe obuloso badebei egee do eyo hu ono ka teye dee. ¹⁰ Osoloso diba edebeeyo goo tekepo tomo silesibili sobo deli. Osoloso dibada owolo dio medee tekepo bali sobo. Osoloso diba odoo soo pidili sobo. Osoloso diba tei telaga odoo abo mapoo mesilone tou teli sobo. Osoloso diba dala ma kulodu debeli odoo ee pidili sobo. Osoloso diba goo tekepo susuga tomo silesibili sobo. Esiga sobo bauwe egeesi masi eyo hu ono talai tekepo.

¹¹⁻¹² Esino edebeeyo sobo bauwe dia hu toga, sobo gie kakauwa oso bau moodoo egee do dia hu na teye dee. Bei, diayo bau dobolone soseeso diba pidilame, to magolone, iba Kelisowo tou teli sobo dolone, see giso obileime deliso. Esino see hamamee giso obilei diya goomogoga, diba see Keliso mapoo miligi pialoso giso obiliso. Diayo egeesee moodeli goo maga, dieso to edidi magoo ee gababuoga, diba goo tokenee teliso. ¹³ Osoloso goo hee egeesi

moloso. Nayo sobo gie kakauwa oso bau moodoo ee soseeso pidilame hu toga, diayo tou talai wabodolone, wulo goo mauwe mosopoo silesibulone, emegei dia goo takolone dabalaiso.

¹⁴ Esiga sobo gie kakauwa oso bau moodooga egee do oso see giso obuloso, holo sooloogaloso dia soosoo medee balai, a goomogo. Diayo egeeseega iba goweli odoo oso dia goo maga to tokenee takalai tebileime. ¹⁵ Esino sobo gie kakauwa oso bau moodooga egee do abo oso Keliso mapoo miligi pialoso Saiteneeyo to duloso ee dodolone ka doso.

¹⁶ Egeesi ma kulodu tei too sobo oso o soosoo ma kulodu sobo bauwe dogo, yayo egee bia medee bamelee, tei telaga odoo sosee ma kulodu debeli oso diba diya musumiyaga. Egeeseega sosee ma kulodu tei telaga odoo egee do oso sobo bauwe pidili odoo mauwe egee do ono pidilei eli tekepo agalaiso.

Sosee bali odoo medee pidilei goo

¹⁷⁻¹⁸ Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso, "Bulumakau be yo tou tomo siloga, yo nei nalame o maga tiso na tialeegee." Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu oso see egeesee takooso, "Tou teli odoo o tou too eyo nei talai tekepo."

Esiga sosee bali odoosoo odoosoo mapoo Godeeyo to eligilone dobolone tou toowa teliso. Esiga tei telaga odoosoo sosee ma kulodu debeli oso bali odoosoo dia to mapoo duloso mesiloso diba medee bamelee. Egeeseelone diayo dia tou medee goosa tolone, Godeeyo to kitulugu sabolo eligiga, dia too eyo nei tenee. ¹⁹ Esiga odoosoo heeso sibilesosoo namapoo takolone, "A sosee bali odoosoo oso goo tokenee tomo silee egeiso," dee takooga, nayo o to mapoo duloso saga tei na te. Esino odoosoo bakadio, o, bakadio hedebe di oso sibilesosoo namapoo takooga, dia to mapoo tei ka te. ²⁰ Egeesi ma kulodu sosee bali odoosoo oso goo tokenee tomo silee ee nayo tei ogoga, nayo tei telaga odoosoo susuga eyo howo woola yimapoo diya takee. Nayo egeeseega, sosee wiligi odoosoo tebisa abo oso goo hagee ogolosoo goo tokenee talai ebileiso.

²¹ Godee sabolo, Yesu Keliso sabolo, osolosoo diayo hesia momaiye dia howo woola kitulugu sabolo ayo ka taka, nayo mo to duloso omapoo dadalame. Egeeseelone hedebe hediliwe pidilone na badebee.

²² Osolosoo nayo sosee bali odoosoo hudi magolone, yayo badebei goo ee medee egegelega, nee deeso o wiligi mapoo tolosoo Godee mapoo na takee. Esino nayo egeesee

moodooga, o goo tokenee maga nobolo hodobo hegi talaisoo. Esino no goo tokenee teyaga, nee su no medee teedee.

²³ Timoti, no howodee namologa, no nee gemedei dalaisoo. Esino biame abo mapoo wain i pepooko ne. Egeeseega nee gemedei ma kulodu dala meli ee mauwe pagalaisoo.

²⁴ Sosee balai hudi magalame mooloogoodoo ee ma kulodu, odoosoo abosoo odoosoo howo woola goo tokenee teliso. Esiga dia goo midilega ogolosoo gooleedeliso. Esino odoosoo abo dia goo tokenee mada meli ee hamamee see weliga yilige bigileiso.

²⁵ Egeesi maga goo tekepo odoosoo abosoo teli ee woola molosoo. Esino goo tekepo odoosoo abosoo teli ee saga yilige bigileime. Esino goo ee hamamee see woola yilige buguga agalaisoo.

6

Nei mauwe tou teli odoosoo sabolo osolosoo dia wiligi odoosoo tebisa sabolo

¹ Tei telaga nei mauwe tou teli odoosoo diayo dibada wiligi odoosoo tebisa dia to mapoo mesilone dabalai tekepo, edebeeyo goo ee ogolosoo iyo eligi goo maga osolosoo Godeeyo goo maga to tokenee takelega pagalame.

² Nei mauwe tou teli odoosoo dia wiligi odoosoo tebisa abo ee tei telaga odoosoo oso. Esino diayo

dia wiligi odoo tebisa dia to mapoo mesilega pagalai tekeponee. Esino diayo goomoga sabolo dia wiligi odoo tebisa dia to mapoo medee mesiloso silesibilei tekepo. Bei, dia wiligi odoo tebisa onosee tei telaga odoo oso. Osoloso nei mauwe tou teli odoo oso dia wiligi odoo tebisa ee sooloo dolone debeliso.

Molee diya gweli goo ee goo tokenee

Esiga Timoti, ayo taka goo ee, nayo odoo mapoo eligilone kokodo takolone badebee.

³ Osoloso edebeeyo eligi goo hee tolosa odoo mapoo eligimo siloga, yo ibada Lodee Yesu Kelisoye Godeeyo goo maga tei goodee eligi goo sabolo koo tobuoso.

⁴ Odoo hageesi masi yo goo goolee tekepo gweli yimapoo mauwe. Esino wulo eyo nediliyo yo tekepo dolone si howeli odoo oso. Osoloso odoo hageesi oso eligi opusomo opusomo di maga toso agadilei, yo diya goomegeliso. Osoloso toso agadili hagoso goo hageesi tosibiliso. Goo ee, emegei kweli goo sabolo, osoloso biligeli goo sabolo, osoloso emegei dia goo maga to tokenee takeli goo sabolo, osoloso emegei dia goo maga tokenee gweli goo sabolo,

⁵ osoloso odoo abo domo pili goo sabolo tosibiliso. Osoloso o goo goolee ee

olo tokenee pa. Esiga yimapoo tei goo mauwe moloso. Osoloso yayo goolee, Godeeye goomoga goo ee dodomo sili goo oso yo bi bei doloso badalai, dee gweliso.

⁶ Esino odoo agayo Godeeye goomoga goo ee dodolone, bi yimapoo egee molo maga goomoga sabolo badoga, yo mipoo hamapoo badolone, yo bi bei doloso badeli masi badalaiso. ⁷ Bei, mipoo hamapoo ibada owee diayo iba bi sabolo soolooga magele. Esiga iba wedioga, ibada bi sabolo dileime. ⁸ Esiga nei sabolo, osoloso kali bi sabolo imapoo egee molo ee olo ibolo teiba dalai tekepo. ⁹ Esino bi bei doloso badalame gweli odoo ee goo tokenee mapoo saga gido duga, yo goo tokenee teliso. Odoo hageesi masi diba ti gama ma kulodu beso gadili egeesi masi doso. Bei, diayo bi bei doloso dabalame goolee oso goo tokenee susuga talame, diba gido duga tokenee palaiso. ¹⁰ Bei, edebeeyo molee diya goomogoga, yayo molee talame, goo tokenee bei opusomo opusomo di teliso. Esiga odoo aboso molee diya goomoga goo maga dia tei too goo ee poogoloso peegoo diyadeeso. Dieso egeesee goolee oso dimapoo goohele goo tosibiliso.

Timoti, no goo tokenee susuga maga

peegoo di

11 Esino Timoti, no Godeeyo odo. Esiga no goo tokenee susuga ogamaga peegoo di. Osoloso no Godeeyo howo woola tekepo badolone, yayo goomoga goo ee tolone badebee. Osoloso tei too ma kulodu osee badolone, emegei diya sooloo dolone ka badebee. Osoloso dala goo susuga ee ma kulodu medee kibiya badebee. Osoloso mesie sabolo badebee. 12 Badoboso kookaiyo gie badeli nayo ee talame, no tei too ma kulodu medee diya kitulugi. Bei, nayo odo susuga eyo howo woola badolone, nayo Godee mapoo tei toloso egee bado goo ee takeme, Godeeye gie badeli egee namapoo tenelame no ka idoo. 13 No goolee, Godeeye bi susuga mapoo gie badeli teneliso. Osoloso Yesu Kelisoye o goo maga Pontiyus-Paillet eyo howo woola tei goo takaso. Esiga Godeeyo howo woola, osoloso Yesuwo howo woola ayo toso kitulugu sabolo namapoo taka, 14 nayo ibada Lodee Yesu Kelisoye sibilei biame ee bamo dulone, goo tokenee mauwe badolone, ayo namapoo kokodo taka to ee dodolone badebee. 15 Esiga Yesu yo biame Godeeye magoo omapoo sibileiso. Osoloso Godee yo wiligi odo susuga eyo wiligi odo. Osoloso yo gidebeli odo susuga dia tei gibadeli odo oso. Esiga hedebe

yimapoo goomogolone badalai tekepo. 16 Godee hedebe yayo kookaiyo gie ka badoso. Osoloso yayo egee bado koola mapoo dilei iyo koo tebili. Bei, yo diya gadeebugu ma kulodu badeliga. Esiga odo heeso yo egele. Tei takoo, odo heeso yo agalai koo tebili. Yimapoo kookaiyo moloso osee meli kitulugu ee moloso. Esiga iyo biame susuga hedebe o hu dokodoo poudoolone badalai tekepo. To hagee tei goo.

Bi bei odo oso o odo pidi

17 Nayo bi bei odo mapoo to hagee kitulugu sabolo takee, diayo dieso nediliyo si howoolone, dia molee oso dia gie badeli tekepo dabalaiso doloso gooleeyaga. Bei, molee saga hosudalai malaiso. Esino diba hedebe Godee mapoo tei tolone dabalai tekepo. Bei, Godee hedebe yayo iba pidiliso. Osoloso hedebe yayo iba goomogalame goo tekepo ee imapoo tenelone badoso. 18 Osoloso see diayo odo susuga mapoo goo tekepo tolone dobolone, diba pidilone dabalame dimapoo to kitulugu sabolo takee. Egeeselone diayo dia molee oso odo bi tebile poogoo ee pidilone dabalame. 19 Diayo goo egeesi tolone doga, goo oso hamamee diba pidilei bi ee Kei mi mapoo mooloo-goo magoo molo agalaiso.

Osoloso diayo badoboso kookaiyo gie badeli talaiso.

²⁰ Timoti emegei, Godeeye tou namapoo tenee ee medee be. Osoloso goo Godeeye goweli ee duloso omapoo hamamee na deede. Osoloso to tekepo mapoo goweli odo dia to mapoo na mesie. Bei, diayo dieso diba goo gooleedo odo deliso, esino diba goo dooboo eligimo silesiboso. ²¹ Esiga odo aboso goo hageesi goolee sabolo dobolone, tei too ma kuloduga peegoo diyadeeso.

Ayo Godee mapoo taka, yayo niba sooloo dolone pidilame.

2 Timoti Poloye Timoti mapoo to hee hoguguloso tenee

2 Timoti booka goo eyo bei

To hogugu hagee Poloye neliga moso tegei ma kulodu badolone, Timoti mapoo see hoguguloso teneeso. Bei, edebeeyo yo wooloomalai biame olo koola toobooso doloso gooleeso. Esiga Timotiye tei too ma kulodu kibiloso badalame, Poloye kokodo taka to hagee hoguguloso yimapoo teneeso. Bei, Timotiye Polowo goo tekepo ee padalai, yo goomogašo.

¹ A Polo, Yesu Kelisoye diye di odoo. Osoloso Godeeye goomoga maga a hesialoso diye di tou ee amapoo teneeso, ayo o to odoo mapoo eligimo siloga, edebeeyo to ee duloso tei talame. Osoloso Yesu Keliso mapoo tei too goo maga diayo bado-boso kookaiyo gie badeli talame. ² To hogugu hagee mawo diya gooma holo Timoti namapoo ka tonowa.

Ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye, no sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo namapoo tenelame.

*Poloye Timoti mapoo
kokodo taka*

³ Timoti, ayo no goolone Godee mapoo goomoga to takeliso. Osoloso biame susuga sabolo, osoloso gesi susuga ayo no halo Godee mapoo takeliso. Osoloso mo awe diayo Godee mapoo tei toloso sibadee egeesi masi anosee Godee hedebe omapoo tei tooso. Egeeseelone Godeeyo howo woola tokenee mauwe egee bado goo ee a gooleedoloso, ayo o tou ka tomoloso.

⁴ Osoloso iyo hodobo dooso ayo no poogoo dime, nayo a goolone pisa ee ayo koo boobado buguso. Esiga amapoo goomoga toowa malame, no ayo see agalai, a diya goomogo. ⁵ Nayo

Yesu Keliso mapoo tei toloso kibiya egee bado, a gooleedoo. Esiga nayo tei too goo egeesi masi ee daga nee eiyeye Lois mapoo meleeso. Osoloso see noowee Yunike mapoo meleeso. Esiga a tei toso, tei too goo egeesi oso epedee hamapoo namapoo moloso. ⁶ Goo egeesi maga ayo namapoo ka taka. Bei, ayo daga nee wiligi mapoo deeso toloso Godee mapoo takeme, Dio Tei oso namapoo tou talame kitulugu teneeso. Esiga tou egee pailame dou masi tooee. ⁷ Bei, Godeeye imapoo Dio Tei tenee egee iba ebilame ka tenele. Esino yayo imapoo Dio Tei tenee oso imapoo kitulugu sabolo, sooloo deli goo sabolo, osoloso goo tokenee teyaga

ibada su kookoodeli goo ee tenee.

⁸ Esiga ibada Lodee Yesu Kelisowo goo ee, nayo odoo mapoo takalai na simiye. Osoloso Kelisowo goo takomo silee maga, ayo neliga moso ma kulodu hagee bado goo omaga no na simiye. Esino nayo mo tou su tolone, Godeeye namapoo tou tenee ee dala ma kuloduga kitulugu sabolo osee tomo di. Bei, Godeeye namapoo kitulugu ka tenemologa. ⁹ Godeeye ibada gie badeli pidiso, osoloso yayo iba o odoo doloso gilimadooso. Iyo goo tekepo tolone doboome ka sele. Haye, Godeeye bi susuga moodelega badolone, eyo goomoga goo ee dodolone iba ka gilimadoo. Osoloso Yesu Kelisoye iba halo goo moodolai goo maga, Godeeye iba sooloo dolone pidilame goomoga magooso. ¹⁰ Osoloso ibada gie badeli pidili Yesu Kelisoye egee sibo goo oso Godeeye sooloo dolone pidili goo ee see woola yilige buguso. Osoloso teli oso kitulugu ee me pagalame, yayo olo dabaso. Osoloso badoboso kookaiyo gie badeli goo ee to tekepo maga, yayo woola yilige buguso. ¹¹ Godeeye a hudi magooso, ayo diye di tou talame, osoloso ayo odoo mapoo to tekepo hagee takalame, osoloso Kelisowo goo ee o odoo mapoo

eligilame. ¹² Esiga ayo tou hagee tolone, dala goo ma kuloduga similega badolone tou ka tomoloso. Bei, ayo tei toloso hagee dodomo du odoo ee, a gooleedooso. Odoo ee Yesu. Esiga a gooleedooso, to tekepo yayo amapoo taka ee, eyo medee osee bamo dimeleso, yo see wedi sibileiso.

¹³ Esiga tei goo ayo namapoo eligime nayo du ee odoo mapoo eligi. Osoloso no Yesu Keliso sabolo hedebe doloso badeliga, tei too ma kulodu osee badebee, osoloso emegei sooloo dolone ka badebee. ¹⁴ Osoloso ima kulodu badeli Dio Tei oso pidili maga, Godeeye namapoo Yesuwo goo maga to tekepo tenee ee medee be, edebeeyo to egee see opusomo diyaga.

¹⁵ Osoloso no see gooleedooso, tei telaga odoo Asiya mi mapoo debeli susuga oso a poogoloso diyadeeme, Pigelos dio osoloso Helemogenes dio onosee a poogoloso diyadeeso.

¹⁶⁻¹⁷ Osoloso Onesipoloseeye Loum mi mapoo sibileso a agalame diya esiamo sileeso. Osoloso a neliga moso ma kulodu ki tiso tialogoloso badebei ogoloso, yayo similega a pidimeleeso. Esiga ayo Godee mapoo ka taka, Lodeeye Onesipolos sabolo osoloso o moso kulodu debeli odoo ee sooloo dalame. ¹⁸ Osoloso Godeeye goo midilei biame mapoo

o goo medee sooloo dala sabolo midilame. Esiga ayo Epeses mi mapoo badoboome, yayo a medee pidimelee goo ee Timoti, no olo gooleedooso.

2

Keliso halo ha teli odoo masi kitulugu sabolo badebee

¹ Mo holo emegei, Yesu Kelisoye sooloo dolone pidili goo oso namapoo kitulugu teneeye dee. ² Osoloso ayo odoo howo woola namapoo eligi goo ee, odoo no medee tei deli mapoo nayo eligi, diayo see odoo abo mapoo eligilame. ³ Esiga Yesu Keliso halo ha teli odoo tekepo masi dala ma kulodu tou tomo silei na gowee. ⁴ Bei, no ege, ha teli odoo tekepo oso o wiligi odoo ee goomogalame, hedebe yayo o to mapoo mesimo siliso. Egeeseelone yayo tou hee peegoo koo teli. ⁵ Osoloso no ege, hoguli odoo oso hogua ma kulodu, odoo abo dagadilame, yayo tei magoo susuga medee dedelega poogooga, yo hogua eyo nei talaime. ⁶ Osoloso no see ege, nei howo segeli odoo tou toowa too oso, o nei howo segei oso bi moodoogaloso melee ogoloso daga malalo eyo talai tekepo. ⁷ Esiga to ayo hagee hogugu ee nayo medee gooleede. Bei, to ayo hogugu hageeyo bei ee nayo

medee gooleedalame, Lode-eye namapoo goo goolee tekepo tenelaiso.

⁸ Deibidiyo amawe Yesu Keliso ta maga hogadi goo ee, nayo osee goolomo sile. To tekepo hagee ayo takomo siloso. ⁹ Esiga ayo to tekepo hagee takomo sileeme, odoo aboso a mesiya masi toloso ki tiso tialogoloso neliga mošo ma kulodu husooso. Esino Godeeyo to tekepo hagee tiso tialogoloso koo moloso. ¹⁰ Goo egeesi maga ayo Godeeye hesia odoo ee halo dala ma kulodu tou osee ka tomoloso, diayo Yesu Keliso mapoo tei toloso dia gie badeli pidilame, osoloso yibolo kookaiyo badoboso medee tekepo badalame.

¹¹ Esiga tei goodee ee hagoso.

Iba Keliso sabolo taga,
iba see yibolo hodobo gie dabalaiso.

¹² Osoloso iyo dala ma kulodu medee kibiya dogo,
goo ogoso iba wiligi odoo doloso hamamee yibolo hodobo mipoo hagee gidabalaiso.

Osoloso odoo howo woola iyo o goo gagadiga,
nei odoo howo woola yinosee ibada goo gagadileiso.

¹³ Esino iyo tei too ma kulodu badolone yo boobado buguga,

nei yayo iba boobado
bigileime.

Bei, yo eyo to edidi magoo ee
gababuloso see opu-
somo dalai koo tebili.

*Yesuwo tou teli odo
tekepo*

¹⁴ Esiga to ayo namapoo
hoguguloso hagee tenee ee
nayo tei telaga odo mapoo
medee eligimelee. Osoloso
diayo goo pepooko maga toso
egee agadigamolo, Godeeyo
howo woola dimapoo takee.
Bei, goo egeesi oso odo
hee koo pidili. Esino to ee
dulone egee do ono wulo
tokenee peliso. ¹⁵ Timoti, tou
nayo too ee Godeeye ogoloso
goomogalame, osoloso nee
tou too oso namapoo simili
goo tenelega pagalame, nee
tou medee kitulugu sabolo
te. Osoloso nayo Godeeyo
to odo mapoo eligilone,
dooboo dagadilega medee
tei goo ono ka eligimelee.
¹⁶ Esino goo Godeeye goweli
sabolo, osoloso goo mauwe
oposusumo silesibili odo
omaga, no peegoo di. Bei,
goo egeesi oso odo Godee
maga peegoo gilimado diliso.
¹⁷ Egeesi oposusu goo oso
agagisa masi toowa poloso
odo su naliso. Humenayos
dio Piletus dio oso goo
egeesi oposusumo silesibil-
iso. ¹⁸ Odo hagee biaso
tei eligi goo maga peegoo
diyadeeso. Osoloso diayo
takolone, odo wedia maga
see hogogabili goo ee olo

peledabaso, doloso takomo
silesibume, odo aboso goo
ee duloso dibada tei too olo
tokenee paso. ¹⁹ Esino Godee
mapoo tei telaga odo ee
kibiya osee doso. Diba omou
mi neligi doloso segei egeesi
masi moloso. Omou omapoo
Godeeye to hogugu hagoso
ka moloso, “Godeeye o odo
dee ee gooledeliso,” diso.
Osoloso to hee hogugu ee
egeesi moloso, “Edebeeyo
takolone, ‘A Godee dedeliso,’
dee takooga, yo goo tokenee
maga peegoo di,” diso.

²⁰ Esiga bi bei odoowo
moso kulodu peleta opu-
somo opusomo di moloso.
Peleta abo yo gold deli oso
moodoo. Osoloso abo yo
siliba deli oso moodoo. Wo
toowa nali biame mapoo
peleta omapoo wo magoloso
naliso. Osoloso peleta abo
ee bogoso moodoo. Osoloso
abo homosoo moodoo. Biame
susuga peleta omapoo wo
magoloso naliso. ²¹ Esiga
to hageeyo bei ee egeesi
moloso: tei telaga odo
dia goo tokenee susuga
ayo hogugu mapoo miligi
pialoso dogo, Godeeye diba
toloso goo toowa mapoo
maligileiso. Bei, Godeeye
odo egeesi masi ee o dalame
peegoo pi magalaiso. Esiga
yayo o wiligi odo eyo tou
ee medee tekepo talame
mopoodoo doloso badalaiso.

²² Esiga holaiso gie
kakauwa oso goo tokenee
talai diya goomegeli goo

maga no peegoo dileso badebee. Osoloso Godeeyo howo woola tekepo badolone, tei too goo sabolo, osoloso emegei sooloo deli goo sabolo, osoloso odo abo sabolo mesie badalame kitulugi. Egeesi ma kulodu Godeeyo howo woola goo tokenee mauwe dobolone, Godeeyo hu dokodoo poudili odo diba nose egeesee dabalai tekepo. ²³ Osoloso goo bei mauwe sabolo, osoloso to dooboo takeli goo maga toso agadigeli odo omaga, no peegoo dooboo bigi. Bei, no gooleedooso, goo egeesi oso biligeli goo ee tosibiliso. ²⁴ Esiga Lodeeyo tou teli odo oso toso agadigilone na badebee. Esino yayo odo susuga sabolo medee mesiloso badolone, saga kamanabugu dolone na badebee. Osoloso yo eligili odo tekepo doloso badebee. ²⁵⁻²⁶ Osoloso yayo eligiga goweli odo mapoo, nei yayo dimapoo mesie sabolo kokodo takolone badebee. Bei, Saitenso yayo goomoga goo tomo silesibilame diba gilimadooso. Esino eligili odo tekepo oso dimapoo mesie sabolo tei goo medee eligiga, goo oso Godeeye pidi maga dibada goo goolee su wuduloso, tei goo eligi ee toloso Saiteneeyo goo ee pagalai malaiso.

3

Biame hamameedee eyo goo

¹ Goo hagono medee gooleede. Bei, biame hamameedee mapoo dala goo sabolo, osoloso hegi sabolo oso sibileiso. ² Bei, biame omapoo edebeeyo o odo goolega, wulo dia su ono diya goolone dabalaiso. Osoloso diayo molee diya goomogalaiso. Osoloso diayo odo abo pepooko dolone, diba dieso nediliyo si howalaiso. Osoloso diayo odo abo dia goo maga to tokenee takalaiso. Osoloso diayo dibada ama dio sabolo, osoloso owee dio dia to mapoo mesilone dabalaimo. Osoloso diayo emegei dimaga bi toloso eyo nei dimapoo goomoga to takalaimo. Osoloso diayo Godee mapoo mesilega dabalaiso. ³ Osoloso diayo emegei sooloo delega dabalaiso. Osoloso diayo odo heeyo goo tokenee boobado bigili goo ee malaime. Osoloso diayo emegei dia goo maga gamenee takolone dabalaiso. Osoloso diayo goo tokenee talai mapoo dia su kookoodalaimo. Osoloso diayo emegei goolega dobolone, dala tenemalaiso. Osoloso diayo goo tekepo ee diya gowoolone dabalaiso. ⁴ Osoloso diayo emegei dala talame tiasalaiso. Osoloso diayo gooso hamamee peledabalai omapoo kibiya goolega, dieso goolee goo ono tomo sileiso. Osoloso dieso nediliyo goolee diba odo toowa, dee goolaiso.

Osoloso diayo dia su oso goomoga goo ono tomo silesibulone, diayo nei Godee goolega dabalaiso. ⁵ Odoo egeesi oso gamenee tei too odoo masi badolone, diayo nei Godeeyo kitulugu mapoo tei telega dabalaiso. Esiga goo tokenee ayo hogugu ee tomo sili odoo omaga peegoo dooboobigi.

⁶⁻⁷ Bei, odoo hageesi oso silesibulone, emegei dia moso tagaga ma kulodu galaga peleso, sobo goo medee koo gweli ee kukulo egeliso, sobo ogooso goo diayo eligi ee dadalame. Sobo hageesi masi oso biame susuga goo dia eligi dulame goomegeliso. Esino diayo tei goodee gooleedalai ee koo tebili. Bei, dia goo tokenee sabolo, osoloso dia suso goomoga goo oso dimapoo kadadigamo palaga. ⁸ Esiga daga hoogoo, Yanes dio Yambeles* dio Moses mapoo wegigasoo. Esiga goo hedebe egeesi maga gamenee goo eligili odoo epedee hamapoo egee do oso Kelisowo goo maga tei goo eligi mapoo wegigamoloso. Bei, dia goo goolee olo tokenee poloso, tei too goo ee me poogoome. ⁹ Esino diayo goo tomo sili oso biame sagelaime. Bei, dia goo tokenee ee

odoo susuga eyo howo woola yilige bigileiso. Goo hedebe egeesi onosee Yanes dio Yambeles dio mapoo peledabaso.

No mo goo peedee

¹⁰⁻¹¹ Esiga Timoti, no ayo eligi goo sabolo, osoloso ayo badeli goo sabolo, osoloso ayo talame goomegeli goo sabolo, osoloso ayo tei too goo sabolo, osoloso ayo mesie sabolo sooloo deli sabolo badebei goo ee, no olo gooleedooso. Osoloso Antiyoka mi mapoo, osoloso Ikonyum mi mapoo, osoloso Listala mi mapoo edebeeyo amapoo hegi goo sabolo, osoloso dala teneme, ee ma kulodu ayo kibiloso badebei goo ee, no olo duso. A dala susuga ee ma kulodu osee badebeiso. Esino dala susuga ee ma kuloduga, Lodeeye a idoloso peegoo diso. ¹² O. Tei takoo, odoo agayo Yesu Keliso sabolo hedebe doloso, Godeeye goomoga goo ee dodolone badalai goomogoga, edebeeyo dimapoo dala tene-malaiso. ¹³ Osoloso ee ma kulodu goo tokenee teli odoo sabolo, osoloso gamenee goo eligili odoo dia goo tokenee oso toowa dalaiso. Osoloso diayo odoo abo mapoo gamenee goo eligi maga

3:5: Mat 7:15, 21; Tait 1:16 **3:8:** Exo 7:11 * **3:8:** Yanes dio Yambeles dio - Odoo hagee bia googooso moodeli odoo, diba Isipi mi mapoo debeli. Moses dio Isipi odoo dia wiligi odoo taba dia howo woola diayo goo toowa opusomo di gamenee moodooso. Egeesi ma kulodu diayo kitulugu oso Moseseeye kitulugu Godee maga too sabolo teiba, ee Isipi wiligi odoo mapoo eligilame, diba goomogaso. (Oposusu hagee Exodus 7:11-22 mapoo moloso.) **3:10-11:** Diye 13:14-52; 14:5, 8-20 **3:12:** Mat 16:24; Yon 15:20; Diye 14:22

tei goodee maga peegoo gilimado dileiso. Osoloso diba nosee dieso nediliyo peegoo gilimado dileiso.

¹⁴ Esino Timoti, daga Godeeyo to tekepo namapoo eligime, nayo to omapoo medee tei tooso. Esiga eligi goo omapoo medee kibiya kookoodoloso badebee. Bei, namapoo eligi odoe ee, no olo gooleedooso.

¹⁵ Esiga no pepooko maga bei mooloogoloso sibulone, Godeeyo to booka mapoo hogugu goo ee, no olo gooleedooso. Osoloso Godeeyo to mapoo kitulugu moloso, namapoo goo goolee tekepo tenelai, nayo Yesu Keliso mapoo tei toga gie badeli talame. ¹⁶⁻¹⁷ Godeeyo to booka mapoo hogugu susuga ee Godee maga simi. Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu goo oso odoe mapoo tei goo eligilone, edebeeyo dooboo dagaduga, tei goo eligi mapoo ka ido sibo domoloso. Osoloso Godeeyo to booka mapoo hogugu goo oso edebeeyo tekepo badeli goo ee eligiliso, Godeeyo odoe oso mopoodoo doloso goo tekepo susuga tomo silesibilei ee tebilame.

4

Poloye Timoti mapoo to hamameedee kokodo taka

¹⁻² Yesu Kelisoye mipoo hamapoo wiligi odoe doloso badalame see wedi siboga, yayo odoe susuga epedee

gie hagee do sabolo, osoloso odoe wedia sabolo dia goo midileiso. Esiga ayo Yesu Kelisowo howo woola, osoloso Godeeyo howo woola, namapoo ka taka, nayo to tekepo ee odoe mapoo eligilame. Osoloso Godeeyo to dulei goomegeli odoe mapoo, osoloso Godeeyo to dulei goweli odoe mapoo nayo Godeeyo to medee takee. Egeeseelone edebeeyo gamenee eligi goo mapoo tei toga, nayo diba to tekepo sabolo tei eligi goo mapoo see ido sibo dolone ka badebee. Osoloso diayo see goo tokenee teyaga, Godeeyo toso diba medee pidilone ka badebee. Osoloso nayo dimapoo Godeeyo to eligilone, medee mesie sabolo dimapoo kitulugu tenelone badebee. ³ Bei, odoe aboso to tekepo eligi goo mapoo gowoolai biame ee sibileiso. Egeeseelone dieso goomoga goo ee dodolone, eligili odoe abo ee gilimado sibileiso, to diayo dulei goomoga goo ee dimapoo eligilame. ⁴ Egeeseelone, diayo tei eligi goo ee poogoloso see gesaboo oposusu mapoo medee dulone dabalaiso. ⁵ Esino goo susuga ee ma kulodu, no tei goo ono kibiya kookoodoloso, no nediliyo nee su kookoodoloso badolone, dala ma kulodu kibiya badebee. Osoloso to tekepo eligilone badolone, tou susuga Godeeye namapoo tenee ee medee

temelee.

⁶ Esiga Timoti, ayo namapoo kokodo taka. Bei, edebeeyo a wooloomaloso mipoo hagee poogoo dilei biame olo koola tooboo.

⁷ Esino tou Godeeye amapoo tenee ee medee kibiya tomo sibilesi hosudooso. Egeesi ma kulodu ayo tei too ee medee kibiloso badoso.

⁸ Esiga ayo Godeeyo howo woola tekepo badeli goo maga, yayo Kei mi ma dokodoo mopoodoo doloso magoo nei oso a bamoloso. Esiga goo medee teiba midili odoo Lodeeye siboga, nei ee amapoo tenelaiso. Osoloso yayo nei hedebe amapoo tenelai mauwe. Haye, odoo agayo yayo sibilei mapoo bolone goomoga sabolo dogo, diba onosee nei talaiso.

⁹ Timoti, ayo hagee bado mapoo saga sibilame, no weegegeee.

¹⁰ Bei, odoo abolo badeli Dimaseeye mi toowa eyo goo goomoga maga, a poogoloso see Tesalonika mi mapoo diso. Esino Kelesekeseeeye Galesia mi mapoo Godeeyo tou talame diso. Osoloso Taites onosee Dalamatiya mi mapoo Godeeyo tou talame diso.

¹¹ Egeesi ma kulodu hedebe Luka ono abolo hamapoo badoso. Esiga nayo amapoo sibulone Maka ido sibeye. Bei, yayo mo tou pidiliga.

¹² Esino ayo Tikikus Epeses mi mapoo diye diso. ¹³ Esiga Timoti,

nayo siboga, mo kekeisu dugo kali Tolowasee mi mapoo, Kalopuseeyo moso mapoo deedee poogoo ee tosibeye. Osoloso mo booka onosee tosibeye. Osoloso nayo mo booka gala koloso moodoo ee tosibilei, a diya goomogo.

¹⁴ Egeesi ma kulodu ki biso bi moodoogali odoo hee Alesandaye amapoo dala toowa tenemeleeso. Esino Lodeeye yimapoo nei dala tenelaiso.

¹⁵ No obeeyamo, nayo odoo ogono medee ege. Bei, iyo eligi goo ee yayo diya wegigeliso.

¹⁶ Esiga ayo daga malalo goo midili mapoo pala biame omapoo, odoo heeso a pidilame abolo pele. Esino odoo susuga oso a poogoo diso. Esino ayo Godee mapoo taka, yayo dibada goo tokenee ee hapoloso boobado bigilame.

¹⁷ Esino Lodeeye a pidilone abolo badebei maga, goo midili odoo oso a teli mapoo tenele. Esino ayo to tekepo ee Yu odoonee goo midili mi koola mapoo tebisamelee mapoo takalame, yayo a pidiso.

¹⁸ Esiga edebeeyo amapoo dala tenelame seega, dala ee ma kulodu Lodeeye a pidileiso. Osoloso yayo a Kei mi ma dokodoo ido palaiso. Esiga odoo susuga oso biame susuga hedebe Godee mapoo mesilone yimapoo goomoga poudilei tekepo. To hagee tei goo.

¹⁹ Esiga ayo emegei di to ee Plisila sabolo, osoloso Akwila mapoo takoloso, see Onesipolos sabolo, osoloso o moso kulodu debeli odoo mapoo takee. ²⁰ Elastuseeye Kolin mi mapoo osee badebeiso. Osoloso Tolopimus yo paiye neme, ayo yo Miletus mi mapoo hologooso. ²¹ Esiga dugo telega mologa, no sibilei eli esialoso ayo hagee bado mapoo sibilame weegeegee.

Yubulus sabolo, osoloso Pudes sabolo, osoloso Linos sabolo, osoloso Kalaudiya sabolo, osoloso tei telaga odoo susuga sabolo, oso di-ayo emegei di to ee namapoo takooso.

²² Ayo Godee mapoo taka, Lodeeye nobolo badalame, osoloso yayo niba sooloo dolone pidilame.

Taites Poloye Taites mapoo to hogugu tenee

Taites booka goo eyo bei

Poloye mi abo mapoo Godeeyo to takomo sileeme, Taites yibolo hodobo sileeso. Osoloso hamamee Poloye Taites yo Kiliti mi te mapoo sosee bamalame omapoo hologooso. Esiga to hogugu hagee ma kulodu Poloye Taites mapoo sosee bali odoo oso badalai goo ee hoguguloso teneeso.

¹ A Polo, Godeeyo tou teli odoo. Osoloso Yesu Kelisoye a diye diso, ayo Godeeye hesia odoo mapoo Yesuwo goo maga tei goo eligiga, diayo tei too ee kauwulame. Bei, tei goo ogoso diayo Godeeye goomoga goo ee tomo silesibulone dabalai goo ee eligileiso. ² Osoloso diayo Godee maga kookaiyo badoboso gie badeli talai ee balame, ayo diba pidilone ka badoso. Bei, gamenee koo takeli Godeeye daga bi susuga moodelega badolone, yayo kookaiyo badoboso gie badeli hagee imapoo tenelame to olo edidi magooso. ³ Esiga biame yayo magoo mapoo ibada gie badeli pidili Godee yayo o to tekepo amapoo yilige

buguloso a diye diso, ayo odoo mapoo to tekepo ee takalame.

⁴ Esiga ayo to hogugu hagee Taites namapoo ka tonowa. Bei, tei too ma kulodu no tei mo holo masiga.

Esiga ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada gie badeli pidili Yesu Kelisoye no sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo ee namapoo tenelame.

Sosee bali odoo

⁵ Ayo no Kiliti mi te mapoo hologoloso poogoo diso, nayo mi pepooko susuga mapoo sosee bali odoo hudi magalame, osoloso soseeyo tou hosudele poogoo ee hosudalame. ⁶ Nayo egeeseemo silone, ayo namapoo sosee bali odoo eyo goo taka ee no goolee sabolo sile. Bei, sosee bali odoo yo odoo susuga eyo howo woola goo tokenee mauwe badebee. Osoloso yo sobo hedebe huloso badebee.* Osoloso owolo dio oso tei toloso dobolone, ama dio owee dio eyo to mapoo mesilone ka debee. Osoloso diba wiligi me poogoloso suso goomoga goo tokenee ee tolone na debee. ⁷ Edebeeyo sosee balai goomogoga, yo odoo susuga eyo howo woola goo tokenee mauwe badebee. Bei, Godeeye o odoo medee bali tou ee yimapoo teneega. Osoloso eyo nediliyo na si hoowee.

1:2: Kol 1:27 **1:4:** 2Kol 8:23; Gal 2:3; Loum 1:7 **1:6:** 1Tim 3:2-7; 2Tim

2:24-26 * **1:6:** sobo hedebe huloso badebee - goo hagee, yo sobo hedebe huloso badalai, o, yo sobo hedebe mapoo goo malosoo badalai ee takoo malaiso.

Osoloso saga na kamana bigi. Osoloso yugune naloso na halabee. Osoloso na bilige. Osoloso molee talame gamenee na takee. ⁸ Esino yayo odoo soo simi pidilone ka badebee. Osoloso yo goo tekepo goolone badebee. Osoloso yo o su eyo nediliyo medee kookoode. Osoloso yo Godeeye tekepo deli goo ee tolone badebee. Osoloso Godeeyo howo woola medee teedee badebee. ⁹ To tekepo ee tei goodee, osoloso to hagee opusomo dee koo seli. Yayo to tekepo iyo eligimo silee mapoo kibiya kookoodoloso badebee, tei goodee eligilone odoo abo pidilame. Osoloso to tekepo mapoo goweli odoo oso eli dooboo dagadi goo ee ogoga, yayo dimapoo goo eligilame.

*Kiliti odoo aboso gamenee
goo eligi*

¹⁰ Ayo namapoo egeesee ka taka. Bei, sosee ma kulodu Godeeyo to mapoo koo mesili odoo abo doso. Diba goo eyo bei mauwe wulo to booweliso. Osoloso diayo gamenee goo odoo mapoo eligilone, tei goo maga diba peegoo gilimado diliso. Goo hageesi egee tomo silesibo ee tei telaga Yu odoo* aboso ka seeso. ¹¹ Esiga diayo egee eligimo silesibo goo ee hamaga takee. Bei, soosooso tei too goo ee diayo tokenee

pomo silesiboso. Osoloso diayo molee talame gamenee goo hagee eligimo silesibiliso. ¹² Egeesi ma kulodu daga hoogoo Kiliti mi te mapoo badeli eligili odoo heeso, o odoo dia goo maga takolone egeesee takaso, "Kiliti odoo susuga diba gamenee takeli odoo. Osoloso diayo dibada suso goomoga goo tokenee ee dodolone ka doso. Osoloso diayo tou talai gowoolone, wulo nei diya toowa nolone ka doso," diso. ¹³ Yayo goo taka hagee ee tei goo taka. Esiga Taites, nayo gamenee goo eligi mapoo tei teli odoo hagee bia ogoloso dimapoo diya takemelee, diayo gamenee goo eligi ee poogoloso, see goo tekepo eligi mapoo medee kibiya tei ka talame. ¹⁴ Osoloso diayo Yu odoo dia adaga dia goo egee oposusumo silesibo ee peegeeye dee. Osoloso diayo Godeeyo goodee mapoo goweli odoo dia tei magoo mapoo egee mesimo silesibo onosee peegeeye dee.

¹⁵ Esiga Godeeyo howo woola subugo mauwe badeli odoo mapoo, bi susuga medee tekepo subugo mauwe moloso. Esino goo tokenee tolone Yesu mapoo tei tele pegeli odoo dimapoo bi susuga subugo mauwe koo moloso. Bei, goo goolee tekepo dimapoo melee ee olo tokenee paga. Esiga goo

1:10: 1Tim 4:7 * **1:10:** Yu odoo hagee biaso egeesee eligiliso, tei telaga odoo susuga oso Yu odoo dia tei magoo ee dodolone kolo koolai tekepo deliso. **1:11:** 1Pita 5:2; 2Tim 3:5-6 **1:13:** 2Tim 4:2 **1:14:** 1Tim 4:7 **1:16:** 1Yon 1:6; 2:4

tekepo sabolo, osoloso goo tokenee dieso teli ee ogoloso koo gooleedeli. ¹⁶ Esiga diayo takolone, “Godee iba gooleedooso,” dee takeliso. Esino diayo goo tokenee teli oso Godee mapoo tei telega pegeli goo ee eligiliso. Diba diya tokenee odo. Osoloso diba Godee mapoo koo mesili. Osoloso diba goo tekepo talai koo tebili.

2

Tei goodee eligi mapoo deedee

¹ Esino Taites, nayo tei telaga odo mapoo Yesu Kelisowo goo maga tei goodee eligili sabolo teiba eligi. ² Egeeseelone nayo giso adaga medee eligi, diayo mesie sabolo dobolone, dieso nediliyo dibada su medee kookoodoloso dabalame. Osoloso odo susuga eyo howo woola medee tekepo dabalame. Osoloso diayo tei too medee kibiloso dobolone, odo susuga diya sooloo dolone ka dabalame. Osoloso diayo dala goo ma kulodu kibiya dabalame.

³ Osoloso nayo sobo adaga medee eligi, diayo dia suso Godeeye goomoga goo ee tolone ka dabalame. Osoloso dimapoo takee, diayo emegei dia goo maga to tokenee takelega dabalame. Osoloso diayo yugune naloso halabagamo silesibiyaga, medee takee. Osoloso goo tekepo tolone dabalai goo ee

diayo odo mapoo eligilone dabalame, nayo dimapoo eligi. ⁴ Esiga diayo goo egeesi moodooga, sobo gie kakauwa diayo dibada giso sabolo, osoloso owolo dio sooloo deli goo ee eligilei tebileiso. ⁵ Osoloso diayo sobo gie kakauwa oso goo tekepo tolone, Godeeyo howo woola subugo mauwe dobolone, dia su medee kookoodeli goo ee eligilei tekepo. Osoloso omo dio sabolo, osoloso owolo dio sabolo medee balai goo onosee eligi. Osoloso omo dio eyo to mapoo mesili goo ee eligi, tei tele poogoo odo oso goo ee ogoloso, Godeeyo to maga to tokenee takelega pagalame.

⁶ Osoloso giso gie kakauwa dibada su medee kookoodeli goo ee dimapoo eligi. ⁷ Osoloso edebeeyo nee goo susuga ogoloso padalame, nayo hedebe goo tekepo tolone ka badebee. Osoloso nayo Godeeyo to eligiga, goo tekepo goolone medee ka eligi. ⁸ Nayo Godeeyo to dooboo dagadilega medee eligi, namapoo goweli odo oso imaga to tokenee takalai similame.

⁹ Osoloso nayo see tei telaga odo nei mauwe tou teli mapoo takee, diayo dia wiligi odo eyo to mapoo mesiloso, diayo goomoga goo ee tolone, dibolo toso agadigelega pagalame. ¹⁰ Osoloso diayo dia wiligi odo eyo bi

heli talai tekeponee. Esino diayo medee tei dolone, tou medee goosa tolone dabalai tekepo, dia wiligi odoo oso dia goo tekepo ogoloso, yayo dia goo ee tekepo dalame. Osoloso ibada gie badeli pidili Godeeyo goo maga eligi goo ee tekepo dalame.

¹¹ Tei telaga odoo oso goo egeesi tolone dabalame, nayo dimapoo eligi. Bei, Godeeye iba sooloo dolone pidili goo maga Yesu Keliso mipoo hamapoo meiyee diso, yayo odoo susuga ibada gie badeli ee pidilame.

¹² Godeeye sooloo dolone pidili goo oso imapoo ka eligi moloso, mi goo Godeeye goweli iyo ee dedelega pagalame. Osoloso iba epedee hamapoo dobolone, ibada su iso nediliyo kookoodoloso, Godeeye goomoga goo ee tolone, o howo woola teedee dabalame. ¹³ Esiga iyo goo egeesi tolone dobolone, Yesu Kelisoye mipoo hamapoo sibilei goo ee dulone ka bamoloso. Yo tei Godee, osoloso yo ibada gie badeli pidili odoo. Yayo see wedi siboga, eyo toowa doloso badeli goo sabolo sibileiso. Goo susuga egee iba gooleedooso. Esiga yayo see wedi sibilei ee bolone iba goomoga sabolo ka doso. ¹⁴ Yayo iba halo olo taso, iyo goo tokenee ma kulodu doboome, yayo iba neiso toloso peegoo gilimado

dilame. Egeeseelone yayo olo taso, iyo o odoo doloso dobolone, o howo woola medee teedee dabalame. Osoloso iyo goo tekepo talai ee diya goolone dabalame.

¹⁵ Esiga nayo goo susuga hagee kitulugu sabolo medee kokodo takee, tei telaga odoo oso goo ee tolone dabalame. Esino diayo goo omapoo mesilega poogooga, nayo dimapoo diya takee. Nayo egeesi eligi goo ee ogoloso edebeeyo hedebe nayo eligi mapoo mesilei tekepo. Egeeseelone odoo heeso nayo eligi goo ee goo mauwe, dee na takeeye dee.

3

Tei telaga odoo oso dabalai goo

¹ Esiga Taites, nayo tei telaga odoo mapoo goo hageesi see tobu eligimelee, diayo diba gibadeli gamalee odoo dia to mapoo, osoloso mosobia eyo wiligi odoo tebisa dia to mapoo mesilone dabalame. Egeeseelone diayo goo tekepo susuga ee talai olo mopoodoo doloso dabalame. ² Osoloso diayo emegei dia goo maga to tokenee takolone na debee. Esino diba toso agadigelega mesie sabolo dobolone, emegei sooloo dolone dabalai tekepo.

³ Esiga no iyo daga tei telega debei goo ee goolee. Iba tei telega dobolone, goo

2:12: 1Yon 2:16

2:14: Gal 1:4; Exo 19:5; Deut 7:6; Ezek 37:23; 1Pita 2:9

2:15: 1Tim 4:12

3:1: Loum 13:1-7; 1Pita 2:13-14

3:3: 1Kol 6:9-11; Epe

2:1-2; 5:8

medee koo gweli odoos doloso debeiso. Iyo Godeeyo to mapoo mesilega doboome, odoos aboso iba tei goodee maga peegoo gido diliso. Osoloso goo tokenee iyo gilee goo ee osee tomo silone pagalai tebile. Iyo odoos abo mapoo goo tokenee moodeliso, osoloso emegei dia bi ogoloso talame diya gweliso. Osoloso edebeeyo iba hegiliso, eseega nei iyo diba hegiliso.

4⁵ Esino ibada gie badeli pidili Godeeye o mesie goo ee imapoo eligilone iba sooloo dolone, yayo ibada gie badeli pidiso. Esiga iyo goo tekepo teme, yayo iba ka pidile. Esino yayo ibada goo tokenee hapoloso Dio Tei imapoo tenee maga, yayo sooloo dolone iba pidiso, iyo see gie badeli dia tolosos dabalame. ⁶ Ibada gie badeli pidili Yesu Kelisoye ibada goo tokenee hapalame ta goo omaga, Godeeye o Dio Tei ima kulodu badalame su goodegelega wulayo teneeso. ⁷ Esiga Godeeye iba sooloo dolone pidi maga, o howo woola iba olo odoos tekepo doloso doso. Esiga iba kookaiyo badoboso gie badeli ee talame ka bamoloso. ⁸ To hagee tei goo, osoloso to hagoso odoos susuga pidilei kitulugu moloso. Esiga a goomogo, nayo goo hagee tei telaga odoos mapoo medee

eligilame. Nayo egeesee seega, diba goo tekepo tolone odoos susuga pidilone medee dabalaiso.

⁹ Esino goo wulo bei mauwe maga toso agadigeli odoos omaga peegoo doobooigi. Osoloso edebeeyo o adagaso balomo simi goo ee oposusulone, Moseseeye tei magoo goo ee dadalame toso agadigaga goo ee, nayo ogoloso na deedee. Bei, goo susuga hagoso odoos koo pidili. ¹⁰ Osoloso odoos agayo gamenee eligi goo ee tolosos sosee ma kulodu eligimo silone odoos domo piga, nayo yo hamaga takee. Osoloso yayo nee to dulega poogooga, see tobu hamaga takee. Esino yayo nee to dulega poogoloso see osee eligimo siloga, yo peegoo wulo peegee. ¹¹ Odoos ogoso tei goodee eligili maga miligi pia goo ee, no gooleedooso. Osoloso goo yayo tomo sili oso Godeeyo howo woola yo odoos tokenee doloso egee bado goo ee woola eligiliso.

Emegei di to hamameedee taka

¹² Ayo Atemas, o, Tikikus namapoo diye dalaiso. Osoloso yo nayo egee bado mapoo peledobooga, nei nayo Nikopolis mi mapoo sibilesos a tugodalame weegeegee. Bei, dugo biame mapoo a mi omapoo badalai, a goomogo. ¹³ Osoloso Apolos sabolo,

3:4-5: 2Tim 1:9; Epe 5:26; Hib 10:22

3:10: Mat 18:15-17

1Kol 3:5-6

3:6: Diye 2:17-18

3:9: 2Tim 2:14,

3:12: Epe 6:21-22; Kol 4:7-8

3:13: Diye 18:24;

osoloso gamaleeyo tei magoo diya gooleedoo odoo Sinasi pidilone, diba mi hee mapoo dilame dogo, bi diayo dulone todilei tobuloso dimapoo tenee. ¹⁴ Osoloso tei telaga odoo oso goo tekepo tolone dobolone, bi tebile poogoo odoo ee pidilei tekepo. Bei, ibada odoo oso tei too ma kulodu dobolone, wulo goo mauwe mosoowe dabalai tekeponee.

¹⁵ Esiga odoo susuga abolo debeli oso namapoo emegei di to ka taka. Esiga Taites, see nayo iyo emegei di to taka hagee, nobolo hodobo debeli tei telaga odoo dimapoo takee.

Ayo Godee mapoo taka, yayo niba susuga sooloo dolone pidilame.

Palimon Poloye Palimon mapoo to hogugu tenee

Palimon booka goo eyo bei

Palimon hagee bi bei odo, osoloso yo Kolosi mi mapoo badeli. Esino yo tei toloso badolone, Polo dio emegei doloso badebeiso. Egeesi ma kulodu Onisimas yo Palimoneeyo tou teli odo doloso badolone, nei mauwe tou temeleso. Egeesi ma kulodu Onisimaseeye o wiligi odo Palimon maga pulo dileso Polo tugodoloso yibolo badebeiso. Osoloso Poloye eligi goo maga yo Yesu mapoo tei tooso. Egeesi ogoloso Poloye Palimon mapoo to hogugu hagee teneeso, Palimon o tou teli odo Onisimaseeye see wedi dileso, Palimoneeye badebei mapoo peledobooga, yayo yimapoo nei dala tenelega, yo goomoga sabolo see ka idalame.

¹ A Polo, Yesu Kelisowo goo ee takomo silee maga, neliga moso ma kulodu badeli odo ee aso. Ibada omolo Timoti asalo hamapoo dobolone, iyo ibada odo ibolo tou hedebe teli Palimon namapoo to hogugu hagee ka tonowa. ² Osoloso tei telaga odo nee moso kulodu howo gisili odo mapoo to hogugu hagee ka tonowa. Osoloso to

hogugu hedebe hagonosee ibada obooba Apiya, osoloso ha teli odo masi Godeeyo tou mapoo kibiloso ibolo badeli Alakipus nimapoo ka tonowa.

³ Ayo Godee mapoo taka, Ma Godeeye, osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame, osoloso mesie goo ee nimapoo tenelame.

*Palimoneeye sooloo deli
goo sabolo*

osoloso tei too goo

⁴ Palimon, ayo biame susuga Godee mapoo takolone no halo goomoga to takeliso. ⁵ Bei, nayo Lodee Yesu mapoo tei too goo ee, a duliso. Osoloso nayo Godeeyo odo susuga ee sooloo dolone egee bado goo sabolo, a duliso. ⁶ Nayo Yesu mapoo olo tei tooso. Goo egeesi maga, nayo tei telaga odo sabolo hedebe doloso ka badoso. Esiga ayo Godee mapoo taka, hedebe deli goo hagoso no pidilone, iba Keliso sabolo hedebe doloso hagee do goo maga, goo tekepo susuga iyo teli goo ee medee gooleedalame. ⁷ Molo emegei, nayo Godeeyo odo ee sooloo dolone dimapoo goomoga tenelone egee bado goo oso, amapoo kitulugu sabolo, osoloso goomoga toowa sabolo ka tenemoloso.

*Onisimas yo tei nomolo
masi hesie*

⁸ A Kelisowo diye di odo doloso badoga, amapoo

kitulugu moloso, nayo goo tekepo talame, ayo namapoo to kitulugu sabolo takalai. ⁹ Esino ayo no diya sooloo doloso. Esiga ayo namapoo wulo ka woosowa. Bei, a Polo, Yesu Kelisowo tou teli goo maga neliga moso ma kulodu badolone olo adaga poloso ka badoso. ¹⁰ Ayo Onisimas yo halo namapoo ka taka, nayo yo pidilame. Bei, a neliga moso ma kulodu badolone, yayo tei talame ayo yo pidiso. Esiga epedee hamapoo ayo ama masi ka badoso. ¹¹ Daga Onisimaseeye nee tou teli odoos doloso badebei omapoo yayo no medee pidile. Esino epedee yayo tei tolos badolone, asalo pidilei teiba.

¹²⁻¹³ Onisimas yo ayo diya gooma odoos. Esiga yo abolo hodobo hamapoo badalai, a goomogo. Bei, ayo to tekepo takomo silee eyo goo maga neliga moso ma kulodu ka badoso. Esiga no halo yayo a pidilone badalai, a goomogo. Esino ayo yo namapoo see wedi diye deeso. ¹⁴ Bei, ayo namapoo wooselega yo hamapoo gidoloso badalai tekeponee. Egeesi ma kulodu nayo a pidilame, ayo no seselai, a koo goomogo. Esino no goomoga oso, nayo a pidilei, a goomogo. ¹⁵ Onisimaseeye biame deiyepo mapoo no poogoo dileso badebeiso. Esino ayo goolee, goo ogoso

peledabaso, yo see hamamee namapoo wedi sibilesos biame susuga nobolo hodobos badalame. ¹⁶ Esiga nayo yo see idoga, yo wulo nama hemi badolone nei mauwe tou teli odoos, dee na goolee. Bei, yinosee epedee Keliso mapoo tei too odoos. Esiga yo ayo diya gooma. Esiga nei nayo yo nei mauwe tou teli odoos dolone, Lodee mapoo tei too ee ma kulodu nomolos masi diya goolone badebee.

¹⁷ Esiga asalo Kelisowo tou hodobos teliga, ayo no agalame siboga, nayo a idili, Onisimaseeye namapoo siboga yinosee egeesee ide. ¹⁸ Egeesi ma kulodu Onisimaseeye namapoo goo tokenee hee olo too daga, osoloso yayo nee bi hee nei tenelega tolos badoga, goo onosee amapoo takee, ayo nei magalaiya. ¹⁹ A Polo, ayo mo deeso to hagee ka hoguga: bi yayo too eyo nei ee ayo namapoo tenelaiso.* Esino no goolee-dooso, nayo Keliso maga gie badeli talame, ayo no pidiso. Esiga a goomogoga, ayo no halo pidi goo eyo nei, ayo namapoo takalai, a teiba. Esino ayo namapoo takalaime. ²⁰ Esiga molo emegei. Iyo Keliso mapoo tei too ee ma kulodu doga, nayo Lodee halo Onisimas ee see ide. Eseega a goomoga sabolos badalaiso. ²¹ Ayo namapoo egee takoo goo

1:10: Kol 4:9; 1Kol 4:15 **1:16:** 1Tim 6:2 * **1:19:** Poloye o deeso to deiyepo hagee nei tenelai goo maga hoguguso. Esino to abo Poloye odoos hee mapoo takeme, yayo hogugu malaiso.

hagee nayo toloso, Onisimas halo goo tekepo abo talai goo ee, a gooleedoso. Goo egeesi gooleedoloso, ayo to hogugu hagee namapoo ka tonowa.

²² Osoloso goo hee hagoso. Ayo neliga moso ma kulo-duga peegoo peledabalame, niyo Godee mapoo takolone debeliso. Esiga Godeeye goomogoga, a peegoo peledoboloso see niyo egee do mapoo sibileiso. Esiga ayo omapoo sibileso badalai debi mopoodoo de.*

Emegei di to hamameedee taka

²³ Kelisowo goo ee takomo silee goo maga neliga moso ma kulodu abolo badeli odoo hee Epapalas onosee yayo emegei di to ee namapoo taka. ²⁴ Osoloso abolo hodobo tou teli odoo Makaye, osoloso Alistakuse-eye, osoloso Dimaseeye, osoloso Lukaye, emegei di to onosee namapoo ka taka.

²⁵ Ayo Godee mapoo taka, ibada Lodee Yesu Kelisoye niba sooloo dolone pidilame.

1:22: Pil 1:25; 2:24 * **1:22:** Poloye to hogugu susuga hagee Palimon mapoo hoguguloso teneeso. Esino to beseo 22 ee ma kulodu egee molo, ee yayo Kolosi mi mapoo debeli tei telaga odoo dimapoo to hoguguloso teneeso. **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Yemes To Yemeseeye hogugu

Yemes booka goo eyo bei

Yemes booka hogugu hagee Yesuwo omolo. Yayo Yelusalem sosee wiligi doloso badolone, mi abo mapoo debeli tei telaga odoo mapoo to hogugu hagee teneeso, diayo Keliso mapoo tei too maga dala egee tomolo ee ma kulodu medee kibiya dabalame.

¹ Emegei! A Yemes, Godee sabolo osoloso Yesu Kelisowo tou teli odoo. Ayo Yu odoo bala 12* mi opusomo opusomo di mapoo egee dobomo du nimapoo to hagee ka hoguguso.

*Dala goo sabolo goo toke-
nee mapoo
gido dili goo sabolo*

² Tei telaga odoo emegei, dala goo susuga oso nimapoo siboga, goomoga sabolo ee ma kulodu ka debee. ³ Bei, niba gooleedooso, dala goo hageesee oso sibiliso, iyo tei too kibiya beleso agalame. Egeesi ma kulodu iyo dala goo ee ma kulodu kibiya dogo, goo oso iyo tei too ee ma kulodu mesie sabolo debeli goo ee eligiso. ⁴ Esiga niyo tei too goo ee kibilame, mesie goo nima kulodu egee molo oso osee mele dee. Niyo

egeesee seega, goo susuga ee ma kulodu niba kibiya dabalaiso. ⁵ Esiga odoo hee niyo goo goolee tekepo tebile daga, yayo Godee mapoo takalai tekepo. Bei, Godeeye yimapoo simili goo tenelaime. Esino Godeeye o odoo pidilei goomoga toowa mologa, yayo yo pidileiso. ⁶ Esino yayo Godee mapoo tei toloso yimapoo takooga, goo bakadio na goolee. Bei, goo bakadio gweli odoo ee poo siboga, howo ki simi oso egee holodu odoo yo egeesi masi badoso. ⁷⁻⁸ Odoo egeesi yimapoo goo goolee hedebe koo moloso. Esino goo susuga ee ma kulodu goo goolee bakadio doloso badoso. Esiga yayo Godee mapoo taka goo ee nei talaiso doloso goolai tekeponee.

⁹ Esiga tei telaga bi mauwe debeli odoo niba goomege. Bei, Godeeye o howo woola niba toowa diso. ¹⁰ Osoloso tei telaga bi bei odoo niba Godeeye pepooko daga, niba goomege. Bei, osoko biame mapoo osokoso pukusi mapoo pounoga, siligaloso egee wodio, niba nose egeesee selaiso. ¹¹ Osoloso osokoso sibulone palapalawa tekepo mapoo pounoga, palapalawa tekepo oso wodoloso miyomoo dologa dibiliso, niba nose egeesee selaiso. Esiga bi bei odoo niyo nibada tou tolone dogo, niba wedileiso.

1:1: Mat 13:55; Gal 1:19; Diye 15:13; 1Pita 1:1 * **1:1:** Yu odoo bala 12 egee eyo bei Yu odoo tei telaga odoo ee takooso. **1:2:** Loum 5:3-5 **1:3:** 1Pita 1:7
1:5: Prov 2:3-6 **1:10:** Isa 40:6-7

¹² Odoos heeso dala ma kulodu kibiya badolone tei too goo pegelega badoga, Godeeye yo pidileiso. Bei, yo dala ma kulodu tei too kibiya badoga, Godeeye yimapoo nei kookaiyo bado-boso gie badeli tenelaiso. Esiga kookaiyo badoboso gie badeli hagee Godeeye yimapoo diya goolee sabolo debeli odoo mapoo tenelame to magooso.

¹³ No goo tokenee talame gido duga, “a goo tokenee talame Godeeye gido du,” dee na goolee. Bei, tokenee goo oso Godee gido dilei tebile. Osoloso Godeeye o odoo ee tokenee goo mapoo koo gido dili. ¹⁴ Esino odoo eyo tokenee goo talame diya gweli goo oso yo kukuga ka gido dili. ¹⁵ Osoloso tokenee goo talame gweli goo hagoso suso goo talame gido dileiso. Osoloso suso tokenee goo too hagoso kauwuloso see odoo mapoo teli goo tosibileiso.

¹⁶ Esiga tei telaga odoo ayo gooma niba goolee, Godeeye odoo koo gido dili. ¹⁷ Bei, tokenee mauwe tekepo goo susuga ee Ma Godeeye egee bado dokodooga sibiliso. Egeesi ma kulodu bi yayo moodoo a, giwo, osoloso osoko diayo melee mi hedebe omapoo koo meli, esino diba biame heeso mi hee ma molo osoloso mi hee ma molo deliso. Esino diba moodeli Godee yo opusomo dee koo seli. ¹⁸ Esiga eyo goomoga

goo ee dodolone, Godeeye o to tekepo maga imapoo gie badeli goo ee olo teneeso, yayo moodoo bi susuga ma kulodu iyo malalo dabalame.

Godeeyo to duloso suso tou tolone debee

¹⁹ Esiga tei telaga odoo ayo gooma, niba dui, odoo susuga oso saga duli odoo doloso dabalai tekepo. Egeeseelone niba saga to takeli goo sabolo osoloso saga kamana bigili goo sabolo ee ma kulodu na debee. ²⁰ Bei, edebeeyo komonolone goo peled-beli oso Godeeyo howo woola mapoo tekepo doloso badeli goo sabolo koo tobuoso. ²¹ Esiga nima kulodu Godeeyo howo woola goo tokenee susuga sabolo osoloso suso goo tokenee teli sabolo peegee. Osoloso niyo Godeeyo to duloso too goo ee mesie sabolo kibiya toloso debee. Bei, to omapoo kitulugu moloso, niyo gie badeli talai.

²² Esiga niba Godeeyo to duloso yayo egee takoo goo ee tolone debee. Bei, niba Godeeyo to duloso yayo egee takoo goo ee telega dogo, niba niso nediliyo dooboo gooleeso. ²³⁻²⁴ Bei, edebeeyo Godeeyo to duloso suso tou telega badoga, yo edebeeyo dio egeli mapoo eyo nediliyo ogoloso poogoloso o mudu saga boobado bigili egeesi masi badoso. ²⁵ Esino edebeeyo Godeeye kokodo

taka to tekepo ee medee ogoloso boobado bigilega medee dodomologa, yayo goo susuga tomo sili ma kulodu Godeeye pidileiso. Godeeye kokodo taka to medee tekepo oso odoosuga tokenee goo maga gilimolone ka badoso.

²⁶ Egeesi ma kulodu edebeeyo eyo nediliyo yo Godeeyo goo diya gooleedooso doloso, tokenee goo takalame o maga kookodel-ega poogooga, yayo Godeeyo goo gooleedoo ee goo mauwe moloso. Osoloso yo eyo nediliyo dooboo gooleeso. ²⁷ Esino edebeeyo gilibo holo sabolo osoloso bauwe sabolo dala ma kulodu debei ee pidilone badolone, mi toowayo tokenee goo maga o su eyo gibadoga, Godeeye yayo tei too goo ee medee teedee dalaiso.

2

Odoos abo pilega tokenee odoo sabolo tekepo odoo sabolo hodobo dabalai goo

¹ Tei telaga odoo emegei, niba ee ibada toowa Lodee Yesu Keliso mapoo tei telaga odoo oso. Esiga niba odoo abo ogoloso, diba ee tekepo dolone dimapoo goomogolone, odoo abo ee tokenee dolone diba na gowee. ² Goo hageesee ee takooso, odoo heeso niyo mooloogoodoloso howo gisilone dogaa, dugo medee tekepo sabolo bi abo medee tekepo kaloso gasibileiso.

Egeeseega epedee omapoo bi mauwe odoo onosee dugo tokenee kaloso gasibileiso. ³ Egeeseega niyo dugo tekepo kaloso gasimi odoo mapoo, "No malalo hamapoo sibilesobie," dee takoloso, see hamamee dugo tokenee kaloso gasimi odoo mapoo, "No hamamee hoogoo dileso tebidoo, miyomoo bie," dalaiso. ⁴ Esino niyo goo egeesee egee moodoo, niba ogoo goo moodoosomo? Niba wulo odoo abo ono tekepo dolone, odoo abo ee tokenee, deeso. Esiga goo goolee tokenee nima kulodu egee molo oso odoo abo dooboo midiliso.

⁵ Esiga tei telaga odoo ayo gooma, niba goo hagee medee dui! Godeeye mi toowa ma kulodu bi mauwe odoo ee hesigaso, diayo dibada sooloo ma kulodu tei too goo oso toowa doloso dabalame. Osoloso diayo Godeeye wiligi doloso badeli mapoo gadilame. Bei, Godeeye yo goolee sabolo sili odoo mapoo to kitulugu magooso, yayo wiligi doloso badeli mapoo gadilame. ⁶ Esino goo ee ma kulodu niyo bi mauwe odoo ee goo mauwe odoo deliso. Esino niba kasi maga bi bei odoo mapoo hamamee ka dadaga malala? Egee bia oso nimapoo dala teneloso goo midili mapoo ido diliso. ⁷ Osoloso diayo nibada Lodee Yesu Kelisowo hu tekepo maga to tokenee takeliso.

⁸ Godeeyo to booka ma kulodu kokodo taka to toowa egeesee moloso,

“No nediliyo diya sooloo deli egeeseelone no nemegei odoo mapoo diya sooloo dele,” diso.

Esiga niyo kokodo taka to hagee medee deedeega, niba eli mapoo doso. ⁹ Esino niyo goolee ma kulodu odoo abo ee tekepo dolone, odoo abo tokenee daga, niba tokenee toso. Egeesi maga Godeeyo to oso takooso, niba tei magoo gababili odoo diso. ¹⁰ Bei, edebeeyo Godeeye tei magoo susuga medee dodolone, tei magoo hedebe gababuoga, yo tei magoo susuga ee gababuoso. ¹¹ Esiga Godeeye egeesee takaso, “Niyo odoo heeyo sobo sabolo giso sabolo goo heli na te,” diso. Osoloso Godee hedebe oso see egeesee takaso, “Odoo na wooloome,” diso. Osoloso no odoo heeyo sobo sabolo giso sabolo heli koo teli, esino odoo wooloomolone badoga, no tei magoo gababili odoo oso.

¹² Esiga niyo to kei susuga sabolo osoloso suso goo too susuga sabolo obeeyamo. Bei, niba tokenee goo maga peegoo gilimadoo dili tei omaga nibada goo midileiso. ¹³ Esiga goo midilei biame mapoo, Godeeye emegei koo sooloo deli odoo ee sooloo dala goo sabolo midileime.

Esino Godeeye goo midilei biame mapoo emegei sooloo deli odoo ee sooloo dala goo sabolo midiga, diba ebilega goomoga sabolo dabalaiso.

Tei too ma kulodu su sabolo tou talai

¹⁴ Esiga tei telaga odoo emegei, edebeeyo eyo nediliyo yo tei too odoo doloso, yayo suso tou too me daga, yayo tei too ee goo mauwe. Odoo egeesee seli ee yayo tei too oso yimapoo gie badeli tenelaime. ¹⁵ Egeesi ma kulodu emegei tei too odoo oso nei egeesi sabolo osoloso dugo egeesi sabolo me badeliso. ¹⁶ Egeeseega nayo yimapoo takolone, “Emegei, medee dileso, dugo kaloso badolone wo ne,” dee takooga, nayo yimapoo bi tebile poogoo tenelega wulo egeesee takoloso poogooga, no tekepo goo koo toso. ¹⁷ Esino bei, tei too oso obusomo molone suso goo too mauwe mologa, tei too ee goo mauwe.

¹⁸ Egeesi ma kulodu odoo heeso egeesee takalai malaiso, “No tei too teiba. Esino a wulo suso goo teli odoo,” dalaiso. Egeeseega nei ayo odoo omapoo egeesee takalaiso, “Bei kasolone nayo suso goo too mauwe badolone, nayo tei too goo ee woola ka eligileiyo? Esino suso tekepo goo teli odoo ayo mo suso

goo too maga ayo tei too goo ee eligileiso,” diso. ¹⁹ Esiga nayo Godee hedebe egee bado mapoo tei teliso. Goo ee tekepo. Esino bo holo sabolo Godee hedebe egee bado mapoo tei tolone ebiliso.

²⁰ Esiga no goo goolee mauwe odoo, tei too ee suso tou too me daga, tei too egee goo mauwe. Esiga no goo hagee ayo namapoo eligilame ka sala? ²¹ Ibada amawe Eibalaham yo Godeeyo howo woola mapoo tekepo odoo diso. Bei, yayo tei toloso suso tou too maga. Goo ee yayo egeesee siso, yayo owolo Aisek ee Godee mapoo gala wooloso teneli dousulu mapoo wooloomalame dokodoo magooso. ²² Esiga no goolee. Eibalahameeye tei too sabolo osoloso suso tou too sabolo oso medee teibaso. Osoloso yayo suso tou too oso yayo tei too ee kauwudooso. ²³ Goo hagoso Godeeyo to booka ma kulodu taka goo sabolo tobulone egeesee takaso, “Eibalahameeye Godee mapoo tei teme, Godeeye yayo tei too ogoloso o howo woola yo tekepo odoo diso.” Goo egeesi maga Godeeye Eibalaham yo tei mo odoo diso. ²⁴ Esiga niba goolee. Odoo susuga oso hedebe tei too maga Godeeyo howo woola tekepo odoo dee koo seeso. Haye. Suso tou too sabolo osoloso tei too maga Godeeyo howo woola odoo

susuga ee tekepo deliso.

²⁵ Osoloso iba see domo sili sobo Leihabeeye goo too ee ogoso. Yibolosee yayo goo too oso Godeeyo howo woola yo tekepo diso. Bei, yayo Yeliko odoo dia mosobia mada agalame di Isalael odoo ee pidilone, yayo o mosopoo iyadoloso palaso. Osoloso see yayo diba eli hee maga diye dulone dibada gie badeli pidiso. ²⁶ Esiga odoo o su mapoo dio mauwe odoo ee ta. Esiga tei too goo onosee egeesi moloso, edebeeyo yayo tei too ee suso tou telega badoga, yayo tei too ee goo mauwe moloso.

3

Nibada i medee kookoode

¹ Tei telaga odoo emegei, niyo susuga eligili odoo doloso dabalai, a koo goomogo. Bei, niba olo gooleedooso, Godeeye goo midilei biame mapoo eligili odoo susuga ibada goo ee Godeeye diya kitulugu sabolo midileiso. ² Egeesi ma kulodu iba susuga eli dooboo dagadiliso. Esino edebeeyo yayo to taka ma kulodu eli dooboo dagadilega badoga, odoo yayo tei too ee kauwa moloso. Esiga odoo hageesi oso eyo nediliyo o su susuga kookoodalai teiba moloso. ³ Esiga iba dio masi hagee ogoso. Edebeeyo hosee be ma dokodoo buloso dilame gooleega, yo bi pepooko hosee be eyo maga mapoo

magoloso tiso su mapoo bagagoo, su mapoo bagagoo dalaiso. Osoloso ti omapoo toloso dulone hosee be oso edebeeyo goolee mi mapoo dilame ti ee gimo dileiso. ⁴ Osoloso dio masi hee hagoso. Abei toowa mapoo silesibili du onosee egeesi moloso. Du oso poo toowa simi ma kulodu osee dumologa, du egee dooboo dileime. Bei, du egee toowa, esino du mali suda pepooko hee osio mapoo moloso. Oso du tosili odoososo goomoga mi mapoo mamodiliso.

⁵ Esiga ibada maga ma kulodu i pepooko egee egeesi moloso. Ibada su mapoo bi susuga egee molo ma kulodu i ee diya pepooko moloso. Esino yayo toso hodolone diya doko topeliso. Wulo goolee, dobu ee dou pepookoso gigoogooga, dobu susuga douso nadiliso. ⁶ Esiga i ibada maga ma kulodu egee molo onosee egeesi masi moloso. Bei, i oso ibada su mapoo tokenee teneliso. Esiga iso tokenee bei mooloogooloso odoososo susuga dou masi nadiliso. Dou hagee Dou mi maga bei mooloogooloso ibada i mapoo gigoogiliso. Egeeseega dou hagoso ede-beeyo gie badeli nadoloso tokenee peliso.

⁷ Egeesi ma kulodu odoososo susuga oso gala seebee opusomo opusomo di só, osoloso beliyeso kolo dili, osoloso howo kulomoo debeli ee

see badalame poopeliso. ⁸ Esino edebeeyo i ee be masi poopooloso badilei tebile. Bei, i diya tokenee. Esiga yayo sa masi odoososo wooloomalame mopoodoo doloso moloso. ⁹ Esino i hedebe hagoso ibada wiligi taba Ma Godee mapoo goomoga poudiliso. Osoloso i hedebe hagoso see Godeeye yo egeesi masi moodoo odoososo susuga mapoo dala tenelame to takeliso. ¹⁰ Esiga maga hedebe hamaga Godee mapoo goomoga poudilei sabolo, osoloso odoososo dala tenelai goo takeliso. Esiga tei telaga odoososo emegei, ima kulodu goo hageesi oso malai tekeponee. ¹¹ Esiga howo ou hedebe maga howo sokousoo sabolo howo kakada sabolo dilei tebile. ¹² Osoloso sibolo homo oso wewee koo peli. Osoloso kobolomee homo oso sibolo koo peli. Haye. Osoloso howo ou sokousoo maga howo kakada koo sibili.

Odoososo agayo tekepo gweli ka badosomo?

¹³ Esiga nima kulodu odoososo agayo tekepo badalai goolee sabolo ka badosomo? Yo tekepo badalame goo goolee omaga o suso tou too ee eligilei tekepo. Egeeseelone yo eyo nediliyo doko topalai goo goolee sabolo na bade-bee. ¹⁴ Esino niba mada nibada sooloo ma kulodu emegei hegili goo sabolo osoloso hedebe niso nediliyo gweli goo sabolo mologa, niba tekepo goo gweli odoososo

dee na takee. Bei, niyo egeesee egee takoo niba tei goo koo takooso. ¹⁵ Niba mada goo tokenee hageesi goolee sabolo badolone, niso nediliyo niba tekepo dee takooga, goo goolee egee Godee maga koo sibili. Esino goo goolee egee mi goo oso goo goolee sabolo osoloso Saitenso goo goolee maga ka siboso. ¹⁶ Osoloso mi kamapoo emegei hegili goo sabolo osoloso hedebe eyo nediliyo gweli goo sabolo mologa, mi omapoo abo puloso molone tokenee goo susuga oso kauwuleiso.

¹⁷ Esino tekepo badalai goo Godee maga egee sibo goo oso imapoo eligiso. Malalo goo toowa ee tokenee mauwe goo oso, osoloso mesie goo, osoloso emegei gweli goo, osoloso emegei dimapoo mesili goo, osoloso sooloo deli goo, osoloso emegei pidili goo, osoloso odoo abo pilega tokenee odoo sabolo tekepo odoo sabolo hodobo dabalai goo, osoloso tei takeli goo. ¹⁸ Esiga edebeeyo odoo abo sabolo mesie badolone emegei odoo sabolo mesie badalai goo eligiga, odoo egee bia dima kulodu tekepo goo oso malaiso.

4

Godee mapoo hegi sibadee

¹ Esiga ogoo goo oso biligeli goo sabolo toso agadigeli goo sabolo nimapoo ka

tosibiliyo? Nibada goo goolee ma kulodu tokenee goo talame goomoga goo egee molo oso tosibiliso. Bei, nibada goo goolee ma kulodu tokenee goo talame goomoga goo oso tekepo gweli goo sabolo biligamoloso. ² Niba bi goomegeliso, esino niba bi ee koo teli. Esiga nimapoo emegei hegili goo oso molone, emegei wooloomaliso. Esino goo hagoso niyo goomoga goo sabolo koo tebili. Esiga niba toso agadigilone biliso. Esino goo hagoso niyo goomoga goo sabolo koo tebili. Bei niso Godee mapoo koo woosali. ³ Osoloso niyo Godee mapoo woosaga, nei tenelega pegeli goo ee bei hagoso. Niyo tokenee gweli goo sabolo woosaloso see bi ogoso niso goomoga goo talai daga ka seli.

⁴ Goo goolee bakadio gweli odoo niba medee Godee sabolo hedebe doloso koo debeli! Esiga niba goolee, mi goo mapoo goomegeli oso Godee mapoo ha toso. Esiga edebeeyo mi goo sabolo hedebe doloso siloga, yo Godee sabolo ha tomoloso. ⁵ Esiga niba Godeeyo to booka mapoo hogugu hagee goo mauwe gooleesomo? Bei, Godeeyo toso egeesee takooso, "Godeeye imapoo Dio Tei tenee oso iyo hedebe Godee goolee sabolo sile-sibilame diya goomogoso," diso. ⁶ Esino Godeeye

iba sooloo dolone medee pidiliso, iyo silesibulone hedebe yo goolee sabolo silesibilame. Esiga Godeeyo to booka mapoo hogugu oso egeesee takooso,

“Godeeye odoo eyo nediliyo dokodoo topeli odoo susuga goweliso.

Esino odoo eyo nediliyo pepooko deli odoo ee sooloo dolone medee pidiliso,” diso.

⁷ Esiga niba Godeeyo mudugiyopoo niso nediliyo pepooko dee osoloso o to mapoo mesimo silesibe. Osoloso Saitenso tokenee mapoo gido dilame gamenee taka ee ma kulodu kibiloso dobolone o to mapoo gowee. Bei, niyo egeeseega Saiten yo nimaga peegoo pulo dileiso.

⁸ Esiga niba Godee mapoo hegi sibadee. Egeeseega Godee yinosee nima hegi sibileiso. Esiga tokenee odoo niba edebee yo o dee subugo hapili egeesi masi nibada tokenee maga Godee mapoo bidiga debee. Osoloso goo goolee bakadio gweli odoo nibada goo goolee tokenee peegoo poogoloso, hedebe Godeeyo goo ee goolee.

⁹ Esiga niba goomoga goo poogoloso see nibada goo tokenee mapoo goohele sabolo pupusugulone debee.

¹⁰ Osoloso Godeeyo mudugiyopoo niso nediliyo pepooko dee. Egeeseega Godeeye niba dokodoo poudileiso.

Nemegei tei too odoowo goo maga to tokenee na takee

¹¹ Esiga tei telaga odoo emegei, nima kulodu nee odoowo goo maga to tokenee na takee. Niyo nee odoowo goo maga to tokenee takolone yo tokenee to daga, Godeeye tei magolone emegei sooloo dele dee taka goo ee tokenee deeso. Egeeseega Godeeye tei magoo mapoo medee kibiya koo deedeeso. Osoloso niso nediliyo tei magoo maga goo midili wiligi tebisa deeso.

¹² Esino iyo goo omapoo ogoso. Hedebe Godeeye tei mageli odoo doloso badolone goo midili odoo doloso ka badoso. Godee hedebe yayo gie badeli pidili doloso badolone odoo susuga mapoo dibada tokenee eyo nei teneli doloso ka badoso. Esiga nayo nee odoowo goo ogoloso, no tokenee odoo dee takalai tekeponee.

Godigi gooso peledabalai, iba gooleede

¹³ Esiga odoo aboso egeesee takeliso, “Iba godigi mi abo mapoo dilesi sitowa moso togoloso dobolone dugo hedebe ma kulodu molee toowa talaiso,” deliso. Esiga to egeesee takeli odoo niba to hagee medee dui.

¹⁴ Bei, niba godigi gooso peledabalai gooleede. Nibada gie badeli ee dei i masi moloso. Bei, dei i moloso see

saga guododili egeesee masi moloso. ¹⁵ Esino niba wulo to hageesee takalai tekepo, “Godeeye goomogoga, iba dobolone goo hagee tolone dabalaiso,” dalaiso. ¹⁶ Esino niba niso nediliyo dokodoo topolone niso talai goo ee takolone doso. Esiga eyo nediliyo dokodoo topeli ee goo tokenee. ¹⁷ Esiga edebeeyo tekepo goo talai ee o goo goolee mapoo meleeno, goo ee telega poogooga, yo goo tokenee toso.

5

Bi bei odoo oso bi mauwe odoo mapoo dala egee tenemolo eyo nei Godeeye tenelaiso

¹ Bi bei odoo niba mo to dui! Niba goohele sabolo pupusugulone debee. Bei, nimapoo dala goo siboso. ² Esiga nibada bi susuga ee tokenee palaiso. Osoloso nibada kali bi babooso nalaiso. ³ Nibada molee mosopoo mooloogoo magoo egee eyo mosoowe tokenee palaiso. Nibada molee tokenee pa oso, nibada tokenee goo ee ka eligiso. Esiga goo midilei biame omapoo nibada molee tokenee pa oso, niba dou masi nadalaiso. Esiga niba boobadaga odoo. Bei, niba kasalame biame hamameedee ee bolone, bi bei mooloogoo maloso ka debeiyo? ⁴ Esiga niba ege, niyo nibada tou teli odoo oso, nibada nei howo

segei mapoo tou telagamo silesibume nei tenele. Esiga diayo nimapoo gowoolone, Godee mapoo pidilei goo maga pupusugulone doso. Esiga ibada Godee kitulugu toowa yayo diayo pupusiga melee goo ee olo duso.

⁵ Egeesi ma kulodu niyo mi toowa hamapoo dobolone, bi bei doloso, niso goomoga goo ee tolone debeiso. Esiga niba be hu poopooloso kauwuga wooloomaloso nali niba be egeesi masi doso. Bei, niba niso goomoga goo sabolo niso nediliyo poopooloso kauwuga, goo midilei biame omapoo, be masi piligilame doso. ⁶ Osoloso niyo tekepo odoo susuga ee goo midili mapoo iyado peleso dibada goo midiloso diba piligi deliso. Esino odoo hagee bia oso nimapoo goo koo moodeli.

Dala ma kulodu dulone bolone medee kibiya debee

⁷ Esiga tei telaga odoo emegei, niba Lodeeye sibilei mapoo dulone bolone ka debee. Goo ee egeesi masi moloso, edebeeyo nei howo sogoloso howo sibabeleso baliso. Howo simi oso o nei howo segei pologa kakauwuloso ko pa oso telegabeleso baliso. ⁸ Esiga nei howo segeli odoo oso o nei howo oso kakauwulame bali egeesi masi niba dulone bolone medee kibiya ka

debee. Bei, Lodeeye sibilei olo koola toobooso.

⁹ Esiga tei telaga odo emegei, nee odo mapoo takolone, “nibada toke-nee oso ka see,” dee na goolee. Bei, niyo egeeseelone doga, Godeeye nibada goo midiloso tokenee eyo nei tenelaiso. Esiga niba ege, goo midili odo ee osulu miyopoo olo tobudoso.

¹⁰ Esiga tei telaga odo emegei, niba Godee maga to toloso kokodo takomo sili odo oso debei ogoloso, niba nose egeesi masi debee. Bei, diayo Godeeyo hu maga to takomo silesibulone dala ma kulodu mesie sabolo debeliso. ¹¹ Esiga edebeeyo dala ma kulodu kibiya badoga, Godeeye yimapoo goomogolone badoso. Esiga niba Yobowo goo olo gooleedooso. Yo dala ma kulodu mesie goo sabolo medee kibiya badebeiso. Esem Godeeye yimapoo goomogolone, yimapoo goo moodoo olo duso. Bei, Godeeye odo susuga sooloo dolone ka badoso.

¹² Tei telaga odo emegei, goo toowa hagono medee dui! Niba tei goo takalame, Kei mi sabolo, osoloso mipoo toowa sabolo, osoloso bi abo sabolo hesigaloso tei na magee. Esiga odo heeso nimapoo sibileso tou hagee teye dee takooga, niyo goo egee talai goomogoga, yimapoo hedebe niyo goomoga goo

ee takee. Osoloso niba goo egee talai gowooga, niyo hedebe gowe goo ee takee. Bei, niyo egeese selega tei magooga, Godeeye nibada goo midiloso niba tokenee odo dalaiso.

Godee mapoo takeli goo ee kitulugu moloso

¹³ Esiga niyo debei ma kulodu, edebeeyo hegi goo mologa, yayo Godee mapoo takalai tekepo. Osoloso edebeeyo goomoga goo sabolo badoga, yayo goomoga kosaiya sabolo Godeeyo hu dokodoo poudoolone badalai tekepo. ¹⁴ Osoloso nima kulodu edebeeyo paiye sabolo badoga, yayo sosee wiligi tebisa gilimadalai tekepo, diayo yimapoo sibileso, Lodeeyo hu sabolo olipi iso sooloso, yo halo Godee mapoo takalame. ¹⁵ Osoloso diayo tei toloso Godee mapoo takooga, paiye weidileiso. Bei, Lodeeye diayo Godee mapoo taka to ee duga, paiye ka weidoso. Egeesi ma kulodu, odo yimapoo goo tokenee hee too mologa, omapoo Lodeeye hapoloso boobado bigileiso. ¹⁶ Esiga niso nima kulodu, nibada goo tokenee ee yiligebuguloso howo gise goo oso nei takoo, nei takoo dolone ka debee, Godeeye nima kulodu paigiga odo egee do tekepo moodoolame. Bei, Godeeyo howo woola mapoo tekepo badeli odo

oso Godee mapoo takeli goo ee diya kitulugu moloso.

¹⁷ Esiga ibada amawe Ilaya yo iba egeesi masi badebeiso. Yayo howo sibilega pagalame dokodoo kibiya takeme, howo sibilega dugo bakadio hedebe di poogoloso a 6 poogooso. ¹⁸ Osoloso yayo see howo sibilame, dokodoo kibiya takeme, howo see simiso. Eseme nali bi segei see paladeeso.

¹⁹⁻²⁰ Esiga tei telaga odoo emegei, nima kulodu odoo hee oso tei goodee maga peegoo duga, odoo heeso yo see ido sibilei tekepo. Bei, niba goolee, edebeeyo emegei tokenee goo maga goo tekepo mapoo ido siboga, yo odoo egee kookaiyo moloso osee meli teli mapoo duga, o gie badeli pidilone ka seeso. Egeeseega biame omapoo Godeeye o goo tokenee hapoloso boobado bigileiso.

1 Yonee To Yoneeye hogugu

1 Yonee booka goo eyo bei

Gamenee goo eligili odoososo sosee susuga mapoo eligimo silesibilone, Yesuye odoosuto tolosomi hamapoo siledee takomo silesibiliso. Osoloso diayo eligi eyokulodu goo tokenee talai goo ee haga goo toowanee, deetakomo silesibiliso. Osoloso emegei pidilei sabolo haga goo toowanee deliso. Diayo eligi goo hageesi eligimo silesibume, Yesu o hamamee dili odoosoo hee, Yonee olo adaga polosobadolone, goo hagee ogoloso to hogugu hagee sosee susuga mapoo teneeso. Bei, Yonee goomegele teitelaga odoososee susugamapoo egee do oso see gamenee goo eligili odoosoo eligi mapoo hamamee deedeeyaga. Esino diayodaga Kelisowo goo du ee medee kibiya tolosodabalame, yoo goomogaso.

Yesu yo gie badeli teneli to oso

¹ Iyo nimapoo gie badeli teneli to eyo goo hoguga. Goo ee daga bei mooloogoo mapoo yobadebeiso. Iyo o goo duloso ibada howoso yotei egeiso. Osoloso ibada deeso yosigeso. ² Gie badeli oso woola yiligebugume egeiso. Esiga iyo yotei egeiso. Kookaiyo gie badeli

yimapoo moloso, esiga iyo nimapoo woola ka taka. Yo daga Ma Godeebolo badebeiso. Osoloso yomapoo yilige buguso. ³ Esiga iyo duloso egei goo ee nimapoo ka taka, niyo ibolohedebe dalame. Osoloso iba Ma Godee sabolo owolo Yesu Keliso sabolohedebe dolosodoso. ⁴ Esiga iyo goo hamaga nimapoo osoloso imapoo goomoga goo oso kauwuloso malame, to hageehoguguloso ka teneeso.

Godee yo gadeebugu

⁵ Esiga iyo Keliso magadu goo ee see nimapoo hagee yilige buguso. Goo ee, Godee yo gadeebugu. Yimapoo neliga hee mauwe. ⁶ Egeesi ma kulodu odoosusuga iyo takolone, iba Godee sabolohedebe delisodoloso, see neliga ma kulodusilesiboga, iba wulo gameneetakooso. Esiga iba tei gookoo deedeeso. ⁷ Esino Godeeye gadeebugu ma kulodu egeebado egeese badolone, iba see gadeebugu ma kulodudoga, oso tei telaga odoosiba susugahedebe dolosodobolone ka salai. Egeeseega owolo Yesuwo sawo oso ibada tokeneesusuga hapoloso tabigileiso. ⁸ Egeesi ma kulodu iyo takolone, “Iba tokenee mauwe odoosoo,” deetakooga, iba iso nediliyo gameneetakooso. Esiga imapoo tei goo mauwe. ⁹ Esino iyo ibada tokenee goo ee Godee mapoo

yilige buguga, yayo ibada tokenee goo ee hapoloso boobado bigileiso, osoloso goo tokenee susuga hapoloso iba Godeeyo howo woola see medee teedee moodoolaiso. Bei, yayo o to kitulugu magoo ee dodolone, hooda hedebe tei goo moodoolaiso. ¹⁰ Osoloso iyo takolone, "Iba tokenee goo koo teli," dee takooga, iyo Godee yo gamenee takeli odoos dolone ka salai. Egeesi maga Godeeyo to oso ibada sooloo ma kulodu koo moloso.

2

Keliso ee iba pidili

¹ Mawe dio ayo gooma, niyo goo tokenee teyaga, hogugu hagee nimapoo ka tonowa. Esino nima kulodu odoos heeso tokenee toga, niba goolee. Odoos heeso ima hodiokooga toboloso iba halo Godee mapoo takoomoloso, odoos ee medee teedee odoos Yesu Kelisoso. ² Esiga Kelisoye ibada goo tokenee maga taso. Egeesi maga goo tokenee susuga peegoo togobuguso, Godeeye imapoo nei tenelega pagalame. Esino hedebe ibada goo tokenee peegoo tabigilame tele. Haye, odoos susuga mipoo toowa mapoo debeli sabolo dibada tokenee peegoo tabigilame ka ta.

³ Osoloso odoos susuga iyo Godeeye kokodo taka to mapoo mesimo silesiboga,

iba yo gooleedooso doloso gooleedalaiso. ⁴ Esino edebeeyo takolone, "Godee a gooleedooso," dee takoloso, see yayo Godeeye kokodo taka to mapoo koo mesimo siloga, yayo wulo gamenee goo goolone ka seeso. Esiga odoos egeesi mapoo tei goo mauwe. ⁵ Esino edebeeyo Godeeye kokodo taka to mapoo mesimo siloga, odoos egeesi masi oso o sooloo ma kulodu Godee gweli goo ee kauwuloso moloso. Osoloso iba goo egeesi maga iyo tei Godee sabolo hedebe di goo ee gooleedeliso. ⁶ Goo ee edebeeyo takolone, "A Godee sabolo hedebe doloso badoso," dee takooga, odoos yo Yesuye badebei egeesi masi badebee.

⁷ Ayo gooma odoos, ayo nimapoo kokodo takeli to hoguguloso hagee tenee goo ee dianee. Esino niyo daga tei tolosoko kokodo taka to ee hagoso. Bei, kokodo takeli to nape hagee niso daga hoogoo olo duso. ⁸ Esino kokodo takeli to nape hamapoo goo dia onosee moloso. Bei, goo dia tei ee Keliso ma kulodu osoloso nima kulodu eligiso. Goo egeesi maga neliga mauwe poogoomo dime, gadeebugu moloso.

⁹ Odoos agayo takolone, a gadeebugu mapoo badoso doloso, tei too odoos hee gowooga, odoos ee neliga ma kulodu osee badoso. ¹⁰ Esino odoos agayo emegei

tei telaga odoo sooloo dologa,
 yo gadeebugu ma kulodu
 badoso. Esiga gadeebugu
 ee ma kulodu badolone,
 tei too odoo hee toke-
 nee mapoo homodobilame
 moodoolaime. ¹¹ Esiga ee ma
 kulodu odoo agayo tei too
 odoo gowoolone badoga, yo
 neliga ma kulodu badoso. Yo
 neliga ma kulodu badolone,
 eyo egee du eli koo ogoso.
 Bei, neliga goo oso o howo
 gooloogooga.

¹² Esiga mawe dio ayo
 gooma, ayo to hogugu
 hagee nimapoo ka
 tonowa.
 Bei, nibada goo tokenee
 Yesu maga hapoloso
 boobado buguso.

¹³ Osoloso adaga nimapoo
 to hogugu hagee ka
 tonowa.
 Bei, niyo daga bei
 mooloogoo maga
 badebei odoo Yesu ee
 niba gooleedooso.

Osoloso see gie kakauwuga
 nimapoo to hogugu
 hagee ka tonowa.
 Bei, niyo tokenee odoo
 Saiten sabolo ha too ee
 ma kulodu niyo olo da-
 gadiso.

Osoloso mawe dio ayo see
 to hogugu hagee ka
 tonowa.
 Bei, ibada ama Godee
 niba olo gooleedooso.

¹⁴ Osoloso adaga nimapoo to
 hogugu hagee see ka
 tonowa.
 Bei, niyo daga bei
 mooloogoo maga

badebei odoo Yesu ee
 niba gooleedooso.

Osoloso gie kakauwuga
 nimapoo to hogugu
 hagee ka tonowa.

Bei, niba kitulugu odoo
 oso.

Osoloso Godeeyo to
 oso nima kulodu
 mologa, niyo tokenee
 odoo Saiten ee olo
 dagadilesa doso.

*Mi toowa hageeyo goo
 mapoo
 goomegeli goo*

¹⁵ Esiga niba mi toowa
 hageeyo goo sabolo osoloso
 ee ma kulodu bi susuga
 egee molo mapoo haga na
 goomege. Edebeeyo mi
 toowa hageeyo goo mapoo
 diya goomogoga, o sooloo
 ma kulodu Ma Godee goolee
 goo ee mauwe. ¹⁶ Esiga
 mi toowa hageeyo goo
 diya goomoga maga goo
 hagee peledabalaiso. Suso
 goomoga goo sabolo, osoloso
 mi toowa hageeyo kulodu bi
 egee molo ogoloso goomegeli
 goo sabolo, osoloso bi bei
 doloso badolone, si howeli
 goo sabolo. Esino goo
 susuga hagee Ma Godee
 maga koo sibili, esino mi
 toowa hagee eyo goo oso.
¹⁷ Mi toowa hagee sabolo
 osoloso edebeeyo goomegeli
 goo susuga sabolo mauwe
 pagalaiso. Esino Godeeye
 goomoga goo tomo sili odoo
 ee badoboso kookaiyo osee
 badalaiso.

Keliso mapoo ha teli odoo

18 Mawe dio, biame hoo pagalai koola toobooso. Esiga Keliso mapoo ha teli odoo oso sibilei goo ee nimapoo olo takaso. Esino Keliso mapoo ha teli odoo abo epedee olo peledabaso. Egeesi maga biame hoo pagalai koola tooboo doloso iba ka gooleedoso. 19 Esino odoo hagee bia daga ibolo hodobo siloso see iba poogoloso diso. Bei, diba tei ibolo hedebe doloso debele. Diba tei ibolo hodobo debei diepi, iba poogoo dile pegeliyo. Esino diayo iba poogoloso di oso tei diayo ibolo hedebe delega poogoo goo ee ka yilige buguso.

20 Esino nimapoo Kelisoye Dio Tei olo teneeso. Egeesi maga niba susuga tei goo ee olo gooleedooso. 21 Esiga ayo nimapoo hoguguloso epedee hagee tenee goo ee niyo tei goo gooleedelega doga koo seeso. Esino tei goo ee niba olo gooleedooso. Bei, tei goo ee ma kulodu gamenee takeli goo mauwe. 22 Osoloso gamenee takeli odoo ogumo? Edebeeyo Yesu yo Kelisonee dee takooga, odoo ee gamenee takeli odoo oso. Esiga yo Keliso mapoo ha teli odoo oso. Bei, odoo hagoso Yesu yo Kelisonee dee takooga, yo Ma Godee sabolo osoloso owolo Yesu mapoo gowoolone miligi piaso. 23 Esiga odoo agayo Godeeyo owolo Yesu mapoo

gowoolone miligi piaga, yo Ma Godee sabolo hedebe doloso koo badoso. Esino edebeeyo Godeeyo owolo Yesuwo goo woola yilige buguga, yo Ma Godee sabolo hedebe doloso badoso.

24 Esiga to tekepo daga niyo du mapoo tei toloso ka debee. To oso nibada sooloo ma kulodu mologa, Ma Godee sabolo osoloso owolo Yesu sabolo hedebe doloso dabalaiso. 25 Esiga Kelisoye imapoo kookaiyo badobosogie badeli tenelame to kitulugu magooso.

26 Osoloso odoo aboso gamenee eligi goo eligimo silesiboga, ayo epedee o goo ee hoguguloso nimapoo ka tonowa. 27 Esino nimapoo Kelisoye Dio Tei olo teneeso. Osoloso Dio Tei oso nibada kulodu badolone, niba ka eligimoloso. Esiga odoo heeso tei goo eligilei niba koo goomogoso. Bei, Dio Tei oso niba tei goo susuga olo eligimoloso. Esiga yayo eligi ee ma kulodu, tei goo ee eligilone, gamenee goo koo eligiso. Esiga niba Dio Tei oso eligi goo mapoo dodolone, Yesu sabolo hedebe doloso osee debee.

Godeeyo owolo dio

28 Esiga mawe dio ayo gooma, niba Keliso sabolo hedebe doloso osee debee. Egeesee seega yayo simi mapoo o mudugiyopaga kitulugu sabolo ebilega tebisileiso.

29 Godee yo goo tekepo moodeli niba gooleedooso. Osoloso niba gooleedooso, goo tekepo tomo sili odoo ee Godeeyo owolo dio doloso doso.

3

1 Esiga ibada Ama Godeeye iba susuga diya sooloo dala goo toowa goo ee medee goolee! Yayo sooloo dala maga iba yayo owolo dio deliso. Esiga iba tei owolo dio doloso doso. Esino mi toowa goomegeli odoo oso Godeeyo goo diba gooleede. Goo egeesi maga diba ibada goo gooleede.

2 Esiga emegei, iba Godeeyo owolo dio doloso doso. Esino iba medee gooleede, iyo hamamee dabalai goo ee. Esino iba gooleedooso, Keliso siboga, iba see yo masi palaiso. Bei, iyo tei yo agalaiso. 3 Esiga edebeeyo goo hamapoo bolone dulone badoga, odoo oso tokenee mauwe Keliso masi badalai tekepo.

4 Esiga edebeeyo goo tokenee tomo siloga, yayo Godeeyo tei magoo gabagamo siloso. Bei, tokenee goo ee tei magoo gababili.

5 Niba olo gooleedooso, Kelisoye simi ee odoo susuga ibada tokenee hapoloso boobado bigilame ka simi. Bei, yimapoo tokenee hee mauwe. 6 Edebeeyo Keliso sabolo hedebe doloso badoga, yo tokenee goo

osee tomo sileime. Esino edebeeyo tokenee goo osee tomo siloga, Kelisowo goo yo gooleede, osoloso yimapoo tei tele.

7 Mawe dio ayo gooma, niba obeeyamo, odoo aboso eligi maga niba peegoo na gilimado di dee. Goo tekepo teli odoo ee Godeeyo howo woola tekepo badoso. Esiga yo Kelisoye Godeeyo howo woola tekepo egee bado yinosee egeesi badoso.

8 Esino edebeeyo goo tokenee tomo siloga, yo Saiteneeyo odoo. Bei, Saiten yayo daga bei mooloogoolone tokenee odoo doloso badebei oseese badoso. Esiga Godeeyo owoloye Saitenso tou teli ee guobigilame ka simi.

9 Osoloso edebeeyo Godeeyo owolo doloso badoga, yo goo tokenee osee tomo sileime. Bei, Godeeyo tei gie badeli yima kulodu moloso. Esiga yayo see goo tokenee tomo silei tebile. Bei, yo Godeeyo owolo. 10 Esiga goo hageesi maga iyo Godeeyo owolo dio sabolo osoloso Saiteneeyo owolo dio sabolo medee kibiya ka gooleedooso. Odoo agayo tekepo goo telega poogooga, yo Godeeyo owolonee. Osoloso tei too odoo sooloo del-ega poogooga, yo Godeeyo owolonee.

Nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dalai

11 Daga eligi goo niyo du hagoso. Esiga iyo nei

sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. ¹² Esiga niba Keineeyo goo na peedee. Bei, yo Saite-neeyo odoo doloso badolone, omolo wooloomaso. Bei kasalame Keineeye omolo ka wooloomayo? Bei, Kein yo goo tokenee tomo sili, esino omoloye Godeeyo howo woola goo tekepo tomo sili. ¹³ Esiga tei telaga odoo emegei, tei tele poogoo mi toowa mapoo debeli odoo oso niba hegioga, haga na goolee. ¹⁴ Osoloso iba gooleedooso, iyo tei telaga odoo sooloo dologa, iba teli maga see gie badeli mapoo dabagaso. Esino odoo agayo yimapoo sooloo dala goo mauwe daga, yo ta masi osee badoso. ¹⁵ Osoloso odoo agayo tei telaga odoo hegioga, yo odoo wooloomali odoo oso. Esiga niba olo gooleedooso, odoo wooloomali odoo ee dibada kulodu kookaiyo badoboso gie badeli mauwe.

¹⁶ Goo hamaga tei sooloo deli goo ee ka gooleedooso. Yesu Kelisoye iba halo o su teli mapoo magooso. Esiga iba nose tei too odoo ee halo, ibada gie badeli peegoo magalai tekepo. ¹⁷ Odoo yimapoo bi teiba oso tei too odoo bi mauwe badoga ogoloso, yo pidilega poo-googa, o sooloo ma kulodu Godee goolee goo mauwe. ¹⁸ Mawe dio emegei, iyo

emegei sooloo dolo doloso wulo toso takalai tekeponee. Esino suso pidilone tei sooloo dalai tekepo.

Godeeyo howo woola ebi-lega kitulugu sabolo dabalai

¹⁹⁻²⁰ Esiga iyo emegei sooloo dologa, egeesi maga iyo tei Godeeyo owolo doloso do goo ee gooleedalaiso. Esino ibada sooloo maga goolee oso takolone iba tokenee odoo, dee takooga, iba ebileime. Esino iba Godeeyo howo woola ebilega kitulugu sabolo dabalaiso. Bei, Godee yo toowa osoloso yayo ibada sooloo oso goolee dagadiso, osoloso goo susuga iyo moodeli yo gooleedoo.

²¹ Esiga tei telaga odoo emegei, ibada sooloo maga goolee goo oso takolone, iba tokenee odoo, dee koo takooga, iba ebilega poogoloso Godeeyo howo woola dabalaiso. ²² Egeesi ma kulodu iyo yimapoo woosaga, yayo goo ee imapoo tenelaiso. Bei, iyo yayo kokodo taka to mapoo mesiliso, osoloso yayo goomoga goo ee to-moloso. ²³ Esiga yayo kokodo takolone egeesee takaso, "Niba Godeeyo owolo Yesu Keliso mapoo tei te. Osoloso yayo eligi ee dodolone, emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone debee," diso. ²⁴ Edebeeyo Godeeye kokodo taka to

3:12: Gen 4:8 **3:13:** Yon 5:18-19 **3:14:** Yon 5:24 **3:15:** Yili 21:8

3:16: Yon 13:1; Gal 1:4 **3:17:** Deut 15:7 **3:18:** Yem 2:15-16 **3:21:** Hib 4:16

3:23: Yon 6:29; 13:34 **3:24:** 1Yon 4:13

mapoo mesilone dodomo siloga, diba yibolo hedebe doloso badoso. Osoloso nei Godee dibolo hedebe doloso ka badoso. Osoloso iba gooleedooso, Godee ibolo hedebe doloso badoso. Bei, yayo o Dio Tei imapoo teneloso badoso.

4

Eligi goo susuga medee ege

¹ Tei telaga odoo emegei, niba obeeyamo. Bei, game-nee goo eligili odoo bei mipoo toowa hamapoo olo silesiboso. Esiga odoo heeso sibilesi takolone, "Ayo eligi goo hagee eligimo silo Dio Tei maga siboso," dee takooga, o to duloso yimapoo saga tei na te. Esino niyo yayo egee eligimo silo tei Godee maga sibabeleso, medee hoodo ege. ² Esino niba diayo eligi eyo kulodu Godeeyo Dio Tei hageesee gooleedalaiso. Diayo eligi oso takolone Yesu Godee maga sibilesi odoo poloso mi hamapoo badebeiso daga, oso diayo eligi goo ee tei Godee maga siboso. ³ Esino odoo agayo takolone Yesu Godee maga sibilesi odoo ka pele, dee takooga, yayo eligi goo ee Godee maga sibile. Odoo ee ma kulodu Keliso mapoo ha teli dio tokenee badoso. Esiga Keliso mapoo ha teli dio tokenee mipoo toowa hamapoo sibileisogo dee

takeme dumelee ee olo sibilesi badoso.

⁴ Mawe dio emegei, niba Godeeyo owolo dio doloso doso. Esiga niyo gamenee goo eligili odoo oso eligi duloso o to mapoo tei tele poogoo oso, niyo diba dagadiso. Bei, odoo susuga ibada kulodu Dio Tei egee bado oso kitulugu oso tei tele poogoo mi toowa mapoo debeli odoo dima kulodu dio egee bado oso kitulugu ee dagadiso. ⁵ Gamenee goo eligili odoo hagee bia Godee gooleedele. Esiga biame susuga silesibulone mi goo ee eligimo silesibili. Osoloso mi odoo Godee gooleedele poogoo oso dibada to mapoo medee duliso. ⁶ Esino iba Godeeyo odoo doloso doso. Esiga tei Godeeyo odoo oso ibada to medee duliso. Esino Godeeyo owolonee oso ibada to ee medee koo duli. Goo egeesi maga Dio Tei sabolo gamenee takeli dio sabolo medee hoodo agalaiso.

Godeeye sooloo deli

⁷ Tei telaga odoo emegei, iyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. Bei, sooloo deli goo ee Godee maga sibili. Esiga odoo agayo emegei sooloo dologa, yo Godeeyo owoloso, osoloso yo Godee gooleedooso. ⁸ Esino odoo agayo emegei sooloo delega poogooga, yo Godee gooleedele. Bei, Godee yo sooloo deli. ⁹ Esiga Godeeye

iba sooloo dala goo ee yebugulone owolo hedebe mipoo toowa hamapoo meiye diso, iyo yimaga kookaiyo badoboso gie badeli talame. ¹⁰ Esiga tei sooloo deli goo hagoso. Iyo Godee sooloo deli goo osonee. Esino Godeeye iba sooloo dolone owolo meiye diso, ibada goo tokenee maga talame, osoloso goo tokenee susuga peegoo togobigilame. ¹¹ Tei telaga odoo emegei, Godeeye iba diya egeesee sooloo dalaso. Esiga iyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. ¹² Edebeeyo Godee egele. Esino iyo emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dogo, Godee ibolo hedebe doloso badoso. Osoloso yayo sooloo dala oso ibada kulodu kauwuloso malaiso.

¹³ Esiga Godeeye o Dio Tei imapoo teneeso. Egeesi maga iba gooleedooso, iba Godee sabolo hedebe doloso badoso, osoloso Godee ibolo hedebe doloso ka badoso. ¹⁴ Osoloso Ma Godeeye owolo mipoo toowa hamapoo meiye diso, yayo mi odoo oso gie badeli ee pidilone badalame. Osoloso iyo goo hagee ogoloso ka takomo silesiboso. ¹⁵ Esiga odoo agayo takolone, Yesu Godeeyo owolo dee takooga, Godee yibolo hedebe doloso badoso, osoloso yinosee Godee sabolo hedebe doloso badoso. ¹⁶ Godeeye iba diya

toowa sooloo dala goo ee olo gooleedooso. Esiga iyo Godeeye iba sooloo dala goo mapoo tei toloso kibiya ka doso.

Godee yo sooloo deli. Esiga odoo agayo sooloo dolone badoga, yo Godee sabolo hedebe doloso badoso, osoloso nei Godee yibolo hedebe doloso badoso. ¹⁷ Iba goo midilei biame mapoo ebilega kitulugu sabolo dabalame, Godeeye sooloo deli goo ee toowa poloso imapoo teneeso. Bei, iba Keliso masi mi hamapoo ka doso. ¹⁸ Edebeeyo Godeeye yo sooloo deli goo ee gooleedoo daga, yo ebileime. Esiga sooloo deli goo toowa poloso egee molo oso ebili goo habigileiso. Esino iba Godeeye ibada tokenee eyo nei tenelai mapoo obuga, yayo sooloo dala goo ee imapoo kauwule.

¹⁹ Iba susuga dobolone sooloo deliso. Bei, Godeeye daga malalo iba sooloo dalaga. ²⁰ Osoloso odoo heeso takolone, "A Godee diya gweliso," doloso see tei too odoo heiga sabolo badoga, yo gamenee takeli odoo oso. Bei, odoo egeesi masi oso tei too odoo yayo egeli sooloo delega badoga, yo Godee koo egeli kasee goolaiyo? ²¹ Kokodo takeli to hagee Godeeye imapoo olo teneeso. Odoo agayo Godee diya gooleega, emegei tei too odoo sabolo diya sooloo dalai

tekepo.

5

Godeeyo owolo mapoo tei talai goo

¹ Esiga edebeeyo tei tolone Yesu Godeeye hesia Keliso daga, yo Godeeyo owolo oso. Osoloso odoo agayo Ma Godee gooleega, yo Godeeyo owolo dio sooloo doloso. ² Iyo Godee diya goolone, yayo kokodo taka to mapoo mesiloso silesiboga, oso iyo Godeeyo owolo dio sooloo dala goo ee gooleedoso. ³ Bei, iyo Godee gweli goo eyo bei hagoso. Iyo yayo kokodo taka to mapoo mesiloso silesibileiso. Osoloso yayo kokodo taka to ee imapoo haga kodianee. ⁴ Esiga Godeeyo owolo dio oso diayo tei too maga mi goo oso kitulugu ee dagadilesi doso. ⁵ Esiga odoo agayo mi goo sabolo ha too kitulugu ee ka dagadiyo? Edebeeyo Yesu Godeeyo owolo dolone tei toga odoo oso, mi goo sabolo ha too kitulugu ee dagadilesi badoso.

Kookaiyo gie badeli Yesu mapoo moloso

⁶ Osoloso Yesu mi hamapoo sibilesi, Godeeyo owologo dalame howo oluguso. Osoloso homo bulubo magoo mapoo tolone o sawo sologo buguso. Esiga Yesuye mi hamapoo simi ee hedebe howo olugulame sibile. Esino howo oluguloso

sawo sologobigilame ka simi. Osoloso Dio Tei oso tei goo hagee imapoo takooso. Bei, Dio Tei oso hedebe tei goo ee takemeliso. ⁷ Esiga goo bakadio hedebe di hagoso Kelisowo goo ka eligiso. ⁸ Goo ee Dio Tei, osoloso howo olugu, osoloso sawo sologo bugu goo oso imapoo Kelisowo goo ka yilige buguso. Ee ma kulodu goo bakadio hedebe di oso goo hedebe eligiso. ⁹ Esiga edebeeyo egei goo ee imapoo yilige buguga duloso, iba tei teliso. Esino ee ma kulodu Godeeye imapoo egee takoo goo diya toowa. Esiga iyo duloso medee kibiya kookoodalai tekepo. Bei, yayo imapoo owolowo goo ee tei goo takaso. ¹⁰ Esiga odoo agayo Godeeyo owolo mapoo tei toga, Godeeye owolowo goo maga tei goo taka to mapoo o sooloo ma kulodu tei too osee moloso. Esino odoo agayo Godeeye owolowo goo mapoo tei goo taka to mapoo tei telega poogoo odoo oso Godee gamenee takeli odoo, deliso. ¹¹ Esiga Godeeye imapoo owolowo goo mapoo tei taka to hagoso. Godeeye imapoo badoboso kookaiyo gie badeli teneeso. Gie badeli egee owolo Yesu maga imapoo ka teneli. ¹² Osoloso edebeeyo owolo Yesu mapoo tei toga, yimapoo gie badeli egee olo moloso. Esino odoo agayo Godeeyo owolo mapoo

tei telega poogooga, yimapoo gie badeli egee mauwe.

Yoneeye to hamameedee taka

¹³ Esiga ayo Godeeyo owolo mapoo tei telaga odo nimapoo to hogugu susuga hagee ka tonowa, niyo bado-boso kookaiyo gie badeli too goo ee gooleedalame.

¹⁴ Esiga iba gooleedooso, iyo Godee yimapoo takolone iyo goomoga goo ee yayo goomoga goo sabolo tobulo woosaga, yayo ibada to duleiso. ¹⁵ Egeesi ma kulodu yayo iyo yimapoo taka duso doloso, ogo goo yimapoo woosaga, yayo goo ee imapoo teneliso.

¹⁶ Esiga edebeeyo emegei tei too odo oso telega pagalai tokenee tomolo ogoga, yayo Godee mapoo takalai tekepo, Godeeye o gie badeli pidilame. Esiga ayo hagee takoo goo ee, odo teli mapoo koo ido dili goo ee taka. Esino teli mapoo ido dili goo tokenee moloso. Esiga ayo hagee takoo goo ee, teli mapoo ido dili goo tokenee teli odo ee halo Godee mapoo takalame ayo koo takooso. ¹⁷ Tekepo goonee susuga egee, tokenee goo oso. Esino tokenee susuga oso teli mapoo koo ido dili.

¹⁸ Esiga iba gooleedooso, edebeeyo Godeeyo owolo doloso badoga, yo goo tokenee osee tomo sileime. Bei, Godeeyo owolo Yesu

yayo yo medee bamoloso. Osoloso tokenee odo Saitenso yo tokenee palaime. ¹⁹ Esiga iba gooleedooso, iba Godeeyo owolo dio. Esino imaga mi toowa ma peegoo egee do Saitenso bamoloso. ²⁰ Osoloso see iba gooleedooso, Godeeyo owolo olo simiso. Osoloso yayo imapoo goo gweli medee tekepo olo teneeso, iyo tei Godee gooleedalame. Esiga iyo tei Godee sabolo, osoloso owolo Keliso sabolo hedebe doloso doso. Esiga Yesu tei Godeeso. Osoloso kookaiyo badoboso gie badeli yimaga imapoo ka teneli.

²¹ Esiga mawe dio emegei, niba medee badolone game-nee godee maga peegoo doo-boobigi.

2 Yonee Yoneeye to see tobu hogugu

2 Yonee booka goo eyo bei

Daga Godeeyo to eligimo silone, odo eligimo silesibili oso mi hee maga hee mapoo du. Osoloso mi hee maga hee mapoo du domo silesibilone, Godeeyo to takomo silesibiso. Osoloso mi ee ma kulodu tei telaga odo oso diba medee pidiso. Esino Godeeyo to takomo silesibili odo mooloogoodoo ee ma kulodu gamenee goo eligili dibada mooloogoodoo onosee silesibiso. Esem diye di odo Yoneeye goo hagee ogoloso tei telaga odo oso gamenee goo eligili odo pidiyaga to hagee ka hogugu.

¹⁻² Esiga tei telaga odo nibada amawe ayo Godeeye hesia wee osoloso owolo dio mapoo to hogugu hagee ka teneeso. Ayo niba diya gooleeso. Hebebe ayo niba diya koo gooleeso. Esino tei goo gooleedoo odo susuga sabolo niba diya goolone doso. Bei, tei goo ee ibada sooloo ma kulodu egee molo oso imapoo kookaiyo moloso osee malaiso.

³ Ayo Godee mapoo takooso, Ma Godeeye owolo Yesu Keliso sabolo oso odo susuga iba sooloo dolone pidilame, osoloso imapoo mesie goo tenelame. Bei,

iyo tei goo mapoo tei toloso emegei sooloo dala sabolo doso.

⁴ Esiga nee holaiso aboso Ma Godeeye kokodo taka to mapoo tei toloso dodomo di duloso a diya goomogaso. ⁵ Osoloso wee emegei, to hogugu hagee namapoo dianee. Esino iyo daga du sooloo deli goo ee see ka hoguga. Esiga iyo dobolone emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. ⁶ Esiga sooloo deli goo eyo bei hagoso. Iyo Godeeye kokodo taka to ee medee dadalai tekepo. Bei, niyo Godee diya goolee sabolo dobolone emegei nei sooloo dolo, nei sooloo dolo dolone dabalai tekepo. Esiga niba daga hoogoo goo hagee olo duso.

⁷ Esiga gamenee goo eligili odo bei oso mipoo toowa hamapoo silesiboso. Odo egee bia oso silesibilone, Yesu Kelisoye tei odo poloso mi hamapoo silee goo ee koo eligili. Osoloso odo agayo goo hageesee eligimo siloga, yo gamenee goo eligili odo oso, osoloso yo Keliso mapoo ha teli odo oso.

⁸ Esiga niba medee debee, gamenee goo eligili eyo to mapoo tei tolone, Godee maga nei telega peegeeyaga. Esiga niyo tou toowa too eyo nei talame, medee kibiloso ka debee. ⁹ Osoloso ede-beeyo Kelisoye eligi kibiya kookodelega poogoloso, see eligi hee mapoo yayo

diya kookoodoga, yo Godee sabolo hedebe doloso koo badoso. Esino odo agayo Kelisoye eligi kibiya kookoodoga, yo Ma Godee sabolo osoloso owolo Keliso sabolo hedebe doloso badoso. ¹⁰ Esiga odo agayo Kelisoye eligi goo ee eligimo sibilega, see eligi hee eligimo siboga, emegei doloso nibada mosopoo na ido di. ¹¹ Bei, odo agayo odo hageesi masi sabolo emegei daga, yayo o tou tokenee too sabolo hedebe deeso.

¹² Ayo nimapoo takalai goo abo moloso. Esino wulo to hogugu oso nimapoo takalai a koo goomogo. A mawo nimapoo sibilesi nibolo hodobo to kalai ee a goomogoso. Osoloso ayo omapoo siboga, iyo hodobo goomoga poudileiso.

¹³ Esiga Godeeye hesia noomoo eyo holaiso diayo emegei di to namapoo ka taka.

3 Yonee Yoneeye to see bakadio hedebe di hogugu

3 Yonee booka goo eyo bei

Yoneeye to hogugu hagee tei too odoos Gaiyus mapoo teneeso. Bei, Gaiyuseeye Godeeyo to eligimo silesibili odoos oso o mi mapoo sibume, yayo pidi goo ee dume. Osoloso soosee wiligi odoos taba Diotelepes mapoo yayo gowe to hamapoo hoguguso. Bei, odoos hagoso Godeeyo to eligimo silesibili odoos pidilei gowoolone odoos aboso diba pidiyaga hamaga takeliso.

¹ Ayo gooma odoos Gaiyus, tei telaga odoowo namawe ayo no diya gweli namapoo to hogugu hagee ka tonowa.

² Ayo gooma odoos, a tei toso, no pailega medee tekepo bado malaiso. Esino ayo no halo Godee mapoo takooso, nayo goo susuga ee ma kulodu medee tekepo badalame. Esino a gooleedooso, no tei too ee ma kulodu tekepo badoso.

³ Osoloso tei telaga odoos emegei aboso sibileso, nayo tei goo mapoo kibiya kookoodoloso osee dodomolo goo ee takeme duloso, a diya goomogaso.

⁴ Esiga goo abo toowa oso amapoo goomoga toowa koo teneli. Esino mo awe diayo

tei goo ee deedeega ogoloso, a diya goomegeliso.

⁵ Ayo gooma odoos, nayo to tekepo eligimo silesibili odoos oso eligimo silone, nee mi mapoo odoos soo masi siboga, nayo egee pidi goo ee tekepo.

⁶ Osoloso diayo sibileso nayo sooloo dala goo sabolo bado goo ee ibada soosee hamapoo sibileso takaso. Godeeyo to eligimo silesibili oso nee mi mapoo sibileso see dilame doboome, diayo eli domopoo nalai nei dimapoo tenelone, Godeeye goomoga goo sabolo tobuloso tenee.

⁷ Bei, diba Keliso halo, tou tomo silesibilone, tei tele poogoo odoos maga bi koo teli. ⁸ Esiga Gaiyus no asalo diba medee pidilei tekepo. Iyo odoos hagee bia pidiga, diayo to tekepo eligimo silesibili sabolo hedebe doloso dabalaiso.

⁹ Osoloso ayo goo hamaga soosee omapoo to hoguguloso olo teneeso. Esino Diotelepe-seeye to ee duloso mesile. Bei, nima kulodu soosee mapoo yayo wiligi doloso badalame diya goomogaso.

¹⁰ Esiga ayo siboga, yayo goo tokenee teli sabolo osoloso ibada goo maga gamenee taka goo ee woola yilige bigileiso. Osoloso yo goo hedebe egee moodele. Esino yayo Godeeyo to eligimo silesibili o mi mapoo siboga, hamaga takeliso. Osoloso see soosee odoos oso Godeeyo to eligimo silesibili odoos ee pidiyaga, yayo hamaga takeliso. Esino

ee ma kulodu yayo taka
 tei telega poogoloso, sosee
 odoo abo oso Godeeyo to
 eligimo silesibili odoo pidiga,
 yayo diba sosee maga peegoo
 mageliso.

¹¹ Esiga ayo gooma odoo,
 tokenee odoo eyo goo
 ogoloso o goo ma malo
 na peedee. Esino goo
 tekepo hedebe ee temelee.
 Odoo agayo goo tekepo ee
 tomologa, yo Godee sabolo
 hedebe doloso badoso.
 Esino odoo agayo tokenee
 goo tomologa, yo Godee
 gooleedele. ¹² Esiga odoo
 susuga oso Demetiliyus
 odoo eyo goo tekepo deliso.
 Osoloso o suso tou too oso tei
 goo sabolo tebiliso. Osoloso
 iba nosee yo tekepo odoo
 dee takeliso. Esiga no olo
 gooleedooso, iba tei goo
 hedebe ee takeli.

¹³ Ayo namapoo goo abo
 takalai moloso. Esino wulo
 to hogugu oso namapoo
 takalai a koo goomogo. ¹⁴ A
 mawo namapoo sibilesa
 nobolo hodobo to kalai a
 goomogo.

¹⁵ Esiga ayo Godee mapoo
 takooso, Godeeye namapoo
 mesie goo tenelame. Osoloso
 nee odoo diayo namapoo
 dibada emegei di to takaso.
 Esiga nei nayo ibada odoo
 omapoo egee do mapoo,
 ibada emegei di to dimapoo
 takee.

Yuda Yudaye to hogugu

Yuda booka goo eyo bei

Yuda booka hoguguli odo hagee Yesuwo omolo Yuda oso malaiso. Esiga yayo tei telaga odo susuga mapoo pidi to hagee hoguguloso teneeso, diayo gamenee goo eligi mapoo tei teyaga. Bei, gamenee eligili odo oso tei telaga odo ee peegoo gilimado di ogoloso.

¹ A Yuda, Yesu Kelisowo tou teli odo, osoloso Yemeseeyo omolo. Ayo Ma Godeeye hesia odo nimapoo to hogugu hagee ka tonowa. Bei, Ma Godeeye niba sooloo deliso, osoloso Yesu Kelisoye niba medee ka bamoloso. ² Ayo Godee mapoo taka, yayo sooloo deli goo sabolo, osoloso mesie goo sabolo, osoloso Godeeye niba gweli goo oso nimapoo toowa doloso ka malame.

Gamenee goo eligili odo dia goo maga kokodo taka

³ Tei telaga odo emegei, iyo Godee maga gie badeli pidili too goo ee ayo olo daga nimapoo hoguguloso tenelame diya goomogaso. Esino ayo goo hee maga to hogugu hagee ka tonowa. Godeeye opusomo dee koo seli tei goodee eligi ee o odo imapoo teneeso. Esiga tei goodee eligi egee

odoo aboso see opusomo diyaga, niyo medee bamelee. ⁴ Bei, gamenee eligili odo oso tei telaga odo masi nibada mooloogoodoo ma kulodu galaga sibilesa nibolo hodobo ka doso. Esiga odo hagee biaso eligilone, Godeeye iba sooloo dolone pidilone, iyo goo tokenee talai koo hamaga takeli doloso eligiliso. Osoloso adaba sobo sabolo giso sabolo goo heli talai ee tei mauwe deliso. Osoloso see diayo ibada wiligi odo Lodee Yesu Keliso mapoo goweliso. Osoloso odo hagee biaso Godee mapoo mesilega silesibiliso. Esino Godeeye odo hagee bia dia goo maga goo midilame daga hoogoo to olo edidi magooso.

⁵ Egeesi ma kulodu ayo goo niso gooleedo ee see nimapoo medee eligilei, a goomogo. Esiga niba goolee, Godeeye Isalael odo pidilone, Isipi mi maga peegoo gilimado diso. Esino see hamamee Isalael odo abo yimapoo tei tele poogoo odo ee yayo piliguso. ⁶ Osoloso niba goo hee hagee goolee. Godeeyo momaiye aboso kitulugu Godeeye dimapoo tenee sabolo tou talai goomegelega, wulo see abaga kitulugu toowa talai ee goolone, mi Godeeye dimapoo tenee ee poogoloso diyadeeso. Esem Godeeye diba ki ti moloso kookaiyo osee meli oso tiegisaloso

wulu neliga poogoo mapoo huyasoloso doso, biame hamameedee mapoo dia goo ee ka midilame. ⁷ Osoloso Sodom mi sabolo, osoloso Gomola mi sabolo, osoloso mi pepuso abo koola omapoo bumodi dibada goo ee, niba goolee. Momaiyeso goo tokenee too egeesi masi diayo tooso. Bei, mi omapoo adaba sobo sabolo giso sabolo heli teli goo tokenee oso molone, gisoso emegei giso sabolo goo heli teliso. Esiga Godeeye dibada mi ee douso nadalame dou toosooso. Odo egee bia dimapoo, osoloso momaiye egee bia dimapoo peledaba goo oso, Godeeye goo tokenee teli odoo dia goo tokenee eyo nei dala dimapoo tenelai goo ee eligiso. Dala goo hagee kookaiyo moloso osee meli Dou mi ee takooso.

⁸ Egeesi maga gamenee eligili odoo hagee bia onosee egeesee seliso. Diayo dia sapootieli ee Godee maga sibili dolone, ee dodolone, dia suso goo tokenee teliso. Osoloso diayo Godee mapoo mesilega dobolone, Godeeyo

momaiye susuga eyo goo maga to tokenee takeliso. ⁹ Esino momaiye susuga dia wiligi odoo Maikoleeye Saiten sabolo Moses ta eyo kou maga toso agadiga* omapoo, yayo Saiten mapoo to tokenee hee takele. Esino yayo wulo Saiten mapoo egeesee takaso, "Godeeye namapoo nei dala tenelaiso," diso. ¹⁰ Esino gamenee goo eligili odoo hagee biaso goo diayo gooleedele poogoo maga to tokenee takeliso. Osoloso diba gala seebeeso dieso goomoga goo teli egeesi masi doso. Esiga dieso goomoga goo ee tolone egee do ogoso diba tokenee peliso. ¹¹ Esiga diba dala talaiso! Bei, diayo Keineeyo goo deedee maga. Bei, Keineeye omolo wooloomaso. Osoloso diayo Balameeyo goo* ee dodolone, molee talame goolee maga tokenee tolone ka doso. Osoloso diayo Kolayo goo* ee dodolone, Godeeyo to mapoo mesilega doso. Esiga Godeeye diba tokenee palaiso.

¹² Esiga niyo emegei

1:7: Gen 19:1-25; 2Pita 2:6, 10 **1:9:** Dan 10:13, 21; 12:1; 2Pita 2:11; Yili 12:7; Zec 3:2 * **1:9:** Maikol dio Saiten dio toso agadiga - Moses teme, Godeeye Maikol mapoo takolone, Moses tayo kou todileso midoose, diso. Esino Saitenso Maikol dio toso agadilone egeesee takaso, "Amapoo kitulugu moloso, Moses tayo kou todilei. Bei, Moseseeye Isipi odoo hee woolooma maga," diso. Esino Maikoleeye Moses tayo kou ee Saiten mapoo tenelai goodoogaso. **1:10:** 2Pita 2:12 **1:11:** Gen 4:7-8; 1Yon 3:12; 2Pita 2:15; Num 22:1-41; 16:1-35 * **1:11:** Balameeyo goo - Balam yo Godee maga to toloso kokodo takomo sili odoo. Daga hoogoo Moseseeye badebei biame omapoo yo badebeiso. Esino yo Isael odooonee. Yo molee talame goolee maga, yayo Godee mapoo wegigaso. * **1:11:** Kolayo goo - Daga hoogoo Kolaye Godee mapoo wegigame, mi goodaso. Esem e odoo sabolo mi ma kulodu misigedubuloso miso togoo doloso wediaso. Esiga oposusu hagee Numbers 16:1-35 mapoo moloso. **1:12:** 2Pita 2:13, 17

sooloo deli wo ne* ee ma kulodu odoo hagee biaso dieso nediliyo diba ono diya goolone, similega wo nalagaliso. Goo egeesi maga diba bi subugobolo masi dobolone, niyo debei ee tokenee polone ka doso. Osoloso osoko biame mapoo howo hemiye mologa, howo sibilega pooso guobigili diba egeesi masi doso. Osoloso diba homo su oso ko peli biame mapoo ko pelega pegeli egeesi masi doso. Osoloso diba homo siliga peegoo alaga bigili egeesi masi doso. ¹³ Esiga abei mapoo howo ki toowa sibulone makawo sabolo sibili egeesi masi, diayo dia simili goo woola egeesee eligiliso. Osoloso diba kei ma dokodoo giwo boobadomo sili egeesi masi doso. Esiga Godeeye wulu goodomou olo mopoodoo dooso, diayo neliga omapoo kookaiyo dobosoo osee dabalame.

¹⁴⁻¹⁵ Esiga Adameeye balomo simi ee ma kulodu amawe dio 7 omapoo badeli Inokeeye malalo gooso peledabalai omaga takolone, odoo hagee bia dia goo maga egeesee takaso, "Niso ege, Lodeeye o momaiye diya bei sabolo siboso, mi odoo susuga dia goo ee midilame. Osoloso Godee mapoo koo mesili odoo oso goo tokenee too sabolo, osoloso Godee

maga duwa taka eyo nei yayo dimapoo dala tenelame siboso," diso.

¹⁶ Esiga diayo goweli goo ee yilige bugulone emegei dia goo takomo silesibiliso. Egeeseelone diayo suso goomoga goo mapoo dodomo silesibulone, dieso nediliyo diba teiba dolone si howeliso. Osoloso see diayo odoo abo maga bi diayo goomegeli ee talame to hadaliso.

Tei too mapoo kibiloso de-bee

¹⁷ Esiga emegei, niba ibada Lodee Yesu Kelisoye Diye di odoo oso malalo gooso peledabalai taka ee goolee. ¹⁸ Bei, diayo nimapoo egeesee takaso, "Lodee mapoo osoloso o odoo mapoo manolone duwa takeli odoo oso biame hamameedee mapoo sibileiso. Osoloso diayo sibilesi dia suso goomoga goo susuga ee tolone dabalaiso," diso. ¹⁹ Esiga odoo hagee biaso tei too ma kulodu debeli odoo ee domo piliso. Osoloso diba nosee mipoo hageeyo goo goomegeli odoo oso. Osoloso dibada kulodu Dio Tei mauwe.

²⁰ Esino tei telaga odoo emegei, Godeeyo goo maga tei eligi goo mapoo niyo olo tei tooso. Esiga tei eligi goo ee ma dokodoo nibada gie badeli ee moso masi tege.

* **1:12:** emegei sooloo deli wo ne - Daga hoogoo tei telaga odoo oso mooloo-goodoloso, diayo hedebe doloso emegei sooloo dolone debeli goo ee kauwulame nei nalisoo. Osoloso diayo wo ne hoo poogolone Yesu gooleebugu wo nalisoo.

1:14-15: Gen 5:18, 21-24 **1:18:** 2Pita 3:3 **1:20:** Kol 2:7

Osoloso Dio Teiso kitulugu maga Godee mapoo takolone debee. ²¹ Osoloso Godeeye niba sooloo dolone badoso doloso goolone, Godee mapoo hegi sibilesa debee. Osoloso Lodee Yesu Kelisoye sooloo dala maga kookaiyo badoboso gie badeli ee talame dulone bolone ka debee.

²² Osoloso tei too kibile poogoo odoo ee sooloo dolone pidilone debee. ²³ Osoloso odoo aboso Dou mi mapoo diyadeega, niyo ogoloso see saga gilimado sibe. Osoloso nee odoo oso goo tokenee toga, diba medee sooloo dala sabolo pidilone dobolone, niso nediliyo medee bamelee, niba nosee dibada goo tokenee hedebe omapoo dedeyaga.

Godeeyo hu dokodoo poude

²⁴ Godee yo kitulugu. Esiga yayo nibada tei too

homodobiyaga niba pidilei, yo teiba. Osoloso yayo niba goo tokenee mauwe odoo doloso, niba o mudugiyopoo dabalame gilimado sibilei, yo teiba. Esiga niba omapoo goomoga sabolo dabalaiso. ²⁵ Esiga iyo Godeeyo hu dokodoo poudoomo. Bei, Godee hedebe hagoso ka badoso. Osoloso ibada Lodee Yesu Kelisoye iba halo tou too maga Godeeye ibada gie badeli pidiso. Esiga hedebe yayo toowa doloso ka badoso. Osoloso yayo bi susuga eyo wiligi odoo doloso ka badoso. Osoloso kitulugu susuga ee yimapoo moloso. Bi susuga moodelega badolone, yo egeesee badebeiso. Osoloso yo epedee hamapoo egeesee badoso. Osoloso yo see hamamee kookaiyo osee egeesee badalaiso. Goo hagee tei goo.